

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

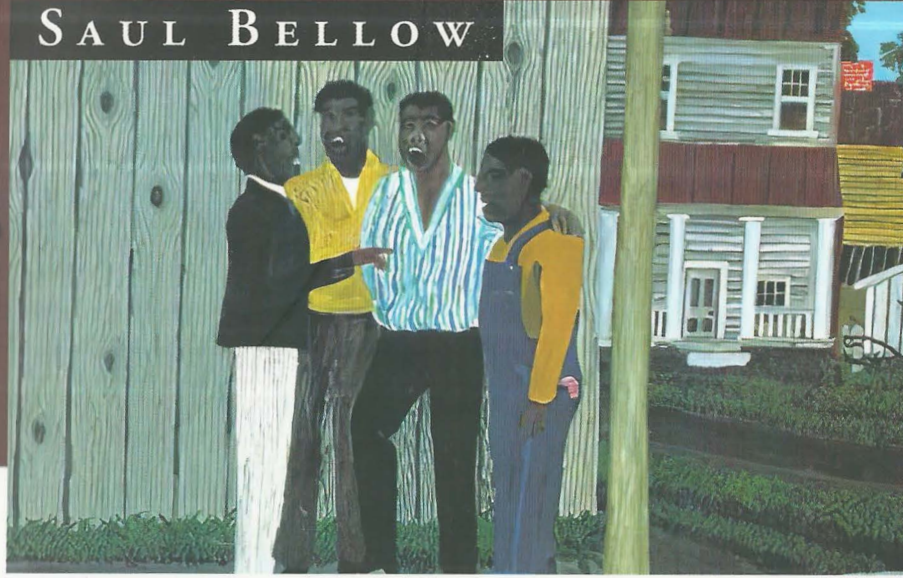
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SAUL BELLOW

Augie March'ın Maceraları

SAUL BELLOW

Augie March'ın Maceraları

ÇEVİREN HASAN FEHMİ NEMLİ
ÖNSÖZ BARIŞ ÖZKUL

iletisim

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranney.org>

SAUL BELLOW • Augie March'ın Maceraları

The Adventures of Augie March

© 1949, 1951, 1952, 1953, 1977, 1979, 1980, 1981 Saul Bellow

Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 2935 • Dünya Edebiyatı 268

ISBN-13: 978-975-05-2964-1

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Barış Özkul, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Horace Pippin, "Uyum İçinde", 1944

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SAUL BELLOW

Augie March'ın Maceraları

The Adventures of Augie March

ÇEVİREN

Hasan Fehmi Nemli

BARIŞ ÖZKUL'UN ÖNSÖZÜYLE

SAUL BELLOW 10 Haziran 1915'te, ailesinin kısa bir süre önce Rusya'dan göçerek yerleştiği Kanada'da, Quebec eyaletine bağlı Lachine kasabasında doğdu. Dokuz yaşındayken ailesiyle beraber Amerika'ya, hayatının büyük bölümünü geçireceği, roman ve hikâyelerinin büyük kısmının ana mekânı olan Chicago'ya göç etti. Küçük yaştan itibaren kitap okumaya merak sardı. Chicago Üniversitesi'nde başladığı İngiliz Edebiyatı eğitimini iki sene sonra yarıda bırakarak, Northwestern Üniversitesi'nin antropoloji bölümüne geçti. Bellow romancılık kariyerinden önce geçimini, bir süre gazete ve dergilere kitap eleştirileri yazarak sağladı. İlk romanı *Boşlukta Sallanan Adam* 1944'te, ikinci romanı *Kurban* 1947'de yayımlandı. 1948'de aldığı Guggenheim bursuyla iki sene Paris'te ve başka Avrupa şehirlerinde kaldı. Asıl başarı ve ünü, bu iki yıl içinde yazmaya başlayıp 1953'te yayımladığı ve yayımlanır yayımlanmaz Amerikan Ulusal Kitap Ödülü'ne değer bulunan *Augie March*'ın *Maceraları* ile elde etti. Ardından 1956'da kısa ama güçlü bir kitap olan dördüncü romanı *Günü Yaşa'yı* yayımladı. 1959'da, 1960'lardan 2000'lere kadar yazacağı kitapların tema ve yapılarının habercisi olan *Yağmur Kralı* yayımladı. Beş senede yazdığı ve 1964'te yayımladığı en büyük kitabı *Herzog* ile ikinci defa Ulusal Kitap Ödülü'nü kazandı. Bellow 1970 yılında *Bay Sanmler'ın Gezegeni*'ni yayımladı ve bu kitapla beraber üst üste üç kez Ulusal Kitap Ödülü kazanan ilk Amerikalı yazar oldu. 1975'te Pulitzer Ödülü'nü kazanacak olan *Humboldt'un Armağanı*'nı yazdı. 1976'da İsveç Akademisi tarafından Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Akademi ödül gerekçesinde, Bellow'un "derin bir insanlık kavrayışıyla çağdaş kültürün incelikli bir çözümlemesini eserlerinde birleştirmesine" dikkat çekti. Bellow'un bu tarihten sonra yazdığı kitaplar, sırayla *The Dean's December* (Dekanın Kışı, 1982), *More Die of Heartbreak* (Daha Çok Kalp Yarısından Ölüyoruz, 1987), *A Theft* (Bir Hırsızlık, 1989), *The Bellarosa Connection* (Belarus Bağlantısı, 1989), *Something to Remember Me by: Three Tales* (Beni Hatırlatacak Bir Şey: Üç Hikâye, 1991), *The Actual* (İşin Aslı, 1997), *Ravelstein* (2000) ve *Collected Stories*'dir (Toplu Hikâyeler, 2001). 20. yüzyılın en büyük romancılarından biri sayılan Saul Bellow, 5 Nisan 2005'te, doksan yaşında Chicago'da hayatını kaybetti.

Babama...

ÖNSÖZ

BARIŞ ÖZKUL

Saul Bellow, 1976'da Nobel edebiyat ödülünü aldığı anda, aradan geçen yirmi üç yıla rağmen, birçok eleştirmene göre ödülü hak eden eseri *Augie March'in Maceraları*'ydı (1953). *Augie March'in Maceraları* ve 1950'lerin ortası Bellow'un yazarlık hayatında bir zirve, bir yolçatı olarak görülüyordu. *Augie March*'tan önce yazdığı *Boşlukta Sallanan Adam* (1944) ve *Kurban* (1947) gibi kitaplarında büyük bir deneysel yapıtın yol- da olduğunu pek hissettirmeyen Bellow, *Augie March*'tan sonra yazdığı *Günü Yaşa* ve *Yağmur Kralı*'da da görece mütevazı anlatılarla, daha az aksiyon içeren olay örgüleriyle yetinecekti.

Augie March ise geniş hacmi ve hareketliliği ile öne çıkan; okura enginlik ve serbestlik hissi veren bir romandır. Bunun önemli bir nedeni pika- resk türüne ait olmasıdır:

16. yüzyıl sonunda İspanya'da Mateo Alemán'ın *Guzmán de Alfarache*'si (1599) ile ortaya çıkan pikareskin başarılı örnekleri 18. yüzyıl- da Fransa'da Lesage'ın *Gil Blas*'ı (1715-1735), İngiltere'de Daniel De- foe'nun *Moll Flanders*'ı (1722), Henry Fielding'in *Tom Jones*'u (1749) ve Tobias Smollet'in *Roderick Random*'ı ile verilmiştir. Bugün bir yolculuk içeren hemen her edebiyat eserine pikaresk yakıştırmasının yapıldığı bir anlam karmaşası söz konusu. Bu anlam karmaşasını ortadan kaldırmak için türün tanımlayıcı özelliklerinden kısaca bahsedip *Augie March*'ın pi- karesk özellikleri üzerinde duralım.

Pikaresk romana adını veren *pícaro* ya da *pícarón* öncelikle bir anti-kahramandır: Toplumun alt sınıfından gelir ya da büsbütün deklasedir ve sınıfsal konumu yüzünden toplumla kavgalıdır. Fakat bu kavga onu etik bir yalnızlığa değil oportünizme, kimi zaman düpedüz namussuzluğa sürükler. Yalan söyleyebilir; karşısına çıkan yükselme fırsatlarını el çabukluğuyla değerlendirir; toplumun dışladığı mesleklere atılıp hırsızlık (Gil Blas), dolandırıcılık ya da fahişelik yapabilir. Deneyimleri epizodiktir; her son onun için yeni bir başlangıçtır, hiç soluklanmadan yeni bir şehre veya ülkeye (çok zaman Amerika'ya) doğru yola koyulur.

Pikaronun kötü bir aile geçmişi vardır; bireysel özgürlüğünü ona tiranca davranan ebeveynlerinin, amca ve dayılarının elinden zar zor kurtarmıştır. Geleneksel aileye özgü efendi-köle ilişkileri onun kural tanımaz özgürlüğüne karşı bir durağanlık ögesidir. Pikaronun özgürlük anlayışı hareketli ve epizodiktir: Her duruma uyarlanır; varlığını ve yaşamöyküsünü yolculuk etrafında düzenler.

Bellow'un pikarosu genç ve yakışıklı anti-kahraman Augie de sürekli seyahat eder: Bir toplumsal hareketlilik simgesi olarak Şikago'dan Meksika'ya, Amerika'dan Avrupa'ya dolanır. Toplumun en dibindeki yoksullarla, suçlularla vakit geçirmeyi sever. Beri yandan zengin züppeler, bohemler ve siyasetçilere de meraklıdır. Farklı toplumsal dünyalar arasında esnek bir oportünizmle mekik dokur. Heyecanlı, oyunbaz ve naif Augie'nin hareketliliğini dengelemek için romana bazı psikolojik ağırlıklar yerleştirilmiştir. Augie'nin annesi bunlardan biridir (*Günü Yaşa*'da Tommy'nin ketlenişi baba kaynaklıydı). Bir diğer psikolojik engel William Einhorn'dur. Tekerlekli sandalyede yaşayan Einhorn, bir durağanlık ve bağımlılık ögesidir; açksözlü ve pozitif Augie ile içine kapalı, hesapçı Einhorn arasındaki karşıtlık anlatının merkezkaç kuvvetidir. Roman boyunca Einhorn'un Augie'yi büyük bir ivmeyle çemberin dışına ittiği karşıtlıklar kurulur: Akıllı ancak çirkin ve bahtsız Sokrates olarak Einhorn ve aklından ziyade ataklığı ve iyimserliğiyle toplumsal hareketliliği simgeleyen Alkibiades olarak Augie. Bu, basit bir ikili karşıtlıktan ziyade Yunan felsefesi ve çağdaş Amerikan kültürünü kateden karmaşık bir ufuk farklılaşmasıdır. Ancak Bellow bu ufuk farklılaşmasını sezdirmekle yetinir; Augie'yi filozofmeşrep bir pikaro yapmak gibi türsel bir deneye girişmez.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Augie naif ve masumdur ama naiflik ve masumiyet onu dürüst yapmaz. Bütün samimiyetiyle yalan söyler; suçlulardan hoşlanır çünkü suçlular alabildiğine bireysel ve keskin enerjileriyle toplumsal normların dışında var olurlar. Augie de seyahatiyle ulusal ve fiziksel sınırları ihlal eder. Beş parasız yola koyulup sadece ülkeler ve mekânlar arasında değil, meslekler ve zanaatlar arasında da dolanır. Tüm mesleklerden sıkılır; hep yenisinden başlamak ister. El ilanı dağıtmaktan ucuzcu dükkânında paketçiliğe; gazete bayiliğinden oyuncak dükkânına; hayvan terbiyeciliğinden ayak-kabı satıcılığına; sendikacılıktan kömür sahasına girip çıkmadığı iş kalmaz. Bu sürrealist katalogda yok yoktur: Augie her etkiye açıktır, her kılığa bürünüp her üniformayı giyer.

Mantık, olasılık ve pikaresk sınırları dahilinde böyle bir karakter var olabilir mi? "Sırtında kürk yakalı kısa bir palto, gözlerinde büyük gözlükler"le Troçki, gerçekten Augie'nin yanından geçmiş olabilir mi? Tüm bu roller, modeller ve performanslar tek bir bireye ait olabilir mi? Augie'nin yolculuğu fiziksel bir varış noktasından ziyade kendi bilincine doğrudur. Augie kendi içine seyahat eden bir "modern(ist) pikaro"dur. Bu iç yolculuk onu kendi hikâyesinin yazarı olmaya götürür. Birçok hakikatin yanında yalan dolan ve kurmaca da içeren bu yolculuğa çıkmayı göze alması Augie'yi ruh ve karakter sahibi yapar. 1950'lerin Amerikan edebiyatına damgasını vuran *Augie March'in Maceraları* bir zihinsel ve ruhsal enerji romanıdır.

Ben Şikago doğumlu –Şikago, hani şu kasvetli şehir– bir Amerikalıyım, her şeyi, kuralları umursamadan kendi bildiğim gibi yaparım; anlatacaklarımı da kendi üslubumla anlatacağım: Kapıyı ilk çalan ilk girer;¹ bu kapı çalış bazen masumdur, bazen de o kadar masum değildir. Ama Herakleitos'un dediği gibi insanın yazgısını tayin eden onun karakteridir, ve nihayetinde kapıyı ses geçirmez hale de getirseniz, elinize eldiven de geçerseniz bu çalışın niteliğini kamufle etmenin hiçbir yolu yoktur.

Herkes bilir ki bazı gerçekleri gizlemek, ancak anlaşılabilirlikten ve doğruluktan taviz verme pahasına mümkündür; bir şeyi gizlerseniz, bir sonrakini de gizlemek zorunda kalırsınız.

Anneme çok düşkün olsam da ebeveynlerim benim için çok şey ifade etmiyordu. Annem cahil bir kadındı ve ondan öğrendiğim şeyler onun bana öğrettikleri değil, benim hayattan çıkardığım derslerdi. Öğretecek çok şeyi yoktu zavallı kadının. Kardeşlerim ve ben onu severdik. Her iki kardeşim adına konuşuyorum; büyüğü için bunu rahatlıkla söyleyebilirim; küçüğüne, yani Georgie'ye gelince bir cevabım yok –doğuştan zekâ geriliği var– ama tahminde bulunmam da gerekmiyor; arka avlunun tel çiti boyun-

1 Matta 7:7-8: Dileyin, size verilecek; arayın, bulacaksınız; kapıyı çalın size açılacaktır. Çünkü her dileyen alır, arayan bulur, kapı çalana açılır.

ca aksaya aksaya, geri zekâlılara has gerginlikle tırıs giderken bir şarkı söylerdi:

Georgie, Machy, Augie, Simey

Winnie, Machy, heykes, heykes sevey Anacığ

Lausch Nene'nin kanişi, aşırı besili, tıknefes bir köpek olan Winnie dışında herkes için doğruydı bu. Ana, Lausch Nene'nin olduğu kadar Winnie'nin de hizmetçisiydi. Köpek gürültülü bir şekilde soluyarak, gaz çıkararak yaşlı hanımın taburesinin yanındaki üzerine tüfekte bir aslana nişan alan bir Berberi resmi işlenmiş minderin üzerinde yatıyordu. Nene'nin özel malıydı, onun maiyetine aitti; biz geriye kalanlar uyruklardık, özellikle de Ana. Ana köpeğin mama çanağını Nene'ye uzatıyor ve Winnie yiyeceğini yaşlı hanımın ayağının dibinde, yaşlı hanımın ellerinden alıyordu. Yaşlı hanımın elleri de, ayakları da küçüktü; bacaklarını lskoç ipliğinden buruşuk bir kumaşla sarıyordu; ayaklarında pembe şeritli gri –ah, şu keçe grisi, ruhların zorba grisi– pantuflar vardı. Oysa Ana'nın ayakları kocamandı ve evde genellikle bağcıkları olmayan erkek ayakka-bıları giyiyordu ve başında hayali bir beyni andıran türban şeklinde doladığı pamuklu bir kumaş oluyordu. Yumuşak başlı ve uzun boyluydu, Georgie'nin gözleri gibi yumuşak bakışlı, yeşil, yuvarlak gözleri vardı ve uzun çehresinde tatlı bir tazelik. Ev işleri yapmaktan elleri kıpkırmızıydı, neredeyse hiç dişi yoktu –bu ayrıntıları aklıma geldiği gibi anlatıyorum– o ve Simon aynı tarazlanmış kazağı ortaklaşa giiyorlardı. Yuvarlak gözlü olmasından başka Ana'nın yuvarlak camlı gözlükleri vardı; onları almak için onunla birlikte Harrison Sokağı'ndaki bedava dispansere gitmiştim. Oraya Lausch Nene'nin öğrettiği şekilde yalan söylemek için gittim. Şimdi yalan söylemenin o kadar da gerekli olmadığını biliyorum, ama o zamanlar herkes gerekli olduğunu düşünüyordu, özellikle de gençlik yıllarımda yoksul semtimizin sokaklarını doldurduğunu gördüğüm sürüsüne bereket Machiavellilerden biri olan Lausch Nene. Böylece biz evden çıkmadan önce her şeyi hazırlamış olan, gerekli düşünceleri ve cümleleri bir araya getirebilmek için buz gibi odasında kuştüyü yorganının altında büzüşerek uzun saatler geçirmiş olması gereken Nene kahvaltıda bana ayrıntılı açıklamalar yaptı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Ana'nın bu işin altından kalkabilecek kadar zeki olmadığını düşünüyordu. Belki de zeki olmaya gerek olmadığı hiç aklımıza gelmiyordu; bizim için oynanacak bir oyundu bu. Dispanser gözlük parasını neden Hayır Kuruluşları'nın ödemediğini bilmek isteyecekti. Bu yüzden Hayır Kuruluşları hakkında bir şey söylememek, ama babamdan bazen para geldiğini, bazen de gelmediğini ve Ana'nın eve pansiyoner aldığını söylemek gerekiyordu. Ayrıca bu doğruyduda da, bazı gerçekleri görmezden gelmek, sessizce geçiştirmek gibi bir yola başvurdunuz mu hakikatin ta kendisiydi. Her halükârda onlar için yeterince doğruyd ve ben bunu dokuz yaşında mükemmelen anlıyordum. Hem de bu tür manevralar yapamayacak kadar patavatsız olan ve kitaplardan İngiliz okul çocuklarına has bir tür onur kavramı edinmiş olan kardeşim Simon'dan daha fazla. Yıllar yılı *Tom Brown's Schooldays*² onun üzerinde bizim durumumuzdakilerin kaldıramayacağı bir etkide bulunmuştu.

Simon çıkık elmacık kemikli, kocaman gri gözlü sarışın bir çocukt u ve bir kriket oyuncusunun kollarına sahipti; gördüğüm resimler üzerinden hüküm veriyorum, yoksa *softball*'dan³ başka bir şey oynamışlığımız yoktu. Ama onun o İngiliz tavırları III. George'a duyduğu yurtsever öfkeyle çelişiyordu. Zamanın belediye başkanı okul yönetim kurullarına, krala karşı daha sert ifadeleri olan tarih kitaplarını kullanmalarını emrediyordu ve Simon, Cornwallis'e⁴ verip veriyordu. Bu yurtsever coşkuyu, generale sanki kişisel düşmanymış gibi duyduğu öfkeyi ve onun Yorktown'da teslim olmasından duyduğu ve çoğu defa öğlen yemeğinde sosislerimizi yerken gösterdiği memnuniyeti takdir ediyordum. Nene öğleleri bir parça haşlanmış tavuk yerd i ve bazen kirpi saçlı, küçük Georgie için kursak bulunurdu, kursağı çok seven Georgie bu çizgili şeyi soğutmaktan çok ondan alacağı zevki uzatmak için üflerd i. Ama Simon'un bu savaşçı, safkan gururu dispanserde yapılacak

2 Thomas Hughes'in 1857'de basılan ve Victoria dönemi çocuk edebiyatının klasiklerinden olan bir roman.

3 Sokak çocuklarının oynadığı bir çeşit basitleştirilmiş beysbol.

4 Charles Cornwallis (1738-1805): Amerika Bağımsızlık Savaşı sırasında Amerikan devrimci güçlerine karşı savaşan İngiliz generallerin önde gelenlerinden. 1781'de Yorktown (Virginia) Kuşatması'ndan sonra Amerikan-Fransız kuvvetlerine teslim olması savaşın dönüm noktası kabul edilir.

nazik görev için onu uygunsuz kılıyordu; o, yalan söyleyemeyecek kadar gururluydu ve bunu yapmaktansa herkesi ele verebilirdi. Bu işte bana güvenebilirlerdi, çünkü ben bundan hoşlanıyordum. Biraz strateji uygulamayı seviyordum. Bu beni heyecanlandırıyordu da; benim kendi ilgi duyduğum konular olduğu gibi, –Cornwallis beni pek sarmasa da– Simon’ın ilgi duyduğu konulara da Lausch Nene’ninkilere de ilgi duyuyordum. Söylemem istenen cümlelerin hakikate uygunluğuna gelince, bir pansiyonerimiz olduğu doğrudu. Lausch Nene bizim pansiyonerimizdi, akrabamız falan değil. Masraflarını biri Cincinnati’de, biri Racine, Wilconsin’de oturan iki oğlu karşılıyordu. Gelinleri onu istememişti ve Odessalı kudretli bir işadınının –düğmelerini sıkı sıkıya iliklediği kruvaze bir ceket ve yelek giyinmiş, bize yukarıdan bakan, dazlak, favorili, iri burunlu bir ilah (Bay Lulov’un büyütüp rötuşladığı resmi salonda asılıydı; boy aynasıyla, sobanın borusu arasında)– dulu olan o bizimle yaşamayı seçmişti, çünkü yıllardan beri bir evi yönetmeye, emretmeye, hükmetmeye, çekip çevirmeye, konuştuğu bütün dillerde komplo kurmaya ve entrika çevirmeye alışkındı. Rusça, Lehçe ve Yidiş dilinin yanı sıra Fransızca ve Almanca da konuşuyor olmakla övünüyordu; ancak Division Sokağı’nın rötuş sanatçısı Bay Lulov’dan başka kim onun Fransızca bilip bilmediğini doğrulayabilirdi ki? O da az sahtekâr, az pişkin değildi, hani. Paris’te bir zamanlar araba sürücülüğü yapmış olmasından başka, doğruysa, dediğine göre başparmağını masa boyunca dans ettirdiğinde çınlayan bir avuç dolusu bozuk parayla tempo tutarken bir kurşunkalemi dişlerine vurarak müzik yapmak ve bu arada satranç oynamak gibi şeylerin yanı sıra Fransızca da biliyormuş.

Lausch Nene ister satranç ister *klabyasch*⁵ olsun gözlerinde parıldayan altın sarısı bir ışıkla Timur gibi zalimce oynuyordu. *Klabyasch*’ı oyunu kendisine öğreten komşumuz Bay Kreindl ile oynuyordu. Kreindl kütük gibi elleri olan, iri göbekli, güçlü kuvvetli bir adamdı; kartlarını masaya, “*Shtoch! Yasch! Menel! Klabyasch!*” diye bağırarak atarken Nene ona alaycı gözlerle bakardı. O gittikten sonra bazen, “Eğer bir Macar dostun varsa, düşmana ihtiyacın yok,”

5 Macaristan ve daha başka yerlerdeki Yahudi topluluklarında revaçta olan, Hollanda kökenli, pikete benzer iki kişilik bir kâğıt oyunu.

derdi. Ama Bay Kreidl'in düşmanlıkla bir ilgisi yoktu. Sadece, eğitim çavuşu gibi havlaması nedeniyle bazen tehdit edici bir havası oluyordu. Eski bir Avusturya-Macaristan askeriydi ve görünüşünde, tavırlarında askerce bir şeyler vardı: top kundağı itmekten gerilmiş bir boyun, sefere katılmış bir erin kırmızı yüzü, güçlü bir çene, altın kaplama dişler, biraz şaşı bakan yeşil gözler ve yumuşak, tümüyle Napolyon dönemine has kısa bir saç. Ayakları Büyük Frederick'i hoşnut edecek bir açıyla dışa doğru bakıyordu, fakat boyu muhafız olmak için gerekenden otuz santim kısaydı. Fevkalade bağımsız bir görüntüsü vardı. O ve karısı –komşuların yanında sakin ve alçakgönüllü, ama evde kavgacı bir kadın– ve dişçilik okuyan oğlu evin önündeki yarı gömülü bodrum tabir edilen bir yerde yaşıyorlardı. Oğul Kotzie akşamları köşedeki eczanede çalışıyor ve Belediye Hastanesi yakınlarındaki bir okula devam ediyordu; bedava dispanserden Nene'ye söz eden oydu. Ya da daha doğrusu, devlete ve belediyeye ait kurumlardan ne kadar yararlanabileceğini öğrenmek için onu çağırtan yaşlı kadındı. Yaşlı kadın her zaman birilerini, kasabı, manavı, seyyar meyve satıcısını çağdırır ve March ailesine indirim yapılması gerektiğini açıklamak için onları mutfığa alırdı. Ana genelde sessizce yanlarında dikilirdi. Yaşlı kadın, "İşte kendiniz de görüyorsunuz... daha fazla şey söylememe gerek var mı?" derdi onlara. "Evde erkek yok, büyütecek çocuklar var." Bu onun en çok kullandığı tezdi. Sosyal hizmetler görevlisi Lubin, tanıdık silueti, dazlak kafası, altın çerçeveli gözlüğüyle ve dudaklarında sabırsız bir gülümsemeyle gelip kendini bütün ağırlığıyla mutfakta bir sandalyeye bıraktığında Nene hemen saldırıya geçerdi: "Çocukların yetiştirilmesini nasıl beklersiniz ki?" Adamcağız dinlerken sakin kalmaya çalışır, ama yavaş yavaş elindeki çekirgelerden bir tekini bile kaçırmamaya kararlı bir adama dönüşür ve "Sevgili hanımefendi, Bayan March kiranızı artırabilirdi," diye karşılık verirdi. Lausch Nene buna çoğu kez –çünkü onunla yalnız kalmak için bizi dışarı çıkardığı da olurdu– şöyle cevap verirdi; "Ben olmasam, başlarına ne gelir, siz biliyor musunuz? Onları bir arada tuttuğum için bana müteşekkir olmalısınız." Hatta hiç şüphem yok ki, "Yarın öldüğümde, Bay Lubin, sırtınıza nasıl bir yük bindiğini göreceksiniz," bile demiştir. Buna yemin edebilirim. Bize, egemenliğinin bir

gün sona erebileceğini ima edip otoritesini zayıflatmak hiçbir şey söylemezdi. Bundan başka, bunu duymak bizi şoke ederdi; bizi çok iyi tanıyan, mucizevi şekilde düşüncelerimizi okuyabilen o –tebaalarının yüreklerinde ne oranlarda sevgi, nefret ve korku olduğunu tam olarak bilen hükümlerlerden biriydi– bizim nasıl şoke olacağımızı anlardı. Ama Lubin’e, siyaset icabı ve gerçekliğinden şüphe edilemeyecek duygularını ifade etmesi gerektiği için bunu mutlaka söylemiş olmalıdır. Bay Lubin her zaman duruma hâkimmiş gibi görünmeye çalışmakla birlikte, “Beni böyle müşterilerden kurtar” duygusuyla sabrı taşmak üzereymiş gibi bir havaya girerdi. Melon şapkasını bacaklarının arasında tutar (her zaman daracık olan pantolonu, beyaz çoraplarını ve ayak parmakları civarında pörtlemiş, kırış kırış, kara ayakkabılarını açıkta bırakırdı) ve elindeki çekirgeyi bir süre içine bıraksa mı bırakmasa mı diye kendisiyle boğuşuyormuş gibi bakardı şapkaya.

“Gücümün yettiği kadar ödüyorum,” derdi Lausch Nene.

Şalının altından sigara tabakasını çıkarır, bir Murad’⁶ dikiş makasıyla ikiye böler ve ağızlığını alırdı. Henüz kadınların sigara içmediği bir dönemdi. Aydın kesim dışında, ki ihtiyar kadın kendini öyle nitelerdi. Ağızlığını küçük, kara dişetleri arasına kısırdığında bütün kurnazlığı, kötülüğü, otoriterliği ortaya çıkar, en iyi stratejilerini geliştirirdi. Eski bir kâğıt torba gibi buruşuktu; inatçı, entrikacı bir zorba; yırtıcı bir bolşevikti; pembe şeritli gri pantufları içindeki küçük ayakları Simon’ın eliş dersinde yaptığı taburenin üzerinde durur, taburenin yanındaki minderde kötü kokusu bütün evi dolduran ihtiyar Winnie uyuklardı. Zekâ ve memnuniyetsizliğin illa bir arada bulunmasının gerekmediği yaşlı kadından öğrendiğim bir şey değildi. Onu tatmin etmek imkânsızdı. Her konuda güvenilebileceğimiz Kreindl’i alın mesela, Ana hastalandığında kömürü yukarı taşıyan, ilaçlarımızı bedava hazırlaması için Kotzie’ye talimat veren Kreindl’e “şu beş para etmez Macar” veya “Macar domuzu” derdi. Kotzie’ye “pişmiş elma”; Bayan Kreindl’e “sinsi kaz”; Lubin’e “ayakkabıcının oğlu”, dişçiye “kasap”, kasaba “çapsız hilebaz” derdi. Birçok defa kendisine takma diş yapmaya çalışan ve başarısız olan dişçiden nefret ediyordu. Dişlerinin izini

6 1920’lerde Amerika’da yaygın olan Murad marka Türk sigarası.
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

çıkartırken dişetlerini yakmış olmakla suçluyordu onu. Ama dişçinin ellerini ağzından itmeye çalışmıştı. Ben buna bizzat şahittim; kısa kolları bir ayıyı zapt edebilecek kadar güçlü, soğukkanlı, yapılı bir adam olan Dr. Wernick ona karşı elinden gelen özeni göstermiş, boğuk feryatlarına ve kendisini tırmalamasına kararlılıkla dayanmıştı. Nene'nin böyle mücadele etmesini seyretmek hiç de kolay bir şey değildi ve biliyorum ki Dr. Wernick benim de orada olmamdan hiç hoşnut değildi, ama Nene nereye giderse gitsin ya Simon ya da ben ona kavalyelik ederdik. Bu defa bitkin bir şekilde eve dönerken yaslanacak bir omuz kadar, Dr. Wernick'in zalimliğine ve beceriksizliğine tanıklık edecek birine de ihtiyacı vardı. Daha on yaşında ondan azıcık kısa ve onun pek de fazla olmayan ağırlığını taşıyacak kadar kuvvetliydim.

"Nefes almamı engellemek için pençelerini nasıl yüzüme koyduğunu gördün," dedi. "Tanrı onu kasap olsun diye yaratmış, o gitmiş dişçi olmuş. Elleri çok ağır. Dokunuş bir dişçi için her şeydir. Elleri bu işe uygun değilse bu mesleği yapmasına izin verilmemeli. Ama karısı onu okula göndermek ve ondan bir dişçi yaratmak için çok çalıştı. Ben de tuttum dişetlerimi yaksın diye ona gittim."

Biz, geriye kalanlar, dispansere gitmek zorundaydık; yüzlercesi bir askerî teçhizat deposu kadar geniş bir alanda toplanmış onca dişçi koltuğuyla bir rüya gibiydi dispanser; camdan üzüm desenleriyle süslü yeşil küvetler, böcek bacaklarını andıran kablolarının ucunda asılı matkaplar, porselen döner tepsiler üzerindeki gaz alevleri... pencereleri kafesli, önlerinde ve arkalarında muhteşem tamponlar bulunan kırmızı tramvayların doldurduğu, kesme taştan belediye binalarıyla çevrili Harrison Sokağı'nın kasvetli gürültüsüne, patırtısına doğru yürüyorduk. Tramvaylar gürültüyle yavaş yavaş ilerler, pnömatik frenleri kış ikindisinin grimsi çamurları üzerine ya da yaz günleri kül ve duman kokusu sinmiş tozlu çıplak taşlar üzerine solur; aksakları, kamburları, tek bacaklıları, koltuk değneklileri, diş ve göz ağrısı çekenleri ve kimbilir daha ne dert sahiplerini indirmek için sağlık merkezlerinin önünde uzun uzun dururdu.

Bu yüzden gözlük için anneme eşlik etmeden önce her zaman oturup büyük dikkatle dinlemek zorunda olduğum talimatlar alırdım yaşlı kadından. Annem de bir gaf yapmasın diye bu dersler-

de hep hazır bulunurdu. Ona asla ağzını açmaması tembihleniyordu. "Unutma, Rebecca," diye tekrarlıyordu Nene, "bırak her şeye Augie cevap versin." Ana evet demek için bile ağzını açmaksızın boyun eğiyor, elleri yaşlı kadının giymesi için ona seçtiği şise yeşili elbisenin yanardöner kıvrımları üzerinde sessizce oturuyordu. Çok sağlıklı ve pürüzsüz bir cildi vardı, hiçbirimiz onun o sağlıklı cildini miras almamıştık ya da delikleri geriye doğru dönük olan ve aralarındaki küçük bölmeyi gösteren burnunu. "Hiçbir şeye karışmayacaksın. Eğer sana bir şey sorarlarsa, Augie'ye şöyle bakacaksın." Ve annemin dönüp bana nasıl bakacağını gösteriyordu; her zamanki yüceliğinden sıyrılıp onu o kadar güzel taklit ediyordu ki. "Bir şey söyleme. Sadece sorulara cevap ver," diyordu bana. Annem benim saygın ve güvenilir biri olduğumu görmeye can atıyordu. Simon'la ben onun için mucize ya da kazaydık; sadece Georgie mutlu ve hak edilmemiş bir başarıdan sonra yazgısına geri döndüğü gerçek eseriydi. Yaşlı kadın planını açıkladıktan sonra annemin söylemeye cesaret edebildiği tek şey, "Augie, Nene'yi dinle. Ne dediğine kulak ver," olurdu.

"Sana 'Baban nerede?' diye sorduklarında, sen, 'Bilmiyorum, Matmazel,' diyeceksin. Soran kadın kaç yaşında olursa olsun, 'Matmazel' diye hitap etmeyi sakın unutma. Eğer ondan en son ne zaman haber aldığını öğrenmek isterse, son defa iki yıl kadar önce Buffalo, New York'tan para havalesi gönderdiğini söyle. Hayır Kurumları hakkında sakın tek kelime etme. Bundan asla söz etmeyeceksin, iyice anladın mı? Asla. Kira ne kadar diye sorarsa, ona on sekiz dolar de. Paranın nereden geldiğini sorarsa, pansiyonerlerinizin olduğunu söyle. Kaç kişi? İki pansiyoner. Şimdi, söyle bana kira ne kadar?"

"On sekiz dolar."

"Peki, kaç pansiyoner?"

"İki."

"Ne kadar ödüyorlar?"

"Ne kadar demeliyim?"

"Her biri haftada sekiz dolar."

"Sekiz dolar."

"Ayda altmış dört dolarla özel doktora gidemiyorsunuz. Bir özel doktora gittiğimde sadece bir göz damlası bana beş dolara mal ol-

du, üstelik gözümü yaktı. Şu gözlüklerse –kutusuna eliyle hafifçe vururdu– on dolar çerçeve, on beş dolar camlar.”

Sadece ve sadece böyle zamanlarda, mecburiyetten, babamdan söz ederdik. Ben onu hatırladığımı iddia ediyordum; Simon bunun doğru olmadığını söylüyordu ve Simon haklıydı; ben hayal kurmayı seviyordum.

“Bir üniforması vardı,” diyordum. “Kesinlikle hatırlıyorum. O bir askerdi.”

“Nah, askerdi. Bu konuda bir şey bildiğin yok.”

“Belki de denizciydi.”

“Nah, denizciydi. Marshfield’deki Hall Kardeşler Çamaşırhanesi için kamyon sürüyordu, yaptığı şey buydu. Bir üniforma giydiğini sana söyleyen bendim. Maymun görür, maymun yapar, maymun duyar, maymun konuşur.” Maymun hayatımızda önemli bir rol oynuyordu. Büfeyi süsleyen Türkistan işi dar örtünün üzerinde hiçbir şey göremeyen, hiçbir şey işitmeyen, hiçbir şey demeyen ve evde tanıdık bir teslis oluşturan gözleri, kulakları ve ağzı kapalı üç maymunumuz vardı. Daha aşağı mertebedeki tanrılara sahip olmanın avantajı, adlarını istediğiniz gibi ağzınıza alabilmenizdir. “Mahkemede sessiz olun, maymun konuşmak istiyor; konuş, maymun, konuş.” “Maymunla bambu çimlerin üzerinde oynuyor...” Yine de maymunlar kudretli, üstüne üstlük etkileyici ve yaşlı kadın büyük bir lama gibi –çünkü o benim için eninde sonunda bir Doğuluydu– ağzı ve burun delikleri kan rengi bir kırmızıyla ve büyük bir zekâyla boyanmış üç çömelmiş kahverengi maymunu işaret ederek yüceliğe yaklaşan bir nezaketsizlikle, “Hiç kimse sizden herkesi sevmenizi istemiyor, dürüst olun yeter, *ehrlich*.⁷ Yerli yersiz konuşmayın. İnsanları ne kadar severseniz, o kadar keyfinizi kaçıırırlar. Bir çocuk sever, yetişkin bir insan saygı gösterir. Saygı, sevgiden evladır. Saygıyı temsil edense ortadaki maymun,” dediğinde sosyal eleştirmen olabilirdi. Nene’nin, elleriyle ağzını kapatmış, konuşmayan maymuna karşı fesatlıkla günah işlediği hiç aklımıza gelmemişti, ama hiçbir zaman onu eleştirmeyi düşünmedik, hele de karşılıklı anlayış ilkesi bütün mutfağı doldurduğunda. Nene zavallı Georgie’yi çıldırtmak pahasına bize dersler verirdi.

7 (Alm.) Dürüst. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Georgie köpeği öperdi. Yaşlı kadının bir zamanlarki bu hırçın kölesini. Şimdi bütün gün uyuklayan ve iç çeken, tam olarak sevilesi olmasa da makul sayılabilecek aktif yıllarının hatırına saygı gören miskin bir hayvandı. Ama Georgie onu seviyordu; aynı şekilde eteğini, dizini öptüğü Nene'yi de, yaşlı kadının dizini ya da kolunu iki eliyle tutar, sonra iffetli, bön, okşayıcı, tatlı ve hamarat alt dudaklarını uzatırdı; taneleri dökülmüş bir ayçiçeğini andıran beyazımsı, kısa ve gür saçlı kafasıyla eğildiğinde gömleği üstünden sarkardı. Yaşlı kadın çocuğun kendisini öpmesine izin verir ve onunla şöyle konuşurdu: "Benim akıllı çocuğum, prensim, şövalyem benim, sen yaşlı nene ni seviyorsun, ha? Çok güzel, kim sana iyi davranıyor, kim kursak ve boyun veriyor, biliyorsun. Kim? Kim sana erişte hazırlıyor? Evet, erişteler kaygan, çatala gelmiyor, parmakla tutmak da zor. Küçük kuşlar solucanı nasıl yakalar, biliyor musun? Küçük solucan toprağın içinde kalmak ister. Küçük solucan dışarı çıkmak istemez. Yeter, elbisemi ıslatıyorsun." Ve Simon'la beni hedef alan yaylım ateşini bitirdikten sonra birden bakımlı, yaşlı elleriyle sert bir şekilde Georgie'nin alnını itip onu kendinden uzaklaştırırdı; bizi eğitime görevini hiçbir zaman savsaklamazdı; kalles ve kalbi nasır bağlamış insanlarla çevrili güvenen, seven ve saf varlıklar üzerine, kuşların savaşçı karakteri ve solucanlar üzerine, duygulardan yoksun umutsuz insanlık üzerine yeni bir eleştirel ders verirdi. Bütün bunların örneği Georgie'ydi. Fakat asıl örnek Georgie değil Ana'ydı; onun sevgiden doğan köleliği, saflığı, üç çocukla terk edilmişliği. Yaşlı kadın Lausch'un lafı getirmek istediği yer burasıydı; şimdi, yaşlılık günlerinin bilgeliğiyle yol göstereceği ikinci bir ailesi vardı.

Her fırsat çıktığında lafın babama getirilmesi hakkında Ana ne düşünebilirdi? Uslu uslu otururdu. Babamla ilgili şu ya da bu ayrıntıyı aklına getirdiğini hayal ediyorum; onun sevdiği bir yemeği, belki patates-köfte, belki kabak veya kızılıklık sosu; belki kola-lı bir yakadan hoşlanmadığını ya da yumuşak bir yakadan; ya da eve *American Evening* veya *Journal* getirdiğini. Bunları düşünüyor-du, çünkü düşünceleri her zaman çok basitti; ama kendini yapayalnız hissediyordu ve basitliği üzerine zihinsel ıstırapların koyu bir gölge düşüreceği acılar çekiyordu. Daha önce, babam bizi terk ettiği vakit kendimizi yapayalnız bulduğumuzda işin içinden nasıl

çıkıyordu bilmiyorum, ama Nene çıkageldi ve dizginleri eline aldı. Ana, belki de sahip olduğunu hiç bilmediği yetkilerini ona devretti ve cezasını bitmez tükenmez işlere koşulmakla ödedi; Zeus'un hayvan kılığına girerek elde ettiği –sonra da öfkeli karısının intikamından korkarak saklanmak zorunda kaldığı– kadın kahramanlar gibi üstün bir aşka kendini kaptıran kadınlar arasında yerini aldı sanırım. Benim iri yarı, yumuşak başlı, yırtık pırtık giysiler içindeki, silip süpüren, canı burnundan çıkan annemi yüce bir öfke-den kaçan bir güzel, babamı da mermer bacaklı bir Olimpos tanrısı olarak hayal ediyor değilim. Annem Wells Sokağı'nda bir çatı katı atölyesinde mantolara ilik gözü açmıştı, babamsa bir çamaşırhane-de kamyon şoförüydü; kaçıp gittiğinde geriye bir resmini bile bırakmamıştı. Fakat annem yine de çilesi bir türlü bitmeyen o bahtsız kadınlardan biriydi, çünkü hâlâ bedel ödüyordu. Bir kadından intikam almaya gelince, evli kadınların büyük çoğunluğunu temsilen Lausch Nene meşruiyet adına cezaları vermek üzere oradaydı.

Yine de yaşlı kadın insaflıydı. Aksini söyleyemem. Odessa'da yaşadığı debdebeden, hizmetçilerinden ve mürebbiyelerinden söz ederken burnu havada ve acımasızdı, başarıyı tatmıştı, ama düşmenin ne demek olduğunu da biliyordu. Kütüphaneden bana getirttiği kitaplardan bazılarını daha sonra okuduğumda anladım ben bunu. Bana Rus alfabesini öğretmişti, bu yüzden kitapların isimlerini okuyabiliyordum. Yılda bir defa *Anna Karenina*'yı ve *Yevgeni Onegin*'i okurdu. Ara sıra istemediği bir kitabı getirdiğimde bana demediğini bırakmazdı. “Üstünde *roman* yazmıyorsa getirmeyeceksin diye sana daha kaç defa söylemem gerekiyor? İçine bakmamışsın. Parmakların bir kitabın sayfalarını çeviremeyecek kadar zayıf mı? Öyleyse top oynayamayacak ya da burnunu karıştıramayacak kadar da zayıf olmalı. Ama bunlara gücün yetiyor! *Bozhe moy!* Tanrım! Kuş kadar beynin yok, üç kilometre yürüyüp sırf kapağında Tolstoy yazıyor diye bana bir din kitabı getiriyorsun.”

Yaşlı *grand-dame*'i⁸ yanlış tanıtmak istemiyorum. Kalıtım zincirindeki bir hata nedeniyle ailesel bir kötülüğün bizim istismar edilmemize yol açabileceğinden şüpheleniyordu. Tolstoy'un din hakkında yazdığı şeyleri okumak istemiyordu. Ona bir aile babası ola-

rak güvenmiyordu, çünkü kontese az kahir çektirmemişti. Kendi asla sinagoga gitmese ve hamursuz bayramında ekmek yese de, Ana'yı etin daha ucuz olduğu domuz kasabına gönderir, konserve istakozu ve diğer yasaklanmış yiyecekleri severdi; bir tanrıtanımaz ya da serbest düşünür değildi. Yaşlı kadının (nedeninin hiç bilmiyorum) Ramses dediği –belki Kutsal Kitap'taki Pithom adlı şehir nedeniyle, ancak nereden esinlendiğini hiçbir zaman söylemedi– eskici, yaşlı Bay Anticol öyleydi. Tanrı'ya karşı tam bir isyankâr. Nene buz gibi ve ihtiyatlı bir tavırla adamın söylediklerini dinler, kendi fikrini hiç açık etmezdi. Bay Anticol kırmızı suratlı ve mahzun bir adamdı; kayış gibi olmuş şayak şapkası kafatasını düzmüş gibi gösteriyordu; eskiler ve hurdalar için bağarmaktan –eeskiciii, huuurdacın– sesi hırıltılı ve boğuk çıkıyordu. Gür saçları ve kaşları, küçümseyerek bakan kahverengi gözleri vardı; darmadağın saçlı, şişman, çalışkan, yaşlı bir adamdı. Nene ondan bir *Encyclopedia Americana* seti satın aldı, sanırım 1892 baskısı... Simon'la bana onu okutuyordu; Bay Anticol da bize her rastladığında, sanırım, ansiklopedinin dinsizlik aşıladığı inancıyla, “Okuma nasıl gidiyor?” diye soruyordu. Onu tanrıtanımaz yapan şey doğduğu şehirde yapılan Yahudi katliamıydı. Gizlendiği mahzenden karısının küçük kardeşinin henüz sıcak cesedine bir işçinin işediğini görmüştü. Bu yüzden, “Bana Tanrı'dan söz etmeyin,” derdi. Ama Tanrı'dan sürekli söz eden kendisiydi. Bayan Anticol dindar kalmaya devam ederken, büyük bayramlarda arabasını sinagoga sürüp –inancından dönmenin dik âlâsı– pembe gözlü, yaşlı ve güçsüz beygirini bir tiyatro gösterisindeymişçesine şapkalarını başlarından çıkaran zengin Yahudilerin lüks gezinti arabalarının arasına park etmek onun fikriydi; ömrünün sonuna kadar onun için büyük bir eğlence olan bir tür adilik. Yağmurda şifayı kaptı ve zatürreden öldü.

Nene yine de Bay Lausch'un ölüm yıldönümlerinde mum yakar, hamur işi yaparken bir tür sunu niyetine kömürlerin üzerine bir topak hamur atar, sütdişlerine büyümlü sözler okuyup üfler ve kem gözlere karşı sihirli sözler mırıldanırdı. Bu bir mutfak diniydi ve denizi yaran, Gomora'yı yerle eden Yaratılışın Tanrı Baba'sıyla hiçbir ilgisi yoktu, ama yine de din mi, dindi. Söz buraya gelmişken iki çift laf da mutfak duvarlarındaki şişmiş, kanayan yü-

rekleri, aziz resimleri, kapıya bağlanmış kuru çiçek sepetleri, komünyonları, Paskalyaları ve Noelleriyle Polonyalılar –Polonya mahallesinde topu topu bir avuç Yahudi’ydik– hakkında edeyim. Bazen kovalanır, taşlanır, ısırılır ve dövülürdük, çünkü Georgie dahil hepimiz, hoşlanalım ya da hoşlanmayalım, İsa’nın katili olarak görülüyorduk. Genelde fazlasıyla delidolu ve şamatacı olduğumdan bundan özel olarak üzüntü duymuyor ya da bunu dert etmiyordum; sokak çetelerinin taşlı sopalı dövüşlerinden ya da sonbaharda karanlık çöktüğünde mahalledeki serserilerin sürüler halinde tel çitleri yırtarak kızları yuhalayıp onlarla alay etmelerinden ya da yabancıları dövmelerinden daha fazla açıklama gerektirdiğini düşünmüyordum. Her ne kadar dostlarımdan ve oyun arkadaşlarımdan bazıları evlerin arasındaki dar geçidin iki başını tutarak bizi kısıtiran bu çetelerin arasında birdenbire ortaya çıksa da bu karanlık işlerin ortasında doğmuş olmaktan dolayı kendime işkence etmek benim tabiatımda yok. Simon onlarla pek takılmazdı. Okul onu daha çok çekiyordu ve kendine has duyguları vardı; kendi içine kapanmasına yol açan Natty Bumppo, Quentin Durwar, Tom Brown, Kaskaskia’dan Clark, Ratisbon’dan zafer haberleri getiren ulak, ve benzerlerinin karışımından elde edilmiş yoğun duygular. Ben onun yanında sadece bir yedek oyuncuydum, onun Sandow vücut geliştirme aletinde veya bilek tendonlarını geliştirme zımbırtısında saatler geçirmeme hiçbir zaman izin vermedi. Ben kolay dost oluyordum, ama bu dostluklar çoğunlukla daha önceki bağlantılar nedeniyle kısa ömürlü oluyordu. En uzun süreli dostluğum annesi, Milwaukee Caddesi’ndeki Ebelik Okulu’ndan mezun bir ebe olan Stashu Kopecs ile oldu. Hali vakti yerinde Kopecslerin elektrikli bir piyanoları vardı ve bütün odaları muşamba kaplıydı, ama Stashu bir hırsızdı ve ona ayak uydurmak için ben de çalışırdım; kamyonlardan kömür, kuruması için iplere asılmış giysiler, ucuzcu dükkânlarından kauçuk toplar, gazete büfelerinden bozuk paralar. Çoğu defa bunu ustalığını kanıtlamak için yapardı, ayrıca Stashu mahzende soyunup çamaşır ipinden aşırılmış kadın çamaşırları giyinmekten ibaret bir oyun icat etmişti. Sonra soğuk bir ikindi, çok az kar bulunan bir yerde, donmuş çamurun üzerindeki bir sandığa oturmuş Nabisco gofreti yediğim sırada, ağızım gofre-

tin tatlı tozuyla doluyken bana baskın veren bir çetenin içinde boy gösterdi. Çetenin başında olduğundan daha küçük gösteren on üç yaşlarında, hüzünlü görünüşlü sert bir çocuk vardı. Çocuk gelip beni suçlamaya başladı, arkasında St. Charles Islahevi'nden yeni çıkmış olan ve Pontiac'taki çeteye katılmaya hazırlanan büyük Moonya Staplanski vardı.

“Seni küçük Yahudi piçi, kardeşime yumruk atmışsın,” dedi Moonya.

“Öyle bir şey yapmadım. Onu görmedim bile.”

“Elinden beş sentini almışsın. Yoksa o gofreti nasıl satın alacaksın?”

“Parayı evden verdiler.”

Sonra, saman sarısı saçlarıyla Stashu gözüme çarptı, bana oynadığı oyundan gayet memnun sırtıyor ve yeni tanışlarıyla gurur duyuyordu; “Hey, seni sidikli Stashu,” diye seslendim, “biliyorsun ki Moon'un bir kardeşi bile yok.”

Bunun üzerine çocuk bana yumruğu yapıştırdı ve çete, aralarında Stashu da, üzerime çullandı; koyun postu paltomun kopçalarını söktüler ve ağzımı burnumu kan içinde bıraktılar.

“Hata kimde?” diye sordu Lausch Nene eve döndüğümde, “Kimde, biliyor musun? Sende, Augie, çünkü üç kuruşluk aklın vardı, o da *accoucherka*'nın⁹ altına kaçıran oğluyla birlikte gitti. Simon onlarla dolaşıyor mu? Dolaşmıyor. O senden akıllı.” Hırsızlıklarımızı bilmediği için Tanrı'ya şükrettim. Bu onun terbiye verme tarzı olduğundan, bir şekilde, onun sevgisini kolayca yitirmenin beni nerelere sürükleyeceğini anladığım için bu durumdan hoşnut olduğundan kuşkulandım. Ama bu zayıflığın en başta gelen örneği olan Ana dehşete kapıldı. Yaşlı kadının otoritesine karşı konuşma sırasında duygularını belli etmeye cesaret edememiş olsa da, pansuman yapmak için beni mutfağa götürdüğünde, mırırmır söylenerek ve iç çekerek miyop gözleriyle yaralarımın yakından bakarken Georgie, uzun ve beyaz, arkasında pıtı pıtı yürüyor ve Winnie evyenin altında şapırdatarak suyunu içiyordu.

9 Yiddiş ve Fransızca karışımı ebe.

II

On iki yaşıma bastığımızda hayatı tanıyalım, para kazanmanın temel esaslarını öğrenelim diye yaşlı kadın yazın bizi çalışmaya gönderdi. Bundan önce bile yapacak bir şeyler bulmuştu bana. Okuma yazmayı zor öğrenen çocuklar için bir sabah kursu vardı; Georgie'yi okula bıraktığımda el ilanları dağıtmak için Sylvester Star Sineması'na gittim. Nene bunu Sylvester'ın babasıyla konuşarak ayarlamıştı, adamı parkta yaşlıların oturduğu çardaktan tanıyordu.

Havanın iyi olduğu haberi avluya bakan dairemize geldiğinde Nene –ılık ve rüzgârsız havaları severdi– odasına gider, etine dolgun olduğu günlerin yadigarı korsesini ve siyah elbisesini giyerdi. Ana ona bir termos çay hazırlardı. Sonra çiçekli bir şapka ve pençelerinden omzuna tutturduğu porsuk kürkünden bir etol parka gitmek üzere evden çıkardı. Elinde okumayı hiç düşünmediği bir kitapla. Çardakta bundan çok konuşuluyordu. Orası evliliklerin kotarıldığı bir yerdi. Yaşlı tanrıtanımazın ölümünden bir ya da iki yıl sonra, Bayan Anticol orada kendine ikinci bir koca buldu. Söz konusu dul Iowa City'den sırf evlenecek bir kadın bulmak amacıyla gelmişti ve evlenmelerinden sonra kadını eve hapsettiği ve miras haklarını devreden belgeleri zorla imzalattığı haberleri geldi. Nene üzölmüş gibi bile yapmadı; sadece, “Zavallı Bertha,” dedi, ama bu-

nu ben mandepsiye basmam havalarında, bir keman teli kadar ince ve oyunbaz bir edayla söyledi ve ikinci defa evlenmeye kalkışmadığı için itibarını artırdı. Yaşlı insanların gençlikte peşinde koştukları şeylerden vazgeçtikleri düşüncesini bir yana atmamın üzerinden hayli zaman geçti. Ama Nene'nin inanmamızı istediği şey buydu –“benim gibi yaşlı bir *baba*”¹ sözünü senet sayıyor ve onu gurur nedeniyle her şeyden vazgeçmiş, hiçbir şeyi umursamayan, bilge ve hırslardan arınmış yaşlı bir kadın olarak görüyorduk. Ama eğer bir evlilik teklifi almış olsaydı yine de böyle düşünür müydü, emin değilim. Yoksa ne diye *Anna Karenina*'ya ya da bir başka gözde romanı olan *Manon Lescaut*'ya deli olsundu ki? Kendini iyi hissettiğinde beli ve kalçalarıyla övünürdü; güzel görünmekten ve yarattığını bildiğim etkilerden hiçbir zaman vazgeçmedi; yatak odasına girip korsesini bağlamasının ve saçlarını kabartmasının sadece alışkanlıktan değil, yetmişlik bir Vronski ya da Des Grieux'nün² bakışlarını üzerine çekme arzusundan kaynaklandığına inanıyorum. Bazen sarı lekelerinden, kırışıklıklardan ve cansız kâküllerinden başka gözlerinde daha genç ve kırgın bir kadın görmeye zorluyordum kendimi.

Nene çardakta kendisi için neyin peşinde olursa olsun, bizi unutmuyordu. Bana el ilanı işini çadır bezinden beyaz pantolon ve beyaz golfçü kasketi giydiği için “Fırıncı” denen yaşlı Sylvester vasıtasıyla bulmuştu. Sylvester felç geçirmişti, bu yüzden acı yığdığı şakaları yapıyordu, ama temiz, az konuşan, kan çanağına dönmüş gözlerinden ciddiyet okunan, at nalı şeklindeki beyaz bıyıklarının kavsine yansıyan bir irade gücüyle olacaklara boyun eğdiği görülen bir adamdı, belli ki bir ayağı çukurdaydı. Sanırım, onunla her zamanki gibi, korumakta olduğu aile hakkında konuşuyordu; ve Sylvester beni oğlunu görmeye götürdü; para ve aile kaygılarının sürekli terlettiği genç bir adam. Sineması pek iyi çalışmıyordu, saat ikide koltuklar boştu, kemancı sadece onun için ve projeksiyon kabinindeki operatör için çalışıyordu; bu durumda bana vereceği iki kuruşu bulması kolay olmayacaktı. O zaman sert adam pozları takındı. “El ilanlarını lağım atan çocuklar oldu.

1 (Rus.) Çocuk dilinde nene.

2 Vronski, *Anna Karenina*'nın; Des Grieux, *Manon Lescaut*'nın baskahramanı.

Böyle bir şey yaptığını görürsem, çok fena yaparım. Böyle şeyler benden kaçmaz.” Bu yüzden yol boyunca beni birkaç blok takip edeceğini biliyordum; sokakta kelleşmeye yüz tutmuş kafasını, her zaman tasalı ve bir ayıninki kadar kahverengi gözlerini kolladım. “Beni kazıklayacağını düşünen serseriler için benim de birkaç numaram var,” diye beni uyardı. Fakat güvenilir biri olduğuma ikna olduğunda, ki başta öyleydim, talimatlarına uygun olarak el ilanlarını, posta kutularını doldurup da posta idaresiyle papaz olmasına yol açmamak için rulo yapıp zillerin üzerindeki pirinç konuşma borusunun ağzına sıkıştırdım, bana maden suyu ve lokum ikram etti; biraz daha boy attığımda beni bilet kontrolörü yapacağını ya da satın almayı düşündüğü patlamış mısır makinesinin başına getireceğini ve daha sonraki yıllarda mühendislik eğitimini tamamlamak için Armour Institute’e döndüğünde işe bir yönetici atayacağını söyledi. Okulu bitirmesine sadece iki yılı kalmıştı, karısı diplomasını almasında ısrar ediyordu. Bunları anlattığına göre, sanırım, beni olduğumdan büyük görüyordu, tıpkı dispanserdekilerin sık sık yaptığı gibi. Bana anlattıklarının hepsini anlamadım.

Her neyse, benim hakkımda biraz yanılıyordu, çünkü diğer çocukların el ilanlarını lağıma attıklarını söylediğinde, benim de daha azını yapamayacağımı hissettim ve fırsat kolladım. Öğlen vakti George’u almaya bir cezaevini anımsatan, civardaki en önemli komşuları olan buzthane ve tabut imalathaneleriyle aynı briketten inşa edilmiş okuluna gittiğimde el ilanlarını sınıf arkadaşlarına tomar tomar dağıttım. İçerisi, çıplak gözle zor seçilen tavanı ve tepinmekten kararmış parkeleriyle dünyanın bütün hapishaneleri gibi kasvetliydi. Yazları okulun bir köşesi zihinsel engelliler için açık tutuluyordu; içeri girdiğinizde, buzhanenin serpintilerinden kurtuluyor, kâğıt zincir yapmak için kâğıtları kırpan makasların şakırtısı, çocukların cıvıltıları ve sağa sola emirler yağdıran öğretmenlerin bağırtilarıyla karşılaşlıyordunuz. Merdivenlere oturup geri kalan el ilanlarını beşer onar ayırıyordum ve ders bitince Georgie onlardan kurtulmama yardım ediyordu. Sonra Georgie’yi elinden tutup eve götürüyordum.

Georgie, Winnie’yi ne kadar seviyorsa tanımadığı köpeklerden de o kadar korkuyordu ve Winnie’nin kokusunu taşıdığından di-

ğer köpekleri çekiyordu. Köpekler Georgie'nin bacaklarını kokluyor, ben onları kovalamak için cebimde taş taşıyordum.

İşsiz geçen son yazdı bu. Ertesi yaz, dersler sona erer ermez Simon, Michigan'da bir resort otelde komi olarak çalışmaya gönderildi; ben gazete dağıtım işinde Coblin'e yardım etmek için Kuzey Yakası'ndaki Coblinlerin şirketine yollandım. Oraya taşınmak zorundaydım, çünkü gazeteler depoya sabahın dördünde geliyordu ve biz tramvaya yarım saatten daha uzak bir mesafede yaşıyorduk. Ama tamamen yabancı ellere teslim edilmiş değildim, çünkü Anna Coblin annemin kuziniydi ve dolayısıyla bir akraba muamelesi görüyordum. Hyman Coblin beni almaya Ford'uyla geldi; ben evden ayrılırken Georgie uluya uluya ağladı; yaşlı kadının sultanı altında Ana duygularını açığa vuramazken o duygularını böyle ifade ediyordu. Oturma odasına kapatılması gerekti. Onu sobanın yanına oturttum ve evden çıktım. Kuzin Anna herkes için yeterince ağlardı; evden ayrılışım nedeniyle karalar bağlamış vaziyette evinin kapısından içeri adım attığım anda yüzümü gözümü öpücüklere boğdu; benim için bu, oğullarının vakitsiz olarak çetin sınavlarla karşı karşıya kaldığını gören Ana'dan, deyim yerindeyse, ödünç alınmış, gelip geçici türden bir duyguydu. Ama en çok gözyaşı dökken benim için görüşmeleri sürdüren Anna Coblin oldu. Ayakları çıplaktı, uzun saçları darmadağınaktı ve siyah elbisesinin düğmeleri yanlış iliklenmişti. "Sana kendi oğlummuş davranacağım," diye söz verdi, "kendi Howard'ım gibi." Çadır bezi çamaşır çantamı elimden aldı ve beni Howard'ın, mutfakla tuvalet arasındaki odasına yerleştirdi.

Howard kaçıp gitmişti. Yaşı hakkında yalan söyleyerek Deniz Piyade Teşkilatı'na yazılan cenaze levazımatçısının oğlu Joe Kinsman'la birlikte. Aileleri onları geri almaya çalışıyordu, ama bu arada onlar Nikaragua'ya gönderilmişlerdi; Sandino ve asilerle savaşıyorlardı. Anna, oğlan şimdiden ölmüş gibi üzülüyordu. Uzun boylu olması ve enerjik karakteri nedeniyle her türden aşırılığı sergileyebiliyordu. Hatta fiziksel olanları bile: yanaklarında benler, sivilceler, kıllar, alnında şişlikler, boynunda büyük sebace kistler; güzel sayılabilecek kırmızı, spiral saçları vardı; ördek kuyruğu şeklinde kesilmiş, ensesinde genişleyerek birbirine dolaşan saçları ku-

laklarını açıkta bırakıyordu. Eskiden güçlü olan sesi astım krizleri yüzünden ve ağlamaktan zayıflamış; gözlerinin beyazı da aynı nedenle bakır rengini almıştı; alev alev yanan, somurtkan, acınası bir surat; düşüncelerin ya da insanları onunkinden daha berbat bir bahtla uzlaşmaya razı eden derin mülahazaların evcilleştirdiği bir ruh. Gerçekte, diyordu Lausch Nene, her zamanki alışkanlığıyla meseleyi önemsizleştirerek, böyle bir kadın ne istiyordu? Kardeşleri ona bir koca bulmuş, bir iş satın almışlardı; kendi evinde iki çocuğu vardı, ayrıca birkaç da taşınmaz mülkü. Hâlâ işe ilk başladığı Loop on Wabash Caddesi'ndeki şapka fabrikasında olabiliirdi pekâlâ. Bunlar, Kuzin Anna'nın Lausch Nene ile gevezelik etmeye –birinin bir bilgeye danışmak üzere gelmesi gibi– gelişinden sonra işittiğimiz yorumlardı; Anna tayyörü, şapkası ve ayak-kabıllarının içine gömülmüş vaziyette gelip mutfak masasının başına oturmuş bir yandan aynada kendini seyrederken bir yandan da dur durak bilmeden konuşuyordu, gelişigüzel değil, sert sert, öfkeyle; en acı yorumları yaparken, hatta hıçkırıklar ağzını çarpıtırken bile aynaya bakmaya devam ediyordu. Başına bir bandana bağlamış olan Ana gaz ateşinde tavuk ütülüyordu.

“Daragaya,³ oğluna bir şey olmayacak, sağ salim geri dönecek,” dedi yaşlı kadın Anna hıçkırıklarla ağlarken. “Başka annelerin de orada çocukları var.”

“Cenaze levazımatçısının oğluyla düşüp kalkmaya son vermesini söylemiştim ona. O nasıl bir arkadaştı ki onu bu işe sürükledi?”

Kuzin Anna, Kinsmanları uğursuz olarak görüyordu; fark ettim ki çarşı pazar dolaşmaya çıktığında Kinsmanların levazımat dükânının yakınlarından geçmemek için dolambaçlı yollardan gidiyordu, oysa eskiden iri yarı, hayat dolu ve yüz ifadesi güvensiz bir kadın olan Bayan Kinsman'la aynı locadan olmakla, onun, yani zengin Kinsmanların aile dostu olmakla böbürlenirdi. Coblin'in amcası, bir banka memuru, Kinsman'ın çabalarıyla defnedilmişti ve Friedl Coblin'le Kinsman'ın kızı aynı diksiyon öğretmenine gitmişlerdi. Friedl, meleğin elini kor ateşe yönettiği Musa ile aynı telaffuz bozukluğuna sahipti, ama daha sonra kekelemesi tamamen geçmişti. Yıllar sonra, sosis sattığım bir futbol maçında onun sesi-

3 (Rus.) Tatlım, canım.

ni işittim; başında modaya uygun beyaz şapkasıyla beni tanımadı, ama ben onun “When the Frost Is on the Punkin”⁴ diye tekrarlayıp durduğunu çok net hatırlıyorum. Ve Kuzin Anna’nın büyüdüğümdede beni Friedl’le evlendireceğine yemin ettiğini de. O gün verandada gözyaşları içinde beni kucaklayıp hoş geldin diyerek bağrına bastığı gündü bu. “Dinle Owgie, sen benim oğlum olacaksın, kızımın kocası, *mein kind!*”⁵ O anda bir kere daha Howard’ın ölmüş olduğunu varsayıyordu.

Bu evlendirme projesinden hiç vazgeçmedi. Çim biçme makinesini bilerken elimi kestiğimde, “Düğün gününüze kalmadan iyileşir,” dedi. Sonra, “Öteden beri tanıdığın biriyle evlenmek iyidir, yemin olsun. Elden kötüsü yoktur. Anlıyorsun beni, değıl mi?” diye ilave etti. Böylece geleceğı çizmişti, çünkü küçük Friedl o kadar kendine benziyordu ki ileride yaşayacağı güçlükleri bugünden görüyordu; kardeşinde cisim bulan Tanrı’nın inayetiyle bu güçlüklerin üzerinden bizzat gelmek zorundaydı. Kendisine yardım edecek bir annesi yoktu onun. Ve belki de ona bir koca bulunamazsa çoluk çocuğa kavuşamadan içgüdülerinin bastırılmış gücü onu mahvedecekti. Ve onlar için dökeceğı gözyaşları onu kesinlikle Ophelia’nın deresi gibi boğacaktı.⁶ Ne kadar erken evlenirse o kadar iyiydi. Ayrıca Anna’nın geldiğı yerde uzun bir çocukluk dönemi yaşamanız teşvik edilmezdi. Kendi annesi on üçünde ya da on dördünde evlenmişti, dolayısıyla Friedl’in önünde dört-beş yılı vardı. Anna’nın kendisi bu yaş sınırını en az on beş yıl aşmıştı ve sanırım Coblin onunla evlenmeden önceki son birkaç yılı derin üzüntü ve endişe içinde geçirmişti. Sonuçta, kızı için sefere çıkmıştı ve karşılaştığı her genç adam muhtemel bir damat adayıydı; ben tek aday değıldim, ama sanırım en uygun olanıydim. Friedl diksiyon derslerinin yanı sıra müzik ve dans dersleri de alıyor; semtteki en iyi çevrelere girip çıkıyordu. Biricik kızını evlendirme isteğı Anna’yı bir locaya kaydolmaya sevk etmişti; çok içine kapanık ve evcimen bir kadındı, bu yüzden evden çıkıp yardım kuruluşlarının gecelerine ve kermeslere katılması için çok önemli bir sebebi olması gerekiyordu.

4 James Whitcomb Riley’in şiiri.

5 (Alm.) Çocukum.

6 *Hamlet*, IV. VII. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Çocuğunu hor gören kim olursa olsun ona büyük düşmanlık besliyor ve hakkında yıkıcı dedikodular yayıyordu ortalığa. “Piya-no öğretmeni bana bizzat kendisi anlattı. Her cumartesi aynı hikâye. Minnie Carson’a ders vermeye gittiğinde beyefendi onu kapının arkasında sıkıştırmaya çalışıyormuş.” İster doğru olsun ister olmasın, çok geçmeden kendisi de buna yürekten inanıyordu. Karşı çıkılması ya da öğretmenin gelip bu dedikodulara bir son vermesini istemesi fark etmiyordu. Ama Carsonlar Friedl’i doğum gününü partisine davet etmediler ve Korsikalılara taş çıkartacak kadar azimli ve takıntılı bir düşman edindiler kendilerine.

Şimdi Howard kaçıp gitmiş olduğundan, bütün düşmanları şeytanın ajanları ya da yardımcıları sınıfına giriyordu ve Anna yatağa yatıp ağlıyor, onlara lanet okuyordu: “Ey, Tanrım, Evrenin Yaratıcısı, düşmanlarımin elleri, ayakları kırılsın, beyinleri kurusun.” Ve daha başka dehşet verici, tumturaklı ilenmeler hiçbir Tanrı’nın günü dilinden düşmüyordu. Panjurların ve ön bahçedeki katalpa cinsi ağacın yumuşattığı yaz ışığında kompresler, havlular ve altında ıslak bezlerle sırtüstü uzanıp yatarken gövdesi hatırı sayılır bir yüksekliğe ulaşıyor; örtünün altından ayak tabanları grafit sürülmüş gibi parlıyordu; Napoleon’un İspanya seferi sırasında yıkılıp yıkılan köylerdeki savaş felaketine maruz kalmış ayaklar gibi; ve elektrik düşmesinin uzun kordonu üzerinde sinekler tek sıra halinde dizilmiş yürüyordu. Anna hızlı hızlı soluk alıp verirken acı ve korkuyla kendi kendini harap ediyordu. Eve ile Hannah’nın başını çektiği acı çeken anneler grubu arasında, sakatlanmış bir başı Cennet’te kıyamet gününe kadar taşıyacak bir şehidin iradesine sahipti. Çünkü Anna müthiş dindardı ve kendine has zaman ve mekân düşüncesi vardı; bu yüzden Cennet ve sonsuzluk ona çok uzak değildi; her şeyi Eğik Kule’nin kat ve katmanları gibi parçalara ayırıyor, yassılıyor ve iç içe geçiriyordu; Nikaragua dünyanın çevresinin iki katı mesafedeyken kabadayı taslağı Sandino –onun gözüne nasıl görüldüğünü tahmin ve tahayyül etmem dünyada mümkün değil– oğlunu öldürüyordu.

Bu arada evin, özellikle de mutfağın pisliği dehşet vericiydi. Bununla birlikte alev alev bakan şiş gözlerle ve ona neredeyse soylu bir hava veren o göz kamaştırıcı saçların aydınlatığı bir yüzle ağır

adımlarla yürürken bir yandan da telefonda bağıra çağıra anladığım şeyler söyleyen Anna bir şekilde görevlerini yerine getirmekten geri kalmıyordu. Erkekler için yemeği zamanında hazırlıyor, Friedl'in çalıştırılmasına nezaret ediyordu, Coblin işleri bizzat yapmak için ortalarda gözükmediğinde paraları topluyor, kontrol ediyor, sayıyor, sınıflandırıyor ve yeni emirleri bekliyordu.

“Der... jener... Owgie, Telefon çalışıyor! Duymuyor musun? Cumartesi akşam gazetesinin artık ek olarak verildiğini onlara söylemeyi unutma!”

Ve Howard'ın saksafonunu çalmayı denediğimde Anna'nın nasıl çabucak yataktan fırlayıp evi bir baştan diğerine katedebildiğini öğrendim. Odaya fırtına gibi dalıp enstrümanı elimden alırken, ensem tüylerini diken diken eden bir ses tonuyla, “Şimdiden çocuğumun eşyalarını alıyorlar,” diye bağırıyordu. Onun gözünde bir damadın –tamam, müstakbel damadın– oğluna göre yerinin neresi olduğunu anladım. O gün Anna beni bağışlamadı, oysa yüreğimi ağzıma getirdiğini biliyordu. Fakat sanırım hissettiğimden daha az yaralanmış göründüm ve Kuzin Anna benim pişmanlık nedir bilmediğimi düşündü. Gerçekte ise ben hınç nedir bilmezdim; eski Güney alınganlığıyla ikide bir *cododuello*'ya⁷ başvuran Simon gibi değildim. Hem zaten bu kadar ayrıksı birine nasıl hınç duyardınız ki? Saksafonu elimden çekip alırken bile uzun komodinin üzerine yerleştirilmiş küçük aynadaki görüntüsünden gözlerini alamıyordu. Pencereleleri çift camlı olan, alet edevatın dizili olduğu mahzene indim ve çekip eve gidecek olsam Lausch Nene'nin beni geri göndereceğine karar verdikten sonra tuvaletin neden sızdığını düşünmeye verdim kendimi; rezervuarın kapağını kaldırdım ve mutfağın zemini başımın üzerinde bel verip gıcırdarken şöyle böyle bir tamirat yapmak için orada uzunca bir süre geçirdim.

Evin içinde ayaklarını sürüyerek dolaşan Beş Özellik olmalıydı, Anna'nın uzun kollu, kambur, iri yarı kardeşi; bir ağaç gövdesi gibi sırtını kaplamış kalın kasların arasından fırlayıp çıkan başı, yeşilimsi yansımaları olan kestane rengi, seyrek saçları; hesapçı, ilkel, alaycı yemyeşil gözleri; yüksek dişetlerine gömülmüş Es-

7 *Code duello*: Bire bir dövüş kuralları. Sosyal hiziplşmeleri ve aileler arasındaki vendettaları (kan davalarını) önlemeye yardımcı olan *duello* kuralları.

kimo dişlerini açığa çıkaran ilkel ve basit bir Eskimo gülümseme-
siyle her zaman şaka yapmaya hazır, neşeli ve içten olmaktan uzak
ve ciddi olarak servet peşinde koşan biri. Bir mandıra kamyonu sü-
rüyordu, şu elektrikli olanlardan, şoförün direksiyonda bir serdü-
men gibi oturduğu, arkasındaki tahta ve tel kasaların içindeki şi-
şelerin deliller gibi tokuştuğu bir kamyon. Birkaç defa beni de ya-
nında götürdü ve boşları taşımada ona yardımcı olduğum için ya-
rım dolar verdi bana. Dolu bir kasayı kaldırmaya çalıştığımda her
tarafımı, böğürlerimi, uyluklarımı, kollarımı yoklar –bu yapmayı
sevdiği bir şeydi– ve “Henüz değil, daha beklemelisin,” der, sonra
kasayı kendi kucakladığı gibi kaldırıp sertçe buz kutusunun yanı-
na bıraktı. Mal götürdüğü kuyruk yağı kokan Polonyalı küçük
bakkalların kavgadan uzak, sessiz hayatlarına biraz canlılık getiri-
yor, eğlence olsun diye patronları şakacıktan yumrukluyor ya da
onlarla güreşe tutuşuyor, kaslı kolunu İtalyanların burunlarına so-
karken “Fungooo!” diye İtalyanca bağırarak takılıyordu. Kendisi de
bundan büyük bir keyif alıyordu. Kız kardeşi onun çok kurnaz ol-
duğunu söylüyordu. İmparatorlukların yıkılmasında mütevazı bir
rol oynamasının üzerinden çok zaman geçmemişti, Rus ve Alman
cesetlerle dolu yük arabalarını cesetlerin gömüleceği Polonya’da-
ki çiftliklere sürmüştü ve şimdi bankada parası, mandırada hisse-
leri vardı ve Yidiş tiyatrosunda herkesin nefret ettiği şişko, kabada-
yı talip rolünü kaptı: “Beş Özellik. Çuvalla para.”

Bir pazar sabahı gezgin balon satıcıları iki yanı ağaçlarla çevri-
li sakin sokakta, masmavi bir gök altında yavaş yavaş arabaları-
nı sürerken Beş Özellik beyaz bir takım elbise ve bukleli saçları-
nı örten hasır bir şapkayla, dişlerini bir kürdanla karıştıra karış-
tıra kahvaltı yapmaya geldi. Ama bütün bir hafta boyunca üzeri-
ne sinen süt kokusundan kurtulamamıştı. Yine de bu sabah rüz-
gâr yanığı yüzüyle, yanaklarını geren, dişlerini ve dişetlerini or-
taya çıkaran gülümsemesiyle ne kadar hoştu. Yanından geçerken
bakır rengi gözleri gözyaşlarıyla ıslanıp suratı asılmış kız karde-
şini çimdikledi.

“Annitchka.”

“Haydi, kahvaltı hazır.”

“Beş Özellik. Çuvalla para.”

Kadının yüzünde bastırmaya çalıştığı hastalıklı bir gülümseme belirip kayboldu. Ama kardeşini severdi.

“Annitchka.”

“Haydi! Oğlum kayıp. Dünya bir kaos.”

“Beş Özellik.”

“Aptallık etme. Bir gün bir çocuğun olacak, o zaman anlayacaksın *wehtig* nedir.”

Beş Özellik kesinlikle ne kayıpları ne de ölümleri umursar, bunu da uluorta söylerdi. Canları cehennemeydi. Uçuşan mermiler ve patlamalar arasında kaskatı cesetler arabasında hoplarken onların çizmelerini ve keplerini giymişti. Spartalıların ya da bir prokonsülün söyleyeceği türden özlü, sert sözler çıkardı genellikle ağzından. “Yumurtayı kırmadan omlet yapamazsın.” “Halamın taşakları olsa, amcam olurdu.” “Körle yatan şaşı kalkar.” “Yemek yediğin kaba sıçma.” Hepsinden alınacak ders aynı kapıya çıkardı: “Kendinden başka kimseyi suçlama,” ya da Fransız bilgeliğiyle söylersek –zira dünyanın başkentinde ben de bir süre yaşadım– “*Tu l’as voulu, Georges Dandin.*”⁸

Böylece yeğeninin askere yazılması hakkında Beş Özellik’in ne düşünmüş olabileceğini anlıyorsunuz. Ama kız kardeşine pek kıyamazdı.

“Ne istiyorsun? Geçen hafta sana mektup yazdı ya!”

“Geçen hafta!” derdi Anna. “Peki, bu arada ne oldu, dersin?”

“Bu arada gıdı gıdı yapacak, onu kollarına alacak Yerli bir kız buldu.”

“Benim oğlum yapmaz öyle şey,” derdi Anna bakışlarını mutfak aynasına doğru çevirerek.

Ama gerçekte oğlanların aşna fişne yapacak birilerini bulduğu ortaya çıkmıştı. Joe Kinsman babasına düz saçlı, mini etekli iki kızla el ele çekilmiş şipşak bir fotoğrafını yorum yapmaksızın göndermiş, Kinsman da onu Coblin’e göstermişti. Babalar aslında durumdan pek de şikâyetçi değillerdi, en azından memnuniyetsizliklerini birbirlerine göstermeyi uygun bulmuyorlardı. Tam tersine. Ama Kuzin Anna resimden söz edildiğini duymak istemiyordu.

⁸ Molier’den: “Bunu sen istedin, Georges Dandin.”

Coblin'in de kendine göre babaca kaygıları vardı, fakat Anna'nın Kinsman'a duyduğu hıncı paylaşmıyor ve onunla gerekli bağlantıları sürdürmeye devam ediyordu; pek tabii bürosunda, yoksa cenaze levazımatçısının eve adım atmaya hakkı yoktu. Ayrıca Coblin'in işleri esas itibarıyla dışarıdaydı, o ise durmadan seyahat ediyor, düzenli, derli toplu bir hayat sürdürüyordu. Anna'ya ve kardeşine kıyasla daha ufak tefek görünüyordu, ama yine de boylu poslu, sağlam yapılı, dımdızlak kafalıydı; yuvarlak, yassı bir çehresi vardı ve yüzü gözlerini kırparak bakmasına yol açacak şekilde gözleri civarında hafifçe şişkindi, bu da ona karikatürümsü bir görünüş veriyordu. Onun bu tikini, istiyorsanız, alışlageldiği üzere uysallık olarak yorumlayabilirsiniz; insanları aldatmak için bazı tiplerin ve bazı alışkanlıkların ortaya çıktığı söylenebilir. Anna, Beş Özellik ya da aileden başka biri Kinsman'ın ne yapıp ettiğine karışmadı. Kinsman'ın bir beyefendi olduğu söylenebilirdi; kendine göre hareket nedenleri vardı ve kavgaya tutuştuğunda tehlikeli olabilecek birinin kararlılığıyla kendi yolunu çizmişti. Ve Anna pes etmişti. Bu yüzden Coblin'in gömlekleri her zaman yakalarının balinalarıyla çekmecelerde dizili olur ve sabah teslimatından döndükten sonra yaptığı ikinci kahvaltı mısır gevreğiyle lop yumurta içerirdi.

Yemekler, özellikle miktar bakımından, şaşırtıcıydı; Anna canın boğazdan geldiğine yürekten inanıyordu. Tabak tabak tuzsuz, biber-siz, yağsız, sossuz makarna, beyin yahnisi, ciğer yahnisi, kılları iyi ütülmemiş paça, dilimlenmiş yumurta, soğuk füme balık, ekme-k kırıntısı doldurulmuş işkembe, konserve mısır çorbası ve koca koca portakallı soda şişeleri. Bütün bunlar ekmeğinin üzerine parmaklarıyla tereyağı süren Beş Özellik'e çok uygundu. Sofra adabını iyi kötü bilen Coblin şikâyet etmediği gibi bunu doğal da buluyordu. Ama şehre nakliyeciler toplantısına gittiğinde daha farklı bir şekilde yiyip içtiğini biliyorum.

Beş Özellik önce Millet'in "Tohum Serpen Adam" tablosundaki torbayı andıran, içi gazete dolu torbasıyla işe çıkarken giydiği ekose kumaştan eski takım elbisesini çıkarıp yine ekose kumaştan yeni bir takım giyiyordu. Geniş kenarlı fötr dedektif şapkası ve kocaman topuklu ayakkabılarıyla hesap pusulaları, Grumps adlı bant-

karikatür için bir *Tribune* nüshası, spor sonuçları, menkul kıymet fiyatları –borsa da oynardı– Cicero’dan Colossimo, Al Capone ve North Side’den O’Bannionlar çevresinde cereyan eden (bunlar aşağı yukarı, O’Bannion’un tokalaşırken silahını elinde saklayan biri tarafından kendi çiçek tarhları arasında indirildiği bir zamana rastlıyordu) gangster savaşlarına ilişkin haberler; Coblin bütün bunlarla Ashland Bulvarı yönünde giden tramvaya binerdi. Öğlen yemeği için iyi bir restorana veya Boston fasulyesi ve tam buğday ekmeği için Reicke’nin yerine giderdi. Sonra satış müdürünün konuşmasını yapacağı toplantıya katılırdı. Bundan sonra, dondurmalı turta, Loop’un güney ucunda kahve, ardından *Haymarket* veya *Rialto*’da ya da köylü veya Zenci kızların angarya işleri yaptığı daha ucuz, tek amaçlı, daha az neşeli mekânlarda striptiz gösterisi.

Yine, şehre indiğinde onun nerelerde dolaştığı hakkında Anna’nın ne düşündüğünü bilmenin bir yolu yoktu. Anna, deyim yerindeyse, gelişimin kırsal aşamasında bir çöldeydi; sonraki acımasız günlerin Balthazar şölenlerine hazır değildi. Gerçekte Coblin’in de buna hazır olduğu söylenemezdi. Ayakları yere sağlam basan, düşüncede yavaş bir adamdı; işine çok özen gösterir, her zaman ki gibi saat dörtte kalkmasını zora sokacak bir vakte kadar şehirde kalmazdı. Borsa da oynardı, ama bu işti. Poker oynardı, ama hiçbir zaman ceplerinde ağırlık yapan bozuk paradan fazlasına değil. Dünyanın kuşkulu yerlerinde ortaya çıkan saygın bir başı işaret etmekten gurur duyan kuşkucu yargıçlar gibi size tatlılıkla yaklaşan ve bu arada altınızı oymaya devam eden sinsilerden değildi. Bana karşı genelde nazikti, ancak pazar eklerini gazetelerin içine daha hızlı koymam için başımın etini yediği zamanlar asık suratlı olurdu. Bu genellikle, siperlerin dumanı içinde onu savaşa kışkırtan Anna yüzündendi. Fakat buhar dolu, penceresiz, küçük banyoya kapısını vurmadan girdiğimde küvete uzanmış, erkekliği erekte vaziyette, bu dar alanda her tarafını bir süngerle köpürtürken gördüğümde olduğu gibi kendi başına kaldığında son derece neşeli, tamamen farklı bir ruh hali içinde oluyordu. Bir deniz eriyle bir kız evlâdın babasını ve Kuzin Anna’nın kocasını pek saygın olmayan bir yerde düşünmek hayli can sıkıcı olabilirdi; şimdi görüyorum ki gerçekte olduğundan daha da can sıkıcıymış. Fakat bu ko-

nudaki düşüncelerim hiçbir zaman çok sert olmadı; bana karşı genellikle kibar, merhametli ve cömert olan Kuzen Hyman'ı gördüğüm yerde bir hovarda göremiyordum.

Aslında hepsi cömerttiler. Kuzin Anna tutumlu bir kadındı, boynuna yoksulluktan yakınır ve kendisi için pek bir şey harcamazdı, ama bana bir çift kışlık lastik ve yanında bir de sustalı çakı satın aldı. Beş Özellik pastalar, kutu kutu sütlü çikolata, farbalalı dev şeker kutuları, dilim dilim dondurma ve kek getirmeyi severdi. Coblin ve o, her ikisi de aşırı bolluğa meraklıydı. İster çizgili ipek gömlekler söz konusu olsun ister gömlek kollarını tutmak için lastik; ister desenli çoraplar ister sinemada alınan gazoz ister Friedl'le beni götürdükleri sandal gezisinde patlamış mısır, nadiren bir düzineden az satın alırlardı; Beş Özellik banknotla, Kuzen Hyman avuç dolusu bozuk parayla. Ortalıkta her zaman bol para olurdu, tasarlarda, bardaklarda, kavanozlarda ya da Coblin'in masasında. Bunlara el sürmeyeceğimden emin görünüyorlardı, belki de muhtemelen her şeyin bol bol bulunması nedeniyle paraya hiç dokunmadım. Lausch Nene'nin beni bir göreve gönderdiği zaman olduğu gibi oyunu anladığımdan bu sınavı kolayca atlatıyordum. Yine aynı kolaylıkla sahtekârlığa canıgönülden katılabilirdim de. Bu yüzden, kıvrabilirsem, kendimi bir Cato ya da bir müşteriye birkaç kuruşu ulaştırmak için karda, fırtınada altı kilometre taban tepen genç Lincoln gibi göstermeye çalıştığımı düşünmeyin. Kimseyi efesanevi başkanlarla aynı demirden yapıldığıma inandırmaya çalıştığım yok. Demek istediğim sadece, bende doğru duygular uyandırılabilirse altı kilometrenin sözünün bile edilemeyeceği. Her şey bana nasıl yaklaştığına bağlıydı.

Bizim ev yarım günlük izinlerim için bana net ve parlak bir tezat sunuyordu. Anna'nın evinde yerler cuma öğleden sonra yıkanıyor-du, Anna yataktan kalktığında çıplak ayakla sulara bata çıka paspas yapıyor sonra da suyu emmesi için yere yeni gazeteler seriyor ve bunları hafta sonuna kadar toplamıyordu. Burada her gün yapılan cilanın kokusu duyulur ve özenle yapılmış bir plana göre her şey yerli yerinde olurdu –parlak vernikler, serilmiş sehpa örtüleri, ucuz kristaller, geyik boynuzu, duvar saati– bir manastırın görüşme odası gibi ya da Tanrı sevgisinin hüküm sürdüğü ve savunma-

sız hisarların bahtına düşen gürültü ve karmaşadan uzak herhangi bir yer kadar düzenli. Simon'la benim uyuduğum yatak, üstündeki işlemeli yastıklanıyla kabarık duruyordu; üst üste yığılmış kitaplar (Simon'un kahramanlarının kütüphanesi); raptiyeyle duvara yan yana tutturulmuş okul flamaları; ılık yaz havasında mutfak penceresinin önünde gölgeye oturmuş örgü ören kadınlar; serçelerin konduğu yerleri koklayan Winnie'nin peşi sıra çamaşır iplerinin bağlandığı yeşil sııklar ve ayçiçekleri arasında, ayaklarını sürüyerek yavaş yavaş yürüyen Georgie.

Öyle sanıyorum ki Simon'la benim yokluğumda evde işlerin tıkrında gittiğini görmekten rahatsız olmuştum. Ana bunu sezmiş olmalıydı ki izin verildiği ölçüde üzerime titriyor, bana kek yapıyor; sofraya reçel dolu tabaklar koyuyordu; biraz misafir muamelesi görüyordum. Bu şekilde benim hayatımı kazandığım kabul edilmiş oluyordu ve saat cebimden ikiye katlanmış dolarları çıkarmaktan büyük gurur duyuyordum. Yine de yaşlı kadının bir şaka-sı beni her zamankinden fazla güldürdüğünde, boğmacaya yakalanmış biri gibi ses çıkarıyordum; çocukluğu ardımda bırakalı çok olmamıştı, sırık gibi boy atmış olmama rağmen büyüyeceği kadar büyümüş olan başım, geniş beyaz yakası ceketimin yakasının üzerine düşen gömlekler ve kısa pantolon giydiğim zamankinden daha büyük değildi.

“Sana orada harika şeyler öğretiyor olmalılar,” dedi Nene. “Kültürlü ve rafine biri olmak için bir fırsat yakaladın.” Niyeti beni şimdiden şekillendirmiş olmakla böbürlenmekti ve bayağı etkilerden korkmamız için bir nedenimiz yoktu. Yine de sözlerinde hafif bir alay seziliyordu, bu tür etkilere kapılmam tehlikesi büsbütün yok sayılamazdı.

“Anna hâlâ ağlıyor mu?”

“Evet.”

“Bütün gün. Peki, o? O ne yapıyor? Gözlerini kırpıştırarak Anna'ya bakıyor. Küçük kekeliyor. Çok eğlenceli olmalı. Peki, Beş Özellik, şu Apollon, hâlâ evlenecek bir Amerikalı kız mı arıyor?”

Tarzı böyleydi, canlı, maharetli. Küçük, sarı, kemikli eliyle, Odessa'da nüfuzlu bir adama verdiği aynı elle bir musluğu açıyor, sular içeri doluyor ve ağırlığı olan her şey –para, güç, yağ, ipek ve

şekerleme kutuları- batıyor, geriye suyun üzerindeki dalgacıkları seyredecek esprili, muhteşem bir gülümseme kalıyordu. Bunu benim gibi anlamanız için 1922 yılının Ateşkes Günü saat on birde, fabrikalar kutlama sirenlerini saygıyla öttürdüğü sırada Nene'nin olduğu yerde durmak yerine merdiven aşağı inerken ayak bileğini burktuğunu ve yüzünü acıyla buruşturarak tükürürken Beş Özellik'in onu kucaklayıp mutfığa koşturduğunu bilmeniz gerekir. Fakat o daha çok iki gözünün arasındaki soylu kırıksıklık gibi beynine silinmez bir şekilde kazınmış kusurları ve hakaretleri hatırlıyordu; memnuniyetsizliği onun karakterinin bir unsuru ve parçasıydı.

Beş Özellik evlenmeye can atıyordu. Meseleyi herkesle konuşuyordu ve doğal olarak Lausch Nene'yi de görmeye gitti, yaşlı kadın alışkanlık edindiği üzere maskesini takındı; anlayışlı ve kibar görünürken dosyası için faydalı olacağını düşündüğü hususları gizli-den gizliye not ediyor, bilgi topluyordu. Fakat bu işte kazanılacak bir şeyler olduğunu da görüyordu; çöpçatanlık komisyonu. Nene her zaman iş için fırsat kollardı. Bir defasında Kanada sınırından gizlice kaçak göçmen geçirilmesini tezgâhlamıştı. Kreindl'in karısının bir yeğeni hakkında Kreindl ile bir anlaşma yaptıklarını biliyordum; Kreindl arabuluculuk yaparken yaşlı kadın da Beş Özellik'i cesaretlendirecekti. Beş Özellik hevesle işe sarıldı; tanışmak amacıyla iki dirhem bir çekirdek giyinip Eskimo gözlerine kadar tıraştan parlayan bir suratla buluşmanın yapılacağı Kreindl'in giriş katındaki dairesine gittiyse de plan suya düştü. Kız solgun ve pek çelimsizdi; Beş Özellik ondan hoşlanmadı. Aklında gürbüz, siyah saçlı, kalın dudaklı, eğlenceye düşkün bir fıstık vardı. Ama kendine yapılan öneriyi centilmence reddetti, hatta bir-iki defa kızı yemeğe götürdü; kıza oyuncak bir bebek ve Bunte'den araba tekerleği biçiminde kırmızı bir kutu bonbon aldı ve gerisini getirmede. Bunun üzerine yaşlı kadın onunla ilgilenmekten vazgeçtiğini söyledi. Bununla birlikte, öyle sanıyorum ki Kreindl'le olan anlaşması bir süre daha devam etti, Kreindl ise hiç umudunu yitirmedi. Pazar günleri hâlâ Coblinlere gitmeye devam ediyordu; bir basımcı için komisyon karşılığında Yahudi yılbaşı kartları satmakta olduğundan iki iş birden yapıyordu. Düzenli olarak yaptığı işlerden bi-

riydi bu; indirimli malları ve müzayede mallarını almak ve mobilyaya ihtiyaçları olduğunun kokusunu aldığında komşularını Halted Sokağı'ndaki mobilya satış dükkânlarına götürmek gibi.

Kreindl Beş Özellik üzerinde kurnazca çalıştı; onların hangarda muhabbet ettiklerini görüyordum; Kreindl çarpık bacakları ve askerlik geçmişinin okunduğu sabırsız, kambur sırtı ve et yemekten şişmiş suratıyla söz konusu genç kızı övüyordu: iyi bir ailede yetişmiş, annesinin elinden gıdaların en beyazını, en hasını yemiş, kötü ve kaba muamele nedir bilmemiş, göğüsleri vaktinde çıkmış, aklından hiçbir kötü düşünce geçmemiş, deyim yerindeyse billur gibi saf bir kızdı. Beş Özellik kollarını kavuşturmuş, yüzünde alaycı, kocaman bir gülümsemeyle dinlerken aklından neler geçiyor olabileceğini hayal ediyordum. Kız gerçekten o kadar kibar, saf ve beyaz mıydı? Ya, serpilip boy atarken zıvanadan çıktıysa, evlendikten bir süre sonra acımasız bir hatun olursa, yatağında tembel tembel yatıp incir reçelli bisküviler yerken pencereden parlak oğlanlara mesajlar gönderirse? Ya da babası rüşvetçinin teki, kardeşleri işe yaramaz, profesyonel üçkâğıtçılarsa, annesi savurgan ve hafif bir kadınsa? Beş Özellik çok ama çok dikkatli olmak istiyordu ve kendisinden on yaş büyük olan ablası da Amerikalıların özellikle de Amerikalı kadınların eski dünyadan gelen tecrübesiz gençler için ne kadar tehlikeli olduğu hakkındaki uyarılarıyla kafasını şişirmekten geri durmuyordu. Ablası ona böyle ders verirken komik oluyordu, lakin acınası bir komiklikti bu, zira bu uyarılar oturup acısına ağlayacağı zamandan çalışıyordu.

“Bu iş, benimle, benim gibi hayatı tanıyan bir kadınla olduğu gibi olmayacak. O eğer şık arkadaşları gibi bir kürk manto isterse, bir kürk manto satın almak zorunda kalacaksın ve bunun için paranın çıkmış, çıkmamış o tazenin umurunda bile olmayacak.”

“Bu bana sökmez,” dedi Beş Özellik, aşağı yukarı Anna'nın, “Benim oğlum yapmaz,” dediği gibi. Kalın parmaklarıyla ekmek içinden küçük toplar yapıyor ve yeşil gözleri soğuk bir parıltıyla yanarken puro içiyordu.

Üzerinde atlet külot –çünkü çok sıcak bir gündü– derin düşüncelere dalmış olan Coblin bu sohbeti dinlemek için kitap okumayı nasıl ihmal etmiş olduğumu görerek bir suç ortağı gibi gülümsedi

bana. Kapıyı vurmadan banyoya girdiğim için bana hiçbir zaman dış bilememişti; tam tersine.

Elimdeki kitaba gelince, Simon'ın *Ilyada*'sıydı ve Akhilleus mızrağını bir kenara koyup, zırhını duvara asarken güzel Briseis'in nasıl çadırdan çadıra sürüklendiğini okuyordum.

Erkenci olan Coblinler köylüler gibi akşam yemeğinden hemen sonra yatarlardı. Beş Özellik ilk kalkan olurdu, saat üç buçukta ayaklanır ve Coblin'i uyandırır. Coblin kahvaltı yapmamız için beni Belmont Caddesi'ndeki bütün gece açık olan bir kafeye, kamyoncuların, kondüktörlerin, postacıların, Loop bürolarında çalışan temizlikçi kadınların uğrak yeri olan bir bistroya götürürdü. Ona kruvasan ve kahve, bana gözleme ve süt. Burada diğer devamlı müşterilerle, Christopher adlı Yunanlıyla ve garson kızlarla çok senlibenliydi. Hiç hazırcı cevap değildi, ama vara yoğa gülüyordu. Saat dörtle beş arasındaki o gri saatlerde, korkacak hiçbir şeyi olmayanları bile kasvet basar, canları yataktan çıkmak istemez. O böyle değildi; hiç değilse yazları er vakitte evden çıkmaktan, koltuğunun altında sabah gazetesinin ilk baskısı otururken önüne kahvesinin gelmesinden hoşlanırdı.

Ara sokaktan yaprakları kopararak gürültü patırtıyla gelen gazete kamyonlarını karşılamak için hangara dönerdik; kamyonların arka tamponlarına yapışmış serseriler (gazete kamyonuna binmek Bridewell Hapishanesi'nde volta atmakla ya da çalıntı bir arabada gezintiye çıkmakla sonuçlanacak gangsterlik mesleğinde geçmek zorunda oldukları kaçınılmaz bir aşamaydı) *Tribune* ya da *Examiner* paketlerini boşaltırlardı. Sonra teslimatçı tayfası bisiklet ya da triportörleriyle arzı endam eder ve saat sekize doğru teslimat tamamlanmış olurdu; Coblin ve daha tecrübeli arkadaşları gazetele-ri putreller ve çamaşır ipleri üzerinden üçüncü kata fırlatacak kadar yetenekli insanlara ihtiyaç duyulan yüksek verandalar için görevlendiriliyordu. Bu arada Kuzin Anna uyanmış ve uzmanlık alanına dönmüş olurdu –sanki evdeki yükleri geceleyin azalmış gibi– gözyaşları, nutuklar, sızlanmalar ve sabah sabah bakışlarıyla aynayı taciz etmeler. Bununla birlikte ikinci kahvaltı masadaydı ve Coblin, başında hasır şapka, gözlerini hızlı hızlı kırıştıtarak kapıları hafifçe tıklatarak tahsilata çıkmadan önce oturup kahvaltısını

ederdi. Pantolonlarında ince örümcek ağları olurdu, çünkü avluları sabahleyin ilk geçen o olurdu ve bira baronlarının kanlı gecelerine ilişkin en son gangster haberlerini veya borsadaki son durumu konuşmaya her zaman hazır; çünkü herkes Insull'un yönettiği borsada oynuyordu.

Bense Anna ve ufaklıkla evdeydim. Anna genellikle ağustosta polenden kaçmak için Kuzey Wisconsin'e giderdi, ancak bu sene Howard'ın kaçmış olması nedeniyle Friedl tatilinden olmuştu. Anna sık sık Friedl'in sınıfındaki tatile gitmeyen tek çocuk olduğunu söyleyerek yakınırdı. Bunu telafi etmek için kızı her zamankinden daha çok besliyordu ve çocuğun kıpkırmızı, şiş ve kaba bir yüzü vardı. Tuvalete gittiğinde kapıyı kapamak aklından geçmezdi, oysa bu Georgie'nin bile öğrendiği bir şeydi.

Yıllar sonra, futbol maçının yapıldığı o gün, gözüne çarpmaya çalıştığım sırada Friedl'in bana söz vermiş olduğunu unutmuş değildim; oyuncular donmuş bir sahada itişip kakışıyor, at gibi koşturuyorlardı. Friedl o zaman, bütün kötü alışkanlıklarını geride bırakmış –bundan eminim– genç bir kadındı; amcasınıninki gibi kırmızı bir elmayı andıran cildiyle annesi kadar iri ve güçlüydü; sırtında rakun derisinden bir manto kahkahalar atarak bir Michigan flaması sallıyordu. Ann Arbor'da diyetisyenlik eğitimi alıyordu. Cumartesi günleri onu sinemaya götürmem için Coblin'in bana para vermesinin üzerinden aşağı yukarı on yıl geçmişti.

Anna gitmemize itiraz etmiyor, ama dinî bayramlarda elini paraya sürmeyi reddediyordu. Yeni aylar dahil, küçük bir Yahudi takvimine kaydedilmiş bu günlerin hepsine uyuyor, başını örtüyor, mum yakıyor, kocaman açılmış, kararlı gözlerle fısır fısır dualar okuyor; Ninova'ya girmeye zorlanan Yunus'un korkusu ve cesaretiyle dinsel dehşetlerin peşinden gidiyordu. Evindeyken bana biraz dinî bilgi vermenin görevi olduğunu düşünüyordu; Yaratılış ve Günah, Babil Kulesi'nin inşa edilmesi, Nuh Tufanı, meleklerin Lut'u ziyareti, karısının cezalandırılması, kızlarının ahlâksızlıkları hakkında dindarlık ve öfkeden beslenen, kendi belleğinin ve hayal gücünün ürettiği küçük çiçeklerle ve kanlı ateşlerle bezeli İbranice, Yidiş dili ve İngilizce karışımı bir dille tuhaf tuhaf hikâyeler anlatıyordu bana. Avimelek'in bahçelerinde Rebeka'yla oyna-

şan İshak hakkındaki ya da Şekem'in Dina'ya tecavüzü gibi hikâyeleri hiç kısaltmadan anlatıyordu.

“Ona işkence etti,” diyordu.

“Nasıl?”

“Sana diyorum ki ona işkence etti!”

Daha fazlasını söylemenin lüzumu yok diye düşünüyordu ki haklıydı. Dinleyicisini çok iyi tanıdığını teslim etmeliydim. Aptallıklarla harcayacak zamanı yoktu. Geniş göğsünden yükselen sesle beni büyük ebedi ilkelere doğru yöneltiyordu.

O zaman bile bir gün Coblin ailesinin damadı olabileceğim aklı-
mın köşesinden geçmedi. Anna elimden Howard'ın saksafonunu
çekip aldığı anda, kendi kendime, “Tamam, al. Zaten onu niye iste-
yeyim ki? Benim yapacak daha iyi işlerim var,” dedim. Güzel bir
geleceğin rüyasını görmeye çoktan başlamıştım.

Bu arada yaşlı kadın, iyi bir geleceğin nasıl bir şey olması gerek-
tiği yolundaki kendi düşüncelerine göre bana çeşitli işler bulma-
ya devam etti.

“Çeşitli işler” derken, bütün hayatımın, deyim yerindeyse, Reşit
Taşı'nı¹ ifade etmiş oluyorum.

Yaşlı kadının bizim için seçtiği bu ilk işler genellikle pek o ka-
dar zor değildi. Basit işleri yapan işçiler olmamızı istemiyordu. Yo,
tulum değil takım elbise giyecektik; onun Alman dadılarıyla, öğret-
menlerle ve *gymnasium* formlarıyla büyüyen çocuklarının aksi-
ne bizim doğuştan umutsuz olmamıza rağmen Lausch Nene birer
beyefendi olmamızı sağlayacak yola çıkaracaktı bizi. Çocuklarının
çapsız birer işadamı olmaktan öteye gidememeleri onun hatası de-
ğildi, çünkü o onları dünyayı sarsacak şekilde yetiştirmişti. Onlar-

1 1798'de Mısır'da Reşit (Rosetta) kasabasında bulunan ve üzerindeki üç dilde (De-
motik, Hiyeroglif ve Antik Yunanca) yazılmış antlaşma metni sayesinde Jean-Fran-
çois Champollion'un Hiyeroglifi çözmesini sağlayan taş.

dan yakınmıyordu, çocuklar kendisine saygıda kusur etmiyorlardı; kemerli pardösü ve tozluk giyen hayli kilolu iki adam; bir Studebaker kullanan Stiva ve bir Stanley Steamer kullanan Alexander. İkisi de konuşkan değildi ve hayattan bezmiş gibi görünüyorlardı. Rusça bir şey söylendiğinde İngilizce cevap veriyorlardı ve yaptıkları için Nene'ye pek de minnettar bir havaları yoktu. Belki de bizim gibi handikabı olanlarla bile neler yapabileceğini göstermek için Simon'la benim üzerime bu kadar düşüyordu; belki oğulları yüzünden bize sevgi hakkında vaaz veriyordu. Çocuklar mecburi el öpmek için eğildiklerinde kendine has hızlı bir hareketle kafalarını yakalıyordu.

Her neyse, Nene bizi sıkı bir şekilde denetim altında tutuyordu. Dişlerimizi tuzla fırçalamalı, saçlarımızı Castile² ile yıkamalı, karnemizi eve getirmeliydik; iç çamaşırıyla yatmamız yasaktı, pijama giymeliydik.

Bizi yüceltmek için değilse ne uğruna Danton kellesinden olmuştu ya da neden bir Napolyon vardı? Soyluların bu her yerde öğretilen üstünlüğü fikriydi Simon'ı havalara sokan; kartal duruşlu bir İrokua pozu, ince dal parçalarını kırmayan kedi adımları, Şövalye Bayard'ın zarafeti ve Cincinnatus'un saban üzerindeki eli, Nassau Sokağı'nda kibrit satmakla başlayıp sonunda finans kiralı olan bir çocuğun³ çalışkanlığı. Gönül gözüyle görme yeteneğine sahip değilseniz, kızılımsı bir sonbahar sabahı trampetler ve borular yeri göğü inletir, aralıklarla esen rüzgâr yabani otlar, yapraklar ve dumanları önüne katıp sürükler, bayrağı pır pır titretir ve halat makarasını çelik direğe takır takır vururken biz okulun avlusunda siyah Kanadyenler, burulup kıvrılmış siyah çoraplar, parmaksız ve parmaklı eldivenler, pul pul soyulmuş ayakkabılar içinde çakıl döşeme üzerinde yan yana dizili durduğumuz sırada çoğumuzdaki bu cevheri göremezsiniz. Ama Simon akşamdan kolalanmış, ütülenmiş keten Sam Browne kemeri, şayak kepiyle, okul polis kolunun başında diğer çocuklardan ayırt ediliyor olmalıydı. Güzel, sarışın ve enerjik bir yüzü vardı; alnındaki küçük yara izi

2 Kastilya'da yapılanlara benzer zeytinyağı esaslı sert bir sabun.

3 Amerikalı yazar Horatio Alger'in (1832-1899) *Mark, The Match Boy* adlı romanının bir kahramanı.

bile ona yakışıyordu ve çok etkileyiciydi. Okulun pencerelerinde Şükran Günü resimleri asılıydı, siyah ve turuncu Hacılar, hindiler, yabanmersini çelenkleri asılıydı ve pencere camları göğün mavisini ve kırmızı soğukluğunu, sınıflardaki elektrik ışıklarını ve kara tahtaları yansıtıyordu. Büyük bir bina; bir manastırı, Fall River ya da Susquehanna yakınlarındaki bir değirmeni, bir şehir hapis-hanesini, ayrı ayrı bunların hepsini anımsatan kırmızı ve kasvetli bir bina.

Simon'ın okulda parlak bir sicili vardı. *Loyal League*'in başkanındı, şildini süveterinin üzerine takıyordu ve sınıf birincisiydi. Bende onun kararlılığı yoktu, daha gelgeç gönüllüydüm; arka sokaklarda hurda eşya avına çıkmamın, kayıkthane civarında aylaklık etmemin veya göl köprüsünün altındaki putrellere tırmanmamın teklif edilmesi dersi ekmem için yeterliydi. Notlarım bunu gösteriyordu, karneyi götürdüğümde yaşlı kadın beni bir güzel haşlayacak; bana "kuş beyinli", Fransızca "*meshant*"⁴ diyecek, on dördümde beni işe vermekle tehdit edecekti. "Okul İdaresi'nden belge alırım, Polonyalılar gibi gidip mezbahalarda çalışırsın," diyecekti.

Başka zamanlar benimle farklı bir tonda konuşurdu. "Beynin yok değil, sen de herkes kadar zekisin. Kreindl'in oğlu dışı olabiliyorsa, sen Illinois valisi olabilirsin. Ama seni ayartmak çok kolay. Sana bir şaka, bir eğlence, bir parça şeker ya da yalayacak bir dondurma vermeye görsünler, kendini kaybedip koşturuyorsun. Kıscası aptalın tekisin," derdi, örümcek ağı desenli triko şalının uçlarını kavrayıp bir erkeğin yakasına asılması gibi asılarak. "Eğer hep gülüp eğlenerek ve şeftalili turta tıkınarak yaşamaya devam edebileceğine inanıyorsan, sürprizlerle karşılaşacaksın." Coblin bana Nene'nin hor görüp küçümsediği turtayı sevdirmişti. Nene hınçla ve Yehova'nın dış etkilere maruz kalan halkına duyduğu kıskançlıkla, "Kâğıt ve tutkal," derdi. "Sana başka neler öğretti," diye tehdit edercesine sorardı.

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey, doğru cevap!" Ve beni ayağa dikip ağzımı açmama izin vermeden benim ve aptallığım hakkımda ağzına geleni sıralardı; ne kısa pantolonuma yakışmayan uzun bacaklarım kalırdı ne

4 (Fr.) Kötü, rezil. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

koca kafam ne koyun postuna benzeyen kara saçlarım ne yarık çenem –bu her zaman bir takılma konusuydu– kalırdı. Ve sağlıklı bir surat, açıktı ki, bende boşa harcanıyordu, zira dişetleri arasına sıkıştırdığı sigara ağızlığından döne döne dumanlar çıkarken sıratarak şöyle derdi: “Bak, bak! Şu surata bir bak. Şuna bir bak!”

Nene bir defasında beni asfalt dökülmekte olan bir sokakta ailesini hiç onaylamadığı arkadaşım Jimmy Klein ile kaynar katran kazanından aldığımız katranı çiğnerken yakaladı ve her zamankinden daha uzun bir süre gözünden düştüm. Kusurlarımın artması ölçüsünde bu süreler uzuyordu. Bu cezalara çok üzüldüğüm-den nasıl bağışlanacağımı Ana’ya soruyor, ondan benim için aracı olmasını istiyor, bağışlandığımda da sevinç gözyaşları döküyordum; başkalarının yaptıklarına bakınca kendi kusurlarımın gözümde daha bağışlanabilir görünmesi nedeniyle kendimi daha dirençli hissettiğim bir aşamaya ulaşmıştım. Bu demek değildi ki düşüncelerimde onu –kendi sözleriyle– en yüksek ve en iyiyle, Avrupa saraylarıyla, Viyana Kongresi’yle, ailenin ihtişamıyla ve tavırlarında ipucunu verdiği, konuşmalarında ilan ettiği her türden derin ve kültürel şeyle bağdaştırmaktan vazgeçmiştim; hatırı sayılır önemde çağrışımlara başvuruyordu, kayzerlerin emperyal kahverengisi, başkentlerin rotogravürleri, derin düşüncelerin kasveti. Onun bu azarlarından etkilenmiyor değildim. Elimde bir belge on dördümde gidip paketleme tesislerinde çalışmak istemiyordum, bu yüzden arada bir kısa süreliğine toparlanır, ev ödevlerini yapar sorulara cevap vermek için sıramdan neredeyse havaya sıçardım. O zaman Nene sadece liseye değil, ömrü vefa eder ve gücü yeterse beni üniversiteye de göndereceğine yemin ederdi. “Sen yeter ki iste! Dünyada olmayacak hiçbir şey yoktur!” Ve tıp sınavına hazırlanırken uyumamak için yatıp yerde yuvarlanan kuzini Daşa’dan söz ederdi.

Simon diplomasını alıp mezuniyet konuşması yaptığında ben de sınıf atladım; okul müdürü kısa söylevinde bizden iki March kardeş diye söz etti. Bütün aile oradaydı; annem arkada, uslu durmaz korkusuyla Georgie’nin yanında yerini almıştı. Onu evde bırakmak istememişti ve ana oğul arka sıraya zeminin en alçak olduğu yere oturmuşlardı. Ben ön sırada, siyah ipekli elbisesini giy-

miş, madalyonunu dış çıkarmakta olan çocuklarından birinin dış-
lediği altın zincirini boynuna defalarca dolamış yaşlı kadının ya-
nında, havalara girmiş vaziyette oturuyordum; gururlu olduğunu
düşündüren ince bir burnu ve seçkin bir görüntüsü vardı, öfke do-
lu bir sessizlikle diğer göçmen akrabalarından uzağa oturmuştu, şap-
kasının tüyleri serbestçe iki yana doğru sallanıyordu. Anlamamızı
sağlamaya çalıştığı şey buydu; sözünü dinlersek halktan böyle da-
ha çok saygı görürdük.

“Şimdi, gelecek yıl seni de orada görmek istiyorum,” dedi bana.

Lakin göremeyecekti. Bunun için çok geçti, sınıf atlamak için
yeterince gayret göstermiş olmama rağmen, geçmişim bana karşıy-
dı; Simon’un bu başarısı üzerimde kalıcı bir etki bırakmamıştı. Bu-
nun için yaratılmamıştım.

Ayrıca, Simon da bu başarıyı sürdüremedi. Derslere benden da-
ha sıkı asılmıştı, fakat yazın Benton Harbour’da bir kafede garson
olarak çalışırken değişime uğradı ve oradan başlangıçtakinden çok
farklı hedeflerle ve izleyecek yeni düşüncelerle döndü.

Geçirdiği değişimin benim için çok önemli olan bir işareti daha
adaleli ve esmerleşmiş olmasıydı; ön üst dişlerinden biri kırılmıştı,
inci gibi dişlerinin arasındaki bu keskin dişin rengi hafifçe değiş-
mişti; yüzü de gülüşü de artık aynı değildi. Bunun nasıl olduğunu
söylemiyordu. Bir kavgada biri mi kırmıştı dişini?

“Bir heykeli öperken oldu,” dedi bana. “Yo, zar oyununda bir on
senti ısıırıyordum.”

Altı ay önce böyle bir cevap düşünülemezdi. Bundan başka Ne-
ne’yi tatmin edecek şekilde açıklanamayan bir para meselesi vardı.

“Bana bahşişlerden hepi topu otuz dolar kazandığını söyleme!
Reimann’ın birinci sınıf bir yer olduğunu biliyorum, oraya ta Cle-
veland’dan ve Saint Louis’ten insanlar geliyor. Bütün yaz uzakta ol-
duğundan kendin için bir şeyler harcamanı bekliyordum, ama...”

“Şey, elbette, on beş dolar harcadım.”

“Sen her zaman dürüsttün, Simon. Bak kardeşin Augie kazandı-
ğı parayı son kuruşuna kadar eve getirdi.”

“Ne? Dürüst müydüm? Ama ben hâlâ öyleyim,” diye karşı çıktı
küplere binen Simon. “On iki haftalık ücretimin tamamını, bunun
yanı sıra otuz papel getirdim.”

Nene tartışmayı daha fazla uzatmadı; altın çerçeveli gözlüklerinin ardından bana delici bir bakış fırlatmakla yetindi ve alnının kırışıp yanaklarının bir an için çukurlaşmasına yol açacak şekilde iç çekti. Zamanı gelince darbeyi indirebileceğini gösteriyordu. Ama ilk defa Simon'un bu konuda endişe *duymamamız gerektiğini* düşündüğü izlenimini edindim. Ayaklanmaya hazır değildi. Fakat aklında bazı fikirler vardı ve çok geçmeden birbirimizle kadınların yanında söyleyemeyeceğimiz şeyler üzerinde sohbetlere başladık.

Başlangıçta sık sık aynı yerde çalışırdık. Ekibinde bize ihtiyacı olduğunda bazen Coblinlere giderdik ya da Woolworth mağazasının bodrum katına gidip içinde yürüyebileceğiniz kadar büyük varillerden çanak çömlek boşaltırdık; kuru samanları çıkarıp fırına atardık. Veya gazeteleri devasa prese yükleyip balya yapardık. Aşağısı bozulmuş gıdalar, hardal kutuları, bayat şekerler, saman ve kâğıt yüzünden pis pis kokuyordu. Öğlen yemeği için yukarı çıkardık. Simon evden sandviç almaya yanaşmaz; çalışırken sıcak yemeğe ihtiyacımız olduğunu söylerdi. Yirmi beş sente iki sosise, bir maşrapa kök bira, bir dilim pasta alırdık; pamuk gibi yumuşak küçük ekmekler içinde verilen sosislerden bodrum katının havasını kokutan hardalın aynısı damlardı. Beş katlı binaların karanlık silueti dükkânların Noel aydınlığı içinden Kuzey alacakaranlığına doğru yükselirken rüzgârın taşıdığı kıvılcıktan çalan küllerin kasvete boğduğu kasvetli cumartesi gecesi önemli olan bir işçi olarak, kızlarla eşit şartlar altında işçi giysileriyle boy göstermek, bu çıtırdayan, ışıldayan, göz alıcı hırdavat, zücaciye, çikolata, bozuk para, mücevherat, manifatura, muşamba ve başarılı şarkılar pazarına ait olmaktı; Chicago Caddesi'nden aşağı tramvaylar gümbürtüyle inerken iki adım ötemizdeki sinemadan gelen müzik sesiyle tepinen yüzlerce insanın ağırlığıyla titreşen zemini omuzlarında taşıyan biz Atlaslar için bile önemliydi bu.

Simon kısa bir süre sonra garlarda büfe açma, trenlerde şekerleme ve gazete satma ayrıcalığını elinde bulunduran Federal News Company'de daha iyi bir iş buldu. Aile üniforma için bir depozito yatırmak zorunda kaldı ve Simon bir askerî okul öğrencisi gibi zarif, göz alıcı üniformasıyla geceleri şehirde ve trenlerde geçirmeye başladı. Pazar sabahları geç kalkıyor ve bornozuyla masaya otu-

rup, yeni elde ettiği para kazanma gúcünden aldığı destekle rahat rahat kahvaltısını yapıyordu. Ana ve Georgie'ye eskisinden de kaba davranıyor ve zaman zaman benimle dalaşıyordu.

“Ben okumadan şu *Tribune*'e dokunma. Tanrım, gazeteyi eve gece getiriyorum ve sabahleyin bakıyorum ki ben okumadan yırtılmış!”

Diğer taraftan Nene'den habersiz haftalığının bir kısmını kendisi için harcasın diye Ana'ya veriyor, beni harçlıksız bırakmıyor, hat-ta kurşun asker ve karamela alsın diye George'a bile üç-beş kuruş veriyordu. Para söz konusu olduğuunda Simon'da pintiliğin zerresi yoktu. Bir tür Doğulu, cömert bir mizaca sahipti; parasız kaldı-gında ne huzur bulurdu ne rahat yüzü görürdü ve bir lokantada iyi bir bahşış bırakmadan çıkmaktansa hesabı hiç ödememeyi yeğler-di. Bir defasında kahve içtiğimiz bir yerde tabağın altına koyduğu iki adet on sentten birini aldığım için kafama vurdu. On sent ba-na yeterli görünmüştü.

“Bir daha sakın seni böyle pintilik yaparken yakalamayayım,” de-di bana; ondan korktuğuundan cevap vermeye cesaret edemedim.

O pazar sabahları, Simon, yoğunlaşan su damlalarının pencere camlarından aşağı aktığı mutfakta oturup odasında, yatağının ayakucuna özenle asılmış üniformasını seyrettiği sırada, ailenin idaresini eline almaya hazır biri olarak konumunun gücünü hissediyordu. Zira bir süredir Nene'den bir yabancıymış gibi söz ediyordu bana.

“Bizim hiçbir şeyimiz değil o, bunu biliyorsun, değil mi, Aug?”

Nene'nin asıl korkması gereken başkaldırından çok reddedilmek-ti; bir eliyle alnının üzerine düşen, koyulaşmaya başlamış sarı saç-larını geri iterek masanın üzerine serdiği gazetesini okurken Si-mon'ın Nene'ye aldırış ettiği yoktu. Yine de onu tahtından indir-mek için Simon'ın bir planı yoktu ve bizim üzerimizdeki, özellikle de her zamanki kadar köle olarak kalan Ana üzerindeki nüfuzuna karışmıyordu. Ana'nın gittikçe bozulan gözlerine evvelsi sene alı-nan gözlükleri yeterli gelmiyordu. Yeni bir gözlük almak için tek-rar dispansere gittik, yeni bir sorgulamadan geçtik ve bundan alnı-mızın akıyla çıktık. Ellerindeki dosyada Simon'ın yaşı yazılıydı; ça-lışıp çalışmadığını sordular. Nene'nin bana prova yaptırmasına artık ihtiyacım olmadığını ve cevabı kendim verebileceğimi düşünü-

yordum; Ana söz dinleyip her zamanki gibi sessizce kenarda duracağına tuhaf, berrak sesini yükseltip, “Oğullarım henüz okuyorlar, okulu bitirdiklerinde onların yardımına ihtiyacım olacak,” dedi.

Bütçemizi açıklamaya çalışırken memura neredeyse yakalanıyorduk, bundan dehşete düştük, bereket versin o gün çok kalabalıktı da optik bölümüne geçebildik. Yaşlı kadının yol göstericiliği olmadan işin içinden sıyrılmaya henüz hazır değildik.

Simon’ın görev yeri trenlerden La Salle Sokağı garındaki bir büfeye, sonra da en önemli işlerin çekilip çevrildiği, en çok kullanılan güzergâh üzerindeki, en yeni kitapların satıldığı merkezi bir büfeye değiştirildiğinde onunla ilgili haberler artık evdeki başlıca konuşma konusu haline geldi. Simon orada bagajları hamallar tarafından taşınırken kürkleri, geniş kenarlı fötr şapkaları veya alpaka yününden takım elbiseleriyle ellerini kollarını sallaya sallaya yürüyen, söylendiğinden her zaman daha kibirli, daha hüznölü, daha cana yakın, suratları daha buruş buruş ünlüleri görebiliyordu. Kaliforniya’dan veya Portland, Oregon’dan geliyor, kar La Salle Sokağı’nın amansız yüksekliklerinden döne döne yağarken tren bekleyen kalabalıkları yarıyor ve bir oturma odasını andıran, çiçeklerle süslü, ahşap aksamı cilalı, koyu yeşil deri döşenmiş kompartımanlarında gümüş lavabolarda ellerini yıkayıp, kahvelelerini porselen fincanlardan içerek ve puro tütürerek yirminci yüzyıl New York’una gidiyorlardı.

Simon, “Bugün John Gilbert’i kocaman, kadife şapkasıyla gördüm,” veya “Senatör Borah, *Daily News*’ını satın aldığım için bana on sent verdi,” ya da “Rockefeller’ı görseydiniz, söylendiği gibi kauçuktan bir midesi olduğuna inanırdınız,” diye anlatıyordu.

Bunları bize masada anlattığında, bir tarafından dokunduğuna göre büyüklüğün şu ya da bu şekilde onu kendi içine çekeceğine dair umudunu dile getiriyordu; birinin dikkatini çekebilirdi, bir Samuel Insull’un gözüne çarpabilir, adam ona kartını vererek ertesi sabah bürosunda hazır olmasını söyleyebilirdi. Bu adımı atmadığı için Nene’nin Simon’ı gizliden gizliye suçlamakta gecikmeyeceğine dair bir his vardı içimde. Simon belki fark edilmeye yeterince önem vermiyordu, belki davranış tarzı doğru değildi, belki biraz saygısızdı. Çünkü Nene önemli insanların birden sizi fark etmesi-

ni sağlayan şans ya da esine inanıyordu. Bu konuda hikâyeler topluyordu ve ne zaman Julius Rosenwald'ın yeni bir bağış yapacağını okusa ona mektup yazmaya niyetleniyordu. Parasını her zaman Zencilere veriyor, asla Yahudilere değil, diyordu; bu onu o kadar sinirlendiriyordu ki, "şu Alman Yehuda!" diye bağınıyordu. Bu bağırtı üzerine yaşlılıktan k  t  r  ml  şmiş beyaz k  pek yerinden kalkıp ona doğru gitmeye çalışıyordu.

"şu *Deutsch!*"

Bununla birlikte Julius Rosenwald'ı takdir ediyordu; bu adam Nene gibilerin dahil olduğu i  halkaya aitti; onlar bizlerden farklı bir anlayışla bu halkanın içinde oturur, her şeye sahip olur, her şeyi denetlerlerdi.

Simon, bu arada La Salle Sokağı Garı'nda bana cumartesiileri bir iş bulmaya ve beni Jimmy Klein'ın yerleştiği ucuzcu d  kk  nının bodrumundan kurtarmaya çalışıyordu. Nene, hatta Ana bir şey yapması için başının etini yiyip duruyorlardı.

"Simon, Augie'yi işe sokmalısın."

"Borg'u her g  r  ş  mde bunu ondan istiyorum. Lanet olsun, orada herkesin akrabası var!"

"Mesele ne? R  şvet mi almıyor?" dedi Nene. "İnan bana, o senden teklif gelmesini bekliyor. Onu yemeğe davet et g  r  rs  n. Pe ete arasına iki     dolar koyacaksın, o kadar."

Nene bize bu d  nyada nasıl hareket edilmesi gerektiğini   ğreti-yordu. Bir yemekte Neron'un yapmış olduğu gibi rakibin ya da yoluna taş koyan kişinin boğazını zehirli bir t  yle okşamak dışında her şeyi yapmaya hazırđı. Simon, Borg'u davet edemeyeceğini s  yl  yordu. Onu iyi tanı mıyordu,   stelikle geçici bir işçiden başka bir şey değildi; bir yalaka gibi g  r  lmek ve horlanmak istemiyordu.

"  ok g  zel, azizim Graf Potocki," diyordu Nene sabırsızlıktan soluğu kesilen Simon'a, g  zlerini kısıarak, soğuk ve sert bir bakışla, "demek kardeşini Woolworth'un bodrumunda o şaşşal Klein'la bırakmayı tercih ediyorsun!"

Simon, aylar s  ren bu t  r tartışmalardan sonra yaşlı kadının h  l   üzerinde etkili olduğunu kanıtlayarak sonunda beni şehre g  t  rd  .

Bir sabah beni Borg'a takdim etti. "Unutma," diye beni uyarmıştı tramvayda, "ayak oyunu yok. Bizzat ihtiyaç tilkinin kendisi için

çalışacaksın; en ufak kaytarmaya tahammülü yoktur. Bu işte çok fazla parayı büyük bir hızla çekip çevireceksin; günün sonunda bir eksiğin varsa Borg onu senden keser. Deneme sürecindesin. Kendini iki günde kapının önüne koyduran salaklar gördüm.”

Simon o sabah bana karşı özel olarak sertti. Hava buz gibiydi, toprak donmuş, otlar ayazdan kırılmıştı; nehirden buharlar yükseliyor ve trenler Winconsin’e has engin, mavi gökyüzüne beyaz tüyleri andıran bir istim salıyordu; hasır sandalyelerin pirinç kulpları dokunulmaktan pırıl pırıldı; soğuktan gevremiş hasırlar altın sarısı parıltılar saçıyor, zeytuni ve kahverengi paltoların kıvrım yerleri aynı altın sarısı ışıltıyla parlıyordu; keza Simon’un kalın bileklerinin kılları ve şimdi eskisinden daha çok tıraş ettiği yüzünü kaplayan tüyler de aynı ışıltıya sahipti. Simon yeni, sert tavırlar edinmişti, sokakta soluk alıp vermesi ve boğazını temizlemesi eskisinden çok farklıydı şimdi. Ne kadar değişmiş ya da değişmekte olursa olsun beni o kadar etkileyen güzel, bağımsız havasını kaybetmemişti. Nerdeyse onun boyuna ulaşmış olmama rağmen ondan hâlâ korkuyordum. Yüzü dışında aynı kemik yapısına sahiptik.

Garda başarılı olmak kısmet değilmiş. Belki Simon’ın tehditlerinin bununla bir ilgisi vardı ve ilk gün ücretimden kesinti yapılması nedeniyle bana duyduğu hincin. Ama başarısızlığın ta kendisiydim; üçüncü haftanın sonunda bile her gün neredeyse bir dolar açık veriyordum. Yol parası dışında elime üç kuruş –kırk sent– geçtiğinden açıklarımı kapatamıyordum ve bir gece tramvayla eve dönerken Simon asık bir surat ve sert bir ses tonuyla Borg’un beni sepetlemeye karar verdiğini söyledi.

“Eksik ödeme yapanların peşinde koşamazdım ya,” diye kendimi savundum. “Parayı atıp gazeteyi kapıyorlar; büfeyi bırakıp peşlerinden nasıl seğirteceksin!”

Üzeri atık dolu pis bir nehrin iki yakasını birleştiren siyah çelik köprünün kalıcı kışa çevirdiği bir manzaranın içine dalarken Simon bakışlarında buz gibi bir alevle sonunda bana soğukça cevap verdi. “Müşteriye parasının üstünü verirken içinden para alamazsın, değil mi?”

“Ne?”

“Duydun beni, aptal!”

“Neden bunu daha önce söylemedin?” diye bağırdım.

“Sana söylemek mi?” dedi öfkeyle beni iteklerken. “Georgie kadar da beynin yokmuş gibi sana dükkânını kapalı tutmanı mı söylemeli miydim?”

Simon yaşlı kadının bana bağırp çağırmasına izin verdi, beni savunmak için ağzını açıp tek kelime etmedi. Daha önce ne zaman ciddi bir mesele olsa beni desteklerdi. Şimdi mutfağın loş ışığında, yumruk yaptığı elleri kalçasında, ceketini omuzlarından hafif sarkmış vaziyette uzak duruyor; sıcak kalması için akşam yemeğini üzerine koyduğumuz sobanın kapağını arada bir aralayıp, kömürleri karıştırıyordu. Onun bu sadakatsizliği çok ağırıma gitti, fakat aynı zamanda onun Borg’un gözündeki itibarını yerle bir ettiğimi biliyordum; adama bir aptal olduğu ortaya çıkan parlak bir birader satmıştı. Ama Borg bana bir sütunun arkasındaki, görünüşe göre sadece avarelerin uğradığı küçük bir büfe ve üniforma olarak astarı yırtık, manşetleri tarazlanmış, şeritleri lime lime bir ceket vermişti. Tek başımaydım, ünlü birileri oradan geçiyorsa bile yanımda onu bana gösterecek kimse yoktu ve bütün zamanımı hayal kurarak, öğlen yemeği saatinde yerimi alacak olan kişiyi ve saat üçteki paydosu beklemekle geçiriyordum; o zaman ana büfedeki Simon’a bakıyor ve orada dönen işin hacmine hayran kalıyordum –gelir görülmeye değerdİ– oluk gibi akan para: hangi sakızı, hangi meyveyi, hangi gazeteyi istediğini bilen ve siyah moleküller gibi dolaşan yolcuların siyah silüetleri; dağ gibi yığılmış gazete ve dergiler, mekânın büyüleyiciliği ve ana avizenin aydınlattığı alanın genişliği. Borg beni sadece yankıları duyabildiğim, trenleri bile göremediğim kenardaki bu büfede değil de burada işe başlatsaydı daha başarılı olabilirdim diye düşündüm.

Kendimi kovdurarak kepaze olduğuma göre mutfakta azarlanmayı hak ediyordum. Görünüşe bakılırsa yaşlı kadın, kendisini açlıktan, sefaletten, suçtan ve dünyanın gazabından ilelebet koruyacak iki aciz kadından başka kimsesi olmayan, babası tarafından terk edilmiş bir ailenin çocuğu olarak hayatta bu tür hatalar yapma lüksüne sahip olmadığımı söylemek için tam da bunun olmasını bekliyordu. Ana’nın bir zamanlar düşündüğü gibi, bir yetimhaneye gönderilmiş olsaydık, belki daha iyi olacaktı. Özellikle de

işin kolayına kaçan ve tembellik edeceği yerler arayan karakterde olmam yüzünden benim gibi zor ders alan biri için. Yengeç gibi çarpık elini sözlerinin şiddetini vurgulamak için burnuma doğru sallıyor, aynı zamanda da günler boyu pek fazla şeyin aydınlatmadığı, sobanın yakınındaki kafasında uzun zamandır biriktirdiği insanı yıldırım gibi çarpan kehanetler yağıdırıyordu.

“Ölüp mezara girdiğimde bu dediklerimi hatırlarsın, Augie!”

Aşağı indirdiği elini kolumun üzerine koydu; istemeden yapılan bir hareketti bu, fakat etkisi korkunç oldu, çünkü bu dokunuş on misliyle ruhuma inen bir darbeymiş gibi haykırdım. Belki her şeye en kötü tarafından bakan, hiçbir gücün beni avutacağına, arındıracağına ve oradan kurtaracağına dair bir umut taşımaksızın benim de mezara gireceğimi kulağıma fısıldayan karakterim yüzünden haykırıyordum ve Nene verdiği hükmün kesin olması için kendisini şimdiden hayatın dışına çıkarıyordu.

“*Gedenk, Augie, wenn ich bin todt!*”⁵

Ama kendi ölümü düşüncesi üzerinde uzun boylu durmaya tahammülü yoktu. O zamana kadar ölebileceği ihtimaline dair bize hiçbir imada bulunmamıştı, bu bir hata olmalıydı, şimdi bile tanrı olmayı vaat eden bir Firavun ya da Sezar gibiydi; ancak bu vadedi destekleyecek ne piramitleri olacaktı ne de dikili anıtları, bu bakımdan biraz eksikliği vardı. Her halükârda, onun bu acılı, korkunç, dişsiz haykırışı, ölümün eşiğinde atılan bu çığlık beni çok etkiledi. Bu tür tehditler savurmada sıradan insanlara göre çok yetenekliydi, ama bunun bedelini kendisi de dehşete düşmek suretiyle ödüyordu.

Şimdi yeniden yetimliğimiz konusuna dönmüştü. Zor günler geçiriyorduk ve Ana'nın bu sıkıntıları yaşamasının sebebi bendim. Simon nikel kaplı evyeyle katran karası sobanın arasında sessizce durmuş, sobanın burgulu çelik kapağıyla oynuyordu. Ana odanın diğer ucunda, kim olursa olsun babamızın bu kadar kolay hedef olması nedeniyle ciddi ve suçlu oturuyordu. Yaşlı kadın bu gece beni yakıp kül etmek ve herkesi kavurmak istiyordu.

Woolworth'deki işime geri dönemezdim. Bu yüzden, Nene'nin Jimmy Klein hususunda beni uyarmış olmasına rağmen onunla birlikte iş bakmaya gittik. Hayli arkadaş canlısı ve neşeliydi Jimmy,

5 (Alm.) Ben öldüğümde hatırlarsın, Augie!

ince yapılı, esmer yüzlü, gözleri birbirine yakın, zeki görünümlü, dürüst olmayı canıgönülden istiyor, ama vicdanı da pek takmıyordu; yaşlı kadın bunda haklıydı. Jimmy'nin bizim eve gelmesine izin yoktu; Nene kötü arkadaşlıkları sürdürmek konusunda beni yüreklendirmeyeceğini söylüyordu. Fakat ben Kleinlarda gayet iyi karşılanıyordum, hatta Georgie bile. Öğleden sonraları onu dışarı çıkarıyordum ve binalar arasındaki karanlık, toprak alanda Kleinların yetiştirdikleri ya da yetiştirmeye çalıştıkları civcivlerle oynaması için Georgie'yi onlara bırakabiliyordum; Bayan Klein bir masada oturup soğan, sebze doğradığı, soyduğu, yahni için et kıydığı, köfte yaptığı mutfaktan ona göz kulak oluyordu.

Doksan kilodan fazla çektiği ve bir ayağı diğerinden kısa olduğu için uzun süre ayakta kalamıyordu. Kaygısız, sıradan bir yüz, neredeyse bitişik kaşlar, kemerli, kısa bir burun, Altoona'dan postayla getirdiği bir sıvıyla boyadığı siyah saçlar; boyayı banyodaki camlı dolabın içindeki bir bardakta tuttuğu eski diş fırçalarıyla yapıyordu; bu, saç örgülerine Kızilderililerinkine benzer tuhaf bir parlaklık veriyordu. Örgüleri yanakları boyunca biçimden biçime giren çenesine kadar uzanıyordu. Kapkara gözleri ufaktı, ama merhamet doluydu; bağışlamasında ve hoşgörüsünde papaya has bir hava vardı. Jimmy'nin bazıları esrarengiz işlerle meşgul dört erkek ve üç kız kardeşi vardı; evli ablaları ve orta yaşa ulaşmış ağabeyleri dahil hepsi de dost canlısı ve şen şakrak insanlardı. Çocuklarından ikisi boşanmıştı ve bir kızı duldu; bu yüzden Bayan Klein'in mutfağında her zaman küçük torunlar bulunuyordu; bazıları okuldan öğlen yemeği için, okuldan sonra da kakao içmek için geliyordu, bazıları da yerde sürünüyor ya da çocuk arabalarında uyuyorlardı. Bu refah günlerinde herkes para kazanıyordu, yine de herkesin sıkıntıları vardı. Gilbert nafaka ödemek zorundaydı; boşanmış kız, Velma, kendi nafakasını düzenli olarak alamıyordu. Kocasını bir kavga da dişlerinden birini kaybetmişti ve şimdi sık sık Bayan Klein'a gelip karısının kendisine geri dönmesi için yalvarıyordu. Çocukları taksisinin koltukları üzerinde oynarken onun kırmızı saçlı başını masaya koyup ağladığını gördüm. İyi para kazanıyor, yine de Velma'ya yeterince vermiyordu; muhtaç kalırsa onun geri döneceğini hesaplıyordu. Ancak Velma ailesinden borç alıyordu. Bu kadar çok

borç alan ve borç veren insanlar hayatımda görmedim; para elden cile geçiyor ve kimse kimseyi reddetmiyordu.

Ama Kleinların birçok şeye ihtiyacı varmış gibi görünüyor ve her şeyi belli bir taksit planına göre satın alıyorlardı. Bunun için Jimmy'yi –ve onunla birlikte beni– gönderiyorlardı; ödeme yapması için para Jimmy'nin kepinin kulaklığının içine konuyordu. Gramofon için, Singer dikiş makinesi için, devrilmesin diye içine kurşun doldurulmuş kül tablaları olan moher koltuklar için, çocuk arabaları ve bisikletler için, muşambalar için, diş ve gebelik malzemeleri için, Bay Klein'ın babasının cenaze merasimi için, Bayan Klein'ın ortopedik korseleri ve özel ayakkabıları için, bir evlilik yıldönümünde çekilen aile fotoğrafları için ödemeler yapılması gerekiyordu. Bu ayak işlerini yerine getirmek için bütün şehri dolaşıyorduk. Bayan Klein revülere gitmemize bir şey demiyordu; Sophie Tucker'ın kalçasına vura vura "Red Hot Mama"yı söylemesini dinlemeye veya sahnede hoplayıp zıplayan ve Coblin'i kendine hayran bırakan edepsiz tavırlarla striptiz yapan Rose La Rose'ü seyretmeye gidiyorduk sık sık. Coblin, "Bu kız sadece güzel bir kız değil," diyordu. "Sürüyle güzel kız var, ama bu kız insanın yüreğine dokunuyor. Giysilerini diğerleri gibi yere düşürmüyor, başının üzerinden çekip çıkarıyor. Bugün mesleğinin zirvesinde olmasının sebebi bu."

Loop'a uğramamız gerektiğinden daha sık uğruyor ve okul saatlerinde tiyatro önlerinde kuyrukta olan Coblin'e koşuyorduk sürekli. Hiçbir zaman beni ele vermedi. Takılır gibi, "Yine n'oldu bugün, Augie? Belediye başkanı, okulu mu kapattı?" demekle yetinirdi. Sisli İskoçya'nın yüzünün yarısı zümrüt, yarısı yakut yaşlı kralı gibi markizin sarı-yeşil ve kırmızı ışığında her zamanki gibi neşeli, gülümser ve mutluydu.

"Ne oynuyor?"

"*Muhteşem Bardelys*,⁶ artı Dave Apollon ve Komarinski dansçıları. Gel de bana eşlik et."

O sıralar okuldan uzak durmamızın bir nedeni vardı. Soyunma dolabını paylaştığım patates burunlu, kırmızı yüzlü Denizci Steve

6 King Vidor'un 1926'da çektiği, başrollerinde John Gilbert'le Eleanor Boardman'in oynadığı sessiz film.

Bulba, tehlikeli bir adam havası veren berber yüzü görmemiş saçları ve uzun favorileriyle, fare burnu gibi ucu sivri ayakkabıları ve yerleri süpüren, çok düğmeli denizci pantolonu içindeki koca kırıyla ayı gibi biri; evlere girip musluk bataryalarını çalıyor, bozuk paraları almak için yeni boşaltılmış dairelerdeki telefon kutularını kırıyor; bu Bulba benim fen dersi defterimi almış ve üstüne yatmıştı. Bulba'ya bir şey yapamayacağımdan, Jimmy kendisinininki bana ödünç verdi; ben de onun adını çok fazla özenmeden silip üstüne kendi adımlı yazdım. Yakalandık ve Simon okula çağrıldı. Simon artık Ana'nın okula çağrılmasını istemiyordu. Fen bilgisi öğretmeni Wigler'le nihayetinde başa çıkabilirdi. Ama bu arada gözleri birbirine yakın Bulba gözlerinde yumuşak bir ifadeyle, sınıfa dolan yumuşak kış ışığı altında alnını kırıştırarak sustalı çakısını ağızları üzerinde boynuzlu bir böcek gibi dengede durdurmaya çalışıyordu.

Bundan sonra Jimmy'nin kendisiyle birlikte şehre gitmem için beni ikna etmesi zor olmazdı, özellikle fen dersinin olduğu günler öğleden sonra, yapacak daha iyi bir işimiz yoksa Jimmy'nin kardeşi Tom'la birlikte Belediye Sarayı'nın gösterişli lobisinden asansöre binip Belediye Mahkeme Solunu'nun olduğu kata çıkıyorduk. Çıkıyorduk, iniyorduk; çıkıyorduk iniyorduk; bu arada asansör kabini kodamanlarla, komisyoncularla, yağmacılarla, spekülörlerle, tüyocularla, gangsterlerle, zamparalarla, iş bağlayanlarla, davacılarla, aynasızlarla, kovboy şapkalı adamlar ve timsah derisi ayakkabılı kürklü kadınlarla yan yana oluyorduk; birbirine karışmış sera ve kutup atmosferi, hoyrat şeyler ve seks kokuları; aşırı beslenme tezahürleri ve düzenli tıraş edilen yanaklar; hesaplı davranışlar, hüznün, aldırışsızlık dökülecek milyonlarca dolarlık beton umutları ya da kaçak viski ve bira Mississippipleri.

Tommy bizi Lake Sokağı'ndaki sigara satan bir dükkânın –sonraları bir bahisçi– arkasındaki kaçak simsarlık bürosuna gönderiyordu. Tommy iyi tüyo alabilecek bir konumdaydı. Ama kürekle para kazandığı bu günlerde bile hiçbir zaman kazancı giderlerinden çok fazla değildi. Tabii gardırobuna ve ailesine verdiği hediyelere giden kazancı saymazsanız. Kleinların hepsi hediyeye vermeyi çok seviyordu. Robdöşambırlar ve bornozlar, Venedik aynala-

rı ve ay ışığında şato desenli duvar halıları, çay servis arabaları ve masaları, akik tabanlı lambalar, süzgeçler, elektrikli tost makineleri ve kitaplar; dolaplarda ve yatak altlarında istiflenmiş, kullanılabileceği zamanı bekleyen kutu kutu öteberi. Yine de iki dirhem bir çekirdek giyindikleri pazar günleri dışında Kleinlar yoksul görünürlerdi. İhtiyar Klein yeleğini uzun kollu kazağının üstüne giyer ve sigarasını küçük bir makinede kendi sarardı.

Evli olmayan kızları, Eleanor, Çingeneler gibi allı güllü Japon kumaşları giyerdi. Açık tenli, aşırı kilolu ve güzel Çerkez gözlerine sahip, zeki, çok insani bir kızdı; bir kocası olamayacak kadar şişman olduğunu kabullenip yazgısına boyun eğmiş, evli kız kardeşlerini ve ayran gönüllü erkek kardeşlerini iyi şanslarından dolaşıp bağışlamıştı; kuvvetli ve cana yakın bir sesi vardı, neredeyse erkekçe ve kardeşçe. Bana karşı özellikle nazikti ve “sevgili”, “küçük kardeş” ve “gönül hırsızı” diye hitap ediyor, iskambil kâğıtlarıyla falıma bakıyor, havuzda Norveçli bir şampiyon gibi görüneyim diye bana ense ve kulakları örten yeşil ve sarı bir bere örüyordu. Yeterince iyi olduğunda –romatizmadan ve kadın hastalıklarından çekiyordu– North Branch’deki bir sabun fabrikasının ambalaj bölümünde çalışıyordu ve evde kaldığında bombe yaparak ensesinden aşağı dökülen gür, siyah saçlarıyla çiçekli, rengârenk bir kumaşa sarınarak annesiyle mutfakta oturuyordu; mutfakta kahve içiyor, örgü örüyor, okuyor, bacaklarını tıraş ediyor, gramofonda operetler çalıyor, tırnaklarını boyuyor, artık dışarı çıkmayı canı çekmeyen kadınların giderek yapmaktan daha çok hoşlanır olduğu bu gerekli, yarı-gerekli ya da gereksiz şeylerle vakit geçiriyordu.

Kleinlar, Lausch Nene’nin bizim üzerimize titremesini çok takdir ediyor ve ona saygı duyuyorlardı. Ancak Nene ispiyonlarından birinden Georgie’nin binalar arasında civcivlerle birlikte –bu hayvanlar güneş görmediği ve yeterince beslenmediği için hiçbir zaman yeterince büyümeyen, gelişmelerinin tuhaf bir aşamasında tüy döker ve bir deri bir kemik ölürlerdi– görüldüğünü haber aldı ve Kleinlara demediğini bırakmadı.

Nene onların seviyelerine inip ne mal olduklarını yüzlerine dobra dobra söylemezdi, çünkü onlarla kavga etmek bir işe yaramazdı; Jimmy’nin mahalli seçimlerde akrabalarının oyunu yönlendi-

ren ve Cumhuriyetçi çevrelerde hayli itibarı olan amcası Tambow sayesinde bana ara sıra şöyle ya da böyle bir iş buldukları olurdu. Seçimlerden önceki ay seçim broşürlerini dağıtarak mükemmel bir ay geçirirdik. Postaneden alınmayan veya bir iflasta haczedilen mallar gibi bir iş önerildiğinde Tambow sık sık bize başvururdu. Onun iskambil oyunundan kalkması için bunun zahmete degecek bir şey olması gerekiyordu; ama ruhsat gerektirmeyen bir parti tıraş bıçağı, kösele kayış, oyuncak tabak, çocuklar için ksilofon, el-mastıraş, otel sabunu veya ilk yardım çantası aldığıında Milwaukee Caddesi'nde bir tezgâh açıyor, başına da bizi dikiyordu. Kendi oğulları onun için çalışmayı reddediyordu.

Tambow boşanmıştı ve bir göz odada yaşıyordu. Koca bir burnu ve alıcı kuşlarkini andıran yeşilimsi gri göz altı torbalarıyla sarkık derili bir suratı vardı. Koltuğunda, eğerine yerleşmiş bir *vaquero*⁷ gibi sabırlı, ciddi ve iri cüsseli oturuyor, aşırı kilosu yüzünden ıslık çalar gibi nefes alıp veriyor, sigarasını dişliyordu; burnundan ve parmaklarının çeşitli boğumlarından kıllar fışkırıyordu. Yılın bütün mevsimleri birdi onun için. Aylardan ister mayıs olsun ister kasım, saat on birde içine bir parça kesmeşeker attığı sütlü çaydan ve poğaçadan ibaret kahvaltısını yapıyor, akşam yemeğinde biftek ve kızarmış patates yiyor, on-on iki Ben Beys tüttürüyor, her zaman aynı belediye meclisi üyesi şeritli pantolonu ve başlangıçtaki güçlü çehresinin üzerinde toplumsal gücünün sınırlarını çizen hüznün verecek denli geleneksel aynı şapkayı giyerken hangi kâğıdı atacağını, valesini ya da asını ne zaman kullanacağını ya da kendisinden sık sık iki papel istemeye gelen oğlu Clementi'ye o parayı verip vermemesi gerektiğini kendi kendine soruyordu. Clementi, annesi ve üvey babasıyla çocuk giysileri mağazasının arkasındaki ardiyede yaşayan küçük oğluydu. "Memnuniyetle, evladım" ya da "Yarın, memnuniyetle," derdi Tambow. Tambow bir üvey babası olan oğullarına asla hayır demezdi. Karargâhını kurduğu restoranın çay, yağ ve kızarmış soğan kokuları arasında, kucağı kırıntılarla dolu, bir eliyle kart çekerken parayı dert etmiyor, bütün Kle-inlar gibi para konusunda grandük gibi davranıyordu. Clem de kolay harcayan, ısmarlamayı seven biriydi. Ama çalışmak istemiyor-

7 (İsp.) Sığır çobanı, kovboy.

du; ne babası için ne de başka biri için. Bu yüzden ihtiyar Tambow Milwaukee Caddesi kalabalığının orta yerine bizi genellikle rahat-sız edilmememiz için aynasızları ayarlayan Sylvester'in sorumlulu-ğuna bırakıp kâğıt oyununa geri dönüyordu.

Sylvester için kötü zamanlardı. Zaten pek iyi yürümeyen sine-manın işletme ruhsatını kaybetmişti –orası şimdi duvar kâğıdı ve boya satan bir dükkandı– babasıyla beraber yaşıyordu; çünkü ka-rısı onu terk etmişti ve bize anlattığına göre onu görmek için ar-ka avluya girmeye çalıştığında kadın onu taşlamıştı. Sylvester ka-dının kafadan çatlak olduğunu söyleyerek ondan vazgeçmiş ve bo-şanmayı kabul ettiğini bildiren bir mektup yazmıştı kadına. Ar-mour Tech'teki eğitimini tamamlamak ve mühendislik diploma-sı almak için para temin etmek amacıyla eşyaları ve projeksiyon makinesini satmıştı; şimdi de bir sınıfta oturamayacak kadar okul-dan uzak kaldığını söylüyordu. Kasım rüzgârında gözleri yaşara-rak Milwaukee Caddesi'nde, etli elleri paltosunun cebinde, boynu-nu kırmış, bir ayağını diğerine vurarak yanı başımızda dikiliyor, kasavetli şakalar yapıyordu. Yaşlarımız arasındaki farkı dert etti-ği yoktu. Ne düşünüyorsa anlatıyordu. Diplomasını aldığı anda büt-ün dünyayı gezecekti. Yabancı devletlerde Amerikalı mühendisler el üstünde tutuluyordu; bütün yapacağı içlerinden birini seçmek-ti. Anladığı kadarıyla yerlilerin elmasları bağırsaklarında sakladık-larına dair anlatılanların doğru olduğu Kimberley'e gidecekti ya da Sovyet Rusya'ya; bu noktada bize bütün hikâyeyi anlattı, Kızılılara sempati duyuyor, Lenin'i çok takdir ediyordu, özellikle de çar, pa-pazlar, baronlar, generaller ve toprak ağaları saraylardan defedilir-ken Fransız romanları okuyarak bir tank içinde seyahat eden ve iç savaşı kazanan Troçki'yi.

Bu arada Jimmy'yle ben Tambow'un iki büyük valizi üzerinde oturuyor ve "Gelin, gelin, süper tıraş bıçaklarına gelin!" diye bağı-rıyorduk. Sylvester parayı topluyordu.

Bütün bu etkiler art arda dizilmiş beni bekliyordu. Beni şekillendirmek için oradaydılar; bu sebeple kendimden çok onlardan söz ediyorum.

O vakitler ve daha sonra da yapıp ettiklerimin doğuracağı sonuçları öngörme konusunda hayli zayıfım ve yaşlı kadın hayatta beni nelerin beklediğine dair yaptığı uyarılar ve kehanetlerle –çalışma belgeleri, mezbahalar, kazma kürek işleri, cezaevinde taş kırma, kuru ekmek ve su ve hayat boyu cehalet ve aşağılanma– hayal gücüme giden geniş bir yol açmayı hiçbir zaman başaramadı.

Nene bütün bunları, özellikle Jimmy Klein’la düşüp kalkmaya başladığımdan beri, giderek daha büyük bir kızgınlıkla hatırlatıyor ve evdeki disiplini sıkılaştırmaya çalışıyordu; okula gitmeden önce tırnaklarımı ve gömüğümün yakasını muayene ediyor, sofra adabımı daha sıkı denetliyor ve geceleri saat ondan sonra dışarıda kalacak olursam beni eve kapatmakla tehdit ediyordu. “Eğer seni içeri alıyorsa, Kleinlara gidebilirsin. Dinle beni, Augie, senden bir şeyler yaratmaya çalışıyorum, ama ne halt ettiğini görmesi için arkandan Ana’yı gönderemem. Senin bir *mensch*¹ olmanı istiyorum. Değişmek için önünde sandığın kadar çok zamanın yok. Küçük Klein başını belaya sokacak. Onda hırsız gözleri var. Doğru

1 (Alm.) Adam.

söyle, o bir serseri, öyle değil mi? Aha! Cevap vermiyor. Demek ki doğru!” diyordu beni sertçe iterek. “Söyle haydi!”

İnandırıcılıktan uzak bir sesle, “Hayır,” diyordum ve Nene’nin bir şey bilip bilmediğini, biliyorsa bunları ona kimin anlattığını merak ediyordum. Çünkü Jimmy, Stachu Kopecs gibi, mağaza ve tezgâhlardan canının istediğini alıyordu. Tam da bu sırada semtin büyük mağazası Deever’de bir fırlıdak çevirmeye hazırlanıyorduk; Noel kutlaması için geçici olarak işe alındığımız oyuncak bölümünde elf kıyafetiyle ve boyalı yüzlerle Noel Baba’ya yardım ediyorduk.

Lise iki öğrencileri olarak biz böyle bir iş için fazlasıyla büyüktük, ama Noel Baba’nın kendisi dev gibiydi; bu adam mağazanın arkasındaki dar bir sokakta oturan İsveçli bir ocakçıydı, elinden her iş geliyordu; Duluthlu eski bir zırhlı kazan dairesi işçisi; bir kafes gibi sarmal kasları vardı, göz çukurları bir Neandertalinki-ni andırıyordu, alnı kaçak içki damlalarıyla domur domur ve bıyıklarının örttüğü ağzı Copenhagen marka toz tütün doluydu. Delik deşik fanilasının üzerine kayışlarla göbek niyetine yastık bağlamış, pantolonun içine pamuk doldurmuştu, zira bacakları uzun ve inceydi; biz ona ceketini giymesinde yardımcı oluyorduk. Komedyenler gibi makyaj yapıp, yanaklarını boyamış ve üzerine yapay kar serpmişti. Jimmy’yle ben ellerimizde tef ve kıvrık dilli gü-rültü zimbirtılarıyla mağazanın etrafında dolaşıp çuhadan yapılma soytarı giysilerimizle perendeler atarak topladığımız bir grup yumurcağı üçüncü kata yöneltiliyorduk; orada oyuncak trenler tıkrırdar ve para dolu sepetler mekanik bir yolla kablolar üzerinde kasiyer kabinine doğru hareket ederken İsveçli Noel Baba iplerle ustaca tavana asılmış ren geyiklerinin bağlı olduğu kızığının içinde oturuyordu. Biz burada kırmızı ve yeşil kâğıtlarla, çobanpüskülü ve elmas tozuyla ve gümüşü kurdelelerle yapılmış sürpriz paketlerinin bulunduğu fıçıdan sorumluyduk. Bu Noel paketleri yirmi beş sente satılıyordu ve Jimmy bunların envanterinin tutulamayacağına hükmedip her on pakette bir, bir çeyreği cebine atmaya başladı. Günlerce bana bundan söz etmedi, bana yemek ısmarlamakla yetindi. Ama iş hacmi arttığında sırrını bana açık etti. On dolar topladığımızda parayı kasiyere götürmemiz gerekiyordu. “Kadın parayı

diğer bozukluklarla birlikte bakmadan torbasına aktarıyor,” dedi. “Nereden geldiğini kaydetmiyor, çünkü onları deftere geçiremeyecek kadar meşgul; o zaman neden birazını kendimize almalıyım?” Bu konuda çok tartıştık ve yüzdeyi her on pakette iki çeyreğe yükseltmeye karar verdik. Işıklar göz alıyor ve mağaza arı kovarı gibi uğulduyordu; şingirtılar, vızıltılar, Noel şarkıları, çan sesleri herkesin dikkatini dağıtıyor ve ellerimizle gizlice yaptığımız şey göze çarpmıyordu. Hatırı sayılır bir para çaldık. Jimmy benden ilerdeydi. Sadece daha önce başladığı için değil, tıkindığımız karamelli ve tereyağlı turtalar ve diğer şekerlemeler yüzünden ben günlerce işe gelememiştim. Ya da belki de yaptığımız yanlışın büyüklüğü ve başarısı ve parayı nasıl harcayacağımız sorunu yüzünden sinirlerimiz ayaklanmıştı. Jimmy paranın çoğunu hediyelere harcamıştı; herkese tüylerle süslenmiş pantuflalar, şık terlikler, robdöşambırlar, göz alıcı kravatlar, kırpıntı kilimler ve alüminyum mutfak gereçleri. Ana benden bir bornoz, yaşlı kadın kakmalı bir broş, Georgie ekose bir çorap ve Simon bir gömlek aldı. Bayan Klein’la Eleanor’a da hediyeler verdim ve okuldaki bazı kızlara da.

Çalışmadığımız günler Kleinlarda kalmayı tercih ediyordum; pencere pervazlarının kaldırımla aynı hizada olduğu bu evde oturma odasında bir koltuğa oturup dışarıda bizim yaptığımız hatalara benzer hataları yapanların başına neler geldiğini düşünmekten keyif alıyordum; *solitaire* oynayan, spor sonuçlarını takip eden, hamburger ve şuruplu süt almaya gönderilen ve sonunda sinemaya giderken ya da hava almak için dama çıktığında enselenen ameliyatla yüzünü değiştirmiş veya asitle parmak uçlarını dağlatmış bir Roger Touhy, bir Tommy O’Connor, bir Basil Banghart veya bir Dillinger’in² başına gelenler gibi. Bazen oturup Jimmy’nin soyağacını çıkarmaya çalışırdık; Kleinların inancına göre soyları on üçüncü yüzyılda yaşamış Avila adlı bir İspanyol ailesine kadar gidiyordu. Mexico City’de deri ceket imal eden bir kuzenleri vardı ve bu teoriyi ortaya atan oydu. Ben kendi adıma böyle mutlu tesadüflerle ortaya çıkan köken hikâyelerine inanmaya dünden hazırdım. Jimmy’yle birlikte bir teknik resim kâğıdı üzerine kırmızı mürekkeple ve çini mürekkebiyle soyağacını çiziyorduk. Kendimi hiç rahat hissetmiyordum.

2 Hepsidönemin ünlü gangsterleri.

Noel tatilinin sonunda Deever bizi enseledi. Bölüm müdürü gelip Nene'yle konuştu. Paketlerin bir envanteri varmış. Hırsızlığı inkâr etmeye kalkışmadık, müdürün telaffuz ettiği yetmiş dolara, gerçek rakam bunun altında olmasına rağmen, en azından ben karşı çıkmadım. Yaşlı kadın ilkin bana yardım etmeye yanaşmadı. Buz gibi bir tavırla Simon'a sosyal görevli Lubin'i çağırmasının iyi olacağını söyledi, çünkü kendisinin yeterince gücü yoktu, sadece çocukların yetiştirilmesine yardım etmek istiyordu, suçlularla uğraşacak ne hali vardı ne de vakti. Simon yardım kuruluşlarının ne kadar süreden beri çalıştığımızı ve neden bunu onlara bildirmediğimizi sorduklarını söyleyerek onu caydırdı. Aslında yaşlı kadının, tehdit ettiği gibi, ıslahevine gönderilmeme izin vermeye hiç niyeti yoktu. Lakin tehdit orta yerde duruyordu ve ben çocuk mahkemesine çıkmaya oradan da ıslahevine gitmeye neredeyse bir Çinli tevekkülüyle hazırdım. Öyle hissediyordum ki, bu kısmen, insanların kızgın oldukları için haklı olduklarını düşündüklerini gösteriyordu. Diğer yandan, gerçek bir suçlu olduğum duygusuna, insanlığın en kötü ya da en zayıf kısmına; alnı damgalı, başparmağı sakatlanmış, kulağı yarık, burnu kırık bölümüne dahil olduğum gibi bir hisse kapılmadım.

Bu sefer sadece tehdit ve azar değil tam bir aşağılama vardı. Bu ilk büyük patırtıdan sonra Nene bana çok soğuk davrandı. Simon da bana mesafeliydi. Eksik para üstü verme konusunda bana tavsiye vermiş olduğunu yüzüne vuramadım; kısaca benim aptalın teki olduğumu ve ağzımdan çıkanı kulağımın duymadığını söyleyecekti. Ana en şanssız zamanlarından birini yaşadığını ve babamıza verdiği tavizlerin nihai ve intikamcı sonuçlarını devşirmekte olduğunu hissetmiş olmalıydı. O bile bana birkaç acı söz söyledi. Fevkalade canım yanıyordu. Her ne kadar beni yalvarıp yakartamadırlarsa da hapis cezası alma, kafası tıraşlanıp, çamurda içtimaya çıkma, gardiyanlar tarafından itilip kakılma ve azarlanma düşüncesi ni kafaya takmadan edemiyordum. Benim bunu hak ettiğime hükmediyorlarsa, onlarla nasıl tartışabilirdim ki?

Fakat gerçekten ıslah evine gönderilmem tehlikesi söz konusu değildi. Bornoz, broş ve diğer şeyler geri verildi. Coblinlerden kazandığım paradan yapılan tasarruf borcumu ödemeye fazlasıyla

yeterdi. Jimmy'nin ailesi de onu bu belanın içinden çekip aldı. Babası onu eşek sudan gelinceye kadar patakladı, annesi feryat figan ağladı ve ben hâlâ utanç içinde yaşarken bütün bu şeyler olup bitti. Bizim evde bana daha hoşgörüsüz davranıldı. Kleinlar bana karşı da hiç hınç beslemediler; bu onların gözünde üzerinde durmaya değecek bir şey değildi, yoldan çıkmış olduğumu düşünmek için de bir neden yoktu. Birkaç gün içinde Eleanor beni yine eskisi gibi hoş karşılıyor, bana "canım" diyor ve geri vermek zorunda olduğum kaşkolün yerine bir yenisini örüyordu.

Jimmy korkularından kurtulup eski umursamaz, kinik havasına büründüğünde ve babasından yediği esaslı dayağı sineye çektiğinde, Deever'ın sırtımızdan para kazanmış olmasına öfke duymaya başladı. Ki bu doğrudu. Jimmy'nin kafasında bazı intikam fikirleri vardı, mağazayı ateşe vermekten söz etmeye kadar götürdü işi; ben kendi adıma onlarla sorun yaşamaktan bıkmıştım, aslında o da bıkmıştı ama plan yapmak duyduğu acıyı ne de olsa biraz hafifletiyordu.

Clem Tambow, Jimmy'nin kuzeni, mağazayı kül etme tartışmalarımızı ve onun kadar umutsuz diğer önerilerimizi duyunca bizimle hayli kafa buldu. Kaybettiğimiz paranın birazını geri kazanmak istiyorsak Webber'deki Charleston yarışmasına katılıp dürüst yoldan birkaç dolar kazanmaya çalışmamızı önerdi. Şaka yapmıyordu. Aktör olmak istiyordu; şimdiden amatör bir ekibin suaresinde sahneye çıkmış ve Hayber Geçidi'ndeki bir olay üzerine uzun mu uzun bir hikâye anlatmaya çalışan bir İngiliz'i taklit etmişti. Polonyalılar ve İsveçliler onu yuhalamışlar ve program sunucusu da onu kapının önüne koymuştu. Clem'in kardeşi Donald "Marquita"yı söyleyerek ve step dansı yaparak beş dolar kazanmıştı. Donald kara ve kıvrıcık saçlarıyla ailenin yakışıklı evladıydı; annesinin oğluydu. Annesi de güzel ve ağırbaşlı bir kadındı; dükkânında siyah elbiseler giyer, kelebek gözlük takardı. Dilinden hiç düşürmediği konu savaş sırasında Varşova'da tifüsten ölen sanayici kardeşiydi. Clem babasının hatlarını almıştı; koyu bir ten, kemikli bir kafatası, kemerli bir burun; yavaş uzayan saçlar, etli dudaklar, kısaca kilosu dışında her şey; güçlü, uzun bacakları vardı. Sigara yüzünden nefesi kesilmese ve sağlık el kitaplarının mastür-

hasyon ya da erkekliğin tükenmesi dediği şey –bununla bir de övünüyordu– olmasa belediyenin düzenlediği sekiz yüz metrelik koşuyu kazanma şansı olabilirdi. Bütün sapıklıklarıyla ve bilumum milleti çileden çıkararak şeylerle taşak geçirdi. Gür, kara kıllarla kaplı ince butları ve ince baldırlarıyla rakiplerine ve hoplayıp zıplayan, kollarını bacaklarını hareket ettiren eziklere üstten bakarak ve hava atarak pistte kasıla kasıla yürürdü. Ama yine de biraz endişeli ve kararsızdı ve uzun yüzünde aynı anda hem şakacı hem ciddi olan siyah gözlerinde çoğu kez son derece melankolik bir bakış olurdu. Ama bir pislik kadar melankolik olabilirdi ancak. İstersem her şeyi kendisinden daha iyi yapabileceğimi söylerdi. “Evet,” derdi, “benim yüzüme bile bakmayan karıları götürebilirsin.” Benim sadece bu yeteneğime güveni vardı. “Seninki gibi dişlerim olması için ne vermezdim ki! Dişlerin mükemmel. Benim annem dişlerimi mahvetmeme izin verdi. Elime şöyle bolca bir para geçse, takma diş yaptırırım.” Neredeyse söylediği her şeye gülüyordum ve o bana bazen kıt akıllı olduğumu söylüyordu. “Zavallı March, her şey onu güldürüyor.”

Genelde çok iyi geçiniyorduk. Clem benim tecrübesizliğime karşı gayet hoşgörülüydü ve klasik belirtileri iştahsızlık, takıntı, hasret, dalgın bakışlar, sinemadan ya da popüler şarkılardan alınan zavallı fikirler olan aşk belasına düştüğümde onun ve Jimmy’nin yanında avuntu buluyordum. Kızın adı Hilda Novinson’dü; uzun boylu, soluk benizli, akciğer rahatsızlığına ilişkin belirtiler taşıyan küçük yüzlü; ince ve tatlı bir sesle hızlı hızlı konuşan utangaç bir kız. Onunla tek kelime konuşmuşluğum yoktu, ama yanından perişan ve kendinden geçmiş bir halde, ter içinde ve deli gibi çarpan bir kalple tesadüfmuş gibi geçiyordum. San ki başka bir şey düşünüyor ve orali değilmiş havalarında ağır ağır yürüyordum. Köşeli Slav yüzü ve doğrudan insanın yüzüne bakmayı reddeden açık renkli gözleriyle yaşından daha büyük gösteriyordu. Yeşil bir ceket giyiyor, sigara içiyor ve bağcıklarını bağlamadığı ayakkabılarının tokalarını tıkırdatarak göğsüne bastırdığı bir kucak dolusu ders kitabıyla yürüyordu. Bu yüksek topuklu, açık ayakkabıların görüntüsü ve tokalarının çın çın öten sesi benim aşkla tutuşmuş ruhumun üzerinde ateşimi yükselten oklar gi-

bi etkide bulunuyor, ayaklarına kapanmak gibi aptalca bir arzuyla dolduruyordu yüreğimi. Sonraları, bu saf ve mutlu aşk aşamasını geçtikten ve tecrübe kazandıktan sonra tensel zevklere daha düşkün olacaktım. İlk zamanlar çok kibardım, saf duygular için ölüp bitiyordum ve aşk malzemeleri bakımından, herhalde kalıtsal olmalı, yeterince donanımlıydım.

Hilda'nın kendisini takip ettiğimi görmekten gururunun okşanıp okşanmadığı hakkında hiçbir fikrim yok; Clem'le Jimmy böyle olduğunu söylediğinde şaşırdım. Koridorlarda peşinden gidiyor ve basketbol maçında arkasında bulunmak için manevra yapıyordum; haftada bir saat onunla aynı derste olabilmek için Mutluluk Kulübü'ne katıldım ve okuldan sonra eve giderken onun bindiği tramvayın arka sahanlığında fena halde acı çekerek ayakta dikiliyordum. O ön kapıdan iniyor, ben de arka kapıdan West Side sokakının ıslak kaldırımlarını örten isli kar yığınlarının üstüne atlıyordum. Babası terziydi ve ailecek dükkânın arkasında yaşıyorlardı. Hilda perdenin arkasına geçiyor ve... ne yapıyordu? Eldivenlerini çıkarıyordu? Ayakkabılarını? Bir bardak Coca-Cola içiyordu? Sigara tütürüyordu? Ben kendim sigara içmem. Kitaplarının sayfalarını çeviriyordu? Baş ağrısından şikâyetçi oluyordu? Kış ikindisinde yarı karanlık sokaklarda sırtımda gocuk, ağır adımlarla peşi sıra yürüdüğümü annesine mi şikâyet ediyordu? Sanmıyorum ki bunu yapsın. Terzi babası, şu cılız, tıraşsız, beli bükülmüş adam benim varlığımdan haberdar gibi görünmüyordu; o, yorgun ve dalgın bir yüz ifadesiyle kumaşları teyeller, süngerle siler ve ütülerken ben gözlerimi dikip onu istediğim kadar seyredebilirdim. Her neyse, Hilda bir defa içeri girdi mi bir daha çıkmazdı; dışarıda yapılacak hiçbir işi yokmuş gibi evin derinliklerinde kaybolurdu.

"Vurulacak o kadar bebek varken!" derdi Clem Tambow alaycı bir sırıtişla. "Bırak seni bir defa bir orospuya götüreyim, onu o saat aklından çıkarırsın." Pek tabii cevap vermiyordum. "Olmadı ona senin adına bir mektup yazar, randevu isterim," diye öneride bulundu, "onu şöyle bir dolaşmaya çıkar, bir defa öp onu, o zaman gözün açılır. Nasıl kuş beyinli olduğunu anlarsın; güzel değil üstelik; iğrenç dişleri var." Bu öneriyi de geri çeviriyordum. "Pekâlâ, öyleyse ben de onunla konuşurum. Hâlâ gözün açılma-

mişken seni kapmasını söylerim. Hiçbir zaman senden yakışıklı-sını bulamaz, onun bunu bilmesi gerekir. Onda hoşuna giden ne var? Bahse girerim, sigara içiyor olması.” Sonunda Jimmy, “Onu rahat bırak,” diye araya girdi, “karşılıksız bir aşk yaşamak istiyor,” ve müstehcen bir hareketle cinsel organlarını avuçlayıp kulübümüz olan Kleinların oturma odasındaki koltukların üzerine attılar kendilerini. Ama hüzünlü bir yürekle, ağzı açık ayran delisi gibi etrafta dolaşmaktan veya maviye çalan akşamüstleri berber dükkânının karşısındaki kaldırımında kazık gibi dikilmekten vazgeçmedim. Kızın sıska babası, muhtemelen aydınlık vitrinin arkasında nasıl görüldüğünü düşünmeden iki büklüm vaziyette elinde işne çalışıp duruyordu; büzgülü jimnastik pantolonu giymiş, ipince, küçük kız kardeşi büyük bir makasla kâğıt kesiyordu.

Krizin bu şiddetli aşamasını atlatıncaya kadar üç hafta geçti; ve bu arada ben evde hâlâ gözden düşmüş vaziyetteydim. Sevdalı sevdalı dolaştığım bu sürede eve çok az para getirdim; bu da durumu düzeltmeye hiç yardım etmedi. Simon artık çok garip saatlerde gelip gidiyordu ve bu konuda ona bir şey sorulamıyordu, çünkü o çalışıyordu. Artık öğlen yemeğine eve gelmiyorduk, bu yüzden kömür çıkarmak, Winnie’yi gezdirmek, George’u okuldan almak ve çamaşır günleri koca çarşafı tek başına sıkmak gibi eskiden öğleleri bizim yaptığımız işler Ana’nın sırtına kalmıştı ve Ana aşırı çalışmaktan daha da zayıflamış, bitkin düşmüştü. Evde bir anarşi ve karışıklık atmosferi hüküm sürüyor, zamanla ve ertelemelerle artan disiplinsizlik eski zamanlarda olduğu gibi sarayı sarsacak ve nedimlerin kafataslarını en az bekledikleri bir anda duvara yapıştıracak darbeyi hazırlıyordu.

“Eee, Augie? Artık çalışmıyor musun?” diye sordu Nene bana. “Çalışma bitti mi? Bundan böyle sadakalarla mı yaşayacaksın?”

O sıralarda bir çiçekçinin yanında bir tür iş bulmuştum. Sadece Mutluluk Kulübü’ndeki toplantılara katıldığım ya da gönül çelen şosonlarıyla çamurlara bata çıka yürüyen Hilda Novinso’nun peşi sıra yürüdüğüm öğleden sonraları rahat rahat söyleyebilirim ki Bluegren beni teslimata göndermiyordu.

Bluegren bana şu ya da bu öğleden sonra, canı ne zaman çekerse o zaman görev verirdi; bu iş genellikle, iyi bir bahşış alacağımı

umduğunda, ki çoğu kez haklı çıkardı, çelenklerin hasır desteklerini (büyük gangsterlerden müşterileri vardı) kontrol etmekte ve bağlamakta ona yardımcı olmam şeklindeydi. Büyük bir çelenk veya kocaman bir demet çiçekle tramvaya binmekten hiç hoşlanmıyordum, çünkü akşamüzeri iş çıkış saatinde evlerine dönen bir insan kalabalığıyla karşılaşılıyor ve bir köşede çelengi vücudumla koruyacağım bir yer bulmak için biletçilerle ve üzerlerine kış havasının kasveti çökmüş yolcularla mücadele etmek zorunda kalıyor ve hayli rahatsız ediliyordum. Eğer bir cenaze levazımatçısına gidiyorsam, klakson sesleri, gıcırtilar arasında kalabalığı yara yara kendime bir yol açmak için paketi kafamın üzerinde bir kontrbas gibi sallıyordum; akajunun pembe yansımalarıyla dolu pelüş döşeli, duvarları lambrili sessiz salonda bana bahşiş verecek bir Tanrı'nın kulu olmuyor; kayak şapkamla ve zaman zaman yün eldivenimle dokunarak temiz tuttuğum akıp duran burnumla beni karşılayan bir uşak bulunuyordu sadece. Zaman zaman dostlarla ve yas tutanlarla dolu bahçedeki bataklığın üzerine yerleştirilmiş taktalarla ulaşılan yeşil bungalovlardan birinde kalitesiz kaçak bir sürahi içkinin elden ele geçtiği ölü başında beklenen bir nöbete denk geliyordum. Viski kokan bu odalardan birine elinizde çiçeklerle girdiğinizde, kimse, gördüğüm diğer yas evlerinde olduğu gibi, varlığını fark etmeyecek kadar acıya boğulmuş olmuyordu ve mutlaka şapkanızı ağırlaştıran bir dolar ya da ona yakın bir bahşişle oradan ayrılıyordunuz. Ama her halükârda ben dükkânda, arka odadaki humuslu toprak yığınlarının ve buz kutularının etrafındaki çiçek cennetinde, güller, karanfiller ve kasımpatılar arasında olmak istiyordum. Özellikle de âşık olduğum zamanlar.

Bluegren ayrıca etkileyici bir adamdı, sarışın, bıyıksız-sakalsız, iri yarı, sağlıklı; gangsterlerin ve rom kaçakçılarının dostuydu, o zamanlar North Side çetesinin lideri olan Berber Jake'le³ ve kendi tarzında bir çiçekçi olan ve dükkânında, söylendiğinde göre Johnny Torrio tarafında gönderilen üç adam tarafından indirilen – adamlar mavi Jewett bir sedanla kaçmışlardı– Dion O'Bannion'la arkadaşlık ediyordu. Bluegren makasla biçim vermek için bir gül kopardığında dikenlerden korunmak için eldiven kullanırdı. Gör-

3 Kozmetik fabrikası kurucusu Max Factor'ün kardeşi John Factor'ün takma adı.

düğü hiçbir şeye şaşırmayan mavi, soğuk gözleri, iri, etli bir burunu vardı, her şeyden biraz usanmıştı. Sanırım, keskin fikirlere ve geniş bir yüze ya da geniş fikirlere ve sivri bir yüze sahip olundugunda ortaya kafa karışıklığı çıkar. Bluegren'in gangsterlerle olan bağlantısı ve korkunun ya da güvensizliğin etkisi nedeniyle birinci türden olduğuna inanıyorum. Bu yüzden işte böyleydi. Kaba ve sert, bazen hırçın olabiliyordu, özellikle de bir Genna ya da bir Aiello'nun öldürülmesi gibi ses getiren cinayetlerden sonra. Ve o kış çok insan öldürüldü.

Herkes için çok kötü bir kıştı, sadece kodamanlar için değil, kendi hayatlarının iniş çıkışından başka bir şeyle ilgilenmeyen ve sadece kalplerinden ve zihinlerinden geçen sınırlı düşüncelerle meşgul insanlar için de. Kreindl mesela ya da Eleanor Klein veya benim annem. Bugünlerde Kreindl, İngiliz tarzı bodrum dairesinde primadonna sinir krizleri geçiriyor, tabakları yere fırlatıp tepiniyordu. Eleanor karalar bağlamış, odasında sık sık hayatının genel gidişatına ağlıyordu. Herkesi etkileyecek ve duygulandıracak bu tür çok tepki vardı; zamanın karakteri buydu. Hilda Novinson olmasaydı, ben kendim bunu daha fazla hissedebilirdim.

Ana da çok sinirliydi; bunu alışıldık tepkileri vermemesinden çıkarabilirdiniz. Ben bunu uysallığının altında yattığını gördüğüm üzgün havasından, zayıf, yeşil gözlerini etrafındaki şeylere dikip daha uzun süre bakmasından ve zaman zaman aşırı çalışmanın doğurduğu yorgunlukla ilgisi olmayan uzun iç çekişlerinden fark ettim. Hayra mı şere mi yoracağını bilmediği sezgilerinden kaynaklanan şaşkın bir dikkatle bakıyordu olup bitenlere.

Ne döndüğünü çok geçmeden hepimiz öğrendik; yaşlı kadın darbesini indirmeye hazırды. Hepimizin yemekte olduğu bir akşamı bekledi. Ben ölüm çiçeklerini teslim etmekten dönmüştüm, Simon gardaki görevinden izinliydi. Yaşlı kadın her zamanki gibi birdenbire saldırıya geçti ve büyümekte olan Georgie konusunda bir şeyler yapma zamanının geldiğini söyledi. Masada sığır eti güveç vardı, ufaklık dahil herkes etini yemeye ve ekmeğini yemeğin suyuna banmaya devam etti. Ama ben, yaşlı kadının tersine, hiçbir zaman, Georgie'nin kendisinden söz edildiğinde bunu anlamadığına inanmadım; hatta kaniş bile, ölmeden önce sağırlaşmış olması-

na rağmen, ondan söz edildiğini anlıyordu. Ve bazen bir tartışmanın konusu olduğunda Georgie'nin yüzünde, yemin ederim, Mona Lisa'nın bakış ve gülüşü oluyordu; anlaşılması güç bir bakış beyaz kirpiklerinin altından süzülüp yanağına yayılıyordu; yetersizliğin mahpus ettiği, hepimizin hayatı üzerine yorumlar içeren bir tür bilgece düşünce. Nene, Georgie'nin geleceğinden ilk defa söz etmiyordu, ama bu defaki öyle sadece bir dikkat çekme değil, meseleyi masaya yatırmaktı. Ana'nın bundan zaten haberdar olduğunu yüzüne yerleşen beklenti dolu bakıştan anladım. Er ya da geç bu konuda bir şey yapılmalı, dedi yaşlı kadın. Onu idare etmek giderek zorlaşıyordu, boyu uzamış, neredeyse bir erkek gibi görünmeye başlamıştı. Yarın bir gün kafasına bir kıza sahip olmayı koyarsa ne yaparız, dedi, bir de polisle mi uğraşacağız? Dik kafalılığımız, itaatsizliğimiz, şımarıklığımız ve içinde bulunduğumuz durumu kavramayışımız nedeniyle hepimiz baştan aşağı bir güzel boyadı ve elbette bütün bunların sebebi çok iyi anladığım gibi bendim. Georgie'nin bir kuruma verilmesi gerekiyordu. Onun ömür boyu bizimle kalamayacağı ama öyle ama böyle sağduyunun gereği idi ve biz bu yükü çekebilecek yeteneğimiz olmadığını göstermiştik. Bundan başka Georgie'nin bakımına yardımcı olacak bir meslek edinmesi; sepet örmeyi veya fırça yapmayı ya da zekâ geriliği olan çocuklara ne öğretiliyorsa onu öğrenmesi gerekiyordu. Uzun pantolon giymeye hazır Georgie'nin avlularda dolaştığını gören ve küçük kızları olan komşuların şimdiden kızgın olduğu tehdidini savurarak sözlerini bitirdi. Tiksintisini saklamaya gerek görmeden Georgie'nin artık erginliğe ulaşmış olduğunu ilave etti. Adaba aykırı bir şeylerle her an karşılaşmaya hazır olmalıydık. Bunu yüzünde hoşlanmadığını belli eden bir büyükanne gibi sırtarak söyledi ve yarattığı dehşetle bizi baş başa bırakıp gitti.

Ah, bize kendi gerçeklik karışımından koca bir yudum içirmek ve açılan gözlerimizdeki etkisini seyretmek onun için harika bir şeydi. Nutkunu bitirirken yüzünde muzip ve kötücül, korkunç bir ifade olur, kaşları yay gibi kalkardı. Georgie'nin yemek yemeye devam eder ve ekmeğini yemeğin suyuna banarken konu hakkında bir fikri olduğunu iddia ediyorum. Bununla Nene'nin tavrının safi kötülük, Georgie'nin tavrınınsa salt yücelik olduğunu söylemek

istemiyorum. Bu doğru olamaz. Bizim yararımıza olacağı varsayılan bu şok edici teklifi yaparken güç, pratik bir görev üstlenmiş olmalıydı. Bizim bunu dile getirecek ne gücümüz ne de aklımız vardı. Ne olursa olsun herkes gibi yaşamak zorunda olan ve kendilerine kol kanat gerekcek daha güçlü insanlara ihtiyaç duyan sevecen ve insani duygularla dolu çok sayıda insan gibi. Fakat ben Nene'ye en iyi mazereti sunuyorum. Çünkü geriye bunun ona sağladığı kişisel doyum kalıyordu. Satrançta bir tuzak kurduğu zamanki gibi "Aha!" diye iç çekti Nene. Her zaman aynı şey oluyordu; hatalarımızın neye yol açabileceğini reddediyorduk, sonra korkunç sonuçlar ortaya çıkıyordu. Elyesa peygamberin ayısının kendisini taciz eden çocukların üzerine saldırmaması gibi; ya da ahit sandığının arabadan düşmemesi için elini üzerine koymayacak kadar düşüncesizlik eden Yahudi'yi kahreden kutsal darbe gibi. Bu, düzeltmeye vakit olmayan hataların cezasıydı, başka bir şey değil. Nene, bizi durmadan tehdit ettiği bu acımasızlık adına hareket ettiğinde mutlu oluyordu.

Georgie oturmuş, bir ayağı diğerinin üzerinde, bu dünyevi düşüncelerle çelişen melek gibi saf ve bön haliyle yemeğini yiyordu. Ana yaralı, tiz sesiyle cevap vermeye çalıştı, ama sadece anlaşılmaz bir şeyler geveleyebildi. Kendini açıkça ifade etmeyi hiçbir zaman beceremezdi, ama heyecanlandığı ya da acı çektiği zamanlar onu hiç anlayamazdınız. Derken Georgie yemeyi bıraktı, inlemeye başladı.

"Sessiz ol!" dedi yaşlı kadın.

Ben ondan ve Ana'dan yana konuştum. Georgie'nin henüz yanlış bir şey yapmadığını ve evde bizimle kalmasını istediğimizi söyledim.

Nene benden bunu bekliyordu ve hazırlıklıydı. "*Kopfmensch meiner,*" dedi güçlü bir ironiyle. "Dâhi! Başı belaya girinceye kadar beklemek mi istiyorsun? Sana ihtiyaç duyulduğunda ona bakmak için burada mısın? Hırsızlığı ve her türden pisliği öğrenmek için Klein denen şu serseriyle o sokak senin, bu sokak benim sürüp duruyorsun. Belki kardeşinin beyaz saçlı Polonyalı bir kızıdan doğacak piçinin amcası olmak ve kızın mezbahalarda çalışan babasına onun iyi bir damat olacağını açıklamak istiyorsundur, ha?

Adam seni bir öküzü öldürür gibi şahmerdanla öldürür ve evi ateşe verir.”

“Pekâlâ,” diye Simon araya girdi, “eğer Augie gerçekten onun sorumluluğunu almak istiyorsa...”

“Augie olduğundan daha iyi olsaydı, ne çıkardı?” diye çabucak araya girdi Nene, “Augie tesadüfen çalışıyor olsa, paradan çok bela getiriyor. Ama hiç çalışmasa, düşünün ne kadar iyi olurdu! Çocuğu Kleinlara bırakır, arkadaşıyla sokaklarda sürterdi. Senin kardeşini tanıyorum, sevgili çocuğum, onun kocaman bir kalbi var, tabii bu ona hiçbir zahmete mal olmuyorsa, saf altın; duygulandığında sana her şey için söz verebilir. Lakin ne kadar güvenilir olduğunu sana anlatmama gerek yok. İddia ettiği kadar iyiye bile, kazandığı azıcık parayı eve getirmekten vazgeçmesini göze alabilir misin? Ne? Mirasa mı kondun? *Gouvernant*keler, hizmetkârlar, hayatını oğullarımıza adayan Lausch gibi özel hocalar tutabilir misin? Size biraz eğitim verebilmek, dürüst insanlar olarak yetiştirmek için elimden geleni yaptım, hatta sizden birer beyefendi yaratmaya çalıştım. Ama kim olduğunuzu, ne olduğunuzu bilmeniz gerekir, gerçekdışı fikirlere kapılmamalısınız. Bu yüzden dünyanın eninde sonunda size merhametsizce yapacağı şeyi kendiniz için sizin yapmanızın daha iyi olacağını söylüyorum size. Ben sizden biraz daha fazlasını gördüm; hataların nasıl düzeltileceğini ve bırakın diğerlerini, sırf aptallıktan ölmenin ne kadar çok yolu var biliyorum. Bunu kardeşine açıklamaya çalıştım, ama onun düşünceleri ancak bir sarhoş ne kadar düzgün işiyorsa o kadar düzgün.”

Nene böylece bizi haşlamaya ve uğursuz kehanetlerine devam etti. Simon’u ikna etmesi gerekmiyordu; çünkü Georgie meselesinde onunla hemfikirdi. Ana’nın duygularını incitmemek için Simon açıkça Nene’nin tarafını tutamazdı, ama yatak odasında yalnız kaldığımızda –Ceresota un çuvallarının birbirine dikilmesiyle yapılmış– yatak örüsünün üzerine rahatça uzanıp yüzünde üstünlük taslayan bir gülümsemeyle bütün suçlamalarımı ve savlarımı dile getirmeme izin verdi ve onu dinlemeye hazır olduğumu düşündüğünde, “Sen onu benim külahıma anlat, çocuk. Beynin toprak olup havaya karışmadan önce onu arada bir olsun niye kullanmıyorsun? Yaşlı kadın haklı ve sen bunu biliyorsun. Sanma ki Ge-

orge'u umursayan bir tek sen varsın, ama o konuda bir şeyler yapılması gerekiyor. Aklından neler geçtiğini nereden biliyorsun? O artık anasının kuzusu bir çocuk değil ve ömrü boyunca onu gözetip kollayamayız," dedi.

Simon gardaki işimi kaybetmemden, Wigler ve Denizci Bulha'yla dalaşmamdan ve Deever mağazasında çevirdiğimiz dolaptan beri bana karşı çok sert davranıyordu. Bundan başka Jimmy'yle Clem hakkında çok iyi şeyler düşünmüyordu, bir de tutmuş Hilda hakkındaki duygularımı ona açmakla alaylarına maruz kalmak gibi bir hataya düşmüştüm. "Hadi be!" dedi Simon, "Friedl Coblin büyüdüğünde ondan çok daha güzel olur. Muhtemel güzel göğüsleri olacak." Simon benim hınç güden biri olmadığımı, saman alevi gibi çabuk parlayıp çabuk sönen bir karakterim olduğunu biliyordu elbette. Bana böyle davranmaya hakkı olduğuna inanıyordu, çünkü o hayatta başarılar kazanırken ben kendimi komik durumlara düşürüyordum, vakti geldiğinde tıpkı Napolyon'un kardeşlerine yaptığı gibi beni de peşi sıra sürüklemeye niyetliydi. Yaşlı kadınla fena halde kapıştığımız zamanlar ağzını açmaz, tetik dururdu, ama sonra bana makul sınırlar içinde kalmak şartıyla gerçek bir belaya bulaştığımda kurtulmak için kendisine güvenebileceğimi söylerdi. Kuş beyinli arkadaşlarımın başımı belaya soktuğunu görmekten zerrece hazzetmiyordu. Yine de bana karşı bir görev anlayışı vardı ve elbette George'a karşı da. George konusunda onu ikiye bölmeyle suçlayamam.

"Ana derdini anlatamadan konuşmaya çalışırken senin tek kelime etmemene çok sinirlendim," dedim. "Gayet iyi biliyorsun ki okulu bırakıp onunla ilgilenmediğim sürece ufaklık konusunda çok bir şey yapamam. Ama Ana evde kalmasını istiyorsa, bunu ona bırakmalısın. Ana'nın kendini böyle bir duruma düşürmesini kılın kıpırdatmadan seyredemezsin."

"Ana'nın her gün ölmesindense bir defada ölmesi daha iyi." Simon siyaha boyalı demir karyolanın üzerine uzanmıştı, kaslı ve sarışın. Kem küm etmeden düşündüğünü söylüyordu. Sonra sustu ve diliyle yavaşça kırık dişini yokladı. Ona daha şiddetle bağırıp çağıracağımı bekliyor gibiydi, en sert sözlerimi söylediğimde, zaten bildiğim, hiç söylenmese de olacak bir yığın şey söyledi ba-

na. "İhtiyar, seni fena köşeye sıkıştırdı, Augie. Sen de biliyorsun ya, çok dağınıksın. Her neyse, çocuğu yanımızda taş çatlasın bir yıl daha tutabiliriz. Onunla uğraşmak için canla başla gayret etsen bile, ki etmiyorsun, bu böyle."

"İhtiyar, kendini patronumuz sanıyor."

"Bırak, öyle düşünsün," dedi Simon. Tamamen ayık olduğu zamanların işareti olan kısa, gürültülü soluklanmalarla kesik kesik konuşuyordu; ayağının ucuyla düğmeye dokunup ışığı açtı. Ve okumaya başladı.

Bundan sonra yapacağım fazla bir şey yoktu. Artık Nene'yi ailenin reisi olarak göremezdim, eski otoritesinin bir kısmı Simon'a geçmişti. Dışarı çıkıp, bulaşıklar yıkanıp sofraya örtüsü üzerindeki kırıntılar silkelendikten sonra Prusya miğferi gibi ucu sivri ampulünün duvar boyasının kabartı ve siğilleri üzerine uğursuz ışığını boca ettiği koltuğunda oturmaktan çok yatan Ana'yla karşı karşıya gelmektense odada onunla kaldım. Ana'nın bir üzüntüsü olduğunda, hiç yapmacığı, oyunu olmaz, kendini bütünüyle hüzne kaptırırdı. Ne yaygara yapar ne ağladığını bir gören olurdu, ama siz yakına gelip de pembe suratından aşağı akan gözyaşlarının yıkadığı yeşil gözlerini, gedik dişli ağzını görünceye kadar en haşin ve korkunç haliyle mutfak penceresinden dışarıyı seyrediyor gibi otururdu, başını asla tam arkaya değil, her zaman koltuğun yan kanatlarına yaslardı. Hasta olduğunda da aynısını yapardı. Geceliğiyle yatağa girer, dolaşmasın diye saçlarını burup bağlardı ve ayağa kalkacak kadar iyileştiğini hissetmedikçe kimseyle işi olmazdı. Elimizde termometreyle yanına gitmemizin yararı yoktu, çünkü ateşini ölçmemize izin vermezdi; hiçbir şey düşünmeden, ki zaten bu yapabileceği bir şey değildi, ağızsız dilsiz kendini hastalığın güçlerine teslim ederdi. Kader ve iyileşme üzerine tamamen kendine has fikirleri vardı.

Her neyse, şimdi George hakkında karar verildiğine göre Ana kimseye serzenişte bulunmadan işini yaparken Lausch Nene planını hızla uygulamaya koyuyordu. Yaşlı kadın kalktı sosyal hizmetler görevlisi Lubin'e telefon etmek için eczaneye gitti. Tek başına bu bile çok anlamlıydı, zira yolların buz tuttuğu o Ateşkes Günü'nde ayak bileğini burktuğundan beri kar yağdı mı sokağa na-

cliren adımını atardı. Çünkü diyordu, yaşlı insanlar çoğu defa ömrünü kaynamayan kemik kırıklarıyla ıstırap içinde tamamlar. Ayrıca sadece bir sokak öteye gidecek bile olsa ev kıyafetleriyle gidemezdi. Bu uygun olmazdı. Yukarı çıkıp yün çoraplarını –aslında lastikle bağlanmış golf çorapları– çıkarması, ipek çoraplarını, siyah elbisesini giymesi, başına eş merkezli üç halkadan oluşan şapkasını takması ve kötü kötü bakarak yüzünü pudralaması gerekirdi. Gözümüze ne kadar kaba göründüğüne hiç aldırmadan etrafındaki havayı süpüren tüylerini şapka iğneleriyle tutturur, üstünde bu tören kıyafetiyle öfkeli kadınlara has bir canlılıkla dışarı çıkardı, fakat merdivenden aşağı inerken her basamağa iki ayağıyla da basardı.

Bir seçim günüydü, oy verme noktalarında çizgili bayraklar dalgalanıyor, parti üyesi irikıyım adamlar karda ağızlarından buhar çıkararak numune oy pusulalarını sallıyorlardı. Okul kapalıydı, yaşlı kadına eşlik edebilirdim, ama beni yanında istemedi. Yarım saat sonra sobanın küllüğünü boşaltmak için dışarı çıktığımda yaşlı kadını karla kaplı sokakta bir dizi üzerinde buldum. Düşmüştü. Onu bu durumda görmek üzücüydü. Daha önce yanında kendisine eşlik eden biri olmadan hiç dışarı çıkmamıştı. Teneke küllüğü bir kenara fırlatıp ona doğru koştum; kardan ıslanmış eldiveniyile ince kumaştan gömleğimin yenine tutundu. Ayağa kalkınca da, aşırı bir fedakârlık duygusuyla ya da cezalandırılacağı yönünde bir batıl inanç nedeniyle kendisine destek olmamı istemedi. Merdivenleri tek başına tırmandı ve topallaya topallaya evi boydan boya geçip odasına girdi ve daha önce hiç yapmadığı gibi kapısını kilitledi. O zamana kadar kapının bir anahtarı olduğunu bilmiyordum, mücevherleri ve aile evrakıyla birlikte ta ilk günlerden beri saklamış olmalıydı. Ana'yla ben bir yerini incitip incitmediğini merak ederek, ta ki Nene öfke dolu bir sesle çekip gitmemizi ve kendisini yalnız bırakmamızı isteyinceye kadar şaşkın şaşkın dışarıda durduk; kardan kirlenmiş yüzünü gördüğümde zaten allak bullak olmuşum, şimdi de bu kızgın kedi sesini duyunca bir titreme aldım beni. Kurulu düzenimizde köklü bir değişiklik *olmuştu*; bir kilise kapısı gibi kilitli olması asla düşünülemez, her zaman açık o kapının bir anahtarı vardı ve bu anahtar kullanılmıştı! Seçim gü-

nündeki bu düşüşün anlamı, Nene'nin samimi bir hüzünle ve ölümün gölgesi başının üzerinde dolaşıyormuş gibi büyük bir dikkat ve ivedilikle tedavi edilen bütün kesikleri ve mutfak yanıklarından çok daha derindi. Yarasına tentürdiyot ya da merhem sürülüp üzeri sarıldıktan sonra Nene sinirlerini yatıştırmak için bir sigara tütürdü. Ama içtiği Murad sigarası mutfaktaki dikiş sepetindeydi ve o odasından çıkamazdı.

Öğlen geçti, Nene odasından çıkıncaya kadar vakit epey ilerledi. Bacağında kalın bir sargı vardı. Evdeki eski yollar boyunca ilerledi; papağan gibi alacalı bulacalı halının salondaki sobanın yanından geçip mutfağa açılan küçük hole kadar uzanan havı dökülmüş bir hattı boyunca yürüdü; orada muşambanın üzerinde kahverengi bir iz uzanıyordu; on yıldan beri giydiği çakmaktaşı rengi pantufların da katkıda bulunduğu bir iz. Nene günlük kıyafetlerini giymiş, omzuna şalını atmıştı; dolayısıyla her şeyin normale döndüğü ya da yaklaştığı varsayılabilirdi, ancak ortalıkta sinir bozucu bir sessizlik hüküm sürüyordu ve yaşlı kadının kararlı ve sakin göstermeye çalıştığı yüzü sanki gerçekten kan kaybetmiş ya da kan görmüş gibi bembeyazdı. Kapısını kilitlediğine göre müthiş heyecanlanmış ve korkmuş olmalıydı, ama belli ki geri dönmeye ve solgun yüzüne rağmen etkisini eskisi gibi sürdürmeye karar vermişti. Lakin bir şey eksikti. Hatta beyaz tüyleri gözlerinin altında kahverengiye dönmüş bitkin, obez, yaşlı köpek bile yeni günlerin eski rejimin –danışman ve bakanların şan ve şöretlerinin sonuna geldiklerini gördüğü, İsviçre muhafızlarının ve pretoryan muhafızların huzursuzlandığı zamanların– yerini almakta olduğunu hissetmiş gibi tıkırdayan pençeleriyle ağır ağır dolaşıyordu ortalıkta.

Geçen ay bütün zamanımı Georgie'yle geçirmeye başladım; onu kızakla dolaştırdım, parkta yürüyüşe çıkardım ve limonların çiçek açışını görmesi için Garfield Park'taki seraya götürdüm. İdari çarklar çoktan dönmeye başlamıştı, yumurta kapıya dayanınca girişilen çabaların bir yararı yoktu. Georgie'nin bir kuruma verilmesinin daha iyi olacağını her zaman söyleyen Lubin belgeleri getirmişti ve Ana yaşlı kadına karşı Simon'ın yardımını alamadığından (ve muhtemelen bu bile onu durduramazdı, çünkü Nene bir ölüm

kalım meselesiymiş gibi kesin ve nihai bir muharebeye girmişti) imzalamak zorundaydı. Yo, Lausch Nene'ye karşı konulamazdı, bundan eminim. Bu defa olmazdı. Ne kadar üzücü olursa olsun, her şey düşünülürken, çocuğu bir kuruma emanet etmek akılcıydı. Simon'ın dediği gibi, bunu daha sonra biz yapmak zorunda kalacaktık. Fakat yaşlı kadın onu mutlaka yapılması gerekmeyen bir şey haline getirdi; incelikten yoksun bir dayanıklılık sınavı, dediğim dedikçi bir tavır; bu bizim pek az anladığımız şeylerden kaynaklanıyordu: hayal kırıklığı, ilke olarak benimsediği bir gurur mücadelesinin yol açtığı öfke ve baş dönmesi, yargılarını sakatlayan ölüme yakınlığın sebep olduğu zayıflık, belki inatçı bir coşkun keskin bir şekilde dile getirilişi ya da derinliklerden körlemesine yükselen girişimci bir ruh.

Bildiğim bir şey mi var? Fakat Georgie başka türlü de gönderilebilirdi.

Sonunda Kurum'da onun için bir yer olduğunu bildiren mektup geldi. Ona askerî malzemeler satan bir dükkândan bir yolculuk valizi satın almam gerekti; taba rengi, sağlam bir Gladstone, bulabildiklerimin en iyisi. Bu şey ömür boyu onun olacaktı, iyi bir şey olsun istiyordum. Ona fermuarların ve anahtarın nasıl çalıştığını öğrettim. Gittiği yerde elbette her zaman ona yardım edecek insanlar olacaktı, ama benim düşüncem, bir yerden diğerine gittiğinde sahip olduğu az miktarda şeyin ustası olsun. Ona manifaturacıdan bir de şapka satın aldık.

Gelmekte geciken baharın ilk günlerinde, güneşsiz, ama karları eriten bir hava vardı, ağaçlardan ve çatılardan sular damlıyordu. Bu yetişkin adam şapkası ve doğru dürüst giymeyi beceremediği paltosuyla –omuzlarına oturtma ihtiyacını duymuyor gibiydi– bir yetişkin gibi, bir yolcu gibi görünüyordu. Aslında masum ve güçsüz görüntüsüyle, solgun yüzüyle güzeldi de, uzun bir yolculuğa çıkacak biri gibi görünüyordu. Onu böyle görmek sizi göz yaşlarına boğmaya yeterdi. Ama kimse ağlamadı, hiçbirimiz, aslında orada sadece annemle ben vardık – Simon sabahleyin Georgie'nin alnına bir öpücük kondurmuş, "Eyvallah, ahbap, seni görmeye geleceğim," diyerek çıkmıştı. Lausch Nene'ye gelince, o odasından çıkmamıştı.

Ana, "Git, Nene'ye gitmeye hazır olduğumuzu haber ver," dedi.

"Ben, Augie," diye seslendim Nene'nin kapısında, "Biz hazırız."

Nene, "Eee? Gidin öyleyse," diye cevap verdi içeriden. Bunu eski kararlı ve sabırsız sesiyle söylemişti, ama denizde verilen gerçek komutların tınısından yoksundu. Kapı kilitliydi, sanırım makyaj masasında, konsolda, duvarlarda Odesa'da yaşadığı zamanlara ait ıvır zıvırla, üzerinde önlüğü, şalı ve ayağında ucu sivri pantuflarıyla kuştüyü yatağına uzanmıştı.

"Sanırım, Ana ona veda etmeni istiyor."

"Veda etmenin ne anlamı var? Daha sonra onu görmeye giderim."

Elde etmek için onca uğraştığı sonuçları gidip görmeye Nene'nin cesareti yoktu ve hâlâ gücü elinde tutmaya çalışıyordu. Bu reddi, bir zayıflık veya düzende bir çatlak olarak değilse, başka nasıl yorumlayabilirdim?

Ana sonunda zayıf insanların uyandırılması zor olan ve titreme şeklinde kendini gösteren öfkesine kapıldı. Yaşlı kadının Georgie'ye çocuk muamelesi yapması gerektiği hususunda ısrarlı görünüyordu. Fakat birkaç dakika içinde yatak odasından yalnız döndü ve beni hedef almayan bir sertlikle, "Çantayı al, Augie," dedi. Paltosunun geniş yeninin altından Georgie'nin koluna girdim ve Winnie'nin eğretilotları altında uyuduğu ön kapıdan çıktık. Bu sırada Georgie ağzının bir kenarını yavaş yavaş çiğniyordu. Tramvayla yaptığımız yolculuk uzun sürdü, üç defa aktarma yaptık ve yolculuğun West Side'daki üçüncü bölümü bizi Bay Novinson'un dükkânının yakınına götürdü.

Kuruma ulaşmak neredeyse bir saatimizi almıştı: tel kafesli pencereler, köpeklerin giremeyeceği yüksek tel örgüler, asfalt kaplı avlu, büyük bir kasvet. Merdiven altındaki minnacık büroda surat-sız bir hemşire belgeleri aldı ve deftere kaydetti. Diğer çocukların duvarlarda yükseğe monte edilmiş radyatörlerin altında oturmuş bizi seyrettiği yatakhaneye Georgie'yle birlikte gitmemize izin verdiler. Ana, Georgie'nin paltosunu ve yetişkin adam şapkasını çıkarttı; ve ben ona çantanın nasıl açılıp kapanacağını yeniden gösterirken o, büyük düğmeli beyaz gömleğiyle, pamuk gibi bembeyaz saçlı koca kafası, beyaz, kalın ve buz gibi parmaklarıyla –böyle yetişkin insan eline sahip olduğunu görmek şaşırtıcıydı– yanımda

duruyordu. Ama dikkatini mekânın ve etraftaki kendisine benzeyen çocukların –daha önce böyle çocuklarla hiç karşılaşmamıştı– esinlediği dehşetten başka yöne çekmeyi başaramadım. Şimdi Georgie onu orada bırakacağımızı anladığından ruhunu ortaya koydu; yani, inlemeye başladı ki bizim için bu birkaç perde aşağıdan da olsa ağlamasından beterdi. O zaman Ana tam anlamıyla yıkıldı. Çocuğun kendine has kirpi gibi saçlarını ellerinin arasına alıp öptüğünde ağlamaya başladı. Bir süre sonra Ana’yı götürmeye çalıştığım da Georgie peşimizden gelmek istedi. Ben de ağladım. Onu yeniden yatağına götürüp, “Burada otur,” dedim. Bunun üzerine Georgie yatağa oturup inlemeye devam etti. Tramvay durağına gittik ve uğuldayan, kapkara direğin yanında durup şehrin banliyölerinden gelecek olan tramvayı bekledik.

Aile bireylerinin sayısı azaldıktan sonra, aile birliğinin temeli, Georgie’nin bakımıymış gibi, her şey altüst olmuştu. Bakışlarımızı birbirimizden kaçırıyorduk; yaşlı kadın belli ki beklentilerini çok aşan sonuçlarla karşılaşmıştı. Aslında biz de onu hayal kırıklığına uğratiyorduk. Belki bizlerden birinde bizi üne kavuşturacak bir deha bulmanın düşünüyordu. Belki. Bizdeki bu şeyleri yöneten güç, dünyanın mükemmelliğe doğru yaptığı uzun ve yavaş yürüyüşte bir iki adım atması için ona liderlik yapacak veya bu adımı atması için onu yüreklendirecek kalabalıkların kulaklarına ulaşacak notayı bulacak dâhiyi doğurmak için âşıkları bir araya getiren üstün varlıklar bir Georgie ile, sonra da bizimle karşılaşmışlardı. Biz yaşlı kadının istediği kumaşa sahip olmaktan uzaktık. Ana babamızın kim olduğunun önemi yoktu, soylu bir ailede doğmuş olmak, hatta meşru bir doğum da mesele değildi. Fouché de Talleyrand kadar başarılı olmuştu. Önemli olan doğuştan sahip olduğumuz yeteneklerdi ve bu konuda üzücü bir görüşe ulaşmıştı; biz yetenekli doğmamıştık. Bununla birlikte, terbiye edilebilirdik, beyaz yakalar giyen, tırnaklarını temiz tutan, dişlerini fırçalayan, sofra adabını bilen insanlar olarak yetiştirilebilirdik; hangi büroda çalışırsak çalışalım ya da hangi mağazada tezgâhtar olursak olalım doğru dürüst davranabilir, güvenilir bir kasiyer olabilirdik, asansörde saygılı, yol sorarken ve kadınlara karşı nazik olabilir, fahişelere karşı sert bir tutum takınabilir, onlara cevap vermeyebilirdik,

taşıtlarda düşünceli davranabilir, saçları ağarmış ve tatsız tuzsuz bir Castiglione'nin yolundan gidebilirdik.

Bunun yerine giderek daha bayağılaşıyor ve kabalaşıyorduk, daha kılıanıyorduk ve sesimiz daha boğuklaşıyordu. Sabahları giyinirken don gömlek gülüşerek yumruklaşıyor, itişip kakışıyor, koltuk yayları üzerinde zıplıyor, sandalyeleri deviriyorduk. Tuvaletimizi yapmak için koridora çıktığımızda orada çoğu kez küçümseme dolu sessiz bakışları, esnemesinin açığa çıkardığı korkunç dişetleri ve dile getirmediği yorumların çukurlaştırdığı yanaklarıyla yaşlı kadının ufak tefek silüetini görüyorduk. Ama gücünü yitirmişti. Bitmişti. Simon kimi zaman, "Sen ne diyorsun bu konuda, Neniško?", hatta ara sıra da, "Bayan Lausch," derdi. Ben hiçbir zaman ne bu kadar ileri gittim ne de eski nüfuzundan elinden kalanlardan onu yoksun bırakmaya kalkıştım. Kısa bir süre sonra Simon da daha az saygısız bir tavır takındı. Ama şimdiye kadar bu bir sorun yaratmamıştı. Yaşlı kadın ne olduğumuzu ve ne yapıp ne yapamayacağımızı görmüştü.

Ev de gözümüzde değişmiş daha sıkıcı, daha karanlık, daha küçük bir yer olmuştu; bir zamanlar parıltılı ve saygın olan şeyler çekiciliğini, şatafatını ve önemini yitirmişti. Emaye kaplarda çatlaklar, kara kara noktalar belirmiş, altındaki demir görünür olmuştu, havı dökülen halının ortası yırtılmış, bütün çekiciliği, parıltısı, ağırlığı, çiçek desenleri kaybolmuştu. Evde yaşayan kadınlar belli ki Winnie'nin son günlerindeki iç bayıltıcı kokusunu fark etmiyorlardı, bunu fark eden dışarının temiz havasından gelen bizlerdik.

Winnie o yılın mayısında öldü; onu bir ayakkabı kutusuna koyup avluda bir yere gömdüm.

William Einhorn tanıdığım ilk üstün insan oldu. Beyni ve bir yığın işletmesi vardı; gerçek bir yönetme gücüne, felsefi kapasiteye sahipti; keşke önemli ve pratik bir karara varmadan önce yeterince düşünme disiplinine sahip olsaydım ve ayrıca (N.B.)¹ olduğum şey olmasam da onun bir öğrencisi olsaydım ve kendime, “Bu durumda Sezar ne hissederdi? Machiavelli ne tavsiye eder ya da Ulysses ne yapardı? Einhorn ne düşünürdü?” diye sorsaydım. Bu seçkin listeye Einhorn’u dahil ederken şaka yapmıyorum. Benim tanıdığım oydu ve onun aracılığıyla diğerlerini anlıyordum. Zamanın sonunun başlangıcında olduğumuzu ve büyüklükteki payı bir delikanlının peri masalındaki kralların yanındaki payı kadar olan küçük birer çocuk olduğumuzu ve bizimkinden daha iyi ve daha güçlü zamanlara ait farklı türden varlıklar olduğumuzu söylemek istemiyorsanız tabii. Fakat insanla çocuğu ya da insanla yarı tanrıları kıyaslamıyor da insanla insanı kıyaslıyorsak ki karınca gibi demokrat kaynakayan çağımızda Sezar’ın yapmaktan hoşlanacağı bir şey bu; isimlerini yukarıda saydığım kişiler ve diğer eski zaman insanların altın yüzleri karşısındaki yetersizliğimiz nedeniyle salt utançtan farklı türden ve daha aşağı bir hayat biçimi le-

1 (Lat.) *Nota Bene*: Çok Dikkat Edin. Franklin Delano Roosevelt’in yaptığı ve çok etkili olan bir ulusa sesleniş konuşmasına gönderme.

hine bugünkü hayattan feragat etmeyi özellikle arzulamıyorsak, o zaman benim de Einhorn'u övmeye ve insan soyunun bu efsanevi isimler nezdinde kendisini onurlandıracak karakter özelliklerini neredeyse tamamen kaybettiğini düşünen insanların alaycı gülümsemelerini umursamamaya hakkım var. Ama öğrencilerin, hangi çağda olursa olsun, geçmişle karşılaştıklarında kendilerini hâlâ çocuk hissettikleri bu fikri savunmada çok ileri gitmek istemiyorum.

Lise üçteyken Einhorn için çalışmaya başladım, büyük buhrandan çok önce değil, Hoover'ın başkan olduğu dönemde, Einhorn henüz zengin bir adamken, gerçi ben onun daha sonra iddia edildiği kadar zengin olduğuna hiç inanmadım ve servetinin büyük bölümünü yitirdiğinde de yanında kalmaya devam ettim. Aslında onun için vazgeçilmez biri oldum, mecazi anlamda sağ kolu değil, gerçek anlamda kolu, bacağı oldum. Einhorn sakattı, kol ve bacaklarını kısmen bile kullanamıyordu; sadece elleri henüz iş görüyordu, ancak tekerlekli bir sandalyeyi idare edecek kadar güçlü değildi. Karısının, kardeşinin, dostlarının, ya da elinin altında kim varsa, çalışanlarının veya akrabalarının tekerlekli sandalyesini evde itmeleri veya çekmeleri gerekiyordu. İster onun için çalışıyor olsunlar ister bir nedenle evinde ya da bürosunda bulunsunlar, Einhorn'un onlardan ilave birer yardımcı yaratmada üstün bir yeteneği vardı ve her zaman Einhornlar sayesinde zengin olmayı veya zaten zenginlerse daha da zengin olmayı uman sürüyle insan bulunuyordu etraflarında. Bunlar yöredeki en önemli emlak simsarlarıydı ve yaşadıkları kırk katlı devasa bina da dahil çok sayıda mülkün sahibi ve yöneticileriydiler. Köşede bulunan dükkândaki bilar-do salonu doğrudan onlara aitti ve Einhorn Bilar-do adıyla biliniyordu. Altı dükkân daha vardı: hırdavatçı, manav, tenekeci, bir restoran, berber dükkânı ve kuzen Howard Coblin'le kaçıp Sandino'ya karşı savaşmak için Deniz Kuvvetleri'ne katılan oğlu tarafından işletilen Kinsman'a ait cenaze levazımı satan bir dükkân. Restoran, Cumhuriyetçi parti seçim görevlisi Tambow'un kâğıt oynadığı yerdi. Einhornlar, eski karısının akrabalarıydı; ama boşanma sırasında asla taraf tutmamışlardı. İkisine hâlâ nafaka ödenen dört karısı olan Baba Einhorn, ihtiyar Komiser, bu sebeple kimseye hoşgörüsüzlük edemezdi. Komiser hiçbir zaman bu görevde bulunmuş değildi, in-

sanlar ona böyle takılıyorlardı. Baba Einhorn beyaz Buffalo Bill sakalıyla hâlâ dinç bir adamdı, kurum satarak dolanıyordu ortalıkta, beyaz takım elbisesiyle balıketli ve hâlâ sağlıklıydı ve etrafa çapkınca, şen bakışlar atıyordu. İş bitiriciliğiyle herkesten büyük saygı görüyordu ve bir ipotek veya arsa konusunda kendine has veciz, tek kelimelik üslubuyla bir şey söylemek için o saygın ve ihtiyar ağzını açtığında bürosundaki bütün o önemli işadamları susup kulak kesiliyordu. İhtiyar dikkate değer tavsiyelerde bulunuyordu; Coblin'le Beş Özellik yatırım yapması için paralarının bir kısmını ona emanet etmişlerdi. Zaman zaman ona iş yapan Kreindl onun Tanrı kadar bilge olduğunu düşünüyordu. "Oğlan da anasının gözü," diyordu, "ama Komiser —önünde hak'katen şapka çıkarılacak biri." Ben o zaman bu görüşte değildim, hâlâ da değilim, ama kabul etmeliyim ki Komiser aklına koydu mu bütün dikkatleri üzerinde topluyordu. Yazın, görevlerimden biri her gün onu eylülün ikinci haftasına kadar yüzdüğü plaja götürmektir. Çok açılmamasına dikkat etmem ve ayrıca yastık yüzüne benzer çizgili mayosu, koca göbeği, yaşlı ve iri cinsel organı, kılsız, sarı dizleriyle mendirek yakınlarında sırtüstü suya uzanıp yatarken ağzına yakılmış sigaralar vermem bekleniyordu benden; bakıra çalan güneş yanığı güçlü alını yukarıya dönük yatarken kafatasının arkasındaki saçlar bir kutup ayısının sarıya çalan beyaz postu gibi suyun yüzüne yayılıyor; koyu mavi ve sıcak Michigan göğü altında burnundan sigara dumanları salarken kalın dudaklarından akıllıca ve hoşça giden sözler dökülüyordu; bütün bu süre zarfında bağırıp çağıran, su sıçratan, yerinde duramayan, renkli kalabalığa ayrılmış suların ötesinde güvertesi tahta perdelerle çevrelenmiş, yanları katranlı trol tekneleri buhar püskürterek pata pata ilerliyor; daha ötelerde, göl kıyısında sıra sıra binalar ve kuleler yer alıyor, sahilin dik bir açıyla kıvrıldığı noktada bir gökdelen yükseliyordu.

Einhorn Komiser'in ilk karısından olan oğluydu. İkinci ya da üçüncü karısından Shep adında, ya da bیلardo arkadaşlarının politikacılara içki temin eden ve Polonyalı Sam Zincowicz'in dostu olan John Dingbat O'Berta'yı örnek alarak Dingbat² dedikleri başka bir oğlu daha vardı. O'Berta'yı tanımadığı ya da ona benzeme-

diği ve On Üçüncü Bölge ya da başka bir bölge politikalarıyla ilgisi olmadığından bu ismin ona nasıl takıldığını tam olarak bilmiyorum. Dingbat'ın kendisi bir serseri değildi, ama gangster ve suç dünyasıyla düşüp kalkıyor; gangsterlere özenerek onlar gibi giyiniyordu; öyle ki onu tıhlikeli Druccis veya Koca Hayes Hubacek'le bağlantılı biri sanabilirdiniz: fôtr şapka, vücudunu sıkıca saran takım elbise, yakasına kadar düğmeleri iliklenmiş ve kravatsız giyilen Endülüs tipi gömlek, bir tango dansçısının gibi cilalı, sivri burunlu, göz alıcı ayakkabılar; deri topuklar üzerinde ağır adımlar atarak yürüyordu. Dingbat'ın saçları canlı, parlak, siyah, bakımlı ve dalgalıydı. Ufak tefek, bir horoz gibi hırçın, ince adaleli, tez canlı, neredeyse kırılgan bir adamdı ve kesinlikle anlamsız bir yüzü vardı. Bu yüze hoyrat dememek için –ki değildi– her çeşit duyguyu yansıttığını söylemeliyim. Ama şaşı bakan vahşi gözleri vardı; kafası hayatta geri adım atmayacağı yanlış fikirlerle doluydu; sakalının kara kılları tıraştan sonra yüzüne gelişigüzel sürdüğü talk pudrasını delerdi; bir katilin değil ama (yumruklarıyla saldırırdı ve gerçekten niyet etmese de bir katile yaraşır svingleri vardı) yola gelmez birinin prototipi olarak anlamamız kaydıyla elektrikli sandalyeye oturmaya aday birinin suratına sahipti. Ashında her zaman dayak yerdi ve yanağında bir kavgada yüzük taşıyan birinden yediği yumruğun açtığı iyileşmeyen bir yara vardı; yine de bu onun bilardo salonundan dışarı koşup kendine meydan okuyan kişinin etrafında şık ayakkabılarıyla fır dönmesini ve sıkı, ama etkisiz yumruklar atmasını engellemiyordu. Dayak yemek hiçbir şekilde cesaretini kırmıyordu. Bir cumartesi iriyarı Beş Özellik'le kavgaya tutuşup göğsüne etkisiz yumruklar attığında ben de oradaydım; Beş Özellik onu kaldırıp yere vurdu. Dingbat kalkıp yeniden üzerine yürüdüğünde Beş Özellik sırttı, ama tırsıp isteka rafının arkasına sığındı. Kalabalıktan biri bağırarak Beş Özellik'in korkudan sapsarı kesildiğini söyledi ve duyduğu kör öfkeyle yüz hatları çarpılmış vaziyette saldırmaya çalışan Dingbat'i kollarından tutup bırakmanın en iyisi olduğu düşünüldü. Arkadaşlarından biri bir Châteaui Tiery gazisinin bir çaylak tarafından itilip kakılmasının ne kadar utanç verici olduğunu söyledi. Beş Özellik buna çok içerledi o günden sonra bilardo salonuna bir daha adımını atmadı.

Dingbat bir zamanlar bilardo salonunun sorumlusuydu, ama güvenilmez olması nedeniyle Komiser onun yerine bir yönetici koydu. Dingbat artık etrafta mal sahibinin oğlu olarak –top topluyor, bazen biri masanın  uha örtüsüne zarar verdiğinde kor gibi kızarıyordu– kilit adam olarak, kabaday , hakem, bahis paralarını toplayan kişi, spor uzman  ve çete savaşları tarihçisi olarak, her zaman küçük bir i  çevirmeye, yetiştirmek bir boksör bulmaya, bir top on sentten “rotasyon” oyunu oynamaya hazır dolaşıyordu. Bu arada babasının  of rl   n  yapıyordu. Komiser sahibi olduğu büyük, kırmızı Blackhawk-Stutz’u –Einhornlar hiçbir zaman küçük arabalara ilgi g stermemi lerdi– s remiyordu ve hava y r nemeyecek kadar sıcak olduğunda Dingbat onu plaja götürüyordu. Ne de olsa, ihtiyaç yetmi ine merdiven dayam  tı, bir kriz geçirmesi riski göze alınamazdı. Ben ihtiyaçlarla birlikte, Ukulule ile mayo yanımdaki minderin üstünde, arka koltukta yerimi alırken Dingbat tokmak gibi kafası, kırıl an boynuyla direksiyona sık  sıkıya yap  m  vaziyette oturur, araba sürerken cinsel i tah  kabar r, yollu kızların arkasından ba ır r,  sl k ve korna çalardı ki bu da babasını çok e lendirirdi. Bazen Clem veya Jimmy ya da sinema i ini batırd  ı için Armour Tech’teki mühendislik eğitimini bırakmak zorunda kalan ve tas  tara  ı toplayıp temelli olarak New York’a ta ınmaktan söz eden Sylvester bize eşlik ederdi. Plajda Dingbat sporcu kemer ve bilekliklerini ku anm  , saçlarının arasına kum girmesin diye başında bir bandana ile bir grup kızın arasında, güneş kremi vücudundan a a   s z l rek amuda kalkt  ı sırada diğer plaj sporcular ı dans edip, ukulule  alarak  ark  s yl yorlard ı:

*Ani-ka, hula wicki-wicki
Dedi tatlı, esmer kız bana
Ve hula-hula    retti
Waikiki Plajı’nda...*

Dingbat yeterince  sınd  ında tahrik edici nakaratına ba lard ı ve bir horozunki gibi çatlak, siyahi sesi duru, garip, h r n bir şekilde yükselirdi. ihtiyaç babası, ters ve alay ı, Etr ryalı Buffalo Bill gibi plaj  ezlonguna uzanm  , banyo havlusunu gözleri kama mas n diye bir bornoz gibi başına sarm   –ayrıca, etli kalın kollar n  göz-

lerine siper ederek— keyiften dört köşe, çalı gibi kılların çevrelediği ağzı bir gülüşle aralanırdı.

“Aptaaal!” derdi oğluna.

Eğer parti günün en sıcak saatleri geçtikten sonra başlıyorsa bazen tekerlekli sandalyesi Stutz’un arka bagajına konan William Einhorn da gelirdi; bu arada karısı onu ve babasını güneşten korumak için bir şemsiye tutardı. Onu bürodan arabaya, arabadan göl kıyısında uygun bir yere kardeşi ya da ben sırtımızda taşırdık; Einhorn seçkin, gözlemci, bembeyaz saçlı, doğal ve bir uçbeyi gibi soyluydu. Gözünden hiçbir şey kaçmazdı. Eskiden yapılı bir adamdı, Komiser’in boyunda, biçimli, yakışıklı, Komiser’den daha ince ruhluydu ve elbette Dingbat onun tırnağı bile olamazdı. Einhorn’un solgun bir teni vardı, yüzü biraz sarkıktı; hatırı sayılır derecede kavisli bir burnu, ince dudakları ve kulaklarını örten kırışmış saçları vardı; hep tetikteydi ve ilgisine değer şeyler üzerinde odaklanmak için bakışlarını sürekli ileriye çevirirdi. Tombul ve güzel karısı elinde bir şemsiye ve yüzünde belli belirsiz bir gülümsemeyle tembel tembel yanında oturur; serbest kalan yumuşak, esmer elini kucağına bırakırdı ve Eski Mısır resimlerinde görülen saçları andıran kısa kesilmiş gür saçları ensesinde düz bir çizgi oluştururdu. Yaz esintileriyle, dalgalar üzerindeki küçük kayıklarla, hoplayıp zıplayanlarla ve aşıkların kuğurdamalarıyla eğleniyorlardı.

Kadının ne düşündüğünü merak ediyorsanız, akli evin arka kapısını kilitleyip kilitlemediğindeydi. Evde gazlı ocağın rafında bir kilo sosis, salata yapılacak bir kilo soğuk patates, hardal, dilimlenmiş çavdar ekmeği vardı. Bunlar eksilecek olursa, daha fazlasını getirmem için beni yollardı. Bayan Einhorn her şeyin hazır olduğunu hissetmekten hoşlanırdı. Yaşlı adam çay isterdi. Gönlünün hoş tutulması gerekirdi ve Bayan Einhorn bunu seve seve yapmaya hazırdı, yeter ki yaşlı adam yere tükürmesindi; çok utangaç olduğundan bunu ona doğrudan söyleyemez, kocası aracılığıyla bu talepte bulunurdu ki kocası için bu sadece bir alay konusuydu. Geriye kalanlarımız Coca-Cola içerdik, Einhorn’un gözde içeceği. Benim gündelik işlerimden biri de gidip ona Coca-Cola getirmektir, bardo salonundan şişeyle ya da eczaneden bardakla, o gün artık canı nasıl çekiyorsa.

Kaldırımdaki kalabalığın –Einhornların evinin önünde her zaman Kinsman’ın şapelindeki yas tutan ailelere ve bilardo salonunun müdavimlerine karışan çok sayıda işadımı olurdu– arasında tepsi üzerinde bir bardak taşıdığımı gören kardeşim Simon şaşkınlıkla bir kahkaha atar ve, “Demek, işin bu, ha! Uşak,” derdi.

Fakat yaptığım, bazıları daha kölece, daha kişisel, bazıları daha fazla beceri ve bilgi gerektiren –sekreter, delege, aracı, refakatçi– yüzlerce işten sadece bir tanesiydi bu. Einhorn yanında sürekli olarak birinin bulunmasına ihtiyaç duyan bir adamdı; kendisi için yapılması gereken şeylerin olması onu buyurgan biri yapmıştı. Versailles’da veya Paris’te Güneş Kral’ın sabah kabulleri için yanında çoraplarını verecek bir soylu, gömleği için de bir başka soylu vardı. Einhorn’un yataktan kaldırılması ve giydirilmesi gerekiyordu. Zaman zaman bunu yapması gereken kişi ben oluyordum. Oda karanlık ve havası pis olurdu, çünkü karı koca kapı pencere kapalı yatarlardı. Bu yüzden oda gece boyunca her iki bedenden çıkan kokularla dolu olurdu. Gördüm ki bu tür şeyler için bende eleştiri duygusu yoktu; bu duruma çabucak alıştım. Einhorn iç çamaşırlarıyla yatıyordu, zira pijama giymek bayağı bir işti ve karı koca geç vakitlere kadar oturuyorlardı. Böylece, ışığı açtığımda çillerle dolu kötürüm kolu, yüzüne yapışmış kırçıl saçları, kemerli burnu ve kırpıl bıyıklarıyla Einhorn’u don gömlek buluyordum. Huysuzluğu üstündeyse, ki bazen öyle olurdu, keyfi yerine gelinceye kadar sessizce beklerdim. Sabahları öfkeli olmak ilkelerine aykırıydı. Neşeli olmayı tercih ediyordu. Uçarı, alaycı, bazen bayağı ya da edepsiz; kahvaltıyı hazırlarken çok gürültü yaptığı ve kendini paraladığı için karısına takılırdı. Onu giydirirken, George’la olan tecrübelerimden yararlanıyordum, ama Einhorn benim alışık olmadığım kadar tarz sahibiydi. Çorapları saf ipektendi, pantolonu ince çizgili; çok sayıda ayakkabısı, sayısı asla buruşmayan ve elbette çok daha az yıpranan Walkover ayakkabılar ve üstünde gotik harfler bulunan bir kemeri vardı. Beline kadar giydirildiğinde siyah deri sandalyesine oturtuluyor ve yalpalayan tekerlekler üzerinde banyoya götürülüyordu. Sandalyesine ilk oturduğu anda bazen kaşlarını çatıyor, bazen yardımımı zoraki kabul ettiğini belirtmek istercesine yan yan bakıyor, ama çoğu defa durumu kalenderce kabulleniyor-

du. Onu sakinleştiriyor ve arkaya, tuvalete götürüyordum; avluya bakan doğu yönündeki bir pencereden bol gün ışığı alan bir oda. Komiser'in ve Einhorn'un çok dikkatsiz olmaları yüzünden burayı temiz tutmak kolay değildi. Fakat az çok asil sayılacak kişiler için bu konuda her zaman hoşgörü gösterilir. Bildiğim kadarıyla İngiliz aristokratların, isterlerse, arabalarının arka tekerleğine işemele-rine hâlâ yasal olarak izin verilmektedir.

İki adamın yerleri ıslatmalarını önlemeye Bayan Einhorn'un gücü yetmiyordu. Arada bir, Bavatsky, her şeye koşturan adam, Pol-lack Town'da uzun süre s rtt ğ nde ya da mahzende sızıp kaldı-ğında, Bayan Einhorn tuvaleti benim temizlememi isterdi. Kibar-lığımдан yaralanmanın canını sıktığını söylüyordu,       öğren-ciydim. Ama neticede bana para veriliyordu. Sınırları çizilmemiş türde bir iş için. Durumu olduğu gibi kabullenmiştim; görevimin sınırlarının çizilmemiş olmasını seviyordum. Değişiklikten hoşla-nıyor ve dostum Clem Tambow gibi disipline ve düzene hiç ge-le-miyordum, şu farkla ki bir kez bir işe ya da davaya i im ısınmaya görsün canla başla çalışıyordum. Doğal olarak, Einhorn bunu keş-fettiğinde, ki bu çok zamanını almadı, beni sürekli olarak işe koç-tu; bu ona mükemmelen uyuyordu, zira yaptıracak çok sayıda işi vardı. Yapacak işi kalmasa bile benim oradaki varlığım onu yeni iş-ler icat etmeye teşvik ediyordu. Bu yüzden tuvaleti temizleme işi bana pek öyle sık düşmüyordu, zira Einhorn'un yaptıracak çok da-ha önemli işleri vardı. Ve böyle bir işle g revlendirildiğimde Laus-ch Nene'nin idaresi altında yaptığım şey, hanımlara bir saat s rey-le hamallık yapmak gözüme tümüyle önemsiz görünüyordu.

Ama şimdi Einhorn'la birlikte tuvaletteyken bana sabah gazetesi *Examiner*'den ana başlıkları, mali haberleri, Wall Street ve La Sal-la Sokağı'nın borsa kapanış fiyatlarını okutuyordu. Sonra yerel ha-berler geliyordu, mesela Cort Theatre'ı kiralayan ve sahneye kafes içinde –canlı hayvan piyasasından gelen– dev gibi iki sı anla çıkan ve onlara d nek Cumhuriyetçilerin adlarıyla seslenen Koca Bill Thompson'la ilgili haberler gibi; Einhorn'un ilkin hangi haberleri duymak istediğini artık biliyordum. “Evet, tam da Thomson'ın de-diğı gibi. Adam lafebesinden başka bir şey değil, ama bu defa doğ-ru söylüyor. Honolulu'dan alelacele bilmem kimi kodesten kurtar-

mak için geldi.” Çok güçlü bir hafızası vardı, neredeyse hiçbir şeyi unutmazdı; haberleri en ince ayrıntılarına dek yakından takip eder ve kendisini ilgilendiren konularda dosya tutardı; çünkü çok sistemli biriydi ve benim görevlerimden biri de tamamen hâkim olduğu ve bazen kaldırıp atması önerisiyle önüne koyduğumda anlaşılmaz nedenlerle mızımızlandığı dosyalarını etrafını çevreleyen çelik ve tahta klasörle içinde düzenli bir şekilde tutmaktı. Her şey elinin altında olmalıydı; kupürleri, gazete parçaları, Ticaret, Keşif, Yerel Büyük Ticari Muameleler, Suç ve Çete, Demokratlar, Cumhuriyetçiler, Arkeoloji, Edebiyat, Milletler Cemiyeti etiketli dosyalar. Neden Milletler Cemiyeti, en ufak bir fikrim yok, ama insanları şunu ya da bunu yapmaya iten nedenleri açıklama konusunda Bacon’ın teorisine inanıyordu, lakin tam bir bilgisi yoktu. Her şey, Einhorn’a göre, usulünce yapılmalıydı ve en ince ayrıntısına kadar çalışma masasında veya etrafında planlanmalıydı: Shakespeare, *İncil*, Plutarkos, sözlük ve eş anlamlı kelimeler sözlüğü, *Herkes İçin Ticaret Yasası*, emlak ve sigorta el kitabı, almanaklar ve yıllıklar; sonra siyah örtülü daktilo, diktafon, manivelalı telefon, ve düşün beş sentleri kaydeden mekanizmayı devre dışı bırakmak için küçük bir tornavida –çünkü elinin en bol olduğu zamanlarda bile Einhorn yaptığı her görüşmenin parasını ödemeyecekti, telefon şirketi diğer işadamlarının bürolarına çektiği telefonların ankesörlerinden servet kaldırıyordu– Gelen ve Giden etiketli tel sepetler, uçmaması için kâğıtların üzerine konan Etna lavından ağırlıklar, bir zincire bağlı noter mührü, tel zımbaları, zarfların yapışkanlarını ıslatmak için süngerler, kasa anahtarları, gizli belgeler, notlar, prezervatifler, kişisel mektuplar, şiirler ve denemeler. Bütün bunlar ayarlanıp her şey yoluna konduğunda Einhorn, açılır kapanır iki yarım kapıyla ulaşılan ve beyaz yüzlü bir yönetici olarak, kendi önemini bilen, biraz kaprisli biri olarak vakarını, gururlu ve mesafeli görüntüsünü bazen bozan istemli bir kurnazlıkla hayata hükmettiği vernikli tahta bariyerinin arkasında harekete geçerdi.

Einhorn, iş konusunda belki daha az yaratıcı olmakla birlikte daha geniş düşünceli olan ve zengin eski dostlarıyla ilişkilerine yaslanan babasına ayak uydurmak zorundaydı. İhtiyar Komiser, Einhorn servetini yapan adamdı ve hâlâ da tapuların büyük bölümü

onun adınaydı; oğluna güvenmediği için değil de iş âlemi için teklif yapılması gereken ilk Einhorn'un o olması nedeniyle bu böyleydi. William babasının varisiydi ve Illinois Üniversitesi ikinci sınıf öğrencisi olan oğlu Arthur'un ve Dingbat'in hisse senetlerinin yöneticisi olacaktı. Bazı günler Einhorn babasının Mark Twain kostümünün koyun cebinde taşıdığı para destesinden, bazıları hatırı sayılır büyüklükte özel borçlar verme alışkanlığından şikâyetçi oluyordu. Bundan daha sık olarak da babasının Güneybatı Yakası'nın öncülerinden ve kurucularından olduğunu ve Einhornlar hakkında hanedanlık fikirleri beslediğini söyleyerek onunla övünüyordu; fatih-ten sonra gelen örgütçü, örgütçüyü takip eden şair ve filozof ve tipik olarak Amerikan olan bütün o gelişmeler, bakir bir alanda, imkânlar dünyasında zekânın ve gücün başardığı işler. Ama gerçekte, Komiser'e büyük saygı besleyen genç ve başarılı Einhorn babasının temel güçlerine ve bundan başka birtakım özelliklere sahipti; diplomasi, incelik, Zerdüş ruhü, karmaşık entrikalar, geleneklere karşı Papa VI. Alexander'a yakışır bir küçümseme. Bir sabah ona Amerikalı bir kadın varisin Cannes'da bir İtalyan prensle zinası hakkındaki bir sütunu okurken bir alıntı yapmak için beni susturdu; "Sevgili Kate, sizinle ben bir ülkenin zayıf kesimi içinde görülemeyiz. Biz davranış kurallarını belirleyenleriz, Kate, ve bizi her yerde takip edecek olan özgürlük dedikoducuların ağzını kapatacaktır. ...' V. Henry, eğer bilmek istersen. Bu, insanların büyük çoğunluğu için genellikle tutulacak bir yol, yapacakları özel bir şeyi olanlar için başka bir yol olduğu anlamına gelir. İnsanların büyük çoğunluğu onların gözü önünde olmalıdır. Yararlanamayacakları bir ayrıcalıktan, var olduğunu öğrendikleri andan itibaren güç alırlar. Ayrıca yasalar vardır, sonra Doğa. Fikirler vardır, sonra Doğa. Birilerinin yasalara ve fikirlere karşı gelmesi ve Doğa için konuşması gerekir. Hatta geleceğin boğazımıza yapışmaması için bu bir yurttaşlık görevidir." Einhorn da aynen Lausch Nene gibi öğretmeye eğilimliydi; her ikisi de insanlarla nasıl başa çıkılabileceğinizi size öğretebileceklerine inanıyorlardı, insanlar ister boyun eğsinler ister dirensinler, siz ister ona inanıp koşmaya ister hata yapmayı göze alıp el yordamıyla kendi yolunuzu aramaya hazır olun. Ve üniversitedeki oğlu dışında elinin altında bulunan tek öğrenci bendim.

Einhorn sağduyulu biriydi ve işler, nasıl yürüyorsa yrsn, o söyler söylemez durdurulmalıydı. İşe yaramayan kollarını, birçok aşaması olan ustaca bir manevrayla çalışma masasının üzerine koyardı; sağ kolunun yenini sol elinin parmaklarıyla çekip sol koluna sağ koluyla yardım ederdi. Bunu başardığında bir heyecan duymazdı; manevradan başka bir şey değildi bu. Ama çok önemliydi. Sağlıklı ve güçlü kuvvetli bir adamın kürsüye tırmanıp Tanrı'nın huzurunda gszlgn itiraf etmesi gibi Einhorn da öncelikle zayıflığını gösterdikten sonra kuvvetten kuvvetle söz edecek bir konuma yerleştiriyordu kendini. Onun bu tema üzerinde konuşmasını dinlemek, özellikle hayatın buradaki günlük seyri dikkate alındığında, çok tuhaftı.

Ama Einhorn'un sabahları hazırlandığı tuvalete dönelim yenisinden. Bir zamanlar onu tıraş etmeye berber geliyordu. Lakin bunun ona çok fazla –toplam iki buçuk yılını geçirdiği– hastaneyi hatırlattığını söylüyordu. Ayrıca elinden geldiğince her şeyi biz-zat yapmayı tercih ederdi; bu duruma düştüğü için zaten çok sayıda insana bağlıydı. şimdi bir ek mucidin ona şahsen sattığı –buna yemin ederdi– bir zimbirtıda kılağıladığı emniyetli bir tıraş bıçağı kullanıyordu. Tıraş olmak rahat yarım saatini alıyordu; çenesi lavabonun kenarında elleri suyun içinde yüzünü yumuşatıyordu. El yordamıyla yıkama bezini bulup suratını içine gömüyordu; kabarcıklar çıkararak soluduğunu işitebiliyordum. Ben klozetin kapağı üzerine oturup okurken o yüzünü sabunluyor, ovuyor, okşuyor, kazıyor ve parmaklarıyla kılların yerini belirliyordu. Buhar hafızamda eski kokuları canlandırıyor ve kullandığı tıraş kremindeki kanamayı durduran ilaç soluğumu kesiyordu. Einhorn daha sonra ıslak saçlarına pomat sürüyor ve kafasına kadın orabının ucundan yapılmış bir bone geçiriyordu. Kuruyup pudralandıktan sonra gömleğini giymesine, kravatının bağlanmasıya yardım edilmesi gerekiyordu; kravatın gömleğin üst düğmesine göre tam olarak bulunmasını istediği yere yerleştirmek için sinirli parmaklarıyla düğümünü defalarca yoklardı. Sonra da gürültülü fırça darbeleriyle son rötuşları yapılan cekete gelirdi sıra. Pantolon fermuarı kontrol edilir, ayakkabıların üzerindeki su damlaları silinir, böylece hazırlığımızı tamamlamış olurduk ve Einhorn kah-

valtı yapmak üzere sandalyesini mutfağa sürmemi bir baş hareketiyle işaret ederdi.

Müthiş bir iştahı vardı ve önüne konan her şeyi silip süpürürdü. Einhorn'un felçli olduğunu bilmeyen bir yabancı onu seyredecek olsa, tepesi delinmiş bir yumurtayı emişini gördüğünde onun sağlıklı olmadığını tahmin ederdi, zira Einhorn bunu aşırı obur bir hayvanın sakarlığıyla yapardı. Sonra, sporla ya da savaşla ilgili bir gönderme yapmam mazur görülürse, kazanılan bir ödül ya da savaşta kazanılan bir ganimet gibi kafasına geçirdiği şu kadın çorabı bir başka alandaki iştahını gösteriyordu. Kendisi de bunun farkındaydı, zira her şeyi enine boyuna düşünürdü ve kafası, kendi tarzında, yaptığı her şey konusunda hayran olunacak bir şekilde çalışırdı; ya yaptığı şeyden geri durma zahmetine katlanmazdı ya geri duramazdı ya öyle yapmanın insan tabiatına uygun olduğunu düşünürdü ya bundan hoşlanır, kendini mahrum etmezdi ve hastalığının kapasitesini yok etmek şöyle dursun birçok normal insandan daha fazla kapasite bırakmış olmasıyla övünürdü. Birçok insanın tiksinti veya utançtan dile getiremediği şeyi o kendisine itiraf etmekten veya benim gibi tamamen (ya da neredeyse tamamen) güvendiği bir sırdaşına açmaktan çekinmezdi; bütün duygularını serbestçe tespit eder, onlardan yararlanır ve üzerinde çalışırdı. İçinde yer alacağı çok şey vardı; o çok meşgul biriydi.

Kahveden sonra Einhorn'un ailevi meselelerdeki otoritesini hissettirdiği, örgütlenme konularının konuşulduğu kısa bir ara verilirdi. Buruşuk, suratsız ve boğum boğum adaleli Tiny Bavatsky mahzenden çağrılır, akşama kadar şişeye el sürmemesi hususunda uyarılarak ne yapması gerektiği anlatılırdı. Tiny görevine başlamak üzere tehdit sözleri mırıldanarak aksaya aksaya uzaklaşırdı. Bayan Einhorn her ne kadar tuvaletin zemininden ve yaşlı adamın yere tükürmesinden şikâyetçi olsa da iyi bir ev idarecisi değildi. Ama Einhorn dikkatli bir mülk sahibiydi; her şeyin çalıştığından, işlediğinden, vızıldayıp uğuldadığından ve sürekli gelişme kaydettiğinden emin olurdu: farelerin öldürülmesinden, arka avluya beton dökülmesinden, makinelerin temizlenip yağlanmasından, verandaların kereste kaplamalarının yenilenmesinden, kiralık konutların temizliğinden, çöp kutusu kapaklarının kapa-

tilmasından, tel örgülerin onarılmasından, sineklerin kovalanmasından. Size zararlı böceklerin ne kadar hızlı çoğaldığını anlatabilir, bir cam takılması için ne kadar macun gerektiğini, çivi, çamaşır ipi, sigorta ve daha birçok şeyin fiyatını tam olarak söyleyebilirdi; tıpkı eski bir Roma senatörünün tarımla ilgili her şeyi, böyle şeylerle ilgilenmemin yanlış olduğu düşünölmeye başlamadan önce, bilmesi gibi. Sonra her şeyin kontrol altına alınmasının ardından özel olarak onun için yapılmış çan çan eden mobilya tekerlekli sandalyesiyle çalışma odasına götürölürdü. Çalışma masasının tozunu almam ve ikinci sigarasıyla birlikte içmesi için ona Coca-Cola getirmem gerekiyordu, kolayla birlikte geri döndüğümde o çoktan postasına göz atmaya başlamış olurdu. Çok sayıda mektup alırdı; böyle olması gerekiyordu, zira ülkenin dört bir tarafından birçok insanla yazışıyordu.

Hava istediğı kadar sıcak olsun –çünkü anlattığım bu olay yazın, bütün zamanımı onunla geçirdiğim tatil zamanında geçiyordu– Einhorn çalışma odasında yelek giyerdi. Sabahın erken saatlerinde –onlarla çok uzun zaman birlikte olduğunuzda doğal olarak en zorunu ve çetinini beklediğiniz türden– zorlu koşuşturmanın –yazları ikindi vakti Şikago’da hüküm süren kavurucu sıcaktan ve işlerden söz ediyorum– başlamasından çok önce genellikle kırlara has yumuşak bir hava olurdu. Ama şimdi nefes alma zamanıydı. Komiser giyinmesini henüz tamamlamamıştı; terlikleriyle sokağın yakmayan güneşine çıktı; pantolon askıları aşağı sarkıyor, ellerini pantolon cebine sokmuş dikilirken Claro’sunun dumanı beyaz saçlarını yalayarak yükseliyordu. Ve bu arada çalışma odasının derinliklerine çekilmiş Einhorn mektuplarını açıyor, cevap vermek için notlar alıyor, dosyalarını karıştırıyor veya kontrol etmem için bana –sayısız küçük dolandırıcılıkla nereye varmaya çalıştığını anlamaya çalışan, çoğunlukla şaşkınlıktan ağzı bir karış açık olan yardımcısına, bana– bir şeyler uzatıyordu. Bu alanda Einhorn sınır mınır tanımıyordu; sözgelimi ödemeye niyetli olmadığı konsinye siparişler veriyordu: kereste, küçük leylak parfümü şişeleri, lavanta kesecikleri, suda açan kâğıt Japon gülleri ve gazetelerin pazar eklerinde ilanı çıkan her türlü şey. Bana el yazımla sipariş yazıları yazdırıyor, hayalî isimler veriyor ve elbette ödeme

yapması için yazılan mektupları buruşturup atıyor, ürünlerinin fiyatlarını belirlerken bu insanların bu tür kayıpları hesaba kattıklarını söylüyordu. Bedava olan her şeyi ısmarlıyordu: yiyecek, sabun, ilaç eşantyonları, her türlü propaganda broşürü, Amerika Etnoloji Bürosu'nun raporları ve Smithson Enstitüsü'nün, Hawa-ii'deki Bishop Museum'un yayınları, *Kongre Raporu*, yasalar, el kitapları, prospektüsler, üniversite programları, uyduruk hijyen kitapları, vücut geliştirme üzerine, sivilcelerden kurtulma üzerine, uzun ömür ve Coué yöntemi üzerine tavsiyeler, Fletcherizm, Yoga, ispritizma, canlı hayvanlar üzerinde deney yapılması aleyhtarlığı üzerine broşürler; Henry George Enstitüsü'nün, Londra'daki Rudolf Steiner Vakfı'nın, yerel barolar birliğinin ve American Legion'un mektuplaşma listesindeydi. Her şeyle temas halinde olmalıydı. Bütün bu malzemeyi elinde tutuyor, fazlalık mahzene gidiyordu. Bavatsky veya haftada üç gün ütü yapmaya gelen Lollie Fewter ya da ben onları aşağı taşıyorduk. Einhorn bu malzemenin bir kısmını, piyasada baskısı kalmadığında, kitapçılara veya kütüphanelere satıyor, bir kısmını üzerinde Einhorn damgasıyla iyi niyet gösterisi olarak müşterilerine postalıyordu. Ayrıca yarışmalara büyük bir ilgi duyuyor ve haberdar olduğu her yarışmaya katılıyordu; yeni ürünler için isimler, sloganlar öneriyor, parlak önde-yeişler, çok sıkıcı anlar, enfes rüyalar, önemsemediği kehanetler, telepatik deneyler ve tekerlemeler icat ediyordu:

Radyo ilk ortaya çıktığında, deliye döndüm,

Ve elime geçen her kuruşu tasarruf ettim,

Berberin yolunu bile unuttum.

Mezarımda yanımda olacak Sevgili Dynamic'im.

Bununla *Evening American*'dan ilk beş dolarlık ödülünü kazandı; yarışmaya gönderdiğimiz şeyleri, Amerikan başkanlarının isimleri veya eyaletlerin başkentleri üzerine anagramlar, küçük rakamlardan oluşan fil desenleri (toplamı kaç ederdi acaba?), bunlar düzgün bir şekilde yazılmış mı, doğru yerleştirilmiş mi, usulüne uygun bir çerçeve içine alınmış mı ve gerekli kuponlar, kutulardan kesilmiş kapaklar ve etiketler eklenmiş mi kontrol etmek görevi bana düşüyordu. Bundan başka Einhorn'un çalışma odasında veya şe-

hir merkezindeki kütüphanede referans çalışması yapmam gerekiyordu, zira Einhorn'un diğer projelerinin yanı sıra Gideon'un *İncil*'i gibi endeksli bir Shakespeare yayımlamak da vardı: Laçka İşler, Kötü Hava, Zor Müşteriler, Geçen Yılın Satılmamış Modellerinin Envanteri, Kadınlar, Evlilik, Ortaklar. Bin bir işporta işi; hiçbir sipariş fazla büyük, hiçbir meblağ fazla küçük değildi. Ve o her zaman aynıydı: geveze, soytarı, klas, felsefi, vaaz vermeye meraklı, sıkıcı, müstehcen kartpostalları ve Clark Sokağı'nın uygunsuz dükkânlarından gelen pislikleri ya da *Katzenjammers* ve *Stenograf Kızın Maceraları* adlı pornografik çizgi romanları etrafta dolaştıran, kömür sahasından yeni gelen genç Lollie Fewter ile –yeşil gözlerinde yanan ateşi ve parlak giysileriyle hafifçe kalçalarını sallayarak erkekler arasından geçerken vücudundaki çilleri gizlemeye çalışmayan şu kızla– kırıştıran hep aynı Einhorn. Evet, cansız ayaklarıyla, tüneğinin tepesine kurulan ve diğer insanlardan farklı olduğunu inatla reddeden Einhorn böyleydi. Felci hakkında konuşmaktan asla gocunmaz, tam tersine köylerde geçen yoksul çocukluğundan söz eden başarılı bir işadamı tavrıyla, ondan bazen üstesinden geldiği bir şey olarak söz ederdi. Sakatlığını istismar etmek için çıkan hiçbir fırsatı da kaçırmazdı. Tekerlekli sandalye, koltuk değneği ve daha başka ortopedik malzemeler satan dükkânlardan oluşan mektuplaşma listesine teksirle çoğaltılmış “Sakat” başlıklı bir bülten gönderirdi. İki sayfalık bildiriler ve denemeler, *Elbert Hubbard's Scrapbook*'tan çalınmış duygusal parçalar, “Thanatopsis” şiirinden³ alıntılar. “Taş ocağında kırbaçlanan bir köle gibi değil” soylu, acıya dayanıklı bir Grek gibi; ya da Whittier'dan: “Prince, sen yetişkin birisin/Yalnızdır Cumhuriyetçi” ve bunlara benzer başka kaynaklar. “Daha haşmetli konaklar inşa et, ey ruhum!”⁴ Üçüncü sayfa okur mektuplarına ayrılmıştı. Bu şey –onu teksir makinesinde çoğaltır, telle zimbalar, postaneye götürürdüm– zaman zaman sırtımı ürperiyor, ensemdeki tüyleri diken diken ediyordu. Ama Einhorn bundan sakatlara yapılan bir hizmet diye söz ediyordu. Bunun kendisine de faydası dokunuyordu; hatırı sayılır miktarda sigorta işi yaratıyordu, çünkü mektupları “William Einhorn, mahallenin borsa sim-

3 Ölüm Dair. Yunanca *thanatos*/ölüm kelimesinden. William Cullen Bryant'ın şiiri.

4 Oliver Wendall Holmes'un (1809-1894) “The Chambered Nautilus” adlı şiirinden.

sarı" diye imzalıyordu ve çeşitli şirketler poliçeleri ödüyordu. Lausch Nene gibi o da büyük kurumlardan nasıl kâr sağlayacağını biliyordu. Kurumların temsilcileriyle buluştuğunda önemli bir adam havaları takınıyordu; onları tavuk kanatları gibi hareketsiz kollarıyla, kaymak tutmuş süt gibi beyaz bir yüzle, zeki biri olduğu izlenimi yaratan bıyıklarıyla, kurnazca fildir fildir dönen gözlerle karşılıyordu. Gömleğinin kollarını tutturmak için jartiyer kullanıyordu; kadın giyim kuşamından bir parça daha. Komisyonunu artırmak için çeşitli sigorta şirketlerinin teklif vermede birbiriyle yarışmasını sağlayacak manevralar yapmaya çalışıyordu.

Tekrar tekrar yapılan sıkıştırmalar şiddetli bir darbeye aynı etkiyi yaratır, ben bunu bilir bunu söylerim, diyor ve dümen çevirmek için çağın araçlarını herkes kadar beceriyle kullanmakla özel olarak övünüyordu; çok uzak olmayan bir gelecekte yaşlı bir kadın gibi bir kulübede kendi başının çaresine bakmak zorunda kalacak ya da *memento mori*'ye⁵ yakın bir şey ya da daha kötüsü ölmeden önce bizi bekleyen acıları anımsatacak bir şey olarak bir kilisenin kapısı önünde birisinin yardımıyla dileniyor olacaktı. İmdi, dâhice makineleri kötürüm Hephaestus'un yapmış olması belli ki hiç de tesadüf değildi; normal bir insan kendisini engellerin üzerine manivelalarla, zincirlerle, metal parçalarıyla çekip çıkarmak zorunda değildi. Sonra Einhorn'un bu kadar çok şey yapabilmesi gelişmenin bir gereği idi; özellikle insanoglu teknik gelişmeye, bu kadar düşkünken Einhorn şu ya da bu mal, motorlar, zımbırtılar, kayar kapılar, kamu hizmeti olmaksızın edemeyen diğerlerinden daha fazla bağımlı değildi ve küçük çabalardan kurtulma ihtimali zihnini faaliyetinin merkezi haline getirmişti. Yağlı, gaga burunlu, soylu Bourbon suratıyla Einhorn'u düşünceli bir halde bulduğunuzda onun ciddi bir ruh halinde olduğunu anladınız ve size mekanik çağın, gücün ve zayıflığın içyüzü hakkında ve konu dışına çıkıp sakatlığın tarihi hakkında –Spartalıların dilsizliği, Oedipus'un topal olduğu gerçeği, tanrıların da sık sık sakatlandığı, Musa'nın konuşma güçlüğü çektiği, Büyücü Dimitri'nin bir kolunu kullanamadığı, Sezar'ın ve Muhammed'in epilepsisi, Lort Nel-

5 Fani olduğunu hatırla ya da bir gün öleceksin diye çevrilebilecek Latince bir deyiş. Bu kavramı hatırlatmak üzere üretilen sanat eserleri için de kullanılır.

son'un çolaklığı— bir diskur çekerti ama asıl sevdiği tema makine çağı ve bundan sağlanacak faydalardı; ve bir tür asker olan ben canı nutuk atmak isteyen bilge *signor*'dan bu dersi dinlerdim.

Oldum olası iyi bir dinleyiciydim. Einhorn ise nezaketi, bilgisi, söz söyleme ustalığı ve kayıtlı onca malı mülküyle gerçekte beni etkilemeye çalışmıyordu. Yetmiş beşlik eğitim topunu üstümüne doğrultmuş Nene gibi değildi. Konuşmayı seviyordu, etkili ve güzel konuşmak ve takdir edilmek istiyordu. Babacan tavırlar takınmıyordu. Benim aklımdan da onun ailesinin bir parçası olmak hiç geçmemişti. Tek oğlu Arthur'dan söz ettiği gibi benden söz etme ihtimali neredeyse hiç yoktu ve ne zaman büyük bir aile meselesi söz konusu olsa ben dışarı yollanıyordum. Aklımdan böylesi şeylerin geçmemesini garantiye almak için Einhorn ara sıra bana ailem hakkında sorular sorardı, sanki bunları Coblin'e, Kreindl'a, Clem'e ve Jimmy'ye sorup öğrenmemiş gibi. Bana yerimi böyle göstermekte çok mahirdi. Eğer Nene'nin aklından bize kanı kaynayacak ve bizi, Simon'la beni, servet kazandıracak zengin biri geçiyorsa, Einhorn bunun tam tersini düşünüyordu. Sıkı fıkı olduğumuz ve benden hoşlandığı için vasiyetinde adımın geçeceğini düşünmüyordum. Onun için yapılması gereken şeyler öyleydi ki onun için çalışan herkes ister istemez onunla sıkı fıkı olurdu. Bazen bu beni öyle çileden çıkarırdı ki o ve Bayan Einhorn yerimi bildiğimden emin olurlardı. Belki onlar haklıydılar; yaşlı kadın aklıma bu düşüncenin tohumlarını ekmişti, hiçbir zaman ciddiye almamış olsam da, böyle bir düşünce vardı ve zaman zaman öfkemi kabartıyordu. Einhorn'la karısı bencillerdi. Dürüstçe kabul etmem gerekir ki kötü değillerdi, bu konuda genellikle adil olabilirim; piknikte çimenlerin üzerinde yemeklerini afiyetle yiyen ve sizi buyur etmeyen iki kişi gibi sadece bencillerdi. Eğer bir sandviç için ölüp bitmiyorsanız, ekmeklerine hardal sürmeleri, kek kesmeleri, yumurta ve hıyar soymaları hoş bir tablo bile oluşturabilirdi. Kısacası Einhorn bencildi; burun kanatları titreyerek her şeyi kokluyordu, bazen ağırbaşlılıkla, bazen içtenlikle, gizlice, bir gözü gelip geçenlerde, ama birisi varsa bile hiç takmadan.

Einhornlar bir yandan benim miras almaya hakkım olmadığının altını çizmeseler, diğer taraftan sürekli miras meselesini tartışma-

salar bile sanmıyorum ki kendimi uzaktan yakından Komiser'in varislerinden birisi olarak görmüş olayım.

Çok iyi biliyordum ki Einhornlar boğazlarına kadar sigorta ve mülkiyet davalarına batmışlardı, yasal başarısızlıklar, bozulan ortaklıklar, dolandırıcılıklar ve tartışmalı vasiyetlerle başları beladaydı. Zengin, yaşlı arkadaşların devam ettiği kulüpte bir araya geldiklerinde işittığınız şeyler bunlardı; bu arkadaşların hepsi de toplum içindeki konumlarını açığa vuran belirgin işaretleri –şövalye yüzükler, purolar, marka çoraplar, yeni hasır şapkalar– taşıyorlardı; ayrıca başarı ve bilgelik derecelerine, karanlık kökenlerine veya kurbanı oldukları aşağılanmanın derecesine, eşleri, metresleri, oğulları ve kızlarıyla ilişkilerinde dizginlerin kimin ellerinde olduğuna göre, çirkinlik derecelerine veya komediler, trajediler ve uçkur oyunlarında oynadıkları role, düzen mi düzülen mi olduklarına göre, kaderlerine kendilerinin mi yön verdiğine yoksa başkalarının elinde maskara mı olduklarına göre, çevirdikleri dolaplara, hileli iflaslarına, çıkardıkları yangınlara, hayattan ne beklediklerine ve ölümün onlardan ne kadar uzak durduğuna göre birbirlerinden ayrılıyorlardı. Ve ayrıca erdemlerine göre: hangi elli yaındaki adam iyi biriydi, hangisi iyiliksever, bir dost, merhametli bir adam, yiğit, yüzdeleri virgülüne kadar hesaplayabilen biri, adını yazamamasına rağmen faizsiz borç veren bir adamdı, kim sinagoga rulolar veriyor, kim Polonyalı akrabalarına kol kanat geriyordu. Bilinen bir şeydi: Einhorn her şeyi kaydetmişti. Ve görünen o ki herkes her şeyi biliyordu. Ortalıkta fazlasıyla samimiyet dolaşüyor ve karşılıklı olarak bir miktar saygı gösteriliyordu. Ve bir sürü aşağılık şey. Ne olursa olsun, banklar üzerindeki veya ek bina-daki büroda bezik oynarken konuşmaların konusu esas olarak işti: Yedieminlik, amortismanlar, vasiyetler dışında hemen hemen hiçbir şeyin lafı edilmezdi. Labrador'un akla soğuğu, Andların zirvelerinin iyi havayı getirmesi, deniz altında bir damara sıkışmış Cornwall madenlerinde çalışan işçilerin uzayı düşünmesi gibi. Ve duvarlar yanan bir binada mahpus kalmış umutsuz insanları, bir evin kirişlerini kemiren sıçanları, düşerken mutfak raflarını deviren ev kadınlarını resmeden sigorta şirketlerinin afişleriyle doluydu. Bütün bunlar miras sorunundan kaçınamayacağınızı göstermek için-

di. Yaşlı Komiser bana düşkün müydü? Bayan Einhorn genelde ki-
bar bir kadinken ara sıra akla Sare'yi ve Hacer'in oğlunu⁶ getiren
bakışlar atıyordu bana. Bununla birlikte bu konuda endişeye ma-
hal yoktu. Hem de hiç. Ben onların kanından değildim ve yaşlı
adamın hanedanlık düşleri de vardı. Zarif ve eğitilmiş oğulları Art-
hur'un hakkı olan mirastan en ufak bir pay almaya sinsice çalışı-
yor değildim. Yaşlı Komiser elbette beni seviyordu, omzumu tıptış-
lıyor, bahşişini veriyor ve bir daha beni aklına getirmiyordu.

Tillie için Einhorn'la o bir muammaydılar. Kadının bir firavun-
nunki gibi kısa kesilmiş saçları özellikle güzellik bakımından dik-
kate değer bir başı taçlandırıyor; kocasıyla kayınpederinin ne
yapmayı düşündüklerini asla anlayamazdı. Özellikle de son derece
uyusal, yaratıcı ve değişken olan kocasının. Ona tapınırcasına itaat
eder ve geri kalan hepimiz gibi onun istek ve emirlerini yerine ge-
tirirdi. Kocası, Tillie'yi evrak müdürlüğünden veya lisans bürosun-
dan bilgi alsın diye belediyeye gönderirdi; not yazıp kadının eline
tutuştururdu, zira Tillie hiçbir zaman kocasının ne istediğini açık-
layamazdı ve istenen bilgiyi memurlardan birine yazdırarak geti-
rirdi. Einhorn bir iş çevirmeye kalkıştığında ayakaltından çekmek
için onu South Side'daki kuzinini ziyarete gönderirdi; tramvayla
bir günlük yol demekti bu. Tillie elbette itiraz etmeden giderdi ve
dahası neden gönderildiğini bal gibi bilirdi.

Fakat şimdi varsayalım ki tipik bir Einhorn gününde öğlen ye-
meği saatindeyiz. Bayan Einhorn mutfığa girme zahmetine gir-
mek istemez ve hazır ya da kolay yiyecekleri, mezeleri, soğan ve
sirkeli kutu somonu ya da hamburger ve kızartılmış patatesi ter-
cih ederdi. Ve bu hamburgerler tezgâhlarda servis edilen türde mı-
sır unu ilavesiyle şişirilmiş küçük köfteler olmayıp bolca sarımsak-
la kuvvetlendirilmiş ve kömür oluncaya kadar kızartılmış iri köfte-
ler olurdu. Yaban turpu ve acı biberli sos ilave edilen bu hambur-
gerler pek de fena gitmezdi. Kokuları ve mobilyaları gibi evin nor-
mal durumunda her günkü yemeği buydu; tesadüfen gelip oraya
konmuş bir albatros olsaydınız bütün yemeği ömrünüzde hiç ye-
mek yememiş gibi yer ve asla sızlanmazdınız. Komiser, Einhorn
ve Dingbat bu konuda hiç soru sormaz ve her zaman olduğu gibi

çay veya Coca-Cola'yla bol bol yerlerdi. Sonra Einhorn gaz için bir bardak Waukesha suyuyla beyaz granül halinde bir yemek kaşığı Bisodol içerdi. Bu konuda şakalar yapar, ama asla içmeyi ihmal etmezdi; sağlığına çok önem verir, dilinin barlanmamasına ve organizmasının düzgün çalışmasına çok dikkat ederdi. Bazen o kadar ciddi olurdu ki kendi kendinin doktoruymuş gibi davranırdı. Doktorlara uğursuz geldiğini söylemekten hoşlanırdı, özellikle de ona hiç umut vermemiş olanlara. "Onlardan ikisini gömdüm," derdi. "Her ikisi de ayrı ayrı en fazla bir yılını kaldığını söylediler bana ve bir seneye kalmadan vartayı çeken kendileri oldu." Diğer doktorlara bunu anlatmaktan büyük keyif alırdı. Yine de kendine bakma konusunda çok gayretliydi ve aldığı önlemlerle bir kopilin acımasız ironisiyle alay ediyor, gülünç ve aptal havalarda dilini dudaklarından dışarı çıkarıyor ve bel bel bakıyordu. Buna rağmen her zaman sağlığını düşünüyor tozlarını, demir ve karaciğer haplarını düzenli olarak alıyordu. Diyebilirdiniz ki yuttuğu ilaçların sindirilişini; ölümün çoktan ele geçirdiği bedeninde beyninin başkentine kadar, cinsel organlarına, sorgulayan gözlerine kadar emilişini düşünceleriyle takip ediyordu. Ah, elbette o hâlâ çarkları dönen kuruluştı, hem de çok iyi dönen, ama kendine başkalarının dikkat ettiğinden daha çok dikkat etmeliydi, çünkü eğer onun başına bir şey gelirse, tümünden kaybetmiş olurdu, asla mazereti olmazdı, kapatılmış bir hesap, gereksiz bir eşya, bir yük, kocaman bir sıfır olurdu. Bunu biliyorum, çünkü benden hiçbir şey saklamazdı; bankadaki parasından ya da sahip olduğu mülklerden açıkça söz etmeyi reddetse de, hayati konularda kesinlikle çok açık sözlüydü, özellikle çalışma odasında, sistemli olma konusundaki fikirlerini hayata geçirmeye çalıştıkça daha fantastik ve daha karmaşık olmaya başlayan ve sonuçta ne itilerek ne manivelayla yerinden kıpırdatılabilecek devasa ve acayip bir makine ortaya çıkaracak projelerinden biri üstünde çalışırken samimiyetle bana içini açardı.

"Augie, biliyorsun ki benim yerimde bir başkası olsa şimdiye kadar çoktan saf dışı olmuştu. İnsanın arzuyla kıvranan bir bağırsak torbasından başka bir şey olmadığı yolunda görüşler var; bunu *Hamlet*'te istemediğin kadar bulursun. İnsan ve altınla işlenmiş

gökyüzü nasıl da şaheserlerdir... ama bütün *gescheft*⁷ insanı sıkır. Bana bak, eylemde ne o kadar hızlıyım ne de takdir edilecek bir yanımdır. Benim gibi bir adamın kenara çekilip sessizce oturması gerektiğini söyleyebilirsin. Oysa ben bugün büyük bir işi yönetiyorum,” –gerçek tam olarak böyle değildi; daha çok Komiser’di dümende olan, ama yine de konuşması hayli ilginçti– “oysa zamanımı arka odada bir battaniye altında büzüşerek ya da etrafımdaki sağlıklı insanlara bakmaksızın ağlayıp sızlayarak geçirseydim bile kimse beni suçlayamazdı. Vahşi bir at kadar güçlü ve bir elma kadar pembe yanaklı senin gibi bir çocuk mesela. İnsanların sevgilisi, Tanrı’nın sevgilisi bir Alkibiadis. Nasıl bir beyne sahipsin, bilmiyorum; henüz yerinde duramayan bir çocuksun, zeki biri olduğun ortaya çıksa bile hiçbir zaman oğlum Arthur’la bir tutamam seni. Sana gerçeği söylediğim için kızmamalısın, eğer yeterince şanslıysan sana bunu söyleyen biriyle karşılaşırısın. Her neyse, bir Alkibiadis olmak fena bir şey değil. Bu senin benzerlerinin çok üstünde. İnsanların senin orijinalinden de nefret etmediklerini düşünmüyorum. Dediklerine göre, yaşlı bir köpek kadar çirkin Sokrates dışında, herkes ondan nefret ediyormuş. Bunun nedeni sadece genç adamın bir gemiye atlayıp Sicilya’ya tüymeden önce kutsal figürlerin çüklerini kırmış olması değildi. Ama konumuza dönecek olursak, Sardanapalus gibi zevk aldığı şeylerle birlikte gömülmek bir şey, onların önüne, onları görebileceğin bir yere gömülmek başka bir şey. Öyle değil mi? Seni bunun üstüne yükseltecek bir dâhiye ihtiyacın var...”

Sakin mi sakın bir akşamüstü evin arka tarafındaki çalışma odasında, masanın üzerinde bir muşamba, duvarlarda büstler, park yönünde hırıldayan ve titreyen görülmez tramvaylar, soygunculara karşı demir parmaklık takılmış pencerenin dışındaki avluyu parlak bir ışığa boğan güneş, çuha ve sünger kauçuk üzerinde birbirine sürtünen ve sıçrayan bilardo topları, cenaze levazımatçısının her an daha da sessizleşen arka kapısı, evlerinin tahta parmaklıklı ve her zaman taze boyanmış verandalarından çıkan, çenelerinin altında bir bandaj bulunan Danimarkalı kadın diyakozların asla adını atmadığı, süpürülmüş ve süslenmiş arka sokağın üze-

rindeki Lüterci kadınlar manastırına ait bahçenin patikalarında oturan kediler.

Einhorn'un beni oğluyla kıyaslama tarzına biraz alındım. Ama Alkibiadis olmayı umursamadım ve onu Sokrates'le bir tutmasına da sesimi çıkarmadım, çünkü lafı getirmek istediği yer burasıydı. Bizim de zincir zırlı İngiliz krallarını Brutus'a bağlayan bağlar kadar değerli soyluluk unvanlarımız vardı. Eğer ideal kahramanınızı sahil havasının ve mükemmel kesimli kadim yaprakların aynasında seçer ve büyük insanlığın huzur bulduğu yerde huzur bulmayı seçerseniz benim buna karşı söyleyecek bir sözüm olmaz. Her ne kadar cemaatine, "Siz Tanrı'sınız, bir kristal kadar safsınız, yüzünüz ışık saçıyor," diyen Reverend Beecher gibi bir adamla yüzde yüz aynı fikirde olamasam da gruplar halinde veya ayrı ayrı görmüş olduğum gerçek yüzleri düşündüğümde o derece iyimser olmuyorum; şeylerin içyüzünü gerçekten görmenin özellikle de çirkin kırma taşın ve volkanik tüfün kristalden daha yaygın görüldüğü -şöyle böyle zarafete sahip gözlere, hiç değilse- ve sıradan kuvarsla yetinmenin akıllıca bir politika sayıldığı genel bir çirkinleşme ve dünya ölçeğinde Babilizm çağında bir armağan olduğunu her zaman kabul ediyorum. Kendi kendime, yaratılışın hangi noktasında "*Homo sum!*"⁸ çılgılığının yeniden duyulacağını soruyorum. Fakat ben mümkün olduğunca maceraya atılmaya hazırdım, her zaman da hazır olmuştum; bununla birlikte Einhorn'un banker pantolonu, şansölye kravatı ve sandalyesine özel olarak monte ettirdiği berber koltuklarındakine benzer bir zımbırtı üzerindeki kullanmadığı, buruşuk ayağıyla en iyi anlarında beni etkilemek istediği kadar asla ondan etkilenmiş değildim. Bir dâhi olduğunu (ya da vaktiyle öyle olduğunu) kastedip kastetmediğine bir türlü karar veremedim; sanırım bu hususta biraz kuşku kalsın istiyordu. Bir dâhi kabul edilmek ihtimali varken ortaya çıkıp olmadığını söyleyecek biri değildi; bu tür şeyler *nolens volens*⁹ başınıza gelirdi. Bazılarına, sözgelimi üvey kardeşi Dingbat'e göre o bir dâhiydi. Dingbat yeminle, "Willie bir büyücü," diyordu. "Ona iki jeton satın al-

8 (Lat.) İnsanım. Terentius'un ünlü "*homo sum, humani nihil a me alienum puto* / İnsanım, insani olan hiçbir şey bana yabancı değildir" sözüne gönderme.

9 (Lat.) İster istemez.

mayaya yetecek kadar para verin, o size onunla bir servet kazansın.” Karısının da Einhorn’un gerçek bir büyücü olduğundan hiç şüphesi yoktu. Her ne yaparsa yapsın –ki bu çok büyük bir alanı kapsıyordu– karısı onaylıyordu. Dünyada ondan büyük otorite yoktu, Halloway Enterprises and Management Co.’yu yöneten ve söz konusu para kazanma oldu mu şeytana pabucunu ters giydirecek olan kuzeni Karas bile Einhorn’un eline su dökemezdi. Tillie hırıltılı sesli, ukala, her zaman iki dirhem bir çekirdek giyinen, soyguncu gözlerinin kıyısında hep ufak bir gülümseme olan şu aşağılık, iğrenç Karas’ı da gözünde çok büyütürdü, ama Karas hiçbir şekilde Einhorn’la aynı sınıfa sokulamazdı.

Fakat Einhorn zevk aldığı şeylerin huzuruna uygun olarak gömülmüş değildi. O kadın senin bu kadın benim önüne gelene kur yapıyordu; özellikle de Lollie Fewter gibi kızlara çok ihtiyacı vardı. Açıklaması, babasına çektiği şekildeydi. Komiser sevecen, mahmur, ateşli, büyülenmiş haliyle bütün kadınlara kur yapar, oralarını buralarını mıncıklar ve ellerini nereye isterse oraya koyardı. Onları bu şekilde selamladığında kadınların çok kızgın olduklarını düşünmüyorum, çünkü her seferinde kadınların kendilerinin en fazla gurur duydukları yerlerini onurlandırır: cilt rengi, göğüsler, saç, kalça ve en iyi tarafları olarak değer verdikleri küçük sırlar ve kurnazlıklar. Haklı olarak kimse bunun kadınlara duyulan normal bir tutku olduğunu söyleyemezdi; bu daha çok yaşlı bir şefin ya da denizaslanının bilgece tavrıydı. Komiser benekli kocaman erkek elleriyle vaat ettikleri şey için evli olsun, olmasın kadınları, hatta küçük kızları elliyordu ve bunun için ya da onlara taktığı “Mandalinalar”, “Küçük Kızak”, “Madam Bildır”, “Bir Seksenlik Güvercin” gibi isimler için kimse gücenmiyordu. Saygıdeğer bir ihtiyardı. Tatmin olmuş, doymuş. Gösterdiği kibarlıktan, muhtemelen tanıdığı ve bu burunla ya da şu göğüsle selamladığı, şimdi yaşlanmış veya ölmüş kadınlarla onun arasında neler geçmiş olabileceğini kestirebilirdiniz.

Çocukları bu çekiciliğe sahip değillerdi. Elbette daha genç insanların Mississippi akşamlarının dinginliğine sahip olmalarını beklemesiniz, ama her ikisinde de çok fazla karşılık beklememe veya derin düşünce bulamazdınız. Dingbat’te belki kardeşinde oldu-

ğundan daha fazla romantik duygular vardı. Onun güzel bir kızla nişanlı olmadığı bir zamanı neredeyse zor bulurdunuz. Özenle temizlenir, giyinir ve umutsuz bir deliliğe varan gerçek bir saygıyla kızı görmeye giderdi. Bazen duygusal bağlılıktan ağladı ağlayacak gibi görünürdü ve hazırlanırken hoş kokularla dolu banyodan bana bir koşu Bluegren'den bir buket çiçek alıp gelmeyi hatırlatan cı-lız göğüs kıllarını açıkta bırakan tertemiz, kolalı gömleğiyle fırlayıp çıkardı. Bu kızlar için yaptıklarını asla yeterli görmediği gibi kendini de onlara yeterince layık görmezdi. Onlara daha fazla saygı gösterdikçe arada Guyon's Paradise'dan alıp Stutz'daki Forest Preserves'e veya Karas-Holloway'in sahip olduğu küçük Wilson Caddesi Otel'i'ne götürdüğü sürtüklerle daha fazla düşüp kalkıyordu. Ama cuma akşamları aile yemeğinde kimi zaman bir piyano öğretmeni, kimi zaman bir tasarımcı, kimi zaman bir muhasebe memuru ya da sadece ev kızı olan bir nişanlı bulunurdu genellikle ve Dingbat, kravatlı, gergin ve şapşal, saygı dolu onlara, "Tatlım", "Isabel, canım", "Janice, hayatım" diye seslenirdi kısık, ince, acınası sesiyle.

Einhorn'un başka konularda farklı duyguları varsa da bu tür duyguları hiç yoktu. Babası kadar rahatça açık saçık şakalar yapıyordu, ama onun şakaları aynı tadı vermiyordu; bu onların komik olmadığı anlamına gelmiyordu, o bir amaçla, ayartmak amacıyla kendini öne çıkarıyordu. Gülünüyorsa, bunun nedeni onun sakatlığıydı; kendisi de yarım yamalak gülüyordu ve kadınlara pek de gizlemeden, daha yakından bakacak olsalardı büyük bir şaşkınlıkla onun gerçekte sakat olmadığını göreceklerini söylüyordu. Sözler veriyordu. Ayrıca, kendisinden gelen iltifat niteliğinde bir takılma ya da gıcıklığı kabul etmenin güvenli olduğu bir papaz eskisi ya da yaşlıca bir beyefendi gibi bayağı, kösnül ve görünüşte zararsız çekiciliğini kullandığında gerçekte kararlı ve acımasız bir şekilde, erkekleri ve kadınları buluşturan bir tek şey üzerine, nihai şey üzerine odaklanıyordu. Büyük bir başarı beklemezsiniz bütün kadınlara aynı şekilde davranıyordu; ama yine de içlerinden biri, güzel, atak, onu merak eden, gizli bir macera yaşamak isteyen, belki biraz ahlâksız (bu iddiadaydı) biri onu görür, anlar, arzular, onun için yanıp tutuşur diye umuyordu. Bunu her kadında arıyor ve umuyordu.

Kötürüm kalamazdı Einhorn; bu fikri kabul edemezdi. Bazen çok ürkütücüydü bu; durumunu kabullenmeyi ve hayvanat bahçesindeki çukurunda ileri geri, ileri geri dolaşarak burnunu duvarların köşelerine sürten kurt gibi olmayı kaç defa düşündüğünün sayısını unutmuştu. Bu pek sık olmazdı; muhtemelen sıradan insanların şeytan tarafından dürtülmesinden daha fazla değil. Ama neticede olurdu. İştahını kaybettiğinde, soğuk aldığında ya da biraz ateşi çıktığında, organizasyonda bir aksama olduğunda, kendini çok önemli hissetmediğinde, beklediği saygıyı görmediğinde ya da ihtiyacı olan mektupları almadığında görmek gerekir onu; ya da hayatını kurmada yararlandığı çok sayıda unsur arasından korkulan bir hakikat görünmeden çıkageldiğinde; o zaman şöyle derdi: “Ya tekrar yürürüm ya da tentürdiyot içerim diye düşünürdüm. Tek bir kas üzerine yoğunlaştığımda masaj yaptırır ya da egzersiz yapar ve irademle toparlayacağımı düşünürdüm. Bunların hepsi zırva, Augie, Coué teorisi, vs. Hiç kıymeti harbiyesi yok. Teddy Roosevelt’in kitaplarında yazdığı şu “*Her Şey Mümkün*” türünden saçmalıklar. Bir işe yaramadığına karar verip vazgeçmeden önce neler neler denedim kimse bilmez. Katlanamazdım, katlandım. *Katlanamam*, yine de katlanıyorum. Ama nasıl? Gel bana sor! Dertlerinle yirmi dokuz gün yaşarsın, lakin yaşayamayacağın lanet olası otuzuncu gün hep gelir; o zaman ilk soğuklardaki kokuşmuş bir sinek gibi hissedersin kendini, etrafına bakar ve bacaklarını Sindbatın boynuna dolamış İhtiyar Denizci olduğun izlenimine kapılırsın; insanlar neden kıskançlıktan içi içini yiyen bir insan kalıntısını taşısınlar ki? Toplumda sağduyu diye bir şey olsa bana ötenazi yapar ya da Eskimoların yaşlılara yaptıkları gibi beni ancak iki gün yetecek kadar yiyeceklerle bir igloya bırakır. Hey, bu kadar perişan etme kendini. Hadi git bak, bakalım, Tillie bir şey istiyor mu?”

Fakat bu otuzuncu gündü, hatta ondan bile ender rastlanan bir vakitti, zira Einhorn’un genellikle sağlığı yerinde olur ve kendini yararlı, hatta sıra dışı bir yurttaş olarak görür, aklına koydu mu yapamayacağı hemen hemen hiçbir şey olmadığını söyleyerek böbürlenirdi. Kesinlikle on numara bazı işler yapmışlığı vardı. Lollie Fewter’la yalnız kalmak için bizden kurtulmanın bir yolunu bu-

lurdu; hepimizi arabaya doldurup Komiser'e şu ya da bu mülkü göstermek üzere Nile Center'a yollardı. Biz uzaktayken görünüşte kendini meşgul edecek bir iş uydururdu –dosyalar, arşivler masasına serilirdi– gözünde bağa gözlüğü hiç acele etmeden, bütün yumuşak başlılığı ve sevimliliğiyle sorulan sorulara ayrıntılı cevaplar verir, hatta mülkün yola bakan cephesiyle ve yapılacak muhtemel iyileştirmelerle ilgili babasıyla birkaç kelime konuşmak için gezi heyetini geciktirirdi. “Bekle de otobüsün tam olarak nereden geçtiğini harita üstünde göstereyim. Haritayı getir, Augie.” Beni haritayı gidip getirmem için gönderir ve Dingbat klakson çalar, Bayan Einhorn meyve torbalarıyla çoktan arka koltuğa yerleşmiş, “Hadi gelin, hava çok sıcak, boğuluyorum ben burada,” diye bağırırken Komiser'i sabırsızlanıncaya kadar bekletirdi. Ve bu arada Lollie daire ile bürolar arasındaki koridorun loşluğunda, toz bezi bağlanmış sopasını ileri geri sürerek toz alıyor olurdu; sıcak havada kendini rahat hissetmesini sağlayan ince bir buluz ve hasır sandaletlerle, bir bebek gibi yürüyen yaşına göre fazla büyümüş bir kız edasıyla bu analık, evlilik oyununu düşünerek kendi kendine gü-lümsüyordu tembel ve umursamaz bir tavırla; derdiniz ki sıradaki oyun için gücünü idareli kullanıyordu. Clem Tambow buradaki amacın ne olduğunu açıklamaya çalışmış, ama beni ikna edememişti; bunun nedeni sadece fikrin garipliği ve Einhorn'a beslediğim çocukça saygı değildi, ben de Lollie'ye birkaç yaklaşma denemesinde bulunmuştum. Lollie ütü yaparken mutfakta onunla birlikte bulunmak için bahaneler buluyordum. Kız bana Franklin County maden sahalarında yaşayan ailesinden söz ediyordu ve oradaki erkeklerden, ne yapmaya çalıştıklarından ve yaptıklarından. Duygu seli altında serseme dönmüştüm. Salt yaptığı imalar bile ayakta durmamı zorlaştırıyordu. Çok geçmeden öpüşmeye ve birbirimizi okşamaya başladık; bazen elimi tutup engelliyor, bazen bana öğretiyormuş gibi yaparak ve henüz bakir olmama gü-lerek tutup elbisesinin altına sokuyordu ve sonunda bir gün, salt kibarlığından, akşam gelirsem onu eve götürebileceğimi söyledi. Öyle uyarılmıştım ki yürümekte zorlanıyordum. Einhorn'un beni çağırabileceğinden korkarak bilardo salonunda saklandım. Fakat Clem gelip kızın fikir değiştirmiş olduğu haberini verdi. Bu bi-

raz içimi acıttı, ama bir yandan da rahatlamış olduğumu hissettim. “Sana söylememiş miydim?” dedi Clem. “İkiniz de aynı patrona çalışıyorsunuz, kız onun küçük kancığı. Onun ve iki herifin daha. Ama sen onun dişine uygun değilsin. Hem bir şey bilmiyorsun hem de paran yok.”

“Cehenneme kadar yolu var!”

“Einhorn istediği her şeyi verir. Ona deli divane oluyor.”

Böyle bir şeyi aklım, hayalim almıyordu. Einhorn gibi bir adamın bir sürtüğe ilgi duyması olacak şey değildi. Ama yaptığı şey tam olarak da buydu. Ona deli oluyordu. Einhorn da biliyordu onu bilardo salonundan birkaç serseriyle paylaştığını. Bilmemesi mümkün değildi. Onun gibi biri her konuda bilgi toplamadan yapmazdı; bilgi konvoylarıyla her yönden gelen karınca sürüsü gibi habercisi vardı. Ona gazeteci Lingle cinayetiyle ilgili davadaki son gelişmeleri ya da müzayede programını haber veriyorlar veya basında yer almadan önce temyiz mahkemelerinin kararları veya kürkten okul malzemesine kadar kolay okutulabilecek mallar hakkında bilgi getiriyorlardı; bu da demek oluyor ki Lollie hakkında da her şeyi bütün ayrıntılarıyla biliyordu.

Eleanor Klein bana duygusal hayatımla ilgili sorular soruyordu. Bir sevgilim var mıydı? Bunun için yeterince büyümüş görünüyordum. Eski komşumuz ihtiyar Kreindl da bana yersiz sorular soruyordu, ama farklı bir şekilde, gizli saklı. Beni artık çocuktan saymıyordu, şaşı gözlerinde birden beliren ateşli ve neşeli bir ışıkla bunu nasıl olsa öğreneceğini söylüyordu. “*Schmeist du schon*,¹⁰ Augie? Kız arkadaşların var mı? Benim oğlumun yok. Dükkândan eve dönüp gazete okuyor. *S’interesiet ihm nisht*.¹¹ Çok genç değilsin, öyle değil mi? Ben senden çok daha gençtim ve *gefährlich*.¹² Ben doymak nedir bilmezdim. Kotzie bana çekmemiş.” Evdeki en iyi insan, hatta tek erkek olduğunu söylemeye çok ihtiyacı vardı; dışlerini sıkıp, açık havada yaşayan bir adama ait suratını bir gülümsemeyle buruşturduğunda güçlü kuvvetli görünüyordu. İyi hava, kötü hava demeden sırtında eşantıyon torbasıyla bütün West Side’ı

10 (Alm.) Etek peşinde koşmaya başladın mı?

11 (Alm.) Bu onu ilgilendirmiyor.

12 (Alm.) Tehlikeli.

yaya katetmişti. Zira her kuruşu saymak zorundaydı. Profesyonel bir koşucunun sabrına ve metanetine sahip olmalıydı; ayda yirmi defa bir fabrikanın aynı beyaza boyalı pencerelerinin önünden geçiyor ve yolu üzerinde yer alan her boş araziye karış karış tanıyor-du. Vardığında üç kuruşluk komisyon ya da bir parça bilgi uğruna saatlerce sağda solda dolaşıyordu. “Kotzie bizim hatuna çekmiş. O *kaltblutig*’dir.”¹³ Elbette evinde şamata yapan, bağırıp çağıran, tepinen ve eline geçen her şeyi yer fırlatanın o olduğunu biliyordum.

“Kardeşin nasıl?” diye sordu meraklı bir tavırla. “Anladığıma göre küçük *maidelech*’¹⁴ külotunu onun için ıslatıyormuş, o ne yapıyor?”

Doğruyu söylemek gerekirse bugünlerde Simon’un ne yaptığı hakkında hiçbir fikrim yoktu. Ne bana anlattığı vardı ne de benim başıma ne geldiğini merak ettiği; Einhorn’un yamağından başka bir şey olmadığıma karar vermişti bir kere.

Bir defasında Dingbat’le nişanlılarından birinin verdiği bir partiye gitmiş ve orada kürklerle süslenmiş turuncu elbiseli Polonyalı bir kızla birlikte olan kardeşime rastlamıştım; kardeşim şık bir ekose takım giymişti, gayet yakışıklıydı ve kendinden emin bir havası vardı. Çok kalmadı, benim bulunduğum bir yerde akşamı geçirmek istemediği izlenimine kapıldım. Belki de Dingbat’in bu tür toplantılara verdiği havadan; Digbat’in monologlarından, kaba taklitlerinden, pis pis sırtımasından ve kızların haykırışmasına yol açan müstehcen şakalarından hoşlanmamıştı. Aylarca Digbat’la bir elin iki parmağı gibi olduk. Partilerde onunla birlikte dolaşılıyor, ciddi adam pozlarında şavalak şavalak yanında dikiliyor ya da verandalarda ve arka avlularda tıpkı onun yaptığı gibi kızları sıkıştırıyor, mıncıklıyordum. Bilardo salonunda beni himayesi altına almıştı; orada dostane boks maçları yapıyor ki bunda hiçbir zaman iyi değildim, bilardo oynuyor –bunda biraz daha iyiydim– serserilerle, palavracılarla vakit öldürüyordum. Lausch Nene baklava dilimi havalandırma delikleri açılmış, altın rengi iğnelerle ve Al Smith düğmelerle süslenmiş şapkasıyla, spor ayakkabılarıyla ve Mohawk süveteriyle yeşil masalara yukarıdan bakan lostra koltu-

13 (Alm.) Soğukkanlı.

14 Yidiş dilinde: Küçük kız. Kız çocuğu.

ğunda oturuyor olsaydı ve caz müziği cayırtıları, beysbol yayınının cızırtıları, skor işaretleme zimbirtısının çatırtıları, toplara vuran istekaların boğuk sesleri, yere tükürülen kabuklu yemiş ve çekirdek kabukları, ayaklar altında ezilen mavi tebeşir ve oyuncuların ellerine sürdüğü talk pudrasının havada aslı duran tozları arasında beni görseydi hakkımda söylediği en kötü şeylerin gerçeğin yanında solda sıfır kaldığını düşünürdü. Kan kokan kasıntılar, gangster bozuntuları, otomobil hırsızları, silahlı soyguncular, sert dövüşçüler, fedailer, kiralık katil olmaya can atan pankçılar, alt çenesine kadar uzanan Jack Holt favorili semtin kovboyları, öğrenciler, palavracılar, ufak çapta dolandırıcılar, boksörler, eski askerler, ev kaçkını kocalar, taksi şoförleri, kamyon sürücüleri ve ikinci sınıf atletleri saymıyorum bile. Her ne zaman birinin aklından bana çatmak geçse –bakışlarınızı yanlış anlamaya meyyal alingan heriflerin sürüsüne bereket– Dingbat şahin gibi beni korumaya koşardı.

“Bu çocuk benim ahababım ve biraderim için çalışıyor. Onunla uğraşın da kafanızda bir şey kırayım. Derdiniz ne? Aranıyor musunuz?”

Mesele sadakat veya şeref oldu mu Dingbat sapına kadar ciddi-yet kesilirdi; kemikli yumrukları hazırda ve yumurta topuklarıyla yere sağlam basar ve çukur çenesi çoktan kolalı gömleğinin omzu üzerinde kavga pozisyonunu alırdı. O zaman ağırlığını bir o ayağına bir bu ayağına vermeye, sert yumruklar savurmaya hazır demekti.

Ama benim yüzümden hiçbir zaman hır çıkmadı. Lausch Ne-ne'nin bize öğrettiği bir şey varsa o da serinkanlı karşılık vermekti; gerçi bu onda hoşgöründen çok bir taktikti, vicdansızlara, budalalara ve hödüklere ayrılmış bir davranıştı. Öfkeye kapılmayacak ve kurtları bana saygı duymaya mecbur edecek kadar diplomat ya da *integer vitae*¹⁵ olduğumu iddia ediyor değilim (nasıl olabilir-dim ki?), ama devamlı tehlike işaretlerine karşı tetikte olmak, gözünü kısıp elinde kılıç önüme fırlayacak düzenbaz Tybalt'la¹⁶ yüz yüze gelmek istemiyordum; ayrıca yumruk vurmanın ya da yeme-

15 (Lat.) Kusursuz, masum. Horatius'un (İÖ 65-İÖ 8) "*Integer vitae scelerisque prus / kötülüklerden uzak dürüst [masum] hayat*" sözüne gönderme.

16 *Romeo ve Juliet* oyununda Juliet'in kuzeni; öfkesi burnunun ucunda, sinsî,

nin nasıl bir şey olduğunu hiç merak etmiyordum, bu yüzden de birine meydan okumayı da bana meydan okunmasını da reddediyordum.

Bu hususta Einhorn'un görüşlerinden de yararlanıyordum; vermeyi en sevdiği örnek şuydu: Tenis ya da beysbol maçı seyretmeye götürülürken bazen yaptığı gibi Stutz'un şoför koltuğunda otururken bir kömür işçisi elindeki krikoyu sallaya sallaya koşarak ona doğru gelmişti; çünkü adam Stutz'u ileri alması için bir-iki defa kornaya basmıştı, ama arabayı ileri alacak Dingbat orada değildi. "Soru sormak yerine elindeki krikoyla bana vursa ya da suratıma yumruğu indirse ne yapabilirdim?" dedi Einhorn, "Ellerimi direksiyonun üzerinde görünce benim şoför olduğumu düşünecekti. Çabucak bir şey söylemem gerekiyordu. Peki, ama ben çabucak konuşabilir miydim? Böyle bir hayvanın üzerinde ne etkisi olurdu? Bayılma ya da ölü numarası mı yapacaktım? Tanrım! Hasta düşmeden önce ve güçlü kuvvetli bir genç olduğum dönemde bile herhangi bir orospu çocuğuyla, beyni kaslarında bir gorille veya hır çıkarmaya çalışan bir sütü bozukla yumruklarımı konuşturmaya başlamadan önce yapılabilecek her şeyi yapmaya çalışırdım. Bu şehirde biraz hava almak amacıyla dolaşmaya çıkan kişi kanyan bir burun ya da gözlerinin altında mor halkalarla eve geri dönebilir; bunun nedeni gece devriyesindeki bir polis memurunun kafanıza indirdiği bir cop darbesi olabileceği gibi bir orospuya gitmek için cebinde birkaç kuruşu olmadığından Riverview'nun dar sokaklarında dolaşıp karşılarına çıkacak ilk yolcunun üstüne atlamaya hazır iki serseri de olabilir. Çünkü senin de çok iyi bildiğin gibi polis artık geçimini sadece belediyenin verdiği maaşla, gangsterlerden almamız gereken paralarla sağlamıyor. Bir tek kaçak alkol taşıyan kamyon yoktur ki ekip otosu eşlik etmeksizin bir tek kilometre yol alsın. Bu yüzden polis onların yaptığı her şeye göz yumar. Sorularına cevap verecek kadar İngilizce bilmeyen insanları öldüresiye dövdüklerini duydum."

Anlatısının bu noktasına geldiğinde, altları torbalanmış gözlerinin derinliklerinde bir ışık yanar ve daha üst perdeden konuşmaya başlardı; bazen kulaklarının arkasına topladığı beyaz saçlarıyla ve geriye attığı başıyla şahsen kurbanı olduğu bir şey yüzün-

den değil de bir şey için acı çekiyor gibi gayet etkileyici görünürdü. "Ama Şikago gibi sert bir şehirde yaşamının da bazı avantajları var, hiçbir yanılısamaya yer bırakmıyor. Dünyanın bütün büyük kentlerinde çok farklı türde bir insanlığın yaşadığını düşünmek için kimi nedenler var. Bütün antik kültür, Michelangelo'nun ve Christopher Wren'in halkın ziyaretine izin verilen bütün o muhteşem sanat eserleri, Buckingham'deki Atlı Muhafızların geçit alayı gibi ya da Paris'te bir büyük adamın Pantheon'a gömülmesi gibi törenler. Bu harikulade şeyleri görür ve barbarlığın geçmişe ait bir şey olduğunu düşünürsün. Buna inanırsın. Sonra başka bir düşünce doğar kafanda ve fark edersin ki kadınları kömür madenlerinden kurtardıktan, Bastille'i bastıktan, Star Chambers¹⁷ ve *lettres de cachet*'den¹⁸ kurtulduktan, Cizvitleri kovduktan, eğitim seviyesini yükselttikten ve hastaneler kurup nezaket ve kibarlığı yaydıktan sonra beş-altı yıl süren savaşlar ve devrimler yapıp yirmi milyon insan öldürmüşlerdir. Ve bazıları onların hayatının burada-
kinden daha az tehlikede olduğunu düşünür. Hadi canım sen de. İstedikleri kadar onların insanlığın en iyi numunelerini öldürdüğünü söylesinler, ama tek kan dökücülerin Orinoco'nun kafa avcıları ya da Al Capon'lu Cicero'nun sokaklarında sürtenler olduğunu ileri sürmesinler. Fakat kötü muameleyle karşılaşan veya öldürülenler her zaman insanlığın en iyi numuneleri olmuştur. Aristoteles'i üzerine ata biner gibi binen pis bir fahişeyle resmeden bir tablo görmüştüm. Kum üzerine meşhur diyagramını çizerken öldürülen Pythagoras vardı; bileklerini kesmek zorunda kalan Seneca vardı; şehit olan öğretmenler ve azizler vardı.

"Fakat bazen adamın biri elinde bir silahla buraya gelir de," diye devam etti, "beni bu masada görürse diye düşünüyorum. Adam 'Eller yukarı!' diye bağırdığında, sanıyor musun ki ben kollarımın felçli olduğunu açıklayıncaya kadar beklesin? Hemen oracıkta işimi görür. Bir çekmeceye uzandığımı ya da alarm butonuna basmaya çalıştığımı düşünür ve bu da Einhorn'un sonu olur. Silahlı soy-

17 15. yüzyılın sonlarında Westminster kraliyet sarayında kurulan ve 1641'de lağvedilen, özel meclis üyelerinden ve genel hukuk yargıçlarından oluşan mahkeme.

18 *Lettre close* ya da *lettre fermée* de (kapalı mektup) denen, Fransa'da Ancien Régime döneminde kralın gözetimine alma, yargısız hapis, sürgün gibi emirlerini taşıyan mektup.

gun istatistiklerine bir göz at, sonra bunların benim vesvesem olup olmadığını söyle. Yapmam gereken şey başımın üzerine ‘Sakat’ yazılı bir pankart asmak. Ama duvarda devamlı bu yazıyı görmek hiç hoşuma gitmezdi. Brink’s Express’in ve Pinkerton’un her tarafa yapııştırılmış yuvarlak etiketlerinin caydırıcı olacağını ummakla yetinmek zorundayım.”

Einhorn sık sık kendini ölüm düşüncesine kaptırırdı; birçok bakımdan hayli ilerlemiş olsa da Ölümü hâlâ uzun paçalı donu içinde kuruyup büzüşmüş eski bir ölümdü; güzel genç kızların aynalarında göremediği, aynaların kendi beyaz göğüsleriyle, yaşlı Alman nehirlerinin mavi ışığıyla, pencerelerinin ötesinde uzanan damalı şehirleriyle dolu olduğu için göremediği aynı ölümdü. Bu ölüm eskiden gördüğüm bir oyundaki bir elma ağacının dalları üzerinden genç çocukları selamlayan fazlasıyla nazik Sir Cedrik Hardwicke değil, kemikleri siyah mantosunun altından görünen kalles bir acuzeydi. Einhorn bu korkunç kapkaççı hakkında hoş şeyler düşünmek bir yana, batıl inançlar besliyordu ve ölüme dair umursamaz tavırlar takınsa da aslında kendisine karşı hayli üstünlük sağlamış olan bu Ölümü yenmek için manevralar yapıyordu her zaman.

Ölüm belki de sahip olduğu tek gerçek Tanrı’ydı.

Einhorn’un yüreğinin derinlerinde bu korkuya tamamen teslim olduğunu düşünüyordum sık sık. Yapıp ettiklerine bakarak Einhorn’u takip ettiğinize ve onu yakalamak üzere olduğunuza inandığınızda kendinizi bir labirentin ortasında değil, geniş bir bulvarda bulurdunuz ve o buraya hiç beklemediğiniz bir yönden gelirdi; etrafında eyalet polisiyle, egemen ve vazgeçilmez, herkesin sevgilisi, ölümü sadece bir unsur, özel hayatının uzak bir unsuru olan, limuzin içinde bir vali.

Peki ben, ben bütün bu şeylerin ortasında kendim için ne istiyordum? Bunu size söyleyemezdim. Kardeşim Simon benden çok büyük değildi; o ve bizim yaşımızdaki diğer çocuklar çoktan önlerinde yaşanacak bir hayat olduğuna karar verip tutacakları yolu belirlemişken ben hâlâ dönüp duruyordum. Einhorn da benden nasıl hizmetler beklediğini gayet iyi biliyordu, lakin benim ondan ne alacağım pek o kadar açık değildi. Çok büyük arzu ve emellerim olduğumu biliyordum, ama ne olduklarını anlamıyordum.

Olgunluğun bıkkınlığıyla kabul edilen, sıradan ve sergilenmesi hayli sıkıcı olan kötülük ve kusurdan önce tatlı, bilinçsiz, âşık Sicilyalı çobanları ya da taşlarla kovaladığınız aslanları ve kangallarından fırlayıp Eryx dağının yarıklarında kaybolan altın rengi yılanları gösteren pastoral resimler gibi doğa rengine zamanlar vardır ya da var olduğu varsayılır. Bununla hayatın ilk yıllarını kastediyorum; bu herkes için geçerli, çünkü herkes cennetle başlar, dar boğazlardan, acılardan, kazalardan ve ölümden geçerek karanlığa, devamlı yeni bir başlangıca geçeceğimizi umduğumuz karanlığa ulaşır. Sıkıntıdan duyulan dehşet vardır, ölümün habercisi sancıdan, rezil ağızlardan, korku dolu gözlerden ve mutluluk anılarının yokluğundan ve gelecekte bile böyle bir umudun olmayışından duyulan dehşet. Ama pastoral Sicilya ve elle çizilmiş doğa resimle-

ri yerine şehrin derin bunaltısı söz konusu olduğunda ve zamanından önce şehre has yolları izlemeye zorlandığınızda, Efod'unuzla¹ Eli'nin² huzurunda tapınak hizmetine gönderilmediğinizde, göz yaşları içindeki kız kardeşleriniz Grekçe öğrenmek için Bogota'ya gitmek üzere sizi ata bindirmediğinde ve kendinizi bir bilardo salonunda bulduğunuzda, bu sizi hangi asil hedeflere ulaştırır? Ve hangi mutluluk ya da mutsuzluk panzehiri gaydaların ve koyunların ya da kulağı okşayan, süt beyazı masumiyetin ya da hatta sadece gözlüklü ve soluk benizli bir öğretmen eşliğinde doğada yapılan yürüyüşlerin veya keman derslerinin yerine bunu sunabilir? Dostlar, arkadaşlar, yoldaşlar, bu yolun nereye varacağını söylemenin kısa, özlü, kestirme bir yolu yoktur. Crusoe gökyüzünün altında, tabiatla tek başına, insan olmayan bir şeye karşı mücadele ediyordu, bense daha fazla zorluk ve isteksizlik yaratan, benim de parçası olduğum bir kalabalığın içindeyim.

Şehre has yollarla ilgili sözleriyle Dingbat da bir süre üzerimde etkili oldu; bana öğretebileceği çok şey olduğunu düşünüyordu, bu kadarını kardeşi bile öğretemezdi. Dingbat'ın Komiser'le Einhorn'un gözünde haklı çıkmak kaygısıyla için için kendini yediğini öğrendim; tamamen kendi eseri olan bir başarı elde etmek en büyük hedefiydi. Bunu elde edeceğine yemin ediyordu; servet ve ün kazanmak onun kumaşında vardı; bir spor organizatörü olarak parlarsın, büyük maçtan önce ringden geçen kişiler arasında adı radyoda söylensin istiyordu, elmas gibi gözlükleriyle. Ara sıra çalıştıracak bir boksör buluyordu, kendisini büyülemesine izin veren bir delikanlı. O sırada iyi bir ağırsıklet bulmayı başarmıştı. En azından o böyle diyordu. Nails Nagel. Digbat'ın elinde orta ve hafif sıkletler vardı, ama en fazla para getiren iyi bir ağırsıkletti, yeter ki şampiyonluk kumaşı olsun; Dingbat, Nails'in tam da böyle olduğunu üstüne basa basa, bütün samimiyetiyle iddia ediyordu. Nails de bazen böyle düşünme eğilimine kaptırırdı kendini, ama belli ki pek inanmazdı, yoksa bütün zamanını buna verir, otomobil hur-

1 Yahudi rahipler tarafından giyilen kolsuz elbise.

2 Elias veya Elijah, yani İlyas.

dalıındaki işine gitmekten vazgeçerdi. Kas kirişlerinin eklemle-
de daha da güçlendirdiği kalın beyaz kollarını taçlandırıran kirli el-
lerini kullanma tarzı hem yavaş hem kasılmalıydı. Küt ve kara çe-
nesi aynı şekilde kashıydı ve onu yumruklardan korumak için tı-
raşlı boğazına gömüyordu sıkı sıkıya; başının üzerinde siperliğini
çukura kaçmış gözlerinin üzerine indirdiği bir kasket vardı. İncin-
miş, nazik, adam gibi bir adam, kötülük ya da haksızlık yapmayı
düşünmeyen, atkuyruğu şeklinde bağlanmış saç ve kaba saba er-
keklik; bunları insana hissettirdiği. Çok kuvvetliydi ve cezalandı-
rılmayı bir melek gibi sineye çekiyordu; ayrıca yan tarafları geliş-
miş, iri, beyaz gövdesi bir ağırsıkletten beklenmeyecek kadar hızlı
hareket ediyordu. Onda eksik olan şey ring zekâsıydı. Ne yapaca-
ğını Dingbat'ın söylemesini bekliyordu; yönetilmesine izin veriyor
ve farklı düşündüğünde bunu etkili bir şekilde ifade edemiyordu,
çünkü eksik dişlerinin arasında dili istediği gibi dönmüyordu; bi-
lardo salonunun şakacıları, "Hafif yağ koy, yoksa bu havada dön-
mez," diye takılıyorlardı ona. Tavukçu kadının oğlu bir dövüşçü
olarak yanlış roldeydi. Annesi yıllarca bir kanatlı kümes hayvanla-
rı dükkânında çalışmış, tavuk ve kaz tüyü yolmuştu; ağzını dişleri-
nin üzerine kapatamayan çuval bezi giysili bir kadın. İyi para yap-
mıştı ve Nails hâlâ kendi kazandığından daha fazlasını ondan tır-
tıklıyordu. Nails görünüşe göre tek yeteneği olduğu anlaşılan bir
meslekte çalışıyordu.

Yine de bir boksör olarak takdir edilmek için deli oluyordu ve
bir defasında Dingbat Divison Sokağı'nda bir mahzendeki genç-
ler kulübünde konuşma yapmak üzere toplantının organizatör-
lerinden olan bilardo salonundan bir arkadaşı tarafından davet
edildiğinde, yanında dikilsin diye onu da beraberinde götürdü-
ğü için inanılmaz derecede mutlu olmuştu. Bu aşağı yukarı şöy-
le oldu: Dingbat da, Nails de en iyi kıyafetlerini giydiler; siyah sü-
et ayakkabılar, gözlerine kadar inen kusursuz fôtr şapkalar ve cep-
lerinden zincir sarkan yelekler. "Çocuklar, anlamamız gereken ilk
şey sağlıklı bir hayat sürmenin, sıkı antrenman yapmanın, bol süt
içip sebze yemenin, pencereler açık uyumanın ne kadar önemli ol-
duğudur. Burada yanı başımda duran benim boksörüm gibi biri-
ni alın mesela," –mutlu mutlu sırıtan Nails el hareketleriyle onla-

ra iyi dileklerini ilettiler- "her gün en az bir defa tere batıncaya kadar çalışıyor. Sonra sıcak duş, soğuk duş ve sıkı bir masaj. Derisindeki gözeneklerden vücuduna zehir sızar ve sigara içtiği tek zaman bir zaferden sonra ona bir puro ikram ettiğim zamandır. Önceki gün *Post*'ta Tex Rickard'ın sütununda okuduğuma göre Willard'la dövüşmeden önce Dempsey öyle formdaymış ki Ohio'da sıcaklık gölgede otuz sekiz dereceyken karşılaşmadan önce iç çamaşırlarıyla kestirdiğinde çamaşırları temizleyiciden yeni çıkmış gibiymiş ve Dempsey'in üzerinde tek damla ter yokmuş. Çocuklar, bunun harika bir şey olduğunu söylemek istiyorum. Olması gereken bu. Öyleyse, tavsiyeme uyun, kuşunuzla oynamayın. Size bunun ne kadar önemli olduğunu anlatamam. Onu rahat bırakın. Sadece atlet olmak istediğiniz ve daha iyi bir şey bulunmadığı için değil, başka tutkularınız varsa bile, çünkü bu yanlış yönde atılacak ilk adımdır. Demek ki dokunmayacaksınız; bu aklınızı karıştırır. Ve kız arkadaşlarınızla da oynamayın. Bunun size de onlara da bir yararı dokunmaz. İnanın bana, lafı dolandırmadan söylüyorum, çünkü karanlık şeylere ve alavere dalavereye inanmam. Sokaklarda rastladığım şu ateşli yosmalar - uzak durun onlardan. Bir kız arkadaşınız varsa ki olmaması için bir sebep göremiyorum, aralarından bir seçim yapılacak, elini apış aranızı uzatmayacak ve sabahın birine kadar merdivenlerde orasını burasını ellemeden izin vermeyecek türden dürüst kızların sürüsüne bereket" - ve portatif sandalyeler üzerinde tünemiş kulüp üyelerine samimiyet dolu bakışlar fırlatarak bu minval üzere konuştu durdu.

Menajerlik Dingbat için biçilmiş kaftandı. Nutuk çekmeye bayılıyordu (kardeşi ziyafetlerde ve mason toplantılarında her zaman söz alırdı), parkta sabah yürüyüşü için Nails'i odasından dışarı sürüklemeyi seviyordu, onu ikna etmek için dil döküyor, antrenman yaptırıyordu, ferasetli mülk sahiplerinin ve bahis yüzdelelerini hesaplayan uzmanların bulunduğu ağır ovma merhemi kokularıyla, atlama ipi sesleriyle, açılıp kapanan soyunma dolabı kapaklarının gürültüleriyle dolu Trafton'un jimnastik salonunda terden pırıl pırıl ışıldayan, gelişkin kaslı Polonyalı, İtalyan, Zenci boksörlerin arasında öfkeyle yumruğunu sallayarak spor malzemelerinin, özellikle de yürüyüş bantlarının kum torbalarının kullanımı üze-

rinde hak iddia ediyordu. Nails'i forma soktuğunda Dingbat, Einhorn'dan aldığı borç parayla onu Batı'ya, otobüsle turneye götürdü, fakat beş parasız oldukları Salt Lake City'den telgraf çekti ve açlıktan perişan, beti benzi atmış bir vaziyette geri döndüler. Nails altı maçtan ikisini kazanmıştı ve bilardo salonu müdavimlerinin alaylarına göğüs germek hayli zordu.

Dingbat bir süre boks dünyasından uzak durdu; bu Joliet hapis-hanesinden büyük firarın yapıldığı zamandı ve o, eyalet valisi tarafından göreve çağrılan Ulusal Muhafızlar'da onbaşıydı. Çok takdir ettiği Tommy O'Connor veya Havacı Larry ya da Bugsy Gonzales'i köşeye sıkıştıran devriyede bulunma ihtimalinden duyduğu endişeyi gizlemeye çalışmadan haki üniforması ve geniş şeritli şapkasıyla ortalıkta dolaşmaya başladı.

"Kendini bir hendeğe at ve orada kal, aptal," dedi Einhorn. "Sen trene atlamadan eyalet polisi onları toparlamış olur, başına gelecek en kötü şey tıklım tıklım bir vagonda seyahat edip kuru fasulye yemektir."

Bir süredir sağlığı pek iyi olmayan Komiser yatağından, "Gitmeden önce gel de seni bir göreyim, Cholly Chaplin," diye seslendi ve Dingbat sıkıntılı bir havayla ve deforme olmuş golf pantolonuyla önünde durduğunda müthiş eğlenerek, "Ap-tall!" dedi – Dingbat yanlış anlaşılan duyguların pençesinde olduğu yere çivilendi. Bayan Einhorn üniformayı görünce korktu ve Lollie Fewter'ın boynuna sarılarak ağladı. Dingbat birkaç gündür geceyi yağmurlu bir havada Joliet civarında açık havada geçiriyordu; oradan daha zayıflamış, daha kararmış, tükenmiş bir halde, yorgunluktan şaşı bakan öfkeli gözlerle dönmüştü. Ama hemen Nails'le düşüp kalkmaya başladı. Ona Muskegon, Michigan'da bir maç ayarlamıştı. Einhorn bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde Dingbat'le Nagel'in³ işin içinden nasıl sıyrılacağını görmem için beni de beraberlerinde gönderdi. "Augie," dedi, "Sana bir tatil borcum var. Eğer çok güvenmediğim arkadaşın Klein bir iki gün öğleden sonraları senin işini yaparsa, bir geziye çıkabilirsin. Belki köşesinde birinin bulunması Nagel'e güven verebilir. Dingbat ona çok sert davranıyor ve moralini bozuyor. Belki üçüncü bir kişi onu neşelendirebilir – *sursum*

3 Nail, çivi demek. Nagel çivinin Almancası.

corda. Latince'yle aran nasıl, çocuk?" Einhorn fikrinden son derece memnundu; istediği bir şey iyi bir eyleme denk geldiğinde yüreğinde bir sıcaklık hissediyordu. Babasına seslenip, "Baba, Augie'ye on papel versene," dedi, "benim için küçük bir yolculuğa çıkıyor"--cömertliğinin yine de aşılması gereken bir engeli olduğunu gösteriyordu böylece. Komiser, memnuniyetle verdi, çünkü eli açıktı ve miktar umurunda değildi; çıkarıp birine para verme konusunda onun gibisi yoktu.

Dingbat benim de geliyor olmama memnun oldu ve işi ele aldığı her zaman yaptığı gibi olağanüstü bir yüzsüzlükle hepimize nutuk çekti. "Pekâlâ, millet, bu defa kazanmalıyız..." Zavallı Nails kasları üzerinde kabarıklık yapan Wasps AC mor ceket ve yay gibi devasa bacakları üzerinde tesisatçı çantası gibi torbalanan pantolonu içinde hiç iyi görünmüyordu. Suyu ihtiyaç duyan tırmıkla düzeltilmiş bir bahçe toprağını andıran kocaman bir surat. Ve bu gözenekli, kuru cilt üzerinde en kötüsünün olmasından korkan beyazımtırak bir çift göz ve yumrukların şekillendirdiği bir burun.

En kötüsü, o gün için, zaten bir başkasının başına gelmişti; Aiello kardeşlerden biri spor arabasında tabancayla öldürülmüş olarak bulunmuştu. *Examiner* buna sayfalarında büyük bir yer vermişti; dalgakıran yönünde giden tramvayda bunu okumuştuk ve Nails bu Aiello'ya karşı eskiden beysbol oynamış olduğunu hatırlar gibi oldu. Morali bozuldu. Ama henüz çok erkendi, şafak sökeli çok olmamıştı; binaların kenarlarına düşen bir damla beyaz gün ışığı dışında varoş sokakları bu saate bomboştu. Iskele boyunca *City of Saugatuck*'a doğru yürüyüp hangardan çıktığımızda kışının simsiyah hattıyla doğu ufkunun altın beyazlığı arasında taze suyun ipil ipil maviliğiyle şehrin karanlığı aniden yok oldu. Üstübeç beyazlığındaki güverteler yeni yıkanmıştı ve Meksika Körfezi'nin sıcaklığındaki suyun renkleriyle ısıldıyor ve şurada burada martıların kendilerini hava akımlarına bırakmış süzöldükleri görülüyordu. Dingbat nihayet mutluydu. Güverteler fazla kalabalıklaşmadan Nails'i gemilerin civarında koşturdu. Egzersizle geçen sekiz saatlik bir gemi yolculuğundan sonra boksörün kasları bu gece dövüşemeyecek kadar sertleşmiş olacaktı. Bu yüzden Nails gülümseyerek koşturmaya başladı kısa ve hızlı adımlarla yürü-

meye başladı; martılar ekmek parçalarını kapmak için dimdik suya dalarken gün ışığı altında bambaşka biri olup çıkmıştı. Göğsünden birkaç direkt çıkardı; dinamik, teknik ve tehlikeli; bir çekirge gibi ince çizgili bacaklarıyla Dingbat bu darbelere biraz omuz ilave etmesini tavsiye etti. Zafere yelken açtıklarına dair inançları neredeyse tamdı. İkisi birlikte lüks mevkiinin pembe halısı üzerinde yürüyerek kahve içmeye gittiler. Taşrada turneye çıkmış bir sirke ait atların bulunduğu ambardan yükselen kuru ot kokuları arasında güneşin, renklerin keyfini çıkarmak için ben güvertede kaldım; bir hava akımı üzerinde çini mürekkebiyle adımın ilk harfleri yazılı, paramparça olmuş, büyük boy spor ayakkabıları içindeki ayaklarımı yalayarak blucin pantolonuma, oradan da bölme perdesine yasladığım başıma yastık görevi yapan gür saçlarıma doğru yükselirken ılık havada, masmavi bir göğün altında oturmanın bana iyi geldiğini hissediyordum.

Sıcak, tatlı su üzerinde açıldığımızda Dingbat orada rastladığı her ikisi de Isabel'in ya da Janice'in arkadaşı olan ve Saugautuck'ta bir mesire yerindeki tenis sahasında hoplayıp zıplamak ve koşmak, güzel göğüslerini geliştirmek için gölün ılık, sakın sularında kürek çekmek üzere tatile çıkmış olan beyaz tenis giysileri içinde, saçları bir kurdeleyle bağlanmış iki genç kadınla salondan çıktı. Şapkasıyla uzaklarda kalan manzarayı işaret ediyordu; olağanüstü saçlarına güneşlenme ve parfüm kokularından kurtulma şansı sunuyordu; yıldızı parlamakta olan genç bir dövüş menajeri için güzel bir sabah insan umutlarına karşı hoşgörölü bir havayla beyaz ayakkabılarıyla ve yat kaptanı pantolonuyla kızların eşliğinde dolaşmaktan daha iyi ne vardı? Nails, Kısaç adı verilen ucuz şekerlemelerden oluşan bir tepeciğe gömölü kameralar, dolmakalemler ve el fenerleriyle dolu cam bir kutu içindeki küçük bir vinçten ibaret bir makineden ödöl kazanmaya çalışarak salonda kaldı. On sent karşılığında birisi nişan almayı sağlayan, diğeri kıskacı kavrayan iki mekanizmayı harekete geçirebiliyordunuz. Elli sent harcadıktan sonra bir avuç kirli şekerden başka gösterecek bir şey yoktu elinde. Oysa o, annesi için bir kamera kazanmak istiyordu.

Şekerlemeleri güvertede benimle paylaştı, sonra oyun makinesinin gözlerini yorduğunu, başının döndüğünü hissettiğini söyle-

di, oysa geminin yalpalaması ve usul usul pruvada patlayan dalgalarla kötü hissetmesine neden olan; Michigan kıyılarına yaklaştığımızda dip dalgalarının da etkisiyle içi dışına çıktı, en derin kırışıklıklarına kadar suratının kanı çekildi. Nails kusarken Dingbat onu tutuyor ve yüreklendirmeye çalışıyor –boksörünü her türlü beladan çekip çıkaracaktı– gizleyemediği bir umutsuzluk ve hayal kırıklığıyla, “Tanrı aşkına, dostum, dayan!” diye yalvarıyordu. Fakat Nails’in midesi kalkmaya, göğsü yanmaya devam ediyordu, saçları buz kesmiş alnına ve sağlam toprağa basma arzusuyla yanan gözlerinin üstüne düşmüştü. Saugatuck’a vardığımızda Muskegon’a kadar daha saatlerce yolumuz olduğunu ona söylemeye cesaret edemedik. Dingbat kuşetine uzansın diye onu aşağı indirdi. Nails bu dünyada sadece birkaç sokakta kendini güvende hissediyordu.

Muskegon’da onu sapsarı bir yüz ve titreyen bacaklarıyla rıhtımdan aşağı, öğleden sonra sıra sıra dizilmiş olta balıkçılarını gizleyecek kadar hareketin olmadığı kumların üzerine sürükledik. YMCA’ya⁴ gidip onu yıkadık ve yemesi için biftek söyledikten sonra spor salonuna gittik. Nails baş ağrısından yakınıp yatmak istemesine rağmen Dingbat onu biraz antrenman yapmaya zorladı. “Buna izin verirsem, sen orada uzanır kaderine ağlarsın ve akşamki maçı da kazanamazsın. Neye ihtiyacın olduğunu gayet iyi biliyorum, Augie gidip sana bir kutu aspirin getirecek. Yediklerini sindirmek istiyorsan şimdi koşmaya başlıyorsun.” Haplarla geri döndüğümde Nails’i penceresiz, havasız odada on tur atmış olması nedeniyle beti benzi atmış ve kasılmış bir vaziyette buldum; basketbol potasının altına oturmuş hızlı hızlı soluklanıyordu, bu arada Dingbat göğsünü ovuyor ve ona güven aşlamaya çalışıyordu, ancak bunun yerine tehdit etmeden nasıl umut vereceğini bilmediğinden onu daha da endişelendiriyordu. “Canlan biraz evlat, nerede iraden, nerede dövüş gücün?”

Faydası yoktu. Güneş çoktan batmış, maça bir saat kalmıştı, meydanda oturuyorduk, havada tatlı suyun keskin kokusu vardı ve midesi bulanmaya devam eden Nails’in başı sallanarak perişan vaziyette bankta oturuyordu. “Pekâlâ,” dedi Dingbat, “hadi gidip elimizden geleni yapalım.”

4 Young Men's Christian Association: Genç Hristiyan Erkekler Birliği.

Maç Lions Klüp'teydi. Nails, Brunswick fabrikasından Prens lakaplı, Jaworski adında bir frezeciyle ikinci sırada maça çıktı; kuru boraks pullarının parıldadığı ringde Nails ringi çevreleyen ve kan, kan diye tempo tutan seyircilere ölesiye korkulu gözlerle aval aval bakarak kendini korumak için ayaklarını sürüye sürüye geri geri çekildiğinde veya rakibine sarıldığında kalabalık rakibi lehine tezahürat yapıyordu. Jaworski giderek daha geniş svinglerle onu takip ediyordu. Zavallı Nails'den hem boyu hem kolları uzun- du ve yanılmıyorsam en az beş yaş daha gençti. Dingbat yuhalamalar karşısında deliye döndü ve Nails köşeye geldiğinde ona, "Bu rauntta ona en az bir tane esaslı yumruk indirmezsen seni burada tek başına bırakıp gideceğim," diye bağırdı. Nails, "Ben trenle gelelim dedim, ama siz dört dolar tasarruf etmek istediniz," diye karşılık verdi. Yine de aleyhine yapılan tezahüratı şaşkınlıkla dinledi ve ikinci raunda daha atılgan başladı, kendini sakınmaksızın Jaworski'nin üzerine atıldı, bir sokak dövüşçüsü gibi beyaz, boğum boğum kaslı kollarının bütün gücüyle öldürücü yumruklar savurmaya başladı. Ama üçüncü rauntta darbeye en az dayanıklı yerine, karnına sıkı bir yumruk yiyip bir çuval gibi yere yığıldı ve gök gürültüsü gibi bağırış çağırışlar, ısıklar, şike suçlamaları arasında hakem sayarken ata biner gibi birinci halatın üzerine oturmuş olan Dingbat iki eliyle kulaklarını kapatan hakeme şapkasını sallıyordu. Nails ringden iki büküm indirildi; elektrik lambalarının ışığında gözleri ölü gözü gibiydi ve sünger taşını andıran yanakları üzerindeki favorileri ıpsıaktı. Giyinmesine yardım edip onu YM-CA'ya götürdüm ve yatağına yatırıp kapısını kilitledikten sonra gidip kapısını tekmelemesin diye sokakta Dingbat'i beklemeye başladım. Ama Dingbat bunu yapamayacak kadar üzülmüş ve yıkılmıştı. Birlikte bir tur attık, seyyar bir satıcıdan domuz yağında kızartılmış patates satın aldık ve geri döndük.

Sabahleyin otel faturasını ödemek için dönüş biletlerimizi paraya çevirmek zorunda kaldık, çünkü Dingbat ödül parasına güvenmiş ve beş parasız kalmıştı. Şikago'ya doğru otostop çektik ve Herbert'te, St. Joe yakınlarında bir plajda bir gece geçirdik; Nails bor-nozuna sarınırken Dingbat'le ben bir muşamba yağmurluğu paylaştık. Ertesi gün Flint'ten gelip, harareti hissedilen, ancak gün ışı-

ğında alevleri görünmeyen kömür ve kükürt yığınlarıyla dolu rıhtımın yanından, havaya pas rengi duman sütunları salan ve potalar ve dökümhanelerden oluşan muazzam bir heykel koleksiyonuyla bağlantılı başsız devasa Pasifae⁵ boğası ve daha başka devasa hayvanların ortasından geçen bir kamyonun kasasında Gary ve Hammond'ı geçtik; kurbağa yumurtalarıyla dolu sazlıkların arasında şurada, burada eski bir kazan veya cüruf tepesi göze çarpıyordu. Eğer bir kış günü güneşin meşum son dakika ışıkları nehrin üzerine vururken kocaman ağzını açmış Londra'yı görmüş ya da soğuk çınlamalarla Alplerden aralık ayının beyaz buğularıyla çevrili Torino'ya inmişseniz, o zaman benzer bir büyüklüğü biliyorsunuz demektir. Fırınların, gazlı brülörlerin ve lav püsküren makinele- rin Empedokles'in temel unsurlarını⁶ pik demire, putrele ve ra- ya dönüştürdüğü yağ lekeli kalabalık bir yolda elli kilometre; son- ra on beş kilometre evlerin seyrek, on kilometre sık olduğu –işçi lojmanları– şehirde alınan yol ve Loop'tan uzak olmayan bir yerde kamyon- dan aşağı atlayıp büyük büyük afişler asılı film dağıtımcı- larının semtinde Emniyet Müdürlüğü'nün yakınlarındaki Thomp- son'un Yeri'nde yahni ve spaghetti yemeye gittik.

Kimsenin dönüşümüzle ilgilendiği yoktu. Çünkü biz yokken Einhornlarda yangın çıkmıştı. Yangın oturma odasını kullanılmaz hale getirmişti; döşemelik kumaşlarda pis pis kokan kocaman kara delikler açılmış, Şark halısı mahvolmuştu, kütüphanedeki büyük maun masa ve üzerindeki Harvard Klasikleri seti⁷ kavrulmuş ve itfaiyeciler tarafından suya boğulmuştu. Einhorn iki bin dolarlık zarar beyan etmişti; müfettiş yangının kısa devreden çıktığı fikrine katılmıyor ve kasten çıkarıldığını ima ediyordu, adamın sus payı istediğini işitmiş olduklarını söyleyenler vardı. Bavatsky ortalıklar- da görünmüyordu; bir süre onun görevlerinden bir kısmını da üst- lenmek zorunda kaldım; saklanmakta olduğunu bildiğimden hak- kında soru sormamak akıllıca olacaktı. Yangının çıktığı gün Tillie

5 Yunan mitolojisinde Poseidon'un laneti yüzünden bir boğaya aşık olan ve onunla çiftleşerek insan başlı, boğa gövdeli Minotaurus'u dünyaya getiren Girit kralı Minos'un karısı.

6 Evreni oluşturan dört temel unsur (Anâsır-ı Erbaa); hava, su, ateş, toprak.

7 Five-Foot Shelf: Dr. Eliot'ın elli bir cildlik Harvard Universal Classics'i.

Einhorn kocasının kuzinini ziyarete gitmiş, Jimmy Klein da hasta Komiser'i parka götürmüştü. Komiser fena halde öfkelenmiş görünüyordu. Yatak odası kokunun haftalarca gitmediği salona açılıyordu; orada oğlunun işleri yürütüş tarzını ayıplayan çatık kaşlarla sessizce yatıyordu. Tillie mobilyaların yenilenmesini istiyordu, bu yüzden Komiser ona da dış biliyordu; ah şu mobilyaya doymayan, akli fikri sıcak yuvalarında olan kadınlar.

"Ahir ömrümde bu *ipish*'i⁸ koklamak zorunda kalmayayım diye sigorta şirketinden hileyle aldığın beş-altı yüz doları sana seve seve vermeyeceğimi mi sanıyordun?" dedi oğluna. "Willie, biliyorsun ki hastayım." Bu kesinlikle doğrudu. Gaga burunlu, beyaz ve ağırbaşlı Einhorn, uzun paçalı donu, önü açık, topuklarına kadar uzanan sırma işlemeli robdöşambırı ile yatağından kalkıp bir sandalyenin arkasına yaslanmayı reddederek titreyen bacaklarla mutfakta dikilen Komiser'in haklı azarını bir evlada yarasır saygıyla dinledi. Beceriksizce bir iş yapmış olmanın utancıyla boynunu eğerek, "Evet, babacığım," diye karşılık verdi ve neşeden uzak, ısrarlı, neredeyse vahşi gözlerle bana baktı. Yangını onun çıkardığından artık kesinlikle emindim ve Einhorn'un aklından büyük bir ihtimalle bütün sırlarını yavaş yavaş öğrenmekte olduğum geçiyordu. Sırları bende emniyeteydi, ama ağzımdan kaçırabileceğim düşüncesi gururunu yaralıyordu. Pek fazla gözüne görünmemeye çalıştım ve o hafta ücretimi ödemeyi unuttuğunu ona hatırlatmadım. Belki bu gereksiz bir incelikti, ama ben de her şeyin fazla abartıldığı bir yaşıydım.

Yaz geçti, okul yeniden açıldı; sigorta şirketi hâlâ ikna olmamıştı. Clem'den Einhorn'un zararın ödenmesi konusunda belediyeden birinin başkan yardımcısıyla konuşması için baba Tanbow'un peşinde olduğunu duydum ve en büyük emlak komisyoncularından birinin böyle küçük işlere kalkışmayacağından bahisle yakınan bazı mektuplar kaleme aldığını şahsen biliyorum. Bu durumda zararlarının derhal karşılanacağı hususunda müşterilerini nasıl ikna edecekti? Tahmin edebileceğiniz gibi en çok iş yaptığı şirkete sigorta yaptırmıştı. Tek başına Holloway Enterprises çeyrek milyon dolar değerinde mülk üzerinden prim ödüyordu, demek ki

kundaklama konusunda ellerinde kesin kanıtlar vardı, çünkü şirketin yardımcı olmak istediğinden eminim. Üstü branda beziyle örtülmüş, pis pis kokan, yarı kömürleşmiş mobilyalar Komiser artık dayanamaz hale gelinceye kadar orada kaldı; sonra, çocukların üzerinde Tepenin Kralı oyunu oynadıkları avluya taşındı, Einhorn görüp tekliflerine hayır diyinceye kadar büro civarında ter döke-rek, alçakgönüllü bir şekilde dolaşan eskiciler mobilyaları alıp götürmek için teklif verdiler. Einhorn tazminat talebinin hallolma-sından sonra onları Kurtuluş Ordusu'na vermeyi düşünüyordu.

Gerçekte, mobilyaları döşemesini yeniletecek olan Kreindl'a sat-maya çoktan söz vermişti. Daha çok tazminatın ödenmesinde or-taya çıkan sıkıntı nedeniyle Einhorn onları en iyi fiyata satmaya karar vermişti. Ve tabii bir de Komiser'in küçümsemesi nedeni-yle. Ama genel olarak haklı olduğunu düşünüyordu; karınızın mo-bilyayı yenileme talebini ancak bu yolla karşılayabilirdiniz. Kar-bonik asit püskürtüleriyle kapağı mahvolmuş Harvard Klasikleri-ni bana hediye etti. Ciltleri yatağımın altında bir sandığa yerleş-tirdim ve Plutarkos'tan başlayıp Luther'in Alman soylularına mek-tuplarına kadar okudum, sonra *Beagle'in Seyahati*'ni okumaya baş-ladım ve aptal sahil kuşlarının yumurtalarını çalan pavuryalara ka-dar geldim.

Daha fazla okuyamadım, çünkü geceleri çalışacak kadar huzur bulamıyordum. Yaşlı kadın ilerleyen yaşının etkisiyle sapıtmaya başlamış, idaresi son derece zor biri olmuştu. Her ne kadar Ana'ya hiçbir şey öğretemediyse iyi bir aşçı olmayı öğretmiş olduğunu her zaman iddia etmiş olsa da, şimdi kendi yemeğini kendisi yapmak istiyor, tencere ve tavaları kişisel kullanımı için bir kenara ayırı-yor, yiyecekleri ve kâğıtla sarıp üstüne bir lastik geçirdiği küçük kavanozları buzdolabına diziyor ve küfleninceye kadar orada unu-tuyordu; bu yiyecekler atıldığındaysa küplere biniyor, Ana'yı onla-rı çalmış olmakla suçluyordu. İki kadının –yıllardır paylaştıklarını unutarak– bir mutfağı paylaşamayacağını söylüyordu, hele de iki-sinden biri ikiyüzlü ve pisse. Her ikisi de titriyordu; Ana haksızlı-ğa uğramaktan çok korkudan titriyor, giderek daha büyük bir hız-la bozulan gözleriyle yaşlı kadının yerini kestirmeye çalışıyordu. Nene artık Simon'la bana neredeyse tek kelime etmiyordu ve oğlu

Stiva'nın verdiği köpek yavrusu –gerçekte Winnie'nin yerini hiçbir köpeğin almasını kabul etmezdi, ama bir köpeği de çok istiyordu– bize doğru koştuğunda, “*Beich du! Beich!*” diye haykırıyordu. Fakat sarımsı kahverengi yavru köpek oynamak istiyordu, yaşlı köpeğin yaptığı gibi Nene'nin ayağının dibinde yatamazdı. Henüz ne adı konmuştu ne de doğru dürüst terbiye edilmişti; iki kadının hali şimdi işte böyleydi. Simon'la sırasıyla temizlik yapmak hususunda anlaştık, Ana artık bu işin altından kalkamıyordu. Fakat Simon şehirde çalışıyordu, bu yüzden işi eşit bir şekilde bölüşmenin olanağı yoktu. Ve evde bu köpeğe bir ad verecek ve onu eğitecek otoriteye sahip kimse yoktu artık. Lausch Nene burnunu bir kitaba gömmüş, sağır ve körü oynayarak *beich*'i ayaklarımın dibinde kesik kesik havladığında tiz bir sesle çığlık atmak dışında benimle tek kelime konuşmayı reddederken yatağının ayakucunda –olabilecek en pis yerlerden birinde– kıvrılıp yatmaya devam edemezdin. Zamanımın en büyük bölümünü işte böyle geçiriyordum.

Ayrıca Ana, körlüğünün iyice ilerlemiş olması nedeniyle, Georgie'yi tek başına ziyarete gidemediğinden, onu West Side'ın öbür yanına götürmek zorundaydık. George şimdi benden daha boy-lu posluydu ve bazen bize surat assa ve hırçın davransa da her zaman aynı zihinsel engelliğin yakışıklığını koruyordu; ağır ağır soluk alıp vererek, gelişmemiş bacaklarıyla olgun bir adam gibi topallaya topallaya yürüyen bir dev. Simon'la benim eskilerimi giyiyordu, giysilerin üzerinde bu kadar farklı durduğunu görmek çok tuhaftı. Okulda ona süpürge yapımını ve dokuma öğretmişlerdi, bir tezgâhta yünden dokuduğu deve dikenini desenli kravatları gösterdi bize. Ama bu çocuk yuvasında kalamayacak kadar büyüktü; bir, bilemedin iki yıl içinde Monteno'ya veya Şikago'nun güneyindeki başka bir devlet kurumuna gönderilmesi gerekecekti. Ana bu haberi çok kötü karşıladı. “Oraya yerleştirdiklerinde onu senede bir-iki defa ziyaret edebiliriz ancak,” dedi. George adlı bu yumuşak yüzlü adamı görmeye gitmek benim için de kolay bir şey değildi. Bu yüzden, bugünlerde cebim para gördüğünden, bu ziyaretlerden sonra Ana'yı içine yuvarlandığı bu derin hüzünden –onun gibi, insanların büyük çoğunluğunun da tahminime göre sessizlik anlarında dalıp gittikleri bu hüzünden– çekip çıkarmak için don-

durma ve kek yemeye Crawford Caddesi'ndeki şık Yunan pastanesine götürüyordum. Ana, fiyatların yüksekliğinden korkup nasıl bir gürültü yaptığının farkında olmayan insanlar gibi tiz bir sesle karşı çıksa da kendisini avutmama izin veriyordu. Ben yatıştırıcı bir tonla, "Önemli değil, Anacım, endişelenme," diyordum. Çünkü Simon da, ben de hâlâ okula devam ediyor olduğumuzdan yarım kurumlarından para alıyorduk, her ikimiz de çalışıyorduk ve George esirgeme kurumunda olduğundan şimdiye kadar hiç olmadığı kadar paramız vardı. Ancak ihtiyaç fazlasından sorumlu olan eski yönetimdeki gibi Nene değil, Simon'dı artık.

Zaman zaman Nene'yi büzgülü kısa pantolonu ve eteği Öklid çizgisi kadar düzgün bir şekilde kolalanmış elbisesiyle salonda, karanlık koridorun aydınlık ucunda, kapağı Kristal-Palace'ın kubbesini andıran sobanın yanında, tek başına beklerken şöyle bir görüyordum. Ona karşı o kadar çok yanlış yapmıştık ki şimdi bizi affedemiyordu ve bu tartışılmazdı. Çünkü çok yaşlı insanlar büyük bir zihinsel zafiyet içinde olurlardı. Bizim gözümüzde o her zaman çok güçlü ve kaya gibi sağlamdı.

Simon, "Nene'nin bir ayağı çukurda," diyor biz onun düşüşü ve ölümü fikrini kabulleniyorduk. Bunun nedeni bizim çoktan dış dünyaya açılmış olmamızdı, ama Ana böyle bir perspektiften yoksundu. Nene patron, yönetici, ana kraliçe, imparatoriçe olarak gücünü daha çok onun üzerinde sınamıştı; George'un sürgünü ve bunamasının yol açtığı mutfak skandalları bile Ana'nın yüreğine yıllar boyu kök salmış saygı ve kölece bağlılık duygularını sarsamazdı. Ana, Simon'la bana gelip Nene'nin hal ve tavırlarındaki bu tuhaf değişikliklerden yakınıyor, ama bu yeni deliliğe uygun cevaplar veremiyordu.

Ama Simon sonunda, "Bu kadarı Ana için çok fazla. Lauschlar ihtiyar kadını neden bizim sırtımıza yüklesinler ki? Ana çok uzun yıllar onun kölesi oldu. O da yaşılanıyor, gözleri çok berbat; ayağının dibindeki köpeği bile göremiyor," dedi.

"Bana öyle geliyor ki bu konuda kararı annemize bırakmamız gerekir."

"Tanrı aşkına, Augie," dedi Simon sertçe –ne zaman yüzüne küçümseyen bir ifade yerleşse, kırık dişi çok etkileyici bir şekilde or-

taya çıkıyordu— “şalgam geldin, şalgam gideceksin! Yemin ederim, bu evde beyni olan tek kişi olduğumu düşündürüyorsunuz bana. Söylesene, kararı Ana’ya bırakmak ne işe yarayacak?” Ana’yla ilgili soyut ya da somut bir mesele olduğunda genellikle söyleyecek pek fazla bir şey bulamıyordum. Simon ve ben, her ikimiz de ona benzer bir şekilde davranıyorduk, ama hakkındaki düşüncelerimiz epeyce farklıydı. Bütün söyleyebileceğim, Ana’nın yalnız olmaya alışkın olmadığıydı ve aslında bunu düşündüğümde moralim fena halde bozuluyordu. Artık neredeyse kördü. Bir köşede tek başına oturmaktan başka ne yapabilirdi? Hiç arkadaşı yoktu ve ayaklarındaki erkek ayakkabılarıyla, kara beresiyle, kırmızımsı, zayıf yüzünün üzerindeki bardak dibi gibi kalın gözlükleriyle Nene’nin ayak işlerine koşturuyordu; mahallede onu bir garabet, tuhaf, kaçık biri olarak görüyorlardı.

“Söyler misin, Nene onun için ne tür bir arkadaş oldu?” diye sordu Simon.

“Belki biraz imana gelir. Hem sanırım zaman zaman biraz konuşuyorlar.”

“Ne konuşma, ne konuşma! Ana’yı haşlayıp ağlatmasına konuşma mı diyorsun sen? Senin bütün söylediğin olayları akışına bırakmamız gerektiği. Belki sen kendi kendine yumuşak başlı biri olduğunu ve yaşlı kadının yaptıklarına karşı nankörlük etmek istemediğini söylüyorsundur, ama tembellikten başka bir şey değil bu. Onun için de çok şey yaptık, unutma bunu. Yıllardır Ana’nın ensesinde boza pişirdi ve bizim sırtımızdan caka sattı. Ana buna daha fazla dayanamaz. Eğer Lauschlar bir hizmetçi tutmak isterlerse, bu, meseleyi çözer, yok istemiyorlarsa, o zaman gelip analarını götürecekler.”

Simon, Nene’nin Racine’de yaşayan oğluna bir mektup yazdı. Quakerların kayırdığı bu iki oğlun yaşadıkları şehirlerde ne durumda olduklarını bilmiyorum. Racine gibi bahçesinde çocuklar için otomobil lastiğinden salıncak kurulmuş ve içeride piyano çalınan bir yere, evlerden hangisinin piyano dersleri dahil iyi bir eğitim alan iki kızı olan Stiva Lausch’un evine benzediğini ve doğru dürüst konuşamayan Odesalı iki çocuğun bu kaos ortamında nasıl düze çıktığını düşünmeden hiçbir zaman adım atmadım. Bu iki

adam bu kadar dingin, bu kadar telaşsız görünümüleriyle bu dünyada neyin peşindeydiler? Stiva'nın gönderdiği mektupta kendisinin ve kardeşinin bir hizmetçinin uygun çözüm olduğunu düşümediklerini ve annelerinin Nelson Yaşlılar ve Hastalar Yurdu'nda yaşaması için gerekli hazırlıkları yaptıklarını sakın bir tavırla ima ediyor ve annelerini oraya götürecek olursak onlara büyük iyilik yapmış olacağımızı belirtiyordu. Anneleriyle uzun yıllara dayanan ilişkimizi dikkate alınca (nankörlüğümüze nahoş bir ima) bunu bizden rica etmekte tereddüt etmemişlerdi.

"İşte bu kadar," dedi Simon, her şeye rağmen biraz ileri gitmiş havasında. Ama olan olmuştu, geriye sadece ilgilenilecek ayrıntılar kalmıştı. Nene'ye de bu arada Rusça bir mektup gelmişti ve bu kadar kibirli birinden beklenebileceği gibi çok soğukkanlılıkla karşılaşmış, hatta böbürlenmişti; "Oo, Stiva ne kadar güzel Rusça yazıyormuş! *Gymnasium*'da öğrendiğinde bir şeyi öğrenmiş oluyorsun." Daha sonra Ana bize Nene'nin Yurt hakkında söylediklerini anlattı; çok güzel, eski bir bina, bir milyoner tarafından inşa edilmiş bir saraymış, bir serası ve bahçesi varmış; üniversiteye yakın bir yerdeymiş, dolayısıyla orada kalanların çoğu emekli profesörlermiş. Daha iyi bir yere gidiyordu. Oğulları tarafından bizden kurtarıldığına çok memnundu; orada kendi dengi insanlarla birlikte olacak, zeki insanlarla sohbet edebilecekti. Ana'nın akli karışmış, şaşkına dönmüştü; o bile yıllarca bize bağlı olan Nene'nin şimdi açıkça iddia ettiği gibi olduğunu düşündüğüne inanacak kadar akılsız değildi.

Eşyaların paketlenmesi iki hafta sürdü. Resimler duvarlardan indirildi, burun delikleri kıpkırmızı maymunlar sarıldı, işleme-
li, ensiz, uzun, Taşkent işi masa örtüleri, yumurta kapları, merhem ve ilaçlar toplandı, gömme dolabın rafından kuştüyü yorgan çıkarıldı. Sundurmadan Nene'nin büyük tahta sandığını getirdim; üzerinde Yalta, Hamburg Line, American Express etiketleri bulunan, içi mavi kır çiçeği desenli bir kâğıtla kaplı, eski Rus gazetele-
riyle dolu, küf kokulu, müzelik, sarı bir sandıktı bu. Nene değerli eşyalarının her birini büyük bir dikkatle sarıp sarmaladı, buruşacak, kırılacak şeyleri en üste yerleştirip üstüne de bolca naftalin döktü. Son gün sandığın bir hamalın sırtında ön merdivenden aşağı-

ğı indirilişini müthiş otoriter bir tavırla seyrediyor, en küçük kutyaya kadar her şeye nezaret ediyordu; buruş buruş yüzü o kadar ölümcül ve dehşet verici derecede solgundu ki ağzının kıyısında ki kıllar bir bir fark ediliyordu, ama geçici bir misafir olarak yıllar boyu birlikte yaşadığı terk edilmiş bir kadını ve evlatlarını korumak için elinden geleni yaptığı bu berbat evden ayrılmaya ve daha uygun bir konuta gitmeye hazır bir aristokrat gibi dimdik duruyordu. Nene ne kadar elden ayaktan düşmüş olsa da hâlâ muhteşimdi. Ne kadar üşütük olduğunu ve geçen yılki geçimsizliğini unuttuyordunuz. Böyle kritik bir anda eski *grande-dame* günlerindeki akıl sağlığına ve otoritesine kavuştuğuna göre geçen yılki gibi bir yıl ne anlama geliyordu? Ona karşı yüreğim yumuşadı ve o bunu istemese de ona hayranlık duydum. Evet, sürgününü gönüllü bir geri çekilişe dönüştürüyordu ve sessiz kalabalıklar limuzini uğurladığında prensle ailesi haksızlıklar tarihine son noktayı koyarken çiçeği burnunda Cumhuriyetçiler iktidardan olan hükümdarlığa sadakatin son sancılarını hissediyorlardı.

“Kendine iyi bak, Rebecca,” dedi yaşlı kadın. Ana’nın yanağına kondurduğu gözyaşlarıyla ıslanmış öpücüğü tam olarak geri çevirmedi, aklı fikri yapacağı yolculuktaydı. Einhorn’dan ödünç aldığımız hırıltıyla çalışan arabaya binmesine yardım ettik. Nene gergin bir halde, sabırsızca veda etti ve hareket ettik; ezilmiş domates kırmızısı renkli, itfaiyeci sarısı pirinç aksamı büyük, hantal arabayı iyi kötü kullanmayı beceriyordum. Dingbat bana daha yeni araba sürmeyi öğretmişti.

Birbirimize tek kelime etmedik. Michigan Bulvarı’ndaki hayhuyda söylediklerini saymıyorum, o sadece trafik hakkında bir yorumdu. Washington Park’a gelince 60. Sokak’tan doğuya döndük ve üniversitenin önüne vardık; üniversite pastırma yazının kırmızı sarmaşıkları arasında bana tuhaf, ama huzurlu göründü. Greenwood Caddesi’ni ve Yurt’u buldum. Önünde, üstüne paçavralar sarılmış hereklere dayanan yıldızçiçeklerinin büyüdüğü tarhlar bulunan iki arazi parçasını çevreleyen, on santim eninde, on santim kalınlığında uçları sivriltilmiş tahtalardan yapılmış bir çit vardı; kaldırıma giden dar yoldaki kararmış tahta banklar üzerinde, ki-reç taşı verandadaki banklar üzerinde, güneşi fazla yakıcı bulanlar

için sahanlığa yerleştirilmiş sandalyeler üzerinde, salondaki diğer banklar üzerinde oturan yaşlı erkekler ve kadınlar Nene'nin arabadan inişini seyrediyorlardı. Yavaş hareket eden, anılarına dalıp gitmiş, saçları dökülmüş, ciltleri kahverengi lekelerle dolu, Kansas sıcaklarının, Wyoming soğuklarının, ağır ev işlerinin, Uzak Batı'daki kazı işlerinin, Cincinnati'deki perakendeciliğin, Omaha mezbahalarının, seyyar satıcılığın, harman kaldırmanın, en büyüğünden en küçüğüne kadar ulusça emek harcanan envai türlü işin etkiyle kuru boyunlarındaki damarları parmak parmak görünen ihtiyarların arasında dar yoldan yukarı doğru yürüdük. Ve belki de eski terlikleri ve pantolon askıları ya da jartiyeri ve pamuk çoraplarıyla buradakilerden biri, dünyayı koruyan gizli tuz⁹ kileriydi bir zamanlar, fakat yıpranmış, çökmüş yüzleri, sulanan gözleriyle güneşte, yaprak yakılan dışarıda ya da ekşi yemek ve soğumuş sos kokularıyla içeride oturan, damarları daralmış, şişmiş ellerle baston, yelpaze, her dilde ve alfabede gazeteler tutan bu beyaz saçlı, kızarıklık yüzlü insanlar arasında onu bulmak için bizzat Origenes'in¹⁰ yeteneğine sahip olmak gerekirdi. Yurt hiç de bir milyonlar tarafından inşa edilmiş rezidans olmayıp, bir zamanlar sıradan bir apartman dairesiymiş, arka tarafında da bahçe değil mısır ve ayçiçekleri vardı.

Kamyon, Nene'nin bagajının geri kalanıyla geldi; sandığını yataklık odasına almasına izin vermediler, çünkü odayı üç kadınla daha paylaşacaktı. İhtiyacı olan şeyleri –güçlü kuvvetli, esmer kadın nezaretçiye göre çok fazla şey– almak için bodruma inmek zorundaydı. Ama ben öteberisini yukarı çıkardım ve onları giysi dolabına dizmesine, asmasına yardım ettim. Sonra, Nene'nin emriyle, bir şey unutulmadığından emin olmak için Stutz'un arka koltuğuna bakmaya gittim. Nene bana kurumla ilgili hiçbir şey söylemedi;

9 İsa'nın havarilerine verdiği öğüte gönderme. *Matta 5:13*: "Yeryüzünün tuzu sizsiniz. Ama tuz tadını yitirirse, bir daha ona nasıl tuz tadı verilebilir? Artık dışarı atılıp ayakaltında çiğnenmekten başka işe yaramaz." *Luka 13:34-35*: "Tuz yararlıdır. Ama tuz tadını yitirirse, bir daha nasıl o tadı kazanabilir? Ne toprağa ne de gübreye yarar; onu çöpe atarlar. İşitecek kulağı olan işitsin."

10 İskenderiyeli Origenes ya da Orogenes Adamantius (184?-253?), Aziz Augustinus'la birlikte erken dönem Yunan Kilisesi'nin en önemli ilahiyatçısı ve kutsal kitap yorumcusu; 2000 civarında inceleme yazdığı söylenir.

övecek bir şey bulsaydı, buraya gelmekle ne kadar iyi bir şey yapmış olduğunu göstermek için mutlaka överdi. Fakat moralinin ne kadar bozulduğunu görmemi de istemedi. Rahat bir ev elbisesi giymesini öneren hastabakıcıyı dikkate almadı ve siyah Odesa elbisesiyle gidip arka bahçedeki mısırları, ayçiçeklerini ve lahana parselini gören sallanır koltuğa oturdu. Bir sigara isteyip istemeyeceğini sordum, ama kimseden bir şey kabul etmeyecekti, hele de benden; bizim için yaptığı onca şeye Simon'la benim nasıl karşılık verdiğimiz dikkate alınırsa... Biliyordum ki gözyaşı dökmek istemiyorsa öfkeli ve ters olmaya ihtiyacı vardı. Ben gider gitmez hıçkırıklara boğulmuş olmalıydı, yaşlanmış olmak onu oğullarının kendisine ne yapmış olduklarını anlamayacak kadar ahmaklaştırmış değildi.

“Arabayı geri götürmem gerekiyor, Nene,” dedim en sonunda, “bu yüzden, eğer benden isteyeceğin başka bir şey yoksa artık gitmem gerekiyor.”

“Başka bir şey mi? Hiçbir şey.”

Gitmeye davrandım.

“Ayakkabı torbamı almayı unutmuşum. Gömme dolaptaki basma kumaştan olan torba.”

“Birkaç güne getiririm.”

“Ana'ya kalsın. Ve bu da senin zahmetine karşılık, Augie.” Kararmış gümüş tokası böcek antenini andıran büyük el çantasını açtı, öfkeyle bir çeyrek dolar uzattı bana –bahşiş– reddedemeyeceğim, cebime atamayacağım bir miktardı bu, güçbela parmaklarımı üzerine kapatabildim.

Einhornlarda da tuhaf şeyler oluyordu; Komiser arka taraftaki büyük odada ölürken ön tarafta, büroda daha bol sıfırlı tapular, kontratlar daha önce görülmedik derecede zenginlik getirerek el değiştiriyordu. Önceleri tavsiye ve bilgi almak için günde iki-üç defa tekerlekli sandalyesini babasının başucuna süren Einhorn tüm sorumluluğu tek başına omuzlamak zorunda kalınca ne kadar çetin bir işle karşı karşıya olduğunu büyük bir endişeyle kavramaya başlamış, bürodaki bütün o cıvı cıvı insan sesleri yüzüstü bırakılmanın tehlikeli ipuçlarına dönüşmüştü. Şimdi Komiser'in onu ne kadar koruyup kolladığı anlaşıyordu. Unutmamak gerekir ki Einhorn çok genç yaşta kötürüm kalmıştı. Evlilikten önce

mi, sonra mı olduğunu hiçbir zaman öğrenemedim. Einhorn evlilikten sonra diyordu, ama sağda solda duyduğuma göre Komiser Bayan Einhorn'un kuzeni Karas'a (Holloway) para ödemiş ve felçli oğluna bir gelin satın almıştı. Bu demek değildi ki Bayan Einhorn onu sevmiyordu, zira kocasına tapmak onun karakterinin en belirgin yanıydı. Her halükârda, böbürlenmelerine rağmen Einhorn babasının koruması altında yaşayan bir evlattı. *Ben* bile bunu görebiliyordum. Ve milleti dolandırmak için yazdığı bütün o mektuplar, çevirdiği dolaplar ve bütün o romantik projeler, kendisinin de üniversiteye giden bir oğlu olmasına rağmen, çocukça işlerdi. İleri yaşına kadar şımartılmış biri olarak şimdi bunca zorluğun üstesinden nasıl gelecekti? Ciddi ve kararlı olmakla diye düşünüyordu. Eski projelerini askıya aldı. "Sakat" broşürleri bir daha basılmadı ve müşteri onayıyla teslim edilen paketler artık açılmadı; onları broşürlerle ve postayla her gün gelen ödüllerden geriye kalanlarla birlikte bodruma taşıyıp istifledim; Einhorn kendini tamamen işine verdi, Komiser'in ajandasında yazılı antlaşmaları sonlandırdı ve açtı; varoşlardaki araziler ve bakkaliyelerle ilgili ortaklıklar kurdu veya var olanları sonlandırdı ve acil paraya ihtiyacı olan kişilerden kendi adına ucuza ikinci derecede ipotekler –sevdiği türden şeyler– satın aldı. Komiser'in her zaman dost olduğu sıhhi tesisat, ısıtma veya boya müteahhitlerinden rüşvet almakta ısrar etti ve bir yılın düşman edindi. Bu onu hiç rahatsız etmiyordu, zira Charlemagne'dan sonra tembel kralların gelemeyeceğini düşünüyordu –halk bunu anladığı sürece. Bundan başka ne kadar güçlük ve dalavere olursa kendini o kadar emniyette hissediyordu. Bu yüzden bozulan anlaşmalarda kavgalar çıkıyordu; faturaları asla en son gün gelmeden ödemiyordu ve çoğu insan bu davranışa ancak Komiser'in hatırına katlanıyordu. İşleri demir yumrukla yönetiyordu. "Bütün bir günü yanlışlığı apaçık ortada olan bir şeyin doğruluğunu tartışarak geçirebilirim. Kesinlikle hiç kimsenin fikir değiştirebileceğini düşünmesine izin veremem," diyordu.

Giderek seyrekleşen huzur anlarında bana öğretilen güç dersleri ve teorileri işte böyleydi ve bu dersleri Einhorn çoğu kez kendi kendine veriyor, yaptığı şeyleri ve onları yapmakta ne kadar haklı olduğunu açıklıyordu.

Bu dönemde Einhorn'un bütün istekleri çok güçlüydü ve daha önce hiç ilgilenmediği şeyleri evde istiyordu; şehirde sadece bir yerde bulunan özel bir kahve ve yürüttüğü yan işlerden biri de kaçak içki satışı olan Kreindl'dan yedi-sekiz şişe rom sipariş etti; Kreindl onları her türden şeytani ve tehlikeli unsurlarla ikinci veya üçüncü elden ilişkileri olduğu South Side'dan hasır bir sırt çantası içinde getiriyordu. Kreindl'ın insanların sahip olmaya can attıkları şeyleri temin etmesini sağlayan yanılmaz bir içgüdüğü vardı; bir kâhyanın veya bir emir erinin veya bir Leporello'nun¹¹ veya bir pezeveengin kafa yapısına sahipti. Beş Özellik'le köprüleri atmamıştı. Şimdi Komiser ölürken ve yüklüce bir mirasa konacak olan Dingbat hâlâ bekârken Kreindl vaktinin çoğunu Einhornlarda geçiriyor, odasında Komiser'e arkadaşlık ediyor, Dingbat'le konuşuyor ve çeşitli şekillerde hizmetine koştugu Einhorn'la uzun uzun konuşmalar yapıyordu.

Konuşma konularından biri eylülde ayrılan ve artık şehirde çalışan Lollie Fewter'dı. Einhorn onun artık evde olmamasından dolayı acı çekiyordu, oysa babasının hastalığı sırasında bu imkânsızdı ve artan iş yükü aylıklık ettiği yaz günlerindeki gibi onu düdüklemesine imkân tanımıyordu. Evde ve büroda sürekli biri oluyordu. Oysa şimdi onu çok istiyor ve ona sürekli mesaj gönderiyor, sonra yakınıp duruyordu. Böyle bir zamanda! Bu da canını yakıyordu. Bununla birlikte, zamanın uygunsuzluğuna rağmen nasıl bu işin üstesinden geleceğini düşünüyor, derin derin düşünmekle de kalmıyor, bunun nasıl yapılabileceğini ısrarla tartışıyordu. Kreindl'la konuştuğunu işitiyordum. Ve o hâlâ ailenin başıydı, reisiydi, düşünen ve yöneten adamdı, sorumlu muhafızdı, dikkate şayan bir babanın dikkate şayan oğluydu. Çok dikkate şayan! Kaşlarını ağarmış saçlarına doğru kaldırma tarzına kadar dikkate şayan. Pe ki, içinde kötülük tohumları taşıyorsa, tutkuları, hatta müstehcenlik derecesinde şehvet düşkünlüğü varsa, ne olmuş? Sakat olduğu için mi yakışık almıyordu bu? Bu müşkül soruya verilen, bir insanın sırf sakat olduğu için nelerden vazgeçmesi gerektiğine, yoksa lanetleneceğine karar vermenin bize kalmadığı şeklindeki cevap sizi tatmin ediyorsa bile Einhorn'un çirkin ve kötü kalpli biri ol-

11 Mozart'ın operasındaki Don Giovanni'nin hizmetkârı.

duğu bir gerçek. Bir insanın karakterini Őeytanlıklarından ve kötü-
l k yapma tarzından çıkarabilirsiniz. Ama Einhorn'un kendi ken-
dine zarar verme riskine de girdiğini d ŕ n yorum. Kendisi için
bir risk söz konusu değilse, bunun yanlıŖ olduğunu söyleyebilirsiniz.
Ya arklar kendi kendine dönüyorsa. Ya Einhorn? Tanrım, e-
kici biri olabilirdi; dünya tatlısı bir ocuk. Ve bu akıl karıŖtırıcıydı.
Sövüp sayabilirsiniz, bunun yetenekli insanların dikkatinizi enge-
rek yuvalarından ve arzularının çirkin karıŖıklıđından uzaklaŖtır-
mak için baŖvurdukları bir kurnazlık veya strateji olduğunu s y-
leyebilirsiniz, ama bu yeterince hünerle yapılır ve yeterince büyük
bir oyuna d n Ŗt r l rse, baŖlangı noktasının çok ilerisine ula-
Ŗabilir. Eğlenceli olması Ŗartıyla ki Einhornlarda bazen böyle olu-
yordu, o zaman Einhorn sadece bir amaç peŖinde koŖmakla kalma-
yıp neŖeli olmasını da bilirdi. Samimi, iten biri olabilirdi. Yine de
zaman zaman ona gazez duyar, kendi kendime onun hiç ama hiç-
bir Ŗey olmadığını söyledim. Bencil, haset, zorba, ukala ve ikiye z-
l . Ne olursa olsun, sonunda, her defasında ona büyük bir saygı
duyuyordum. Her Ŗeyden önce, hastalığına karŖı sürdürdüğü m -
cadeleyi çok takdir ediyordum. Elbette buz üzerindeki kızaklı Po-
lonyalıları yere sermek¹² büyük beceri, bir Belisarius olup Kutsal
Köse'yi aramak ise çok daha büyük bir marifettir, fakat her Ŗey,
adım attığı saha ve kullanımına verilen silahlar teraziye vuruldu-
ğunda, çok etkileyici bir performans sergilediği ve zihnen, sözünü
ettiğim arklardan biri haline geldiği g r l yordu. Bir eŖe ve di-
đer kadınlara karŖı tutumunuzun ya da babanız ölüm d Ŗeđindey-
ken zevk peŖinde koŖmanızın, bir hamamböceği gibi davranmanı-
zın karŖılıđının ne olduğunu pekâlâ biliyordu, bir karŖılaŖtırma ya-
pacak kadar zekâ sahibiydi. Yüce biri olacak kadar zekiydi. Ama
yücelik, tıpkı albino doğmak gibi kökene bağlı bir kaza nedeniyle
Çok az insana bahŖedilmiŖ özel bir yetenek olarak var olabilir an-
cak. Eğer böyleyse, bu bizi neden ilgilendirsin ki? Yo, yüce en k -
t den daha uzun yaŖamalı ve vahŖi, kanlı sulardan, sivri kaskıla-
rın, polis Ŗeflerinin sıçrattığı çamurlardan, Marlboroughlardan, al-
tın saatli iŖadamlarından, ocuk istismarcılarından, insan kasapla-
rından ve St. John'un dünya çapındaki kiralık atlı araba servisin-

12 *Hamlet*, I. Perde, I. Sahne.

den kurtulmak için sığınacak kuru bir köşe bulmalıdır. O zaman sakatlığın alevlendirdiği yakıcı arzulara sahip, mumya bacaklı, zavallı Einhorn'un üzerine neden gitmeli?

Neyse, ben yanında durmaya devam ediyordum ve o bana, "Ah, şu kancık! Çilli suratıyla salaş madenci meyhanelerinde sürten şu adi fahişe!" diyordu. Kreindl'la, ona çılgınca teklifler içeren mektuplar gönderiyordu. Fakat aynı zamanda da, "Böyle bir zamanda aklımın karıda kızda olmasının hıyarlıktan başka bir şey olmadığını biliyorum. Bu benim sonum olacak," diyordu. Lollie mektuplarına cevap veriyor, ama gelmiyordu. Kafasında kendisiyle ilgili başka planlar vardı.

Bu arada Komiser sahneyi terk etmekteydi. Onu on yıl önce terk etmiş üçüncü karısının neoklasik tarzda sayvanlı bir karyolayla, başını yayının üzerine eğmiş bir küpidle ve yaldızlı aynalarla dekore ettiği, bir zamanlar pek görkemli olan yatak odasında Komiser'in ziyaretine başlarda çok sayıda dostu, ahababı geliyordu. Oda, yerde tükürük hokkaları, şifonyerin üzerinde purolar, çek koçanları ve oyun kartlarıyla yaşlı bir işadınının odasına dönüşmüştü. Memleketinden ve sinagogdan yaşlı ahbablarıyla ve eski iş ortaklarıyla çevrili vaziyette yattığı yerden onlara işinin bittiğini söylerken eğleniyor gibiydi. Şaka yapmak ve kendisine şaka yapılmasına izin vermek hayatı boyunca bir türlü kurtulamadığı bir alışkanlıktı onda. Coblin sık sık uğruyordu; pazar günleri öğleden sonra, Beş Özellik de hafta içinde süt kamyonuyla geçerken – genç bir adam olarak Beş Özellik hatırı sayılır derecede geleneklere bağlılık gösteriyordu, en azından görünüşte saygıda kusur etmiyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse Komiser'in bu davranışı pek de ciddiye aldığına inanmıyorum, yine de orada bulunması kötü bir şey değildi, en azından kime sevgi göstermesi gerektiğini bildiğini gösteriyordu. Ve muhtemelen Komiser'in ölüm karşısındaki tutumunu, takındığı birinci sınıf stoacı tavrı onaylıyordu. Einhornların kiracısı, cenaze levazımatçısı Kinsman ziyarete gelemediği için çok rahatsızlık duyuyordu; beni yolda çevirip Komiser'in sağlığını sor-du ve bundan kimseye söz etmememi istedi. "Bunlar benim için en zor anlar," dedi. "Dostlarımdan biri ölürken ben neredeyse bana çalışan ihtiyar Granum kadar memnun görünüyorum." İhtiyar

Granum ölmekte olanların başucunda bekleyen ve ilahi okuyan adamdı; zayıf, yüzü harap olmuş, Çin mahallesinde giyilen türde siyah alpaka bir kostüm giyen ve ufacık ayaklarında pantuflar olan bir adamdı. “Gelirsem,” dedi Kinsman, “insanların ne düşüneceğini biliyorsun.”

Komiser ölüme yaklaştıkça odasına kabul edilen ziyaretçilerin giderek sayısı azaldı ve esprilerinin ve alaycı tonunun yol açtığı *klatch*¹³ sona erdi. Şimdi yanında daha çok Dingbat kalıyordu, bilardo salonunu bırakıp babasına bakması için Einhorn’un onu sıkıştırmasına gerek yoktu, çünkü çok üzülmüştü; doktorun teşhisini kabul edecek son insandı; büyük bir inançla, “Yaşlılar hasta düştüğünde bütün şom ağızlı doktorlar böyle der. Komiser’in sağlam bir bünyesi var, o çok güçlü biri!” diyordu. Ama şimdi, tango öğretmeni topuklarını tıkırdatarak aceleyle odaya girip çıkıyor, Komiser’e yemek yediriyor, ona masaj yapıyor ve arka avluda mobilyalar üzerinde oyun oynayan çocukları kovalıyordu: “Toz olun, haytalar. Hasta var burada. Veledizinalar, size hiç mi terbiye vermediler!” Hasta odasını yarı karanlık tutuyor ve minder üzerine kurulup gece lambasının ışığında *Captain Fury*, *Doc Savage* ve daha başka ucuz dergilerden spor hikâyeleri okuyordu. Bu aşamada Komiser’i sadece bir defa, Einhorn kimi belgeleri gidip getirmem için beni çalışma odasına gönderdiğinde, ayakta gördüm; Komiser oturma odasının karanlığında iç çamaşırlarıyla yavaş yavaş dolaşüyor, eksik düğmeleri nedeniyle hesap sormak için Bayan Einhorn’u arıyordu; boynundan beline kadar sadece iki düğmesi kalmış olduğunu görmekten öfkeye kapılmıştı; düğmesiz yerlerden teni görünüyordu. “Olmaz böyle şey!” diyordu. “*Lig a naketter.*”¹⁴ Yangından dolayı hâlâ kızgındı.

Sonunda Komiser nadiren uyanıp insanları tanımakta zorlanır hale geldiğinde Dingbat yatak odasındaki yerini Kinsman’ın adamı Granum’a bıraktı. Ama gelin görün ki Komiser havluya sarılmış on iki vatlık lambanın ışığında ihtiyar gözcünün tuğla kırmızılığındaki yuvarlak, süngerimsi yanaklarını tanıdı ve “Du?”¹⁵ De-

13 (İng.) Gevezelikler.

14 (İng.) Çınlıçplak yattım.

15 (Alm.) Sen misin?

sene düşündüğümünden çok daha fazla uyumuşum,” dedi. Einhorn daha sonra sözü Cato’ya, Brutus’a ve ölüm anındaki sükûnetleriyle ünlü diğer şahsiyetlere getirerek bunu defalarca tekrarlayacaktı; o bunun gibi hakikatlerin koleksiyonunu yapıyor ve uygun karşılaştırmalar yapabilmek için okuduğu her şeyi pazar eklerini, pazar-tesi gazetelerindeki vaaz özetlerini, Haldeman-Julius yıllıklarını¹⁶ bütün veciz söz derlemelerini didik didik ediyordu. Yapılan karşılaştırmalar her zaman cuk oturmuyordu. Bununla birlikte, Komiser, bu yaşlı Don Juan, ölüm karşısında ne endişe ne dehşet duyması ve ömür boyu edindiği alışkanlıkları son saatlerinde gözden geçirmeye yanaşmaması nedeniyle kendisinden söz edilmesini hak etmiyor değildi.

Komiser o gece Kinsmanlarda devasa bir tabutun içine yatırıldı. Sabahleyin geldiğimde büro kapalıydı; kuru sonbahar havasının soğuşundan, güneşinden korunmak için yeşil ve siyah plili storlar aşağı indirilmişti; arkadan dolaşıp servis kapısından eve girdim. Bütün aynaların üstü, batıl inançları çok kuvvetli olan Bayan Einhorn tarafından örtülmüştü ve karanlık yemek odasında Komiser’in Bill Cody tarzı favorilerinin gür ve canlı olduğu zamanlarda çekilmiş bir resminin yanında, kiliselerde bulunan türde soluk, beyaz bir kabın içinde bir mum yanıyordu. Arthur Einhorn dedesinin cenaze merasimi için Champaign’den gelmişti ve ailenin doğal olarak kapıldığı çılgınlıktan uzak, elleri kıvrır kıvrır, entelektüel saçlarında mesafeli bir öğrenci zarafetiyle masada oturuyordu; sempatik ve zekiydi, ama büfenin üzerine konmuş rakun kürkü ceketine ve üstüne atılmış beresine rağmen pek genç görünmüyordu; şimdiden yanaklarında çizgiler oluşmuştu. Einhorn’la Dingbat’in yelekleri, üst baş yırtıklarını simgeleyen jilet kesikleriyle doluydu. Tambow’un eski karısı resepsiyonlarda, düğünlerde şarkı söyleyen oğlu Donald’ın eşliğinde mürebbiye saç tuvaleti, çarpılmış kelebek gözlüğüyle ordaydı ve tabii bir aile görevi olarak Karas-Holloway’le alnına bir fino köpeğinin saçları gibi düşen perçemi, yoğun huzursuzluğu ya da hoşnutsuzluğuyla karısı da. Kadının orasından burasından et fıskırıyordu; kırmızı suratında her zamanki gibi suçla-

16 Yayımcı Emanuel Haldeman-Julius tarafından 1919’da yayımlanan ve çok ucuz fiyata satılan Küçük Mavi Kitaplar.

yan, eleştiren bir ifade vardı. Kendisini Einhornlardan korusun diye kocasının kuzininin başının etini yiyip durduğundan haberdardım. Onlara güvenmiyordu. Kendisine her şeyi, South Side'da lüks döşenmiş kocaman bir daire, Haviland porselenleri, Venedik storu, Acem halıları, Fransız duvar halıları, on iki lambalı Majestik radyo alan kocasına bile güvenmiyordu. Karas, kruvaze takım elbisesi, suni ipekten siyah gömleği, yüzündeki siğilleri yok etme ve saçlarını arkaya yatırmada zorlanan, ama neticede başaran bir adam havasıyla oradaydı. Kusursuz görünmekten olduğu kadar servet kazanmasını engellemeyen olağanüstü İngilizcesinden ve sıfırdan başlamış olmaktan büyük bir mutluluk duyuyordu; insanlar yüzünü buruşturması, küçük gözleri ve benzer şekilde altı silindirli sarı Packard'ının ileri atılması karşısında ona yol veriyorlardı.

Bundan uzun zaman sonra Bayan Karas ile Jackson Park yakınlardaki bir fırında oldukça tuhaf bir on dakika geçirdim, fırına yanımda Yunanlı bir kızla girmiştik; ince yazlık elbisemiz içinde kol kola olduğumuz ve sabahın erken saatinde hayli sıkı fıkı göründüğümüzden Bayan Karas kızın müstakbel eşim olduğunu varsaymıştı. Beni hemen tanıdı, o kadar sevindi ki yüzü pembeleşti, ama hafızası ona yanılttığından öyle garip şeyler anlatıyordu ki onu ne durdurmanın ne de düzeltmenin imkânı vardı. Kıza onun ailesinden biri sayıldığımı söyledi; beni Arthur kadar sevmiş ve evine bir akraba gibi kabul etmişti; karşılaşmamıza sevinmiş ve mutlu olmuştu; ne kadar büyümüş, ne kadar yakışıklı olmuşsun diyerek omuzlarımdan tuttu, kızlar her zaman (bürodaki ve bilar-do salonundaki genç kızlar arasında sanki Akhilleus'muşum gibi) fiziğime gıpta ederlermiş zaten. Geçmişin sevgi ve iyilikle yeniden yazılması için duyulan arzunun büyüklüğünden şaşkınlığa düştüğümü söylemeliyim. Sanki gerçekten yetimmişim gibi insanlar beni evlatları olarak görmeye eğilimliydiler, ama Bayan Karas hiç böyle davranmamış, onca zenginliğin içinde surat asmış, şık ve esrarengiz kocasına diş bilemiş ve Einhornları çekiştirmişti. Onun evinde sadece Einhorn'un şoförü olarak bulunmuş ve ziyaret boyunca ben başka bir odada oturmuştum. Ev sahibesi olmamasına rağmen masadan bana kahve ve sandviç getiren Tillie Einhorn olmuştu. Şimdi, kahvaltı için bana ufak sandviç ekmekleri satın alan

Bayan Karas gizli endişeler içinde büyütülen hayali çiçeklerle geçmiş süsleme fırsatını bulmuştu. Söylediği hiçbir şeyi yalanlamadım; hepsinin doğru olduğunu söyledim; bıraktım coşkusunu yavaşlasın. Hatta ziyaretine gitmediğim için beni haşladı. Düşmanca bir tavırla ve ifadesiz bir yüzle oturduğu, Bavatsky kahve yaparken benim mutfak işlerine yardımcı olduğum definden önceki kahvaltıyı hatırlıyorum da.

Yorulmuş, ama yıkılmamış Einhorn kıvrık kenarlı siyah fötr şapkasını ensesine kaydırmış sigara tütürüyordu; ara sıra verdiği emirler dışında bana tek kelime ettiği yoktu. Dingbat, kuru, hırıltılı sesiyle kardeşinin tekerlekli sandalyesini Kinsmanlara kadar sürmekte ısrar ediyordu. Sonunda Einhorn'u oraya götüren, annesinin yanı sıra yürüyen Arthur değil, ben oldum. Onu sırtımda limuzine kadar götürdüm, sonra aynı şekilde limuzinden çıkarıp sonbaharın hüküm sürdüğü, bodur ağaçlar dikilmiş, yollarına taş döşenmiş mezarlık parkına sırtımda taşıdım, ardından aynı şekilde müteveffanın yakınları için verilen söğüş et yemeye götürdüm; akşam olunca da siyah yas kıyafetleriyle sırtıma alıp yanakları sırtıma değer, cansız, cılız bacakları kalçamdan aşağı sarkar vaziyette sinagoga taşıdım.

Einhorn dindar biri değildi, ama sinagoga gitmek kaçınamayaacağı bir formaliteydi ve ne düşünürse düşünsün, nasıl davranacağını bilirdi. Coblinler de bu cemaate dahildiler ve Kuzin Anna takmış takıştırmış kadınların kuğurmaları ve baş döndürücü kokuları arasında Howard'a ağlarken, gelecek yıl ateş ya da suda hayatı son bulacak –İngilizceye böyle çevriliyordu– olan için gözyaşı dökerken koridorun erkeklerle kadınları birbirinden ayıran perdesinin gerisinde ona eşlik ettim. Ancak bugünkü atmosfer, Tevrat rulolarının kadife kaplı rahlelerine asılı zillerin şingırtıları arasında kalabalıkların şalları ve şapkalarıyla ilk defa dua ettikleri zamankinden çok farklıydı. Karanlık çökmüştü ve sinagogda boğuk sesle, fısıltıyla, hırıltıyla, aksırıp tıksırarak, vızıldayarak Musevi akşam duaları okuyan yaşlı sesli, saç sakal birbirine karışmış müdavimlerden, yaşlı yüzlerden ibaret küçük bir grup vardı. Vakit geldiğinde yetimlerin *Kaddish*'ini okuma sırası kendilerine geldiğini Digbat'la Einhorn'un kulağına fısıldamak gerekti.

Dönüşte Kreindl'la birlikte Karas'ın Packard'ına sıkıştık. Einhorn kulağıma, "Kreindl'a söyle, evine gitsin," diye fısıldadı. Dingbat yatmaya gitti. Karas South Side'a hareket etti. Arthur arkadaşlarını görmeye gitmişti, sabahleyin Champaign'e gitmek üzere yola çıkacaktı. Einhorn'a daha rahat giysiler ve terlik giydirdim. Soğuk bir rüzgâr esiyordu ve arka avlu ay ışığıyla pırıl pırıldı.

Einhorn o gece beni bırakmadı; yalnız kalmak istemiyordu. Ben yanında otururken o, semt gazetesinde yayımlanmak üzere babasının ölüm ilanını bir başmakale tarzında kaleme aldı. "Üstü yeni kapatılan bir mezardan dönen cenaze arabası, geldiğinde Şikago'yu bir bataklık olarak bulan ve büyük bir şehir olarak bırakıp giden bir adam bırakıyordu arkasında. O buraya Bayan O'Leary'nin ineği tarafından çıkarıldığı söylenen Büyük Yangın'dan¹⁷ sonra geldi; Habsburg tiranının zorunlu askerlik hizmetinden kaçıyordu ve hayatı boyunca bir inşaatçı olarak büyük anıtların, Firavunların piramitleri ya da Büyük Petro'nun Neva nehrinin kıyısına kurduğu, binlerce insanın Rus bataklıklarında yok olup gitmesine yol açan başkent gibi kölelerin kemikleri üzerine kurulmasına gerek olmadığını ispatladı. Babam gibi bir Amerikalının hayatından çıkarılacak ders, Strelitzlerin ve kendi öz oğlunun katilinin hayatından çıkarılacak dersin aksine başarının namusla at başı gittiğidir. Babam, felsefenin ölümün incelenmesi olduğunu ileri süren Platon'u tanıımıyordu, ama yine de başucunda bekleyen yaşlı adama aşağıdaki sözleri söyleyerek bir filozof gibi öldü..." Bu minval üzere gidiyordu yazı; robdöşambrına sarınmış, başında kadın çorabından başlığı çalışma masasına oturup dilinin ucu dişlerinin arasında büyük bir enerjiyle bunları yarım saat içinde karaladı.

Bundan sonra elimizde boş bir klasörle babasının odasına gittik, kapıları kapatıp ışığı açtık ve Komiser'in belgelerini gözden geçirmeye başladık. Einhorn emirler yağdırarak kâğıtları bana uzatıyordu. "Bunu yırt. Bu yakılacak, kimsenin onu görmesini istemiyorum. Bu notu nereye koyduğunu sakın unutayım deme; yarın sorarım sana. Çekmeceleri aç, ters çevir. Anahtarlar nerede? Pantolonunu silkele. Giysilerini yatağın üzerine koy, ceplerini ara. Demek Fineberg'le çevirdiği iş buymuş ha? Tam anasının gözü bizim

17 1871'de Şikago'nun büyük bir bölümünü yok eden yangın.

ihtiyar, gerçek bir fenomen. Şimdi her şeyi düzene sokalım, ilk yapılacak şey bu. Masanın üstünü topla ki bütün bunları sınıflandırabilelim. Bu giysilerin çoğu satılabilir; modası fazlasıyla geçenler dışında giyemeyeceklerimi sat. En ufak bir kâğıt parçasını atayım deme. Babam önemli şeyleri böyle kâğıtlara karalardı. İhtiyar son-suza kadar yaşayacağını düşünürdü, bu onun sırlarından biriydi. Galiba bütün güç sahibi ihtiyarlar aynı şekilde düşünüyorlar. Sanırım, onun öldüğü gün bile aslında ben de öyle düşünüyordum. Hiçbir şey öğrendiğimiz yok, hem de hiç, yazılmış onca tarih kitabına rağmen. Onlar sadece bu konudaki düşüncelerimizi ve kendi kendimize ileri sürdüğümüz savları yansıtır, ama o içimize almamız –böyle bir yeteneğimiz varsa– gerektiği varsayılan dışarıdan gelen bir ışıktır. Mükemmel tavsiyelerle dolu bir ambar vardır, ama biz daha iyi olamıyorsak, bunun nedeni yararlanacağımız bir dünya harika ve doğru fikrin olmaması değil, kendimizi beğenmişliğimizin onların hepsinin toplamından daha ağır çekmesidir,” dedi Einhorn. “İşte, dün babama borcu olmadığı yalanını söyleyen Margolis hakkında bir şey. ‘Çarpık Ayak, iki yüz dolar!’ Ya bana bunu öder ya da ciğerini sökerim, o ikiyüzlü, sahtekâr orospu çocuğunun!”

Gece yarısını ettiğimizde yırtılan kâğıtlar, tüten dumanı yeni bir papanın seçildiğini haber veren kardinallerin oy pusulaları gibi koca bir yığın oluşturmuştu. Ama Einhorn gelinen noktadan memnun değildi. Babasının borç verdiği insanların çoğu Margolis gibi gösterilmişti; “Sarı Diş”, “Kırmızı Kafa”, “Haşere”, “Bay Kahkaha”, “Belediye Meclis Üyesi Sam”, “Achtung”, “Bashan Kralı”, “Çorba Kaşığı” Komiser bu adamlara borç vermişti ve toplamı yedi sekiz bin doları bulan bu paralar için alınan notlardan başka ortada bir kayıt yoktu. Einhorn onların kim olduğunu biliyordu, ama ödemek istemeyenlerden bu parayı almanın yolu yoktu. Bu da Komiser’in oğlunu onun zannettiği kadar parlak bir durumda bırakmadığının ilk işaretiydi; bu alacakların tahsili her zaman iyi davranmadığı bir sürü adamın namus anlayışına kalmıştı. Einhorn endişeli ve düşünceli bir havaya büründü.

“Arthur hâlâ dönmedi mi?” diye sordu sinirle. “Treni sabah erken kalkıyor.” İhtiyarın kadınca bir lüks içinde kapağı attığı bir za-

manların gösterişli odasının yıkıntıları arasında Einhorn bir kuşun gözlerini andıran yuvarlak gözleriyle oğlunu düşünüyordu, sonra biraz sakinleşerek, “Neyse, bu şeyler zaten ona göre değil, o şairlerle, entelektüel insanlarla sohbet ediyor,” dedi. Arthur’dan her zaman böyle söz ederdi ve bu onu çok rahatlatırdı.

Aklıma Krezüs'le¹ ilgili o eski hikâye geliyor; mutsuz hükümrân rolünü Einhorn'a veriyorum. Başlangıçta, mutluluk üzerine tartışmalarında haklı ya da haksız olan Solon'a öfkeli zengin ve kibirli adam, zengin taşra adasına ziyaret etmeye gönül indirmiş, zamanının Parislisidir. Bilgeliğin neden Solon'u bu altın ve mücevherat sahibi yarı-barbar karşısında daha hoşgörölü davranmaya itmediğini anlamaya çalışıyorum. Fakat, neyse ne, Solon haklıydı. Ve haksız olan Krezüs dersini gözyaşları içinde, onu bir odun yığını üstünde yakacakken vazgeçip hayatını bağışlayan Kiros'tan alacaktı. Bu yaşlı adam başına gelen felaketler nedeniyle bir düşünür, bir mistik ve bir akıl verici oldu. Sonra Kiros'un kafasını intikam için uçuran Kraliçe onu kan dolu bir tulumun içine attı ve, "Kan istiyordun öyle mi? Al sana kan, iç içebildiğin kadar!" diye bağırdı. Sonra oğlu deli Kambises, Krezüs'ün servetini miras aldı ve kendi öz kardeşini öldürdüğü ve kafaları ve vücutları tıraş edilmiş rahipleri dehşet içinde bırakarak zavallı Apis öküzünü yaraladığı gibi onu Mısır'da öldürmeye çalıştı. 29 Buhranı Einhorn'un Kiros'u ve banka iflasları onun odun yığnında yakılması, bilardo salonu Lidya'dan sürgün edilmesi ve tehditlerini şu ya da bu şekilde savuşturmayı başardığı Kambises'in gangsterleriydi.

1 Krezüs, Kroisos ya da Karun (MÖ 595-547). Lidya kralı.

Komiser genel çöküşten önce öldü ve mezara defnedilmesinin üzerinden çok zaman geçmemiştir ki La Salle Sokağı ve New York şehir merkezindeki gökdelenlerden atlayarak intiharlar başladı. Einhorn, kısmen Komiser'in güvene dayalı borç verme yöntemi, kısmen de kendi kötü yönetimi yüzünden piyasadan ilk silineceklerden biriydi. Insull şirketlerinin gerçek değerlerinin çok üzerine fırlamış hisse senetlerine yaptığı yatırımlarda binlerce dolar kaybetti; bütün parasını kesinlikle elinde tutamayacağı binalara yatırarak sadece kendisine kalan mirası değil, Dingbat'ın ve Arthur'unkileri de batırdı. Sonunda Einhorn'un elinde Clearing ve havaalanı civarında birkaç çorak toprak parçasından başka bir şey kalmadı ve bunlardan bir kısmı vergilere gitti; ara sıra onu arabaya gezmeye götürdüğünde, "Şuradaki bir sıra dükkân bize aitti," ya da iki baraka arasındaki yabancı ot bürümüş bir arsayı göstererek, "babam sekiz yıl önce burayı satın aldı, niyeti üzerine bir garaj yapmaktı. Ama bunu asla yapmadı," derdi. Bu yüzden, onu arabayla gezdirmek, çok fazla yakınmasa da –duygusallıktan uzak ve yeri geldiği için sözünü ediyormuş gibi yorum yapıyordu– insanın içini hüznle dolduruyordu.

Komiser tarafından yüz bin dolar nakit dökülerek inşa edilen oturdukları bina bile sonunda dükkânlar kapandıktan ve üst katlardaki kiracılar kiralalarını ödemez olduktan sonra elden çıkmıştı.

"Kira yoksa, ısıtma da yok," dedi kışın sert görünmekte kararlı Einhorn. "Mal sahibi mal sahibi gibi davranmalı ya da malından mülkünden vazgeçmelidir. Ekonominin yasalarına, zor zamanlar olsun ya da olmasın, uyacak ve tutarlı olacağım." Davranışını böyle haklı çıkarmaya çalışıyordu. Bu onu mahkemeye verilmekten ve bütün masrafları ödemeye mahkûm edilmekten kurtarmadı. Sonra boş dükkânları daire olarak kiraya verdi; birini bir Zenci aileye, diğerini pencereye boyalı bir el ve kocaman bir beyin resmi asan Çingene bir falcıya. Binada kavgalar oluyor, borular ve musluklar çalınıyordu. İyi havalarda kaldırımında keman konserleri veren, şimdi kış gelince, Einhorn'un vitrininin önünden öfkeli bakışlarla gözlerini pörtleterek geçen kızıl saçlı Polonyalı berberin başını çektiği kiracılar artık düşmanı olmuşlardı. Einhorn ona ve daha birçok kişiye tahliye davaları açtı; bu yüzden komünist bir örgüt evin önünde protesto gösterisi yaptı.

“Sanki komünizm hakkında ben onlardan daha fazla bilmiyormuşum gibi,” dedi acı bir espriyle. “Bu konuda ne biliyorlar ki, bu cahil puştlar? Sylvester bile devrim hakkında ne biliyor?” Sylvester şimdi komünist partinin faal bir üyesiydi. Böylece Einhorn, şerifin adamlarının müdahale etmesini bekleyerek Komiser’in bürosunun ön tarafına, grev gözcülerinin onu görebileceği bir yere oturdu. Evin pencerelerine balmumu sürmüş ve mutfığa bir kâğıt torba dolusu dışkı atmışlardı. Bunun üzerine Dingbat evi korumak üzere bilaro salonundaki adamlardan bir devriye oluşturmuştu; Dingbat, Betzhevski’ye karşı büyük bir öfke duyuyor; dükkânına bir baskın yapıp aynalarını parçalamak istiyordu. Dükkân da dükkân olsa ya! Krizin bu aşamasında, Betzhevski içinde bir tek koltuktan ve Flaman karanlığında kanaryalarını tuttuğu bir kafesten başka bir şey bulunmayan bir bodrum katına taşınmıştı. Clem Tambow sakalından anlayan tek kişinin kızıl saçlı berber olduğunu söyleyerek tıraş olmaya hâlâ ona gidiyordu. Dingbat bu yüzden ona içerliyordu. Fakat Betzhevski mahkeme kararıyla tahliye edildi ve karısı kaldırırmda dikilip Einhorn’a kokuşmuş, sakat Yahudi diyerek beddua okudu. Dingbat’ın ona yapabileceği bir şey yoktu. Einhorn, “Ben söylemedikçe şiddete başvurmayacaksınız,” diye kesin emir vermişti. Olayları önleyememişti, ama kontrol etmek istiyordu ve Einhorn kendisine kalan mirası son kuruşuna kadar kaybettirmiş olsa da, Dingbat söz dinliyordu. “Kriz sadece bizi vurmadı,” diyordu, “herkesi vurdu. Eğer Hoover ve J.P. Morgan krizin geldiğini göremedilerse, Willie nasıl görecekti? Ama o bizi yeniden suyun üstüne çıkaracak. Ben ona güveniyorum.”

Bu zoraki tahliyelerin nedeni üst katlar için bir yağmurluk üreticisinden Einhorn’un iyi bir teklif almış olmasıydı. Belediye, güvenliği ve imar planını ihlal etmek, meskûn mahalde sınai işyeri açmak suçlamasıyla geldiğinde birçok dairenin ara duvarları yıkılmıştı. O zamana kadar makinelerin bir kısmı getirilip kurulmuştu bile, ve –küçük çapta bir dolandırıcı olan– yağmurluk imalatçısı taşınma masraflarını karşılaması için Einhorn’u sıkıştırıp duruyordu. Einhorn, bütün ilkeleri ayaklarının altına alıp zemine cıvatalanan makinelerin kendisine ait olduğunu iddia ettiğinde ortaya yeni bir dava konusu çıktı. Bu davayı da kaybetti ve imalatçı ma-

kineleri söküp taşımaktansa pencereleri kırıp makaralarla aşağı indirmeyi daha uygun buldu ve bunu yapmasına izin veren bir mahkeme kararı çıkarttı. Einhorn'un zincire asılı devasa tabelası zarar gördü. Ancak bunun pek önemi yoktu, zira son büyük mülkü olan binayı kaybetti ve işsiz kaldı. Büro kapatıldı ve eşyaların çoğu satıldı. Çalışma masaları yemek odasındaki masaların üzerine, dosyalar yatağın yanına yığıldı, öyle ki yatağa ancak bir tarafından yaklaşılabiliyordu. Daha iyi günler beklentisiyle elinde mümkün olduğunca çok mobilya tutmak istiyordu. Yanmış, sonra da alelacele ucuz kumaş kaplanmış ve hâlâ is kokan mobilyanın geri getirildiği (sigorta şirketi topu atmış ve talep edilen parayı ödememişti) oturma odasında döner koltuklar vardı.

Einhorn hâlâ bilardo salonunun sahibiydi ve yönetimini şahsen üstlendi; girişte, yazar kasanın yanında kendine bir tür büro oluşturdu ve bir şekilde işlerini yürütmeye devam etti. Bu acıklı duruma düştükten sonra toparlanmak o kadar kolay değildi. Fakat zamanla oranın da patronu oldu ve para biriktirmesine imkân sağlayan yeniden örgütlenme projeleri geliştirdi. İlk, öğle yemeği servis etmek için bir tezgâh. Tezgâha yer açmak için bilardo masaları geriye çekildi. Sonra bir adet yeşil "Yirmi-Altı"² zar masası. Her zaman noter ve sigorta ajanı olarak kaldı; gaz, elektrik ve telefon şirketlerinin faturalarını tahsil etme hakkını elde etti. Bütün bu şeyler yavaş yavaş oldu, çünkü kriz döneminde hiçbir şey hızlı ilerlemiyordu, düşüşün hızından ve derinliğinden yaratıcılığı bile dumura uğramıştı; hiç değilse Arthur'un ve Dingbat'in parasını kurtarmak için ne yapabileceğine kafa yoruyordu daha çok. Buna ilaveten bir de çevre meselesi vardı; Einhorn'un dünyası bir sokağa ve geri kalan bütün malını mülkünü kaybettiği için bir tek yere indirgenmişti; dolardan kuruşa düşmenin yanı sıra kalın bir toz tabakasıyla kaplanmış, çalışmayan makinelerin koyu sessizliği bu önemsizliğin ve yıkımın üzerine çökmüştü. Ve o, sakat ve yaşlı adam, ayrıntılı, muhteşem planlardan basit entrikalara kadar düşmüştü. Onun gözünde, genel felaket yeterli bir mazeret oluşturmuyordu –onun hızıydı çoğu kez başkalarının görmesini engel-

2 1920'ler-1950'ler arasında Orta Batı Amerika'da çok ragbet gören, oyuncuların 1'den 6'ya kadar bir sayı seçip 10 zarı 13 defa attıkları bir zar oyunu.

leyen— ve ona öyle geliyordu ki Komiser'in servetini miras alır almaz felaket sadece ihtiyarın sesine itaat eden küçük bir altın hayvan koleksiyonu gibi şahlanıp uzaklaşacaktı.

“Elbette,” diyordu bazen, “kriz şahsen benim için o kadar korkunç bir şey değil. Daha önce de sakat biriydim, şimdi de. Refah bana ayaklarımı geri verecek değil; başına ne geleceğini bilen biri varsa, bu William Einhorn'dan başkası olamaz. Buna inanabilirsiniz.”

Doğrusu, ona hem inanıyor hem inanamıyordum. Bu inancın günün ilk ışıklarından daha solgun ve zayıf bir ışık olduğunu, büyük binayı kaybettiğinde ve iş duygusundan çok gururdan esinlenen son bir çabayla Arthur'un birkaç bin dolarlık mirasını kurtarmak isterken batırdığında ne kadar üzüntülü günler geçirdiğini biliyordum. Einhorn o zaman alçak bir sesle, “Augie, sen benim için bir lüksün. Senden vazgeçmem gerekiyor,” diyerek bana resmen yol verdi. Kitap dolu bu kasvetli odayı terk edip bilardo salonunun yönetimini bizzat üstlendiğini bildirmeden önce ağır yaralanmış, yenilmiş vaziyette günlerini hiç tıraş olmadan çalışma masasının başında kapkara düşünceler içinde geçirdiği bu kötü dönemde ona —bütün hayatı düzenli bir şekilde sürdürülen alışkanlıklara bağlı olan ona— Dingbat'le Bayan Einhorn baktılar. Başkanlık seçiminde yenilip sıradan bir parlamento üyesi olarak başkente dönen bir Adams gibi. Arthur'u üniversiteden alıp —Arthur'un da buna rıza göstermesi şartıyla— işe koşmadıkça kendisinin bir şeyler yapması gerekiyordu, çünkü başka çareleri kalmamıştı; eve para sağlamak için sigorta poliçelerini bile satmıştı.

Arthur'un bir mesleği yoktu; o —Kreindl'in şimdi ailesini geçindiren dişi oğlu Kotzie'nin aksine— edebiyat, dil ve felsefe konularında genel kültür eğitimi alıyordu. Oğulların başarıları ansızın büyük bir önem kazanmıştı. Howard Coblin saksofonuyla para kazanıyordu. Kreindl artık oğlunun kadınlara karşı anormal soğukluğu konusunda benim önümde ileri geri konuşmuyordu. Bunun yerine ona gidip bürosunun altındaki eczanede bana bir iş bulmasını istememi tavsiye etti. Kotzie soda satan tezgâhın gerisinde bir başkasının yerine geçici olarak çalışacağım bir iş buldu. Minnettardım, zira Simon liseden mezun olmuş, yardım parası kesilmişti.

Ayrıca La Salle Sokağı Garı'nda artık her gün çalışmıyordu. Borg başkalarını sağa sola yollayıp yerlerine kendi işsiz kayınbiraderlerini yerleştiriyordu.

Tasarruflara gelince, Nene'nin halefi olarak Simon'un idare ettiği aile parası buharlaşmıştı. Banka krizin daha ilk günlerinde kepenklerini kapatmıştı; sütunlu bina şimdi balık satılan bir yerdi; Einhorn orayı kendi bیلardo salonunun köşesinden görebiliyordu. Simon yine de liseden –nasıl başardı, bilmiyorum– iyi derecele mezun oldu ve okul yüzüklerinin ve iğnelerinin satın alınmasından sorumlu sınıf veznedarı seçildi. Sanırım son derece dürüst ve doğru görünüyor olması nedeniyleydi bu. Para için okul müdürüne hesap vermek zorundaydı, fakat bu onu kuyumcuyla anlaşarak cebine elli dolar atmasını engellemedi.

Simon'un büyük projeleri vardı; benim de. Bunlardan birbirimize söz etmiyorduk. Fakat ben, uzun zamandır onu gözlemleme alışkanlığında olduğumdan, onun ne işler çevirdiğini bir dereceye kadar biliyordum, oysa o benim ne yapıp ettiğimi sormak zahmetine bile girmiyordu. Herkesin devlet memurluğuna girmek için sınavlara hazırlandığını söyleyerek şehir üniversitesine kaydoldu. İnsanlar okul ve kütüphane ilan tahtalarında kocaman harflerle yazılan iş teklifleri üzerine meteoroloji bürosundaki, jeolojik araştırma merkezindeki ve postanelerdeki boş kadrolara hücum ediyordu.

Simon kendini satmayı iyi biliyordu. Belki okumalarıyla ve geliştirdiği yönetici bakışlarıyla ilgisi vardı bunun. Bir John Sevier³ bakışı. Ya da düelloda hasmının kurşunu paltosunun büyük düğmesinde sektiği ve kendisi ateş etmeye hazırlandığı andaki Jackson bakışı⁴ – coşkulu, bağışlamayan, kozmolojik lider bakışı; kişisel olamayan kaygıların alnında açtığı asil çizgilerde okunan önyargının ve öngörünün gücüne sahip dürüst bakışlar. Simon'daki bu bakışların bir zamanlar samimi olduğunu düşünüyorum. Bir

3 John Sevier (1745-1815): Tennessee eyaletini kurucularından asker, politikacı ve Tennessee'nin ilk valisi (1796-1801).

4 Andrew Jackson (1767-1845): Asker, devlet adamı, Florida valisi ve ABD başkanı (1829-1837). 1806'da hukukçu ve ünlü bir düellolu olan Charles Dickinson (1780-1826) ile yaptığı düelloda göğsünden vurulduktan sonra ateş edip hasmını öldürdü.

zamanlar samimi idiyse bu samimiyetin tamamen kaybolduğunu nasıl kesinlikle söyleyebilirsiniz! Ama bunlara ihtiyacı vardı. Gayet iyi biliyorum, bunları kullanıyordu. Bunlar bilinçli olarak kullanıldığında sahte olabilir mi? Peki, bir kavgada kim avantajlarından vazgeçer?

Belki Lausch Nene ilk başlardaki Rosenwald'ın ya da Carnegie'nin bizi iyiliğe boğacağı rüyasını onların Simon'un bu yeteneğini değerlendireceği düşüncesine dayandırıyor. Polis bir sokak kavgasının onlarca gönüllü tanığı arasından ne olup bittiğini sormak için onu seçecekti. Ya da antrenör spor salonunun malzeme odasından yeni bir basket topuyla çıkıp geldiğinde etrafında sallanan, yalvaran onlarca kol arasında sessizce duran Simon'a atacaktı onu. O bunu zaten beklediğinden asla şaşırmayacaktı.

Şimdi bataklık bir arazide olduğundan, gizlice belirlediği hedefe doğru çıktığı koşuda hız kesmek zorunda kalmıştı. O zamanlar bu hedefin ne olduğunu bilmiyor, hatta neden bir hedef olması gerektiğini anlamıyordum; bu benim boyumu aşıyordu. Ama kardeşim her zaman çok çeşitli türde bilgiyi âdeta soğuruyordu; dans etmeyi, kadınlarla konuşmayı, kur yapmayı, hediye vermeyi, aşk mektubu yazmayı, restoranların, gece kulüplerinin, dans salonlarının girdisini çıktısını, nasıl kravat ve papyon kravat bağlanacağını, göğüs cebine mendil takmanın doğrularını ve yanlışlarını, nasıl kıyafet seçileceğini, zincirlerinden boşanmış bir kalabalık içinde nasıl hareket edileceğini öğreniyordu. Ya da saygın bir evde. Bu sonuncusu, ihtiyar kadının davranış derslerini sindirememiş olan benim için bir problem. Ama Simon, görünüşte dikkat etmeksizin, işin esasını kapmıştı. Çoğu insana çok önemsiz görünebilecek bu şeylerden söz ediyorum, çünkü bunlar bize tamamen yabancıydı. Simon'u başına nasıl şapka geçireceğini, sigarayı nasıl tutacağını, bir çift eldiveni koyun cebine koymak üzere nasıl katlayacağını öğrenmeye çalışırken seyrediyor, onu takdir ediyor, bütün bu bilgilerin nereden geldiğini merak ediyor ve bir kısmını ben de öğreniyordum. Fakat ben hiçbir zaman onun bunları yaparken aldığı hazzı almadım.

Palmer Houses benzeri gösterişli yerlerin lobilerinden, kapısında püsküllü perdeler asılı, masalarında ince mumlar yanan ve

bir orkestranın hareketli Viyana valsleri çaldığı yemek salonlarından geçerken Simon gördüğü her şeyi burun deliklerini genişleten bir tür kokuymuş gibi içine çekiyordu. Her ne kadar alay etse de lüks onu kendine esir etmişti. Dolayısıyla, ruhsuz kış ikindilerinde semtin tekdüzeliğinde sırtında uzun paltosu, iki günlük sakallıyla bir eczanede ya da Zechman'ın el ilanları bastığı dükkânında Komünist Sylvester'la, hatta bazen bilardo salonunda vakit geçirmekten ne kadar nefret ettiğini bilmeliydim. Sadece cumartesileri garda çalışıyordu; bunun sebebi dediğine göre Borg'un hâlâ onu seviyor olmasıymış.

Uzun süren kışın yavaş yavaş geçen saatlerinde bilardo salonundaki yemek tezgâhında, at pisliği, kömür döküntüleri, kurum bulamış karlara ve akşam dört sularında sokak lambalarının ışığında dönenip duran koyu sise bakan pencerenin yanında oturup gevezelik etmeye çok az zaman bulabiliyorduk. Evde Ana için yapılması gereken işleri yaptıktan, sobayı yakıp, alışverişe gittikten, çöpü ve külü dışarı çıkardıktan sonra onun yanında pek fazla kalmıyorduk; ben, bazen üniversitedeki sınavlarına Ana'nın sobanın üzerinde bir demlik kahve tuttuğu mutfak masasında çalışan Simon'dan daha az kalıyordum. Ona Jimmy Klein ve Clem'in bana sorduğu soruyu, yani Sylvester'ın onun politik görüşlerini değiştirip değiştirmediğini sormadım. Verdiğim cevaptan son derece emindim: Simon parasızlık belasından vakit öldürmekte zorlanıyordu; toplantılara, söyleşi ve forumlara, kabullere ve suarelere can sıkıntısından ve kızlarla karşılaşmak için gidiyordu; oralara Sylvester'ı devrimin çocuklarından biri olarak gördüğü için değil, deri ceketli, alçak topuklu, bereli ve patiska iş gömlekli büyük bebekler için gidiyordu. Eve getirdiği broşürler ertesi gün masanın üzerinde halka halka kahve lekeleri olmasını engellemekle kalmıyordu; Simon teksir makinesiyle çoğaltılmış sayfalarını iri, esmer elleriyle yırtıp sobayı tutuşturmada kullanıyordu. Broşürleri çok fazla bir şey anlamadan, merakla ben ondan çok okudum. Yo, Simon'u ve neyin doğru olduğu hakkındaki fikirlerini çok iyi biliyordum. Onun bakış açısına göre Ana'yla ben zaten yeterince yüktük; bir de bütün bir sınıfın yükünü çekemezdi ve ayrıca Sylvester'ın ahlâki duygularını, üzerine uymayan bir elbiseyi ne ka-

dar satın alırsa, ancak o kadar benimseyebilirdi. Zechman'ın dükânında proletarya propaganda posterleri altında sakın sakın oturup pörsümüş sigaralar içiyor, soğuk havanın sarı dumanı içinde koca çenesini göğsüne yaslayarak İspanyolca, Almanca kelimeler serpiştirilmiş egzotik tartışmaları dinliyor, duyduğu her şeye zihninden karşı çıkıyordu.

Simon'un bیلardo salonunda boy göstermesi, daha önce Einhornlarla bağlantım hakkında söylediklerini dikkate alınca, benim için de sürpriz oldu. Fakat açıklama hep aynıydı: Çünkü zor zamanlardı, çünkü beş parasızdı; çok geçmeden burjuvaziye karşı broşür savaşında ayı gözlü Sylvester'in yanında görünmeye ve bیلardo salonunda Dingbat'ten ders almaya başladı. Kulüpte kariyer yapmış şampiyonlardan sakınarak topu beş sente oyun kazanacak kadar kendini geliştirdi. Ara sıra arka odada barbut oynadı; bundaki şansı daha da iyiydi. Profesyonel işler yapan serserilerden, kiralık katillerden ve hırsızlardan uzak durdu. Bu bakımdan benden daha akıllıydı, çünkü ben nasıl olduysa kendimi bir soyguna bulmuş buldum.

Eskiden vaktimin çoğunu Jimmy Klein ve Clem Tambow'la geçiriyordum. Okulun son aylarından beri ikisini de pek fazla görmemiştim. Jimmy'nin ailesini işsizlik fena vurmuştu –Cermak⁵ Cumhuriyetçileri kapı dışarı ettiğinde Tommy belediyedeki işini kaybetmişti– ve Jimmy çok çalışıyordu; ayrıca geceleri muhasebecilik öğreniyordu ya da öğrenmeye çalışıyordu, çünkü rakamlarla arası pek yoktu, bu konulara kafası basmıyordu. Ancak ailesinin hatırına bu işte ilerlemekte çok kararlıydı. Kız kardeşi Eleanor Meksika'ya kadar otobüsle seyahat etmişti, çünkü orada yaşayan ve Jimmy'nin soyağacıyla ilgilenmeye başlamasına neden olan kuzeninin yanında şansını denemek istiyordu.

Clem Tambow'a gelince okuldan ölesiye nefret ediyor ve vaktinin olabildiğince büyük bölümünü yatağında uzanıp sinema dergileri ve at yarışı bültenleri okuyarak geçiriyordu. Birinci sınıf bir otlakçıya dönüşüyordu. Annesi aracılığıyla, sürdürdüğü bu hayat tarzı nedeniyle, annesinin –kendisi de işsiz olan– ikinci kocasıy-

5 1931'den 1933'e kadar Şikago belediye başkanlığı yapan Demokrat Partili Anton Cermak.

la uzun süredir tartışıp duruyordu. Komşulardan birinin oğlu şehir merkezinde bir *bowling* salonunda saati otuz sente top toplayıcı olarak çalışıyordu, peki iş aramayı o neden reddediyordu? Dördü de eski Bayan Tambow'un kendi çalıştırdığı çocuk giysileri satan bir mağazanın ardiyesinde yaşıyordu. Clem'in, başının arkasında bir tutam sert saç olan kel üvey babası sobanın yanında *Jewish Courier* okuyor ve hepsi için sardalye, kraker ve çaydan ibaret öğlen yemeği hazırlıyordu. Masanın üzerinde her zaman kapağı kıvrılarak açılmış iki-üç kutu King Oscar birası, kutu süt ve Oysterette krakeri bulunuyordu. Kavrayışlı bir insan değildi ve konuşacak fazla konusu yoktu. Onu ziyaret edip yün fanilasından yükselen tüy-bulutlar içinde gördüğümde konu her zaman ne kadar kazandığını.

"Köle işi mi yapacağım?" dedi Clem, annesi ona bu konuyu açtığında. "Daha iyi bir şey bulamazsam, siyanür içerim." Ve siyanür içme düşüncesi, kirpi oku gibi saçlarını titrete titrete, "Ha, ha, ha!" diye ağız dolusu güldürdü onu. "Her neyse, yatakta kalıp kendimle oynamayı tercih ederim, Anne," dedi İspanyol dansçıları gibi ayakları olan, eteklik giyinmiş annesine. "Ne demek istediğimi anlamayacak kadar yaşlı değilsin. Senin odan benimkine bitişik, senin ve kocanın odası." Öfkeden boğulacak gibi olan kadıncağız benim orada olmam yüzünden cevap veremiyordu, oğluna öfkeyle baktı. "Ben bundan rahatsız olmuyorum," diye devam etti Clem, "başka ne için evlendiğin sonucunu çıkaracaktım ki?"

"Annenle böyle konuşmamalısın," dedim yalnız kaldığımızda. Benimle alay etti. "Burada iki gün, iki gece geçersen, ona az bile yaptığımı anlarsın. Kelebek gözlüğü seni aldatıyor, ne kızışmış bir kancık olduğunu bilmiyorsun. Gerçek gerçektir." Ve tabiatıyla bu gerçekleri bana ayrıntılarıyla anlattı; öyle görünüyor ki bu gerçekler içinde benim de rolüm vardı; annesi benim hakkımda sinsi sinsi sorular sormuş ve ne kadar güçlü göründüğümü söylemişti.

Öğleden sonraları Clem yürüyüşe çıkıyor; elinde baston, bir İngiliz lordu gibi kasıla kasıla dolaşıyordu. Kütüphaneden aldığı kitaplardan lortların biyografilerini okuyor, kahkahalar atıyor ve Polonyalı dükkâncılara Piccadillyli bir centilmeni oynuyordu; her zaman makaraları koyuvermeye ve kırmızı yüzünü kırışıklara boğan çirkin bir mutlulukla kahkahalar atmaya hazırdı. Babasından bir-

kaç dolar kopardığında at yarışı oynuyor ve kazanırsa bana biftek ve puro ismarlıyordu.

Başka tür insanlara da uğruyordum. Bir tarafta Almanca ve Fransızca kocaman kitaplar okuyan, fizik ve botanik el kitaplarını su gibi bilen, Nietzsche ve Spengler okuru birkaç kişi. Diğer tarafta suçlular. Ancak şu var ki onları hiçbir zaman suçlu olarak değil, bilardo salonundan tanıdığım, ayrıca okulda, jimnastik salonunda ve sosisçide karşılaştığım çocuklar olarak görüyordum. Her çeşit ortama girip çıkıyordum ve kimse nereye ait olduğumu bilmiyordu. Benim de kendim hakkında net bir fikrim yoktu. Einhorn'u tanımasam ve yanında çalışmamış olsaydım bilardo salonuna girip çıkabilir miydim, bilmiyorum. Çok çalışkan ya da acayip hafızası olan biri değildim; çalışkan ve acayip hafızası olanlara karşı da değildim. Ama gangsterlerin beni kendilerinden biri saymaları daha kolaydı. Sonra Joe Gorman adlı bir hırsız bana bir soygundan söz etmeye başladı.

Ona hayır demedim.

Gorman zeki, yakışıklı, ince yapılı biriydi, basketbolda da çok iyiydi. Babasının bir lastik dükkânı vardı, halleri vakitleri yerindeydi; hırsızlık yapması için görünür bir sebep yoktu. Fakat bir araba hırsız olarak kabarık bir sicili ve iki defa St. Charles ıslahevine düşmüşlüğü vardı. Şimdi de Lincoln Caddesi'nde, Coblinlerden çok uzak olmayan bir deri eşya satan dükkânı soymayı aklına koymuştu ve bu iş için üçümüz vardık. Üçüncü kişi Denizci Bulba idi, okulda aynı elbise dolabını paylaştığım, fen dersi defterimi çalan arkadaşım. O benim bir muhbir olmadığımı biliyordu.

Gorman kaçış için babasının arabasını alacaktı. Dükkâna arkadaki mahzenin penceresinden girecek ve ne kadar el çantası varsa toplayacaktık. Bulba onları saklayacaktı; bilardo salonunda çalıntı eşya alıp satan Jonas adlı biri vardı; o da çantaları bizim için satacaktı.

Bir nisan gecesi saat birde arabayı North Side'a sürdük, dar bir yola park ettik ve birer birer arka avluya süzüldük. Keşfi Denizci yapmıştı; yarı ölçekli pencerede demir yoktu. Gorman pencereyi açmaya çalıştı, ilkin bir levyeyle, sonra bir bisiklet gidonuyla; bilardo salonunda duyduğu ve henüz denemediği bir teknik. Bir işe

yaramadı. O zaman Denizci şapkasının içine bir tuğla koydu ve kırılıncaya kadar cama vurdu. Kopan şangırtı üzerine çil yavrusu gibi sokağa kaçtık, ama gelen giden olmadığını görünce duvarın dibine sine sine geri döndük. Bu işten huzursuzlanmaya başlamıştım, ama artık geri dönemezdim. Denizci'yle Gorman beni gözcü bırakarak içeri girdiler. Çok anlamsız bir şeydi bu, zira pencere tek kaçış yoluydu ve polis devriyesi beni yakalayacak olursa kaçmak için en ufak şansları olmazdı. Her halükârda tecrübeli olan Gorman'dı, onun emirlerine uyduk. Farelerin sesinden ve kâğıt hışırtılarından başka bir ses duymuyordum. Sonunda mahzenden bir gürültü işitildi ve Gorman'ın köşeli ve solgun yüzü pencerede göründü; çantaları bana uzatmaya başladı; pelür kâğıda sarılmış yumuşak şeyler; hepsini trençkotumun altında taşıdığım spor çantasına tıktım. Bulba'yla ben yanımızda çaldığımız mallarla arka avludan geçerek bir sonraki sokağa kendimizi atarken Gorman arabayla etraftan dolaşıp yanımıza geldi. Bulba'yı evinin arkasına bıraktık; Bulba çantaları çitin üzerinden içeri fırlattı, arkasından denizci pantolonun paçalarına havada geniş bir yay çizdirerek içeriye, konserve kutularının ve çakılların üzerine atladı. Eve boş arazilerden geçerek kestirmeden gittim, anahtarı teneke posta kutusundan aldım ve herkesin uykuda olduğu eve girdim.

Simon eve çok geç geldiğimi biliyordu; Ana'nın gece yarısı odasına girip benim nerede olduğumu sorduğunu söyledi. Neyin peşinde olduğumu umursuyor gibi değildi; kayıtsız görünümümün altındaki perişanlığımı fark etmiyordu. Payıma düşecek yirmi ya da otuz doları nasıl açıklayacağımı düşünerek saatlerce uyuyamadım. Clem'den bu parayı at yarışında kazandığımızı söylememizi istedim, ama buna inanacaklarını sanmıyordum. Aslında ortada bir problem yoktu; parayı haftalar boyunca azar azar Ana'ya verebilirdim; üstelik Nene'nin zamanından sonra kimse ne yaptığımı yakından takip etmiyordu. Öyle titriyordum ki bu konuda doğru dürüst düşününceye kadar hayli zaman geçmesi gerekti.

Ama uzun süre endişe çekmedim. Huy meselesi. Okula gittim, sadece bir ders kaçırdım; koronun provasına katıldım ve saat dörtte bیلardo salonunda boy gösterdim; Denizci Bulba İspanyol paça pantolonuyla bir ayakkabı boyacısının sandalyesinde oturmuş

bir bilardo maçı izliyordu. İşler yolundaydı. O gece malları alacak olan çalıntı eşya satıcısı Jonas ile önceden konuşulup her şey ayarlanmıştı. Bu meseleyi daha fazla düşünmemeye karar verdim; bunda ilkbaharın burnunun ucunu göstermiş, ağaçların tomurcuklanmaya başlamış olmasının hayli yardımı oldu. Einhorn bana, “Şehir parkında bisiklet yarışı olacak. Gidip izleyelim,” dedi, onu seve seve arabaya taşıdım ve oradan ayrıldık.

Nasıl bir şey olduğunu öğrendikten sonra bir daha soygun işine bulaşmamaya karar vermiştim; Joe Gorman’a bundan sonraki işlerde bana güvenmemesini söyledim. Bana korkak demesine kendimi hazırlamıştım. Ama hiçbir şey demedi ve beni hor görmeye de kalkışmadı. Sakin sakin, “Ne diyeyim, bu işlerin adamı olmadığını düşünüyorsan...” dedi.

“Tam da dediğin gibi, ben bu işlerin adamı değilim.”

Gorman düşünceli bir havada, “Tamam,” dedi. “Bulba ahmağın teki, oysa seninle gayet iyi anlaşıyordum.”

“Bir şey içimde yoksa, onu yapmaya çalışmanın anlamı yok.”

“Haklısın. O zaman neden yapasın ki?”

Gorman halim selim ve bağımsız biriydi. Sakız makinesinin aynasında saçlarını taradı, kravatının düğümünü düzeltti ve çıkıp gitti. Bundan sonra benimle pek fazla konuşmadı.

Clem’le birlikte dışarı çıkıp parayı aldık. Ama mesele henüz kapanmış değildi. Jonas’ın bazı çantaları okutmak için yanaştığı Kreindl aracılığıyla Einhorn durumdan haberdar oldu. Kreindl ve Einhorn esaslı bir paylamayı hak ettiğime karar vermiş olmalıydılar. Bir öğleden sonra bilardo salonunda Einhorn gidip yanına oturmam için işaret etti. Gerginliğinden bana çok kızgın olduğunu anladım, elbette sebebini biliyordum.

“Elim kucağımda oturup senin bir hapislane kuşu olup çıkmaya göz yummayacağım,” dedi. “Senin bu ortamda bulunmandan kısmen kendimi sorumlu tutuyorum. Buraya girecek yaşta bile değilsin, henüz yaştan tutmuyor,” –bu arada Bulba’nın, Gorman’ın ve daha düzinelercesinin durumu da aynı, lakin bunu bir kenara bırakalım– “her ne kadar yaşına göre fazla büyümüş olsan da. Ama bunu yapmana izin vermeyeceğim, Augie. Dingbat bile, ki zekâca pek ileri olmasa da, bir soyguna katılmayı aklından geçirmez. Ne

yazık ki her türden elemanın burada bulunmasına göz yumuyorum. Kimin hırsız, kimin tetikçi, kimin pezevenk olduğunu biliyorum. Fakat elimden bir şey gelmez. Burası bir bilardo salonu. Ama sen, Augie, sen neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bilirsin, daha önce yanımdaydın; bir işini daha duyarsam, seni kapı dışarı ederim. Bir daha buraya adım atamaz, ne Tillie'yi ne de beni görebilirsin. Kardeşin öğrenirse, Tanrı şahidimdir ki, seni döve döve öldürür. Bundan eminim.”

Haklı olduğunu kabul ettim. Eihhorn dar bir aralıktan ruhumdaki dehşeti ve korkuyu görmüş olmalıydı. Elim ulaşabileceği kadar yakınındaydı, parmaklarını elimin üzerine koydu. “Genç bir adam bozulmaya, güzelliğini ve sağlığını kaybetmeye böyle başlar. Artık çocuk olmaktan çıktığında yaptığı ilk şeylerle, bir yetişkinin yaptığı şeyleri yapmakla. Bir çocuk elma, kavun çalar. Üniversitede yolsuz biriye bir-iki karşılıksız çek yazar. Fakat silahlı bir haydut olarak sokağa çıkmak...”

“Silahımız yoktu.”

“Şu çekmeceyi açacağım,” dedi Einhorn öfkeyle, “ve sana elli papel vereceğim eğer Joe Gorman'ın bir tabancası olmadığına yemin edersen. Onun bir tabancası olduğundan eminim.”

Yüzümü ateş bastı, dizlerimin dermanı kesildi. Bu doğru olabiliirdi; mümkündü.

“Polisler gelmiş olsaydı, ateş ederek kaçmaya çalışabilirdi. Kendini işte böyle bir riske attın. Evet, Augie, bir-iki polis ölebilirdi. Polis katillerine karakolda nasıl davranırlar, biliyorsundur: Suratları dağıtılır, elleri ezilir ve daha neler neler; hayatına işte böyle başlayacaksın. Bütün bunların çocukça bir şaka olduğunu söylemeye kalkma. Neden yaptın bunu?”

Bilmiyordum.

“Sen gerçek bir hırsız mısın? Bunu meslek mi edindin? Bu kadar yanıltıcı bir görünüş vakası görmedim ömrümde. Seni evime aldım, her şeyi açık bıraktım. Hiç aklımdan bir şeyler çalmak geçti mi?”

“Bay Einhorn!” diye bağırdım heyecanla.

“Bunu bana söylemen gerekmez. Öyle bir şey düşünmediğini biliyorum. Sadece gerçekten bir hırsız ruhuna sahip misin, öğrenmek için sordum ve olmadığına inanıyorum. Şimdi, Augie, Tanrı

aşkına bu hırsızlardan uzak dur. İsteseydin dul anan için sana yirmi papel verirdim. Paraya bu kadar çok mu ihtiyacın vardı?”

“Hayır.”

Ana’nın gerçekten dul olmadığını bildiği halde ona öyle davranmak Einhorn’nun kibarlığındandı.

“Yoksa heyecan mı arıyordun? Herkesin kendini korumaya çalıştığı bir dönemde heyecan mı aranır? Aradığın heyecanı hız treninde, yarış kızağında, kaydırakta bulabilirdin. Riverview Park’a git. Ama dur. Ansızın sende bir şey gözüme çarptı. Senin içinde *muhalafet* var. Her şeyin içinden kayıp geçemezsin. Sadece o izlenimi uyandırırısın.”

İlk defa birisi benim hakkımda gerçeğe yakın bir şey söylüyordu. Son derece etkilenmiştim. İçimde, onun dediği gibi, muhalafet olması, direnç göstermeye ve “Hayır!” demeye duyulan büyük arzu, açlık sancısı kadar elle tutulur ve apaçık bir gerçektir.

Beni düşünme –beni düşünme– zahmetine girişen ve bunu keşfeden kişiye karşı içim sevgiyle doldu. Aynı zamanda ortaya çıkarılan bu niteliğimi, muhalif kimliğimi, de kasıla kasıla kullanıyordum. Ona sarınmışım. Ne hissettiğimi ne tartışıyor ne gösteriyordum.

“Aptallık etme, Augie, hayatın karşına çıkardığı ilk tuzağa düşme. Senin gibi doğuştan şanssız gençlerin hapisaneleri –islahhaneleri ve bu tür kurumları– doldurması çok normal. Onlar için devlet ekmek ve fasulyeyi çoktan hazırlamıştır. Yemeğini demir parmaklıkların arkasında yemek isteyenler olacağını bilir devlet. Devlet aynı şekilde yol yapımı için ne kadar kırma taş kullanacağını, bu taşları kırmak için kaç kola ihtiyaç duyulacağını ya da kamu hastanelerinde frengi tedavisi için kimlerin başvuracağını bilir. Burada, şehrin buna benzer diğer semtlerinde ve ülkenin başka bölgelerinde. Bu önceden neredeyse bellidir. Senin de onlardan biri olmana izin verirsen, dangalakısın demektir. Her şey tam da öngörüldüğü gibi olur. Seni neyin beklediğini biliyorsun. Bütün bu mahpushaneler, dispanserler ve çorba kuyrukları kimin hırpalanmasının, ezilmesinin, vaktinden önce yaşlanmasının, ıskartaya çıkarılmasının, amaçsız, işe yaramaz duruma düşürülmesinin kaçınılmaz olduğunu gayet iyi bilir. Bunlar senin de başına gelirse, buna kim şaşırır ki? Sen bunun için yaratılmışsın.”

Sonra ilave etti; "Ama sanırım ben şaşıyorum." Sonra, "Beni kendin için bir model olarak almanı da istemiyorum," dedi; çevirdiği türlü çeşitli dalavereleri bildiğim için söylediklerinin çelişkili olduğunun farkındaydı.

Einhorn'un gaz sayaçlarını kurcalayan kendi uzmanları vardı; besleme hattına saplantı yaparak elektrik şirketlerini dolandırıyor-
du; para cezalarını ya da vergileri değiştiriyordu; bu konularda-
ki ustalığı sınırsızdı. Kafasının içi sürekli planlarla doluydu. "Ama
düşündüğümde, gerçekten düşündüğümde alçak biri olmadığımı
görüyorum," dedi. "Neticede ruhunu ve hayatını düşünceyle kur-
taramazsın. Ama düşünürsen, teselli armağanlarının en küçüğü yi-
ne de dünyadır."

Einhorn konuşmaya devam etti, ama benim düşüncelerim ken-
di yoluna saptı. Hayır, onun kaçınılmaz dediği yazgıyı paylaşmak
istemiyordum. Yazgıyı asla kabullenmemiştim ve başkalarının ol-
mamı istedikleri şey olmayacaktım. Joe Gorman'a da "Hayır!" de-
miştim zaten. Nene'ye. Jimmy'ye. Bir sürü insana. Einhorn bende-
ki bu damarı görmüştü. Çünkü o da beni etkilemeye çalışıyordu.

Beni belanın dışında tutmak için, aynı zamanda da bir temsilcisi,
habercisi veya güvenilir adamı olmasına alışkın olduğundan daha
düşük bir ücretle yeniden işe aldı. "Unutma, evlat, gözüm üstün-
de." Gözü her zaman görüş alanı içine giren her şey ve herkes üze-
rinde değil miydi zaten? Tam aksine benim gözüm onun üstün-
deydi. Çevirdiği dolapları, evinde getir götür işlerine baktığım ve
ilgi alanlarının benim anlayamayacağım kadar büyük olduğu za-
manlara göre şimdi çok daha yakından izliyordum.

İlk görevlerimden biri son derece tehlikeli bir işti: Sansar Mut-
chnik adlı bir gangsteri dolandırmak. Sansar Mutchnik birkaç yıl
öncesine kadar North Side çeteleri için çalışan, çeteden koruma
talep etmeyen kuru temizlemecilerdeki giysilerin üzerine asit atan
ve buna benzer şeyler yapan sıradan bir serseriden başka bir şey
değildi. Şimdi daha yüksek bir rütbeye ulaşmış, cebi para görmüş
oldüğundan yatırım yapmak istiyordu; özellikle de gayrimenkule.
Bu yüzden bir yaz akşamı Einhorn'a ciddi ciddi, "Bu işteki insanla-

rın başına ne geldiğini biliyorum. Eninde sonunda harcanıyorlar. Defalarca gördüm bunu,” dedi.

Einhorn ona ortaklaşa alabilecekleri, bildiği harika bir boş arsa olduğunu söyledi. “Ben de pay sahibi olacağıma göre başarıdan endişe duymana gerek yok. Sen para kaybedersen ben de kaybederim,” dedi Mutchnik’e çok samimi havalarda. Satıcının arsa için istediği fiyat altı yüz dolardı. Einhorn onu beş yüze indirebilirdi. Bunu söylerken övündüğü falan yoktu, zira arsanın sahibi kendisiydi, arsayı babasının ahbaplarından birinden yetmiş beş dolara satın almıştı, şimdi tamamına ödediğinden çok yüksek bir kâr elde ederek toprağın yarı ortağı oluyordu. Bütün bunlar çok çeşitli manevralarla ve soğukkanlılıkla yapıldı. İşin sonu iyi geldi; arsaya bir alıcı bulan Mutchnik tamamen yasal bir işten yüz dolar kazanmış olduğu için çok memnundu. Ama gerçeği öğrenseydi Einhorn’u indirir ya da indirtirdi. Onun gözünde, gururunu korumak için bundan daha basit, daha normal hiçbir şey olamazdı. Aklına tapu kadastroya sormak düşer de arsanın Bayan Einhorn’la ilişkisini ve kaç alındığını öğrenir diye korkudan ölüyordum. Fakat Einhorn, “Neden buna kafa yoruyorsun ki, Augie?” dedi. “Ona görür görmez notumu verdim. Adam müthiş aptal. Korunması için ona tavsiyeler veren benim.”

Böylece Einhorn bir tek sent riske atmadan, sadece bu işten dört yüz dolardan fazla kâr etti. Kendiyle gurur duyuyor, sevincini benden saklamıyordu; gerçekten sevdiği şey buydu. Bu kendi türünde örnek bir başarıydı; istiyordu ki bütün hayatı bu tür başarılarla –giderek daha da büyük başarılarla– dolu olsun. Elinde deriden zar fırlatma kupası, beyaz teni ve altları morarmış gözleriyle, yeşili yüzüne yansıyan çuha kaplı “Yirmi-Altı” masasında kıpırdamadan otururken anlattı bana bunları. Değerli fildişi bیلardo toplarını, nikel bir şeker kutusu içinde tutuyor ve salonda olup biten her şeyi büyük bir dikkatle izlemekten geri durmuyordu. Salonu tamamen kendi kurallarına göre yönetiyordu.

Yemek servisi yapılan tezgâhın gerisinde, Tillie Einhorn gibi, bir kadının sürekli durduğu başka bir bیلardo salonu hiç görmedim. Tillie kırmızı acı biberli et, omlet, fasulye çorbası sunuyordu; büyük kahve makinesini kullanmayı ve hatta tam gerektiği anda

kahvenin rengini açmak için tuz ve çiğ yumurta eklemeyi öğrendi. Yeni hayat tarzına dört kolla sarılmıştı; fiziksel olarak daha kalın ve güçlü görünüyordu. Bir çiçek gibi açmıştı ve erkek kalabalığını umursadığı yoktu. Söylenen sözlerin veya bağırıtların çoğunun ne anlama geldiğini bilmiyordu bereket versin. Bilardo salonundaki olayları yatıştırmıyor ya da bir İngiliz barmeyd ya da bistro sahibesi gibi kısıtlamalar getirmiyordu; burada her şey çok acımasız ve başa çıkılamayacak kadar hoyrattı; yaygarayı, itiş kakışı ve ağza alınmayacak bağırıtları durduramazdı; durdurmadı da. Ancak Tillie bir şekilde oranın bir parçası oldu. Rolünü sadece kırmızı acı biber, sosis, fasulye, kahve ve turtayla sınırlayarak.

Kriz Einhorn'u da değiştirmişti. Şimdi düşünüyorum da, Komiser hayattayken Einhorn oldukça tecrübesizdi, yıllar onu bir şekilde olgunlaştırmamıştı. Artık ailenin en yaşlı ikinci üyesi değil, en yaşlısıydı; ondan önce ölmesi beklenen kimse yoktu; dert ve sıkıntılar doğrudan onun yüzüne çarpıyordu ve şoka tek başına dayanmak zorundaydı. Artık zayıflığa yer yoktu; daha acımasız ve sert olacaktı; öyle de oldu. Fakat kadınlara karşı hiç değişmedi. Onları doğal olarak eskisine kıyasla daha az görüyordu. Hangi kadın bir bilardo salonuna girerdi? Lollie Fewter ona geri dönmedi. Ve Einhorn'a gelince; sanırım çok iyi durumda olmayan varlıkların kendilerini destekleyecek, tıraş edecek, giydirecek eylemlere, düzenlemelere ihtiyacı vardır. Lollie onun için önemli olmalıydı, çünkü sonuna kadar izini sürdürdü, on yıldan fazla, yani bir karaborsa işine bulaştırdığı yedi-sekiz çocuk sahibi, kamyon şoförü âşığı tarafından öldürülünceye kadar. Adam yakalandı, o hapse girecek, kız ise yakayı sıyracaktı. Bu yüzden kızı öldürdü. "Böylece bir başka adam benim sırtımdan onunla gününü gün edemeyecek," dedi. Einhorn gazete haberlerini kesip saklamıştı. "Ne demiş, görüyor musun? -'gününü gün etmek?' - Gününü gün etmek onunla yaşamaktı. Ben bunun birinci elden tanığıyım." Onunla yaşayabileceğini bilmemi istiyordu. Bunları elbette bana anlatabilirdi; bunları dinleyecek benden daha iyi konumda çok az insan vardı.

"Zavallı Lollie!"

"Evet, zavallı kızcağız!" dedi Einhorn. "Ama sanırım bu şekilde ölmesi kaçınılmazdı, Augie. Bir tür Frankie ve Johnny kafa yapı-

sına sahipti. Onu tanıdığımda çok güzeldi. Evet, insan onunla gününü gün ederdi.” Ağarmış saçları ve eskisine göre küçülmüş cüssesiyle, bana ondan hararetle bahsediyordu. “Son günlerinde kendini saldıgını, gözünü para hırsının bürüdüğünü söylüyorlar. Çok yazık. Düzüşmek başına yeterince iş açmış. Dersin ki şiddet görmek için yaratılmış kızcağız. Bu dünya kanı kaynayanları kolayına affetmez.”

Kılık değiştirmiş ve gizlenmiş olsa da bu yorumlar bana bir zamanlar onun kanının da nasıl kaynadığını hatırlattı. Onun yanında çalışmak beni bazen inanılmaz durumlara düşürüyordu; ne düşündüğümü ya da –çok insani bir şey bu– onun sevincine katılıp katılmayacağımı bilmek istiyordu. Ah, gurur, sen nerelere yuvalanmazsın!

Bu sohbetle özellikle hatırlamam istenen şey liseden mezun olduğum günün gecesi idi. Einhornlar bana karşı son derece naziktiler. İçinde on dolar olan bir cüzdan üçünün bana hediyesi idi ve Bayan Einhorn o şubat gecesi Ana, Kleinlar ve Tambowlarla birlikte mezuniyet törenine geldi. Bundan sonra Kleinlarda benim de davetli olduğum bir parti düzenlendi. Ana’yı evden alıp arabayla toplantıya götürdüm; adım Simon’ınki gibi seremoni programında yer almıyordu; ama Ana memnundu, birlikte merdiveni çıkarırken elimi okşadı.

Tillie Einhorn aşağıda arabada bekliyordu. “Şimdi partine dön,” dedi bana, onu geri bilardo salonuna götürürken. Liseyi bitirmiş olmam gözünde son derece önemliydi, sesinin tonundan benimle gurur duyduğu belli oluyordu. Müşfik ve çoğu konuda basit bir kadındı; bana bir tür iyilikte bulunmak istiyordu; ama “eğitimim”, sanırım, ansızın bana karşı çekingen tavırlar benimsemesine yol açmıştı. Soğuk ve yağmurlu gecede bilardo salonuna doğru araba sürerken, “Willie iyi bir kafan olduğunu söylüyor. Bir gün öğretmen olacaksın,” diye tekrarlıyordu sürekli. Sonra eski güzel günlerden kalma fok derisinden mantosu içinde bana doğru yaslanarak yanağıma bir öpücük kondurdu ve bilardo salonuna girmeden önce yüzünden silmek zorunda kaldığı mutluluk gözyaşları döktü. Bunun gerisinde muhtemelen bu vesileyle yeniden hatırlanan “yetimliğim” yatıyordu. En iyi kıyafetlerimizi giymiştik; hatta Ba-

yan Einhorn arabada parfüm kokuyordu; koku ipek eşarbindan ve göğsü gümüş düğmeli elbisesinden geliyordu. Bilardo salonuna girmek için geniş kaldırımı geçtik. Pencereilerin alt kısımlarına ya-sa gereğince perde çekilmişti, üst taraflarında bir yazıyı oluşturan renk renk neon lambalar ıslak gecede yanıp sönüyordu. Bilardo salonunda mezuniyet töreni nedeniyle fazla insan yoktu. Öyle ki bir mağarayı andıran salonun karanlığında yeşil çuha üzerinde kayan topların hışırtısı ve ızgaradaki sosislerin cızırtısı duyuluyordu. Salonun gerilerinden bir yerlerden elinde tahtadan bir top üçgeniyle Dingbat bizi karşılamaya geldi.

“Augie, Kleinlardaki partiye gidecek,” dedi Bayan Einhorn.

“Tebrikler, evlat,” dedi Einhorn törensel bir edayla. “Partiye gidecek, Tillie, ama hemen değil. Önce ona bir sürprizim var. Onu bir gösteriye götüreceğim.”

“Willie,” dedi rahatsız olan Tillie, “bırak partiye gitsin. Bu onun gecesi.”

“Semtteki sinemalardan birine değil, McVicker’ın salonuna gideceğiz; dansçı küçük kızların, eğitilmiş küçük hayvanların, bir gazoz şişesinin üstünde baş aşağı duran Bal Tabarin’den bir Fransız’ın yer aldığı müzikli bir gösteri. Ne dersin, Augie? Hoşuna gider mi? Her şeyi bir hafta önce ayarladım.”

“Elbette, hoşuma gider. Jimmy partinin geç saatte başlayacağını söyledi, gece yarısından sonra giderim oraya.”

“Ama seni gösteriye Dingbat götürebilir, Willie. Augie bu akşam seninle değil, gençlerle birlikte olmak ister.”

“Ben çıktığımda, Dingbat’e burada ihtiyaç var, o burada kalacak,” dedi Einhorn, karısının savlarını boşa çıkararak.

Bu gecenin *benim* gecem olmasından dolayı büyük bir heyecan falan duyduğum yoktu, bu yüzden Einhorn’un ısrarının nedenini anlayamıyordum, bir tarla faresinden daha büyük olmayan, yine zorlayıcı bir neden.

Bayan Einhorn’un kolları yanına düştü. “Willie bir şey istediğinde...” dedi özür dileyen bir ses tonuyla. Fakat ben artık miras sorunları olmayan bir ailenin üyesi sayılırdım şimdi. Paltosunun düğmelerini ilikleyip Einhorn’u arabaya taşıdım. Gecenin soğuk havasında yüzüme kan basmış ve canım sıkılmıştı. Çünkü Ein-

horn'u sinemaya götürmek zor ve tatsız bir işti; çıkılması gereken merdivenler, yapılması gereken görüşmeler vardı. Önce araba park edilecek, sonra salonun yöneticisi bulunup ona çıkışa yakın iki koltuk bulunması gerektiği anlatılacaktı; bundan sonra çelik acil çıkış kapılarını açtırılacak, araba yan sokağa sürülecek, Einhorn tiyatroya taşınacak, yeniden yan sokaktan çıkılıp başka bir park yeri bulunacaktı. Sinemada sahneyi dar bir açıdan gören koltuklara oturacaktık. Çünkü Einhorn'un acil çıkışın hemen önünde oturması gerekiyordu. "Beni, yangın çıktığında çil yavrusu gibi dağılan kalabalığın ortasında düşün," diyordu. Böylece gösteri sahnesini, oyuncuların yüzlerindeki pudrayı ve boyaları yandan seyredecek, sesler kulağımıza bazen bir fısıltı gibi, bazen dar bir vadinin dibinden geliyor gibi yankılanarak ulaşacak, çoğu kez seyircinin neye güldüğünü anlamayacaktık.

"Hız yapma," dedi Einhorn bana Washington Bulvarı'nda. "Burada yavaşla." Ansızın elinde bir adres tuttuğunu gördüm.

"Sacramento yakınlarında bir yer. Seni gerçekten McVicker'a götüreceğimi düşünmedin, değil mi, Augie? Hayır, şehir merkezine gitmiyoruz. Seni götüreceğim bu yere ben de hiç gitmedim. Anladığım kadarıyla arkadan gireceğiz; üçüncü kat."

Arabayı durdurup keşfe gittim ve yeri bulunca dönüp Einhorn'u sırtladım. Einhorn sık sık ata biner gibi Sindbad'ın omzuna binen İhtiyar Denizci'ye benzediğini söylerdi. Bir de yaşlı babası Ankişes'i –ki bu yaşlı adam Venüs tarafından kendine âşık olarak seçilmiştir– sırtına alıp yanmakta olan Troia'dan çıkaran Aeneas vardı ki bu bana daha yerinde bir karşılaştırma gibi görünüyordu. Etrafta yangın veya savaş çığlıkları olmaması bir yana, gecenin bu ilerlemiş saatinde bulvara derin bir sessizlik ve buz egemendi. Işıksız pencerelerin altında uzanan dar beton kaldırım boyunca ilerlerken Einhorn anlaşılır ve yüksek bir sesle adımlarıma dikkat etmemi söylüyordu. Bereket versin o gün elbise dolabımı boşaltmış ve yılın büyük bir bölümü dolabın dibinde yatan kauçuk ayakkalılarımı giymiştim; bu yüzden de ayağım kaymıyordu. Fakat yine de tahta basamakları çıkmak ve arka balkondaki alçağa asılmış çamaşır ipleri altından geçmek bayağı zor bir işti. Einhorn, "Bu doğru kapı olsun," dedi üçüncü katın zilini çaldığımda, "yoksa bura-

da ne halt ettiğimi sorarlar bana.” Bir yere gittiğimizde başrolü oynayan kişi hep o olurdu.

Fakat yanlış zili çalmamıştık. Bir kadın kapıyı açtı ve ben nefes nefese, “Neresi?” diye sordum. “Devam, devam,” dedi Einhorn. “Burası sadece mutfak.” Gerçekten de öyleydi; bira kokusu gelen bir yer. Einhorn sırtımda dikkatle salona girdim ve oradaki insanların şaşkın bakışları altında kanepeye bıraktım onu. Oturunca kendini herkesle eşit gören Einhorn bakışlarını kadınların üzerinde gezdirdi. Ben de yanında ayakta durup heyecanla ve büyük bir arzuyla baktım. Onu bir yere götürdüğümde hep büyük bir sorumluluk duyardım; burada bana ne kadar bağlı olduğunu her zamankinden daha fazla hissediyordum. Ve şimdi bunu dert etmek istemiyordum. Diğerlerine göre dezavantajlı bir durumda olmak bir yana, zorunlu ihtiyaçları karşısında çaresiz görünen önemli bir adam olmanın utancı duymaksızın buyurgan ve sakin bir görüntüsü vardı. “Burada kızların iyi olduğunu duymuştum,” dedi, “gerçekten de öyleymiş. Birini seç.”

“Ben mi?”

“Elbette sen. İçinizden hangisi bu gece liseden mezun olan bu yakışıklı çocuğu eğlendirecek, kızlar? Etrafına bak, evlat ve soğukkanlılığını yitirme.”

Madam odalardan birinden çıkıp salona geldi. En dikkat çekici özelliği, yanağındaki kırmızı kelebek kanadı üzerine çizilmiş kömür karası çizgisiyle makyajıydı.

“Beyefendi,” diye başladı konuşmaya.

Ama her şey yolundaydı. Einhorn birinden kart getirmişti ve Madam’ın hatırladığı gibi bu önceden ayarlanmıştı. Ancak Einhorn’un sırtta taşınarak getirileceğinin ona söylenmemiş olduğunu görüyordum. Bir tavsiye olmaksızın Einhorn gelip burada boy gösteremezdi.

Yine de Einhorn’un biraz sıkıntılı olduğu görülüyordu; hareket-siz bacaklarını saran ince çizgili pantolonuyla, ayaklarını bitişirmiş vaziyette oturuyordu. Bu sahneyi daha sonra sakin bir kafayla düşündüğümde, kendi kendime, Einhorn hangi kızın beni eğlendireceğini sorarken belki seçtiği kızın onu kendisi için seçtiğini düşünerek tiksinti duyacağı beklentisini dile getiriyordu dedim.

Parasını ödediği bu yerde bile. Belki de durum böyle değildi. Kafam bu gösterişli yerde, sefilliğin lüksle birbirine girdiği bu salon-da net olmaktan çok uzaktı; Einhorn belki de görüldüğü kadar kendinden emin ve rahat değildi.

Sonunda Einhorn konuşmak için yanına çağırdığı kıza, “Senin odan hangisi, küçüğüm?” dedi ve yarattığı etkiyi şuncacık umur-samadan büyük bir sükûnetle kendini oraya taşıttı bana. Yatağın üzerinde pembe bir örtü seriliydi (daha sonra öğreneceğim üzere burası daha üst sınıf bir yerdi) kız örtüyü sıyırdı ve ben Einhorn’u yatağa uzattım. Kız, odanın bir köşesinde soyunurken, Einhorn üzerine eğilmemi işaret etti, kulağıma, “Cüzdanımı al,” diye fısıldadı; kalın deri cüzdanı alıp kendi cebime indirdim. “Sahip ol ona,” dedi. Bakışlarında hırçınlık, gurur, hatta kızgınlık vardı. İçinde bulunduğu durumdan kaynaklanan bir kızgınlık, ama sanırım bunun nedeni benim orada bulunmam değildi. Saçları yastığın üzerine yayılırken gerginliği yüzünden okunuyordu. Kıza, “Ayak-kabılarımı çıkar,” dedi. Kız söyleneni yaptı. Einhorn, ayağında ke-çe terlikler sırtında bornozuyla üzerine eğilen bu güçlü enseli, tırnakları ojeli genç kızın hareketlerini tek bir anını kaçırmadan izli-yor, bakışları kızın bütün vücudu üzerinde dolaşıyordu. “Sana bir-iki şey daha söylemem gerekiyor,” dedi. “Sırtım, küçük hanım; ra-hat etmem için yatağa doğru dürüst yatırılmam gerekiyor; her şeyi aşama aşama yapmalısın.”

“Sen hâlâ gitmedin mi?” dedi kapının yanında ayakta dikildiği-mi görünce. “Haydi yallah, ne yapman gerektiğinin söylenmesi mi gerekiyor? Seni daha sonra çağırttırırım.”

Yo, söylenmesi gerekmiyordu; ama o beni göndermedikçe ben orada oyalanıyordum.

Bir kızın beni beklediği salona döndüm; gerisi gitmişti; demek ki benim için seçim yapılmıştı. Yabancılarla beraberken hep oldu-ğu gibi kendi kendime kritik anlarda sezgime güvenmekten başka çarem olmadığını söyleyerek sanki ne yaptığımı biliyormuşum gi-bi davranıyordum. Kız bu tavrımı sürdürmemi engellemedi. İş ya da yükü kimsenin sakın kalamadığı o önemli anda sakın kalmak olan ve güçlü olmanın avantajını kullanan bu kız. Genç değildi – kadınlar benim için doğru kıızı seçmişlerdi– ve yıpranmış bir yüzü

vardı, lakin ona âşığıymışım gibi davranmam için beni yüreklen-
dirdi. Soyunurken iç çamaşırlarında şirin süslemeler, farbalalar;
bütün o kadınsı, parlak şeyler olduğunu gördüm. Ben de giysile-
rimden kurtulmuş, bekliyordum. Kız yaklaşıp bana sarıldı, yatağa
oturttu. Yatak kendisine ait olduğu için nasıl kullanılacağını göste-
riyordu sanki. Göğüslerini benimkine bastırdı, omuzlarını yuvar-
laklaştırdı, gözlerini yumdu ve ellerini belime koydu. Olabildiğin-
ce şefkatli davrandı bana; iş bittikten sonra da itip uzaklaştırmadı.
Daha sonra onunla birlikte olmanın benim için şans olduğunu an-
ladım; soğuk davranmamış, alay etmeye kalkışmamıştı; sevecen-
likle yapmıştı her şeyi.

Bununla birlikte esrime, toprağa düşüp dağılan bir yıldırım gibi,
sona erdiğinde bunun aslında alışverişten başka bir şey olmadığını
öğrenmiş bulunuyordum. Ama bunun pek önemi yoktu. Yata-
ğın da; odanın da; kadının Einhorn'la ve benimleyken keyif almış
olduğu –kendi dertlerini unutup bizden hoşlandığı– düşüncesinin
de; Einhorn'un kan çanağı gözler, yüreğinde doymak bilmez arzu-
larla gayet sakin ve üstün görünerek sırtımda yaptığı o nefes kesici
yolculuğun da. Ödeme yapacak olmamızın önemi yoktu. Başka-
larının kullandığı şeyi kullanmanın da. Şehir hayatı böyle bir şey-
di. Ve olması gerektiği kadar *parıltısı* yoktu; müşfik âşıklar için bir
düğün kasidesi *yoktu*...

Einhorn'u mutfakta bir kenara çekilip beklemek ve zevk uğru-
na katlandığı sıkıntıyı düşünmek zorundaydım. Madam bundan
pek memnun olmuş gibi görünmüyordu. Yeni müşteriler gelirken
o, mutfakta konsomasyon hazırlıyordu; Einhorn'un kızı giyinmiş
olarak gelip beni Einhorn'a götürünceye kadar bana ters ters bakıp
durdurdu. Madam da para almak için benimle birlikte geldi, Einhorn
parayı incelikle ödedi, bolca da bahşiş bıraktı. Einhorn sırtımda,
partnerimin bir başka adamla sigara tüttürdüğü salondan geçtim.
Einhorn kulağıma eğilip, "Kimsenin yüzüne bakma, anladın mı?"
dedi. Tanınmaktan mı korkuyordu, yoksa bu emir koyu renk elbi-
seleriyle sırtıma yapışmış vaziyette yeniden salondan geçmenin en
yakışık alır yolu olduğu için miydi?

"Aşağı inerken çok dikkatli olmalısın," dedi balkona çıktığımız-
da. "Bir el feneri getirmemekle aptallık ettik. Bir düşmemiz ek-

sikti.” Ve güldü, alayla, ama güldü. Lakin müessesese düşünceliydi; başka kadınların giydiği türden bir mantoyla dışarı çıkan bir fahişe önümüze düşüp avluya kadar yolumuzu aydınlattı; orada kadına teşekkür ettik ve birbirimize kibarca iyi geceler diledik.

Bilardo salonunun hâlâ açık olmasına rağmen onu eve götürdüm ve odasına çıkardım. “Beni yatağıma yatırmaya zahmet etme. Sen partine git. Arabayı alabilirsin, ama sarhoş olma ve zevkine araba sürme, senden bütün isteğim bu,” dedi.

Bu günden başlayarak hayatımız bizim tarafımızdan, bizim için belirllediğimiz yeni bir yola girdi: Bu değişikliğin sebeplerini tek tek sayıp dökerek değilim.

Dönüp geriye baktığımda kendimi o dönemde aile özelliklerimi taşıyan el ve ayaklarımla, gözlerimin yeşilliği ve griliğiyle, diken diken saçlarımla çıplak olarak görüyorum; fakat giyinik olarak ve yeni toplumsal konumumda iki defa bakmam gerekiyor. Nasıl oldu da birdenbire bu kadar çok konuşmaya, şakalar yapmaya, hır çıkarmaya ve görüşler edinmeye başladım, bilmiyorum. Fikir edinmenin zamanı geldiğinde onları ayaküstü nasıl edindiğimi bilmiyorum.

Simon'un ve benim devam ettiğimiz üniversite, bizi Avrupa'nın oyunlarına ve kötülüklerine karşı hazırlamak için Aristoteles ve bir yığın safsata ve dahi doğru ya da yanlış, gerçek veya gerçekdışı olmasına rağmen doğru ve gerçek olarak sunulan bütün o şeyleri öğreten papazlar tarafından yönetilen bir papaz okulu değildi. Öğrenmeniz gereken bir dünya şey –Asurbanipal, Euclides, Alarik, Metternich, Madison, Kara Şahin– olduğu göz önüne alındığında, bütün hayatınızı adamazsanız bunu nasıl başaracaktınız? Öğrenciler dört bir taraftan, Hell's Kitchen'dan, Little Sicily'den, Black Belt'ten, Polonya semtlerinden, Humboldt Park'ın Yahudi sokak-

larından gelen göçmen çocuklarıydı; hepsi de eğitim programının büyük eleğinden geçmiş ve beraberlerinde kendilerine has bilgilerlerini getirmişti. Türlü türlü karakter ve görünüşleriyle bilgilerini artırmak ve bir Amerikalı olmak üzere –fikir buydu– uzun koridorları ve devasa sınıfları dolduruyorlardı. Bu karışımда güzel-lik vardı –büyük oranda–, uyuz bir yüz-süzlük, baba katili suratlar, çiklet masumiyeti, geleceğin işçi ve sekreterlerinin yedek deposu, Danimarkalı kararlılığı, İtalyan esini, bronşitli matematik dehaları vardı; kürekle çalışan işçilerin kulağı kirli çocukları, işadamlarının havai kızları vardı; mahşeri bir kalabalığın muazzam bir örneği, kutsal kitapların kalabalıkları, şartların yerlerinden edip Batı'ya sürdüğü ebeveynlerin çocukları vardı. Ve ben vardım; bir gezgin satıcının gayrimeşru çocuğu.

Normal olarak Simon'la ben liseden sonra işe girendik, fakat iş yoktu; işsizlik yüzünden üniversite, belediyenin sırtından yüksek öğrenime başlayan ve memuriyet sınavlarında sorulan fen bilimleri ve matematik öğrenimi görmenin yanı sıra kazara Shakespeare'la ve diğer büyük ustalarla yolları kesişen bizim durumumuzdaki öğrencilerle doluydu. Şartlar böyle olunca bu kaçınılmazdı; eğer yoksul gençleri zor görevlere hazırlayacaksanız ya da sadece kitap okutarak onları beladan uzak tutacaksanız bazı dikkate değer sonuçların doğması beklenmelidir. Çorap alamayacak kadar yoksul, bedeni ve giysileri lekelerle dolu, karatahtada çözemeyeceği hiçbir denklem olmayan, zayıf, hastalıklı bir Meksikalı tanıyordum; ayrıca Eski Yunanlılar hakkında hayret edilecek kadar çok şey bilen Bohemyalılar, sebze arabasının tentesi altında doğmuş, şeytani zekâya sahip fizikçiler, tarihçiler vardı ve doktor, mühendis, akademisyen, uzman olmak için sekiz-dokuz yıl yarı aç yarı tok çalışacak çok sayıda yoksul çocuk. Benim bu tür özel bir hevesim yoktu; ne olması gerektiği aklımdan geçti ne de bir meslek sahibi olmayı umursadım. Eğitimi ciddiye almak içimden gelmiyordu. Bununla birlikte Fransızca ve Tarih'te oldukça başarılı oldum. Botanik gibi konularda çizimlerim beceriksizce ve berbattı; sınıf ortalamasının hayli altındaydım. Einhorn'un bürosunda çalışmış olsam da çok fazla tertip düzen öğrenmemiştim. Ayrıca haftada beş gün öğleden sonra ve cumartesileri tam gün çalışıyordum.

Artık Einhorn'un yanında değil, şehir merkezinde Simon'un üst katta erkek elbisesi reyonunda çalıştığı giysi satan bir mağazanın bodrum katında kadın ayakkabısı reyonunda çalışıyordum. Simon'ın durumu giderek düzeliyordu ve o bu değişiklikten çok memnundu. Moda ürünler satan mağaza bizden iyi giyinmemizi istiyordu. Simon'sa bir satıcıdan istenenin de ötesine geçiyordu; sadece giyimine özen göstermekle kalmıyor, boynuna doladığı mezurasıyla, çizgili, kruvaze takım elbisesiyle çok zarifti. Onu bu dekor içinde, Loop'un sekiz kat yukarısında aynalar, halılar, giysi rafları arasında tanımakta zorluk çekiyordum; yapılı, hızlı, iş bitiriciydi ve her tarafından sağlık fışkırıyordu.

İşe başladığım kaldırım seviyesinin altındaki indirimli satışlar bölümünde, betona yerleştirilmiş yeşil, yuvarlak camların üzerinden geçen müşterileri görüyor ve işitiyordum; bu cam tuğlaların üzerinde kalın paltoların etekleri bir gölge gibi uçuşuyordu, ama üzerinden geçip her yöne doğru uzaklaşan tabanlara ait bedenler camları gıcırdatacak kadar gerçkti. Bu yer altı katı yoksul sınıftan müşteriler; ucuza iyi bir şeyler almaya çalışan kadınlar, giysilerine yaraşan şapkalar, aksesuarlar arayan kızlar, aynı gün üç-dört kızına birden ayakkabı almak zorunda olan kadınlar içindi. Mallar boyutlarına göre masaların üzerine yığılmıştı ve müşterilerin bunları denemesi için karton duvarlı odalar ve halka halinde dizilmiş tabureler vardı.

Burada birkaç hafta çıraklık yaptıktan sonra reyon şefi beni üst kata gönderdi. Başlangıçta sadece satıcılara yardım etmek, ihtiyaçları olan malları getirmek ve kutuları raflara yerleştirmek için. Sonra da reyon şefi saçlarımı daha kısa kestirmemi söyledikten sonra ayakkabı satıcısı oldum. Şef, mide rahatsızlığı çeken, endişeli bir adamdı. Günde iki defa tıraş olmaktan cildi hassaslaşmıştı ve cumartesi günleri açılıştan önce konuşma yapmak için satıcıları topladığında dudaklarının kenarı biraz kanardı. Olduğundan daha sert görünmek istiyordu ve sanırım kaygısı böyle lüks bir mağazada yönetici olarak çalışacak adam olmamasından kaynaklanıyordu. Çünkü mağaza insan kolu şeklinde apliklere monte edilmiş Fransız tarzı meşalelerle aydınlatılan, perdeleri ortasından bağlanmış, Çin mobilyaları olan bir salondur; böylesi köşeler dış dünyadan, hatta Rue de Rivoli'nin havasından bile sesi yutan

şark halılarıyla, insanları fısıltıyla konuşmaya ve edepli davranmaya sevk eden duvar kaplamalarıyla korunur. Dışarıyla içeri arasındaki farklar uzlaştırılabilir gibi değildir; böyle bir salonun eşine kadar insana sakinleşmesini telkin eden, ama onları sakinleştiremeyen muazzam bir gerilim ve zıt bir enerji vardır; bu gerilimi dağıtma çabası insanın endişelenmesine ve titremesine neden olur; kanlı Gordon isyanı¹ ya da Çartist isyanlar² benzeri patlamalar, öfke dolu ayaklanmalar ve yanmakta olan bir yumurta sepeti dağının alevleri gibi yükselen alevler hisseder. Şikago'da soğuk, ıslak ve karanlık bir günde etrafta dolaşan bu bilinmeyen, fazlasıyla serbest güç hareketsiz kalmalarını beklediğimiz, ancak hareketsiz kalamayan şeylerden doğuyordu.

Mali bakımdan hiç olmadığımız kadar iyi durumdaydık; o, komisyonlar dışında haftada on beş dolar alıyordu, bense on üç elli kazanıyordum. Bu nedenle sosyal yardım paramızın kesilmesinin önemi yoktu. Neredeyse tamamen kör olan Ana artık ev işi yapamıyordu. Simon, otuz dört-otuz beş yaşlarında, zayıf, güçlü bir melez kadın tuttu; Molly Simms adındaki bu kadın mutfakta –aslında, George'un eski portatif karyolasında– yatıyor ve eve geç geldiğimizde homurdanıyor ya da alçak sesle bizi paylıyordu. İhtiyar hanım zamanında bize yasaklanan ön girişi kullanmayı bir türlü öğrenememiştik.

“Bu sözler sana, yakışıklı,” diyordu Simon.

“Saçma! Gözünü senden ayırmadığını fark etmedin mi?”

Yeni yılın ilk günü kadın gözükmedi; evle ben meşgul oldum, yemek yaptım. Simon da yoktu. Giyinip kuşanıp bir yeni yıl partisine gitmişti; melon şapka, puanlı fular, ton sür ton³ ayakkabı üzerinde yarım getrler, domuz derisi eldivenler. Ertesi gün akşamüzeri lapa lapa yağın, ısıltılı bir karın içinden çıkıp gelinceye kadar ortalıkta görünmedi. Geldiğinde pisti, asık suratlıydı, gözleri birer kan çanağıydı ve kirli sarı bir sakalın örttüğü yanakları sıy-

1 1779'da Katoliklere medeni haklar tanıyan yasaya karşı Lord George Gordon'un 1780'de Londra'da başlattığı ve iki yüzden fazla kişinin ölümüne yola açan kanlı ayaklanmalar.

2 İngiltere'de 1838'de politik reformlar için başlatılan ve adını William Lowett'in kaleme aldığı *People's Charter*'dan (Halkın Bildirgesi) alan hareket.

3 Aynı rengin farklı tonlarıyla yapılan kombin.

rıklar içindeydi. Yağan karın içinden çıkıp arka balkonda belirmesi, ayakkabılarını tuğlalara vurarak temizlemesi, bir süpürgeyle üstündeki karları süpürmesi, ardından dikenli bir çalılıktan geçmiş gibi yol yol çizik yüzünü göstermesi ve delinmiş melon şapkasını sandalyenin üstüne koyuşu seyre değerdi. Neyse ki Ana onu görmiyordu; yine de bir şeylerin yolunda gitmediğinden şüphelenip tiz bir sesle ne olduğunu sordu.

“Yok bir şey, Ana,” diye cevap verdik.

Simon, Ana anlamasın diye sokak jargonuyla bana Wells Sokağı metro istasyonunun platformunda güya sarhoş iki herifle, ipten kazıktan kurtulma iki İrlandalıyla dalaştıklarına dair saçma sapan bir hikâye anlattı, adamlardan biri paltosunun yakasını aşağı çekip kollarını hareket edemez hale getirirken diğeri suratını tırabzanların üzerindeki tellere bastırmış, sonra da onu merdivenlerden aşağı atmışlar. Söylediği şeylerden hiçbirine inanmadım. Bütün bir gün ve gece nerede olduğunu açıklamıyordu bu.

“Molly Simms’in geleceğine dair söz vermesine rağmen gelmediğini biliyordun,” dedim.

Simon bütün bu süre zarfında onunla birlikte olduğunu inkâr etmeye kalkışmadı; ıslak, kirli, en iyi elbisesiyle sersemlemiş bir hayvan gibi oturmaya devam etti. Bana banyo kazanını yaktırdı; gömleğini çıkardığında sırtında daha başka sıyrıklar olduğunu gördüm. Ne düşündüğümü dert etmedi. Ve övünmeden ya da yakınmadan sabahın erken saatlerinde Molly Simms’in odasına gittiğini anlattı. İki İrlandalıyla dövüşmüş olduğu doğrudu; partiden sonra sarhoştum, fakat sıyrıkları yapan Molly’ydi. Dahası iyice karanlık çökünceye kadar gitmesine izin vermemişti, bundan sonra Black Belt sokaklarında kar altında dolaşmıştı. Yatağa girmek üzere battaniyeyi kaldırıırken Molly Simms’ten kurtulmamız gerektiğini söyledi bana.

“Bu ‘biz’i nereden çıkardın?”

“Yoksa kendini buranın patronu olarak göreceksin; kadın gerçek bir kaplan.”

Sertleşmiş kat kat duvar kâğıdının yer yere kabardığı, cama vurulan kar tanelerinin pencere pervazında biriktiği eski küçük odamızdaydık.

“Yavaş yavaş bir şeyler hazırlıyor. Bundan bana söz etti.”

“Ne söyledi sana.”

“Beni sevdiğini söyledi,” dedi sırtarak, ama kasvetli bir tavırla. “Lanet olası kaltak.”

“Ne? Neredeyse kırkında o.”

“Ne fark eder? O bir kadın. Ben onu görmeye gittim. Ve onunla yatmadan önce yaşını sormadım.”

Kadına bir hafta izin verdi. Onun kahvaltıda Simon’un çizikler içindeki yüzüne nasıl dikkatle baktığını fark ettim. İnce yapılı bir kadındı, Çingenlerinkini hatırlatan yüzünde kurnaz bir ifade vardı; canı istediğinde masum havalara girebiliyordu; bunu yapmadığında kimin kendisini gördüğünü zerre kadar umursamıyor ve yeşile çalan gözleriyle acı acı sırtıyordu. Simon ondan korkmuyordu, ancak başımızı hayli ağrıtaacağını düşünüyordu; Molly kapı dışarı edileceğini hemen anladı. Tecrübeli bir kadındı; bunca zaman kaybedenlerden olduğu, şurada bir altın diş, burada yanağında bıçak yarası edinerek Washington’dan Brooklyn’e, Detroit’e ve kimbilir daha nerelere dolaşıp durduğu için kaşarlanmıştı. Fakat bağımsız bir tabiatı vardı; asla kimseden merhamet dilenmemişti; neticede kim ona merhamet göstermişti ki? Simon onu sepetledi ve Polonyalı ihtiyar Sablonka’yı tuttu; bizden nefret eden bir dul bir kadın; hantal, dırdırcı, suratsız, şişman, huysuz, dindar; ayrıca aşçılığı da berbattı. Ne var ki ikimiz de evde pek fazla kalmıyorduk. Sablonka’nın işe başlamasından birkaç hafta sonra, artık uyumaya bile eve gelmiyordum. Okulu bırakmışım, Evanston’da çalışıyor ve yaşıyordum. Bir süreden beri milyonerlerin yaşadığı banliyölerde –Highland Park, Kenilworth ve Winnetka– lüks mallar satışında uzmanlaşmış bir satıcı olarak tuhaf bir tur atıyor ve aristokratlarla uğraşıyordum. Bana bu işi bulan ayakkabı reyonunun şefiydi; Evanston’dan tanıştı bir işadamı ondan birini tavsiye etmesini istediğinde beni çağırttı; ben salonu boydan boya katederken Evanston’da spor malzemeleri satan bir mağazanın sahibi olan Bay Renling beni rahat rahat inceleme fırsatı buldu.

“Nereli?” diye sordu bu soğuk, kuru, soğukkanlı, tarafsız bakabilen, uzun bacaklı, şık adam. Tıpkı bir İskoç’a benziyordu.

“Northwest Side’dan,” dedi reyon şefi. “Kardeşi yukarı katta çalışıyor. Becerikli çocuklar. Her ikisi de.”

“Jehudim?” dedi Bay Renling, o sgk tavrıyla reyon şefine.

“Sen Yahudi misin?” diye sordu reyon şefi bana. Cevabı gayet iyi biliyordu, ama soruyu bana aktarıyordu.

“Evet, sanırım Yahudi’yim,” dedim.

“Ah,” dedi Renling, bu defa bana hitaben. “Burada, North Shore’da Yahudileri sevmezler. Fakat,” dedi buz gibi bir gülümsemeyle, “kimden hoşlanırlar ki onlar? Neredeyse kimseyi sevmezler. Her neyse, muhtemelen hiçbir zaman bilemeyecekler.” Yeniden reyon şefine dönüp, “Pekâlâ, bu çocuğu parlatabilecek miyiz?” diye sordu.

“Burada, bayağı iyi iş çıkardı.”

“North Shore buraya benzemez.”

Öyle sanıyorum ki gecekondü mahallelerinden çıkan geleceğin ev köleleri ya da eğitilmeleri için anneleri tarafından ihtiyaar bir *co-cotte*’un⁴ yanına getirilen kızlar da aynı tür incelemelere tabi tutuluyordu. Bay Renling omuzlarımı ve kıımı görmek için ceketimi çıkarmamı istedi; tam bunun yapılacak işle ne ilgisi olduğunu soracaktım ki, amacına uygun bir vücut yapısına sahip olduğumu ve gururumun zsaygımdan daha etkileyici olduğunu söyleyiverdi. Sonra, “Seni eyer ve koşum takımları dükkânına koyacağım; binici giysileri, çizmeler, büyük çiftlik malzemeleri, lüks mallar. İşi öğreninceye kadar haftada yirmi dolar vereceğim, işi kıvırdığında yirmi beş dolar artı komisyonlar,” dedi.

Doğal olarak işi kabul ettim. Simon’dan daha fazla kazanacaktım.

Evanston’da, öğrencilere kiraya verilen tavan aralarından birine taşındım; çok geçmeden oradaki en dikkat çekici şey gardırobumd. Belki uşak niformam demeliydim, çünkü Bay ve Bayan Renling münasip bir şekilde giyinmemi çok nemsiyorlardı. Aslında beni bir portmantoya dönüştürmüşlerdi; bana avans veriyor ve benim için tvitler, flaneller, ekose kumaşlar, fularlar, spor ayakkabılar, Meksika stili örgü ayakkabılar, gömlekler ve yaka mendilleri seçiyorlardı; bütün bunlar İngiliz tarzı giyinmeye eğilimli müşterilerin zevkine hitap ediyordu. Semtin girdisini çıktısını iyice ę-

4 (Fr.) Hafifmeşrep kadın, yosma.

rendiğimde buradan pek fazla hoşlanmadım, ama başlarda görüp öğrenmek beni heyecanlandırıyordu. Prensler gibi giyinmişim ve ağaçlıklı bir yol üzerindeki moda bir dükkânda, Renling'in dükkânının ana bölümünden üç basamak aşağıda, hayatımda gördüğüm en heyecan verici vitrinin gerisinde çalışıyor; balıkçılık, avcılık, kamp, golf, tenis malzemeleri, kanolar ve takma motorlar satıyordum. Yeni toplumsal konumum karşısında nasıl hayrete düştüğümü söylerken ne demek istediğimi şimdi anlıyorsunuzdur; ansızın bu işte başarılı olacağıma dair güven duymaya; zengin, genç kızlarla, şehir kulübü üyeleriyle ve üniversite öğrencileriyle kendimden gayet emin, bilmiş bilmiş konuşmaya, bir elimle bir şeyler sunarken diğerinde uzun bir ağızlık içinde sigara tutmaya başlamıştım. Öyle ki Renling öngördüğü bütün engelleri aştığımı kabul etmek zorunda kaldı. Binicilik dersleri almak zorunda kaldım; çok fazla değil, çok pahalıydı. Renling usta bir binici olmamı istememişti. “Ne için?” diyordu. “Şu ileri teknoloji ürünü silahları satıyorum, ama hayatımda bir defa olsun bir hayvana ateş etmişliğim yok.”

Fakat Bayan Renling benim bir binici olmamı, incelmemi istiyor ve beni her konuda yetiştiriyordu. Beni Northwestern Üniversitesi'nde akşam kurslarına yazdırdı. Dükkânda çalışan dört kişiden en genci bendim; ikisi üniversite mezunuydu. “Sen,” diyordu bana, “bu görünüşünle, bu kişiliğinle, bir de üniversite diploman olursa...” Diplomayı sanki çoktan almışım gibi bana sonuçlarını gösteriyordu.

Fena halde gururuma oynuyordu. “Seni mükemmel yapacağım,” diyordu, “kusursuz olacaksın.”

Bayan Renling elli beşine basmak üzereydi; sarı saçlarında yer yer hafif grilikler vardı, ufak tefekti ve boynu yüzünden daha beyazdı. Yüzünde minik minik, kırmızı çiller vardı, gözleri açık renkti, fakat bakışlarında yumuşaklıktan eser yoktu. Yabancı bir aksanla konuşuyordu; Lüksemburgluydu ve dünyanın bu tarafında *Gotha* yıllığında⁵ yer alan isimlerle bağlantısı nedeniyle büyük bir gurur duyuyordu. Ara sıra bana, “Bu çok saçma, ben bir de-

5 *Almanach de Gotha*: 1763'ten 1944'e kadar yayımlanan, hükümdar ailelerinin ve aristokrat ailelerinin soyağaçlarını veren yıllık. Akrabalık ilişkilerini takip etmede çok güvenilen bir kaynak.

mokratım,” diyordu, “Bu ülkenin yurttaşıyım. Cox’a oy verdim, Al Smith’e oy verdim, Roosevelt’e oy verdim. Aristokratlar umurunda değil. Onlar babamın topraklarında ava çıkıyorlar. Kraliçe Carlotta yakınımızdaki şapele giderdi ve Fransızları Üçüncü Napoleon yüzünden asla bağışlamadı. O öldüğünde Brüksel’de okula gidiyordum.” Farklı yerlerdeki aristokrat hanımlarla yazıştıyordu. Doorn’da yaşayan bir Alman kadınla yemek tarifleri değiş tokuş ediyordu ve Kaiser’in çevresiyle ilişkileri vardı. “Birkaç yıl önce Avrupa’daydım; bu baronesi gördüm. Onu uzun zamandır tanıyordum. Onlar elbette sizi kendilerinden biri olarak görmezler. Ona, ‘Ben gerçek bir Amerikalıyım,’ dedim. Konserve karpuzumdan biraz götürmüştüm. Orada buna benzer bir şey yoktu, Augie. O bana nasıl konyaklı koç yumurtası yapılacağını öğretti. Dünyanın en olağanüstü yemeklerinden biridir bu. Şimdi New York’ta bu yemeği yapan bir restoran var. İnsanlar bu kriz zamanında bile rezervasyon yaptırıyorlar. O, yemek tarifini beş yüz dolara bir yemek şirketine sattı. Ben bunu asla yapmazdım. Gidip dostlarım için pişiririm, fakat aile sırlarını satmayı asla kendime yakıştırmam.”

Bayan Renling çok güzel yemek yapıyordu, yemek ilminin bütün sırlarına vakıftı. Verdiği yemeklerle meşhurdu. Ya da başka yerlerde yaptığı yemeklerle; çünkü nerede olursa olsun dostları için yemek yapmaya karar verebilirdi. Sosyal çevresi Symington oteli müdürünün karısı, kuyumcu bir çift, seçkin müşterilere simbal büyüklüğünde ağır, oymalı meyve tabakları, Argonaut sosluklar satan Vletold adında bir adamdan ibaretti. Bir de Teapot Dome Skandalı’na⁶ karışan bir adamın siyah benekli beyaz köpekler besleyen dul karısı vardı. Ve bu türden birtakım başka insanlar. Onun koç yumurtasını bilmeyen yeni dostları için evinde her şeyi hazırlıyor ve yemek yapmaya onların mutfağına gidiyordu. İnsanları beslemeye bayılıyordu ve sık sık satıcılar için yemek yapıyordu; yabancı aksanları taklit eden birinin hiçbir itirazı kabul etmeyen

6 1921’de başkan Warren G. Harding’in Teapot Dome’daki (Wyoming) petrol yataklarını ABD Deniz Kuvvetleri’nden alıp İçişleri Bakanlığı’na veren kararnamesinden sonra Dışişleri Sekreteri Albert B. Fall’ın ihaleye fesat karıştırması sonucu birçok kişinin hüküm giymesine yol açan ve Watergate’e kadar ABD’nin en büyük skandalı olarak görülen yolsuzluk.

sesiyle her şeyin ucuz ve vıcık vıcık olduğunu söylediği lokantalara gittiğimizi görmekten nefret ederdi.

Bayan Renling işte böyleydi; harlamadan yanan bir ateşin dirençliliğiyle bir şeyi kafaya taktı mı kimse önüne geçemez, hiçbir şey onu yolundan alıkoyamazdı. Canı istemişse size yemek yapar, sizi besler, sizi çalıştırır, sizi eğitir, sizinle *mah-jongg*⁷ oynar; sizinse bu konuda yapacağınız neredeyse hiçbir şey yoktur; o, açık renk gözleriyle, solgun alnını ve uzun tendonlu elinin üstünü kaplayan kırmızıya çalan çilleriyle çevrenizdeki herkesten çok güçlüdür. Üniversitenin Gazetecilik Bölümü'nde reklamcılık okuyabileceğimi söyledi bana ve öğrenim harcını ödedi, ben de okula devam ettim. Amerika'da kültürlü bir adamın küçük bir çabayla istediği her şeyi elde edebileceğini, onun nadir bulunan bir şey, kömür madeninde aranan bir mum gibi olduğunu söyleyerek diploma alabilmem için gerekli diğer dersleri de seçti benim yerime.

Çok dolu bir hayatım vardı. O zamanki yeni kişiliğimden arsız bir gurur duyuyordum. Akşam derslerine giriyor, kütüphanede akşamları tarih kitapları ve satıcılara tavsiye veren el kitapları okuyordum; Bayan Renling'in çekmekatındaki masalarına ipek örtüler serilmiş muhteşem salonunda briç ve *mah-jongg* suarelerine biraz uşak gibi, biraz yeğen gibi katılıyor, küçük pasta tabaklarını etrafta dolaştırıyor, ağızımda uzun sigara ağızlığı, briyantinden parlayan saçlarımla, yakamda bir çiçek, lavanta kokuları yayarak, anlayışlı, nazik, şakacı havalarında büfede zencefilli gazoz açıyor; davranış ve görgü tüyoları kapabilmek için insanları gözlemliyordum; sonunda anladım ki bu sonuncusu düşünmeden yapılan davranışlardan başka bir şey değilmiş; çoğu insan size nasıl bir tonda konuşması gerektiğini kestirmeye çalışarak bakıyor. Gerçek mihenk taşı, liderliği inkâr edilemeyecek olan Bayan Renling'di. Bay Renling'in bir şeyi umursadığı yoktu, mesafeli ve gerçek bir tutkudan uzak kâğıdını oynuyor, piyanosunu çalıyordu. Çok fazla konuşmuyordu ve söyleyeceği şeyi, başkalarının fikirlerini hesaba katmadan Bayan Renling söylüyordu. Bu başka fikirler hizmetçilerle veya işsizlikle ya da hükümetle ilgili söylenen şeyler korkunçtu, bunu saklamanın gereği yoktu. Renling bunu biliyor, ama önem-

semiyordu. Bütün bu insanlar onun iş dünyasından arkadaşlarıydı; bir işadınının böyle arkadaşları olmalıydı, onları ziyaret etmeli, onlar tarafından ağırılanmalıydı, ama ne onları etkilemeli ne onlardan etkilenmeliydi, asla.

Bay Renling işinden başka hiçbir şeyle ilgilenmiyordu. Ara sıra bir halata düğüm atarak ustalığını sergilemeye girişiyor, bu arada şarkı mırıldanıyordu:

Burası, burası, Venedik

Nereye park edeceğiz arabamızı?

Alt dudağının üzerine binen kalın üst dudağıyla mahzun ve sabırlı görünüyordu. Bir metrdotel ya da bir teşrifatçı gibi müşterilere hizmet etmek zorunda olan, ama biraz gönülsüz davranan birçok insan gibi, sonunda kaybetmesi şartıyla tuhaf bir oyuna katılan, ama kaybetmemek için bir şekilde alttan alta direnen insanlar gibi soğuk bir kibarlığı vardı. Boks meraklısıydı ve Montrose Mezarlığı civarındaki bir salona, ara sıra beni de maçlara götürürdü. Bir toplantının ortasında, saat on civarında, “Augie’yle benim iki biletimiz var, boşa giderse yazık olur. Hemen şu anda yola çıkarsak önemli maça yetişebiliriz,” derdi. Erkeklerin mutlaka yapmaları gerektiğini düşündükleri şeyler olduğunu bildiğinden Bayan Renling, “İyi, gidin öyleyse,” derdi.

Maç boyunca tezahürat yapmaz, taşkın hareketlerde bulunmaz, ama maçı âdeta gözleriyle yerd. Dayanma gücü gerektiren her şey—altı günlük bisiklet yarışları, yürüme ve dans maratonları, bayrak direği üzerine tünemiş insanların rekor denemeleri, uzun süreli havada kalma veya uçma rekoru denemeleri, Gandhi’nin ya da siyasi tutukluların açlık grevleri, canlı canlı gömülüp bir hortum vasıtasıyla beslenen ve nefes alan insanlar—buhara, gazlara ve bütün bu insanüstü basınçlara dayanabilen silindirler ve diğer makine malzemeleri gibi dayanıklılık mucizeleri onu büyülüyordu. Bu gösterileri seyretmek için ne kadar uzak olursa olsun güçlü Packard’ıyla uçarcasına gidiyordu. Ama hiç de hızlı gidiyor gibi görünmüyordu. Çünkü vites kolunun açık yeşil renkli topuzunun yanındaki titremeyen dizleri, direksiyonun üzerindeki sarı kılların süslediği elleriyle yeşil deri koltuğunda put gibi oturuyordu; ayrı-

ca motorun olağanüstü sessiz çalışması nedeniyle ibrenin yüz otuz kilometreyi gösterdiğini gördüğünüzde hız göstergesinin bozulmuş olması gerektiğini düşünüyordunuz. Ta ki iki yanı ağaçlı kilometreleri sanki birkaç metreymiş gibi geride bıraktığımızı, kuşların sineklere, koyunların kuşlara benzediğini, böceklerin mavi, sarı ve kırmızı kanlarının otomobilin ön camında nasıl hızlı yayıldığını fark edinceye kadar. Yol arkadaşı olarak beni de yanında götürmeyi seviyordu. Yol arkadaşlığından ne anlıyorsa artık; çünkü bir karsırga gibi gidip gelirken manzarayı görmemizi engelleyen hızın soğukluğunu dengeleyecek sıcak bir sohbet neredeyse hiç olmuyordu; radyonun ince anteni rüzgârda ısıklık çalıyor ve ön paneldeki altın rengi ızgaradan radyonun vınlıtısı geliyordu sürekli. Arada bir ağzımızı açtığımızda başlıca konumuz arabanın performansı, benzin ve motorin tüketimi rakamları oluyordu. Izgara tavuk yemek için sıcak kumların üzerindeki çamlık bir alanda Dünya'yı ziyaret eden iki Plütonlu gibi duruyor, dükkândan aldığımız, her ihtimale karşı omzumza çaprazlamasına asılı dürbünlerle, kusursuz spor giysilerimiz ya da Harris tüvit takımlar içinde biramızı yudumluyorduk; melankolik, zengin bir beyefendiyle onun gösterişli yegeni ya da genç, züppe kuzeni gibi görünüyor olmalıydık. Üzerimdeki kıyafetten gururlanıyor, kaliteli kumaşın tenime temasından çok hoşlanıyordum ve Renling'i daha sonra görebileceğim gibi görmeyi öğrenmek için başımdaki yeşil tüylü tirol şapkamı ve İngiliz ayakkabılarımdan ısıltısını çok fazla düşünüyordum. Renling engel tanımayan biriydi. Hıza bayılıyordu. Başarıyı seviyor, dayanıklılığa tapıyordu; bütün itirazları, güçlükleri, engellemeleri dışlarının arasına alıyor çiğneyip yutuyordu.

Bir defasında North Shore viyadükünün altından geçerken, "Bunun inşasına bizzat katıldım. O zamanlar senden daha yaşlı değildim; beton mikserine çimento besliyordum. Panama Kanalı'nın açıldığı yıl olmalıydı. Bu iş yüzünden fıtık olacağımı düşünüyordum. Bir dolar yirmi beş sent o günlerde fena bir ücret değildi," dediğinde olduğu gibi bazen kısa bir açıklama şeklinde kendinden söz ettiği olurdu.

Yol arkadaşlığını bunun için istiyordu. Bu tür bir hayatı nasıl karşıladığını görmek herhalde onu eğlendiriyordu.

Esas olarak gece kıyafetlerimin olmasını, partilere davet edilmeyi arzuladığım ve Ticaret Odası'na girmenin yolları üzerine kafa patlattığım bir dönem oldu. İş hayatına atılmak gibi bir niyetim yoktu. Mağazada ortalamanın üstündeydim, ama para söz konusu olduğunda herhangi bir yaratıcılığa sahip değildim. Monden bir heyecana, zarafete, gösteriş düşkünlüğüne yenilmiştim. Bacak bacak üstüne atınca görünen ekose çoraplar, Princeton bir yakaya mükemmelen uyan bir papyon kravat büyük bir güçle ve açıklıkla beni yüreğimden yakalıyordu. Bunlarla baştan çıkmıştım.

Kısa bir süre Symington'ın kadın garsonlarından biriyle, Willa Steiner ile çıktım. Onu Merry Garden'da dansa götürüyordum ve geceleri onunla beraber plajda yürüyüş yapıyorduk. Sıcak ve içten bir kız olduğundan benim çoğu kez yüksekten atıp tutmama, caka satmama nazikçe izin veriyordu. Asla utangaç biri değildi ve niçin beraber olduğumuzu bildiğini açıkça söylüyordu. Evlenmeyi düşündüğünü söylediği bir âşığı daha vardı memleketinde; hiçbir art düşünce taşımaksızın beni kıskandırmak istediğinden emindim. Çünkü, muhtemelen çok haklı olarak, züppeliğimi, gevezeliklerimi, kendimi beğenmişliğimi, giysilerime düşkünlüğümü kınıyordu. Çok geçmeden durumdan haberdar olan Bayan Renling onunla düşüp kalktığım için beni fena halde haşladı. Einhorn gibi o da etrafında olup biten her şeyi bilirdi. "Augie, beni çok şaşırttın," dedi. "Kız güzel bile değil. Kürek gibi kocaman bir burnu var" –Willa Steiner'a hep güzel burnu nedeniyle kompliman yapardım. Onu savunmamak korkaklığımdandı– "üstelik yüzü çillerle kaplı. Benim yüzüm de çilli, ama benimki farklı, her neyse seninle yaşını başını almış biri olarak konuşuyorum. Ayrıca kız biraz fahişe, hem de dürüst bir fahişe değil ha, çünkü dürüst bir fahişenin bütün istediği senin parandır. Eğer istediğin buysa, bana gelip buna ihtiyacın olduğunu söyleseydin –bundan utanmana gerek yok– Wilson yakınlarındaki böylesi yerlerin bulunduğu Sheridan Road'a gitmen için sana para verirdim." Bir kez daha beladan uzak durmama yardımcı etmek için bana para teklif ediliyordu; soygun hakkında beni paylarken Einhorn'un yaptığı gibi. "Augie, kendisiyle evlenmek zorunda kalasın diye bu küçük kaltağın senin başını belaya sokmak istediğini anlamıyor musun? Tek eksisin, tam da meslek ha-

yatının başlangıcında ondan bir bebek peydahlaman. Sanırım senin gibi birinin bunun arkasında ne olduğunu anlaması gerekir.”

Bazen onun böyle konuşmasının bir zekâ ve özgürlük işareti olduğunu düşünüyordum, bazı zaman da müthiş bir aptallık. Çilli, acılı, işgüzar yüzüyle bulunduğu yerden gözlem yaparken gözlem yaptığı kişileri kendine çekmeye, kafalarına bazı fikirler sokmaya eğilimli olduğu izlenimini edinmiştim. Bunlar gösterişli, budala gençlerin kendilerini koruması altına alan hanımlardan, dünyanın her tarafındaki dükalıklarda, villalarda ve önemli kentlerdeki generallerin ve devlet adamlarının eşlerinden işittikleri türden konuşmalardı.

“Fakat siz Willa’yı hiç tanıımıyorsunuz, Bayan Renling,” dedim beceriksizce. “O hiç...” Kadının yüzünde beliren küçümseyici ifade yüzünden sözümü tamamlayamadım. “Sevgili çocuğum, sersem sersem konuşuyorsun. İstiyorsan onunla düşüp kalkmaya devam et. Senin annen değilim. Ama boynuna halatı geçirdiğinde göreceksin,” dedi o yapmacıklı sesiyle. “Onun hayattan bütün beklentisinin karnını doyurmak için garsonluk yapmak ve sırf sen onunla gönül eğlendiresin diye formunu korumak olduğunu mu sanıyorsun? Kızlar hakkında hiçbir şey bilmiyorsun; kızlar evlenmek isterler. Kızların uslu uslu oturup birinin kendilerine acımasını beklediği eski dönemlerde yaşamıyoruz artık.” Bezgin bir tavırla konuşuyordu; ölesiye bezgin.

Bayan Renling onu arteritine iyi gelecek mineralli su banyolarının bulunduğu Benton Harbor’a arabayla götürmemi istediğinde niyetinin beni Willa’dan uzaklaştırmak olduğu aklıma gelmedi. Michigan dışına tek başına çıkma düşüncesine katlanamadığını, bu yüzden onu oraya benim götürmemi ve otelde ona arkadaşlık etmemi istediğini söyledi. Nedenini daha sonra anladım.

Benton Harbor bana Nails ve Dingbat’le birlikte Muskegon’dan otostop yaparak, süveterim kollarından boynuma bağlanmış ve ayaklarım yürümekten sızlar vaziyette döndüğümüz zamankinden çok farklı göründü. Michigan Gölü’ne yakın St. Joe’da, hemen suyun kenarındaki Merritt Hotel’e indik, öyle ki duvarları parlak,

pembe odalarımız taze deniz kokusuyla doluydu. Tuğladan inşa edilmiş otel çok büyüktü; Saratoga Springs'in eski yapıları örnek alınmıştı; her tarafta yeşil alanlar, hasır işi koltuklar, kapı perdelelerinde örgü kordonlar, Fransız mönüleri, koridorlarda beyaz halılar, millette bol para, tertemiz çakıl döşeli araba yolu üzerine park edilmiş limuzinler, normalden daha büyük çiçeklerle dolu çiçeklikler ve üzerinde canlı çimlerin büyüdüğü üç katlı bir tarh. Başka yerlerdeki çimenler temmuzun kavurucu güneşi altında acınası bir durumdaydı.

Bayan Renling'in banyosunun saatler almasından yaralanarak ben de civarı keşfe çıkıyordum. Burası esas olarak bir meyve bölgesiydi; meyve ağaçlarını yetiştirenler çoğunlukla Alman çiftçilerdi; her taraftaki çiftçiler gibi giyinen insanlar, ama bahçelerindeki dev meşelerin altında uzun giysileriyle yalınayak dolaşan bone li kadınları olduklarından daha yaşlı görünüyorlardı. Şeftali dalları böcek öldürücü ilaçlar yüzünden beyaza kesmiş yaprakların arasında reçine damlalarıyla parıl parıldı. Ayrıca yollarda bisikletler ve Ford kamyonlar üzerinde sakallı, uzun giysili, latifundiaları ve rüstik sarayları olan, et yemeyi reddeden, barışçı, çalışkan, dindar House of David Yahudilerine rastlıyordum. Bu insanlar Şiloh⁸ ve Armageddon'dan yumurta fiyatlarından ya da koşum takımlarının kalitesinden konuşur gibi teklifsizce konuşuyorlardı; çiftliklere, su kaynaklarına, büyük bir vadide minyatür demiryolu, bir beysbol takımı ve dans müziğinin sesi parkın girişine kadar uzanan bir caz orkestrasıyla –aslında erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı birer orkestra– kocaman bir lunaparka sahip olan bir grup multimilyonerdi bunlar.

Bayan Renling'i buraya birkaç defa dans etmeye ve kaplıca suyu içmeye götürdüm; fakat sivrisinekler onun dayanamayacağı kadar saldırgandı. Daha sonra ara sıra yalnız gittim; beni oraya neyin çektiğini anlamıyordu. Sabahları ne demeye şehirde dolaştığımı veya krep, yumurta ve kahveden ibaret kahvaltımın ardından İç Savaş sırasında inşa edilen adliye sarayının güneşte kavru lan yeşil bahçesinde oturmaktan ne zevk aldığımı da anlamıyordu. Ama ben oraya gitmekten hoşlanıyordum; çekirgeyi andıran kü-

8 İncil'de sözü edilen Ölü Deniz'in kuzeyinde, antik bir kent.

çük teleferik kurbakalarla sazlar arasında uçuşan kuşların gürültüye boğduğı bataklığın iki yakasını bir araya getiren liman köprüsüne doğru tıkırtılarla ilerlerken orada oturup karnımı ve bacaklarımı ısıtıyordum. Okumak için yanımda kitap da götürüyordum, fakat güneş kitabın sayfalarını kavuruyor, kahverengi leleklerle dolduruyordu. Beyaza boyanmış demir banklar karatavukları çıldırtan, çiçeklerin boynunu bükten ve diğerk bütün canlıları tembel, uyuşuk varlıklar haline getiren bataklık kokulu sıcak havada üç-dört ihtiyarın oturup siesta yapacağı kadar genişti. Aşk telkin eden ve acı heyecanlar veren bu ağır, besleyici havayı, bu dost atmosferi içime çekiyordum. Kendi özgöl ağırlığınızla baş başa kaldığınız, insani kaygılardan uzak, kendi huylarınızdan bile kurtulmuş vaziyette, ilk insanın aldığı tatları alarak, bir konu olarak değil, kendi niteliğinizle oturduğunuz bir durum bu. Sadece gün ışığında bütün yanıltıcılığıyla üzerinize çullanan, ayaklarınızın, parmaklarınızın, ayakkabı bağınızın düğümünün normal ilişkilerinde yer alan ve üzerinizde saç stilinizin ya da saçınızın gölgesinin beyninizin üzerindeki etkisi kadar bile etkisi olmayan bir durum.

Bayan Renling yemeklerde yalnız olmaktan hoşlanmazdı, hatta kahvaltıda bile. Bu yüzden onunla birlikte, odasında yemeliydim. O her sabah birkaç parça peksimetin yanı sıra sütlü çayını şeker-siz içerdi. Bana gelince, puanlı İsveç perdelerini hafif hafif kımlıdanan esintiyi yüzümde hissederek açık pencerenin önünde, küçük bir masaya oturup her şeyi yerdim, mönünün alt yarısında yer alan, greyfurttan muhallebiye her şeyi. Bayan Renling yataкта, uyurken kullandığı tül çene bandını çıkarır, konuşmasına ara vermeden yüzünü losyonlarla, kremlerle ovmaya başlar, kaşlarını alırdı. Başlıca konuşma konusu otelin diğerk müşterileriydi. Hepsi-ni tek tek ele alır, hesaplarını kesin olarak görürdü. Sabahın din-gin saatlerinde yüzünde cesur bir ifade karşlarına dikilirdi. Fidias öncesinden başlayıp Botticelli'ye kadar uygar olmak için tanımlanmış bütün görevleri –bütün büyük ustaların ve ünlü saray kadın-larının mükemmellik için tanımladıkları ve takip ettikleri görevle-ri, takındıkları zekice bakışları, müşfik ve otoriter tavırları– titizlikle yerine getirmiş bakımlı bir kadın olarak ölecekti. Ama o hır-cın karakterli biriydi. Penceresinden içeri tatlı yaz esintileri dolan,

ışılıklı dairesinde bu kadınca kaygılarla uğraşırken sosyal kazılar yapmaktan, hüznün ve antipatisinin dizginlerini serbest bırakmaktan geri durmuyordu.

“Dün akşamki zar oyununda solumdaki yaşlı çifti fark ettin mi, Zeelandlıları? Harika bir Hollandalı aile. İhtiyar ne kadar yakışıklıydı, değil mi? Adam Şikago’daki en büyük şirket avukatlarından biriydi, ayrıca Robinson Vakfı’nın yönetim kurulunda yer alıyor, şu elinden kadeh düşmeyenlerden. Üniversite ona fahri doktorluk payesi verdi, doğum günlerinde gazeteler hakkında başyazılar yayımlar. Ancak karısı kendi ayağından daha akıllı değil; bir de içiyor, kızı da ayyaşın teki. *Onun* orada olacağını bilseydim, Saratoga’ya giderdim. Keşke otellerden konuk listelerini önceden almanın bir yolu olsa. Böyle bir hizmet olmalı. Şikago’da aylığı altı yüz dolar olan bir sütleri var. Sabahleyin şoför ihtiyar Zeeland’ı almaya geldiğinde –emin bir kaynaktan öğrendim– belboy gidip onlara bir şişe burbon satın alır ve onlar adına bir ata oynar. Sonra içerek sonuçları beklerler. Ama kızları, biraz eski moda giyinir. Dün gece onu fark etmediysen, kafasında tüyler olan iriyarı bir kadın ara. Kız, bir çocuğu pencereden fırlatıp öldürmüştü. Aile bütün nüfuzunu kullanarak onu serbest bıraktırmış. Ruth Snyder⁹ gibi yoksul bir kadın olsaydı, klişe fotoğraflar çektiirmek için eteklerini düzelden hapishanenin bütün kadın gardiyanları etrafında, elektrikli sandalyeyi boylardı. Kendi kendime acaba o suçu işleyen yırtık kızla ortak bir yanları olmadığını hissetmek için mi şimdi böyle giyiniyor diye soruyorum.”

Sabahki o suçlayıcı gevezelikler karşısında insanın duruşunu bozmaması için çelik gibi sinirleri olmalıydı. Bayan Renling bütün o dehşet verici kuvvetlerini, mahşerin ölüm süvarilerini, cezalarını çabuklaştırmak için çıplak günahkârları arkadan kucaklayan kilişenin şeytanlarını, bebek katillerini, felaketleri ve ensest ilişkileri yüksek sesle sayıp döktüğünde kendimle mücadele etmek zorunda kalıyordum.

Yine de başarıyordum. Aslında genç, zengin bir adamın yaşadığı hayatı yaşıyor ve itirazları bastırarak, ortadan kaldırarak duygula-

9 Kocasını öldürmekten ölüm cezasına çarptırılan Snyder’ın cezası 1928’de Sing Sing Hapishanesi’nde bacağına bir gizli kamera bağlanarak elektrikli sandalyede infaz edildi.

rımı buna göre ayarlıyordum. Ancak dayanmakta zorlandığım anlar da oluyordu; Ruth Snyder'ın idamını, binlerce voltluk akım altında kıvranan bir kadının utancını korumanın o korkunç yolunu hatırlattığı anlarda olduğu gibi. Hemfikir olmadığım şeylerden boşuna kaçınmaya çalışıyordum; resmettiği felaketler ve uzmanı olduğu kötülükler derimin altına işliyordu. Ya söylediği şeyler doğruysa? Ya o kadın, sözgelimi, bebeğini pencereden dışarı attıysa? O, çok uzak bir zamanda zavallı çocuklarını kovalayan Medea değil, başında tüylü şapkasıyla yemek salonunda ak saçlı babasının ve annesinin yanında oturduğunu gördüğüm bir kadındı.

Ama onların masasının yanındaki masada çok geçmeden ilgimi çekmeye başlayan başka insanlar oturuyordu; iki genç kız, böyle düşüncelere son veren ya da onları dağılma noktasına getiren iki güzel. İkisinden birine ya da ötekine tutulacağım bir süre geçti, sonra ibre daha narin, daha ince daha genç olanına meylettii. Ona âşık oldum, hem de bir uydu gibi tramvayın arkasına asılarak peşinden gittiğim ya da babasının terzi dükkânın önünde dolaşıp durduğum Hilda Novinson'u sevdiğim gibi değil. Bu defa farklı türde çılgın bir enerjim vardı ve bunun cinsel arzudan başka bir şey olmadığını biliyordum. Beklentilerim, büyük bir ihtimalle her zaman dizginsiz şehvetten söz eden Bayan Renling'in etkisiyle daha büyük, daha ahlâksızcadı. Bu yüzden türlü çeşitli hayallere kaptırıyordum kendimi. Hiçbir zaman kendimi bu türden şeyler için ayıplamayı öğrenmedim; onları kontrol edecek kadar tecrübem yoktu. Lausch Nene'nin uyarılarından sadece Ana'dan miras aldığımız ateşli huyumuza ilişkin kısmını kabul etmiştim; mahvımıza yol açacak genleri taşıdığımıza ilişkin kısmını değil. Bu yüzden hiçbir yerde dikiş tutturamadım, kendimi akıntıya bıraktım. Kendimi tanıtış tarzım sebebiyle –Bayan Renling sayesinde– önemli bir dezavantajım vardı, sanki Tanrı beni bir boş gününde özene bezene yaratmış, sanki cömertliğinin yaşayan bir kanıtıymışım gibi sunmuştum kendimi: güzel bir görünüş, mükemmel kıyafetler, zarif, rahat davranışlar, hazırcevaplık, içe işleyen gülümseyişler, dansta ustalık, kadınlarla konuşma mahareti; hepsi de en taze altın varak içinde. Sorun, sahte referanslar diyebileceğiniz şeydi. Esther Fenchel bunu öğrenecek diye korkuyordum.

Bir sahtekâr olarak bu sınırlar içinde en büyük başarıyı elde etmeye çalıştım. Kendimi canlı bir dilekçeye dönüştürebilmek için saatler harcadım. Dilsiz bir konsantrasyonla, dikkat çekmek için çok ciddi bir uğraş verdim. Kanımı kaynatan bu pitoresk tutkuy-la başka türlü davranamazdım. Fakat bayrakları dalgalandıran tatlı rüzgârda ve huzur dolu, tehlikenin gölgesi bile olmayan, canlı bir limanın güzelliğinde hissedilen felaketin habercileri gibi, belki ben de normal şartlarda yaşayan insanların dengeli görünüşüne sahip olmama rağmen düşüncelerimi hava yoluyla kumsala, çiçeklerle dolu çayıra, beyaz, sarı boyalı geniş yemek salonuna yollayabilirdim ve bu düşünceler kızların saçlarına takılıp kalabilirdi. Rüyalarımda hep onun dudaklarını, ellerini, göğüslerini, bacaklarını, bacak arasını görüyordum. Esther tenis kortunda yerden bir top almak için eğilmeye görsün; boynumda yeşil bir zemin üzerine kahverengi atlar işlenmiş ve Renling'in bu sezon Evanston'da moda ettiği elde oyulmuş ahşap bir halkanın içinden ustalıkla geçirilmiş bir fularla orada dikilirken, kalçasının kavsine, mükemmel genç kız sağırsına ve bu vücudun sakladığı tatlı sırra içimden aşk ve tapınma duyguları yükselmeden bakamazdım. Bu arzunun aşkla tatmin edilmesine izin verilmesi dünyanın onaylanması olurdu; kısır kafa karışıklığına, hep ima edilen, fısıldanan uzak korkulara gerek olmadığının, tam tersine, bu işten alınan zevkin doğruladığı gibi gerekli ve doğru bir şey olduğunun onaylanması. Ah, Esther razı olsaydı, beni öpseydi, ellerini üzerimde kullansaydı, tenis kortunun bacaklarındaki kırmızı tozunu, tatlı terini, mahrem kirini ve terini bana sunsaydı, beni yalanlarımın acılarından kurtarsaydı, düzeltilemeyecek sahte, haksız ya da acımasız hiçbir şey olmadığını gösterseydi!

Fakat akşam, çabalarımın hiçbir sonuç vermediği, herhangi bir sayı kaydedemediğim günün sonunda, yemeğe gitmek üzere giyinmiş vaziyette, mecburi bir sabırla, arzudan kıvranarak, yapacak parlak bir şey –beni aptallığımdan ve beceriksizliğimden kurtaran çiçekler, bir kuyruklu yıldız, bir yıldız– bulmak için boş yere kafa patlatarak odamda parkenin üzerine uzanıyordum. Fakat Esther'le ilgili bulabildiğim her şeyi, kendisini benim yanımda, benim ışığımda görebilmesini neyin sağlayacağını bulmak için dik-

katle kaydediyordum. Yani, yüce duygular içinde. Sadece, olduğu gibi, neşemi artıran terütaze kadınca harikaları ve güzellikleriyle, dirsekleriyle, süveterini zorlayan meme uçlarıyla yanımda olmasını, birlikte, aşkla ata binmemize, kürek çekmemize izin vermesini istiyordum. Tenis kortunda ne kadar beceriksizce koşturduğunu, ağın üzerinden hızlı bir top geldiğinde nasıl göğüslerini korumaya ve dizlerini birleştirmeye çalıştığını seyrediyordum. Onu böyle gözetlemek umutlarımı pek fazla beslemiyordu, bu yüzden arzudan alev alev yanan güneş yanığı yüzümle, dudaklarım açık, düşüncelere dalmış vaziyette odamın zemininde yatıyordum. Onun çok değerli olduğunu ve duygularına teslim olmaması gerektiğini bildiğini kavradım. Kısacası Esther Fenchel benimle aynı şekilde düşünmüyordu; terlemesi hakkında ve tenis kortunun onu bu kadar hoş bir şekilde kirleten tozları hakkında söyleyeceklerimi dinlemekten hoşlanmayacaktı.

Yine de dünya bana hiç bu kadar hoş, bu kadar güzel ve makul görünmemişti. Ne de daha fazla sorun çıkarmıştı. Tabiatın ve hazzın insanoğlunun ve tüm diğer varlıkların doğum yerine katkıda bulunduğu ölçüde gerçek ve doğru yolda olduğumu hissediyordum.

Ve büyük bir ustalıkla davrandım. Yaşlı Fenchel ile, kızların babasıyla değil, maden suyu işinde olan amcalarıyla konuşmaya başladım. Bu kolay değildi, çünkü adam milyonerdi. Renlingslerinkiyle aynı model ve renkte bir Packard'ı vardı; araba yolunda arkasına park etmişim, bu yüzden kimin olduğunu anlamak için iki defa bakmak zorunda kalmıştı. *Inter pares*.¹⁰ Aslında haftada yirmi beş dolar kazandığımı ve arabanın bana ait olmadığını nasıl anlayabilirdi ki? Konuştuk. Ona bir Perfecto Queen ikram ettim. Gü-lümseyerek reddetti; bir tabanca konacak kadar kocaman bir kutuda kendine özel üretilmiş Havanaları vardı; adam o kadar cüsse-liydi ki puolar cebinde şişkinlik bile yapmıyordu. Yüzü etli ve kı-rışık, gözleri tembul ağacının meyvesi kadar karaydı ve gri saçları Alman usulü kesilmişti. Belki albenimi onun Rebrandt'a layık, deliklerinden beyaz kıllar fışkıran, çilli, ezik burnu için sergilemedi-gimi tahmin ettiğinden hemen söylediği gibi, kızların onun miras-

10 (Lat.) Eşitler arasında. Sözün aslı, *primus inter pares*: Eşitler arasında birinci.

çısı olması biraz cesaret kırıcıydı. Elbette onun için değildi. Hangi ligde oynadığımı öğrenmek istedi. Hiç taviz vermedim. Genç olsun, ergen olsun asla erkek akrabaları karşısında geri adım atmadım ya da babasının veya gardiyanlarının gözümü korkutmasına izin vermedim.

Esther'in halasına yaklaşmak daha da zor oldu, çünkü kadın hastalıklı, ürkek ve sessizdi; sağlığı bozulan zenginlerin hırçın ruh haline sahipti. Giysileri güzeldi, mücevherleri güzeldi, ama kadıncağızın içinden geçenler yüzüne vuruyordu; bu da onu biraz sağır kılıyordu. Ona dostça bir ilgi gösteriyormuş gibi yapmak zorunda kalmadım. Gerçekten (Tanrı bilir, neden) ilgi gösterdim. İçgüdüsel olarak –sağlıksız, bol paralı ve çok uzun zamandan beri özel gümüş küreklerin açtığı bilinen kanallardan uzak olduğundan– ona çekici gelecek şeyin sağlığın büyüsü olduğunu biliyordum. Bu yüzden onunla saatler boyu konuşuyordum, o da arkadaşlığımı seve seve kabul ediyordu.

“Sevgili Augie, Bayan Fenchel'le miydin?” dedi Bayan Renling. “Bütün bir ay boyunca sulama sistemini seyretmekten başka bir şey yapmadı, bu yüzden onun kaçık olduğunu düşünüyordum. İlk sen mi konuştun onunla?”

“Kendimi onun yanında oturur buldum, hepsi bu.”

Bayan Renling bu cevabım için bana çok iyi bir not verdi, çok memnun olmuştu. Fakat hemen sonra amacımın ne olabileceğini düşününce, bulmakta zorlanmadı. “Kızlar, ha! Çok güzeller, değil mi? Özellikle de siyah saçlı olanı. Muhteşem. Çok afacan, çok yaramaz görünüyor. Ama unutma, Augie, sen benimlesin; senin davranışlarından ben sorumluyum. Bu defa söz konusu olan bir garson kız değil, kafadaki fikirlerden vazgeçsen iyi edersin. Sevgili çocuğum, sen çok zeki ve iyi birisin ve senin hayatta başarılı olduğunu görmek istiyorum. Bunun için her şeyi yapacağım. Doğal olarak bu kızla bir şansın olamaz. Elbette zengin kızlar da bazen küçük birer sürtük olabilir, sıradan kızlarla aynı kaşıntıları, hatta daha fazlasını duyabilirler. Ama bu kızlar değil. Alman terbiyesi nedir, bilmezsin.”

Deyim yerindeyse, Fenchel'in kadın varisleri yüksek sosyeteye mahsustu. Fakat Bayan Renling yanılmaz değildi, âşık olduğum

kızın Esther Fenchel değil de Thea olduğunu düşünerek bir yanlış yapmıştı bile. Ayrıca ona ne kadar âşık olduğum hakkında da hiçbir fikri yoktu; şairane bir ölümü göze alacak kadar âşık olduğumu bilmiyordu. Birine anlatmak beni çok mutlu edecek olsa bile bu konuda bir fikri olsun istemiyordum. Öngördüğüm şeyi Bayan Renling'in anlaması hoşuma gitmezdi, ayrıca abayı yaktığım kişinin kıvrıkcık saçlı ve en az kardeşi kadar muhteşem görünümlü Thea olduğunu düşünüyor olmasından memnundum ve biraz taktik uyguladım. Beni rahatsız eden şeyin ne olduğunu çabucak ve yanlışlığa yer bırakmadan tahmin ettiğini görmek Bayan Renling'in gurunun fazlasıyla okşadığından çok fazla taktik gerekmedi.

Aslında Thea Fenchel benim gözümde sevimli biri olmanın çok ötesindeydi; ben bir sabah huysuz ve hırçın bir ruh halindeki amcasının peşinde koşarken Thea bana tenis oynayıp oynamadığımı sordu. Benim için kötü bir zaman olmasına rağmen gülerek daha çok binicilik sporuyla uğraştığımı söylemek zorunda kaldım ve bir raket bulup hemen Benton Harbor'daki halka açık tenis kortlarına giderek tenis oynamayı öğrenmem gerektiğini düşündüm umutsuzca. At üstünde de doğmuş değildim, ama bunu söylemek biraz kökenlerimi gizliyor ve kulağa gayet inandırıcı geliyordu.

“Partnerim gelmedi,” dedi Thea, “Esther de plajda.”

Bayan Renling okuyamayacak kadar kendini zayıf hissettiğini söylediğinde, mineral banyosundan sonra onunla kâğıt oynayacağıma söz vermiş olmama rağmen on dakika içinde ben de kumsaldaydım. Yüzüstü sıcak kumlara uzanmış, söyleyecek parlak bir laf bulmaya çalışarak Esther'i seyrediyordum; kafamdan türlü türlü heyecan verici, erotik, acı verici fikirler geçiyor, başını benden yana (göğüslerinin ağırlığını, karnının yumuşak, küçük şişkinliğini, mayosunun mükemmelen sardığı güzel vücudunu değerlendirmeye çalışmaktan sarhoşa dönen, akli karışan benden yana) dönüp pürüzsüz bacaklarına güneş yağı sürerken ya da beyaz kauçuk deniz bonesinin altından çıkardığı, bana bir hayvanınki kadar güçlü görünen saçlarını tararken hem Esther'in beni fark etmesini umuyor hem de bundan korkuyordum.

Falezdeki lomboz benzeri deliklerinden fırlayan kırlangıçlar yeniden beyaz, kahverengi, siyah toprakların üzerinde uçmaya başla-

madan önce saydam dalgaların üzerinde, denizin getirdiği güneşte dalgalanan çerçöpün ve köklerin üzerinde süzülüyordu.

Bir süre sonra Esther otele döndü, biraz bekledikten sonra ben de plajdan ayrıldım. Bayan Renling geç kaldığım için bana buz gibi davrandı. Odamda zemine uzanmış, topuklarım yatak örtüsünün üzerinde, tıpkı attan düşmüş, mahmuzunu üzengiden kurta-ramayan ve kaldırılması için makara takımına ihtiyaç duyan zırhlı bir süvari gibi yatarken, mademki ihmalim Bayan Renling'i kızdırıyor, öyleyse hiç değilse biraz ilerleme kaydettiğimi göstermenin zamanı geldi diye düşündüm. Kalktım, bana verdiği sapsız iki fırçayı kullanarak gönülsüzce ve özenmeksizin saçımı fırçaladım. Beyaz, yavaş asansörle zemin kata inip lobide gezindim.

Akşam yemeği vakti yaklaşıyordu, sular kararmıştı; yemek salonunda peçeteler ve kocaman mönüler masalara konmuş, güller ve aşk merdivenleri uzun boyunlu vazolara yerleştirilmişti, orkestra perdenin gerisinde prova yapıyordu. Koridorda tek başımdım, sıkıntı ve endişe içinde yavaş adımlarla fonografta Caruso çalan müzik odasına doğru yürüyordum; başlangıçta boğuk olan ses, sonra bir oğlun annesine duyduğu özlemi İtalyan tarzı süslü ve melankolik bir şekilde anlatan bir şarkıya döndü. Sırtında beyaz bir tayyör, başında piskopos şapkasına benzer, düğmelerle süslenmiş yuvarlak beyaz bir şapka ile dirseklerini kapalı fonografa dayamış olan Ester Fenchel'di; ayak kabılarından birinin burnunu yere dayamış, ayakta duruyordu.

"Bayan Fenchel," dedim, "acaba bir akşam benimle House of David'e gelir miydiniz?" Şaşkınlıkla başını kaldırdı. "Her akşam orada balo veriyorlar."

Ağzından dökülen ilk kelimelerden başarısızlığa uğramış olduğumu gördüm, her tarafımdan darbe almış gibi hissettim.

"Sizinle mi? Hayır, kesinlikle olmaz."

Başım dan, boynum dan, omuzlarımdan kanın çekildiğini hissediyordum, düşüp bayıldım.

Yardım almadan kendime geldim. Yardım edecek kimse yoktu, Esther muhtemelen bana ne olduğunu görmek için bir an bile durup beklememişti; bu arada müzik nefis finaliyle, başlangıçta bir deniz kabuğundan işitilen yankı gibi, sonra daha yüksek sesle,

muhteşem bir salonun merdivenlerindeki orkestranın gönül dağlayıcı kreşendosu gibi üzerime dökülmeye devam ediyordu ta ki her şeyi öldüren ve gömen davulun darbeleriyle sona erinceye kadar.

Beni yere seren şeyin reddedilmem mi, yoksa onunla konuşmuş ve bu cevabı almış olmanın yarattığı heyecan mı olduğunu bilmiyorum; etrafıma bakıp bayılmamı neyin tetiklediğini ya da neden kendimi sallanan bir diş gibi hissettiğimi araştırarak durumda değildim. Ancak bayılmış olmam darbenin ne kadar şiddetli olduğunu anlamam için yeterliydi ve yanlış bir duruma son veriyordu. Bu arada soluk alış verişim yavaş yavaş düzeliyordu ve yüzümden akan terler yüzünden hava bana buz gibi geliyordu. Ağırlığı belli belirsiz annemi ve belki de şu anda süpürge yapan veya onu bir kenara bırakıp ayaklarını sürüyerek öğle yemeğine giden Georgie'nin ya da Nelson Yaşlılar Yurdu'ndaki Lausch Nene'nin ağırlığını hatırlatan bir şeyler üzerimde tepinmiş gibi bir duyguyla sırtımı bir kanepeye yaslamıştım... sanki onlara sürekli eşlik eden bir hayvan üzerimde tepinmiş ve kıl payı kurtulmuşum gibi hissediyordum.

Bu arada kapı eşiğinde beliren Bayan Zeeland, Şikagolu ünlü şirket avukatının kızı, akşam tüylelerini takınmış bana bakıyordu; uzun gece kostümü içindeki vücuduyla yekpare bir sosis-insan gibi görünüyordu. Altın rengi ayakkabıları, dirseğine kadar gelen eldivenleri vardı ve iri göğüslerine yaraşır gür saçlarıyla Şarklı bir hayale benziyordu. Bir tür hava gibi duru ve soğuk bir yüzü vardı, ama üst dudagının uzun, net kıvrımı sessizliğini bozacak, çoktandır kafasında olgunlaştırdığı çok önemli bir şeyi, belki beni sevdiğini söyleyecekmiş gibi hareket etmek üzereydi. Fakat düşüncelerini bana açık etmedi, ancak ben ayağa kalkıp fonografı kapatıncaya kadar oradan ayrılmadı; sonra da kayarcasına uzaklaşıp yel gibi gitti.

Yüzümü biraz sıcak suyla yıkamak için erkekler tuvaletine gittim, oradan yemeğe indim. Hiç iştahım yoktu, hatta *pêche flambee*'ye¹¹ bile elimi sürmedim; bu, Bayan Renling'in gözünden kaçmadı; "Augie," dedi, "bu aşk saçmalığına ne zaman son vereceksin? Sağlığına zarar veriyorsun. Bu kadar mı önemli?" Sonra gönül okşayıcı sözlerle şakalar yaparak beni neşelendirmeye çalıştı; bir kadın olarak kadınların neye sahip olduklarını neye sahip olma-

11 Peşmelba. Ateşe tutulmuş, alazlanmış şeftali tatlısı.

dıklarını açıklayarak kadınlar hakkındaki hayallerime bir sınır – ona göre böyle bir sınır olması gerekiyordu– koymaya çalıştı, sanki Athena için çalışıyormuş gibi her konuda erkekleri övdü. Bu beni delirtiyordu. Her halükârda onun o metalik, nobran sesiyle kadın cinsini karalamaya çalışması fena halde tepemin tasını attırıyordu, ona öfkeyle bakıyordum. Ve Esther'in yemek salonuna gelmesini sıtnaya tutulmuş gibi titreyerek bekliyordum. Yaşlı Fencheller çoktan masaya oturmuşlardı. Sonra Thea geldi, ama anlaşılan kız kardeşi yemeğe gelmeyecekti.

“Biliyorsun,” dedi Bayan Renling bir süre sonra, “kız geldiğinden beri gözlerini senden alamadı. Aranızda şimdiden bir şeyler mi var? Augie! Bir şey yaptın mı? Bunun için mi üzgünsün? Ne yaptın?”

“Hiçbir şey yapmadım,” dedim.

“Umarım, öyledir!” Bir polis müfettişi gibi sert ve kurnaz bir tavırla ağzımı aradı. “Kadınlar için çok çekicisin, sonunda başın belaya girecek. Onun da; şu sırnaşık küçük hanımın.”

Gözünü dikip bize bakan Thea'ya aynıyla karşılık verdi. Garson Fenchellerin *flambée*'sini tutuşturdu, yeşile çalan alacakaranlığın içinde, şurada burada küçük alevler belirdi.

Tek kelime daha etmeden yemek salonundan çıktım. Sahil yolunda dolaşmak, bağırsaklarımı buran utançtan kurtulmak ve problemi sindirmek için. Korkunç duygular içindeydim; utanç, Esther'e karşı öfke ve Bayan Renling'in saçını başını yolma isteği. Önce göl kıyısında, sonra kabalığım yüzünden beni haşlamak üzere bekleyen Bayan Renling'in gözüne görünmemek için kapıdan uzak durarak otel civarında dolaştım, daha sonra da çocukların oyun sahasına gidip bahçedeki salıncağın selesine oturdum.

Burada oturup Esther'in yeniden düşündüğünü ve beni aramak için odasından çıktığını hayal etmeye başladım, o derece ki aptallığıma lanet ettim ve eskisinden de beter düşüncelere boğuldum. Sonra birisinin hafif adımlarla yaklaştığını duydum; ağaçların altından çocuk ayaklarının aşındırdığı salıncakların altındaki tozlu yola doğru gelen bir kadın. Benimle konuşmaya gelen Esther'i kız kardeşi Thea'ydı; Bayan Renling'in beni kendisine karşı uyardığı kız. Beyaz elbisesi ve kuş bedenini andıran ince uzun ayakkabıla-

rı, kollarını örten dantellerle, başının gerisinde yaprakların gölgesi bir belirip bir kaybolurken gelip yanımda durdu ve bana bakarak, “Esther olmadığım için hayal kırıklığına uğradınız, değil mi, Bay March? Sanırım zor bir zamandan geçiyor olmalısınız. Yemek salonunda yüzünüz bembeyazdı,” dedi.

Ne bildiğini ve neyin peşinde olduğunu bilmediğimden bir şey söylemedim.

“Biraz toparlandınız mı?”

“Ne toparlanması?”

“Bayılmanızı, diyorum. Esther bunun bir epilepsi krizi olabileceğini düşünüyordu.”

“Belki de öyledir,” dedim, ters ters.

“Sanmıyorum. Sadece incindin ve seni rahatsız etmemi istemiyorsun.”

Hiç de öyle değildi, tam tersine kalmasını istiyordum. Bu yüzden, “Hayır,” dedim ve Thea ayaklarımın dibine oturdu; kalçası ayaklarıma değiyordu. Ona yer açmak için biraz geri çekildim, ama Thea elini topuğumun üzerine koyarak, “Hareket etmeyin. Benim yüzümden rahatsız olmanız gerekmez. Ne oldu, söyleseniz?” dedi.

“Kız kardeşinizden randevu istedim.”

“Hayır cevabını alınca da bayıldınız.”

Sadece merakını gidermeye çalışmadığını, bana karşı bir şeyler hissettiğini düşündüm.

“Tamamen sizden yanayım, Bay March,” dedi, “bu yüzden Esther’in ne düşündüğünü söyleyeceğim. O, yanınızdaki kadınla birlikte olduğunuzu düşünüyor.”

“Ne?” diye bağırarak oturduğum yerden ayağa fırladım ve kafamı salıncağın direğine çarptım.

“Jigolosu olduğunuzu, onunla yattığınızı düşünüyor. Neden oturmuyorsunuz? Bunu size söylemem gerektiğini düşündüm.”

Sanki büyük bir özen ve dikkatle taşıdığım bir şeyi sıçratmış da haşlanmışım gibi hissediyordum. Genç kızların, mirasçı olsalar bile, aklılarından ne kadar kötü düşünceler geçebileceğini her zaman düşünmüş olan ben anladım ki bu düşünceler Einhorn’un birlardo salonunda konuşulan şeylerin yanında gayet masum kalırdı.

“Kim düşündü bunu, siz mi, kız kardeşiniz mi?”

“Bütün suçu Esther’in üzerine yıkmak istemiyorum. İlk defa o dile getirmiş olsa bile ben de böyle olabileceğini düşündüm. Bayan Renling’in akrabası olmadığınızı biliyorduk, çünkü bir defasında onun Bayan Zeeland’a sizin kocasının koruması altında olduğunu söylediğini işittik. Ondan başka kimseyle dans etmediniz hiç, el ele tutuşuyordunuz ve o, yaşına göre fazlasıyla çekici bir kadın. İkinizi bir arada bir görseniz! Bir de o bir Avrupalı, *onlar* bir kadının kendinden genç âşığı olmasını o kadar korkunç bulmazlar. Bunun neresi korkunç onu da anlamış değilim ya. Sadece benim kaz kafalı kız kardeşim bunu mesele ediyor.”

“Fakat ben Avrupalı değilim. Şikagoluyum. Evanston’da kocasının yanında çalışıyorum. Onun mağazasında satış elemanıyım, tek işim bu.”

“Kızmayın, Bay March. Lütfen kızmayın. Biz bütün dünyayı doluştık, neler gördük neler! Buraya sizinle konuşmaya neden geldim sanıyorsunuz? Canınızı daha fazla sıkmak için değil. Onunla yatmazsanız yattınız, yatmadıysanız yatmadınız; ne önemi var bunun?”

“Ağzınızdan çıkanı kulağınız duymuyor. Benim hakkımda böyle düşünmeniz çok iğrenç bir şey, onun hakkında da; o bana karşı kibar davranmaktan başka bir şey yapmadı.” Kızgındım ve bu sesiye yansıyor; Thea cevap vermekten çekindi; o da benim kadar heyecanlı ve gergindi. Bana nasıl baktığını görüyor ve hissediyordum. Arada bir gülümsemiş olsa da meyve ağaçlarının yapraklarının arasında gördüğüm yüzünde eğlendiğine dair en ufak bir işaret yoktu artık. Olağandışı birisiyle karşı karşıya olduğumu anlamaya başlıyordum, çünkü ateş gibi, canlı, sorgulayıcı, neredeyse yalvaran bir yüzdü bu. Genç bir kızda rastlandığında insanda hem endişe hem hayranlık uyandıran gözü pekliliğiyle, narin ve enerjik bir yüz; hani kan içinde iki vahşi gibi dövüşen kuşlar görürsünüz ya, küçücük yaralardan düşüp ölebilirler, ama bunu kavramış gibi görünmezler, işte öyle. Elbette bu, erkeklere has masum fikirlerden biri de olabilir pekâlâ.

“Benim gerçekten Bayan Renling’in jigolosu olduğuma inanmıyorsunuz, değil mi?”

“Dedim ya, öyle olsa bile umurumda olmazdı.”

“Elbette ya, sizin için ne fark eder ki!”

“Hayır, anlamadınız. Siz kız kardeşime âşık oldunuz ve her yerde onu takip ediyorsunuz, bu yüzden benim de aynısını sizin için yaptığımı fark etmediniz.”

“Ne yaptınız?”

“Size âşık oldum. Sizi seviyorum.”

“Haydi oradan. Beni seviyor olamazsınız. Bu kafanızda kurduğunuz bir fikir. Tabii bir fikirse bu. Beni neye inandırmaya çalışıyorsunuz?”

“Tanısaydınız, Esther’i sevemezsiniz. Siz benim gibisiniz. Bu yüzden âşık oldunuz. Esther kimseyi sevemez. Augie! Neden onun yerine beni sevmiyorsunuz?”

Zarif bir hareketle bana doğru eğilirken elimi tutup kendine doğru çekti. Sanırım, Bayan Renling konusunda başarı elde ettim, çünkü kuşkuları çok yersizdi!

“Bayan Renling umurumda değil,” dedi. “Hatta eskiden onunla yatmış olsanız bile.”

“Asla!”

“Genç bir adam her şeyi yapabilir, çünkü ne yapacağını bilmediği bir enerjiye sahiptir.”

Dünyanın hiç bu kadar güzel renklere sahip olmadığını söylemiş miydim? Bir şeyi söylemeyi unutmuşum; güzelliğe ve Oriza-ba çiçeklerine yaklaştıkça ardınızda bıraktığınızı sandığınız, ama sonra sizden ileride olduğunu gördüğünüz aksayan, sakat düşünciyi atlamışım.

“Bakın, Bayan Fenchel,” dedim ayağa kalkarken onu oturduğu yerde tutmaya çalışarak. “Çok güzelsiniz, fakat ne yaptığınızı düşünüyorsunuz? Elimden başka türlü gelmez, ben Esther’i seviyorum.” Thea’nın kıpırdamadan durmayacağını gördüğümünden salıncaktan uzaklaşıp meyve bahçesine daldım.

Thea, “Bay March... Augie,” diye seslendi arkamdan. Ama o anda onunla konuşacak halde değildim. Arka kapıdan otele girdim. Odaya girdiğimde Bayan Renling bana ulaşmasın diye telefon ahizesini kaldırıp kenara koydum, şık kıyafetlerimi soyunup yere atarken kendi kendime bunun sadece kız kardeşler arasında bir mesele olduğunu, bununla hiçbir ilgim olmadığını ve bu işe ta-

mamen kazayla karışmış olduğumu söylüyordum. Fakat bir yandan da, eğer böyle değilse diyordum, bu gerçekten bir şans değildi; herkes yanlış yönler çekilmiş gibi görünüyordu. Dolayısıyla aynı duyguların kesiştiğini görmek mucizevi bir tesadüf olmalıydı. Ve onları tek ve aynı kişiye bağlı çok özel duygularmış gibi hissetmek fazla saf, fazla özel ve kabul edilemez bir küstahlık ve gerçekliğin yanlış algılanmasıydı.

Ertesi sabah kahvaltı yapmaya Bayan Renling'in odasına girdiğimde kapıyı açık bıraktım.

"Nerde doğdun, ahırda mı?" dedi Bayan Renling. "Kapat kapıyı, yatak kıyafetiyle olduğumu görmüyor musun?" Kapıyı kapatmaya gönülsüzce gittiğimde elbiselerimin buruş buruş olduğunu gördü. "Kahvaltıdan sonra terziye git, ütül ettir şunları. Pantolonunla uyumuş olmalısın. Âşık olduğun için seni mazur görüyorum; dün gece bana karşı çok nazik davrandığın için de mazur görüyorum. Ama bir sokak serserisi olmak zorunda değilsin."

Kahvaltıdan sonra Bayan Renling mineralli su banyosu yapmak üzere odadan çıktı, ben de lobiye gittim. Fencheller hesabı kapatmışlardı. Resepsiyonda Thea tarafından bana bırakılmış bir not vardı. "Esther, amcama seninle ilgili her şeyi anlattı; birkaç günlüğüne Waukesha'ya gidiyoruz, sonra Doğu'ya döneceğiz. Dün gece çok aptalca davrandım. Bunu tekrar düşün. Seni sevdiğim doğru. Tekrar görüşeceğiz."

Birkaç zor gün geçirdim ve kendimi melankoliye kaptırdım. Sanki ağzımda gümüş kaşıkla doğmuş, mutlu bir gençlik yaşamışım gibi güzelliklerin ve mutlulukların en mükemmelini nasıl istiyorum diye sordum kendi kendime. Ve çok nadiren dert ettiğim şeyleri düşünmeye zorladım kendimi; nereden geldiğimi, ebeveynimin kim olduğunu ve diğer hikâyeleri; başkalarını da kendim gibi varsaymaya eğilimli ve demokratik yaradılışlı biri olduğumdan güçlük olarak görmediğim şeyleri.

Bu arada, beni bugüne kadar getiren şeyin yükünü giderek daha fazla taşımak zorundaydım. Bu yer mesela, Merritt Hotel, krem ve altın sarısı rengiyle üstüme üstüme geliyordu; servis, yemek müziği, danslar, üzerimde birdenbire boyanmış demir izlenimi uyandıran abartılı çiçekler; sizi yapmak istediğiniz şeyleri yap-

maktan alıkoyan naz, cilve ve hepsinin üstüne Bayan Renling ve onun dökme demir gibi ağırlığı. Geçimsiz olduğunda artık ona tahammül edemiyordum. Hava da şanssızlığımdan payını aldı: soğudu ve sonunda yağmurlar başladı; elini üstümden eksik etmeyeceği, emirleriyle beni bunaltacağı bir yerde olmaktansa dönme dolapların salıncaklarının üstünün kapatıldığı, ışıkları söndürülmüş Silver Beach'teki lunapark civarında dolaşıp (son zamanlardaki şıklığıma uymayan eskiden kalma) yağmurluğumdan içeri sızan yağmurla iliklerime kadar ıslanıyordum. Bayan Renling'in banyosunun bitmesini beklerken seyyar sosisçilerde park çalışanları, bayiler ve bul karayı-al parayı üçkâğıtçıları arasında oturuyordum.

Tatilin sonuna doğru Simon bir kız arkadaşıyla birlikte St. Joe'ya geleceğini ve havadan yana şanslı olduğunu bildirmek için yazdı. Beyaz vapur yanaştığında iskeledeydim. Yağmurdan sonra maviler daha mavi, yeşiller daha yeşildi ve yağışlı günlerin soğüğünden eser kalmamıştı. Vapurdan inen yolcuların üzerinde hâlâ şehrin yorgunluğu vardı; dört saatlik bir deniz yolculuğuyla gelmişlerdi buraya. Yazlık eşyaları, plaj malzemeleriyle elleri, kolları dolu, ağır yükler yüklenmiş aileler, bekâr erkekler, çiftler çiftler işçi kızlar. Karakterlerine göre her birinin güçlü ya da yaralı bir havası vardı. Vapurdan inip tekerlek izleriyle dolu toprak seti geçiyor, sakin, aydınlık plaja ulaşıyorlardı; ışık şurada burada mutlu bir yüzü, ayrıca ipekli kumaşları, saçları, alınları, hasır şapkaları, toksinlerinden, gerginliklerinden kurtulan göğüsleri, kadim şehirler kadar eski, Cennet Bahçesi ve İlk Günah kadar eski arzularla yüklü karınları, omuzları ve bacakları da aydınlatıyordu.

En uzunları güneş yanığı, sarışın, bir Alman'a benzeyen kardeşimdi. Dört Temmuz bayramına gider gibi süslenip püslenmişti, yüzünde kırık dişini gösteren kocaman bir gülümseme, sırtında önü açık ekose bir kravaze ceket, iki elinde iki valiz, şık bir Çingene'ye benziyordu. Işıl ışıl mavi gözleriyle etrafına sarışınlığını yayıyordu; aynı şekilde yanaklarından ve boynundan da sarışınlık yayılıyordu. Ellerindeki valizlerin ağırlığıyla kolları iki yanına sarkmış vaziyette, sivri burunlu ayakkabılarıyla, iskele tahtalarını üzerinde dengeli, ağır adımlarla yürüyor, gözleriyle mendireğin

gölgesinde beni arıyordu. Onu hiç bu kadar güzel görmemiştim; orada, güneşte, süper güzel giysileriyle kalabalığın arasında olduğu kadar. Beni kucaklayıp sırtımı tıptışladığında ona dokunmaktan ve kokusunu almaktan çok mutlu oldum; karşılıklı olarak sırtttık, maymunluklar yaptık, itişip kakıştık, parmaklarımızla birbirimizi zin kötü tıraşlı çenelerine dokunduk, birbirimize takıldık.

“N’aber, denyo?”

“Ya senden, para babası?”

Kendisinden fazla kazandığım ve lüks içinde yüzdüğüm için bir süredir Simon bana soğuk davranıyor olsa da bu laflarda bir iğneleme yoktu.

“Herkes nasıl?... Ana?”

“Gözleri, biliyorsun, işte. Ama bunun dışında iyi.”

Sonra gidip kız arkadaşını getirdi; Cissy Flexner adında irikıyım, esmer bir kız. Onu okuldan tanıyordum; bizim mahallede oturuyordu. Babası iflas etmeden önce bir manifaturacı dükkânı işletiyor; iş elbiseleri, tulumlar, bez eldivenler, uzun paçalı donlar, şosonlar ve buna benzer malzemeler satıyordu; şişman, pısı- rık, solgun benizli, kendi işine bakan ve pek dikkat çekmeyen bir adamdı. Kızıysa, akli fikri kendi bedeninde olsa da, kalın ama dü- zgün bacakları, yuvarlak kalçasıyla iyi bir parçaydı; ağzı büyüktü, kendini beğenmiş havası olmasa mükemmel bile denebilirdi; ağır hareket eden zarif gözkapaklarıyla gözleri erotik çağrışımlara sa- hipti. Öyle ki iri göğüsleri, göz alıcı kalçası, kavisleri, yumuşak- lıkları ve tanrı vergisi diğer özellikleriyle karşılaştığı gençleri şa- şırtan küçük kız erdemli bakabilmek için bakışlarını indirmek zo- runda kalıyordu. Kendisini çok fazla incelediğim için beni suçla- dı, lakin kim bunu yapmaktan geri durabilirdi ki? Ama bu mazur görülebilir bir şeydi; belki de yengem olacaktı, çünkü Simon ona karşı büyük bir aşk besliyordu. Kıza şimdiden kocasıymış gibi dav- ranıyordu; ben biraz uzaklarında gölde tek başıma yüzerken on- lar berrak göğün altında göl kenarında yürüyor, öpüşüp koklaşı- yorlardı. Kumda bile Simon göğsünü bir zırh gibi kaplayan kılları eliyle ovalayarak temizledikten sonra kızın sırtını kuruluyor, son- ra onu öpüyordu; bu tatlı ve ılık tene dudaklarını değdiren, koku- sunu içine çeken benmişim gibi damağımda bir yanma hissi olu-

yordu. Öyle parıltılıydı, öyle parıltı yayıyordu ki etrafına! Tek kelimeyle muhteşemdi bu kız.

Ama ben şahsen onu çok fazla umursamıyordum. Biraz Esther'e tutulmuş olmam yüzünden, biraz da kadınsı ışıltısı dışında ondan yayılan şeylerin bana sıkıcı gelmesi yüzünden. Kısıyıcı etkisine belki kendi de şaşıyordu. Bu, tabiatın büyük güçleri gibi düşüncelerinin üzerine çökmüş olmalıydı. Bozayının ya da kaplanın kanında kaynayan içgüdüleri gibi, bu vahşi hayvanların zihinlerini dolduran ve postlarındaki çizgilerde ve pençelerinde kendini gösteren bir şey gibi. Fakat insan tabiatının merhametine kaldığında ya da bir tür adına görev yaptığında bu ayrıcalıklardan geriye ne kalır? Cissy'yi oluşturan karışımında düşünce bileşeni diğer unsurlardan zayıftı. Fakat yumuşak başlı biri gibi görünse de kurnaz bir kızdı.

Silver Beach'ten rüzgârın çıtırtılarla taşıdığı patlamış mısır yağı ve keskin hardal kokuları arasında kumda uzanmış yatarken ne dediğini işitemediğim Simon'un –kırmızı mayosuyla onun diğer yanında oturuyordu– sorularına cevap veriyordu; “Oh, hayır. Unut gitsin. Ne saçmalık!” Ama mutluluktan havalara uçuyordu. “Beni buraya getirdiğin için çok mutluyum, hayatım. Ne kadar temiz! Tam bir cennet burası.”

Simon'ın onu ikna etmek, onu etkilemek, fikrini değiştirmek için mücadele etmesinden –çünkü bu tam olarak bir mücadeleydi– hoşlanmıyordum. Neredeyse önerdiği her şeyi kız reddediyordu. “Hayır, yapmayalım ve diyelim ki yaptık,” gibi itirazlar. Bu onu daha önce onda hiç görmediğim kaba davranışlara itiyordu; incelikten yoksun bir şekilde kendini paralıyor, yırtınıyor, didiniyor, övünüyor, yaltaklanıyordu. Harcadığı çabadan ve aşk ateşinden dili dışarı sarkıyordu; kimi zaman öfkeleniyor, öfkesi iki alev topu halinde, iki yoldan, burnunun iki yanından gözlerinin altına doğru yükseliyordu. Bunu anlıyordum, çünkü aynı güçlükleri yaşıyor ve birbirinin aynısı iki Troya önünde savaş veriyorduk. Başımıza gelenler Lausch Nene'ye –ya da ruhuna demeliyiz, çünkü gerçeği oyundan çıkacak bir sonraki kişinin kim olacağını tahmin etmeye çalışan finalistler arasında Yaşlılar Yurdu'nun tozlarıyla kaplıydı– öngörülerinin gerçekleştiğini görme zevkini yaşatırdı. Böylece onun görünüşteki bu öngörü başarısını kaydettim. Simon'a ge-

lince, aramıza farklar ve mesafeler girmeden önce, iki genç kardeş olarak bizi bir araya getiren yerler –bütün bu yerler ortaya çıkmaya başlıyor, yeniden birbirimize bağlanacağımızı haber veriyordu. Bu yeniden bağlanma aslında gerçekleşmedi, ama yine de onu çok sevdim. Omuzlarında Cissy'nin çiçekli plaj giysisi, güneş yanığı gövdesiyle mavi suyun kıyısında bu kızın gözde giysisini sergilemekten keyif alıyormuş gibi ayakta durduğunda görgüsüz, fakat gösterişli bir manzara oluştuyordu.

Onlara akşam vapuruna kadar eşlik ettim, çünkü Cissy geceyi St. Joe'da geçirmek istememişti; güneşin battığı, gökyüzünün son maviliğinin de yok olduğu o süre boyunca başka hiçbir ışığın olmadığı iskelede onlarla birlikte oldum; şehir yönündeki ağır sonbahar bulutlarının arasından gücünü kaybetmiş güneşin ışınları toprak setin ve gri renkli koca dalgaların üzerine süzülüyordu.

“Ee, ahbap, önümüzdeki birkaç ay içinde evlenmiş olabiliriz,” dedi Simon. “Bana gıpta ediyor musun? Bahse girerim, ediyorsun.”

Simon çenesinin kızın omzuna koyup elleriyle ve kollarıyla onu sararken boynuna bir öpücük kondurdu. Onun böyle ateşli bir şekilde kur yapması bana ilginç göründü; bacağına Cissy'nin bacaklarının arasına sokmuş ve parmaklarını kocaman açtığı avucunu genç kızın yüzünde gezdiriyordu. Cissy hiçbir zaman kabul etmediğini söylese de onun yaptığı hiçbir şeyi reddetmiyordu; konuşurken hiç kibar değildi. Bir sandal vincine yaslanmış elleri beyaz mantosunun ceplerinde kendi kendini sararak akşamın serinliğine karşı koymaya çalışıyordu. Simon, güneşte yanmış olması yüzünden hâlâ gömlekliydi, ama rüzgârın kenarlarını yukarı doğru kıvrıdığı hasır şapkası başındaydı.

Bayan Renling'in etrafıma inşa ettiği yapı neredeyse tamamlanıyordu ki çekip gittim. Bu kararı almakta acele etmemin başlıca nedeni Bayan Renling'in beni evlat edinmeyi önermesiydi. Augie Renling olmalı, onlarla yaşamalı ve paralarının mirasçısı olmalıydım. Bütün bunların arkasında ne olduğunu anlamak için size verebileceğimden daha fazla bilgiye ihtiyacım var. Ama her şeyden önce bende insanları beni evlat edinmeye teşvik eden bir şey vardı. Hiç kuşkusuz, çocukluğumuzda Lausch Nene tarafından bir şekilde evlat edinilmiş olmamızla ilgi bir şeydi bu; onu memnun etmek ve iyiliğine karşılık vermek için bir evlatlık olarak her zaman yumuşak başlıydım ve minnettarlığımı gösteriyordum. Gerçekte bu kadar yumuşak başlı ve söz dinler olmasam da kimseye bir şey belli etmiyordum. Einhornların oğulları Arthur'u korumalarının nedeni beni aileye almaya niyetleri olmadığını altını çizmek için miydi? Çünkü bendeki bir şeyler akıllarından beni evlat edinmeyi geçirmelerine yol açıyordu. Ve kafaları özellikle evlat edinmeye yatkın insanlar vardı. Bazıları belki böylece bu dünyadaki görevini tamamlamayı arzuluyordu. Bayan Renling, mesela, kendi gayretli ve tutarsız tarzında, her türden hedefini gerçekleştirme çabası yüzünden solgun bir suratla bu dünyada bir görevi olduğuna inanıyordu.

Bayan Renling'de öyle kolayca keşfedemeyeceğiniz bir şey vardı; acayip davranışları ve hızlı konuşması yüzünden en büyük arzusunun ne olduğunu hiçbir zaman anlayamadım. Her halükârda bir anne rolü oynamak istiyordu. Ancak ne var ki ben, benimle ilgili niyetlerine hiç yakınlık duymuyordum. Daha kendilerinin kim olduğunu bile bilmeyen bu insanlardan birine neden dönüseydim ki? Yalın gerçek bana önerilen geleceğin gözüme yeterince iyi görünmediği idi, bir oğul olarak aileye katılmam söz konusu olduğunda bu apaçık ortaya çıktı. Yoksa onlara karşı değildim; tam tersine çok şey borçluydum onlara. Yine de Bayan Renling'in dünyasına katılacak, kim olduğu hakkındaki iddiasını pekiştirecek değildim. Böyle düşünen tek kişi Bayan Renling değildi, şaşılacak kadar çok insan kendi haklılığına, fikirlerinin kaya gibi sağlam temelleri olduğuna inanıyordu; düşünceleri gerçekliğe dayanmayan ve batıklık kumu üzerine bina inşa etmiş olanların yaptıkları şeylerin gümbür gümbür yıkıldığı gün, onlar güçlerini artıracak, düşüncelerinin doğruluğunu kanıtlayacak ölümsüz bir şehre sahip olacaklardı. Başka türlü söyleyecek olursak bu ortaklaşa inşa edilmiş tek bir Babil Kulesi değil, Amerika'nın bir ucundan diğerine inşasına başlanmış yüz binlerce kule anlamına geliyordu. Enerjik insanlar acılara ve belirsizliklere rağmen bir şeyler inşa ederken, zayıflar daha iyiyi umut etmekle yetiniyorlardı. Ve kelimenin tam anlamıyla çok güçlü olan Bayan Renling'in bile görünür bir eseri yoktu; kaslarının gelişimini gizli faaliyetlerine borçlu olmalıydı.

Bay Renling de beni evlat edinmek istemekle kalmıyor, babam olmaktan çok mutlu olacağını söylüyordu. Bunu başka hiç kimseye söylememiş olduğunu biliyordum. Onun bakış açısından zavallı kadınlar tarafından yetiştirilen benim için sevgi yoluyla sefaletten kurtarılmak beklenmedik bir şanstı. Tanrı herkesi kurtarabilirdi, insan tarafından kurtarılmaksa sadece birkaç kişiye nasip olurdu.

Bayan Renling'e Simon'ın evleneceğini ve Cissy'nin iflas etmiş bir manifaturacının kızı olduğunu söylediğimde, bana sosyolojik bir portre çizmeye girişti. Bana küçük dairesini ve kuruması için mutfığa asılı çocuk bezlerini, mobilya taksitlerinin ödenmesinde yaşanan zorlukları ve kardeşimin otuz yaşında tüm umutlarını yi-

tirmiş, karısının ve çocuklarının esiri olarak nasıl endişeden yaşlı bir adama dönüştüğünü gösterdi. “Oysa sen, Augie, sen ancak otuzunda evlenmeyi düşünmeye başlayacaksın. Paran olacak, kültürün olacak ve istediğin kadını seçeceksin. Hatta Thea Fenchel gibi bir kızı. İşli olan eğitimli biri bir beyefendidir. Renling çok akıllıdır; buraya kadar da sadece bilim, edebiyat ve tarihle geldi; sıradan zengin biri değil, gerçek bir prens olabilirdi...”

Fenchellerden söz ettiğinde hassas noktaya temas etmişti. İştahımı kabartıyordu. Ama bu sadece bir ayartma çabasıydı ve yeterli değildi. Esther Fenchel’in beni kabul edeceğine asla inanmıyordum. Dahası, hâlâ ona âşık olmakla birlikte, ona karşı tavırlarım eskisi gibi değildi. Kız kardeşinin söylediklerine giderek daha fazla inanmaya başlamıştım. Sonra bu gerçeği kendime itiraf ettiğimde hiç şansım olmadığını kabul ettim.

Her neyse, Bayan Renling şefkatiyle beni bunaltmaya başlamıştı. Bana “oğlum” diyor ve başımı falan okşayarak herkese “bizim ufaklık” diye tanıtıyordu. Oysa yapılı biriydim, bir erkektim; bununla demek istediğim, sekiz yaşında bir çocuğun pırıl pırıl saçlarının okşanması gibi bir şey değildi bu; kesin olan bir şey varsa; ben artık bir çocuk değildim.

Evlat edinilmek istemiyor olabileceğim Bayan Renling’in hiç aklına gelmedi; bunun sözünü etmeye değmeyecek normal bir şey olduğunu varsayıyordu; ona göre herkes gibi ben de kendi çıkarıma bakıyor olmalıydım. Eğer kimi itirazlarım var idiyse de bunlar ancak önemsiz şeyler olabilirdi, bunları kendime saklayabilirdim. Ya da kardeşime veya Ana’ya yardım etmeyi düşünüyorsam, bu düşünceleri dile getirmeyip aklımın bir köşesinde tutabilirdim. Ana’yı hiç görmemişti ve görmeye de niyeti yoktu; St. Joe’da Simon’ın geleceğini söylediğimde onu karşılamayı istemedi. Onun içinde Musa’dan ve firavunun kızından bir şeyler vardı, lakin ben hiçbir şekilde kamışların arasına saklanmış bir bebek değildim. Bana uygun bir ailem ve bağlılık göstermem gereken bir hikâyem vardı; sokakta bulunmuş bir çocuk değildim.

Bu yüzden kendimi geri çektim; imalarını anlamazlıktan geldim, bunlar açık ve samimi teklifler olduğunda geri çevirdim. Bayan Renling’e şöyle dedim: “Cömertliğiniz için çok teşekkür ederim;

siz ikiniz de çok güzel insanlarsınız. Yaşadığım sürece size minnet duyacağım. Ama benim akrabalarım var ve bana öyle geliyor ki...”

“Seni aptal!” dedi Bayan Renling sözümü keserek. “Ne akrabası? Ne akrabası?”

“Annem, kardeşlerim.”

“Ne alakası var, bununla? Hikâye! Baban nerede, söylesene!”
Söyleyemedim.

“Onun kim olduğunu bile bilmiyorsun. Aptallık etme, Augie. Gerçek aile bir şeydir ve sana bir şeyler sunar. Renling’le ben senin annen, baban olacağız, sana vereceğimiz şeyler var; geri kalan her şey ıvır zıvırdır.”

“Bırak, biraz düşünsün,” dedi Renling.

Sanırım Renling’in o gün keyfi yerinde değildi; başının arkasından saçları darmadağınaktı ve pantolon askılarının halkaları ceketinin altından görünüyordu. Bu da benimle ilgili olmayan, kendine ait bir sıkıntısı olduğunu gösteriyordu; zira kıyafeti her zaman kusursuz olurdu.

“Düşünecek ne var!” diye bağırdı Bayan Renling. “Görüyor musun, nasıl düşünüyor! İlkini nasıl düşüneceğini öğrenmesi ve bir geri zekâlı gibi davranıp ömrü boyunca başkaları için mi çalışmak istediğini kendi kendine sorması gerekiyor. Ona bıraksaydım, şimdiye kadar şu burnu Kızılderililerinki gibi yassı garson kızla evlenmiş, bebek bekliyor olurdu; iki yıla kalmadan da ayvayı yemiş olurdu. Biz ona altın sunuyoruz, o, hayır diyor ve pisliği seçiyor!”

Bayan Renling beni dehşet içinde bırakan bu tonda konuşmaya devam etti. Renling rahatsız olmuştu. Rahatsız oldu dedimse, o kadar da çok değil; sadece gündüz hakkında hiçbir şey bilmeyen ve gerekirse yere düşen kocaman kahverengi gölgesiyle, ama sadece mecbur kalırsa, kanat açıp yeniden ormanın karanlığına sığınan bir gece kuşunun rahatsız olduğu kadar.

Ve ben... ben her zaman kadınlardan hayat hakkında derinlemesine bilgim olmadığını, hayatın tehlikelerini, acılarını ya da baş döndürücü hazlarını, mutluluklarını bilmediğimi dinliyordum. Zayıf olmadığımдан, göğüslerim de olmadığından onun korkuları beni vuramazdı. Hayatla baş edecek kadar da güçlü görünmüyordum. Diğer insanlar bana başarılarını gösteriyorlardı, iddialarını

ve icatlarını, cennetin ve cehennemin varlığına dair kanıtları, maden arayıcılarının eşantyonlarını –çoğu kez yüzlerinde, yumrular halinde– ve özellikle kadınlar bana cehaletimden söz ediyorlardı. Tam burada, Bayan Renling beni tehdit etmeye başladı, bağırarak aptalın önde gideni olduğumu söylüyordu; hayat mücadelesinde kesinlikle yenilecek, ayaklar altında ezilecektim. Çünkü, ona bakılırsa, ben rahat bir hayat yaşamak üzere yaratılmışım, yumuşak yatağımdan kalkıp mükellef bir kahvaltı sofrasına oturacak, ekmeğimi yumurtanın sarısına banacak, güneş ışığında, hüzünden, sıkıntıdan uzak koltuğuma kurulup kahvemi yudumlarken puromu tüttürecektim. Dünyanın kibar ve iyiliksever kesimi beni istiyordu, bu şansı tepecek olursam, beni bekleyen tek şey unutulmuş olacak, kötülük beni ele geçirecekti. Bu sözlerdeki gerçekliği reddetmemek için kendimi zorladım; kadınların neyin gerçek olduğunu anlayabilme güçlerine büyük saygı duyuyordum.

Fakat teklif üzerinde düşünmek için zaman istedim; ve bunu enine boyuna düşünecek vaktim oldu, çünkü mevsim buna elverişliydi: sonbaharın ilk güzel günleriydi, futbol oynayacak bir hava, duru bir gökyüzünde parıldayan soğuk, sarı yıldızlar, yere düşmeden havadayken vurulan topaların gümbürtüsü ve dörtmala koşturan atların nal sesleri.

Bir gün öğleden sonra danışmaya Einhorn'a gittim.

Einhorn'un şansı yeniden dönmeye başlamıştı; yeni bir büro açmış, bیلardo salonundan, sokağın karşı tarafındaki bir daireye taşınmıştı, oradan gözünü işyeri üzerinde tutmaya devam edebiliyordu. Bu değişiklik onu biraz bencil yapmıştı; bir kadının ona âşık olmasının da bunda payı vardı. Bu aşk ona büyük moral olmuştu. Evinden çıkamayan hastalar için teksir makinesinde çoğalttığı gazetesini yeniden çıkarmaya başlamıştı ve okurlarından biri, Mildred Stark adında sakat bir kız ona tutulmuştu. Kız artık genç değildi, otuzunu aşkın ve kiloluydu, yıllarca mücadele etmekten biraz güçsüz düşmüş olsa da siyah, gür saçları ve kaşlarıyla çok enerjik biriydi. Einhorn'un esin veren şiirlerine manzum cevaplar yazıyordu; sonunda kız kardeşinden onu Einhorn'un bürosuna götürmesini istedi ve orada rezalet çıkardı, Einhorn'dan onu kendisi için çalıştırma sözü almadıkça da oradan ayrılmayı kabul

etmedi. Maaş falan istediği yoktu; Einhorn onu evde sıkılmaktan kurtarsın, yeterdi. Mildred'in sorunu ayaklarındaydı; ortopedik ayakkabılar giyyordu. Bu onu yavaş yürümek zorunda bırakıyordu ve sonradan tesadüfen öğreneceğim gibi, Mildred duyguları ansızın ve şiddetle ortaya çıkan ve bu duygular iletken olmayan malzemelerden geçip gerisingeriye kendisine dönerek ta ki suratı kararınca kadar biriken kadınlardandı. Fizik olarak, dediğim gibi, kiloluydu; gözleri kapkara ve teni donuktu. Ailede, evde, acılar, yoksunluklar içinde sakat kızdan sakat kadına dönüşmek... sonuç buydu: karanlık düşünceler, kasvet kabuk bağlamış hüznün. Zorunlu olandan yoksun olup pencerenin önünde hoşnutsuz değilmiş gibi, memnun, mesut oturmak.

Mildred, çocuk yapma fırsatını kaçırmış, erkeklerin dolandırdığı, oturmaya mahkûm bir kadın olarak orta yaşlı, hüznü ve acılı görünmekten hiçbir zaman kurtulmayı başaramamış olsa da uzanıp ölümü beklemeyi kabul edemezdi. Kendisini sevmesine izin veren Einhorn'un aşkı nedeniyle bunu biraz unutmuş olsa da, silinip atılacak biri değildi. Başlangıçta Einhorn için mektup yazmak üzere haftada iki-üç defa geliyordu, sonunda, onun tam zamanlı sekreteri –ayrıca hizmetçisi, sırdaşı– oldu. Öyle ki *İncil*'den alıntı yapacak olsa, "Senin cariyenim," diyebilirdi. Topallaya topallaya ayaklarını sürüyerek Einhorn'un tekerlekli sandalyesini iterken sandalyeye yaslanmak zorunda kalıyordu. Einhorn, koltuğunda, yapılan hizmetten hoşnut oturuyordu. Yüzünde sert ve sabırsız bir ifade vardı, ama gerçek başka türlüydü. Onu bir horozun ruh halinde buldum; demek istediğim erkek ve diri, kestirip atan, boğum boğum kaslı, siniri burnunda, dakikası dakikasına uymayan, parlak tüyleriyle gururlu ve övüngendi.

Evet, ama bu karşılaştırmalardan sonra dikkate alınması gereken başka gerçekler de var. Ne yazık ki bu böyle! İnsanoğlu bu tür bir basitliğe sahip değil – bir sopanın toprağa çizdiği bir çizgiyle ilgisi yok bunun, sayısız dişi olan bir pulluğun açtığı geniş ve derin izlere benzetmek daha doğru. Diri görüldüğünü söyledim, fakat yaşlılığın getirdiği, griye çalan, solgun ten renginden de bahsetmeliyim; artı, yeni dairenin çirkinliğinden; bazı saatlerin can sıkıcılığından, günlerin çoraklığından, kasvetinden ve mo-

notonluğundan da... sonra sokakların çıplaklığından, hayatın berbatlığından, sönüklüğünden, kasvetinden; ve çıkarıcı düşüncelerden, kötücül ve çoklu amaçlardan, korkunç tehditlerden, gürültüden, hem işe yarar hem gereksiz yalanlara sarmalanmış haberlerden bahsetmeliyim.

Tillie Einhorn, en azından görüldüğü kadarıyla, Mildred'in varlığını kabul etmişti. Einhorn'un Tillie üzerindeki gücü öyleydi ki kocasının yanlış bir şey yapabileceğini düşünmek onun altından kalkamayacağı kadar karmaşık bir işti. Buna ilaveten, bir ayakkabı kalıbının ayakkabıya uyması gibi kendini şartlara uyarlayan insanların durumunu da düşünmek gerekir; Tillie için bu ayakkabı kalıbı Einhorn'un bir sakat olarak özel ihtiyaçlarıydı. Tillie hoşgörü göstermeye alışmıştı.

Kısacası, tavsiye almaya gittiğimde Einhorn'un durumu böyleydi; onu bana ilgi gösteremeyecek kadar meşgul buldum. Ben konuşurken pencereden dışarı bakıp durdu, sonra onu tuvalete götürmemi istedi benden; her zamanki gibi yağlanma ihtiyacında olan tekerlekleri gıcırdatarak dediğini yaptım. Bütün söylediği, "Ne diyeyim, beklenmedik bir şey bu. Esaslı bir teklif. Şanslı doğmuşsun," oldu. Beni yarım kulak dinliyordu; ona Renlinglerin beni evlat edinmek istedikleri, benim de reddetmeyi aklımdan geçirmedığım bir haber verdiğimi düşünüyordu. Doğal olarak akıllı fikri kendi sorunlarındaydı. Bir insanın bir aileye bağlanmasına, sonra da onun parçası olmasına bir örnek arasaydım, Mildred Stark'a bakmak yeterliydi.

Öğleden sonranın geri kalanını şehirde dolaşarak geçirdim ve Elfman'ın yerinde ciğerli sandviç yiyerek Dearborn Sokağı'nın köşesinde müzik yapan işsiz müzisyenleri seyrederken yoldan geçen Clarence Ruber adında birini gördüm ve beni fark edinceye kadar yüzüğümle vitrin camına vurdum; sonunda beni gören Ruber konuşmak için içeri girip yanıma geldi. Bu Ruber'ı Crane College'dan tanıyordum, Enark Café'de beysbol maçları üzerine bahis oynatıyordu; temiz yüzlü, koca kıçlı, sakin, küfürbaz biriydi; hafifçe alınına düşen parlak bir kâkülü vardı, her zaman bol kesim elbiseler giyyordu; ipek gömlekler, sarı, ipek kravat ve gri flanel takım elbise. Bana şöyle bir bakınca, işsiz müzisyenlerin ve diğer müşterilerin aksine benim de iyi durumda olduğumu gördü, karşılıklı ola-

rak bilgi alışverişinde bulunduk. South Shore'da biraz parası olan bir kuzenin dul eşiyle ortaklaşa küçük bir dükkân açmıştı. Lambalar, tablolar, vazolar, piyanoları dekore etmek için kumaş parçaları, kül tabloları, biblolar ve bu türden ıvır zıvır satıyorlardı; kuzeni ve eşi İflas'tan önce iç dekoratör olarak çalışıyorlardı; müşterileri lüks otellerde ve iyi iş yapıyorlardı. "Bu işte para var. Kendisine özel bir şekilde davranılması için para ödeyen insanların bulunduğu işlerden biri bu. Göz boyama işi. Çünkü bilselerdi, bütün bu süprüntüleri ucuz mal satan dükkânlardan alırlardı, fakat yargılarına güvenemezler. Müşterilerimiz özellikle kadınlar," dedi, "onları nasıl memnun edeceğinizi iyi bilmelisiniz." Ona müzisyenlerin arasında ne yaptığını sordum. "Pabucumun müzisyenleriyle ne işim olacak benim?" dedi. Banyolarda kullanılacak kauçuk esaslı bir boya, su sızdırmaz bir malzeme icat eden birini görmeye Burnham Building'e gitmişti; kuzenin dul eşinin otellerle kurduğu ilişkiler sayesinde servet kazanacaktı. Bu icat duvarları çürümekten koruyor, su alçıya zarar vermiyordu. Mucit daha yeni üretim yapacak aşamaya gelmişti. Rubber dolaşarak bu malzemenin satışını yapacaktı, çünkü bu işte çok para vardı. Dolayısıyla, dükkânda onun yerini alacak birine ihtiyaçları vardı. Mademki benim zengin müşterilerle tecrübelerim olmuştu, tam yerini alacak adamdım. "Artık siktiğimin akrabalarından kimseyi etrafımda istemiyorum; sabrımı taşıyorlar. Bu yüzden, ilgileniyorsan gel dükkâna bir göz at; beğenirsen şartları konuşuruz."

Renlingler tarafından evlat edinilmedikçe, ki şimdiye kadar bunun beni soluksuz bırakacağını öğrenmiş bulunuyorum, onların yanında kalamayacağımı anladığımdan ve tekliflerini geri çevirdikten sonra el altında başka bir iş de bulunmadığından Ruber'la işi bitirdim. Bir okul arkadaşımdan kaçırılmayacak bir iş teklifi aldığım yolunda bir hikâye uydurdum ve soğuk bir havada Evans-ton'dan uzadım; Bayan Renling bana çok kızdı, Bay Renling de buz gibi davranmakla birlikte bana iyi dileklerde bulundu ve ne zaman yardıma ihtiyaç duyarsam gelip kendisini görmemi söyledi.

South Side'da Blackstone Caddesi'nde bir apartmanın dördüncü katında bir oda tuttum; üç katın merdivenleri halı demeye bin şahit ister kırmızı bir halıyla kaplı, son katın merdiveni çıplaktı; aşın-

miş tahta basamaklar; ağır bir toz tabakasıyla kaplı koridor bitişi-
ğimdeki tuvaletlere kadar uzanıyordu. Burası Nelson Yaşlılar Yur-
du'na uzak değildi; taşındığımda günlerden pazar olduğu ve za-
manım da olduğundan Lausch Nene'yi görmeye gittim. Nene şim-
di, ayırt edici bağımsızlığını kaybettiğinden, benim gözümde diğer
pansiyonerlerle neredeyse aynıydı; zayıflamıştı, cildi siyah lekelerle
doluydu; beni karşıladığında eski kişiliğini, sanki bir yere koymuş
da unutmuş gibi, bulabilmek için etrafına bakınması gerekti. Ben-
den ne kadar şikâyetçi olduğunu hatırlamıyor gibiydi; küçük sa-
londa sessiz, yaşlı insanlar arasında bir banka oturduğumuzda ba-
na, "Peki *jener*, aptal... ne yapıyor?" diye sordu. Georgie'nin adını
unutmuştu, bu beni dehşete düşürdü; evet, bizimle geçirdiği zaman
diliminin bütün hayatına kıyasla ne kadar kısa olduğunu ve bu va-
risli damarların yanında kimbilir ne kadar çok akarsu ve durgun su
olduğunu hatırlayınca kadar beni şaşkınlık içinde bıraktı. Kendi-
leri hakkındaki temel gerçeğin söylenmesini istemeyen insanlarda
nasıl bir güç, nasıl bir inatçılık vardır! Ayrıca bu gerçeğin ya da ger-
çekliğin faydalı olamayacağı bir zaman gelir –yaşlı bir kadının yıkı-
mı karşısında bunun ne yararı olur?– fakat bu, eski ifadenin üzerin-
deki gözlerde bir leke olarak ortaya çıkar. Ölümüne bu kadar yaklaşı-
ldığında bu gerçek ne işe yarar ki? Tanık olmanın sağlayacağı yarar-
lar dışında; çünkü biz insanoğlunun, bir insanın her şeyde, en ber-
bat çamurlarda, atıklarda, zehirli yan ürünlerde bir avantajı ve çı-
karı olduğuna inanmak için birçok nedeni var; ayrıca kimyasal ilaç-
ların ve kimya sanayinin çekici yanlarından biri de küllerin, cüruf-
ların, kemiklerin ve dışkının ne kadar yararlı olabileceğini göster-
mesidir. Ama gerçekte her şeyden yaralanabilmek için almamız ge-
reken çok uzun bir yol var önümüzde. Evet, bundan başka gerçek-
lik bile yalnızlıktan ve tecritten soğuk alabilir ve Bastille'in dışında
uzun süre yaşayamaz; eğer vatan kurtaran Cumhuriyetçi güruh öl-
dürme gücüne sahipse hiç yaşayamaz. Sadece birkaç aylık ömrü ka-
lan Lausch Nene için de durum tam olarak böyleydi. Bana yaşlı bir
kedi gibi ağzı açık bakan, rengi atmış Odessa işi siyah elbisesi yağ
lekeleri içindeki Nene belki de beni –ilk gerçekliğe ilişkin silik bir
gölgeden başka bir şey olmayan beni, artık anılarında pek fazla yer
tutmayan beni– tam olarak çıkaramıyordu; zayıftı, çocuktan fark-

sızdı, hatta bunamıştı. Biz onu her zaman çok güçlü ve darbeye dayanıklı diye düşünmüştük. Bu beni gerçekten sarstı. Bununla birlikte kim olduğumu hatırladığını, bilincini tam olarak kaybetmediğini, ancak beyninin yavaş dönen bir plak gibi çok yavaş çalıştığını düşünüyordum. Hatta ziyaretime değer verdiğini düşünüyorum; artık komşu olduğumuzu ve tekrar geleceğimi söyledim. Ama gide-medim ve aynı kış o, zatürreden öldü.

Yeni işimde kötü bir başlangıç yaptım. Ruber'ın kuzeninin dul eşi tatminsiz bir kadındı, bana pek güvenmiyordu. Bu hanım –bir pelerin gibi omzuna attığı kürklü mantosuyla ve başında dikenli bir taç izlenimi uyandıran aynı hayvanın kürkünden bir şapka-yla dolaşıyordu dükkânda; yüzünde kusurlarını bilen ve bundan acı çektiğini gösteren bir ifade; berbat bir ciltle ve ince dudaklarıyla– mide sorunu çekiyordu ve her zaman huysuzluğu üstündeydi. Tarzımı, daha kaliteli saydığım müşterilerle tecrübelerim sonucunda edindiğim tarzı, bozuyordu ve önemli müşterilere yanaş-mama izin vermiyordu. Bürodaki çekmeceleri anahtarla kilitliyor-du; maliyetleri bilmemi istemiyordu. Bütün istediği ardiyede çalışmamdı; paket yapayım, sarıp sarmalayayım, kutulara yerleştir-eyim, resimlere çerçeve yapayım, lamba apliklerine selofan dolaya-yım. Beni sürekli ardiyede çalıştırmasından ya da Wabash Cade-si civarındaki küçük işletmelere, tavan aralarındaki çanak çömlek atölyelerine göndermesinden hemen bu kadının niyetinin beni ka-pı dışarı etmek olduğunu anladım. Ve kauçuk esaslı boya üretimi başlar başlamaz ben satış temsilcisi oldum; sanırım Ruber'ın niye-ti de baştan beri böyleydi. Getir götür işlerinde çalışmaktan mem-nun görüldüğüm ve işe ilgi göstermediğime göre dükkânın ba-na gerçekten ihtiyacı olmadığını söyledi. “Kafanda birtakım fikir-ler olduğunu, maaşlı bir eleman olarak çalışmakla yetinmeyeceği-ni düşünüyordum, ama böyle olmadı,” dedi.

“Bayan Ruber'ın kafasında benimle ilgili farklı fikirler var.”

“Elbette,” dedi Ruber, “Seni kapı dışarı etmeye çalıştığını fark ettim, ama asıl mesele, senin neden buna izin verdiğin.”

Böylece Ruber bana maaş ödemeyi bırakıp komisyonla çalıştır-maya başladı. Kabul etmekten başka çarem yoktu; elimde bir ku-tu boya, sipariş almak için tramvay ve metroyla otellere, hastane-

lere ve benzeri yerlere gidiyordum. Sonuç tam bir fiyaskoydu. Hiçbir sipariş alamadım; dolaşımda çok az para vardı ve özel bir tür insanlarla iş yapmaya çalışıyordum. Bayan Ruber'dan gerçekte bildiğinden daha fazla bildiğini iddia ettiği oteller hakkında tüyo alıyordum (yoksa müdürler, onlardan ne istediğimi öğreninceye kadar onu tanıdıklarını kabul etmek istemiyorlardı), dahası, bunlar öyle göl kıyısındaki mükellef döşenmiş, kaliteli mermerle, üniformalı uşaklarla, gösterişli ıvır zıvırla dolu krem rengi tesislerin servis merdivenlerinde, odalarında kolayca yanaşabileceğiniz insanlar değildi. Ayrıca birçok otelin boya firmalarıyla anlaşmaları veya rüşvetle yapılmış bağlantıları vardı; orijinal şirketler battığı için mahkeme tarafından atanmış yöneticilerle kontrol ediliyordu; alıcılar sigortayla, tesisatla, yiyecek içecek sağlama işiyle, dekorasyonla, barlarla, ayrıcalıklarla ve enterkonnekte sistemin geri kalanıyla bizzat kendileri ilgilenmek istiyorlardı. Müdürün bana gidip boya firmasıyla konuşmamı söylemesi beni başlarından savmanın bir yoluydu. Onlar benim kauçuk esaslı boyamı görmek bile istemediler. Hiç de iyi şeyler düşünmeden bekleme salonlarında yeterince bekledikten sonra bunu apaçık anladım.

Şimdi kış ortasıydı ve kemiğe işleyen bir soğuk vardı; örümcek gibi ilerleyen tramvaylarla saatlerce yolculuk etmek, içerinin boğucu havası nedeniyle insanı sobanın yanı başına çöreklenmiş yaşlı bir kedi gibi serseme çeviriyordu; ve her zaman aynı tip şeyleri, aynı sokakları, gazete sütunlarına basılmış aynı karakterleri, aynı tuğla binaları görmek insanın içini kasvetle dolduruyordu. Oturduğu yerde etrafı seyrederek tekerlekler üzerinde taşınmak: Bunda sonsuz bir iplik için makara ya da metreyle satılan kumaşlar için bir cıvata somunu olma tehlikesi var; hiç değilse yolculuğun gerçek bir amacı yoksa. Ve tozlu camlardaki su damlalarının açtığı yol yol izlerde bir miktar güneş varsa, beyin için bu, yatışma nedir bilmeyen vahşi görünümlü, külrengi kalın bulutlardan bile daha kötü olabilir. Hiçbir zaman şehirsiz uygarlıklar olmamıştır. Fakat uygarlığı olmayan şehirlere ne demeli? Bu kadar çok insanın birbirini etkilemeden bir arada olması, eğer mümkünse, insani olmayan bir şey olurdu. Hayır, bu mümkün değildir; can sıkıntısı kendi yangını yaratır; bu yüzden bu hiçbir zaman olmaz.

Her şeye rağmen birkaç satış yapmayı başardım. Einhorn'un karısının Holloway Şirketi'ndeki kuzeni Karas bana bir iyilik yaptı ve gardan uzak olmayan Van Buren Sokağı'ndaki aylakların geceleme yeri olan küçük otelde denemek üzere birkaç galon boya satın aldı ve sıcakta keskin kauçuk kokusu yaydığı ve duş odasında rutubete neden olduğu için daha iyi kategorideki işletmelerinden hiçbirinde kullanmayı asla düşünmediğini söyledi. Bir de State and Lake'te Ruber'ın arkadaşı olan kürtaııcı bir doktor vardı; dairesini yeniliyordu; ondan sipariş aldım; Ruber komisyonumu tırtıklamaya çalıştı; bu satışı yapmak için bana ihtiyacı olmadığını söyledi. *Tribune*'un boş işler sütunundaki durumu gayet iyi biliyor olmasaydım onu hemen orada terk edebilirdim. Artık Ana'yı desteklemek için para verecek kadar kazanmıyordum, ama hiç değilse masraflarımı çıkarıyordum ve Simon bir de bana destek çıkmak zorunda kalmıyordu. Renlinglerden ayrıldığım için beni bir güzel haşladı elbette. Ana'ya tek başına bakacaksa nasıl evlenecekti? "Cissy ve sen Ana'nın yanına yerleşebilirsiniz," diye cevap verdim. Ama suratının karardığını görünce Cissy'nin eski apartman dairesine taşınmanın ve Ana'yla birlikte yaşamının lafına bile dayanamadığını anladım. "Simon, biliyorsun sana yük olmak istemiyorum," dedim, "elimden geleni yapacağım." Raklios'un yerinde kahve içiyorduk; boya kutum masanın üzerinde eldivenlerim de onun üstündeydi. Dikişleri atmış eldivenlerim refahtan ne kadar uzak olduğumu gösteriyordu. Giysilerim kirlenmeye başlamıştı, oysa bir satış elemanı için görüntünün sağlam bir kişiliğı garanti ettiğine inanılır. Standartların altına düşmüştüm, ne temizletmeye ne düzeltmeye verecek param vardı ne de bunu dert edecek durumdaydım.

Zor bir hayat sürmeye başlamıştım ve iyi kötü dersler çıkarıyordum yaşadıklarımın. Isıtma benim odama kadar çıkmıyordu, geceleri paltomla ve ayağımda çoraplarımla yatıyordum. Sabahleyin ısınmak için bir fincan kahve içmeye eczaneye iniyor sonra da günlük yolculuğuma başlıyordum. Usturamı yanımda taşıyor ve şehirde genel tuvaletlerin bedava sıcak suyunu, sıvı sabununu ve kâğıt havlularını kullanarak tıraş oluyor, YMCA kafeteryalarında veya kafe tezgâhlarında yiyor elimden geldiğince de ödemedem tütüyordum. Saat dokuzda enerji doluyken, öğleye umutlarım sön-

meye yüz tutuyordu; yaşadığım güçlüklerden biri de dinlenecek bir yerimin olmamasıydı. Öğleden sonraki vakti Einhorn'un yeni bürosunda geçirebilirdim; Einhorn parmaklıklı korkuluğun ötesindeki peykelerde özel bir görevi olmayan insanların oturmasına alışkındı. Ama bir zamanlar onun yanında çalışmış olan benim öyle aylak aylak oturmam kabul edilemezdi; kendi işi için beni bir yerlere gönderebilirdi. Zaten tramvayla yollarda olduğuma göre bu daha iyi bile olabilirdi. Ayrıca, ortalıkta boş boş dolaşmak bir işe yaramasa da, aylaklık etmeme izin vermeyecek olan Simon'a karşı bir yükümlülüğüm vardı. Demir atmasına izin verilmeyen tek ben değildim; sanki insanlar köşelerden bucaklardan, açığa, değersiz görüldükleri, hoş karşılanmadıkları yerlere itiliyormuş gibi hareket halindeydi. Başını koyacak yeri olmayan İnsanoğlu¹ ya da genel olarak dünyaya ait biri misali; ne var ki bu kişi aydınlık bir bakışa sahip olmadığı gibi kimsenin de yeryüzünde neler olup bittiği hakkında bir tahmini yoktu. Ben, elimde boya kutumla diğerlerinden farklı değildim. Bir kez yola çıktım mı, ne tramvaylar bana yeterli geliyordu ne de Şikago beni zapt edecek kadar büyüktü.

Kışın sonuna doğru karların eridiği bir gün metro istasyonundan çıktığımda, soygundan beri görmediğim Joe Gorman'e rastladım. Sırtında dar kesim, güzel, mavi bir palto, başında yumuşak bir somun gibi üzeri parmakla çukurlaştırılmış yepyeni bir fôtr şapka vardı. Büfenin yanında duvara asılı dergilerden satın alıyordu. Kalkık bir burnu vardı ve iyi bir kahvaltı yapmış biri gibi ve soğuk havanın da etkisiyle yanaklarından sağlık fışkırıyordu, gerçi bunun nedeni bütün geceyi poker oynamakla geçirdiği hayat tarzı da olabilirdi. Numune boya kutumla beni şöyle bir tarttığında, durumumun pek de parlak olmadığını apaçık gördü. Yüzümden fena halde yenilmiş olduğum okunuyordu.

"Ne iş çeviriyorsun?" diye sordu ve anlattığımda, "Enayi!" dedi, zafer tınısı taşımayan bir ses tonuyla. Kesinlikle haklıydı, içimden kendimi savunmak gelmedi. "Bu bana insanlarla tanışma fırsatı veriyor," diye cevap verdim, "bu günlerde önüme bir fırsat çıkabilir."

1 *Luka, 9:57-58:* Yolda giderlerken bir adam İsa'ya, "Nereye gidersen seninle geleceğim," dedi. İsa ona, "Tilkilerin ini, kuşların yuvası var, ama İnsanoğlu'nun başını yaslayacak bir yeri yok," dedi.

“Evet,” dedi, “önüne derin bir kuyu çıkabilir. İnsanlarla tanışsan ne çıkar bundan? Yakışıklı bir çocuk olduğun için bunlardan birinin senin için bir şey yapacağını mı sanıyorsun? Sana hayatının şansını mı sunacak? Bugünlerde onlar ilkin kendi akrabalarını dikkate alıyorlar. Peki, senin böyle akrabaların var mı?”

Pek yoktu. Beş Özellik hâlâ süt kamyonunu sürüyordu, ama ondan iş istemeye niyetim yoktu. Coblin krizde gazete dağıtımını dışında her şeyi kaybetmişti. Hem zaten Komiser’in cenaze töreninden beri ikisini de çok fazla gördüğüm yoktu.

“Gel de sana peynirli turta ısmarlayayım,” dedi; birlikte bir restorana girdik.

“Senden n’aber?” diye sordum; çünkü açık açık sormak istemiyordum; bu yakışık almazdı. “Denizci Bulba’yı hiç görüyor musun?”

“Şu aptalı mı? Hiç işim olmaz. O şimdi bir örgütte, bir sendikanın vurdu kırdı işlerini yapıyor, zaten başka bir halta yaramaz. Ayrıca şimdi yaptığım işte onun gibi birine ihtiyacım yok. Ama kısa yoldan birkaç dolar kazanmak istersen senin için bir şeyler yapabilirim.”

“Riskli mi?”

“Geçen defa seni endişeye sevk eden türden bir şey değil. O işlere ben kendim de girmiyorum. Yaptığım şey yasal değil, ama oldukça kolay ve güvenli. Sence kısa yoldan ne para kazandırır?”

“Bilmem, nedir?”

“Göçmenleri Rouses Point civarında Kanada sınırından geçirip New York eyaletinde Massena Springs’e götürmek.”

“Hayır,” dedim, Einhorn’la yaptığım konuşmayı unutmadığımdan. “Bunu yapamam.”

“Bunda bir şey yok.”

“Ya yakalanırsan?”

“Ya yakalanırsam? Ya yakalanmazsam?” dedi acımasız bir alaycılıkla bana takılarak. “Kapı kapı dolaşıp boya satmamı mı istiyorsun? Bunun yerine şofbenin pilot ışığı gibi yerimde oturmayı tercih ederim. Öyle otursam da çıldırırım.”

“Bu federal bir suç.”

“Bunları bana anlatmana gerek yok. Yardıma ihtiyacın olduğunu gördüğümünden sana bir teklifte bulundum. Ben bu yolculu-

ğu ayda iki-üç defa yapıyorum; direksiyon sallamaktan feleğim şaşıyor. Bu yüzden benimle birlikte gelir ve Massena Springs'e kadar direksiyona sen geçersen sana elli dolar verir ve bütün masrafları karşılarım. Sonra yolun geri kalanında da araba kullanmaya karar verirsen ücretini yüz dolara yükseltirim. Yolda hâlâ üzerinde düşünecek vaktin olur, üç günde dönmüş oluruz.”

Bir şans olarak gördüğüm bu teklifi kabul ettim. Elli doların, açık ki, Simon karşısında duyduğum suçluluk duygusunu yatıştırmakta bana hayli yardımcı olacaktı. Kapı kapı dolaşıp kauçuk esaslı boya satmaya çalışmaktan bezmiştim; biraz para bana nefes aldırabilirdi; başka bir iş bulmak için bir-iki hafta kazanırdım; belki hiçbir zaman tamamen vazgeçmemiş olduğum üniversiteye dönmenin bir yolunu bulurdum. Beynimin dış katmanıyla işte böyle karar aldım, beynimin iç katmanlarıysa bu basınca daha fazla dayanamayacağımı ve şehirden çıkmam gerektiğini söylüyordu. Göçmenlere gelince, onlar hakkındaki düşüncem şöyleydi: Eğer istiyorlarsa neden biz geri kalanlarla birlikte burada olmasınlardı ki? Burada, kötü şans dahil her şey için yeterince yer vardı.

Banyosunu dekore etsin diye boyayı Tillie Einhorn'a verdim ve Joe Gorman sabahın erinde siyah bir Buick'la beni aldı; daha görür görmez arabanın motorunun güçlendirilmiş olduğunu anladım, arabadan yayılan cehennemi güç düşünmeniz için size zaman bırakmıyordu. Yedek gömleğim gazeteye sarılmış olarak arka koltukta, paltom altımda daha yerime yeni yerleşmiştim ki Carnegie Steel depolarının önünden geçerek South Side'ı ardımızda bırakmıştık bile; sonra kükürt yığınlarını andıran kumulları geçtik, Gary'ye girdiğimiz gibi ardımızda bırakmamız bir oldu ve Toledo yoluna çıkıp hızımızı artırdık; iyice açılan motor vahşi bir hayvan gibi kükrüyor, tasarlandığı şeyi yapıyordu özgürce.

Kırık, uzun burnu ve narin bedeniyle asabi bir şekilde direksiyona yumulmuş olan Gorman bir jokey havasındaydı; hızla yüzünden yukarı yayılan kırmızılık, alnında çizikler oluşturunuyordu. Sinirlerini yatıştıran şeyi bulmuş olmaktan ne kadar zevk aldığını görebiliyordunuz. Toledo'dan çıkarken direksiyona ben geçtim ve Gorman'ın zaman zaman bana alaycı bakışlar fırlattığını fark ettim; yorgunluğun ya da huzursuzluğun yol açtığı koyu renkli leke-

lerle dolu bir yüzdeki bu uzun, karanlık bakışlar beni yeniden değerlendirdiyordu. Ağzından çıkan ilk laf olmasa da doğrudan bana hitaben söylediği ilk söz, "Bas gaza!" oldu.

Bunun üzerine henüz arabaya alışmadığımı söyleyerek özür diledim ve dediğini yaptım. Ama araba sürüşümü, özellikle tepelerde kamyonları sollarken tereddüt etmemi beğenmedi ve Cleveland'a daha çok varken direksiyonu benden aldı.

Nisan başlarıydı ve gün henüz kısıydı, bu yüzden Lackawanna'ya yaklaştığımızda gece inmeye başlamıştı bile. Birkaç kilometre sonra bir yerde benzin almak için durduk; Gorman komşu bistrodan hamburger almam için bana para verdi. Orada ilkin helaya gittim ve pencereden pompaların yanındaki bir eyalet polisinin arabayı incelemekte olduğunu gördüm; Gorman görünürlerde yoktu. Kir pis içindeki koridordan geçip başımı mutfığa uzattım; yaşlı bir Zenci bulaşık yıkıyordu; görünmeden arkasından geçtim, eşiğe konmuş bir kovanın üzerinden atlayarak arka avluya ya da arsaya çıktım; ötesinde tarlaların uzandığı ağaçların sınırına doğru garajın duvarı boyunca hızla uzaklaşan Gorman'i gördüm orada. On metre kadar arkasından ona paralel bir koşu tutturdum ve ağaçların arkasında ona yetiştim; beni tanımakta biraz daha gecikseydi bir felaket yaşayacaktık, çünkü elinde bir tabanca vardı; Einhorn'un, varlığına dair beni uyardığı tabanca. Elimi tabancanın namlusuna dayayarak benden uzağa ittim.

"Neden bu silahı çektin?"

"Çek elini, yoksa seni indiririm!"

"Neyin var senin? Polisten neden kaçıyorsun? Sadece hız yaptığının için mi?"

"Araba aranıyor. Hız da neymiş!"

"Senin araban sanıyordum!"

"Hayır, çalıntı."

Arsadan gelen motosiklet sesini duyunca yeniden koşmaya başladık ve kendimiz sürülmüş tarlalara attık. Açıktaydık, fakat hava kararmıştı. Polis ağaçların sınırına kadar geldi, etrafına bakındı, ama daha fazla ilerlemedi. Şans yanıımızdaydı, çünkü Gorman silahını bir keseğe dayayıp ona nişan almıştı ve ateş edecek kadar da kovboydu; bu yüzden yüreğim ağzıma geldi. Ama polis döndü,

fenlerinin ışığıyla ağaçları tarayarak uzaklaştı ve biz de sürülmüş tarladan yürüyerek şosenin ötesindeki bir yamaca doğru savuştuk. Bu topraklarda kuşkusuz uğursuzluk vardı; iç karartıcı, kesek dolu, petrol kokuluydu ve makinelerden karanlıkta vızıltılar geliyor; arkamızda, çok uzak olmayan Lackawanna bacalarından göğe doğru buharlar yükseliyordu.

“Ateş etmeyecektin değil mi?” diye sordum. Bir omzunu kaldırmış, sutyeninin askısına uzanan bir kadın gibi elini ceketinin içine sokmuştu. Tabancasını yerine yerleştiriyordu. İkimiz de, sanırım, iyi bir ekip oluşturmadığımızı düşünüyorduk, kendi tarzımızda; ben böyle tehlikeli işlere atılmanın gereksizliğini, o, küçümseyerek benim korkağın teki olduğumu.

“Neden kaçtın?” diye sordu.

“Çünkü senin koştüğünü gördüm.”

“Çünkü korkmuştun.”

“O da var.”

“Garajdaki adam iki kişi olduğumuzu fark etti mi?”

“Fark etmiştir. O fark etmediyse bile hamburgerciadaki birileri nereye kaybolduğumu merak etmiştir.”

“Öyleyse, ayrılacak iyi olur. Buffalo’dan uzakta değiliz, yarın sabah saat dokuzda seni ana postanenin önünden alırım.”

“Beni alır mısın?”

“Arabayla. O zamana kadar bir tane bulurum. Nevale alman için tosladığım onluk sende; bu işini görür. Şehre giden bir otobüs olmalı. Yola çık, ona atla. Ben aşağı doğru yürüyeceğim. Otobüse binmeden önce bırak birkaç tanesi geçsin; böylece aynı otobüse binmemiş oluruz.”

Böylece ayrıldık ve onsuz kendimi daha güvende hissettim.

Tepeye doğru yola çıktığımda uzun boyu, dar, kemikli omuzları, başında şapkası, keskin yüz hatlarıyla beni arkamdan seyreden Gorman pek tanımadığı kırsal alandaki şehirli bir uzman gibi göründü bana. Sonra dönüp o da yokuş aşağı, hızla uzaklaştı, bacaklarını biraz bükmüştü, taşların üzerinde kayarak gidiyordu.

Şoseye çıkan ara yola ulaşmak için hayli taban teptim. Bir virajı dönerken yaklaşan bir arabanın farlarının bir tahıl ambarını aydınlatıldığını görünce hemen yere yapıştım. Eyalet polisinin araba-

siydi; eğer bizi aramıyorlarsa böyle bir ara yolda ne işleri olabilirdi ki? Muhtemelen Gorman arabanın plakalarını değiştirme zahmetine bile girmemişti. Yoldan uzaklaşıp yeniden tarlalara döndüm; en kısa yoldan Lackawanna'ya dönmek için tarlalardan geçmeye ve onunla buluşmak için Buffalo'ya gitmemeye karar verdim. Gorman bana göre fazla heyecanlıydı ve bu tür illegal işler benim buluşmayı düşündüğüm şeylerden değildi; dolayısıyla ne demeye çamurda yuvarlanıp bu delifişegin manasız bir suç işlemesini ve suç ortağı olarak esaslı bir cezaya çarptırılmayı bekleyecektim? Aslında daha yanından ayrıldığımda bunu düşünmeye başlamıştım, hemen Şikago'ya geri dönmeye karar verdim.

Görülme korkusuyla parmak uçlarımda yürümekten usanmıştım, koşmaya başladım ve sonunda Erie Gölü'nün kıyısındaki bir kasabanın yakınlarında yola çıktım. Orada ellerinde flama ve pankartlarla trafiği kesen insanların ve eski arabaların oluşturduğu bir kalabalık gördüm. Sanırım işsizlerin düzenlediği bir gösteriydi; çoğunluğu Amerikan Lejyonu'nun şapkalarını giyen eski askerlerdi; insanı iliklerine kadar titreten soğuk bir rüzgâr esiyordu ve ortalık ne olup bittiğini tam olarak anlayamayacağım kadar karanlıktı. Görünüşe göre işsizlik maaşının artırılmasını istemek üzere Albany'ye ya da Washington'a yürüyüş yapmak için toplanıyorlar ve Buffalo grubuyla buluşmaya hazırlanıyorlardı. Yavaşça yaklaştım ve etrafta trafiği açık tutmaya çalışan başka eyalet polisleri ve ayrıca şehir polisleri olduğunu gördüm; bunun üzerine aralarına karışmanın şehre girmeye çalışmaktan daha güvenli olacağı sonucuna vardım. Lambaların ışığında üstümün başımın çamur içinde olduğunu gördüm; çamur temizleyemeyeceğim kadar tazeydi. Bir kortej oluşturmak için manevra yapan külüstür arabalar o kadar çok gürültü yapıyordu ki bu kargaşada bir kamyonun arkasına atlama fırsatı buldum ve banket yapmak için tahta yükleyip üzerine bir muşamba örten bir adama yardım etmeye başladım; böylece alacakaranlık sayesinde adamın ekibinden biriymiş gibi davranabildim. Hâlâ Lackawanna'nın çok yakınında olsam da, Buffalo'ya doğru yola çıkabilecektim. Yeniden tarlalara dönebilir ve etrafından dolanarak şehre girebilirdim, ama böyle yaparsam beni ensembleleri çok zor olmazdı.

Branda bezini arabanın karoserine bağlarken kalabalığın yavaşça geriye doğru çekildiğini fark ettim; insanların yüzünü yalarken sarı, kırmızı renklere boğan ışın demetinden bir devriye arabasının kendine yol açmaya çalıştığını anladım, sonra kaportanın üstündeki döner ışığı gördüm. Bakmak için marşpiye üzerinde geri döndüm, korktuğum şeyin başıma geldiğini gördüm: Joe Gorman arka koltukta iki polisin arasında oturuyordu; yol yol kan izleriyle dolu çenesi muhtemelen polisle çatıştığını, onların da polislik işlerini yaparken dudağını yardıklarını gösteriyordu. Bunca yolu bu sonucu elde etmek için gelmiş ve elde etmişti; sersemlemiş gibi bir hali yoktu, gayet uyanık görünüyordu; belki de sadece görünüş böyledi, çünkü çenesindeki kan kapkara olmuştu. Onu bu durumda görmek fena halde cesaretimi kırdı.

Devriye arabası geçti, ardından kamyonla sarsıla sarsıla biz de hareket ettik, gecenin karanlığında motor gümbürdeyerek çalışırken arkasında yirmi kadar insan diz dize oturuyorduk. Berbat bir hava vardı; ilkin yağmur, sonra insanın içine işleyen ve onun bir çamaşırhane gibi tütmesine neden olan şu rutubetli rüzgâr; çamurlara dalıp yoldaki kasislerin üzerinden zıplayarak geçerken Joe Gorman'ın perişan durumunu, nasıl enselendiğini ve silahını çekme fırsatını bulup bulamadığını düşünüyordum. Branda bezinin arkasından ne benzinliği ne terk ettiğimiz arabanın hâlâ orada olup olmadığını ne de başka bir şey görebiliyordum. Kamyon şehre girinceye kadar hiçbir şey göremedim.

Şehir merkezinde kamyonun kasasından atladım ve kendime bir otel buldum; oda fiyatını sormayı akıl edemeyecek kadar aptallık ettim; resepsiyon görevlisinin üzerimdeki çamuru fark etme ihtimali beni daha fazla kaygılandırıyordu; bu yüzden paltomu kolumda taşıyordum. Bundan başka, Joe Gorman'ın başına gelenlere o kadar üzülüyordum ki doğru dürüst düşünemiyordum. Sonra benden sabahleyin iki papel söğüşlediler, böyle döküntü bir otelin edebileceğinin neredeyse iki katı; bunun üstüne ihtiyacım olan güçlü bir kahvaltının parasını da ödeyince Şikago'ya dönüş biletini alacak kadar param kalmadı. Para göndermesi Simon'a için telgraf çektim, sonra şehrin ana caddesini görmeye gittim ve Niagara Şelalesi'ne kadar bir gezinti yaptım; o gün işler pek durgun gö-

r n yordu, sadece suyun d st    yerde, Notre Dame kapılarını açmadan önce katedralin avlusunda dolaşan erkenci serçeler gibi birkaç başıboş turist vardı. Hüzün verici sise rağmen, bu sarımtı- rak so u un her şeyi felç etmediği bilinir, katedral de bunu kanıt- lamak için var.

İnceden bir yağmur başlayınca ya kadar sular damlayan siyah kayalıkların yanındaki parmaklıklar boyunca gezindim, sonra Si- mon'un cevabının gelip gelmediğini görmek için geri döndüm. Öğleden sonra geç saatlere kadar ikide bir sordum; öyle ki sonun- da gişedeki kız beni görmekten usandı ının işaretlerini vermeye başladı, o zaman kendi kendime dedim ki Buffalo'da bir gece daha geçirmek ya da kendimi yola vurmak gibi se ene im de var. Bu- laştım bela yüzünden, bu delicesine kaçış, birbirimizden ayrılı- şımız, kalabalığın arasından yol aşamaya çalışan devriye arabasın- daki Gorman, sonra Niagara şelalesi'nden dökülen dehşet verici miktarda su, Buffalo'daki trafiğin hayhuyu, ba ırsaklarımı buran fıstık ve küçük bayat ekmekler yemek ve şehrin dostça olmayan, sırlıslık havası yüzünden beynim uyuşmuştu; bu kadar sersem- lememiş olmasaydım Simon'ın para g ndermeyece ini daha er- ken anlardım. Sonra ansızın anladım. Kira ödemek zorunda oldu-  u ayın birini geçeli çok olmamıştı; belki de bana gönderecek pa- rası yoktu.

Bunu düşününce telgraf  kızı telgrafı boş vermesini söyledim; şehirden ayrılıyordum.

New York kuzey yolunda yakalanmamak için Grayhound İstas- yonu'ndan Erie'ye bilet aldım; aynı akşam Pennsylvania'daydım. Erie'de otobüsten inmek bende bir yere –kendiliğinden ve kendi- si için bir yer olan bir yere– geldiğim duygusu uyandırmadı; bura- sı daha çok aralarında yer aldığı başka yerleri bekleyen, başka yer- lere hayat veren bir yerdi; ancak somut bir varlık kazanmıştı, solu-  unu tutmuş, bekliyordu.

Otel olarak kullanılan yüksek, tahta bir binada, alçıdan çok ti- rizleri görünen bir tür bina iskeletinde yatak buldum; battaniyesi sigara yanı ı, yırtık çarşafı lekeler içindeydi. Ama bunları umursa- dım yoktu; bunları dert etmek durumu daha da kötüleştirmek- ten başka bir işe yaramazdı; ayakkabılarımı çıkarıp kendimi yata-

ğa attım. İşittiğim seslere bakılırsa o gece gölün üzerinde şiddetli bir fırtına koptu.

Bununla birlikte ertesi sabah otostop yapmak üzere yola çıktığımda hava durgun ve ılıktı. Ben bu işte yalnız değildim; çok sayıda insan yollardaydı. Bazen çiftler halinde yolculuk ediyorlardı, ama çoğu bir başınaydı, çünkü yalnız başına seyahat etmek daha kolaydı. Uzak bir yerlerdeki bataklıkları kurutan ve ağaç diken CCC'den² genç işsizler vardı; Kudüs ya da Kiev gibi belli bir hedefi olmayan veya aklından kutsal bir kalıntıyı öpmek, günahlarından kurtulmak gibi düşünceler geçmeyen, sadece şanslarının belki bir sonraki şehirde daha iyi olabileceğini uman insanlar vardı yollarda. Bu yoğun rekabet şartlarında kapağı bir arabaya atmak zordu. Görünüşüm de aleyhimeydi, çünkü Renling giysileri şık olsa da pisti. Ayrıca Gorman'ın enselendiği Lackawanna'dan bir an önce uzaklaşmak için acele ediyordum; uzun süre bir yerde durup geçen arabalara el edecek sabrım olmadığından, yürüyordum.

Arabalar yanımdan uğultuyla, zangır zangır titreyerek geçiyordu; Asthabulo, Ohio yakınlarında, Nickel Plate'e ait üretim hattının şoseye yaklaştığı bir yere geldiğimde Cleveland'e doğru giden bir marşandiz gördüm; kapalı vagonların üstünde, platform vagonlarında, açık yük vagonlarında oturan insanlar vardı, bundan başka trenin yanı sıra koşan ve fırsatını bulunca basamağa sıçrayan sekiz-on kişi vardı. Ben de hiçbir şansımın olmadığı şosedan trene doğru koştum, ayakkabılarımın tabanının ne kadar ince olduğunu fark etmeme neden olan kırma taşlı şevi tırmanıp bir merdivene tutundum. Ancak çevik değildim, bu yüzden kırmızı vagonun yanı sıra koşmaya devam ettim ve ancak arkadan birinin yardım etmesiyle basamağın üstüne atlayabildim; beni arkadan itenin kim olduğunu görmedim. Kolumun çıkmasını ya da ayak kemiklerimi kırmamı istemeyen koşuculardan biri olmalıydı.

Vagonun üstüne tırmandım. Bu, yüksek arkalıklı ve üstü geniş, kırmızı tahtalarla kapatılmış bir sığır vagonuydu. İleride kampa hiç durmadan yavaş yavaş dönüyordu ve ben çok sayıda yol ar-

2 Civilian Conservation Corps (Sivil Çevre Koruma Birliği): Büyük Buhran sırasında, 1933'te işsizlikle mücadele etmek üzere başkan Roosevelt tarafından oluşturulan program.

kadaşıyla, Nickel Plate'in taşıdığı, para ödemeyen sert görünüşlü insanlarla birlikteydim. Aşağıdaki sığırların vagonun duvarlarına sürtündüğünü hissediyor ve hayvan kokuları arasında oturuyordum. Cleveland'e kadar büyük depoların, üzeri aşırı yapılaşmış tepelerin önünden geçerek ve yüzümüze duman, saman ve kum savrula savrula gittik.

Toledo'ya gidecek hızlı bir marşandiz ya da ekspresin depoda birkaç saat içinde hazırlanmış olacağına dair söylentiler vardı. Bu arada yiyecek bir şeyler satın almak için şehre gittim. Dönüş yolunda Pisgah dağının yamacına benzeyen dik bir keçi yolundan atölyelerin aşağısına indim ve Sherwin Williams boya fabrikasının yakınındaki paslı tren yolu hattına ulaştım; göz alabildiğine uzanan rayların arası ve her iki yanındaki engebeli toprak yabani otlarla kaplıydı; burada kimileri bekliyor, kimi kestiriyor, kimi eski gazeteleri okuyor, kimi de giysilerini yamıyordu.

Sıkıcı ve gergin bir öğleden sonraydı, iğrenç, sinir bozucu bir atmosfer altında yabani otlar arasında çömelmiş beklerken çok geçmeden başlayan yağmurla ortalık karardı. Hat boyunca insanların hareketlendiğini görünce trenin gelmekte olduğunu anladım ve ben de yukarı doğru seğirttim. Açık alana çıktığımda yüzlerce kişinin rayların yanında beklemekte olduğunu ve en uzaktakilerin trene doğru hücumla geçtiklerini gördüm. Lokomotif, kara demir kabuğu altındaki kazanıyla bir bizon gibi yavaşça yaklaşıyordu.

Vagonları birbirine çarparak tren bir süre geri geri gitti. Son vagonları bağlanıyordu. Bundan yararlanarak kömür taşıyan, üstü açık bir vagonun altına, eğimli ucuyla tekerleklerin arasına kaydım. Tren hareket ettiğinde tekerlekler bileği taşı gibi kıvılcımlar saçarak gıcırdadı; gözlemleyemeyeceğiniz ve kavrayamayacağınız mekanik bir oyun oynuyor gibi kaplinler bir gevşeyip bir sıkışıyordu. Sırtımızda tonlarca kömür, iki yanımızda karanlık bir perde gibi yağmur, hiçbir yeri görmemize imkân vermeyen bu daracık alanda seyahat ederken kimin krallığında bulunduğumuzu bilmemiz gerekiyordu. Bu daracık yerde dört kişiydik; kurt suratlı sıska bir adam bacaklarını tekerleklerin üzerindeki bir çubuğun üstüne uzatmış vaziyette seyahat ederken geri kalan üçümüz dizlerimizi kendimize çekmek zorunda kalmıştık. İzmaritini yakarken

adamın yüzünü gördüm; sırttan, biraz hastalıklı bir surat; gözlerinin altında mor halkalar. Elleri kasığındaydı. Diğer tarafında genç bir çocuk vardı. Dördüncü adam, ancak Lorain'de trenden kovalanırken öğrendim, bir Zenci'ydi. Ondan bütün görebildiğim kaçarken gözüme çarpan sarı yağmurluğuydu, daha sonra hat boyundaki bir kulübenin yanında arkasından yetiştiğimde kocaman gözleri kapalı vaziyette tahtalara yaslanmış olan tıknaz ve yapılı adam zor bela nefes alıyordu; iyi tıraş olmamış çenesinin terden ya da çiseleyen yağmurdan parıldadığını görüyordum.

Ekspres, Lorain'de durdu, ama aslında ekspresten başka her şeydi. Veya belki de çok fazla sayıda beleş yolcu taşıdığı için treni durdurmuşlardı. Bu beleş yolcular düzensiz uzun bir hat oluşturuyordu, geceleyin tren geldiğinde ışıklı işaretlerin gerisine çekilen demiryolu görevlileri gibi, ancak sayıları daha fazlaydı. Polisler vagonları boşaltırken el fenerleri vagondan vagona dolaşıyordu, sonra yolcularından kurtulan tren yağlı rayların mavi yansımaları ve semafor ışıkları arasında gözden yitiyordu.

Bu bodur delikanlı –adı Stoney idi– bana yapıştı; birlikte şehre gittik. Çamur deryasının ortasında yapay kum ve kömür yükseltileleriyle, konileriyle liman seçiliyordu. Kepçelere, vinçlere, kablo-lara asılı lambaların çiğ ışığında yağmur neredeyse görünmez olmuştu. Paramın bir kısmını ekmek, fıstıklı tereyağı ve birkaç şişe süt almaya ayırdım; oturup birlikte yedik.

Saat onu geçmişti ve bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. O gece başka bir marşandiz yakalamaya çıkmayacaktım; ölesiye yorgundum. “Yatacak bir yer bulalım,” dedim. Delikanlı da razı oldu.

Manevra hattında, artık kullanımda olmayan çok eski vagonlar bulduk; içleri eski gazete ve saman doluydu; çürüyüp şişmişlerdi; duvarlarındaki beyaz mantarlarla ve fareleri çekecek türden kokuşmuş döküntülerle birer çöp tenekesi gibiydiler. Orada, atıklar içinde yattık. Emniyet için olduğu kadar, soğuk yüzünden de pal-tomun bütün düğmelerini ilikleyip uzandım. Başlangıçta fazlasıyla yer vardı. Ama gecenin ilerleyen saatlerinde başkaları da gelmeye devam etti, vagonun kapısını yana kaydırıyorlar, üstümüzden atlayıp geçiyor, nerede yatacaklarını tartışıyorlardı. Sıra sıra vagon-

lar boyunca ayaklarını sürüyerek geldiklerini işitiyordum; sonunda bizim vagon öyle doldu ki yeni gelenler içeriye şöyle bir göz attıktan sonra başka bir vagon aramaya gider oldular. İnlemeler, hastalıklı öksürükler, kötü gıdaların yol açtığı gurultular ve gazlar, iç çekmeyi andıran kâğıt veya saman hıştırları ve oflayıp puflamalar arasında uyanık kalmamak ya da uyuklamamak en iyisiydi. Bir süre sonra uyumayı başardıysam da bu uzun sürmedi, çünkü yanımdaki adam vücudunu benimkine bastırıyordu; bunun biriyle aynı yatakta uyumaya alışkın olmaktan kaynaklanan bilinçsiz bir hareket olduğunu düşünerek biraz uzaklaştım, ama o tekrar yaklaştı. Bu arada gizlice pantolonunun düğmelerini açmış olmalıydı; ilkin kazaraymış gibi elime dokundu, sonra parmaklarımı tutup yönlendirmeye çalıştı. Kendimi çekip kurtarmakta zorlandım, çünkü sonunda iki eliyle bileğime yapışmıştı; kafasını vagonun duvarına vurdum. Bu onun canını pek fazla yakamazdı, tahtalar yumuşayacak kadar çürümüştü, ama beni bıraktı ve gülererek, “Yaygara koparma,” dedi. Yerde yanı üzerine dönerek benden biraz uzağa çekildi. Doğrulup oturdum; kendi kendime dedim ki hareket etmezsem davranışına ses çıkarmadığımı düşünebilir. Aslında bekliyordu; ve haşın ve titrek bir sesle, hem hor gören hem umut var bir tonla kadınların iğrençliğinden söz etmeye başladı; daha ilk kelimeleri işitir işitmez, yağa kalkıp uzaklaştım; duvara tutuna tutuna ve yatan insanların üzerinden adımımı aşırarak Stoney’in yattığı yere kadar ilerledim. Kötü bir gece... yağmur tıkr tıkr ilkin vagonun bir yanını, sonra diğer yanını dövüyordu; bir sandığı ya da bir kuş kafesini çiviler gibi; ve düşünen bir hayvan olarak çok üzölmüş, rahatsız olmuşum; kalbim göğüs kafesime sığmayacak gibi atıyordu; ama hissetmediğimi söyleyemeyeceğim tiksintiden değil de insanlığın genel sefaletinden.

Stoney’in yanına uzandım; çocuk hafif kımıldadı, beni tanıyınca yeniden uykuya daldı. Ancak çok soğuktu; sabaha karşı soğuk dayanılmaz bir hal aldı; zaman zaman kendimizi birbirimize sarılmış, tıraşsız yüzlerimizi birbirine sürter vaziyette buluyor ve ayrılıyorduk. Ancak öyle bir an geldi ki birbirimize yabancı olduğumuzu dikkate almayacağımız kadar dondurucu bir soğuk çıktı; tir tir titriyorduk; birbirimize yapışmak zorundaydık. Paltomu çık-

rıp sıcaklığı biraz korumak için ikimizin üzerine çektim; o zaman bile titremeye devam ettik.

Yakınlarda yaşayan bir gardıfren ailesinin bir horozu ve bu horozun da yağmurlu havada arka bahçenin külleri üzerinde ötecek kadar içgüdüğü ya da delice cesareti vardı. Bu sabah işareti bizim için yeterliydi, vagondan çıktık. Gerçekten gün ışırmış mıydı? Yağmur hâlâ çiseliyor, bulutlar duman kadar hızlı hareket ediyordu; bulutlarda yer yer pembe ışıklar göze çarpıyordu, ancak bunların güneşin mi, yoksa lokomotif kazanındaki ateşin mi yansıması olduğunu bilmenin yolu yoktu. İstasyona girdik ve orada alt tarafı neredeyse saydam bir hal alacak kadar kızarmış bir soba bulduk, yaklaşıp elbiselerimizden buharlar tüte tüte ısındık. Isı insanın yüzüne vuruyordu.

“Bana bir fincan kahve satın al,” dedi Stoney.

Şikago’ya varmak için bu şekilde beş gün seyahat etmem gerekti, çünkü yanlışlıkla Detroit’e giden trene bindim. Bir gardıfren Toledo’ya gidecek bir trenin çok geçmeden geleceğini söyledi, treni yakalamaya gittim. Stoney de benimle geldi. Şansımız yaver gidiyor gibiydi. Saat nedeniyle marşandiz neredeyse boştu. Vagonda bizden başka kimse yoktu. Son seferinde mobilya taşımış olmalıydı, zira yerde bol miktarda ambalaj talaşı vardı; yatağımızı bu kâğıt kırpıntılarından yaptık ve üzerine uzanıp uyuduk.

Kapıdan içeri sızan güneş ışınlarının zeminle yaptığı açı henüz dar iken uyandım ve öğlen vakti olduğunu tahmin ettim. Vakit bu kadar geçse Toledo’yu geçmiş, Indiana’ya yaklaşıyor olmalıydık. Fakat bu meşe ormanları, birbirinden uzak çiftlikler ve seyrek rastladığımız sığır sürüleri Gorman’le Indiana’dan geçerken gördüklerime benzemiyordu. Lokomotif ve boş vagonlarla çok hızlı, uçarcasına gidiyorduk. Derken bir hemzemin geçitte bekleyen bir kamyonun Michigan plakası taşıdığını gördüm.

“Detroit’e gidiyoruz; yanlış trene binmişiz,” dedim.

Güneş güneye geçtiğinde solumuzda değil arkamızdaydı; kuzeye doğru gidiyorduk. Trenden inmenin yolu yoktu. Ayaklarımı açık kapıdan sarkıtarak oturdum, belim bıkınım kırılmıştı, üstüne üstlük açtım; bakışlarımla yeni sürülmüş tarlaları, geriye kalan son yaprakları bronz rengine bürünmüş meşe ormanlarını tarıyordum;

ufka doğru uzanan geniş dünyayı, gökyüzündeki beyaz bulutları, boşluğu ve Kanada'ya has ışığı seyrediyordum.

Kısa gün çok geçmeden karardı; ağaçlar ve çotuklar arasında her şey maviye döndü. Şehirler sanayi şehrine dönüştü, fabrikalar göğe doğru yükselmeye başladı; tankerler ve soğuk hava vagonları yan yollarda hareketsiz duruyordu. Tuhaftı, ama cebimde sadece birkaç çeyreklik ve toplam bir dolar kadar bozuk para varken yolumdan böyle yüzlerce kilometre sapmış olmak beni fazla endişelendirmiyordu. Önemsizle önemlinin ayırt edilemez bir şekilde birbirine karıştığı kış ortasında, bu alacakaranlıkta yol almakta belki de benim bu rahatlığımın sebebi; birbirine eklenmiş vagonların sarsıla sarsıla ilerlemesi, çelik raylar, pas, parçalı bir gökyüzüne doğru uzanan kan rengi boya, sonra başka bir bina ve yine parçalı bir gökyüzüne doğru uzanan kan rengi boya.

Fabrika bacalarından çıkan dumanlar rüzgârla uzaklara savruluyordu; bir sanayi şehrindeydik... savaş alanı, mezarlık, çöp krateri, menekşe rengi kaynak yanığı, bel vermiş araba lastiği dağları, bir vapurun önünde köpüren dalgaları andıran cüruf yığınları, krizin mahvettiği insanlarla dolu gecekondu mahalleleri, Napolyon'un Moskova'da çıkardığı yangınları çağrıştıran ateşler. Marşandiz büyük bir gürültüyle, sarsılarak durdu, aşağı atladık; rayları geçiyorduk ki birisi omzumuzdan yakaladı ve her ikimizin de kışına birer tekme indirdi. Demiryolu polisiydi. Başında geniş kenarlı bir fôtr şapka vardı ve kemerinde bir tabanca asılıydı; viski-den kızarmış suratı bir kış elmasına benziyordu ve çenesinde salya izleri parlıyordu. "Bir daha yakalarsam, gözünüzün yaşına bakmam, basarım kurşunu!" diye bağırdı arkamızdan. Kaçmaya başladık, adam arkamızdan taş attı. Suratını dağıtmak için görevinin bitmesini bekleyebilmeyi ne kadar isterdim!

Ancak, hızlı bir araç, arkasına takılı vagonlarla buhar püskürterek üzerimize doğru gelecek bir kiklop bakınarak soğukta uzanan raylar üzerinde tırıs gidiyorduk. Besleme hunilerinden tangır tungur vagonlara dökülen kömür sıçrayıp bir toz bulutu yükselmesine yol açıyordu. Koşmaya devam ettik, artık öfkem dinmişti.

Şosedeki bir levhadan Detroit'e otuz kilometre uzakta olduğumuzu öğrendik. Orada beklerken Cleveland'dan vagon altında be-

raber yola çıktığımız adamlardan biri geldi; kurt suratlı adam. Hava henüz karanlık da olsa yoldan bize doğru gelen adamı daha uzaktan tanıdım. Bize katılmaktan başka bir amacı varmış gibi görünmüyordu.

Bodur Stoney'e, "Şikago'ya dönmek için cebimde bir papelim kaldı. Biraz nevale alalım," dedim.

"Koy onu yerine, bir şeyler dileniriz," dedi Stoney. Şose boyunca birkaç dükkânda şansını denedi ve çok geçmeden elinde bayat birkaç kremalı kurabiyeyle döndü.

Sac taşıyan bir kamyon üçümüzü de alıp şehre götürdü. Muşamba yük örtüsünün altına girdik, çünkü hava çok soğumuştı. Kamyon yokuşları birinci viteste çıktı, yolculuk dur kalk saatler sürdü. Stoney uyudu. Tehlikeli bir tipe benzeyen Kurt Surat, bize zarar vermeye niyetli gibi görünmüyordu; bütün istediği bize takılıp, gittiğimiz yere gitmekti. Gecenin geç bir vaktinde yeniden şehre doğru yola koyulduğumuzda Kurt Surat bana bu şehrin ne kadar berbat bir yer olduğunu anlatmaya başladı; işittiğine göre şehirde aynasızlar aşağılık, hayat da çok zormuş; kendisinin daha önce hiç burada bulunmadığını söyledi.

Bir dizi ışık hunisinin yanından geçerek şehrin içine doğru ilerlerken, Kurt Surat anlattıklarıyla içimi kararttı. Derken kamyon durdu ve şoför bizi indirdi. Nerede olduğumuzu göremiyordum; ıssız ve sessiz bir yerdeydik, vakit gece yarısını geçmişti. Görünürde bir hafif yemek büfesi vardı açık; geri kalan bütün kapılar kapalıydı. Girip nerede olduğumuzu sorduk. Büfe koridor kadar dar bir yerdi, masalarının üzeri muşamba kaplıydı. Tezgâhın gerisindeki adam ilk kavşaktan itibaren demiryolunu takip ederek gidersek şehir merkezine bir buçuk kilometre olduğunu söyledi.

Dışarı çıktığımızda kapıları açık bir devriye arabası bizi bekliyordu; yolumuzu kesen bir aynasız, "Binin," dedi.

Arabanın içinde iki sivil polis vardı; Stoney yere otururken Kurt Surat'ı dizlerimin üzerine tutmak zorunda kaldım. Bu Stoney henüz bir çocuktu. Kimse ağzını açmadı. Bizi karakola götürdüler; bütün pencereleri küçük, beton bir bina; demir parmaklıklar komiser yardımcısının masasından çok uzak olmayan birkaç basamaklık merdivenin biraz ötesindeydi.

Polisler bizi bir köşeye yerleştirdiler, çünkü ellerinde başka bir iş vardı; şişman gövdesi, beyaz, yağlı, kocaman suratıyla komiser yardımcısının arkasında kasılarak oturduğu masanın üzerindeki lambanın ışığında dört beş meymenetsiz surat göze çarpıyordu. Bir kadın vardı; bir kavgaya karışmış olduğunu düşünmek gerçekten zordu; üstüne alabalık şeklinde yeşil bir düğüm tutturulmuş şapkası ve iyi kesimli kıyafetiyle çok alçakgönüllü görünüyordu. Kadının yanında iki adam duruyordu; adamlardan birinin sürekli sallanan başı kanlı sargılar içindeydi; diğeri içine kapanmış, kaygıyla ellerini göğsüne bastırıyordu. Onun saldırgan olduğu varsayılıyordu. Varsayılıyordu diyorum, çünkü açıklamayı yapan polisti; üç asli fail sağır ve dilsizdi. Polisin dediğine göre bu adam diğerine çekiçle saldırmıştı; kadın önüne gelenle yatan pis bir fahişeydi; bir öğretmene benziyor olsa da sağır-dilsiz camiasında çıkan bütün hırgürün başlıca sebebiydi. Ben polis memurunun komiser yardımcısına anlattıklarını aktarıyorum.

“Bana kalırsa,” diye devam etti polis memuru, “bu salak, orospuyla nişanlandığını düşünüyordu, sonra onu diğeriyle yakaladı.”

“Ne yaparken?”

“Bunu bilmiyorum. Adamın ne kadar çabuk parladığına bağlı. Ama donsuz yakalamışsa hiç şaşmam.”

“Kendi kendime bunları böyle ne kudurtuyor diye soruyorum. Aşk uğruna makarnacılardan daha çok kavga ediyorlar,” dedi komiser yardımcısı. Mahkeme duvarı gibi bir surat takınmıştı. Cekeatinin yenlerinden taşan kolları çok kalındı, onları kullanırken görmek istemezdim. “Devamlı yumruklaşmalarının sebebi ne olabilir? Belki elleriyle konuşuyorlardır.”

Stoney ile Kurt Surat polislerin mizah anlayışını beğendiklerini gösterme arzusuyla sırttılar.

“Peki, şu sargıların altında kırık falan var mı?”

“Tepesine iki dikiş attilar.”

Komiser yardımcısının inceleyebilmesi için saçları kanlı, kafası sargılı adamı aydınlığa doğru ittiler.

“Anlaşıldı,” dedi komiser yardımcısı adamın kafasına baktıktan sonra. “Atın şunları nezarethaneye, bakalım yarın dillerinden anlayan birini bulabilecek miyiz? Bulamazsak sabahleyin

dehleyin gitsinler. İslahevinde bu burnu büyüğü ne yapacaklar? Her halükârda delikte geçirecekleri bir gece bu dünyada tek başına olmadıklarını, öyleymiş gibi hareket edemeyeceklerini öğretecektir.”

Şimdi sıra bizdeydi; bu arada ben Joe Gorman’ın tutuklanmasıyla bizim enselenmemiz arasında bir bağ var mı diye düşünerek endişeleniyordum; ama böyle bir bağ yoktu. Peşime düşmelerini sağlayacak ellerindeki tek ipucu çalıntı Buick’in arka koltuğunda kalan gömleğimdi. Çamaşırhanenin etiketi. Bu biraz zorlamaydı, fakat başka ne düşüneceğimi bilmiyordum. Araba hurdalıklarından otomobil parçaları çalmakla suçlandığımda rahatladım.

“Biz daha önce hiç Detroit’e gelmedik,” dedim. “Şehre daha yeni vardık.”

“Ya, evet, Peki nereden?”

“Cleveland’den. Otostop yapıyoruz.”

“Yalancı orospu çocuğunun tekisin. Sen Folley’in çetesinden sin ve araba parçası çalışıyorsun. Ama sizi enseledik. Hepinizi ele geçirdik.”

“Ama ben Detroitli bile değilim. Şikagoluyum,” diyerek itiraz ettim.

“Nereye gidiyorsun.”

“Eve.”

“Cleveland’den Şikago’ya giderken buraya uğramak; doğrusu bayağı tuhaf bir rota! Hikâyen pek tutarlı değil.” Stoney’e döndü, “Sen nereden geldiğini söyleyeceksin?”

“Pennsy’den.”

“Orası nere?”

“Wilkes-Barre yakınlarında.”

“Peki, yolculuk ne tarafa?”

“Nebraska’ya veterinerlik tahsil etmeye gidiyorum.”

“Nedir bu?”

“Köpeklerle ve atlarla ilgili şeyler.”

“Ford ve Chevy³ demek istiyorsun, seni beş paralık serseri!

Peki, sen nerelisin, sen bize ne anlatacaksın?” dedi Kurt Surat’a dönerek.

3 Chevrolet.

“Ben de Pennsylvanialıyım.”

“Neresinden?”

“Scranton civarından. Küçük bir şehir.”

“Ne kadar küçük?”

“Nüfusu beş yüz civarında.”

“Adı ne?”

“Gerçek bir adı yok.”

“Hiç şaşırmam. Sen yine de söyle.”

Kurt Surat gülümseme çabasını boşa çıkaran endişeli bakışlarla, “Adı DavulKent,” dedi.

“Senin gibi fareleri yetiştiren boktan bir delik olmalı. Bir bakalım haritaya, neredeymiş.” Çekmecesini açtı.

“Haritada yer almaz. Çok küçük.”

“Fark etmez. Bir adı varsa benim haritamda yer alır. Irili ufaklı her yer bulunur haritamda.”

“Demek istediğim. Şehir değil, küçük bir yerleşim. Daha belediyesi bile yok.”

“Orada ne yapıyorlar?”

“Biraz kömür çıkarıyorlar. Çok fazla değil.”

“Taşkömürü mü linyit mi?”

“Her ikisi de,” dedi Kurt Surat, hâlâ biraz sırtarak başını göğsüne doğru eğerken; fakat alt dudağı geri çekilmişti, dişetleri görünüyordu.

“Sen Foley’in çetesindensin, ahbap,” dedi komiser yardımcısı.

“Hayır, daha önce hiç bu şehre gelmedim.”

“Jimmy’yi çağır,” diye emir verdi komiser yardımcısı polis memurlarından birine.

Jimmy, ayaklarını sürüyerek yürüyen yaşlı bir adam, yer altındaki hücrelere giden dar merdivenin başında görüldü, pörsümüş etleri iri yarı, yaşlı bir kadınıninki gibiydi; bez terlikler vardı ayaklarında, önden iliklenen bir süveter geniş göğsünü örtüyordu ve her nefeste biraz daha ölüyor gibiydi. Ama yaşlılıktan yana eğilmiş beyaz, gri, sarı saçlı başının yarattığı belirsizliğin aksine delici bakışlara sahipti. Uzun zamandır yaptığı iş dışında her şeye yabancı olan bu eğitilmiş gözlerde hiç kişisel ifade yoktu. Jimmy bir süre bizi inceledi; Stoney’i ve beni, sonra Kurt Surat’ın üzerinde durdu.

Ona, "Sen üç yıl önce buradaydın. Birini soydun, sana altı ay hapis verdiler. Bir ay sonra, mayısta, üç yıl olacak," dedi.

Bir polis beyni biçiminde ne muazzam bir sınıflandırma organı!

"Hani, Pennsylvania'ydı, serseri?" dedi komiser yardımcısı.

"Doğru, altı ay yedim. Ama Foley kim, bilmiyorum, gerçek bu. Ben asla araba parçası çalmadım. Arabalar hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

"Hepsini atın içeri."

Ceplerimizi boşaltmamız gerekiyordu; çakı, kibrit türünden tehlikeli şeyleri arıyorlardı. Ama sanırım asıl sebep bu değildi; üstün bir gücün sizdeki küçük şeylerin sorumluluğunu aldığını hissettirmek için, artık kendi kendinizin efendisi olmadığınızın, cebinizdeki şeylerin sizden başkasını ilgilendirmedığı sokaktaki adam olmadığınızın işareti olarak size bazı haklarınızdan vazgeçmeyi öğretmek için yapıyorlardı: amaç *buydu*. Böylece öteberimizi verdik ve aşağıya, iki yanında hücreler bulunan bir koridordan geçirilerek hücremize götürüldük, ayaklarımızın altında ezilen saman hışırtıları üzerine bazı mahkûmlar kerevetlerden kalkıp demir parmaklıkların arasından bize bakıyorlardı. Yaralı sağır-dilsizin bir büyücü gibi başını tutarak bir kerevetin üzerinde oturduğunu gördüm. Koridorun sonuna, güçlü hafıza-adamın uyuduğu ya da belki de sadece ızgarasına kurdeleler bağlanmış bir vantilatörün altındaki bir sandalyede bütün gece loş ışıkta dinlendiği odaya kadar yürüdük. "Yer yok, artık yerimiz kalmadı!" bağırışlarıyla, müstehcen dudak sesleri, ağızla çıkarılan yellenme ve çekilen sifon sesleriyle, bir maymuna yaraşır meydan okumalarla karşılandığımız büyücek bir hücreye tıktılar bizi. Gerçekten de kalabalık bir hücreydi, ama yine de bizi içeri ittiler; elimizden geldiği kadar kendimize yer açıp yere çömeldik. Diğer dilsiz buradaydı; büzüşüp bir sarhoşun ayağının dibine çökmüştü. Hücrede kocaman bir ampul gece gündüz yanıyordu. Ağırlığıyla insanı eziyormuş gibi bir his yaratıyordu, bir mezarın girişine yuvarlanmış taş gibi.

Sabah olduğunda büyük bir uğultu duvarı aşarak bize ulaşmaya başladı, boğucu, sürekli, monoton bir gürültü; kamyonların ve ağır iş makinelerinin yaygarası, kızböceği kadar hızlı tramvayların tısırtısı.

Kişisel olarak uğradığım bu adaletsizliğe hiç alınmamış olduğumu söylemeliyim. Dışarı çıkmak ve eve dönmek istiyordum, hepsi bu. Joe Gorman yakalanmış ve dövülmüş olduğu için üzgündüm.

Her ne kadar, Pennsylvania'da Erie'ye girerken hissettiğim gibi karanlık varsa da, karanlık herkes için. Bazıları öyle hayal ediyor olsa da, bir berber dükkânına asılı "Eylül Sabahı"⁴ röprodüksiyonundaki gibi girmek için bu karanlığı ayağınızla yoklayamazsınız. Ne bir turist merakıyla, balıkları seyretmek için camdan bir top içinde su yosunlarının içine indirilen eski Şark Hükümdarı gibi onun içine dalabilirsiniz. Ne de Macar kurşunları yamacın killerini döverken Arcole'un çamurları içinde korkusuzca dikilip burnu havada düşüncelere dalan bir Napolyon gibi şansız bir düşüşten sonra onun içinden bir sıçrayışta ayağa kalkabilirsiniz. Sadece birkaç Grek ve onların hayranları, güzellikle insani şeyler arasındaki dostluğun mükemmel olduğu duru öğle vakitlerinde bu karanlıktan bütünüyle sıyrılıp çıktıklarına inanıyorlardı. Ve bu Grekler de onun içindeydi. Ama onlar hâlâ insanlığın geri kalanına, çamura bulanmış, açlıktan kıvranan, savaşın ezip geçtiği, ayaklar altında ezilmiş, beli bıkını kırılmış, acı içinde, güçlkle sokaklarda sürenenlere, en azından bazıları Vezüv'ün kül ve dumanları altında, bazıları kaynayan Kalküta gecesi içinde olan ve nerede olduğunu çok iyi bilen kalabalıklara hayranlık besliyorlardı.

Sonunda ekmek ve kahve verdikten sonra sabahın pis kokulu, gri göğü altında bizi serbest bıraktılar, Stoney'le beni; şüpheli buldukları Kurt Surat'ı alıkoydular.

Aynasızlar bize, "Hemen toz olsanız iyi edersiniz," dediler. "Sizi dün gece ağırladık, ama gelecek sefere serserilikten içeri tıkarız." Şafak vakti polis karakolunda dumanlı ve baştan savmacı bir atmosfer vardı; nöbeti biten gece devriyesi polisleri mühimmatlarından kurtuluyor, silahlarını soyunuyor, şapkalarını çıkarıyor, raporlarını yazmak üzere masaya oturuyorlardı. Meleğin ziyaret ettiği gün Tobias'ın⁵ evine yakın bir karakol varsa bundan farklı olmazdı.

Kalabalığın yöneldiği yolu izleyerek daha önce gördüğüm Mars

4 Fransız ressam Paul Émile Chabas'ın (1869-1937) bir tablosu.

5 Ninova'ya sürgün edilen dindar Yahudi.

Alanlarına hiç benzemeyen bir Campus Martius'a⁶ vardık. Burada tuğladan başka bir şey yoktu; havada titreşen egzoz gazlarına boğulmuş, yağlı, isli tuğla tuğla duvarlar pul pul dökülüyordu.

Şehirden çıkmak için bir trolleybüse bindik; sonra kondüktör omzuma dokunarak aktarma istasyonuna geldiğimizi haber verdi; Stoney'nin peşimden geldiğini düşünerek kendimi dışarı attım, ama kapılarını kapatan trolleybüs yoluna devam ederken camdan Stoney'in uyuyakalmış olduğunu gördüm; cama vurmam onu uyandırmaya yetmedi. Şoseye doğru yürümeye başlamadan önce rahat bir saat onu bekledim. Neredeyse öğleye kadar orada kaldım. Doğru olmasa da kendini ektiğimi düşünmüş olmalıdır. Onu kaybetmek fena halde canımı sıktı.

Sonunda geçen arabalara işaret etmeye başladım. Önce bir kamyon beni Jackson'a kadar götürdü. Orada ucuz bir yatak buldum. Ertesi günü öğleden sonra bir film şirketinde çalışan bir satış elemanı beni arabasına aldı. Şikago'ya gidiyordu.

6 Latince. Romalı kahramanların üzerinde Tanrı Mars'ın alanı. Ortaçağ'da Roma'nın en meşhur yeri.

Akşam çöktüğünde Gary'den çıkmış Şikago'nun güney banliyölerine doğru, şehrin bizi yutmak için koskocaman açılmış karanlık ve ışıldayan ağzına doğru yol alıyorduk. Memleketlerine dönen Napolililer için ışıklar içindeki körfezin titreşmesi gibi. Kendi memleketinizin sularına bir balık gibi giriyorsunuz. Ve orada büyük tanrı balık ya da Dagon oturmaktadır. Sonra, ruhunuzu bir sardalye gibi tanıdık sularınızda Dagon'a sunarsınız.

Huzurlu ve rahat bir hayata geri dönmediğimi biliyordum. Artan zorluk derecesiyle, her zaman para hususunda sızıldanan Polonyalı bakıcı kadın; sonra ne kadar güvenilmez olduğumu anlayacak olan Ana ve beni haşlamak için bekleyen Simon. Ondan zılgıtı yemeye hazırdım; böyle bir maceraya atıldığım için bunların bir kısmını hak ettiğimi hissediyordum. Çektiğim telgraf hususunda da hesap verecektim. Bununla birlikte öfke ve tartışmalarıyla klasik türden bir aile kavgasına girmeye kendimi hazırlamıyordum; bu çok daha farklı ve çok daha berbat bir şeydi.

İngilizce konuşamayan, yeni, tuhaf bir Polonyalı kadın açtı kapıyı. Eski bakıcının gittiğini ve onun yerini bu kadının aldığını düşündüm; fakat yeni kadının mutfağı kanayan kalplerle, haçlarla, aziz ikonalarıyla doldurmuş olmasını tuhaf buldum. Elbette bu şeyleri işyerinde bulundurabilirdi, neticede Ana onları görmeye-

cekti. Bundan başka küçük çocuklar da vardı; acaba Simon bütün bir aileyi mi işe aldı diye sordum kendi kendime; ama sonra kadının duruşundan buranın artık bizim evimiz olmadığını kavramaya başladım; St. Helen Katolik okulunun kıyafetini giyen büyükçe bir kız gelip babasının mobilyayı satın aldığını, evi de sahibi olan adamdan devraldığını açıkladı. Bu Simon'dı.

“Yani, artık annem burada değil mi? Nerede benim annem?”

“Kör hanımefendi mi? Alt katta, komşularla.”

Kreindllar onu insanların kestirmeden gitmek için boyunlarını kısararak geçtiği ya da işemek için durduğu tuğla tavanlı yer altı geçidine bakan demirli küçük bir penceresi olan Kotzie'nin odasına yerleştirmişlerdi. Ana ancak gündüzle geceyi birbirinden ayırt edebildiği ve manzaraya ihtiyacı olmadığı için onu oraya yerleştirmelerinin şefkatsizlik olduğu söylenemezdi. Uzun yıllar yaptığı mutfak işleri yüzünden avucunda açılan nasır bağlamış derin yarıklar hâlâ yumuşamamıştı elimi sıktığında bunu hissettim; çatallanan, her zamankinden tuhaf çıkan sesiyle, “Nene'yi duydun mu?” dedi.

“Hayır, n'olmuş?”

“Öldü.”

“Yo, olamaz.”

Karnıma bıçak yemiş gibi oldum. Bağırsaklarımın burulduğunu hissettim; ne doğrulabiliyor ne de hareket edebiliyordum, orada öyle iki büklüm oturup kaldım. Ölüm! Yaşlı kadının öldüğünü düşünmek dehşet vericiydi, bir tabut içinde, yer altında, yüzü örtülmüş, üzerine atılan toprağın ağırlığı altında sonsuza kadar sesi çıkmayacak. Bu şiddet fikri karşısında kalbim sıkıştı. Bunun bir şiddet olduğuna hiç şüphe yoktu. Dişçinin elini ısırduğunda yaptığı gibi hiçbir zaman müdahaleye tahammül edememiş olan Nene buna boyun eğmeye zorlanmış olmalıydı. Zayıf bedenine rağmen yaman bir savaşçıydı. Fakat giyinik ve ayaktayken, hayattayken savaşırdı. Şimdi onu tutsak edilip mezara konmuş, hareketsiz yatıyor olarak hayal etmem gerekiyordu. Bu benim için çok fazlaydı.

Kendimi tutamadım. Ceketimin yeniyle gözlerimi kapatarak gözyaşı döktüm.

“Neyden öldü, Ana, ve ne zaman oldu bu?”

Bilmiyordu. Birkaç gün önce, alt kata taşınmadan önce Kre-

indl anlatmıştı; o zamandan beri Ana onun yasını tutuyordu. Tabii kendi yas anlayışına uygun olarak.

Ana'nın bu yer altı odasında sahip olduğu bütün eşya bir yatakla bir sandalyeden ibaretti. Simon'ın bunu neden yaptığını Bayan Kreindl'dan öğrenmeye çalıştım. Akşam yemeği vakti olduğundan Bayan Kreindl evdeydi. Genellikle öğleden sonraları diğer ev kadınlarıyla poker oynamaya giderdi; ciddi oynuyorlardı: parasına, kıyasıya. Her zaman kumar için yanıp tutuşmasına ve sürekli olarak bu konuda kocasıyla birbirlerine girmelerine rağmen onun nasıl böyle bir koyun gibi sakın görüldüğünü bana sormayın.

Bayan Kreindl, Simon hakkında çok şey bilmiyordu. Evleneceği için mi her şeyi satmıştı? Ben Şikago'dan ayrılmadan önce akli fikri Cissy ile evlenmekteydi. Ama bizim mobilyalar eski püskü şeylerdi; Polonyalı aile ne kadar ödemiş olabilirdi? Bu topal mutfağın sobasına kim ne verirdi ki? Veya daha da eski olan yataklara ve küçük birer yumurcakken üzerinde kaydığımız, hoplayıp zıpladığımız suni deri koltuklara? Hepsi Amerika'nın tarihöncesinden, geçen yüzyıldan kalmaydı. Belki de babam satın almıştı. Acı veren düşüncelerdi bunlar. Simon bütün bu eski metal ve derileri sattığına ve Ana'yı Kreindlların mahzenine bıraktığına göre müthiş para sıkıntısı içinde olmalıydı.

Bayan Kreindl'ı sorgularken aklımdan midem sırtıma yapışmıştı, ama yemek konusunda pek de cömert olmadığını hatırladığımdan ondan yiyecek isteyememiştim. "Hiç paran var mı, Ana?" diye sordum. Ama cüzdanında topu topu elli sent vardı. "Doğrusu biraz bozuk para bulundurmak iyi fikir," dedim ona, "kimbilir, belki canın bir çiklet ya da sütlü çikolata çeker." Simon ona biraz para bırakmış olsaydı bir teklik alabilirdim, ama son elli sentini almaksızın biraz daha idare edebilirdim. Bunu istemenin onu korkutacağını ve büyük bir acımasızlık olacağını düşündüm. Özellikle Nene'nin ölümünden sonra. Dimdik duruyor olsa da zaten korkmuştu, tıpkı hasta olduğu zamanlardaki gibi; hastalandığında durur, acının sona ermesini sanki kondüktör durağı haber verecekmiş gibi öylece beklerdi. Simon'ın yaptıklarını benimle tartışmaya niyeti yoktu; bu konuda kendi düşünceleri vardı. Bunlara benim bir şeyler ilave etmemi istemiyordu. Onu tanıyordum.

Biraz daha kaldım, çünkü bunu istediğini hissediyordum, fakat sonunda gitmek zorundaydım; sandalyemi gıcırtyla geri ittiğimde, “Gidiyorsun?” dedi. “Nereye gidiyorsun?” Bu aynı zamanda yokluğumda evin satılmış olmasıyla da ilgili bir soruydu. Buna cevap veremedim.

“South Side’da tuttuğum bir oda var, sana sözünü etmiştim ya,” dedim.

“Çalışıyor musun? Bir işin var mı?”

“Her zaman yapacak bir şeyler bulurum. Beni bilmiyor musun? Endişelenme, her şey iyi olacak.”

Sorularına cevap verirken yüzüne bakmaktan kaçınıyordum; oysa buna hiç gerek yoktu; kendi yüzümün sanki bir anahtarmış gibi kertiklendiğini, eğelendiğini hissediyordum; onursuz, kötü amaçlı bir anahtar gibi.

Einhornlara doğru gitmek üzere yola koyuldum; ağaçların Şikago nisan akşamlarının gözde rengi mor çiçekler açmaya başladığı, karbon gazı ve yeni temizlenmiş lağımlardan yayılan hastalıklı kokularla dolu bulvarda, sinagogun ışıkları altında, sırtlarında yeni paltoları, başlarında şapkaları ve koltuk altlarında kadife kumaşlara sardıkları dua kitaplarıyla insanlar görölüyordu. Hamursuz Bayramı’nın ilk gecesi idi, Ölüm Meleği’nin Mısırlıların ilk doğan çocuklarının canlarını almak üzere kanla işaretlenmemiş her kapıya gittiği, Yahudilerin çöle kaçtığı gece. Yanlarından geçip gitme izin vermediler; kalabalığın etrafından dolanmak üzere sokağa adımımı attığım anda beni gören Coblin ve Beş Özellik tarafından durduruldum. İkisi de kaldırımında duruyorlardı, Beş Özellik beni kolumdan yakaladı. “Bakın, bu akşam *shul*’da¹ kim var!” dedi. İkisi de sırtıyordu; banyodan yeni çıkmış gibi ıslı ıslıldılar ve yüzlelerinden sağlık fışkırıyordu.

“Haberı duydun mu?” dedi Coblin.

“Ne haberı?”

“Bilmiyor mu?” dedi Beş Özellik.

“Hiçbir şey bilmiyorum. Şehir dışındaydım, yeni döndüm.”

“Beş Özellik evleniyor,” dedi Coblin. “Sonunda. Bir güzelle. Kıza verdiği yüzüğü bir görecektin. Artık orospulardan elimizi ete-

1 Yidiş dilinde sinagog.

ğimizi çekiyoruz, değil mi? Birisi kendini nelerin beklediğini bilmiyor!”

“Doğru mu?”

“Tanrı’nın huzurunda yemin ederim ki doğru,” dedi Beş Özelik. “Seni nikâhıma davet ediyorum, çocuk. Bu pazar değil, sonraki pazar, North Caddesi’nde, Lions Kulübü’nün salonunda, saat dörtte. Bir kız bul, birlikte gelin. Bana gücenmeni istemem.”

“Gücenecek ne var ki?”

“Yok, tabii. Biz kuzeniz, senin de gelmeni isterim.”

“Sana mutluluklar dilerim!” dedim içten görünmeye çalışarak; karanlığın yüzümü yeterince görmelerine izin vermeyecek kadar koyulaşmış olmasına seviniyordum.

Coblin beni kolumdan çekelemeye başladı. Hamursuz Bayramı yemeğine gelmemi istiyordu. “Haydi. Eve gel.”

Hâlâ kodes kokarken ve henüz sefaletimi sindirmeye başlamamışken? Simon’ı bulmadan? “Hayır, başka bir zaman, teşekkürler, Cob,” dedim geri geri giderek.

“Ama neden?”

“Onu rahat bırak, belli ki bir randevusu var. Bir randevun mu var?”

“Aslında, birisini görmem gerekiyor.”

“O şimdi karı kız peşinde koşma döneminde. Aftosunu da getir düğüne.”

Kuzen Hyman hâlâ gülümsüyordu, ama muhtemelen kendi kızını düşünüyordu ki daha fazla üstelemedi; ağzını açmadı.

Einhorn’un kapısının önünde sigortayı değiştirmeye inen Bavatsky ile karşılaştım. Tillie saç maşasıyla sigortayı attırmıştı; üst katta bir kadının aksaya aksaya yürümesi, diğerininse elinde mum, kilosu yüzünden ağır adımlarla ve ihtiyatla yaklaşması bana bir kez daha bunun bir Exodus gecesi olduğunu hatırlattı. Ama burada akşam yemeği veya tören yoktu. Einhorn sadece bir dinî bayramı dikkate alırdı: Yom Kippur; bunun tek nedeni de karısının kuzeni Karas-Halloway’in ısrar etmesiydi.

“Nerede kaldı şu Bavatsky ayyaşı?”

“Mahzen kapalı olduğundan sigorta kutusuna ulaşamadı, bu yüzden kapıcının karısından anahtarı almaya gitti,” dedi Mildred.

“Eğer kadının birası varsa, bu gece karanlıkta yatacağız demektir.”

Tillie Einhorn ansızın elinde tuttuğu tabağın içindeki mumun ışığında beni gördü.

“Bak sen, Augie gelmiş,” dedi.

“Augie mi? Nerede?” dedi Einhorn titrek ışığın aydınlatığı alanları gözüyle tarayarak. “Augie, neredesin? Seni görmek istiyorum.”

Yaklaşıp yanına oturdum; Einhorn benimle tokalaşmak istediğini gösteren bir hareketle omzunu oynattı.

“Tillie, mutfığa git, bize kahve yap. Mildred, sen de.” İki kadını da karanlık mutfığa gönderdi. “Şu saç maşasının fişini çekin. Bunların bu elektrikli zımbırtıları beni deli ediyor.”

“Çektim bile,” dedi Mildred bezgin bir sesle, ama sorulara derhal cevap vermeye hazırdı. Her halükârda emirlere harfiyen uyduğundan kapıyı kapattı ve Einhorn’la yalnız kaldık. Onun gece mahkemesinde yargılanmak üzere. Einhorn’un beni çatık kaşla süzdüğü izlenimini edindim. Benimle sırf parmaklarının ne kadar soğuk olduğunu hissedeyim diye tokalaşmıştı. Mumlar şimdi bana boğulup suyun dibine batmış cesetleri bulmak için bir ekmeğin içine konarak karanlık bir Kızılderili gölüne salınan mumlar gibi cana yakın görünüyordu. Einhorn bir sigara yakmak için –her zamanki gibi, karıncaların sinekleri taşımasına benzer sistemli bir mücadeleyle kolunu yeninden tutup çekerek– beyaz saçlarını çalışma masasının üstünü örten cama yaklaştırdı. Bir süre sonra sigarasının dumanını saldı ve benimle konuşmaya hazırlandı. Kararımı vermiştim; Joe Gorman meselesi nedeniyle, ki şimdiye kadar öğrenmiş olduğu kesindi, on yaşında bir çocuk gibi azarlanmaya rıza göstermeyecektim. Onunla Simon hakkında konuşmalıyım. Ama sonra gördüm ki hiç de bana ders vermek niyetinde değildi. Çok perişan görünüyor olmalıydım; çökmüş, zayıflamış, son derece bitkin, bütün cephanesini tüketmiş. Son defa görüştüğümüzde üzerimde Evanston semizliği vardı; evlat edinilme meselesi hakkında tavsiye almaya gelmiştim.

“Bana pek iyi durumdaymış gibi görünmüyorsun,” dedi.

“Değilim.”

“Gorman tutuklandı. Sen nasıl kaçtın?”

“Şans eseri.”

“Şans eseri? Çalıntı bir arabada, plakalarını bile değiştirmeden yolculuk etmek! İnsanın gerçekten aptal olması gerekiyor! Onu buraya getirdiler. Resmi *Times*’daydı. Görmek ister misin?”

Hayır, istemiyordum. Çünkü neye benzeyeceğini biliyordum: çam yarması gibi iki dedektifin arasında ve ailesini veya yara bantlarıyla kaplı yüzünü kameralardan kaçırmak için kelepçeli ellerinin izin verdiği ölçüde şapkasını gözlerinin üzerine çekmiş vaziyette. Bu her zaman böyledir.

“Geri dönmen neden bu kadar uzun sürdü?” diye sordu Einhorn.

“Beş parasızdım ve şansım pek yaver gitmedi.”

“Neden beş parasızdın? Kardeşin sana Buffalo’ya para göndereceğini söyledi bana.”

“Böyle mi dedi? Buraya gelip size bunları mı anlattı?” Harcadığım çabadan alnım kırış kırış olmuştu. “Yani, sizden borç almaya çalıştığını mı söylemek istiyorsunuz?”

“Benden o borcu aldı. Ona başka bir borç daha verdim.”

“Ne borcu? Ben hiçbir şey almadım.”

“Bu hiç iyi değil. Aptalın tekiyim ben. Sana kendim göndermeliydim. Demek sana hiçbir şey göndermedi, öyle mi?” Şaşkın bir havada dilini dışarı çıkardı, gözlerini belertti. “Bana iyi oyun oynadı.. iyi oyun oynadı. Ama senin düşmene göz yummamalıydı. Hele de sana göndermesi için verdiğim paradan başka bir de ona fazladan borç vermemden sonra. Kötü durumda olsa bile, bu kadarı da fazla.”

Çok fena halde üzölmüş ve delirmiştim, ama bütün bunlarda düşünebileceğimden de kötü bir şeyler olduğunu hissediyordum.

“Kötü durumda demekle ne kastediyorsunuz? Neden paraya ihtiyacı var? Ne istiyor?”

“Ne için istediğini bana söyleseydi, belki yardım ederdim. Ona borç verdim, çünkü senin kardeşin; yoksa onu doğru dürüst tanımlışlığım yok. Sansar Mutchnik ile ortak bir işe girdi, hani şu arsa sattığım adam. Hatırladın mı? Ben onun gibi insanlarla nasıl başa çıkılacağını bilirim, ama kardeşin henüz çok toy. Bir bahse para yatırdı ve White Sox’un bu sezonki ilk maçında kardeşine or-

taklıktaki payını yitirdiği ve eğer oynamaya devam etmek istiyorsa yüz dolar daha getirmesi gerektiğini söylediler; artık bütün hikâyeyi biliyorum. Bu yüz doları da aldılar ve kafa tutmaya kalkıştığında bir güzel patakladılar. Mutchnik'in serserileri onu bir kanala attılar. Olan bu işte. Sanırım, kardeşinin neden çabuk para kazanmak istediğini biliyorsundur."

"Evet, evlenmek için."

"Joe Flexner'in onu çılgına çeviren kızının üstüne çıkmak için. Ama şu var ki artık yapamayacak bunu."

"Ama neden? Onlar nişanlılar."

"Çok akıllı olmamasına ve yetmiş sekiz dolar kaybetmeme rağmen kardeşin için üzölmeye başladım..." Simon'un dövölerek kanlar içinde bir kanala atılmasını gözümde canlandırıyor ve dehşet duyuyordum; bu yüzden de inlemekle yetindim, Nene'nin ölümlünden, mobilyalardan ve Ana'nın evden çıkarılmasından söz etmedim. "Kız artık kardeşinle evlenmez," dedi Einhorn.

"Evlenmez mi? Nereden biliyorsunuz?"

"Kreindl'dan işittim. Kıza akrabalarınızdan biriyle bir evlilik ayarlamış."

"Beş Özellik olamaz, yine de... değil mi?" diye bağırdım.

"Aptal kuzeniniz. Kızın güzel bacaklarını ayıran onun elleri olacak."

"Olamaz! Hayır! Bunu Simon'a yapmış olamazlar!"

"Yaptılar bile."

"Sanırım, Simon şimdiye kadar bunu öğrenmiştir."

"Öğrenmiştir! Kardeşin Flexnerların evine gidip kıyameti kopardı, bütün camı, çerçeveyi indirdi. Kız kendini tuvalete kapattı, sonra yaşlı adam polis çağırmak zorunda kaldı. Devriye arabası gelip kardeşini götürdü."

Simon bir de tutuklandı, ha! İçim cız etti. Ne kadar deliceydi! Bunları duymak ve gözümün önünde canlandırmak yüreğimi dağladı.

"Ne ahlâksız bir şıllık, değil mi?" dedi Einhorn. Acayip, sert bakışlarıyla her şeyi açık seçik görmemi sağlamaya çalışıyordu. "Yunan kampına geçen Kressida..."

"Peki, Simon nerede, hâlâ kodeste mi?"

“Hayır, Simon daha fazla sorun çıkarmayacağına söz verince, ihtiyar Flexner şikâyetini geri çekti. İhtiyar Flexner düzgün bir adam. Kimseye borç takmadan iflas etti. Kimseye zararı dokunsun istemez. Centilmendir de. Kardeşini bir gece içeride tutup sabahleyin saldılar.”

“Dün geceyi hapiste mi geçirdi?”

“Bir gece, hepsi bu kadar,” dedi Einhorn. “Şimdi dışarıda.”

“İyi de, nerede? Biliyor musunuz?”

“Hayır. Ama onu evde bulamayacağını söyleyebilirim sana.” Kreindl ona Simon’ın Ana’ya ne yaptığını anlatmıştı ve o da bana bunu anlatmaya hazırlanıyordu; ama eve gitmiş olduğumu söyledim. Önünde çıplak duruyordum; ne ne yapacağımı, nereye gideceğimi biliyordum ne gidecek kuvvetim vardı.

Şimdiye kadar, her ne kadar çocukken terk edilmiş olduğumuz ve Hayır Kurumu’nun yardımıyla ayakta durduğumuz bilinse de aile olarak biraz mahremiyetimiz vardı. Nene’nin zamanında, kimse, hatta sosyal hizmet görevlisi Lubin bile hakkımızda her şeyi bilmiyordu. Dispanserde sadece para için değil, kendi kendimizi yönetecek biraz gücümüz olsun diye de yalan söylüyordum. Artık ortada sır mır kalmamıştı, ilgi duyan herkes bizi gözlemleyebilirdi. Haberlerin en zaliminden, yani Nene’nin ölümünden Einhorn’a söz etmememin nedeni belki de bu düşünceydi.

“Sizin için üzülüyorum, özellikle de anneniz için,” diye yeniden konuşmaya başladı Einhorn, beni yüreklendirmeye çalışarak. “Kardeşin aceleci davranıp hata yaptı. Akli fikri etek peşinde koşmakta; neden her zaman bu kadar ateşli?”

Bu sorunun sorulma nedeninin kısmen insanın böyle esinleri ve tutkuları olması gerektiği düşüncesinden kaynaklanan kıskançlık olduğunu biliyordum. Fakat diğer taraftan Einhorn’un bu kadar sevimsiz ve anlayışsız olamayacağını da.

Konuşurken, yavaş yavaş beni teselli etmek olan asıl amacını unutup o kadar öfkelenmişti ki yumruğunu sıkarak göğsünü masaya yasladı. “Sana ne, kardeşin kıcına tekme yediyse!” dedi. “Bunu fazlasıyla hak ediyor. Seni belanın içinde yüzüstü bıraktı, evi sattı, senin için olduğunu söyleyerek benden para tırtıkladı ve bunun bir kuruşunu bile sana koklatmadı. Kendine karşı dürüst ol-

san buna memnun olurdun. Bunu kabul edersen kendine iyilik etmiş olurdun; o zaman sana daha fazla saygı duyardım.”

“Neyi kabul edeceğim? Her şeyin onun hatası olduğunu ve bunun beni mutlu ettiğini mi? Âşık olmasının Ana’nın başına gelenleri umursamamasına neden olduğunu mu? Ne kadar acınacak durumda olduğunu mu? Neyden memnun olmam gerekiyor, Einhorn?”

“Bundan böyle avantajın sende olduğunu kavramıyor musun? Ona karşı yumuşak davranma. Sana karşı yanlışlarını düzeltmeli. Avantaj sana geçti, o artık avucunun içinde. Bunu anlamıyor musun? Bundan hemen şu anda çıkaracağın bir tek sonuç varsa en azından onun yanlış yaptığına memnun olduğunu kabul etmektir. Tanrın! Birisi bana bunu yapsaydı onun kendini yaktığını bilmekten dolayı büyük memnuniyet duyardım. Aksi halde akıl sağlığımın yerinde olmadığından endişeye düşerdim. Aferin ona! Aferin, aferin!”

Einhorn’un bana neden böyle umutsuzca saldırdığından emin değilim. Joe Gorman konusunda kıyameti koparmayı bile unutmuştu. Sanırım, bunun gerisinde, Dingbat’ın mirasını batırmış olduğunu düşünüyor olması yatıyordu. Belki öfkelenmediği için Dingbat’i kendisinin küçük gördüğü kadar benim küçük görülmemi istemiyordu. Yo, ellerini masaya dayayarak bu kadar saldırgan bir şekilde savunduğu bu görüşün altında başka bir şey vardı. Demek istiyordu ki, rüyalarımızın sonuna geldiğimiz ya da vizyolumuzu yitirdiğimiz için artık eski zamanlardaki gibi etkili çareler bulunmadığından, insanın güce başvurmaktan başka yapacağı bir şey kalmamıştır; insan dezavantajlardan güç almalı, düşmanlar edinerek ilerlemeli, öfkeli veya korkunç olmalı, kardeşi tarafından ezilmek yerine ondan güç devşirmeli, sesi başka sesleri susturacak kadar güçlü çıkmalıydı; aynı ilke insanlar, halklar, partiler ve devletler için de geçerliydi. İşte, tüyleri yolunmuş, hırpalanmış, bir deri bir kemik, saç sakalı birbirine karışmış, endişeden suratında yol yol çizgiler oluşmuş bir ödle, çalı süpürgesiyle kovalanan bir insan-tavuk olmak yerine her birimizin olması gereken şey.

Bavatsky sigorta kutusunu kurcalarken elektrik gidip gidip gelmeye başladı ve görüldü ki Einhorn’un tavsiyelerini düşünüyor ol-

mak yerine zırl zırl ağılıyorum. Sanırım Einhorn hayal kırıklığına uğradı hatta şoke oldu; şoke oldu derken, tasarladığı insana götüren yolu izleyebilecek birisi olduğum konusunda yanılmış olduğunu görmekten şaşkınlığa düştü demek istiyorum. Bir genç kıza davranır gibi soğuk bir nezaketle davrandı bana. “Üzülme, annen için bir çözüm bulacağız,” dedi, çünkü bunun asıl sorun olduğunu düşünüyor gibiydi. Nene için de ağladığımı bilmiyordu. “Şu mumları söndür. Tillie kahve ve sandviç getiriyor. Bu gece Dingbat’le yatarsın, yarın bir şeyler bakarız.”

Ertesi gün Simon’ı aramaya çıktım, ama yerini bulamadım; Ana’yı görmeye gitmemişti. Ama Kreindl’i evde buldum, fûme balık ve küçük ekmeklerden oluşan gecikmiş bir kahvaltı yapıyordu. Bana, “Otur da iki lokma bir şey ye,” dedi.

“Görüyorum ki nihayet kuzenime bir eş bulmuşsunuz,” dedim şaşı gözlü ihtiyar topçu erine; altın rengi küçük balıkların derilerini soyarken ön kollarının kısa, güçlü kaslarının nasıl çalıştığını ve alt çenesini örten derinin nasıl hareket ettiğini seyrediyordum.

“Nefis bir parça. Hele o *tsistkies*!² Ama beni suçlama, Augie. Ben kimseyi zorlamam. *Zwing keinem*. Özellikle de bunun gibi bir çift azametli *tsistkies*. Genç kızları biraz olsun bilir misin? Umarım biliyorsundur! Bir kızın böyle avantajları varsa kimse onlara ne yapacağını söyleyemez. Kardeşin işte tam burada hata yaptı, çünkü bunu denedi. Onun için üzgünüm.” Kreindl, karısının sesini işitemeyecek kadar uzakta olduğundan emin olmak için bakışlarını kaldırdı ve fısıldadı; “Bu kız benim küçüğü kaldırıyor. Bu yaşımda. Eyvallah! Her neyse, bu kız genç biri için fazlasıyla bağımsız. Daha yaşlı birine ihtiyacı var onun, daha soğukkanlı birine, hep evet diyecek ve yapmayacak bir erkeğe. Yoksa bu kız sizi mahveder. Belki de Simon evlenemeyecek kadar genç. Sizi daha küçük birer sümüklü olduğunuz günlerden beri tanıyorum. Kusura bakma, ama bu doğru. Şimdi büyüdünüz; açlık çekiyorsunuz ve evliliğe hazır olduğunuzu düşünüyorsunuz, fakat bu acele niye? Evlenip barklanmadan önce önünüzde daha dünya kadar bacaklar havaya partisi var. Alın, alın, size sunulan her şeyi alın! Asla reddetmeyin. Kulağına şarkı söyleyen cıvı cıvı bir kadını götürmek. Hayatın tadı

2 Yiddiş dilinde, meme ucu.

tuzu bu işte!" İhtiyar pezevenk bunları söylerken biçimsiz gözlerini kısıyordu, hatta hiç gülesim olmadığı halde beni gülümsetti bile. "Ayrıca," dedi, "kardeşinin nasıl bir adam olduğunu da görmüş oldun; aklına koyduğunda evin bütün mobilyasını satıp annesini kapının önüne koydu."

Savunmadan Ana'nın bakımı sorununa geçmek için bundan söz etmesini bekliyordum. Geçmişte Kreindl her zaman komşularına nazik davranan biri olmuştu, ama onun Ana'yı evinde tutmasını bekleyemezdik. Hele de Simon onu baş düşmanlarından biri olarak görürken. Dahası ben Ana'nın bu tuğla mahzende kalmasına izin veremezdik, Kreindl'a onun için başka düzenlemeler yapacağımı söyledim.

İç karartıcı Wells Sokağı'ndaki Hayır Kurumu'na gidip Lubin'i buldum. Lubin eskiden bir tür manevi amca olarak her zaman bizi ziyaret ederdi. Bürosunda, benim yetişkin gözlerime eskisinden çok farklı göründü. Hal ve tavırlarındaki bir şeyler para dağıtan kurumun biz yoksul piçlerden ayık, görevine bağlı, itaatkâr, sessiz, temiz, mutsuz, ölçülü olmamızı istediğini düşündürüyordu. Faaliyet gösterdiği alanda hüküm süren hüznün ve keşmekeş onu halden anlayan biri haline getirmişti. Yalnız burun deliklerinin büyüklüğüne dikkati çeken nefes alıp verişindeki ağırlık insanda sıkıldığı ve sabrını korumakta zorlandığı duygusunu uyandırıyordu. Bu kalıplı adamda büroda çalışmaya ve pantolon giymeye hak kazanmış eğitilmiş bir maymun edası gördüm. Bu, günahları yüzünden cennetten aşağı düşen çarpık Tanrı figürünün tersiydi ya da kutsallığını ve parıltılı statüsünü yeniden kazanacağına dair verilen sözle heyecanlanan ve tutuşan aynı kötü kopyaydı. Lubin'in inancı Cennet'ten düşmeyip mağaralardan yükseldiği yolundaydı. Fakat Lubin iyi bir adamdı, bunu onun değerini azaltmak için değil, sadece görüşlerinin böyle olduğunu belirtmek için söylüyorum.

Ona Simon'la benim Ana'ya kalacağı yeni bir ev bulmak zorunda olduğumuzdan söz ettiğimde hiç şüphesiz biz ikimizin herkesten kurtulmaya çalıştığımızı düşünmüş olmalıdır; ilkin Georgie, sonra Nene, şimdi de Ana. Bu yüzden, "Sadece geçici olarak, ayaklarımın üstünde duruncaya kadar; sonra onun için başka bir daire ve bakıcı bir kadın bulacağız," dedim. Ama bu açıklamamı çok soğuk

karşıladi, kan çanağı gibi gözlerim ve çöpten besleniyormuş gibi halimle kaliteli kıyafetlerim içindeki derbeder görüntümü dikkate alırsak bunda şaşılacak bir şey yoktu. Yine de masrafların bir kısmını karşılırsak Ana'yı Arthington Sokağı'ndaki körler evine kabul ettirebileceğini söyledi. Ayda on beş dolar demekti bu.

Daha iyisini bekleyemezdim. Ayrıca elime bir not tutuşturarak beni bir iş bulma bürosuna yolladı, ama şu anda boş bir iş yoktu. South Side'daki odama gittim; kıyafetlerimden çoğunu toplayıp rehine koymaya götürdüm; smokin, spor giysiler ve kazayağı desenli palto. Hepsini rehine bırakıp Ana'yı kuruma yerleştirdim, sonra iş avına çıktım. Dedikleri gibi *au pied du mur*³ olduğumdan önüme çıkan ilk işi kabul ettim; ve söylemeliyim ki hiçbir zaman bundan daha ilginç bir işim olmadı.

Bu işi bana işte kazanç payı olan Karas-Holloway aracılığıyla Einhorn buldu. Batakhaneler, rehin dükkânları, antikacılar ve iç karatıcı koltuk meyhaneleriyle tanınan North Clark Sokağı'nda bir lüks köpek hizmeti idi bu.

Sabahları Gold Coast boyunca pikapla gidiyor göl konakların arka kapılarından veya kıyındaki apart otellerin servis asansörlerinden köpekleri topluyor kulübe götürüyordum – buraya kulüp diyorlardı.

Şefimiz bir Fransız'dı, bir köpek kuaförü veya terbiyecisi ya da *maître de chiens*,⁴ Montmartre eteklerine yakın Place Clichy'li, kelle kulak yerinde, sert bir adamdı; bana anlatıldığına göre ikinci mesleğini öğrenirken fuarlarda bir güreşçinin dalavere ortaklığını yapıyormuş. Yüzü, sert çizgileri ve şırıngayla pompalanıyormuş gibi hızla yayılan kırmızılığı nedeniyle insanlıktan uzak bir görünüme sahipti. Hayvanlarla ilişkisi her zaman bir mücadeleyi andırıyordu. Onlardan ne olduğunu bilmediğim bir şey söküp almaya çalışıyordu. Belki bir köpeğin doğasının kendi doğasına uygun olmasını istiyordu. Burada, Şikago'da Ksenophon'un On Binlerinin İran'daki konumuna benzer bir konumdaydı; gömleklerini kendi yıkayıp ütülüyor, alışverişini kendi yapıyor, bu sevimsiz yerin bir köşesindeki yapay tahta kaplı odasında –laboratuvarı, mutfağı ve

3 (Fr.) Köşeye sıkışmış.

4 (Fr.) Köpeklerin efendisi.

yatak odası– yemeklerini kendi yapıyordu. Bugün artık anlıyorum ki bu her şeyin gözüne egzotik görüldüğü yaban ellerde, sadece yaban ellerde de değil, özellikle North Clark Sokağı'nda bir Fransız olmakla ilgili bir şeymiş.

Yerimiz harap, viran bir bina değildi; Sevgililer Günü Katliamı'nın⁵ yapıldığı yerden pek uzak olmayan, Gold Coast'a, bu nedenle de Grand Caddesi'ndeki Hayvan Koruma Derneği'ne iki adım mesafede iki katlı, yeni ve oldukça modern bir binadaydı. Bu yerin en büyük özelliği, söylemeliyim ki, bütün masrafların üyeler tarafından karşılanmasıydı; yani burası köpeklerle mahsus bir kulüptü; hayvanlar burada barındırılıyor, yıkanıyor, masaj yapılıyor, tırnakları kesiliyor, eğitiliyor ve gezdiriliyordu. Üye başına ayda yirmi dolar ödeniyordu ve köpek eksikliği çekilmiyordu, işin gerçeği haddinden fazla, Guillaume'un başa çıkamayacağı kadar çok köpek vardı; ve Guillaume kapasitenin üzerinde hayvan kabul etmeye eğilimli sekreteryayla sürekli çekişip durmak zorunda kalıyordu. Kulübün zaten şimdiden bir cehennemden farkı yoktu; köpek toplama işini tamamlayıp geri döndükten sonra şoför kıyafetimi soyunup lastik çizmelerimi ve yağmurluğumu giydiğimde kerberosların⁶ köpüklü salyalar akıtarak kopardığı kıyamet arşılâya yükseliyor, tavan penceresinin camlarını titretiyordu. Ama düzen olağanüstüydü. Guillaume gerçek bir hüner sahibiydi; insanlara biraz özgürlük verin, size bir Escorial⁷ inşa etsinler. Grand Central'inkine benzer bu muazzam gürültü sadece kaosu düzeni protestosuydu; trenler saatinde kalkıyor, köpekler bakım görüyordu.

Bununla birlikte bana kalırsa Guillaume şırıngayı gereğinden fazla kullanıyordu. Yerli yersiz *picûre*⁸ yapıyordu ve her seferinde ilacı fazlasıyla dolduruyordu şırıngaya. "*Cette chienne est galeuse* – bu kancık uyuz!" diyor ve hop, iğne. Dahası düzen ne zaman tehlikeye girse köpeklerden en azılı olanlara, "Bu aptallar gününü görecek!" diye bağırarak birkaç damla uyuşturucu veriyordu. Neti-

5 Şikago North Side çetesine bağlı yedi kişinin 14 Şubat 1929'da North Clark Sokağı Garajı'nda öldürüldüğü olay. Ölüm emrini Al Capone'un verdiğine inanılmaktadır.

6 Hades'in yönettiği ölümler diyarının kapısını koruyan yılan kuyruklu, üç başlı köpek.

7 16. yüzyılda Madrid'in biraz kuzeyine inşa edilmiş fevkalade gösterişli bir manastır.

8 (Fr.) İğne.

cede bazen eve bazı köpekleri yarı uyuşuk vaziyette taşıyordum; bir kat merdiveni kucağında uyuyan bir boksör veya Alman çoban köpeğiyle çıkmak ve siyahi aşçıya köpeğin sadece oynamaktan bitkin düştüğünü açıklamak hiç kolay değildi. Kızıışmış köpeklerle de Guillaume'un hoşgörüsü yoktu. "*Grue! En chasse!*"⁹ Sonra bana dönüp endişeyle, "Arabanın arkasında bir şey oldu mu?" diye soruyordu. Ama ben araba kullandığıma göre, bunu nasıl bilebilirdim ki? Köpeklerin sahiplerine de sinir oluyordu, özellikle hayvan bir *chienne de race*¹⁰ ise ve aristokrasisine saygı duyulmuyorsa; o zaman sahiplerinden köpeklerini bu durumda kulübe bırakışmaları için fazladan para alsın diye sekreteryayı sıkıştırıyordu. Her türlü soy kütüğü onu bir nedime dönüştürüyordu, o zaman, isterse, havalara girebiliyor, kırma bir hayvan karşısında –soyluluğun zıddı– duyduğu tiksintiyle dudaklarını mağrur bir edayla birbirine bastırıyordu. Soylu bir hayvanın güzelliğini övmek için personelini –iki Zenci ve ben– yanına çağırıyordu; sanırım Guillaume'un kafasında bir *atôlye* işletmek ve bir loca ustası gibi davranmak fikri vardı; bu yüzden o, güzel bir kanişin tuvaletini yaparken biz işi gücü bir kenara bırakıp seyre duruyorduk ve öyle bir an geliyordu ki onun hakkında ve kuzu gibi uysal, akıllı, küçük hayvan hakkında iyi duygular ve saygı duymaya başlıyorduk. Ah, her zaman Marcus Aurelius'un insanlara gündelik davranışlarıyla kıyaslanabilecek bir aşağılama ya da küçük köpeklerin ısırma ve tırmalama çabaları söz konusu değildi ve zaman zaman Guillaume'un nereye varmak istediğini anlar gibi oluyordum. Ama köpekler arasında bir ahenk de vardı ve gözleriyle bizi incelediklerinde çoğunun gözünde bir ipucu oluyordu.

Ne var ki iş beni yoruyordu ve köpek kokuyordum. Tramvayda insanlar tıpkı mezbaha işçilerine yaptıkları gibi benden uzak duruyor ve kalabalık Cottage Grove hattında gözlerini kocaman açarak bana sert sert bakıyor ve surat ediyorlardı. Dahası, bu işte beni rahatsız eden dekadan bir yan vardı; köpeklerle sunulan refah ve duygusal dengesizliğin aynası çocukça şımarıklıklarıyla uygar kafa yapılarını yansıtan tavırları. Bundan başka kulübe üyelik için öde-

9 (Fr.) "Kızıışmış, kaltak!"

10 (Fr.) Safkan köpek.

dikleri para benim Ana için körler yurduna ödediğim paradan daha fazlaydı. Bütün bunlar bir arada zaman zaman beni fena halde bunaltıyordu. Eğitimimi ihmal ettiğim için büyük bir pişmanlık duyuyordum. Daha hırslı olmalıydım. Bazen gazetelerdeki iş ilanlarına göz atıyor ve eğer yeteneğim varsa zabıt kâtibî olmak için gece kurslarına devam etmeyi, hatta daha önemli biri olmak için üniversiteye geri dönmeyi düşünüyordum. Köpek sahibi kaymak tabakanın yaşadığı çevrelerde dolaştığımdan sık sık Esther Fenchel aklıma düşüyordu. Ne zaman yarı aralık bir servis kapısı görsem yüreğim sızlamadan ya da buna benzer çocukça bir duyguya kapılmadan içeri göz atamıyordum. Bu çocuklukların güneşi daha büyük ve daha parlak yıldızlar sizi eritmek ve etkisi altında bırakmak üzere yükseldiğinde bile parlamaya devam ediyordu. Daha yakın zamanlarda doğmuş yıldızlar daha önemli ve göz kamaştırıcı olabilir, ama eski güneş uzun zamandır parlamaya devam ediyor.

Bazen aşk acısıyla kıvranıyor, sonra cinsel arzuyla yanıp tutuşuyordum; belki hayvanlarla meşgul olmam yüzünden. Sokak da bir afrodizyaktı; pavyon afişleri, payetli meme ve bacak resimleri. Bunların üstüne bir de Guillaume'un kız arkadaşı vardı; kalçasını şehvetle kıvrıran, muazzam *mozzarella* göğüslü, orta yaşlı bir kadın; akşamları biz dükkânı kapatacağımız sırada doğrudan yatağa girip onu mırıltılarla bekleyen beyaz, sağlam bir ağaç. Fakat ihtiyaçlarımı karşılamak için yapabileceğim fazla bir şey yoktu. Para peşinde koşturmak elimi kolumu bağlıyordu. Renlingerlerle karşılaşma tehlikesine rağmen Symington'da arkadaşım Willa'yı bulmak için Evanston'a gittim, ama evlenmek için oradan ayrılmıştı. Metroyla dönerken kafam gerdek yatağı, Beş Özellik'in Cissy ile yapacakları ve ikisinin düğünlerini ve balayılarını düşündüğünde kendini kaybeden kardeşimle ilgili düşüncelerle doluydu.

Simon bu arada benden kaçıyor, Ana'ya ve başka yerlere bıraktığım mesajlara cevap vermiyordu. İyi durumda olmadığını biliyordum. Ana'ya para vermiyordu ve yolda belde ona rastlayanlar ne kadar perişan görüldüğünü söylüyorlardı bana. Benimki gibi küçük bir odaya veya daha berbatına sığınmış olması çok anlaşılabilir bir şeydi; daha önce hiç açıklama ve mazeretlerle, başı öne eğik yanıma gelmemişti, şimdi de gelmeyecekti. Ona son bıraktığım

mesajla birlikte beş dolar bıraktım. Bu parayı aldı, ama geri ödeyecek duruma gelinceye kadar ondan bir haber alamadım; bu da aylar sürdü.

Mobilyanın satışından kurtulan tek eşyam yangından sonra Einhorn'un bana verdiği, ateşten zarar görmüş Harvard Klasikleri idi. Kitaplar odama taşımıştım, fırsat buldukça okuyordum. Bir gün şehirde, bir sokağın köşesinde iki vagonun arasında von Helholtz'un bir paragrafına dalmışken Crane College'dan eski bir sınıf arkadaşım, Padilla adlı bir Meksikalı ne okuduğumu görmek için kitabı çekip aldı elimden, sonra, "Bu şeyi ne demeye okuyorsun? Bu şey çok gerilerde kaldı!" diyerek geri verdi. Ve bana son keşiflerden söz etmeye başladı, söylemem gerekir ki onu takip edemiyordum. Sonra ne durumda olduğumu sordu, uzun bir sohbet başladı böylece.

Matematik dersinde Padilla denklem çözme şampiyonuydu. Sınıfta arka sıralarda oturur dar alnını ovuşturarak diğer öğrencilerin sıraların gözüne tıktırdığı buruşuk kâğıt parçaları üzerinde çalışırdı, çünkü bir defter alacak parası yoktu. Herkesin dut yemiş bülbül gibi sustuğu anlarda ne zaman tahtaya kaldırılrsa kalitesiz kumaştan dikilmiş kirli beyaz ya da krem rengi elbisesi, başında en ucuzundan bir yazlık şapka ve çıplak ayaklarında Salvation Army'den gelen, yine beyaz renkli eski ayakkabılarla alelacele tahtaya gider, tebeşir parçasıyla yaptığı karalamaları cılız gövdesiyle maskeleyerek son eşitlik işaretine kadar ayakları kopmuş karıncalara benzeyen sonsuzluk işaretleri ve bilge Grek harfleriyle problemi çözmeye girişirdi. Bir insanın matematiksel ilişkileri bu kadar açık ve net görmesini olağanüstü buluyordum. Zaman zaman sınıf performansını alkışlıyor, Padilla hızla yerine dönerken çorapsız olduğu için ayağına bol gelen ayakkabıları gıcırdayıyordu. Fakat küçük, gaga burunlu çiçek bozuğu suratında, anladığımız kadarıyla herhangi bir memnuniyet ifadesi okunmazdı. En azından suratı duygularını açığa vurmazdı. Çoğu kez buz gibi görünürdü. Şimdi bunu söylerken karakterinden söz etmiyorum, soğuk bir kış geçiriyorduk ve ben bazen onun ısınmak için evden kaçıp beyaz elbisesiyle karlar üzerinde uçarcasına Madison Sokağı aşağı okula koştuğunu görüyordum. Hiçbir zaman yeterince sıcak görün-

müyordu; her zaman soğuk, hastalıklı ve yanına yaklaşanlara karşı mesafeliydi. Ağzında bir Meksika sigarası koridorları tek başına arşınıyor, bazen güzel, siyah ve gür saçlarından bir tarak geçiriyordu.

Her neyse, epeyce değişiklik vardı; daha sağlıklı görünüyordu ya da en azından çehresinde o pembemsi devedikenî rengi yoktu ve daha iyi bir takım giyyordu. Koltuğunun altında tuğla gibi kitaplar taşıyordu.

“Üniversitede misin?” diye sordum.

“Matematik ve fiziğe devam etmek için bir burs kazandım. Senden ne haber?”

“Köpek yıkıyorum. Vaktimi köpeklerle geçirdiğim belli oluyor mu?”

“Yo, hiçbir şey fark etmedim. Fakat ne yapıyorsun?”

“Yaptığım şey *bu*.”

Kafesleri yıkamak ve köpek kıllarını süpürmek gibi kölece bir iş yaptığımı, artık eğitimime devam etmediğimi ve buna rağmen onun gözünde hiçbir değeri olmayan Helmholtz üzerine çalıştığımı öğrenmek, bir başka deyişle cahil biri olarak kaldığımı öğrenmek onu fazlasıyla rahatsız etti. Bu durumla sık sık karşılaşırıyordum; insanlar dünyanın bana borçlu olduğu izlenimine kapılıyorlardı.

“Üniversitede ne yapacaktım? Ben senin gibi değilim, Manny; benim özel bir yeteneğim yok.”

“Kendini aşağılama,” dedi. “Sen okuldaki gerzekleri bir göreceksin. Ne yetenekleri var, para sahibi olmaları dışında? Kaydolup ne yapabileceğini görmelisin, dört yıldan sonra bir işe yaramadığını görsen bile en azından bir diploman olur ve önüne gelen orospu çocuğu kışına tekmeyi basamaz.”

“Ah benim zavallı arkam!” diye düşündüm. O zaman da kışıma tekmeyi basmak için bekleyen karanlık güçler olacaktı, bir diplomam olursa uğrayacağım hakaret daha da artacak, kalbim kırılacaktı.

“Vaktini böyle boşa harcamamalısın,” diye devam etti konuşmasına Padilla. “Yapman gereken şeyin sınava girmek, harcını ödemek ve bir belge ya da diploma almak olduğunu anlamıyor mu-

sun? Bunu kafana soksan iyi edersin. İnsanlar neye yeteneğin olduğunu bilmezlerse seni nereye koyacaklarını bilemezler ve bu da tehlikeli olur. Kesinlikle üniversiteye gitmeli ve bir şeyler yapmalısın. Sadece bekliyorsan bile neyi beklediğini bilmeli ve bir işte uzmanlaşmalısın. Ve çok fazla bekleme, yoksa herkes senin önüne geçer.”

Söyledikleri ilginç ve muhtemelen çok doğru olmakla birlikte pek etkilenmedim, bana asıl hitap eden şey gösterdiği dostluktu. Onu bırakmak istemiyordum, sıkı sıkıya yapışmıştım ona. Beni düşünüyor olmasından fazlasıyla duygulanmıştım.

“Üniversiteye nasıl gidebilirim ki, Manny, meteliğe kurşun atarken?”

“Benim nasıl yaptığımı düşünüyorsun? Burs yeterli değil, sadece okul harcını kapsıyor. Biraz NYA’dan¹¹ para alıyorum, bir de bir kitap dümeni çeviriyorum.”

“Kitap mı?”

“Evet, bunlar gibi. Bunları bu öğleden sonra yürüttüm. Teknik kitaplar, ders kitapları. Hatta sipariş bile alıyorum. Ayda yirmi, otuz tane aşırır ve her birinden iki ile beş dolar arasında bir para alırsam, durumu kurtarıyorum. Ders kitapları pahalı. Neyin var, sen dürüst müsün?” dedi, gözümünden düşüp düşmediğini anlamak için beni dikkatle süzerek.

“Tam olarak değil. Sadece şaşırdım, Manny, çünkü senin hakkında bütün bildiğim bir matematik dâhisi olduğundu.”

“Ayrıca günde bir defa yiyordum ve paltom yoktu. Bunu da biliyorsun. Şimdi kendime biraz daha iyi bakıyorum. Biraz daha iyi yaşamak istiyorum. Keyif için çalmıyorum. İmkân bulur bulmaz buna bir son vereceğim.”

“Peki, enselenirsen ne olacak?”

“Nasıl hissettiğimi açıklayayım,” dedi. “Bilmelisin ki benim ruhumda hırsızlık yok; ben gerçek bir dolandırıcı değilim. Buna ilgi duymuyorum, bu yüzden hiç kimse hırsızlığı benim için kader

11 National Youth Administration (Ulusal Gençlik İdaresi): Başkan Franklyn D. Roosevelt’in New Deal’inin (Yeni Düzen) bir parçası olarak yoksul gençlere mali destek sağlamak amacıyla onları eğitim gördükleri kurumlarda veya yarı zamanlı işlerde çalıştıran ajans.

haline getiremez. Bu benim kaderim değil. Ufak tefek sorunlar yaşıyabilirim, ama kimsenin bunları *benim* sorunum yapmasına izin vermem, anlıyor musun?"

Anlıyordum, aynı sorunu farklı bir açıdan gören Joe Gorman'ı anladığım gibi.

Ama Padilla yetenekli bir hırsızdı ve tekniğiyle gurur duyuyordu. Cumartesi için sözleştik ve bana bir gösteri yaptı. Bir dükkândan dışarı çıktığımızda bir şey alıp almadığını söyleyebilecek durumda olmuyordum, öyle becerikliydi. Dışarıda bana Sinnott'un *Bitkibilim*'ini ya da Schlesinger'in *Kimya*'sını gösterirdi. Değerli kitaplar yalnızca, asla ucuz kitap siparişlerini kabul etmiyordu. Listeyi bana uzatarak bir kitap seçmemi istiyor ve kitap kasanın arkasındaki raflarda olsa bile onu yürütüyordu. Almak istediği kitabı maskeleyeceği eski bir kitapla içeri giriyordu. Paltosunun altında asla bir şey saklamıyordu, böylece, eğer onu durduracak olurlarsa her zaman bir şeye bakmak için kendi kitabını diğerinin üzerine koyduğunu, sonra da farkında olmadan kendi kitabıyla birlikte onu da aldığını ileri sürebiliyordu. Kitapları çaldığı gün alıcılara teslim ettiğinden odasında onu suçlayacak hiçbir şey olmuyordu. En büyük avantajı kimsenin onu hiçbir şekilde bir hırsıza benzetmemesiydi; o, dükkâna girip gözlüklerini takan ve sonra da termodinamik ve fizikokimya kitapları labirentinde kaybolan dar omuzlu, hareketlerine çabuk, biraz hırpalanmış ve zararsız genç bir Meksikalıydı. Kendini bir hırsız gibi hissetmiyor olmasının da başarısında büyük payı vardı.

Bir defasında bir İtalyan galerisinde, boş bir tarlada düşünceli düşünceli yürüyen bilge görünümlü yaşlı bir adamın arkasından yaklaşan bir hırsızın adamın para kesesinin ipini kesişini resmeden çok güzel ve ilginç bir tablo görmüştüm. Muhtemelen Tanrı'nın Kenti'ni düşünmekte olan siyah giysili yaşlı adamın gülünç uzunlukta bir burnu vardı ve daldığı düşler içinde halinden çok memnun görünüyordu. Fakat hırsızın tuhaflığı bir cam balon içine kapatılmış olmasıydı; cam balon da imparatorun hükümlerlik simgesine benzeyen bir haçın üzerine monte edilmişti; yani demek oluyordu ki dünyevi güç çalarken gülünç bilge bu dünya ve sonrası hakkında düş kuruyor ve belki de bunu elinden kaçırıyordu; ne

bu dünyada ne ötekinde bir şeye sahip olacaktı; resmedilen tarlaların bir çekiciliği olmasa da, bütün yavanlığına ve iç karartıcılığına rağmen bu eğlenceli tabloda acı bir yergi vardı.

Padilla ve hırsızlıkları bu dünyevi güç kategorisine girmiyordu ve Padilla'nın bütün dünyayı kapsayan fikirleri yoktu. Bu onun gerçek mesleği değildi, ama bu işte ustalık göstermekten hoşlanıyordu, iş onu büyüleyordu. Dolandırıcılar hakkında; cepçiler, arakçılar ve onların çeşitli dümenleri hakkında her şeyi biliyordu; papaz cüppesinin altından papazın parasını çarpan İspanyol yan-kesiciler hakkında ya da ders ücretlerinin yüksekliği nedeniyle öğrencilerin mezuniyetten sonraki beş yıl boyunca kazançlarının yarısını okula vermek için sözleşme imzaladıkları Roma'daki hırsızlar okulu hakkında her şeyi biliyordu. Suç örgütlerinin Şikago'daki dandik striptiz kulüplerinde çevirdikleri numaraları biliyordu. Başkalarının beysbol istatistiklerine meraklı olması gibi Padilla da bunu hobi edinmişti. Onu büyüleyen şey, kendi adına iş yapmak isteyen ve küçük numarasını tek başına yapmaya çalışan küçük adamdı. Konsomatrisleri ve büyük otellerde nasıl müşteri tavladıklarını biliyordu; müşterisinin giysilerini pencereden sokaktaki suç ortağına fırlatan ve sıra dışı bir kadın olan Chicago May'in otobiyografisini sık sık okuyordu. Padilla'nın kendisi de eğlenmek için dışarı çıktığında masraftan kaçınmıyordu; elinde avucunda ne varsa harcıyordu. İki Zenci kızın birlikte tuttukları Lake Park Caddesi'ndeki bir apartman dairesinde onun misafiriydim. Padilla önce Hill-man'de durup alışveriş yaptı; jambon, tavuk, bira, turşu, şarap, kahve, Hollanda çikolatası satın aldı; sonra gidip cumartesi akşamını ve pazar sabahını o iki odada, mutfak ve yatak odası, geçirdik. Burada insanın yalnız kalabileceği tek yer tuvaletti, geriye kalan her yer ortaktı. Bu, Padilla'ya mükemmelen uyuyordu. Sabaha karşı, özel duyguların doğmaması için bir değiş tokuş yapmamız gerektiğini söylemeye başladı. Kızlar buna memnun oldular ve mantıklı bulduklarını söylediler. Padilla'yı ve onun olayları ele alış tavrını beğeniyor, bütün kalpleriyle oyuna katılıyorlardı. Hiçbir şeyi çok ciddiye almıyor, hiçbir şeyden geri durmuyorlardı; her şey çok samimi bir atmosferde geçiyordu. Ben daha çok ilk beraber olduğum kızdan hoşlandım, çünkü daha yakın davra-

nıyor ve hep yanak yanağa yatalım istiyordu. İkincisi daha uzun ve daha az cana yakındı; bize karşı korumak istediği daha zengin bir özel hayatı vardı. Daha bir üslup sahibiydi. Aynı zamanda yaş-ça da daha büyüktü.

Her neyse, bu Padilla'nın gösterisiydi. Yemek ya da dans etmek için yataktan çıkarsa benim de aynısını yapmamı istiyordu; gece boyunca düzensiz aralıklarla yastığa yaslanarak oturup hayatı hakkında konuşuyordu.

"Bir zamanlar evliydim," dedi, söz dönüp dolaşıp evlilik konusuna geldiğinde. "Chihuahua'da, on beş yaşımdayken. Daha kendim çocukken bir çocuk sahibi oldum."

Karısını ve çocuğunu arkasında bırakıp Meksika'dan ayrılmasıyla övünmesinden hoşlanmadım, fakat uzun kız kendisinin de bir çocuğu olduğunu söyledi, belki diğerinin de vardı, lakin söylemiyordu; bu yüzden konuyu eşelemedim, çünkü eğer çok sayıda insan aynı yanlış yapıyorsa belki mesele ilk bakışta anlaşılamayacak kadar karmaşıktı.

Dördümüz iki yatakta yatıyorduk; doğudan yavaş yavaş yükselen pazar güneşinin ışığı perdelerin arasından sızıp da odanın gri duvarlarının üst bölümlerini aydınlatığında birbirimizi ancak seçebildiğimiz bir odada. Bu Zenci mahallesindeki eski duvarların görüntüsünde korku duygusuyla karışık tuhaf bir ihtişam vardı; artık göremediğiniz büyük insanlığın varlığını fark ediyordunuz. Caracalla Kaplıcaları gibiydi. Bu saklı, kalabalık nüfus pazar sabahlarını uykuya hasrediyordu. Benim hoşlandığım küçük Zenci kız pat burnu, uykulu yanakları, büyük, duyarlı, tasasız ağzıyla Padilla'nın konuşmalarına hafiften gülümseyerek uyuyordu. Akşama kadar yanlarına uzanıp kendimizi kızlarla krallar gibi ısıttıktan sonra tekrar geleceğimize söz vererek oradan ayrıldık; giyinirken ve kapıya doğru giderken öpüşmeye, kızları mincıklamaya devam ediyorduk.

Meteliğe kurşun attığımızdan, Padilla ve ben, akşam yemeğini onun evinde yedik; yeni terk ettiğimiz evde hiç değilse eski halılar, eski koltuklar ve kızlara has bir yığın ıvır zıvır varken Padilla'nın Madison Sokağı yakınlarında yaşlı bir kadın akrabasıyla birlikte oturduğu, odaları birbiri ardı sıra dizili büyük apartman dairesi

neredeysse bomboştı; odalarından birinde bir masayla birkaç sandalye, bir başka odada yere serilmiş bir şilteden başka bir şey yoktu. Yaşlı kadın mutfakta oturuyor ve bir mangaldaki odun kömürünü yelpazeleyerek yemek pişiriyordu; Padilla'nın ağzını açıp tek kelime konuşmadığı şişman, hareketleri yavaş ve suratı her türlü ifadeden yoksun bir kadındı. Bir peçeteye sarılmış olarak masaya konan *tortilla* eşliğinde bir kâsenin dibinde, içinde kıyma bulunan bir çorba içtik. Yemeğini çabucak bitiren Padilla beni masada yalnız bırakarak kalktı; ona ne olduğunu görmeye gittiğimde yatağa girmiş ve bir askerî battaniyeyi yüzüne kadar üzerine çekmiş olduğunu gördüm, ince burnu battaniyenin dışındaydı ve saçları yas-tığa yayılmıştı.

“Uyumam gerekiyor. Yarın sabah erken saatte bir sınavım var,” dedi.

“Sınava hazır mısın, Manny?”

“Bir şeyi ya tek başına başarırın ya da hiç başaramazsın,” diye karşılık verdi Padilla.

Bu düşünce bana çok çarpıcı geldi. Tramvayda arpacı kumrusu gibi düşüncelere dalmamın nedeni buydu. Elbette, ya! Ya kolayca yaparsın ya da yapamazsın. İnsanlar doğru bir şey yaptıklarının işareti olduğunu düşünerek güçlükler içinde debelenip durduklarına göre deli olmalıydılar. Bu yüzden başlangıç olarak kitap çalmayı deneyerek bu yeni felsefeyi sınamaya karar verdim. Eğer her şey yolunda giderse köpek kulübünden ayrılacaktım. Bu işi Padilla kadar iyi yapabilirim, Guillaume'un bana ödediğinin iki katı kadar bir gelir elde edecektim; o zaman üniversite harcı için para biriktirmeye başlayabilirdim. Kolayca başarsam bile hırsızlığı meslek edinmeye niyetim yoktu, sadece daha iyi bir başlangıç için onu bir atlama tahtası olarak kullanmak istiyordum.

Böylece hırsızlığa başladım; başlangıçta kaldırılabileceğimden daha büyük bir heyecanla. Daha sonra sokakta midem bulandı, soğuk soğuk terledim. Aldığım kitap Jowett'in *Plato* çevirilerinden tuğla gibi bir ciltti. Deneye son vermeye kendimi zorladım. Kitabı Padilla'nın bana söylediği gibi Illinois Central istasyonunda bir dolaba kilitledikten sonra hemen ikinci işe çıktım, sonra bayağı ilerleme gösterdim ve soğukkanlılığımı geri kazandım. İşin en zor anı

dükkanından çıktığım an değil, kitabı alıp koltuğumun altına koyduğum andı. Bununla birlikte daha doğal davranmaya başlamıştım, durdurulacak olursam yüzümde bir şaşkınlık ifadesiyle ve küçük bir kahkaha atarak bunun düşüncesizce yapılmış bir yanlışlık olduğunu söyleyip işin içinden rahatça sıyrılacağımdan emindim. Padilla'nın dediğine göre, güvenlik görevlileri asla kimseyi dükkânda tutuklayamazdı; sizi enselemek için sokağa çıkmanızı beklemek zorundaydılar. Büyük mağazalarda arkama bakmadan kaşla göz arasında başka bir reyon; Carson Pirie'de erkek ayakkabısı, Marshal Field'de şeker veya halı reyonuna geçiveriyordum. Hiçbir zaman faaliyet alanımı değiştirmek ve başka bir şey çalmak aklımın ucundan geçmedi.

Planladığım zamandan daha önce köpek kulübünden istifa ettim; bunun nedeni sadece hırsızlık yeteneğime güvenmem değil, okumaya karşı derin bir tutku duymaya başlamış olmamdı. Oda ma kapanıp okuyordum; açlık çeken bir adam gibi basılı kelimeleri ve sayfaları yutuyordum. Kitabı bazen sipariş eden müşteriye veremiyordum; uzunca bir süre okumak ilgimi çeken tek şey oldu. Bir gücün beni doymak bilmez bir açlığın ağına doğru çektiğini hissediyor ve bundan kurtulmak istemiyordum. Padilla oda ma gelip de çoktan kurtulmuş olmam gereken kitap yığınlarını görünce küplere bindi; onları elimde tutmam tehlikeliydi. Eğer beni matematik, termodinamik, mekanik kitaplarıyla sınırlandırmış olsaydı her şey muhtemelen farklı gelişirdi, çünkü içimde bir Clerk Maxwell ya da Max Planck mikrobu taşı mıyordum. Fakat teoloji, edebiyat, tarih ve felsefe üzerine kitap siparişlerini bana devretmeye başladığında ilahiyat öğrencileri için Ranke'nin *History of the Popes* ve Sarpi'nin *Council of Trent*'ini ya da Burckhardt'ın kitaplarını veya Merz'in *European Thought in the Nineteenth Century*'sini arakladığımda oturup okudum. Padilla, Merz konusunda bana hayli çıkıştı, zira kitabı bitirmem çok zaman almıştı ve Tarih bölümünden biri ısrarla kitabı istiyordu. "Benim kartımı kullanarak kütüphaneden kitabı ödünç alabilirsin," dedi. Fakat bu aynı şey değildi ki. Yediğin yemeğin lezzeti, kalori değeri tam olarak aynı olsa bile kimin elinden çıktığına göre değişir; belki vücut da iki yemeği farklı şekillerde özümser.

Neyse, insanın varlığından haberdar olmadığı bir ihtiyacı hakkında bir şeyler keşfetmişim ve bir aşkın ya da bir arzusun açığa çıkmadan veya amacını görmeden önce kendini sıkıntı veya başka türde bir acı şeklinde belli ettiğini kavramaya başlıyordum. Pe-ki, büyük olaylarla, kitaplarda betimlenen daha büyük varlıklarla ilgili olarak kendi hakkımda ne düşünüyordum? Her şeyden önce, onları *görüyordum*. Hiç şüphe yok ki büyük bir tebliğ okumak veya bir palatinliği yönetmek ya da Avignon'a mesaj göndermek ve saire için yaratılmamıştım; yine de *görüyordum* ki olup biten her şeyde payım vardı. Ne kadar? Asla olmayacak şeyler olduğunu okuduklarımdan biliyordum, çünkü olmaları mümkün değildi. Ama bunu bilmek uzak olsa da aşk dolu yatak odalarının bir köşesinde oturan ölümün varlığını bilmekten çok mu farklıydı? Ölümün orada oturması boşunaydı, siz sevişmeye devam ederdiniz. Ben de okumaya son vermedim. Oturdum, okudum. Başka hiçbir şeyle ilgilenmiyordum; hiçbir şeyde gözüm, kulağım yoktu; yani yulaf ezmesi, dolaşmış ayakkabı bağcıkları, tramvay biletleri ve çamaşırhane kuponları gibi alışıldık, sıradan, gündelik, ikincil şeylerde; nedensiz korkularda, bilinmeyen bağımlılıklarda, umutsuzluğun boyunduruğu altında sürdürülen ya da kalıcı bir dinginlik uğruna kazaları bertaraf edeceği varsayılan alışkanlıklar etrafında örgütlenmiş bir hayatta gözüm kulağım yoktu. Pekâlâ, kim gerçekten gündelik gerçeklerin yok olmasını bekleyebilir, angaryanın ya da hapishanenin; yulaf ezmesinin, çamaşırhane kuponlarının ve tüm geri kalanların yok olmasını ve her anın çok önemli olmasında ısrar edebilir; herkesin ulaşılmaz yüksekliklerde yıldızlarla dolu bir havayı solumasını, bütün tuğla duvarları, tuğla mahzenleri, bütün kasveti yok etmesini ve tanrı ya da peygamber gibi yaşamasını isteyebilir? Mükemmel bir hayatın ancak dönemsel olabileceğini dünya âlem bilir. Bu konuda birbirine zıt iki görüş var: Bazıları bu mükemmel hayatın gerçek olduğunu ileri sürerken başkaları da sadece gündelik hayatın gerçek olduğunu ileri sürmektedir. Benim için tartışılacak bir şey yoktu, hızla birinci görüşü benimsemiştim.

Bu sıralarda Simon'dan yeniden haber aldım. Simon telefonda kendisine gönderdiğim beş papeli ödemeye geleceğini söyledi. Bu, kendini benimle yüzleşmeye hazır hissettiği anlamına geliyor-

du, yoksa parayı postayla gönderirdi. Odama girdiği anda omuzlarındaki kibrin ve yüzüzlüğün yükünü hissettim; onun hazırlanma tarzı böyleydi; bağırmaya ve suçlamaya kalkarsam beni bastırmaya niyetliydi. Fakat beni eski bir sabahlıkla, yalınayak vaziyette kitaplarla çevrili gördüğünde ve muhtemelen duvar kâğıdındaki hava kabarcıklarını, sarı lekeleri ve ışığın cılızlığını fark edince daha güvenli ve daha rahat hareket etmeye başladı. Çünkü benim eskisi gibi olduğumu, ipin ucunu bıraktığımı, çok aceleci, çok heyecanlı olduğumu ya da birkaç kelimeyle *schlemiel*¹² gibi bir şey olduğumu hissetti. Nene'nin ölümüne değinecek olsa beni ağlatabilirdi, o zaman beni avucunun içine alırdı. Onun için sorun, benim her zaman böyle olmam karakterimin neticesi miydi, yoksa bir seçim miydi? Eğer seçimse belki değişebilirdim.

Ben şahsen onun gelişine çok seviniyor ve onu görmekten mutluluk duyuyordum. Einhorn'un Simon'a karşı yumuşak davranmamam yolundaki tavsiyesini dünyada tutamazdım. Buffalo'dan ona tel çektiğimde bana para göndermesi gerektiği doğrudu, ama o sırada başı dertteydi ve bunun için onu affedebilirdim. Sonra Einhorn'dan borç almış olması da o kadar büyütülecek bir şey değildi; Einhorn'un kendisi de asla geri ödemeyecek sürüyle insana çok daha büyük tutarlarda borç vermişti. Einhorn bunun için sızlanmayacak kadar ağır ve centilmendi. Buraya kadar her şey güzeldi. Peki, Ana'ya ve eve ne demeli? İtiraf etmeliyim ki Ana'ya bakmak için paldır küldür Kreindlların mahzenine inerken Simon'u görseydim hiç de yumuşak davranmaz, kafasını kırardım. Fakat daha sonra enine boyuna düşününce eski evi ayakta tutmamıza imkân olmadığını ve Ana'ya rahat bir emeklilik sağlayamayacağımızı kabul ettim ister istemez; ama ikimizde de doğuştan bekâr erkeklerin sahip olduğu yavru kedi uyusukluğu yoktu. İçimizdeki bir şey aile ocağının dağıtılmasını kabul ediyordu. Simon'un bütün yapması gereken bundan söz etmektir; eğer bunu yapmıyorsa nedeni açık ve net düşünemeyecek kadar kendini suçlu hissetmesiydi.

Onu bir deri bir kemik görmeyi umuyordum, oysa o kilo bile almıştı. Ancak bu sağlıklı bir şişmanlıktan çok kötü beslenmekten kaynaklanıyor gibiydi. Suratını buruşturan gülümsemesinden ve

12 Yidiş dilinde beceriksiz, aptal.

çenesindeki altın rengi sert kıllardan duyduğum rahatsızlığın üstesinden gelmem bir dakikamı aldı; tıraş olmadığından böyle görünüyordu değil; sonra parmaklarını göğsünün üzerinde kavuşturup rahat bir tavırla oturdu.

Mevsimlerden yaz, vakit akşamüzeriydi; odamın bu ahşap eski evin en üst katında olmasına rağmen, gölgesi eve vuran ağacın çatıyı aşan boyu yüzünden bir ormandaymışçasına ışıltılı bir yeşillik içindeydik, aşağıda bir kuş çimenlerin içindeki bir su borusunu çekiçlercesine gagalıyordu. Bütün bunlar huzur duymama yardımcı olmalıydı, ama olmuyordu.

Öyle sanıyorum ki insanlar hiçbir zaman bugünkü gibi düşmanca bakmamışlardır birbirlerine. Elbette akrabalar da. Simon'la böyle olmasın istedim, ama beceremedik. Bir süre ikimiz de en kötüsünü düşündük. Sonra Simon, "Bütün bu kitaplarla South Side'da ne yapıyorsun, öğrenci mi oldun?" diye sordu.

"Keşke bunun için param olsaydı."

"Öyleyse kitap işinde olmalısın. Lakin pek matah bir işe benzemiyor, zira gördüğüm kadarıyla onları okuyorsun da! Kendine iş diye bula bula bunu mu buldun?" dedi küçümseyen bir edayla ya da böyle görünmeye çalıştı; ancak hiç ikna edici değildi; sonra daha makul bir şekilde, "Fakat sanırım, parlak zekâmın beni nereye getirdiğini soracaksın," dedi.

"Sormama gerek yok. Biliyorum. Görebiliyorum."

"Kızgın mısın, Augie?"

"Hayır," dedim boğuk bir sesle, Simon bir bakışta duygularımın öfkeden ne kadar uzak olduğunu görebilirdi. Bütün istediği bir bakıştı; gözlerini indirdi. "İlk öğrendiğimde öfkelenmişim. Her şey üst üste geldi; Nene'nin ölümü dahil."

"Evet, o da öldü, değil mi? Sanırım, çok çok yaşlıydı. Hiç yaşını öğrendin mi? Galiba, biz hiçbir zaman..." ve Nene'nin ölümü üzerine bir süre ironi, hüznün hatta saygıyla konuştu. Ne zaman Nene'den söz etsek hep gülümser ve ona olağanüstü sıfatlar atfederdik.

Sonra Simon odaya girerken takındığı gururlu tavrı terk etti ve, "Bu çeteye bulaştığım için aptalın teki olmalıyım. Paramı alıp üstüne bir de ağzımı burnumu dağıttılar. Tehlikeli olduklarını bili-

yordum, ama onlarla baş edebileceğimi düşünüyordum. Aslında düşünmüyordum, çünkü âşıktım. Aşk! Sadece bir noktaya kadar izin verdi, küçük sürtük. Geceleri verandada. Patlayacağımı düşünüyordum. Ona sarılmak için ölüyordum; elime geçen tek şey bu oldu,” dedi. Bunları büyük bir öfkeyle ve küçümseyerek söyledi. Tüylerim ürperdi. “Evlendiklerini duyduğumda, onları yatakta hayal ettim, bir kadınla bir goril gibi. Sürtüğün umurunda olmaz. Beş Özelliğin neye benzediğini biliyorsun. Ama ne fark eder? O da her erkeğin yaptığını yapabilir. Ayrıca parası var. Haspanın düşündüğü tek şey para! Beş Özelliğin bütün malı mülkü birkaç değersiz bina. Sürtük neyin ne olduğunu anlayıncaya kadar bunlar ona çok şeymiş gibi görünecek.” Simon’ın yüzüne kan hücum etmişti; bunun nedeni öfke ve küçümseme değildi. “Biliyorsun,” dedi, “bu durumda olmaktan ve bu tür düşünceler beslemekten nefret ederim. Dürüstçe söylemek gerekirse bu duruma düşmekten utanıyorum. Çünkü ne benim sürtük o kadar güzel ne Beş Özelliğin o kadar kötü. Çocukken bize fena davranmazdı. Unutmadın, değil mi? Bu sürtüğün beni bir parça balık için boynunu uzatan pis bir Eskimo köpeği gibi oynatmasını istemiyorum. Çocukken soylu amaçların vardı. Ama bir süre sonra gerçekte neye sahipsin neye sahip değilsin anlıyorsun; bencilliğin ve kıskançlığın her şeyden önce geldiğini, gemini yüzdürdüğü süre başkalarına ne olduğunu umursamadığını kavırıyorsun; ve yakının olan birilerinin ölüp seni serbest bırakmalarının ne kadar güzel olacağını düşünmeye başlıyorsun. Sonra *ben* ölecek olursam, başkaları için de aynı şey olacağını düşündüm.”

“Ölürsem derken, ne demek istiyorsun?”

“İntihar. North Caddesi’nde kodesteyken kıyısına kadar geldim.”

İntihara yapılan bu atıf tamamen gerçektir. Simon beni kendine acındırmaya çalışmıyordu; buna hiçbir zaman ihtiyaç duymamıştı.

“Ben ölümü itici bulmuyorum, ya sen, Augie?” dedi. Etrafındaki yapraklar kımıldarken o gayet sakin görünüyor; yaprakların yeşil, sarı gölgelerini engelleyen fötr şapkasıyla ağır, okkalı oturuyordu. “Söylesene, itici buluyor musun?”

“Ölmeye can atmıyorum.”

Bu, yüzünde art arda beliren birkaç ifadenin ardından, onu rahatlatmıştı; bana daha yumuşak davranmaya başladı. Sonunda güldü.

“Sen de herkes gibi öleceksin, Augie,” dedi. “Ama kabul etmeliyim ki sana bakan insanlarda bu izlenimi uyandırmıyorsun. Matrak bir tipsin, vesselam. Ama çıkarlarını korumaya gelince, bunda o kadar iyi değilsin. Senin yerinde hangi kardeş olsa benden para sızdırmaya bakardı. Benim sana yaptıklarımı sen bana yapsaydın burnundan getirirdim ya da en azından senin de benim gibi kışının üstüne oturduğunu görmekten memnun olurum. ‘Dersini aldın mı? Oh olsun sana!’ derdim. Pekâlâ, mademki sen kendi çıkarlarını koruyamıyorsun, senin için ben koruyacağım.”

“Benim çıkarlarımı?”

“Elbette,” dedi, bu soruya biraz sinirlenerek. “Seni hiç düşünmüyor muyum sanıyorsun? İkimiz de çok uzun zaman başarısız insanların yanında kaldık ve ben bundan usandım.”

“Şimdi nerede yaşıyorsun?” dedim.

Kısaca, “Near North Side’da,” dedi, soruyu savuşturarak; oysa onun hakkında her şeyi tam olarak bilmek istiyordum. Odasında bir lavabo olup olmadığını söylemeyecekti ya da yerde halı mı var, muşamba mı serili; odasının bir tramvay hattı üzerinde mi olduğunu yoksa penceresinin bir duvara mı baktığını. Böyle ayrıntıları merak etmem çok normaldi. Ama benim bu merakımı gidermeyecekti, çünkü böyle şeyler üzerinde durmak o şeylerden kopmasının zor olacağını kabul etmek demekti; onun için bunlar geçici şeylerdi. “Orada kalmayacağım,” dedi.

“Nasil geçiniyorsun?” diye sordum. “Ne iş yapıyorsun?”

“Ne demek, nasıl geçiniyorsun?” Sorularımı tekrarlayarak önüm engeller dikiyordu. Ne durumda olduğunu ve ne belalara bulaştığını söyleyemeyecek kadar gururuna düşküncü. Bir ağabey olarak her zamanki gibi yiğitlik taşıyordu ve bundan vazgeçmeye hiç niyeti yoktu. Bir aptal gibi davranmış ve üst üste bir sürü yanlış yapmıştı; sanki aşırı yemek yemek uğradığı yıkıma bir cevapmışçasına böyle göt göbek bağlamaktan hiç utanmaksızın ve balmumu gibi bir suratla arzı endam ediyordu; bütün bunlardan bana söz etmeyecekti; en ufak ayrıntıyı vermemekte ayak diriyordu. Soru sormamı, utanç çukurundan çıkmaya çalışırken ona indirdiğim darbeler olarak görüyor ve sanki biraz gecikmeyle benim ona vurmaya ya da en azından itmeye çalıştığımı hatırlamış gibi ko-

lunu kendine siper edip, “Ne demek istiyorsun?” diyerek sorularımı savuşturuyordu. Daha sonra bir koltuk meyhanesinde yerleri sildiğini bana anlatmakta sakınca görmeyecekti, ama bu çok sonralarıydı. Ama şimdilik sorularımı püskürtüyordu. Siyah sert koltuğa gömülmüş –artan kilosunu nedeniyle böyle diyorum– duygularına hâkim olmaya ve enerjisini toplamaya çalışıyordu; bunu başardığında benimle uğraşmaya başladı. Bunu gereğinden fazla güç kullanarak bir paşa edasıyla yaptı. “Zamanımı boşa harcamadım,” dedi. “Bir planım var. Sanırım yakında evleniyorum,” diye ilave ederken ne gülümsedi ne de haberi bir şekilde yumuşatmaya çalıştı.

“Ne zaman? Kiminle?”

“Parası olan bir kadınla.”

“Bir kadınla? Yaşlı bir kadınla mı?” Sözlerini böyle yorumladım.

“Sana ne oluyor, be? Evet, yaşlı bir kadınla evleniyorum. Neden olmasın?”

“Bahse girerim böyle bir şey yapmazsın.” Hâlâ çocukmuşuz gibi beni şaşırtmaya devam ediyordu.

“Tartışmamızın gereği yok, çünkü o yaşlı değil. Yirmi iki yaşında olduğunu söylediler bana.”

“Kim söyledi? Onu görmedin bile, öyle mi?”

“Hayır, görmedim. Alışveriş merkezinin müdürünü, benim eski patronumu hatırlıyor musun? Bunu o ayarladı. Bende kızın bir resmi var. O kadar fena değil. Kilolu... ama ben de kilo alıyorum. Güzel bir yüzü var. Hem zaten güzel olmasa bile ve bizim müdür para konusunda yalan söylemiyorsa –dediklerine göre denizde kum ailesinde paraymış– onunla evleneceğim.”

“Çoktan kararını verdin, yani?”

“Elbette, verdim kararımı.”

“Ya, o seni istemezse?”

“Beni istemesini sağlarım. Yapamayacağımı mı düşünüyorsun?”

“Belki yapabilirsin, ama hoşuma gitmez. Duygusuzluk bu.”

“Duygusuzluk!” dedi ansızın heyecanlanarak. “Duygusuzluk bunun neresinde? Şimdi olduğum gibi kalırsam o zaman duygusuz olurum. Bu evlilikte ve ötesinde ne var biliyorum. Evlilik konusunda söylenen bütün o saçma sapan şeylere bir daha asla yüz

vermeyeceğim. Gözünün gördüğü herkes, belki seninle benim gibi birkaç kişi dışında, evliliğin ürünüdür. Bunca mesele edilen bu kadar sıra dışı, bu kadar müthiş başka bir şey görüyor musun? Mükemmel bir evlilik yapmak için ne demeye bu kadar didinip duruyoruz? Evlilik neyi kurtaracak? Kimseyi kurtarmış mıdır... den-yolar, aptallar, gerzekler, *schlepper*'lar,¹³ sersemeler, maymunlar, sı-çanlar, tavşanlar ya da edepli mutsuz insanlar veya senin iyi diye-bileceğin insanlar? Hepsi evlenmiş ya da evlilikten doğmuştur; bu yüzden Bob'un Jerry ile evlenen Mary'yi sevmesinin bir şeyi de-ğiş-tireceğini nasıl ileri sürebilirsin? Bunlar filmlerde olur. İnsanların aşk uğruna evlenip sonra nasıl birbirlerinin kanını emdiğini gör-müyor musun? Çünkü insanlar en iyiyi ararken –sanırım senin ya-nıldığın nokta burası– başka her şeyi kaybediyorlar. Üzücü, acı-na-sı, ama durum bu.”

Onunla zerre kadar hemfikir değildim ve o bunun farkındaydı. O vakitler kendimi aktif âşıklar listesinde görmesem ve elimde Es-ther Fenchel için alev alev bir meşale taşıyor olmasam da aynı ka-nıda değildim. Simon'un yüzünde yanlış yola girmiş birinin yüzü-nü görüyordum. Hayatının doğru dürüst bir karar almasına izin vermeyecek kadar çalkantılı olduğunu düşünüyordum. Ve oku-duğum kitaplar vardı; itirazıma olan katkılarından Simon'ın ha-berdar olduğunu fark ettim; onlara hasımlarıymış gibi bakıyor ve bu bakışlarda biraz da alay okunuyordu. Fakat ciddiye aldığım ve-ya okuduğumda yürekten hemfikir olduğum şeyleri bir hasmın ilk sert bakışında veya alayında inkâr edecek ya da onalar karşı vefa-sızlık gösterecek değildim.

“Seninle hemfikir olmamı neden bu kadar sorun ediyorsun ki? Eğer söylediğin şeye sen kendin inanıyorsan benim hemfikir olup olmamamın ne önemi var?”

“Bak, sen!” dedi Simon öne doğru eğilip kocaman açılmış göz-lerle bana bakarak. “O kadar havalara girme, çocuk. Gerçekten an-lasaydın, bana hak verirdin. Bu iyi olurdu, ama gerekirse, senin onayın olmadan da idare edebilirim. Ayrıca, bu her ikimiz için de bir övünç vesilesi olmasa bile, biz birbirimize benziyoruz ve aynı şeyleri istiyoruz. Bunu anlasan iyi edersin.”

13 Yidiş dilinde hamal.

Ben aynı fikirde değildim; gururdan değil, sadece gerçekler yüzünden. Ona benziyor olmamı çok önemsediyiğini gördüğümünden sesimi çıkarmadım. Eğer kalıtımın esrarengiz taraflarından söz etmek istiyor, organlarımızın aynı dalga uzunluğunda ya da aynı miktarda akım aldığını iddia ediyorsa, bu konuda aksini iddia edecek kadar bilgim yoktu.

“Belki dediğin gibidir. Fakat bu kızın ve ailesinin seni isteyeceğini düşünmene sebep ne?”

“Yani elimde ne gibi kozlar var? Eee, her şeyden önce ailemizin bütün erkekleri yakışıklı. Normal olsaydı, Georgie bile. Yaşlı hanım bunu biliyordu ve bunu sermaye yapacağımızı düşünüyordu. Fakat, bundan başka zengin bir kızla evlenmemin nedeni parasıyla yaşamak ve keyfetmek değil. O insanlar benimle iş yapmaktan çok kârlı çıkacaklar. Benim yan gelip yatmaya ve işleri boşlamaya niyetim olmadığını görecekler. Bunu yapamam. Para kazanmak zorundayım. Ne istediğini anlar anlamaz istediği şeyden vazgeçen insanlardan değilim. Ben para istiyorum, gerçekten istiyorum ve onu çekip çevirebilirim. Benim kozlarım bunlar. Oyunu bundan daha açık oynayamam onlarla.”

Bunları bir miktar şüphecilikle dinlediğim için beni suçlayamazdınız. Ama öte yandan bu tür şeyler bunları başarmak için özel bir ihtiras duyan insanlar tarafından yapılır. Simon’ın konuşma tarzından hiç hoşlanmadım, mesela bizim yakışıklı insanlar olduğumuzla övünmesinden; sanki damızlık atmışız gibi. Bununla birlikte bir kere daha başarısızlığa uğramasını temenni etmiyordum; bundan bir ders çıkaracak denli iç zenginliği yoktu.

“Kızın resmini görsek ya.”

Fotoğraf Simon’ın pantolonunun arka cebindeydi. Kız bayağı genç görünüyordu; güzel yüzlü, iriyarı bir kız. Açık veya kolay biri gibi görünmese de hayli güzel olduğunu düşündüm.

“Dediğim gibi çekici bir kız. Biraz fazla kilolu olabilir ama.”

Kızın adı Charlotte Magnus’du.

“Magnus mu? Einhornlara kömürü Magnus kamyonu taşımış mıydı?”

“Kömür işinde olan Charlotte’un amcası. Dört ya da beş büyük depo. Kızın babasının hektar hektar toprağı var. Oteller. Ayrıca

her çeşit malın satıldığı birkaç mağaza. Ben kömür işinde olacağım. Bence en çok para getirecek alan bu. Düğün hediyesi olarak bir depo isteyeceğim.”

“Her şeyi çok güzel hesaplamışsın.”

“Elbette. Senin için de bir şeyler düşündüm.”

“Ne, benim de evlenmem gerektiğini söylemeyeceksin herhalde?”

“Zamanı geldiğinde sana da birini bulacağız. O zaman kadar bana yardım etmelisin. Bir ailem olmalı. Bana onların ailelerine çok bağlı insanlar olduğu söylendi. Bizim böyle olmamızı anlamazlar ya da bundan hoşlanmazlar; daha iyi bir görüntü vermeliyiz. Akşam yemekleri falan olacak ve muhtemelen büyük bir nişan töreni. Onlara göstermek için şehir dışına çıkıp George’u getirmemi beklemezsin, değil mi? Hayır, senin yanımda olman gerekiyor. Kıyafet ihtiyacımız var. Senin hiç kıyafetin var mı?”

“Kıyafetlerim rehinde.”

“Git al onları.”

“Hangi parayla?”

“Hiç paran yok mu? Ben de düşündüm ki bir tür kitap işi yürütüyorsun burada.”

“Ayırabildiğim bütün parayı Ana’ya veriyorum.”

“Açıkgözlük etme,” dedi buz gibi bir sesle. “Bununla ilgileneceğim. Para bulacağım.”

Kendi kendime daha nerede kredisi var diye soruyordum. Belki satın alma müdürü arkadaşı ona biraz borç vermişti. Her neyse, birkaç gün sonra ondan bir posta havalesi aldım ve giysileri gidip rehinden kurtardığımda Simon benim Evanston takım elbiselerimden birini ödünç almaya geldi. Yakında Charlotte Magnus’la buluşacağını söyledi. Kızın şimdiden kendine âşık olduğuna inanıyordu.

Hiçbir şeyin net bir şekilde seçilemediği, Westminster'a yaraşır karanlık bir saatti; her şey birbirine sokulmuş gibi görünüyor ve adaya has bir yağmur yağıyordu; Kuzey Denizi alacakaranlığı egemen di ortalığa, öyle ki Thames üzerinde olduğunuzu sanırdınız. Kararlar alınırken süren bu karanlık sadece buraya mahsus değildi; çorak Messina'nın en göz kamaştırıcı aydınlığında var olan karanlığın aynısıydı. Ya yağmurun soğukluğuna ne demeli? Serinliği ne insanın yüzüne yerleşen aptallık ifadesini soğutur ne yanılsamayı ortadan kaldırır ne kusurları değiştirir, fakat bu yağmur hepsinin paylaştığı durumun bir simgesidir. Kimbilir belki etrafta mebzul miktarda bulunan ve ısrarla önümüze sürülen ahmaklığı azaltmak ya da yutturmacalara son vermek için ihtiyaç duyduğumuz şeyi ifade eder; Charing Cross'un karasını, her türden ve cinsten insanın suya kesmiş bir sis içinde ileri geri yürüdüğü Place Pereires'nin grisini, Wabash Caddesi'nin hep bir örnek evlerinin kahverengisini. Karanlık çöktüğünde bir şey kararlaştırılınca; öneriler, merhametler ve fırsatlar sona erinceye kadar rahatlatıcı bu şekilde sunulur.

South Side'da yaşadığım ev, sakın havalarda üniversite şapelinin çan seslerinin işitildiği bir öğrenci eviydi, üstüne üstlük bir ortaçağ binasıymış gibi ağzına kadar doluydu; dar duvarları arasında aşırı

bir insan kalabalığı barındırıyordu, her pencerede bir yüz vardı ve evin her santimetre karesi işgal altındaydı. Bu binada kalan öğrenciler arasında müşterilerim ve beş-on da ahabım vardı. Aslında binada yaşayan herkesi mekânı işleten Galli ihtiyar Owens sayesinde tanıyordum; bana telefonlara cevap verme ve lobi denen vernikli küçük delikteki postayı dağıtma görevini vermişti. Buna karşılık kira ödemişordum. Mektupları sınıflandırırken ister istemez gönderici adreslerini ve kartpostalları okuyordum ve insanları zille telefona çağırdığımda, bir telefon kulübesi olmadığından konuşmalarını dinliyordum. Owens ve evi çekip çevirmeye yardım eden kız kurusu kız kardeşi de konuşmaları dinliyordu; bayat kokulu salonlarının kapısı sürekli açıktı –mutfağın kokusu evdeki bütün diğer kokuları bastırıyordu– her akşam iki saat boyunca görevim sırasında oturduğum sallanır hasır koltukta, onların ceviz ağacı kaplanmış odalarında akşam yemeğinden sonraki hallerini seyrederiyordum; kolalı dantel masası örtülerini, böcek gözü esinli kristal biblolarını, serpilip birbirine dolaşmış eğreltiotlarını, yuvarlak mavi tabaklar dışında lambri kaplı duvarlarında hiç boş yer bırakmayan meyve tablolarını seyrederiyordum. Görüşlerinin cephaneliğini oluşturan bu eşyalar –üç zincirin ucuna asılı büyük cam avizeyi de unutmamalıyım– onların orada olduklarını ve hep olacaklarını gösteriyordu. Kiracılarının geçici olması nedeniyle Owensların kendilerine bir yuva oluşturabilmek için belki de bu tür bir şeye ihtiyaçları vardı; ağır bir dekorasyona.

Clem Tambow bazen beni ziyarete gelirdi. Babası, eski siyasetçi, ölmüştü ve Clem’le şimdi Loew’ün turnesinde step dansçısı olan kardeşi hayat sigortasını bölüşmüşlerdi. Clem kendisine ne kadar miras kaldığını tuhaf bir incelikten veya bilgiyi gizli tutma arzusundan ya da sırf batıl inanç nedeniyle söylemeyi reddediyordu. Fakat üniversiteye, psikoloji bölümüne kaydını yaptırmıştı ve bizim mahallede oturuyordu.

“İhtiyarın bana para bırakmış olmasına ne diyorsun?” dedi güle-güle, büyük ağzından ve çürük dişlerinden utanarak; gözlerinin akı hâlâ büyük ve duru, ensesi çocukluğundaki kadar kıllıydı; çirkinliğinin ne kadar canını sıkıldığını, burnunun onu ne kadar üzdüğünü anlatmaya girişti; zaman zaman kahkahalarla sözlerine ara ve-

riyor, purosunun düşmesini engellemek için elini aniden, hızla hareket ettiriyordu. Artık paralı olduğundan ceketinin cebinde bir sıra Perfecto Queens taşıyordu.

“Bizim ihtiyarın değerini yeterince bilemedim. Aklım fikrim anemdeydi. Gerçekten annemden başka bir şey düşünemiyordum. Şimdi de öyle, ama o şimdi çok yaşlı, artık bu konuda kendimi aldatamam, özellikle de birkaç psikoloji kitabı okuduktan sonra.”

Psikolojiden her söz edişinde kıkırdıyordu. “Üniversiteye gitmemin tek nedeni kuku,” dedi. Sonra biraz hüzünlü bir tonla, “Şimdi biraz param var, eh o zaman hasat da yapabilirim. Yoksa bu balık ağzıyla ve bu burunla bunu başka nerede bulabilirim. Eğitimli kızlar; onlara ancak entelektüel birikiminle hitap edebilirsin, onlar kendileri için ne kadar harcadığını umursamazlar,” diye devam etti. Kendini bir öğrenci olarak görmüyordu; bir tür harç ödeyen ziyaretçiydi; hukuk fakültesinin mahzeninde poker ve Reynold’s Club’da bilardo oynuyor, atlar üzerine bahis oynamak için Elli Üçüncü Sokak’a gidiyordu. Bir derse girdiğinde Kent’in büyük konferans salonunda, bir amfiteatr dolusu insan önünde sıradan bir bilimsel şaka veya komik bir laf üzerine her zaman önüne geçilemez bir şekilde kahkahaya boğulmaya hazırdı.

“Düşünsene,” diyordu, “geri zekâlının biri davranışçı bir saçmalığı açıklamaya çalışıyordu: Ona göre bütün düşünce kelimelerdeymiş, bu yüzden de kısmen gırtlakta, ses tellerinde yer almalıymış... kullandığı terim ‘çekingen iç-seslendirme’ydi. Bunun üzerine öğrenciler dilsizlerde bunun nasıl olduğunu merak ettiler ve içlerinden bazıları boyunlarına malafat asıp akıl yürüttüler. Ama konunun esası parmaklarının arasından kayıp gidiyordu, çünkü dilsizler pek tabii ki elleriyle konuşuyorlardı. O zaman ellerinin üzerine alçı döktüler. İş bu noktaya varınca ben dayanamayıp makaraları koyverdim; ha, ha, ha! O da benden sınıfı terk etmemi istedi.”

Clem bütün bunları son derece sıkıntıyla ve mahcubiyetle anlatıyor, sonra kahkahayı basıyordu. *Ha, ha, ha!* Keyiften dört köşe oluyor, ardından tabiatın kendine reva gördüğü çirkinlik yüzünden katlandığı sıkıntıları hatırlayarak yeniden hüzne boğuluyordu. Ona hata ettiğini, kendini böyle yiyip bitirmesine gerek olmadığını anlatmaya çalıştım. Azgın, abazan bir dönemden geçiyordu,

bıyıkları ve taksitle satın aldığı –parası vardı, ama o taksitle satın almayı tercih ediyordu– bitirimele has, boyuna çizgili 22,50 dolarlık elbiseler gibi aşırılıklara rağmen erkeksi bir görünümü vardı. “Bana kibar davranmana gerek yok, Augie. Buna mecbur değilsin,” dedi. Kimi zaman bana karşı aşağı yukarı aynı yaşlarda yeğeni olan bir amca havalara girerdi. Olgun biri havalara girmeye bayılıyordu. Tecrübeli erkeklerden hoşlanan kadınlara hitap edebileceğine karar vermişti; biraz yıpranmış, biraz kalbi kırık, biraz sefiş bir amca. Oynamaya çalıştığı kart buydu.

“Eee, senden n’aber, Augie, senin neyin var?” dedi. “Neden buralarda sürtüyorsun? Önünde onlarla ne yapacağını bilmediğin fırsatlar var. Problem senin her zaman seni yönetecek birini arıyor olman. Şimdi şu Meksikalıyla düşüp kalkıyorsun. Neden her şeyi erteleyip duruyorsun?”

“Her şey, derken?”

“Bilmiyorum. Fakat yapabileceğin binlerce şey varken burada göğsünde bir kitapla sakın sakın bir hasır koltuğa kurulup zaman öldürüyorsun.”

Clem, hayatın insana nelere sunması gerektiği hususunda bir dünya düşünceye sahipti; bunların ulaşamayacağı şeyler olduğunu söylemenin ona ne kadar zor geldiği, ne kadar acı verdiği dikate alınırsa bu son derece doğaldı. Biliyorum, benim parayı, hayranlığı, aşkın karşımızda çaresiz bıraktığı kadınları tanıdığımı düşünüyordu. Talihin bahsettiği şeyler. Bunun gibi binlerce şey onu rahatsız ediyordu; bazen beni de. Bir amacım olması ya da en azından bir amaç edinmeye çalışmam, vazgeçilmez biri olmaya odaklanmam, kaderimin efendisi olmam, vesaire, vesaire için ısrar ediyordu. Elbette olduğumdan daha üstün biri sayılmaktan biraz huzursuzluk duyuyordum. Soğurduğu enerjiyle insan kalabalığının üzerinde parıldayan –sadece ısıtmakla da kalmayıp bir Plutarkhos gibi aydınlatan– evrensel bir güneşe dönüşen bir yıldız olamazdım. Vazgeçilmez olmak, evet, bu çok şahane olurdu, fakat Phoebus’un¹ oğlu olmak? Böyle bir şeyi hayal bile edemezdim. Ben hiç bir zaman tabiatımın sınırlarını zorlamadım. Her halükârda Clem gibi biri beni sıkıştırdığında ve övgülere boğduğunda onu can ku-

1 Yunan mitolojisinde Güneş. Apollon’un diğer adı.

lağıyla dinleyemiyordum. Benim kendi sağduyum vardı. Yanılmaz değildi, ama altından kalkamayacağım hatalar da yapmazdı.

Clem bu önemli konuda gerçekten ciddiyetle konuşuyordu, ama beni görmeye bunları söylemek için gelmemiştir. Beni neşelendirmeye veya evlenip çoluk çocuğa karışan ve büyük bir mağazada çalışan Jimmy Klein hakkında ya da Broadway'de başarılı olmaya çalışan kardeşi hakkında bana haber vermeye de gelmemiştir. Bu apartmanda yaşayan Mimi Villars adında bir kızın peşinde olduğu için buradaydı.

Mimi öğrenci değildi; Ellis Caddesi'nde öğrencilere hizmet veren ucuz bir lokantada garsondu. Onu fark etmiş ve beğenmiştim de; ama ona kur yapmak gibi düşünce aklımdan geçmemiştir. Mimi pembe yüzlü, sarışın bir kızdı; kalemle çekilen, öğlenanın kamçısı gibi ince bir çizgiyle doğal yönünden öteye, saç lüleleri arasında görünen sarışın kulaklarına doğru hafifçe yukarıya uzatılmış uzun kaşlarıyla, hiçbir şeyin kısıtlayamayacağı iştahlı bir ruha işaret eden kocaman ağızyla güzel ama sert bir yüzü vardı; sözünü sakınmaz aklına geleni pat diye söylerdi. Kalçaları uzun ve dar, göğsü kocamandı; vücuduna oturan kazaklar, etekler ve baldır kaslarına sabırsız bir kavis veren yüksek topuklu ayakkabılar giyiyordu; adımları küçük ve zarif, kahkahası ağız dolusuydu. Bana, yine bir garson olan Symingtonlu Willa'yı pek hatırlatmıyordu. Benim şahsen tercih ettiğim Willa, bu köylü kız... sanırım Willa'yla çok mutlu olur ve fırsat bulursam bütün ömrümü küçük bir kasabada geçirebilirdim. Ya da en azından zaman zaman kendi kendime söylediğim şey buydu.

Mimi Los Angelesliydi. Babası sessiz sinema aktörlerindendi. Mimi sadece İngilizlerden ne kadar nefret ettiğini söylemek istediği zaman babasından söz ederdi. Başlangıçta Şikago'ya üniversite eğitimi için gelmişti, ama Greene pavyonunun lobisinde flört sınırlarını aştığından üniversiteden kovulmuştu. Kapının önüne konmak hususunda özel bir yeteneği vardı. Suç işleyebilecek biri olduğundan şüphe edemezsiniz; ortada bir suç varsa, bu suça verilecek ceza onun acımasız karakterinin en gözde konusuydu.

Clem'in onunla bir şansı olmadığını biliyordum. Kızın koyu tenli olmasının nedeni salt sağlık ya da konuşurken sinirlenmesi de-

ğildi; aşkın da bunda payı vardı. İlginç bir tesadüf eseri âşığı Padilla'nın bana devrettiği müşterilerden biri ve Siyasi Bilimler'de asistan öğrenci olan Hooker Frazer adında bir adamdı. İş yapması zor biriydi çünkü baskısı kalmamış, nadir kitaplar sipariş ediyordu. Nietzsche'nin iki ciltlik *Güç İstenci*'ni aşırıncaya kadar canım çıkı-tı, çünkü Ekonomi Bölümü'nün kütüphanesinde kapalı bir dolap-taydı; onun için ayrıca Hegel'in *Hukuk Felsefesi'nin Prensipleri*'ni, Division Sokağı'ndaki Komünist Kitapevi'nden *Kapital*'in son cilt-lerini, Herzen'in *Autobiography*'sini ve Tocqueville'in bazı kitapla-rını da temin ettim. Frazer şevkle pazarlık ediyor, şevkle konuşı-yordu, alışılmadık derecede özlü ve kısa; uzun boyu, düşünme ça-basından göz kenarlarında erkenden oluşmuş kırışıklarla genç bir Calhoun² ya da bir devlet adamı edasıyla, kararlılık ifade eden de-lici açık mavi gözleri ve alnındaki bir sismograf kaydını andıran, vaktinden önce ortaya çıkmış buruşuklarla üniversitenin gurur duyacağı cinsten bir adamdı. İnsanın farklı bir mekanik prensip kategorisine sokacağı uzun adamlardan değildi; sallapati davranışlarına rağmen beceriksiz olduğu izlenimi uyandırmıyordu. Christ Church College'a veya Oxford Magdalen College'a benzeyen Burton Court'ta³ bilge bir bekâr olarak bir İspanyol asilzadesi gi-bi oturuyor olması bile beni etkiliyordu. Ama kaskatı Gize mum-yası burnu, gözünün altındaki mor torbaları, omuz ve sırtının dar kavsi ve saygınlık yolunda attığı sağlam adımlarla Padilla'yı hiç et-kilemiyordu. Dağ başında, harap bir köyde büyümüş olan Man-ny'nin kültürle pek arası yoktu. Eski Dünya çok fazla merakını çekmiyordu.

Fakat Hooker Frazer, Mimi Villars'ın âşığıydı; onları Owensların apartmanının merdivenlerinde gördüğümde birbirlerine çok yakıştıırıyordum; her ikisi de çok mükemmeldi; Mimi sert ve neşeli, lafını esirgemeyen; Hooker doğrudan kromanyon insanından geliyor olabilecek –fakat elbette uyumsuzluklar dahil günümüze has farklılıklarla– ayrıksı bir görünüme sahipti. Tavırlarına, sakın ha-

2 John C. Calhoun (1782-1850): Konuşmadaki ustalığıyla ünlü Güneyli bir politika-cı, yaptığı çeşitli görevler arasında Birleşik Devletler başkan yardımcılığı ve sena-törlük de vardır.

3 Burton Court, Şikago Üniversitesi'nin bir binası, Christ Church ve Magdalen ise Oxford Üniversitesi'nin fakülteleridir.

vasına, hatta alçakgönüllülüğüne uymayan bir karakteri vardı. Çoğu kez dişlerini sıkardı ve Grek burnunun ucu sinirle titrerdi; kalımdan çok karakterden kaynaklanıyor olması gereken bir tuhaflık. Fakat onu çok sevmeyen Padilla bile onun *muy hombre*, dikkate değer bir adam, olduğunu söylüyordu. Bununla birlikte Padilla bize, daha çok da bana karşı yukarıdan bakan —çünkü Frazer, Padilla'nın matematik ve fizikte bir dâhi olduğunun farkındaydı— tavırları nedeniyle ona kızgındı. Bununla birlikte Frazer, West Point Askerî Akademisi çıkışlıymış gibi her ikimize de “Bay” diye hitap ediyor ve eğlenceli hırsızlarmışız gibi davranıyordu. Sanki çalıntı malların müşterisi değilmiş gibi. Mesela, “Bay March, kamulaştırmacılar şöyle iyi durumda bir *Kanunların Ruhu* nüshasını kamulaştırmak için şehre inmek lütfunda bulunur muydunuz? Geçen gün Argus'ta bir tane gördüm,” derdi. Onun devrimci jargonla karışık bu tantanalı diskuruna ve düzeltilmiş Tennessee aksanına gülmekten ölüyordum. Başlarda beni ağzı açık ayran budalası olarak görüyor gibiydi ve rengim yüzünden bana takılıyordu. “Sizi gören, Bay March, yüzünüzün pembeliğine bakarak günlerinizi kitapçı dükkânlarının havasını koklayarak değil de açık havada sığır güderek geçirdiğinizi sanır.” Daha sonra beni daha ciddiye almaya başladı ve komünist ve Troçkist gazete ve dergilerin eski sayılarını sipariş etti; bunları odasında yığınlar, demetler ve balyalar halinde tutuyordu; çok çeşitli dillerde her türden dergi ve bülten ediniyordu. Hatta bir defasında beni dersini dinlemeye davet etti; ama bunun nedeni herhalde onun için ucuz malzeme tedarikçisi olmamdı; ona kredi açıyordum, bu yüzden o da benimle iyi geçinmek istiyordu. Padilla ona kitapları veresiye verdiğimi öğrendiğinde sinir krizi geçirdi; üstüme atlayacak, uzun parmaklı, etsiz yumruklarıyla bana vuracak sandım; bana “Sersem!”, “Aptal gringo!” diye bağırdı. Frazer'a açtığım krediyi yirmi beş dolarda durduracağımı söyledim. Bu onu yatıştırmak için söylediğim bir yalandı; Frazer'ın borcu şimdiden kırk dolara yaklaşmıştı. “Lanet olsun! Ben ona bir kuruş vermezdim. Bu onun senden daha iyi olduğunu gösterme biçimi,” dedi Manny. Bu bir şeyi değiştirmede. Galiba onun odasında yarım saat kalıp konuşmalarını dinleme fırsatını yakalayabilmek için ona birkaç kitap vermek hoşuma gidiyordu. Sipariş

verdiği kitaplardan, sırf merakım nedeniyle, çoğu defa iki adet çalıyordum; birini kendim okumak için; bu yüzden bazı çetin ve sıkıntılı öğleden sonralar geçirdim.

Heyecanla okunmayan bu tür şeyleri kaldırıp bir kenara attığım için kendimi hiç suçlamadım, çünkü neticede onlardan bana bir şey kalmıyordu; olmayacak duaya amin dememek gerektiğini söyleyen Padilla'nın öğüdüne uyuyordum. Zaten henüz belli bir iş tutmuş değildim, çeşitli şeyleri deniyordum.

Fakat Clem'e Mimmi Villars'la bir yere varamayacağını söylemek zorundaydım.

"Neden," dedi, "bu kadar çirkin olduğum için mi? Ben onun görünüşü umursamayan türden bir kız olduğunu düşünüyorum. Çok ateşli bir kız."

"Görünüşünün bununla bir ilgisi yok. Hayatında zaten biri var."

"N'olmuş, başka biri daha olamaz mı yani? Sen bu işten bu kadar anlıyorsun."

Böylece Clem inancında ayak diredi ve yıkanmış, yeni tıraş olmuş, uzun siyah ayakkabıları pırıl pırıl ziyaretime gelmeye devam etti; bezgin âşık havalarına giriyor, bana bile kur yapıyordu; sürgündeki düşük Stuartların bir yandaşına benzemek için bir danteli bir de kılıcı eksikti; can sıkıntısını drama çeviriyordu. Ancak ense-sinin üzerine düşen karman çorman çocuksu kara saçları, göz ak-larının parıltısı ve *ha-ha-ha*'ları başka bir hikâye anlatıyordu. Ben onu görmekten memnundum. Ama pek tabii Mimi hakkında bildiğim her şeyi ona anlatamıyordum. Hakkında bildiklerim sadece okuduğum kartpostallar ve ister istemez kulak misafiri olduğum telefon konuşmalarından ibaret değildi, Mimi'nin gizliliğe aldırış ettiği yoktu. Bütün hayatı gözler önündeydi; bir kere konuşmaya başladı mı hiçbir şeyi saklamazdı. Frazer ara sıra bir randevuyu iptal eden kartlar gönderirdi ona; o zaman Mimi öfkeden küplere biner, kartı fırlatıp atar ve çantasının tokasını koparırcasına açarken bana, "Bir jeton uçlan," der ve telefonda onu, "Seni korkak orospu çocuğu, beni telefona çağırıp neden gelemeyeceğini söyleyemez miydin?" diye haşlardı. "Bana yine tezin üzerinde çalıştığın marta-valını anlatma! Geçen gece o şişko karılarla Elli Yedinci Sokak'ta ne yapıyordun, madem tezine çalışman gerekiyorsa? Kimdi onlar?"

Biri o İngiliz nonoştı, onu bir kilometre öteden tanıyabilirim. Anlamadığımı söyleme. Senin bu saçmalıklarından bıktım usandım, seni pis ikiyezlü!”

Mimi’nin soluklanmak için sustuğu anlarda, kurulup konuşmaları dinlediğim sallanır koltukta Frazer’ın ölçülü sesini işitiyordum. Derken kapıyı çarparak kapatmak için Owens’in kaslı bileği aralık kapıdan görünürdü. Owens kiracıların kendi odalarında ne yaptığını zerrece umursamazdı, fakat Mimi’nin küfürlerinin –kuru kar gibi çıtırdayan deri koltuğunda oturduğu– salonundan işitilmesini istemezdi; yakınımıdayken duyduğum tek ses soluk alıp vermesi, uzaktayken oturma pozisyonunu değiştirirken çıkan seslerdi. Son derece zor bir parçayı eksiksiz ve falsosuz çalan bir müzisyenin piyanosunun kapağını sertçe kapatması gibi şiddetle ahizeyi yerine koyarken Mimi’nin Frazer’a son sözü, “Sana asla hiçbir şey için yalvaracak değilim,” olurdu.

Mimi âşığını kızdırmaya tek kelimeyle bayılıyordu. Sonra bana, “Eğer bu soysuz tekrar arayacak olursa, ona sövüp sayarak evden çıktığımı söyle,” derdi. Ama oturup bir daha telefon edilmesini beklerdi.

Onun Clem’le, hiç değilse şimdilik, ilgilenmeyeceğinden emin olmama sebep, son zamanlarda Frazer’ın düzenli olarak telefon etmesi ve onu çağırmak için zile bastığımda Mimi’nin aşağı inmekte ağırdan alıyor olmasıydı. Frazer, telefona cevap verenin ben olduğumu bildiğinden, “Onun biraz acele etmesini sağlayamaz mısınız, Bay March?” derdi. Buna karşılık olarak ben de, “Denerim, ama bildiğiniz gibi Kral Knud⁴ değilim,” der ve ahizeyi kordonunun ucunda asılı bırakırdım.

Yanan sigarasını telefon aparatının üzerine koyarken Mimi’nin ilk sözleri, “Ne istiyorsun?” olurdu. “Seninle konuşamam. Çok berbat durumdayım. Neyim var bilmek istiyorsan bir zahmet gelip soracaksın.” Sonra, öfkesini belli etmemeye çalışan neşeli, umursamaz tavrıyla, “Tamam, senin umurunda değilse benim hiç umurumda değil. Yo, henüz regl olmadım, ama dert etme, benimle ev-

4 Büyük Knud ya da Canute: 1016 yılında 26 yaşında çıktığı İngiltere tahtında 1035’te ölünceye kadar oturdu. Bu arada, 1018’de Danimarka krallığını, 1028’de de Norveç krallığını üstlendi.

lenmek zorunda değilsin. Aşktan anlamayan bir adamla evlenecek değilim. Sen bir kadın istemiyorsun, ayna istiyorsun. Ne! Ne demek istiyorsun, para! Sen *bana* hâlâ kırk yedi dolar borçlusun. Güzel, güzel. Parayı nereye harcadığın umurumdaydı sanki. Hamileysen, ben kendim icabına bakarım. Senin elbette uçan kuşa borcun vardır. *Bana* maval okuma. Sen git onu karına anlat. Öyle görünüyor ki o her şeyi yutuyor.”

Frazer, Mimi'nin dediğine bakılırsa adamı kurtardığı ilk karısından henüz boşanmamıştı. Frazer'ı nasıl bulduğunu anlatırken bir defasında bana, “*Dr. Moreau'nun Adası* filmi⁵ hatırlıyor musun? Çılgın bir bilim adamı hayvanlardan kadın ver erkekler yaratmıştı? Laboratuara ‘Acı Evi’ diyorlardı? Frazer o kadınla işte o hayvanlardan biriyle yaşar gibi yaşıyordu,” diye anlattı. “Bu kızın bir dairesi var... Hooker gibi bir adamın orada yaşayacağına dünyada inanamazsın; kişiliği hakkında ne düşünürsem düşüneyim, o bir entelektüel, fikirleri var; komünist olduğu dönemde Cachin⁶ ve Mao gibi ulusal liderlerin eğitildiği Lenin Enstitüsü'ne gitmek üzere seçilmişti; ama oraya gidemedi çünkü Alman sorunuyla ilgili fikir ayrılığı yüzünden partiden kovuldu. Bu evde tuvalet bile kadife saçaklı halı döşeli, öyle ki ayakkabıyla girdiğinde yanlış yaptığın duygusuna kapılıyorsun. Bunlara katlanmak zorunda bırakılan bir erkek ayvayı yemiş demektir. Kadınlar gerçekten iyi değil, Augie,” dedi şakayla karışık bir öfkeyle. “Hiç bi halta yaramazlar. Evde bir erkek olsun isterler. Orda, evde. Koltuğunda oturan. Adamın düşündüğü ve söylediği şeyleri ciddiye alıyormuş gibi yaparlar. Siyasetten mi söz ediyor, astronomiden mi bilmezler. Ama oyunlarına devam eder, partileri ve yıldızları umursadıklarına onu inandırırılar. Kocalarına bir çocukmuş gibi davranır ve evde bir erkek olduğu sürece hangi oyunu oynadıklarını önemsemezler. Eğer koca sosyalistse, kadın da sosyalisttir, hem de ondan bile ateşli; adam bir teknokrata dönüşmeye başlarsa ondan önce dönüşür ya da onu böyle düşündürür. Onun için önemli olan tek şey evde bir erkek olmasıdır, ne dediğinin hiç önemi yoktur. Bu ikiyüzlü bir şey bile

5 H.G. Wells'in aynı adlı romanından Erle C. Kenton'ın 1932'de yaptığı ve başrolünü Charles Laughton'ın oynadığı film.

6 Marcel Cachin (1869-1958): Fransız politikacı.

değil; ondan çok daha ileri bir şeydir. Bir erkeğe ihtiyaç duymaktır.” Bunun gibi konuşmalarla –bu tür çok sayıda konuşmasından sadece biriydi bu– Mimi kendi görüşlerini çivi gibi kafanıza çakmaya çalışıyordu. Bir şey yeterince söylendiğinde, sanırım, onun için gerçek oluyordu. Kelimelere inanıyordu, sözün gücüne inanıyordu, eğer sizi ikna ederse, o zaman aklına gelen şeyin doğruluğuna kendisi de inanıyordu. Konuşmaya gelince, kısmen Frazer’dan ödünç alınmış cümlelerle konuşuyordu – özel sohbetlerde her zaman doğru görünmeyen bir hitabet yöntemi: Frazer, dirsekleri kocaman açtığı uzun dizlerinin üstünde, ellerini birbirine kenetlemiş, ciddi gözlerle konuşur; kızıla çalan sarı saçlarını ortadan ayıran beyaz bir çizgi sözlerine fazladan bir samimiyet katardı. Mimi elinden geldiğince onu taklit etmeye çalışıyordu; yalnız daha kavgacı, daha tutkulu ve dar bir boğazla yüksek basıncın birlikte sağlayacağı kadar hızlıydı.

Einhorn’un benim hakkımda haklı olarak söylediği gibi, Mimi muhalifti; haksızlıkları dile getiriyor ve karşı çıkıyordu; mizacı gereği benim farklı bir yol tuttuğum yerlerde o hücumla geçiyor, ancak beni ikna etmeyi başaramıyordu. Söylediği şeyin doğruluğunda ısrarcı diye haklı olacak değildi ya. “Anladık,” diyordu, “benimle hemfikir değilsin, peki, ne demeye susuyorsun? Söylediklerimi aptalca bir sırtışıla reddetmek yerine ne düşündüğünü neden söylemiyorsun? Olduğundan daha basit görünmeye çalışıyorsun, bu dürüstçe değil. Benden daha iyi biliyorsan, haydi, açık açık söyle.”

“Hayır,” dedim, “bir şey bildiğim yok. Ama kötümser fikirlerden hoşlanmıyorum; onları yüksek sesle dile getirdiğinde, seni bağlar, onların esiri olursun. Konuşmak insanları gerçek olduğunu düşünmediği şeylerin gerçek olduğuna inandırır.”

Mimi bu sözlerimi kendisine karşı benim kastetmediğim kadar sert bir eleştiri olarak kabul etti; yüzünde kırıcı bir ifade, öfkeyle saldırıya geçti.

“Sen de az dangalak değilsin ha! Öfkelenme kapasitesinden bile yoksunsun, Tanrı aşkına, bir inek bile öfkelenir! Kötümser derken neyi kastediyorsun! Çerçöpü çok mu önemsiyorsun? Ne olmak istiyorsun, bir arıtma tesisi mi? Ben buna hayır diyorum! Bir

şey kötüyse kötüdür ve sen ondan nefret etmiyorsan, onunla gizli-
den gizliye kınıştırıyorsun demektir.”

Yüzüme karşı bir sürü suçlamada bulundu; iğrençliklere karşı yeterince isyan etmediğimi veya bunların yeterince bilincinde olmadığımı, ayaklarımın altında ne kadar mezar olduğunu bilmediğimi, nefret etme kapasitesinden yoksun olduğumu, hile hurdadan yeterince iğrenmediğimi, öfkelenmediğimi söyledi. Bu hilelerin en berbatı da iki vücut arasındaki bir aşk alışverişi ve hayatın tüm gerçeğinin temeli olması gereken şeyin fena halde pahalı ödetilmesiydi. Bu suçu işleyen kadınlar fahişelerden bin beterd. Bu konuşma sırasında bana böyle patlamasının nedeni sanırım benim bu tür şeyler karşısında yeterince düşmanca bir tavır takınmayıp böyle yıkıcı eşlere kadınca yumuşaklıkları nedeniyle gülümsemiş olmamdı. Bu kadınlar hakkında çok hoşgörülüydüm, ilkin tadı kaçan, sonra bu kadınların kadife saçaklı halıların, kabartmalı pamuklu örtülerin ve ışığı boğan perdelerin gücüyle serüven peşinde koşan kocalarını dayalı döşeli salonlarında hapsetmekten başka bir şey düşünmemeleri yüzünden zehirli bir hale gelen yataklar hakkında çok hoşgörülüydüm. Bu şeyler bana olması gerektiği kadar tehditkâr görünmüyordu, Mimi'nin gözünde ben her halükârda onu anlama hususunda aptaldım; kadınların diktiği güvenli duvarların içinde beyaz örümceklerin salgısıyla dizüstü çöküp, felç olma riskini taşıyan biriydim. O, Frazer'i böyle bir ağdan çekip almıştı. Frazer kurtarılmaya değer biriydi.

Bu konuşmada Mimi'nin erkeklerin zekâsına verdiği değeri görebiliyordum. Erkekler çabanın ve soyluluğun nadir havasını so-lumamışlarsa Mimi o zaman onlara yerleşik hayatın gaz bulutları içinde sıradan bir ölümü, büro esaretini, bir dükkânda yavaş yavaş çürümeyi, geleceği olmayan bir evliliğin görülmemiş umutsuzluğunu ya da insanın kalbinde gizliden gizliye büyüyen veya zehirli çiçekler açtıran bayağılığı ve iç sıkıntısını reva görüyordu. Yüksek, mutlak kriterleri vardı ve insanların ıstırap, kötülük, kriminal veya sapkın eylemler ya da çılgınca içgüdüleri nedeniyle bunları karşılamamasını tercih ediyordu. Onu daha iyi tanıdığımda ayrıca hırsız da olduğunu keşfettim; giysilerini büyük mağazalardan alı-yordu; iyi giyinmeyi sevdiğinden çok hırsızlık yapmıştı; bu neden-

le tutuklanmış ancak cezası tecil edilmişti. Yöntemi, deneme kabininde giysileri kat kat giymekti, hatta külot ve slipleri bile; tutuklanmaktan mahkeme psikiyatrisi parası olduğunu, ödeyebileceğini ancak kleptomaniye yakalandığına ikna ederek kurtulmuştu. Bununla gurur duyuyordu ve yakalanırsam benim de aynını yapmamı öğütüyordu; o da benim kitap arakladığımı biliyordu pek tabii. Bu kadar gururlanmadığı başka bir şey daha vardı. Bir yıl kadar önce bir gece geç bir vakitte Kimbark Caddesi'ni kesen dar bir sokaktan geçerken kopuğun teki cüzdanını almaya kalkışmış o da çocuğun kasıklarına sıkı bir tekme yapııştırarak düşen silahını kapmış ve onu kalçasından vurmuştu. Bunu hatırlamak onu hasta ediyordu, bu konudan ne zaman bahsedecek olsa sinirden titreyen ellerini ne yapacağını şaşıyor ve –inceliğine dikkat çekmek için geniş kemeler kuşandığı– belini sıkıştırmaya başlıyordu ve teni kızıl hastalığına yakalandığını düşündürecek kadar kızarıyordu. Çocuğu görmek için Bridewell Hospital'a gitmeye kalkışmış, fakat içeri alınmamıştı.

“Zavallı çocuk,” dedi; düşünmeden vahşi bir hızla hareket etmiş olmaktan pişmanlık duymasının yanı sıra, karanlık ve dar bir sokakta elinde oyuncağıyla dolaşan ve ani kararlar veren bu çocuğa da acıyordu. Çünkü soygun parası göz açıp kapayıncaya kadar suyunu çeker ve sağladığı memnuniyet çok geçmeden kaybolurdu, fakat birine zorla boyun eğdirmek, bu farklı bir şey. Ve bir de kadın. Mimi bunu kendine saldıran çocuğun korkaklığı olarak değil, ilkel bir aşk çağrısının özel işareti olarak yorumluyordu; çünkü şehrin hırpaladığı hoyrat bir çocuk hayatta kalmak için içgüdüleriyle savaşıyor ve, ihtiyat payı bırakarak söylersek, en azından tabiatın koruduğu ormandaki bir hayvandan daha az umursanıyordu. Mimi'nin mahkemeye gidip çocuğu neden vurduğunu açıklaması gerekiyordu. Çocuktan şikâyetçi olmamıştı, ama çocuğun lehine şahitlik yapmak istediğinde onu engellemişlerdi. Böylece çocuk silahlı soygundan beş yıl yedi; şimdi Mimi ona koliler ve mektuplar gönderiyordu. Çocuk dışarı çıktığında kendisine zarar verir diye koktuğundan değil de, pişmanlıktan.

Bu defa, bundan söz ettiği zamanki gibi, hamile değildi. Eninde sonunda Frazer'a iyi haberler verebilirdi. Ama onu bekletiyordu. Onu üzme ya da ona kendisi için değil karşısındaki için üzü-

meyi öğrenmesi için bir şans vermek istiyordu. Ona karşı hiç yumuşak başlı değildi. Bunun eşitsiz bir mücadele olduğunu biliyordu; onu onun kendisini ya da herhangi birini sevebileceğinden daha çok seviyordu. Frazer'ın ona karşı hissettiklerine aşk denemezdi. Mimi bu hususta çok sert ve ateşliydi. Aşk uğruna çöllerde yaşayıp çekirge yiyebilirdi.

Ondan son derece önemli bir şey öğreniyordum; şöyle ki herkes kaderinin paylaşıldığını görmek ister. Ya da görmeye çalışır. Bunu zaten biliyor olmam gerektiğini söyleyebilirsiniz. Biliyor olmalıydım ve bir şekilde biliyordum da, yoksa Lausch Nene veya Einhorn ya da Renlingler benimle ilişkilerinde daha başarılı olurlardı. Fakat bu hiç kimsede bedenini askere alma bürosu gibi kullanan, bariz bir şekilde sertifikalarını, lisanslarını ve diplomalarını yayımlayan, ne olduğunu açıkça ifade eden, dükkân, büro, aile ya da herhangi bir ortaklık gibi meşru hiçbir faaliyet alanı için normal bir yeri bulunmayan, sarsılmaz iradesine, sağlam muhakemesine, inatçı sesine bel bağlayan Mimi Villars'da olduğu kadar açık ve net değildi. Zorla ikna ile onunki gibi bir aşk inancı arasında var olan çelişkinin –ve bundan nasıl acı çekmiyor olabilir?– farkına varmadığını düşünemiyorum. Fakat dünya çapında örgütlü direncin kalın kabuğu böyle bir şeyi kaçınılmaz kılıyordu. Uzun sözün kısası bu da paylaşılan bir kaderdi ve başka bir üzüntü kaynağıydı.

Yaz sonuna kadar yakın arkadaş olmuştuk, ama Tambow daha fazlasından kuşkulanıyordu. Fakat bunlar, kuşkuları Mimi'nin odama iç etekliğiyle girmesi gibi açık kanıtlardan beslenen Clem'in kindar olmasa da haset hayal gücünün ürününden başka bir şey değildi. Oysa bunun tek nedeni aynı katta oturuyor olmamızdı. Kız aynı kılıkla Kayo Obermark'ın dairesine de gidiyordu; pansiyonun tavan arasını üçümüz bölüşüyorduk; bu bir yakınlık meselesiydi, hepsi bu; biraz kıskırtıcı olsa da bu onun trenle konsere gitmekte olan –çelik raylar boyunca manzaralar geri geri kayarken onun için en önemli şeyin asla uzağında olmayan– bir kemancının Alpacuna paltosunun cebindeki lastik topu sürekli mıncıklaması gibi aralıksız antrenman yapmasından kaynaklanıyordu. Yo, kız sadece bir sigara istemeye, giysileriyle tıka basa doldurduğu dolaptan bir şey almaya geliyordu. Ya da sadece konuşmaya.

Şimdi üzerinde konuşacak yeni konularımız vardı, çünkü birbirimizi tanıdıkça aramızda başka bir bağlantı olduğunu keşfettik. Söz konusu bağlantı kendisi için film broşürleri dağıttığım, Simon'u komünist yapmaya çalışan esmer Sylvester'dı. Sylvester Armour Tech'deki mühendislik eğitimini bir türlü tamamlayamamıştı. Dediğine göre bunun nedeni parasızlıktı, bir de siyasi angajmanlarını ima ediyordu, fakat herkes onun kovulduğunu düşünüyordu. Öyle de olsa, şimdi New York'ta yaşıyor ve metroda teknik bir işte çalışıyordu. Kırk İkinci Sokak'ın altında. Karanlıkta çalışmaya yazgılıydı sanki; ve bu şimdiye kadar ona kendine has bir renk vermişti; yüzü sarı, kara bir hal almış, yanakları pörsümüş ve gözleri endişeden çukura kaçmıştı; bir çizim masasının başında oturup projeleri kopyaladığı ve boş zamanlarında broşürler okuduğu yer altı bürosunda sürekli çabalamaktan kalınlaşmış cildiyle ve muhtemelen kırmızı, yeşil kumanda düğmelerinin önünde gözlerini kırmaktan daha çok Türk'e benziyordu. Frazer gibi o da komünist partiden atılmıştı. Sol komünizm ve Troçkist sapma suçlamasıyla; bu terimler benim kulağıma çok garip geliyordu; daha garibiyse Sylvester'ın benim bunları anladığımı varsaymasıydı. Şimdi başka bir partideydi, Troçkist bir partide ve hâlâ bolşevikti; hiçbir zaman görevden kaçmadığını, hiçbir zaman görevsiz kalmadığını, parti şeflerinden izinsiz hiçbir yere gitmediğini söylüyordu. Görünüşte babasını, Nene'nin "Fırıncı" diye ad taktığı ihtiyar adamı ziyaret etmek için Şikago'ya döndüğünde bile; görevi Frazer'la temas kurmaktı. Buradan Frazer'ın yeni partiye kabul edildiği sonucunu çıkardım. Bir gün Elli Yedinci Sokak'ta tesadüfen onların ardı sıra yürüyordum. Sylvester, elinde şişkin bir evrak çantası, Frazer'ın yüzüne bakmak için başını kaldırmış, bir tür politik vurguyla ve özel bir yavaşlıkla konuşurken diğeri, elleri arkasında ona mesafeli bir ciddiyetle bakıyordu.

Sylvester'ı ayrıca pansiyonun merdivenlerinde Mimi'yle birlikte gördüm. Mimi'nin eniştesiydi ya da daha doğrusu eskiden eniştesiydi; New York'ta, onu şimdi terk etmiş ve boşanma hazırlığında olan kız kardeşi Anni'yle evlenmişti. Sylvester ilk karısıyla konuşmak için kayınpederinin arka avlusunu geçmeye kalkıştığında kadının ona nasıl taşla tuttuğunu hatırlıyorum; hatta bana anlattığı

bu hikâyenin geçtiği dekoru da hatırlıyorum, Jimmy Klein'la birlikte tıraş bıçağı ve elmastıraş sattığımız Milwaukee Avenu'nün kasvetli, soğuk havasını. Sylvester, Mimi'den kız kardeşiyle aralarını bulmasını istiyordu. "Lanet olsun," dedi Mimi, her zamanki gibi içini bana dökerken, "evlenmelerinden önce onu tanısaydım, Annie'ye evlenmemesini söyledim. Her tarafından sefalet akıyor. Bizim kız iki koca yıl ona nasıl katlandı merak ediyorum. Genç kızlar ahmakça işler yapıyorlar. Onunla aynı yatağa girmeyi düşünebiliyor musun, o çamur suratıyla ve o dudaklarıyla? Adam kurbağa prene benziyor. Umarım bizimki şimdi genç, yakışıklı, güçlü kuvvetli bir dok işçisiyle yorgan altındadır." Mimi birine takmaya görsün, acıma nedir bilmezdi; Sylvester'ı dinlerken kız kardeşinin daha kaslı bir erkeğin kolları arasında zevkle kıvrandığını hayal ediyordu, Sylvester gözlerinin içine baskın da bunu görsün diye gözlerini kocaman açarak adama bakmasındaki acımasızlık nedeniyle bir an ondan nefret ettim. Bunu kabul edilebilir bir şaka yapan şey onun bunu göremeyeceğinin varsayılmasıydı. Hayır, herhalde göremezdi.

Açıklanması yerinde olacaktır ki Mimi'nin esnek olmaktan uzak bakış açısına göre geçmişin çeşitli insanlarından ve Teksas sığırları gibi tesadüfen karşılaşan ebeveynlerden miras aldığınız şeyler sizin dünyevi malzemenizdir; bundan hayran olunası bir et yaratmak tamamen size kalmıştır. Bir başka deyişle, Sylvester'a uygulandığında, dış görünüşünden büyük ölçüde sorumlu olan bu mirastı; ruhuysa berbat bir fırındı. Eşlerini ve kız arkadaşlarını elinde tutamaması da onun kendi suçuydu. "İlk karısı duyduğuma göre kuş beyinli bir kaltakmış. Annie de az yelloz değildir. Kendi kendime onların bu adamda başlangıçta ne bulduğunu soruyorum. Bunu gerçekten merak ediyorum," dedi Mimi bana. Hiç kuşkusuz, diye açıklıyordu Mimi, kızlar Sylvester'ın gamlı kasavetli görünümünü gerçek bir şeytanlık olarak görüyor ve elinde dirgeni ve ateşiyle gerçek bir şeytan gibi kendilerini ziyarete gelmesini bekliyorlardı; onun tamamlanmamış, şekilsiz bir balçıktan başka bir şey olmadığını fark ettiklerindeyse onu gerçek veya simgesel taşlarla taş tutuyorlardı. Mimi vahşi yaradılışlıydı ve ona kimsenin alicengiz oyunu oynayamayacağını kanıtı olarak vahşiliğiyle övünüyor; gerçekte cezalandırıyordu ve darbeler alıyordu. Galip gelen bi-

rinin gülümsemesi ve özgüveniyle kendi kendine adabımuâşeret alıştırmaları yapan bu aşağılanmış, çarpık bacaklı, seyrek saçlı, çipil gözlü yer altı teknik ressamı ve geleceğin Sovyet-Amerikasının komiser müsveddesi Sylvester eski travertenleri patlatacak, altın ve mermerin yeni bir insanlık için parlamasını sağlayacaktı. Kömür ve pamukla ilgili Marksist öğretiler, bütün üyelerin hazır bulunduğu parti toplantıları, hiziplerin tarihi, Lenin ve Plekhanov'un yazıları üzerine geniş bilgisiyle beni etkilemeye çalışıyordu; aslında bütün yaptığı geleceğe çevrilmiş gözlerle hayal kurmak ve bu metinlerden cımbızladığı cümleleri kapağı sıkı sıkıya kapatılmış bir parfümü koklar gibi gülümseyerek telaffuz etmektir. Bana sözde alçakgönüllülük gösteriyor ve baba gibi sertçe azarlıyordu çünkü onu sevdiğimi biliyordu ve hakkında ne kadar çok şey bildiğimden haberi yoktu. Bunları ona kesinlikle söylemeyecektim. Çünkü kusurları bana Mimi'ye görüldüğü kadar ciddi görünmüyordu.

Benimleyken kendinden çok emin görünüyordu; çekiciliğinin bir kısmı bu özgüven olmaksızın kaybolurdu. "Ne var, ne yok, çocuk?" diyordu, yüzünde kocaman bir gülümsemeyle –fakat kasvet ve hoşnutsuzluk hiçbir zaman onu tamamen terk etmiyordu– ve kruvaze ceketinin üstünden göğsünü ve karnını sıvazlayarak. "Ne iş çeviriyorsun? İdare ediyor musun? Nesin burada, öğrenci mi? Hayır. Bir *macher*? Bir proleter?" Bu kelimeyi, şaka yaparken bile, saygıyla telaffuz ediyordu.

"Bir tür öğrenci, diyelim."

"Bizim gençler," dedi kocaman bir gülümsemeyle. "Dürüst çalışma olmasın da ne olursa olsun. Peki, kardeşin Simon nasıl? Ne yapıyor? Bir zamanlar onu bizim saflara katabileceğimi düşünmüştüm. Ondan iyi bir devrimci olurdu. Devrimciler sizin gibi bir geçmişe sahip insanların arasından çıkmayacaksa nereden çıkacak? Ama sanırım onu ikna etmeyi başaramadım. Bununla birlikte o çok zeki bir çocuk. Bir gün kendisi anlayacak."

Bazılarının kaderi şişmanlamak ve zengin olmaktır; bu çok hızlı bir şekilde olduğunda, gerçekleşen bu rüyanın gerçeklikten beter olma tehlikesi vardır. Yaşlılık ve ölüm her halükârda gelece-

ğine göre bu yolculuk neden rahat olmasın? Fakat bu tutum, her şeyin çok hızlı değiştiği bu tuhaf bölgede akıl sağlığına zarar vermekten geri kalmaz. Bu probleme düşünce bir çare oluşturabilir; karakter sağlamlığı bir başka çare; tıpkı para gibi, büyük bir bolluk, sarsılmaz bir ruh, örgütsel başarılar gibi. İşte böyle çeşit çeşit çare var, ve daha eski bir yığın çare, fakat bütün bu çeşitler arasında serbestçe seçim yapamazsınız, özellikle de görünmez dünyanın daha eski çareleri arasında. Çoğu insan elindekiyle yetinir, bütün çabasını elinin altındaki görünür dünyaya hasreder; bu da yeterince övgüye değer.

Simon sadece elinden geleni yapmadı, bunun ötesine de geçti. Kendine önce hedefler koyup sonra tasarladığı şeyleri tam olarak yaparak beni şaşırttı. Olacakları tam olarak öngörmek ve kendisi için henüz yabancı olan insanlara buna göre davranmak neredeyse haksızlıktı. Charlotte ona âşık olmuştu. Sadece bu kadar da değil, evlenmişlerdi bile; işleri sadece Simon aceleyle getirmemiş, Charlotte da bir o kadar acele etmişti. Simon'ın acele etmesinin nedeni kısmen ona uzun süre kur yapamayacak kadar züğürt olmasıydı. Bunu kıza söyledi; Charlotte ve ailesi zaman yitirmemek gerektiğinde anlaştılar. Yalnız haber gazetelere düşmesin diye tören şehir dışında yapıldı; geriye sadece ailenin diğer üyelerine bir nişan ve düğün düzenlemek kaldı. Böylece Charlotte ile annesi her şeyi ayarlarken Simon şehir merkezinde şık bir bekâr kulübünü kiraladı; aslında Magnusların West Side'daki kocaman dairesinde onlarla birlikte yaşıyordu.

Simon bir günlük balayının ardından –evliliği gizli tutma kararı onlara bu kadar zaman tanıyordu– beni görmeye geldi. Wisconsin'e gitmişlerdi. Üzerinde sayamayacağım kadar yeni aksesuar taşıyordu, rahat, flanel bir takım giymişti, cebinde yeni bir çakmak ve nasıl kullanacağını henüz tam olarak öğrenemediği bir sürü ıvır zıvır vardı. "Magnuslar bana harikulade davranıyorlar," dedi. Kaldırımın kıyısında duran yeni, gri bir Pontiac'ı pencereden gösterdi. Magnus'un depolarından birinde kömür işini öğreniyordu.

"Peki, senin kendi depondan ne haber? Bana demiştin ki..."

"Elbette, söyledim. Bir işyerini tek başıma yönetmeyi öğrenir öğrenmez beni bir deponun başına getireceklerine söz verdiler.

Çok sürmez. Yo, iş o kadar zor değil,” diye karşılık verdi benim sorulmamış sorumu anlamadan. “Damat olarak genç, yoksul birini tercih ediyorlar. Genç, yoksul bir adam sıkı çalışmaya daha yakındır, daha çok basınç kaldırır. Kendileri de böyleydi, bu yüzden, biliyorlar.”

Simon, iyi kalite, gri flanel takımıyla ve yeni dikilmiş ayakkabısıyla hiç de yoksul bir delikanlı gibi görünmüyordu; gömleği mağaza kokuyordu, henüz çamaşırhaneye gitmemişti.

“Giyin, seni oraya akşam yemeğine götürüyorum,” dedi. Dışarı çıkıp arabaya doğru yürürken tıpkı onunla birlikte –gazete satamayacak kadar salak olduğumu gösterdiğim– La Salle Sokağı İstasyonu’na gittiğimiz günkü gibi kısa bir soluk aldı ve boğazını temizlemek için öksürdü. Şu farkla ki bu defa gözlerinin altında koyu renkli kocaman halkalar vardı; kekre bir yeni kauçuk ve deri kokusunun egemen olduğu arabaya bindik. Onu araba sürerken ilk defa görüyordum. Biraz pervasızca da olsa, bir profesyonel gibi araba kullanıyordu.

Böylece Magnusların lamba ve halı dolu sıcak evlerine girdim. Burada her şey ağır, geniş ve devasaydı. Abajurların üzerine çizilmiş papağanlar bile Rhode Island’ın çiftlik tavukları kadar kocamandı. Magnuslar da keza iri yapılıydılar; Hollandalılar gibi iri kemikli bir aile. Yengem dersen o da aynı modeldi; yapılı ve güçlü; ve bunun bilincindeydi ya da en azından zarafet eksikliğinden dolayı utanıyor gibiydi; eli sanki gerçekte olduğundan daha küçükmüş izlenimi vermek istermiş gibi bir havayla tokalaştı benimle. Böyle yapması gerekmiyordu. Şişmanlıklarından dolayı gizliden gizliye dehşet duyan kilolu insanlar, özellikle de kadınlar, dış görünüşlerini dert ettiklerinde bu zordur. Charlotte’un olağanüstü güzel gözleri vardı; zaman zaman nefretle ışıldasa da yumuşak, zeki ve muazzam bir yönetme gücü okunan, aynı zamanda da sıcak bakan gözler. Göğüsleri de çok iriydi ve kocaman kalçası vardı. Eleştirilerimden, yalnız kalır kalmaz Simon’a söyleyeceklerimden korunmak ister gibi bana karşı tetikteydi. Simon’un –Allah’ı var, akıllı ve yakışıklı bir çocuktu– evlenmeyi kabul etmekle ona büyük bir iyilik yaptığına kendini ikna etmiş olmalıydı; aynı zamanda da kendini ona yakıştıramayacaklar ve ikide bir paranın gücünü hatırla-

tacaklar diye korkuyordu. Parası olmasaydı yine de Simon onunla evlenir miydi sorusu bütün yakıcılığıyla ortadaydı. Bundan hiç söz edilmemesi, bir takılma konusu yapılmasından çok daha rahatsız ediciydi. Simon bunu gülünüp geçilmesi gereken bir kabalıkla yapıyordu, onu ciddiye almak cinayet olurdu; mesela birbirimizi daha iyi tanıyalım diye üçümüz salonda yalnız bırakıldığımızda, "Dünyada hiç kimse hangi fiyata olursa olsun bundan daha iyi becerilmemiştir," dedi. Bu cümlelerin anlamı o kadar belirsizdi ve tersyüz edilmişti ki bir şaka olarak kabul edilmesi gerekiyordu; Charlotte romantik ve duygusal doruklardan alelacele aşağı indi ve bu abazan konuşmanın aslında gerçek aşktan başka bir şey olmayan bir şaka, bir samimiyet ifadesi olduğunu ileri sürerek her şeyi inkâr etti. Fakat farbalalı bir Pisa Kulesi gibi Simon'ın üzerine eğilip ellerini saçlarında dolaştırdığında, lüks ve cüretkâr kıyafetiyle karşımda zor anlar yaşadı.

Ama bu kısa sürdü, sonra Simon'ın tavrını benimseyerek benim kuş beyinli, müşfik biri olduğuma ve sağduyudan pek nasibimi almadığıma inandı. Bana karşı nasıl davranacağını öğrenmesi çok zamanını almadı. Ama kendine güven duyuncaya kadar acılı bir süreç oldu bu ve öyle sanıyorum ki Magnuslara akşam yemeğine gittiğim o ilk akşam Charlotte, Simon'ın bana samimiyetle itiraf ettiğine göre bir felaket olan balayının havasından henüz çıkmamıştı. Simon ayrıntıya girmede, ama bunu yeterince inandırıcı bir şekilde ifade etti; gamın alt bölümünden meşum tınısı nedeniyle çalındığını duymayı tercih etmeyeceğim birkaç nota tıngırdattı; hepsini başından sonuna kadar dinlemek zorundaydım. Şaka yollu söylenen bu şeylerin şarap rengi kadife ve halı kaplı bu huzurlu odada söylenip gülünecek kendi türündeki en tuhaf sözler olduğundan hiç şüphem yoktu. Bütün bunlar genç evlilerin açık saçık sözleri, yapmacık ahlâksızlığı sayılabilirdi ve imadan daha kuvvetli bir intihar düşüncesiyle kıvrandığından kuşkulanıyordum, fakat aynı zamanda da cesaretinin ve gücünün esinlediği gurur veya içinde yaşadığı lüks gibi kendine sunulan tazminatların üzerine atlamaya hazır; dahası gözü pek taleplerde bulunacak bir noktaya ulaşmıştı: Ne isterse yapabileceği ve insanların ne düşündüğünü umursamadan ne isterse alabileceği duygusu onun için çok önemliydi.

Sonra aile salona girdi; neye benzediğimi merak ediyorlardı. Ben daha az merak içinde değildim. Aile üyeleri öyle iri kıymıddılar ki Simon'la bana, hiç de ufak tefek olmamamıza rağmen, iki küçük çocuk gibi davranmalarına neyin engel olduğunu merak ederdiniz; Simon bir seksen üç, ben bir seksendim. Enleriydi farkı yaratan; Simon şimdi göbek bağlamış olmakla birlikte onların eline su dökemezdi. Magnuslar göbek çevrelerinin de gösterdiği gibi varıl bir hayat sürüyorlar; ailenin yaşlılarına saygı gösteriyorlar –o akşam orada bir de büyükanne vardı– ve her şeyin, elbise, mobilya veya makine, en iyisini satın alıyorlardı. Ayrıca kendilerini eğlendirenlere minnet duyuyor; kendilerinde olmayan hazır cevap zekâya ve Simon'un onlara sağladığı teatral gösterişe bayılıyorlardı. Simon onları eğlendirmek için elinden geleni yapıyor ve bunda da çok başarılı oluyordu. Onların yanında bir yıldız ve bağımsız bir güç olarak sağlam bir konum edinmişti. Ailenin kadın ve erkek hükümlerleri olmuştu, ama ondan önce bir prensleri olmamıştı. Simon prens olmak için bir dönüşüm geçirmişti. Bu benim için ikinci büyük sürpriz oldu. Daha önce dediğim gibi Simon sessiz durduğunda bile hep dikkati çekmiştir. Fakat artık sessiz değildi, eski çekingenliğinin yerinde yeller esiyordu; şamatacı, kaprisli, mağrur, kusur bulucu, keyfi, mukallit, muzip biri olmuştu; karga gibi garkıyor, kurbağa gibi vıraklıyor, suratını şekilden şekile sokuyor, sarsılmaz bir zenginliğin sembolü olan bu yemek odasında masadaki herkesi kırıp geçiriyordu. Örgülü ekmek, füme balık ve mumların öte tarafında oturan Simon'da Nene'nin bir karikatürünü görüyordum; evet, yaşlı kadının yaratıcılığını, acımasız alaycılığını ve hatta bazı Rusça haykırışlarını. Simon'ın ondan bu kadar çok şey kapmış olduğunu bilmiyordum. Zihnimde altı-yedi yüz cuma akşamı geriye gitmeyi ve Simon'ın hiçbir yorumda bulunmadan yaşlı kadının sergilediği oyunu takip eden gözlerini görmeyi başardım. Hiç belli olmasa da demek ki bunlar bilincine kazanmıştı. Attığı çılgınlıklar yaşlı kadının küçümseyen yorumlarına neden olmuştu; Simon'ın pek de masum olmadığı bir küçümseme. Simon hem onu taklit ediyor hem de parodisini yapıyordu. Görünüşü bir değil, birçok bakımdan değişmişti; yeni olan sadece gömleği veya parmağındaki mücevher ve manşetlerindeki küçük pırlantalar de-

ğildi ya da şişmanlığı ve oyununu sergilerken zaman zaman aklına gelen yersiz bir düşünce nedeniyle yüzünde beliren yabani ifade. İçinden gelmediği halde gözü pek şeyler yapma mecburiyeti; işte onu değiştiren şey buydu. İyi kraliçe kayınvalidesinin aksanını taklit ettiğinde olduğu gibi Magnuslar onun bu numarasının masrafını da bir bakıma karşılıyorlardı. Bu taklide ne kayınvalidesi ne de diğerleri en ufak bir alınganlık gösteriyordu; muhteşem, şamatalı bir gösteriydi.

Bununla birlikte Simon sadece onları eğlendiren biri değildi; ciddileşip bir çift kasvetli gözle güldürüsüne son verdiğinde herkes saygıyla susup konuşmasını bekledi.

Bana hitap ediyordu, ama elbette sözleri büyük ölçüde aileye yönelikti. “Augie,” dedi kolunu Charlotte’un beline dolayarak – Charlotte ojeli elini onun elinin üstüne koydu– “böyle birbirine bağlı bir ailemiz olmadığı için ne kadar şanssız olduğumuzu görebilirsin. Bu insanlar birbirleri için her şeyi yaparlar. Bunu biz asla anlayamayız, çünkü böyle bir şey yaşamadık, ömrümüzce bundan mahrum kaldık. Hiç şansımız olmadı. Bugün bu insanlar beni aralarına aldılar, sanki oğullarıymışım gibi kendilerinden biri yaptılar. Şimdiye kadar gerçek bir ailenin ne olduğunu hiç anlamamıştım, bilsen ne kadar minnettarım onlara. Sana biraz kalın kafalı görünüyor olabilirler,” –Bay ve Bayan Magnus şakayı yeterince anlamış gibi görünmüyorlardı, Simon’ın ses tonu ve onu dinlemekten aldıkları zevk onlara yetiyordu, ama bu takılma karşısında kahkahasını zor bastıran Charlotte kocasının sözlerinin ciddiyetini biraz sulandırdı– “fakat değerlendirme yapabilmek için onlardan öğrenmen gereken bir şey var; kibarlıkları ve birbirlerine olan bağlılıkları.”

Simon bütün bunları üzerime boca ettiğinde karşımdaki bu şişkoya karşı büyük bir öfke duydum ve, “Onları övüp kendi aileni yerin dibine batırmak çok aşağılık bir şey. Ana’yla, hatta Nene’yle alıp veremediğin ne?” demek istedim. Fakat o anda Magnuslar hakkında söylediği şeyler onun hakikatiydi, bu inkâr edilemezdi. Ayrıca ona çok düşkündüm; aile sevgisi. Simon’ın bunu çok kaba bir şekilde yapmış olmasına rağmen kesinlikle samimiyetsiz olduğundan ve numara yaptığından hiç kuşku duymuyordum. Kendi-

nizi cana yakın yüzler arasında bulduğunuzda birçok itiraz düşer; tıpkı düşman kadınlar sizi öptüğünde olduğu gibi. Anın ahenginden doğan birçok yaygın yalan ve ikiyüzlülük böyledir. Simon'ın durumunda bir de içini kemiren sıkıntılardan duyduğu nefret ve Ezekiel Vadisi'nde biraz soluklanmak ihtiyacı söz konusuydu. Bu yüzden minnetini gösterecek sebepler yaratıyordu. Ve yine bu yüzden cevap vermedim.

Ama Simon bana bunları söylerken Magnuslar beni seyrediyor ve bu aşk şölenine katılmak ister gibi bir havam olmadığı için kuşkulanıyorlardı. Simon'ın oyununu oynamaya razı olmuştum, ancak her şeyi aynı anda yapacak kadar hızlı değildim. Kendi duygu denizimin altında debeleniyordum. Sonra sanırım bu insanların Simon'a karşı duydukları çözülmemiş kuşkular benim üzerimde toplanmaya başladı. Benim kendimi temize çıkarmamı bekliyor gibiydiler; kırmızı yüzleri ve hatırı sayılır vücut ölçüleriyle hepsi; hem renk hem kilo kaybeden, göstermelik peruk ve muskalar takan ve metafizik yargılama gücüne sahip gibi görünen, siyahlar giymiş yaşlı bir yaratık olan büyükanne dahil. Ne de olsa dükkânları vardı; belki bendeki hırsızın kokusunu alıyorlardı. Neyse, beni o kadar dikkatle inceliyorlardı ki kendimi onların gözüyle görür oldum; koca bir kafa, çekingen bir gülümseyiş, başına buyruk saçlar. Magnuslar Simon'la benim hakkımda "Kim bunlar?" diye sormak yerine kendi kendilerine "Kim *bu*?" demekle yetiniyorlardı. Gerçekten de ben *kimdim* ki onların altın çorbalarını paylaşıyor, onların gümüş kaşıklarını ağızıma götürüyordum?

Sorunu fark eden Simon, "Augie iyi bir çocuktur, ancak hayatta ne istediğini bilmiyor henüz," diyerek yardımına koştu hemen. Simon'un benim hakkımda güven vermesi hepsini memnun etti; benim normal davranmamı, aklımdan geçenleri söylememi, şakalar yapmamı, hepsi gülerken benim de gülmemi istiyorlardı. Simon'dan bu kadar farklı olmam gerekmiyordu. Elbette ona benzememin önünde engeller vardı; onun bu yeni kişiliğini henüz anlamış değildim. Fakat çok geçmeden onlara ayak uydurmayı becerdim; sohbete katılıp, akşam yemeğinden sonra salonda dans ederek kendimi daha kabul edilebilir, hatta sevimli kıldım. Bay Magnus'la aramdaki tek ciddi sıkıntı hoşkin oynamayı bilmiyor ol-

mamdı. Nasıl olur da benim gibi, iyi yetişmiş bir delikanlı hoşkin oynamayı bilmezdi? Genellikle hoşgörölü, uyumlu bir insan olan Bay Magnus buna üzülmüştü. Vist oynamayı bilmeyen bir insan karşısında yüzünü buruşturan Talleyrand gibi. Simon hoşkin oynayabiliyordu. (Nerede öğrenmişti? Ayrıca bütün bu yeni beceriler nereden geliyordu?) “Augie çalışkan biri, bu tür şeylere ilgi duymaz,” dedi. Saçlarında yol yol grilikler olan yarı kel Bay Magnus için bu açıklama yeterli değildi. “Ben de genç bir adamın kumar oynamasından hoşlanmam,” dedi. “Ama dostlar arasında oynamayı da bilmeli.” Çok da haksız olmadığını hissediyordum. “Bana öğretirseniz, oynarım,” dedim; durumun düzelmesine ve aileden biri olarak kabul edilmeme katkısı oldu bunun. Hoşkin öğrenmek için ailenin birkaç genç ferdiyle bir köşeye çekildim.

Daha çok sayıda akraba geldi, geniş daire insanla doldu. Cuma geceleri bir araya gelmek bir aile geleneğiydi, ayrıca Charlotte’un nişanladığı haberi yayılmıştı. İnsanlar Simon’ı görmek istiyorlardı. Simon şimdiden çoğunu tanıyordu; Cadillacları ve Packardlarıyla gelen iriyarı amcalar, dayılar, ağır giysiler giymiş, Sibiryakürkleri içinde halalar, teyzeler: kömür depoları olan Charles Magnus amca; büyük bir somya fabrikası olan Artie Dayı; South Water Sokağı’nda komisyonculuk yapan şişman, beyaz tenli, saç-Stiva Lausch gibi- karagöl koyununun yapağısını andıran, kulağının içinde bir işitme aygıtı bulunan Robby Dayı. Askerî akademî üniforması, Amerikan futbolu takımlarının formalarını giymiş oğullar, kızlar, küçük çocuklar. Simon amcalara teyzelere hazır- dı; bazılarıyla şimdiden senlibenli olmuş, hatta üzerlerinde belli bir otorite kurmuştu. Onlar tarafından kabul edilmek ve küçümsemelerinden kaçınmak için ne yapması gerektiğini hemen öğrenmişti; bütün yapmanız gereken şey asla kimsenin size tepeden bakacağı bir duruma düşmemektir, öyle ki size kabaca sırtını dönen birinin içinden size *schmuck*⁷ dediğini şıp diye anlayacaksınız.

Simon’ın özgüveninin çok yüksek olduğunu söylemeliyim; birkaç kadına saygı gösterse de aile ona değil, o onlara hükmediyordu. Bu insanlara karşı aşırı samimi ya da arsız davranmak söz ko-

7 Yidiş dilinde dallama, hırbo, denyo.

nusu değildi; fakat her şeyin ötesinde ayrıca âşık olduğunu da kanıtlaması gerekiyordu. Ayrıca varlığımın kesinlikle onu rahatsız etmediğini de söylemeliyim; suç ortaklığımdan emin görünüyor, beni eğitiyor ve yönlendiriyordu. Bu yüzden onun peşi sıra dolaşıyordum; zira yakınında kendimi rahat hissedeceğim başka hiç kimse yoktu. Direktuar'a benzemek için bir tek beyaz çoraplarla yelpazeler eksikti; ansızın aristokratların saraylarında boy gösteren halk tabakasından insanları düşünüyorum. Fakat Magnuslar ne yapacaklarını daha az biliyor gibiydiler. Bununla birlikte bütün dünyada onlar kadar para dışında hiçbir şey bilmeyen başka kimse yoktu; doldurulması mümkün bir boşluk.

Samimi aile ortamında hüküm süren bu hengâmede, hoşkin masalarından gelen bağırtilar, çocukların koşuşturması, çay ve kahve maşrapaları, servis edilen kakaolu kekler, siyasi tartışmalar, kadın cıvıltıları ve bütün bu uyumsuz sesler arasında Charlie Amca'nın siyahlar giymiş, başı peruklu annesinin yanında ayakta durduğu, daha doğrusu dikildiği görülüyordu. "Dikiliyor" diye ilave etmek gereği duymamın nedeni gergin karnı ve ayaklarının desteklediği büyük ağırlıktı, ayrıca muhtemelen yaşlı kadının bana vahşi hayvanları hatırlatan ayı dişi şeklinde altın bir kolye takıyor olmasıydı. Charlie Amca, soluk benizli, iriyarı, somurtkandı ve bazen karada yansıyan ışığın verdiği rahatsızlık gibi gözü etkileyen bir küstahlığı vardı; milyon dolara sahip olmanın güney kutbuyla ilgili bir yanı olduğunu düşündürüyordu insana. En azından Kriz sırasında milyoner bir göçmen insanın gözünü böyle kamaştırıyordu. Charlie Amca her bakımdan ürkütücü değildi; onu özel bir anda, evlenecek bir yeğenin, aileye katılacak yeni bir hısmın olduğu bir aile toplantısında resmediyorum.

Simon vesilesiyle ben de aday oluyordum. Kardeşim başarılı olursa ben de müstakbel bir koca olarak görülebilirdim, zira ailede kimisi güzel, hepsi de paralı kızlarının sayısı hiç de az değildi. Şu ana kadar Simon sadece başarılılarıyla tanınmıştı. Haftalardır Charlie Amca'nın gözetimi altında çalışıyordu; ilkin kantarcı ve kasiyer olarak çalışmış, sonra satın almayı öğrenmiş, simsarlar ve satıcılarla toplantılara katılmış, navlun ücretleri ve çeşitli kömür sahaları hakkında bilgi edinmişti. Charlie Amca, Simon'un bir fe-

hig ya da ehil olduğunu, kafasının doğuştan işe yatkınlığını onayladı, hepsi buna çok memnun oldu. Simon şimdiden kendisi için bir depo aramaya başlamıştı bile; boşaltma masraflarını azaltacak havai hattı olan bir depo bulmayı umuyordu. Sözün kısası, Charlie Amca'nın gelecek vaat eden biri olarak ona fazlasıyla kanı kaynamıştı ve ona duyduğu sevgiyi basit ve samimi kabalıklarla, omza el atma gibi yakışsız binlerce hareketle gösteriyordu; başını sallıyor, yüzünü Simon'ın yüzüne yaklaştırıyor ve kesenin ağzını açıyordu. Simon'ın esprileri herkesi kahkahaya boğuyordu. Charlie Amca, "Orospu çocuğu, sen ne anasının gözüsen sen! Senin elinden uçan da kurtulmaz, kaçan da," dediğinde çocukların ve kızların yanında böyle konuştuğu için kimse ona çıkışmazdı, çünkü bu onun normal konuşma şekliydi.

"Ne düşünüyorsun?" dedi Simon. "Sen o işi bana bırak."

"Evet, sanırım sana bırakabilirim. Senin yerini alacağımı mı düşünüyorsun? Charlotte için tuhaf olmaz mıydı bu? Bak, tabiat ona neler vermiş! Hiçbir şeyi eksik değil. Tek ihtiyacı genç ve güçlü bir erkek."

Fark edilme sırası artık bana gelmişti. Evlilik yoluyla uzak kuzenlerden biri olan ve Robby Amca'nın kamyonlarından birini süren Kelly Weintraub, "Simon'ın kardeşine bak. Kızlar ondan gözlerini alamıyor. Özellikle de kızın Lucy. Hiç mi utanman yok, be çocuk? Bu ailenin kızları ne kadar sabırsız!" dedi.

Bu yorum bağırışlarla ve protestolarla karşılandı. Bu hayhuya rağmen Lucy Magnus gülümseyerek bana bakmaya devam ediyordu; yanaklarını ateş basmıştı. Aile üyelerinin çoğundan daha zayıftı; bütün herkesin gözü önünde cinsel arzularını samimiyetle dışa vurmaktan çekinmiyordu. Magnusların hiçbiri bu tür şeyleri gizleme zahmetine girmiyordu; bu gereksizdi. Gençler anne babalarına tam olarak ne istediklerini söyleyebiliyordu ki ben bunu son derece takdire değer buluyordum. Ben de Lucy'ye keyifle bakabiliyordum. Sıradan fakat sağlıklı bir yüzü; duru bir teni ve gönlünce sallayabildiği güzel göğüsleri vardı. Biraz yayvan olmasa burnu daha güzel olabilirdi, ağzı biraz büyüktü; fakat samimiyet okunan kara gözleri ışıltılı, saçları siyah ve çok hoştu. Bu bana cinsel organ çevresindeki kılları düşündürüyor ve aklıma kaçınmadığım düşünce-

ler getiriyordu. Bunlar bir kocanın değil, bir âşığın düşünceleriydi. Evlenmeye hiç niyetim yoktu. Simon'ın yüz yüze kaldığı problemleri gayet açık görüyordum.

“Buraya gel,” dedi Lucy'nin babası bana; beni tepeden tırnağa incelesin diye adama yaklaştım. “Ne iş yapıyorsun?” diye sordu, gözlerini kardan yansıyan ışıktan kamaşmış gibi kırıştıtarak.

Simon benim yerime cevap verdi: “Kitap işinde. Üniversiteye dönüp eğitimini tamamlamak için gereken parayı biriktirinceye kadar.”

“Kes sesini, lavuk!” dedi Charles Amca. “Ona sordum, sana değil, her şeye burnunu sokma! Ne iş yapıyorsun?”

“Simon'ın söylediği gibi kitap işindeyim,” dedim. Yaşlı adamın salt kuşku gücüyle kafamın içine girebileceği ve bütün madrabazlıklarımı, Owensların pansiyonunun ve orada yaşayan dostlarımdan bütün tuhafıkları anlayacağını düşündüm. Kitap işinin onun için sakalı Polonya biti kaynayan, ayakları çaputlara sarılı, açlıktan nefesleri kokan seyyar Tevrat satıcılarından başka bir anlamı var mıydı bilemiyordum.

“Okulun canı cehenneme. Günümüzde insanlar saçlarına ak düşünceye kadar okuyorlar. Peki, ne için okuyorsun, avukat olmak için mi? Pöh! Sanırım bu sahtekârlara ihtiyacımız var. Oğullarım okula gitmez benim. Kızlarım gider; sırf beladan uzak durmak için.”

“Augie hukuk fakültesine gitmek istiyor,” dedi Simon, Lucy'nin annesine.

“Evet, bu doğru,” dedim ben de.

“Güzel, güzel, güzel,” dedi Charlie Amca; görüşmemiz bitmişti; kalın, beyaz derili yüzünde bir küçümseme bize arkasını döndü ve tehditkâr bir ifadeyle kızı Lucy'yi süzdü; kızı buna gülümsemelerinden biriyle karşılık verdi. Lucy'nin babasına itaat vaat ettiğini, buna karşılık babasının da kendisine itaat ettiği sürece onun bütün meşru ihtiyaçlarını karşılayacağına söz verdiğini gördüm.

Üzerime çevrilmiş bir başka bakış daha vardı; yengem Charlotte'un sorgulayıcı, sıcak ve bir ölçüde umutsuz bakışları. Onun şimdiden Simon hakkında bazı can sıkıcı şeyler bildiğinden şüphem yoktu ve belki de o semptomları bende de görmeye çalışıyordu.

Zannedersem, Lucy'nin benimle ilgilenmekle ne tür bir tehlikeye atıldığını düşünüyordu.

Bu arada Kelly Weintraub, "Bu Augie'de kadın avcısı gözleri var," diyordu. Fakat sözlerini işitebilecek mesafede yalnız ben vardım; çenesi ve kösnül bakışları akla açık saçık şeyler getiren bu yakışıklı, parlak saçlı kamyon sürücüsü bana zarar mı vermek istiyor, yoksa şaka mı ediyor anlamak için onu dikkatle süzüyordum.

"Siz ikinizi tanıyorum, çocuklar," dedi bana.

İşte o zaman ben de onu tanıdım; gerçekten de kazağıyla okul avlusundaki halinden pek de farklı değildi.

"Küçük bir kardeşiniz vardı; George adında."

"Hâlâ var. Artık küçük sayılmaz," dedim. "Kocaman adam oldu; şehir dışında yaşıyor."

"Nerede, Manteno'da mı?"

"Hayır, başka bir şehirde, Pinckneyville yakınlarında küçük bir yer. Eyaletin bu kısmını bilir misin?" Ben kendim bilmiyordum. Simon oraya tek başına gitmişti; çünkü Renligler o zaman bana izin verecek durumda değillerdi.

"Hayır, bilmiyorum. Fakat George'u hatırlıyorum," dedi.

"Ben de seni hatırlıyorum; buz kamyonlarının arkasına asılıyordun." Gülümseyerek omuz silktim. Tehditkâr imalarda bulunması aptallıktan başka bir şey değildi. Simon'ın tekerleğine çomak soka-bileceğini düşünüyordu; Simon ondan çok ilerideydi.

"Charlotte'un elbette haberi var," dedi Simon, ona Kelly Weintraub'un sözlerini aktardığımda. "Neden saklayayım ki? Hatta Charlotte onu özel bir kuruma yerleştirmek istiyor. Hiç merak etme, kimse o adamın söylediklerini dikkate almaz. Burada onu adamdan sayan yok. Her neyse, onu görür görmez tanıdım ve ondan önce davrandım. Güven bana, ben hepsini avcumun içine aldım." İlave etti: "Beni dinlersen, senin için de aynısı olur. Üzerlerinde çok iyi bir izlenim bıraktın."

Simon'ın onların üzerinde nasıl bir gücü olduğunu öğrenmem çok uzun sürmedi. Çünkü benimle ilgili planları olduğunu söylerken çok ciddiye ve haftanın birçok günü turneye çıkarken beni de yanında götürmek için uğruyordu. İşadamlarının devam ettiği şık restoranlarda, kulüplerde ve lüks et lokantalarında amcalarla ve

kuzenlerle ögle yemekleri yiyorduk. Simon onlara karşı sert davranıyor ve hiçbir şaka ya da tartışmada geri adım atmıyor, bu arada alçak sesle onlar hakkında küçümsemeyle bana tüyo veriyordu. Kavgacılıkta korkunç yetenekler geliştirmiş olduğunu görüyordum; konu ne olursa olsun onlardan farklı şeyler söylüyordu. Terziler, varyete sanatçıları, ağır sıklet boksörler veya politikacılar; ihtiyaç duyduğu ölçüde bilgi edindiği her şey hakkında. Şaka yaparken bile sabırsızlık gösteriyordu; garsonları korkutuyor, yemekleri geri gönderiyor, ancak bol da bahşış veriyordu. Hesapsız kitapsız para harcıyor gibi görünüyordu –her zaman cebinde kocaman bir para destesi taşıyordu– fakat portföyünü ve parasını kullanma tarzından ne yaptığını bildiği kanaatine vardım.

Simon bir defasında bana, “Bu adamların yanındayken bol keseden harcamalısın. Para konusunda çekingen davrandığını görürlerse, gözlerinde itibarını kaybedersin. İyi bir izlenim bırakmalıyım. Onlar herkesi tanıyorlar; yakın bir zamanda kendi kanatlarımla uçacağım, onlara ihtiyacım var. Bu erkek erkeğe yenen yemeklere, Chez Paree’ye ve Glass Derby’ye onlara ayak uydurabildiğimi göstermek için gidiyorum, anlayacağın, bu yapılması gereken ilk şey. Kelly Weintraub gibi bir züppenin şimdi neden burada adamdan sayılmadığını anlıyorsundur, değil mi? Onun ne böylesi bir yerde yemek yemeye gücü yeter ne de herkesi rahatsız etmeden –çünkü haftada ne kazandığını tam olarak bilirler– Chez Paree gibi bir gece kulübüne girebilir. Gördüğün gibi, o solda sıfırdır, kimse onu dinlemez. Ama ben onu unutmayacağım,” dedi tehditkâr bir ses tonuyla. Hesaplaşacağı insanlarla ilgili bir dosya tuttuğunu biliyordum. Cissy ile Beş Özellik bu listede yer alıyor mu diye kendi kendime sordum. Şüphesiz yer alıyorlardı.

“Hadi,” dedi. “Şehre inip saçlarımızı kestirelim.”

Arabayla Palmer House’a gidip pırıl pırıl aydınlatılmış berber dükkânına indik. Zenci görevli zamanında atılıp yakalamasaydı Simon İngiliz kumaşı güzel paltosunu yere düşürüyordu. Kocaman aynaların önündeki gösterişli koltuklara kurulduk; saçlarımıza çeki düzen verip şampuanla yıkadılar. Simon buharla ısıtılmış havluyla kompres yaptırdı, kulak memesindeki kılları yaktırdı, manikür yaptırdı, sunulan hiçbir hizmeti reddetmedi ve beni de aynı-

sını yapmaya teşvik etmekle kalmayıp zorladı. Berberlerin yaptığı her şeyi denemek istiyordu.

Simon'ın karşısına çıktığım her defasında artık neredeyse askeri bir teftişten geçmek zorunda kalıyordum. Topuklarım üç milimden fazla aşınmamalı, paçalarım ayakkabılarımın tam üzerine değmeliydi; dolabımdaki kravatları atıp onların yerine kendi seçtiği düzinelerce kravat astı. Elbiselerimi onun düşündüğü gibi giymesem bana bağırıyor ve dayılanıyordu. Bunlar Evanston'dan bu yana ilgi duymadığım ayrıntılardı. Mimi manikürlü parmaklarımı görünce benimle dalga geçecekti. Yine de manikür yapılmasına sesi mi çıkarmadım. Parmaklarıma pek önem verdiğim yoktu. Bir kitap hırsızı olarak muhtemelen benim sermayemdi. Ellerime ve kravatlarıma bakınca kim benden şüphelenirdi ki? Elbette çalmaktan vazgeçmiş değildim. Artık Ana'ya mali destek vermem gerekmiyordu; bunu Simon üstlenmişti. Gittiğimiz her yerde ödemeyi Simon'ın yapmasına rağmen onunla birlikte dışarı çıkmak bana pahalıya patlıyordu. Simon zaman zaman bahşişleri, içkileri, puroları veya Charlotte'a yolladığı çiçek buketinin parasını ödemeyi unutuyordu ve eskisinden daha yüklü kuru temizleme ve çamaşır yıkama faturalarıyla karşı karşıyaydım. Üstüne üstlük arada bir Padilla'yle birlikte cumartesi akşamları Lake Park Caddesi'ndeki dostlarımıza gidiyorduk. Bundan başka üniversite giriş harcını bir araya getirmeye çalışıyordum. Kurnaz Simon bana az para, daha çok öteberi veriyordu. Lükse alışmamı istiyordu; para kazanma arzusu kendiliğinden gelecekti. Sonra ondan daha çok para istemeye başladığımda, oltasına gelmiş olacaktım.

Berberden çıkınca Simon'a bir düzine gömlek, ithal İtalyan çamaşırı, pantolon veya ayakkabı; zaten fazla fazla sahip olduğu bir sürü şey satın almak için Field'e gittik; bunlardan onda çekmece-ler, dolaplar, raflar dolusu var olduğu halde satın almaya devam ediyordu. Bunun nedeni kısmen daha önce tezgâhın yanlış tarafında bulunması ya da ayakkabı deneme taburesinin önünde kölece çömelmiş olmasıydı, kısmen de beni ayartmaya çalışıyordu. Ayrıca moral bulmak amacıyla berbere gittiğini, o mağaza senin bu mağaza benim dolaştığını biliyordum; kötü uyuyor, yorgun, hasta görünüyordu; bir gün beni almaya geldiğinde kendini tuvalete

kilitleyip hüngür hüngür ağladı. O günden sonra yukarı çıkmayıp sokaktan kornaya bastı. "İçinde yaşadığın bu yeri görmeye dayanamıyorum; orayı temiz tutmuyorlar. Bit, pire olmadığından emin misin? Hela pislik içinde. Oraya nasıl giriyorsun, anlamıyorum," diyordu. Aynı şeyi çok geçmeden sorgulayan bakışlarla görünüşüm için söylemeye başladı. "Bu fare yuvasından ne zaman taşınacaksın? Tanrım, tam veba ve salgın hastalıkların çıkacağı türden bir yer!" Sonunda bana uğramayı kesti. Bana ihtiyacı olduğunda telefon ediyor, bazen de telgraf gönderiyordu. Başlangıçta her yerde kendisine eşlik edeyim istiyordu. Bu yüzden pırıl pırıl aydınlatılmış sıcacık büyük mağazalarda dolaştıktan sonra Simon boyunda yeni kravatlarından biri, geçici olarak -ansızın tamamen kaybedeceği- daha iyi bir ruh halinde West Side'a dönüyordu; gaz pedalına yüklenirken gücünün kalan son damlasını kullandığını hissediyor olmalıydı. Ama araba cayırtyla virajı alıp doğrulurken o da yavaş yavaş dengesini buluyordu. Bununla birlikte arabayı sürüş şeklinden ve karşısındaki kim olursa olsun tartışmayı sürdürme üslubundan intihara eğilimli olduğu apaçık belliydi; trafik dalaşmalarında silah olarak kullanmak üzere şoför koltuğunun altında bir levye bulunduruyor ve sokakta gördüğü herkese küfrediyor, yayaları çil yavrusu gibi dağıtıyordu. Bütün bunların gerisindeki gerçek, yeteneğinin kendisine vaat ettiği ve şimdi kanıtlaması gereken zenginliğin avansı olarak cebinin para dolu olmasıydı.

Simon ilkbaharda, kömür sezonunun sonunda bir depo kiraladı. Deponun havai hattı yoktu, sadece kısa bir manevra hattı bulunuyordu ve ilk yağmurlar bütün depo alanını bir bataklığa çevirdi. Bu suyun tahliye edilmesi gerekiyordu. İlk parti kömür çamurun içine boca edildi. Büro derme çatma bir kulübeden başka bir şey değildi; kantarın pahalıya patlayacak bir tamire ihtiyacı vardı. Simon'ın birkaç bin dolarlık başlangıç sermayesi çabucak suyunu çekti ve yeniden para istemek zorunda kaldı; tedarikçilerin güvenini sarsmaması gerekiyordu; bunun için faturaların vadesinde ödenmesi çok önemliydi. Charlie Amca bu konuda yardımını esirgemedi. Ancak Charlie Amca'nın da tatmin edilmesi gerekiyordu.

Bunlardan başka formene ve saygın bir West Side şirketindeki işinden ayrılmaya razı edebilmek için daha yüksek bir maaş öner-

diği kantarcıya, Happy Kellerman'a ödenmesi gereken hatırı sayılır bir ücret vardı. Eğer işi kıvrılabilecek olsaydım onun yerine beni (belki de daha düşük bir ücretle) işin başına koyardı; gelip işin nasıl yapıldığını Happy'den öğrenmem için ısrar etti; şimdi vaktimin çoğunu büroda geçiriyordum; çünkü Simon sarhoş birinin tavırla bileğimden yakalamış, uzun süre konuşmaktan dolayı dudaklarının kıyısında köpükler birikmiş, çatallanan, boğuk ve vahşi bir sesle, fısıldar gibi, "Burada güvenebileceğim biri olmalı. Bu şart!" demişti. Reddedemezdim. Öte yandan Happy'nin sahtekârlık yapması için bir neden yoktu. Ayyaşlık derecesinde biraya düşkündü; mahzun, ufak tefek, şakacı, iğneleyici, bitkin, zayıftı; genizden gelen gıcırtilı bir sesi vardı; pantolonu göbeğinin altında kat kat kırıştı; yukarı kalkık burnu gücenik ve ürkek burun deliklerini sergiliyordu; sürekli tetik durduğunu gösteren yuvarlak, samimiyetsiz gözleri vardı. O bir *tío listo*'ydu, bir karnaval karakteri, bir genelev müdavimi. Tarzı tiyatro âleminin en aşağı çevrelerinden, "Okula Maggy Murphy ile gittim" şarkısını söyleyen ve çıplak yıldızın sahneye çıkıp numarasını yapmaya başlamasını bekleyen şavalak seyircilere belden aşağı hikâyeler anlatan bir step dansçısının tavırlarıydı. Zararsız küçük şakalardan, köpek gibi çenilemekten ve sahte yellenmelerden oluşan bir repertuarı vardı; en sevdiği şaka arkadan yaklaşıp bir Pekinez hırlamasıyla bacağınıza yapışmaktı. Simon'ın isteğiyle işi öğrenmek için öğleden sonraları onunla geçiriyordum. Özellikle helada ağladığını işittiğimden beri Simon'ın bir isteğini geri çevirmem hiç kolay değildi.

Çoğu defa öğlen yemeği saatlerinde nöbeti Happy'den devralıyordum. Happy bir tramvaya atlayıp Halsted Sokağı'na gidiyordu, çünkü yürümekten nefret ediyordu. Saat ikide ceketi kolunda, হাসır şapkası elinde, yeleği sigara, kurşunkalem ve kartvizitlerle dolu, ayaklarını sürüyerek geri dönüyordu –kendi kartviziti vardı: "Happy Kellerman, March'ın Kömür ve Kok Kömürü Temsilcisi." Kartvizitin üzerinde çıldırmış bir tavuğu kovalayan bir horoz resmi, resmin altına bir çizgi çekilip "iş iştir" ibaresi yazılmıştı—. İçeri girince kantarın okunu test ediyor, *Times* dergilerini sobaya atıyor, depoyu dolaşıyor, sonra da, hava çok fazla ısınmış olduğundan oturmak için kantarın beton çukuru gibi serin yerler arıyor-

duk. Büro bir öncünün kulübesine ya da Far West sokağının sonundaki bir evin eklentisine benziyordu. Yolun öte tarafında bir mezbahanın demiryolu hattı bulunuyordu, bekleyen vagonlarda toz, pis içindeki hayvanlar kırmızı burunlarını lataların arasındaki yarıklara sokarak böğürüyor; kamyon tekerlekleri erimek üzere olan asfaltı âdeta emerken ısığa benzer bir ses çıkarıyor, yığınların üst tarafındaki kömürler parçalanıp donuk bir renk alıyor; dulavratotlarının pıtrakları sapları üzerinde kuruyordu. Deponun bir köşesinde kimseden kaçmayan sıçanlar vardı; orada üreyen, emziren, beslenen sıçan aileleri. Bu kadar evcil sıçanlar görmemiştim; canları nereye isterse gidiyor, yanınız sıra korkusuzca yürüyorlardı. Simon bir tabanca getirdi –“Neticede bir tabancaya ihtiyacımız var,” dedi– ve sıçanlara ateş etti, hayvanlar kaçıştılsa da geri dönmeleri çok sürmedi. Kendilerine delik kazma zahmetine bile girmediler, çoğu içine yerleşeceği sığ bir oyuk yapmakla yetindi.

Üç-beş satış olmuyor değildi. Happy başında hasır şapkası, yüksek bir taburenin üzerine dimdik oturup çok gururlandığı zarif bir el yazısıyla bunları sarı yapraklı büyük bir deftere kaydediyordu. Defter tutmak üzere bu sararmış, çizik çizik yazı masasına oturduğunuzda yüzünüz kantara bakan kare şeklinde küçük bir pence-reyle aynı hizaya geliyordu; ara sıra Simon’ın da bu masada oturup çek yazdığını görüyordum. Çek yazmak başlarda âdeta başını döndürüyordu. Bir gün, borçlarımdan birini kendi imzasıyla ödeme karşılığında Padilla’ya iki papel borçlu olduğum bilgisini ağzımdan aldı. Banka hesabındaki paralar şimdi azalmaya başladığından, böylesi şeyler onu eskisi kadar eğlendirmiyordu ve Cissy ile evlenmek için hızlı yoldan para kazanmak amacıyla giriştiği gözü pek serüveni düşünüyordu. Bu defa bütün hayatını ortaya koyduğuna inanıyordu. Bana gelip evleneceğini haber verdiği gün, para kazanmaya nasıl can attığını anlatırken hiç de boşa konuşmuyordu; bunun kanıtlarını şimdi yüzündeki endişede, çehresinin ölü renginde, deliliğin kıyılarında gezinen hal ve tavırlarında görebiliyordum. Yazın durgun ve boğucu sıcağında bir kömür deposu biçimindeki bu karanlık Sargasso denizinde Simon’ın perişan görünüşü bazen korkuyla kanımı donduruyordu. Kendi hırsızlık ve kitap okuma işimden zaman ayırıp ellerim cebimde bu depoda dola-

şip duruyorsam bunun yalnızlıktan kaynaklandığını söylemek yetmez, bunun nedeni düpedüz korkuydu. Sıçanlara ateş ederkenki umursamaz tavrı beni çok kaygılandırmıştı. Ve, “Beynim kulaklarımdan dışarı akacak,” diyerek başının çatlayacak kadar ağrıdığından yakınması.

Happy bir defasında yanlış bir zamanda havlayan köpek numarasıyla paçasına yapıştığında Simon’ın onu tokatlamasını önledim. Ramak kalmıştı. Simon daha biraz önce Happy’nin Florida’daki emlak bolluğu sırasında bir simsar adına nasıl yem olarak çalıştığına dair, evden çıkmasına izin vermeyen bir Türk kadınla yaşadığı gönül ilişkisine ve “solucanlarla dolu bir helaya girmek gibiydi” sözleriyle ifade ettiği belsoğukluğuna nasıl yakalandığına dair hikâyelerine ağız dolusu gülüyordu. Kahkahadan acımasızlığa bu hızlı geçiş karşısında Happy istifasını verme noktasına geldi; ben ortalığı yatıştırmaya çalışırken Happy’nin altları torbalanmış, iri, tehditkâr, somurtkan, tecrübeli gözleri doldu. Yeniden barışı sağlamak bana düşmüştü. Happy bana, “Büyük firmalarda hiç bu kadar hakarete uğramamıştım,” dedi ağzının kıyısıyla, fakat Simon’ın işitebileceği bir şekilde. Kardeşimin göğsünün üzerine düşen çenesinden ve eksik ön dişini göstererek ağzını açışından kalbinin deli gibi çarptığını ve Happy’yi pantolonundan tuttuğu gibi koltuğundan kaldırıp sokağa atma arzusunu bastırmaya çalıştığını biliyordum.

Sonunda Simon, “Tamam, özür dilerim. Bugün biraz gerginim. Beni anlamalısın, Happy...” dedi. Magnusları düşünmek ve kendisinin iş hayatına yeni atılmış genç bir adam ve Happy’nin bir hiç olduğunu unutarak bu saçmalığa teslim olduğunu görmek onu felç etmişti. Simon’ın gösterdiği sabır –şu sefil, zorunlu, fiziksel sabır– ve öfkesini bastırması benim gözümde parlamasından veya öfke kusmasından daha kötüydü. Bana acı veren bir başka şey de Charlotte ile telefonda konuşurken alçak sesle ve ona zor tahammül ediyormuş havasında konuşması ve sorularına neredeyse teslimiyet noktasında onları tekrar ederek cevap vermesiydi.

Simon, “Pekâlâ,” dedi, Happy ile bana, “siz ikiniz arabayı alıp satıcılardan birkaçını görmeye gitseniz, biraz satış yapmaya çalışsanız ya. İşte size beş papel, bira için. Ben Coxie’yle burada ka-

lup arka taraftaki çiti hale yola koymaya çalışırım. Bir şey yapmazsak bizi soyar soğana çevirirler.” Cox’un elinden her iş gelirdi; başında İtalyan subaylarınınkini andıran gülünç bir ressam takkesi bulunan ayyaş bir ihtiyardı. Simon onu Westinghouse fabrikasının çiti boyunca eski tahta aramaya gönderdi. Coxie birkaç hamburger ve bir şişe Kaliforniya K. Arakelian şarabı ya da başka bir ucuz şarap karşılığında çalışıyordu. Ayrıca gece bekçiliği yapıyor ve nadiren kullanılan ön kapının önündeki yeşil kafesin gerisinde paçavralar içinde uyuyordu. Coxie, çit gibi ihtiyaçları alt görevliler tarafından ihale yoluyla karşılanan şirketin iki kilometre uzunluğundaki tel örgü çiti boyunca topallaya topallaya –San Juan Hill muharebesinden olduğunu iddia ettiği bir kurşun taşıyordu bacağında– uzaklaştı; gergin çelik çit atölyelerin ısı ısı parlayan camlarını, yüksek tuğla bacalarını, devasa güç ünitelerini ve çok az bulutun lekelediği neredeyse duru yaz göğü altında Vezüv gibi yükselen linyit kömürü yığınlarını herkesin uzaktan görmesine imkân veriyordu.

Ben, arabayı süren Happy ile gittim. Doğu Avrupalı göçmenlerin oturduğu sokaklarda bir çocuğu ezmekten ve öfkeli kalabalığın üzerine atılarak onu parçalamasından ödü kopuyordu. “Eğer sokakta koşturup duran çocuklarına bir şey olursa, o zaman, ister suçlu olun ister olmayın, gözünüzün yaşına bakmazlar.” Bu korkuyu içinden atamadığından, tehlikeyi yeterince önemsemeyen benim direksiyona geçmeme izin veremezdi. Kömür ve buz satıcılarını bira içmeye ve çene çalmaya sidik ve malt kokusundan uyuşturucu kullanmış gibi etkilenen sineklerin uçmak yerine emeklediği, sıcak havasının insanın uykusunu getirdiği, karanlık bistrolara götürdük; radyodaki beysbol yayını tahtaya çarpan topaların boğuk gürültüsünü ve sıcak bir yerin atmosferini de taşıyor, mekânı daha boğucu hale getiriyordu. Bunun dışında bir şey düşünecek olursanız, mesela evrenin büyüklüğü hakkında teori geliştiren Padilla’yı; onun bilimsel ilgisi konuyu sıkıcı olmaktan çıkarırdı. Fakat tüylü, yavaş sineğin damladan damlaya, yıldızdan yıldıza emeklediği böyle yerlerde, insani olmayan evrene buradan girilmemesi ve sonunda Cook County’nin ve Kuzey Illinois’un olması için dua edebilirdiniz.

Bu tür bir düşünce asla Simon'ın aklından geçmezdi. Nasıl bir yerde olursa olsun oradan kâr sağlayabilirdi, onu ilgilendiren tek ilişki buydu; her yerde kazanılacak dolarlar vardı; kayalardan su fışkırması gibi, çorak toprakların petrolünü veya demirini kuması gibi; başka türlü olsaydı kimse bu çıplak topraklara, yeni bulunmuş, pul pul kabuklu topraklara, Teksas'tan ve İran'dan çıkarılan petrolün dumanıyla kararan Antartik'in karlarla kaplı topraklara gitmeyi düşünmezdi bile.

Satıcıların adları Hrapek, Drodz, Matuczynski idi; onları kilisenin yakınındaki, cenaze evinin yakınındaki hangarlarında ya da mal teslimi yaparlarken bulduk. Kömürü tonla ve torbayla satıyorlardı; kasası yükseltilmiş veya damperli kamyonları vardı; ikna edilmeleri, tavlanmaları, eğlendirilmeleri gerekiyordu, onlara özel anlaşmalar sunulmalı, yağ çekilmeli, şakalar yapılmalı, maden damarları hakkındaki sırlar anlatılmalı, kömürün kalori değerleri ve bileşim yüzdeleri hakkında enine boyuna teknik bilgi verilmeliydi. Happy bunların altından bileğinin hakkıyla kalkıyordu, bu hususlarda bir gemi levazımatçısınıninkiyle kıyaslanabilecek bir yeteneği vardı; onlar kadar *piva*⁸ içiyordu, bardak bardak ve sonuç alıyordu. Avantajlı fiyatlarla ve kömürün kalitesiyle baştan çıkarılan satıcılar kömürü bizden temin etmeye başlıyorlardı.

Ayrıca Simon sırf çark dönsün diye maliyetinin altında birkaç satış yaptı. Çin Mahallesi'nde bana, sattığı kok kömürünün Çin çamaşırhanelerinde diğer yakıtlara tercih edildiğine dair el ilanları dağıttırdı; böylece yavaş yavaş müşteri tutmaya başladı. Şehir merkezindeki işlere el attı ve yeni akrabalarından siparişler aldı; Charlie Magnus bazı işlerini ona devretti ve işler yavaş yavaş kıpırdanmaya başladı.

Simon işleri yürütürken –belediye ihalelerine teklif verebilmek için– politik davranmanın ihmal edilmemesi gerektiğini öğrenmişti; politikacılarla düştü kalktı, polisle içli dışlı oldu; polis yüzbaşlarıyla, başkomiserlerle, avukatlarla, emlakçilerle, kumarbazlarla, müşterek bahisçilerle, yasal alanda iş yapan, mal mülk sahiplerinin önde gelenleriyle arkadaş oldu. Şoförlerin ve kürekçilerin grevi sırasında polis arabaları onun iki kamyonunu kömürleri yo-

la dökken grevcilerden koruyordu. Kömür dolu kamyonlar depodan çıktığında polislere haber vermek için karakolda Simon'ın telefonunu bekliyordum; büyük toplumsal protoplazmanın karanlık tarafından aydınlık tarafına geçtiğimden, böyle bir yerde ilk defa bir suçlu olarak oturmuyordum. Fakat West Side'daki bu karakolun karanlığı! Kömür karası. Kokuşmuş, hastalıklı, ıstıraplı ve irinli. Meteliksiz, mutsuz yüzler ve siluetler eğilerek, ayaklarını sürüyerek, büyük adımlarla yürüyor, dik dik bakıyor, korkuyor, teslim oluyor, hiçbir şeyi umursamıyordu –bitip tükenmez bir insan malzemesi çeşitliliği ve bolluğu– insan formundaki bütün bu yaratıkların gerçekten insan olup olmadığını kendi kendinize soruyor, bu rastgeleliğe ve fark gözetilmemiş olmasına hayret ediyordunuz. Resmi tamamlamak için resmî taraftaki bayağılığı ve sertliği, artan şişmanlığı ve çiğ eti de unutmamak gerek. Üstelik burası şehir merkezinin büyük karakollarından biri değil, altı üstü küçük bir kenar semt karakoluydu.

Magnusların damadı olarak ve ayrıca kendi istediği için Simon'ın Yüzbaşı Nuzzo ile ilişkisi çok iyiydi; neredeyse kimsenin olmadığı kadar iyi. Yüzbaşının nasıl becerdiğini bilmiyorum. Bir aynasız, dostane bir şakada bile, sizi tutuklamak üzere demir pençelerini omzunuza koyardı. Yüzbaşı Nuzzo, göbek bağlamış ve yüzünün uyku kırışıklıklarına ya da parmak izlerine benzeyen uzun izler taşıyor olmasına rağmen bir şekilde Valentino olarak kalmayı başarmıştı. Onunla Chez Paree'de buluşuyorduk –başlangıçta beş kişiydik, ben Lucy Magnus'u götürmeye başlayınca altı olduk– ve köpüklü şarap ya da şampanya eşliğinde spagetti ve kaz ciğeri yiyorduk; yüzbaşı, sanki ziyaret ettiğimiz kulüpten çok daha iyi bir gece kulübünün eğlence programı sunucusuymuş gibi etrafı süzüyordu. Karısı, denebilir ki bir polis yüzbaşısının huzurunda olan herkes gibi gözaltına alınmış bir suçlu edasıyla oturuyordu. Karısı olsa bile. Yüzbaşı bir İtalyan'dı, beraberinde eski krallıkların tarzını getirmişti. İtalyanların çoğu böyledir. Otoritenin arkasında ölüm olmalıydı. Masaniello'nun kafasını kesmeli; Lort Nelson'ın Napoli limanında yaptığı gibi büyük amiralleri ipe çekmeliydi. Chez Paree'nin eğlenceli gürültüsü içinde oturmuş Veloz ve Yolanda'nın danslarını veya ne yaptığı hakkında en ufak bir fikri

olmayan fakat kendi özel zevklerini tatmin eden insanları düşündüren hareketler yapan yarı çıplak piliçleri seyrederken yüzbaşının sakın yüzünü böyle okumak gerektiğine inanıyorum. Ne olursa olsun, bu gece kulübü moda olduğu sürece Simon'la Charlotte, hem dedikoduların içyüzlerine dair oradan bilgi edinmek hem arkadaşlık ve iş bağlantıları kurmak için kağıt şapkalar ve serpantinler arasında gülüşüp kucaklaşırken flaş ışıklarıyla resim çekertirmek için oranın müdavimi olarak kaldılar; masalarında çoğu kez önemli bir şahsiyet veya çenesini yukarı kaldırmış mükemmel dişlerini gösterip şuh pozlar takınan dekolte kıyafetli bir şarkıcı oturuyor olurdu ya da bir şirketin kadeh kaldıran yönetim kurulu başkanı.

Simon iş açısından bu tür yakın ilişkilerin önemini kısa zamanda kavradı. Stalin ilk iki gün gülümsemedi diye Başkan Roosevelt Yalta'da uykusuz geceler geçirmemiş miydi? Çekiciliğine karşı koyan ya da sevgi temelinde iş yapmayan bir adamla görüşmeleri yürütemezdi. Pek hoş olmayan kararları yumuşatmak için sevecenlik göstermek ve dostane tutumlar takınmak gerekirdi, en azından kişisel çekiciliğin de faydası dokunurdu. Bu Simon'ın çok iyi anladığı bir şeydi; kendini sevdirmeyi ve aynı konumdaki insanlarla gizli anlayışlar temelinde nasıl anlaşmaya varacağını gayet iyi biliyordu.

Fakat iflas etme korkusunun kendini zehirlediği, Magnuslardan gerçekten korktuğunu, eminim, kendi kendine itiraf ettiği ve üstlendiği işten dolayı dehşete düştüğü en sıkıntılı döneminde ben onunla henüz yazın ortasıyındaydım. Böylece o ayların çoğunu onunla geçirdim. Hiçbir zaman bu kadar yakın olmadığımızı söyleyecek değilim –nihai düşüncelerini Simon inatla kendine sakladı– ama hiçbir zaman bu kadar çok beraber olmamıştık. Sabahın erinden akşamüzerine kadar arabada ona eşlik ediyor, her yere, şehir merkezine, sendika genel merkezlerine, bankaya, Charlotte'un Robby Amca'sı hesabına işlettiği South Water Hali'ndeki büroya, siyahi aşçısından sandviç almak için durduğumuz Magnusların mutfağına ya da gerdek yatağını yerleştirdikleri arka odaya –evlilikleri hâlâ yakın aile çevresi içinde tutulan bir sırda– beraberinde gidiyordum. Kapı burada bu karmaşık hayatın yükünü taşıyan şeyin üzerine açılıyordu. Oda ipek şapkalı okuma lambaları, yatak kenarına serilen postlar, yan sokağın manzarasını ve onun barbarlığını –kanalların kokusun-

dan korunmak için bir Venedik sarayındaki gibi— kapatan perdeler, saten bir yatak örtüsü ve uzun yastıkların üzerine yerleştirilen kır-lentlerle Simon ve Charlotte için yeniden döşenmişti.

Simon şifonyere kadar atılacak adımlardan tasarruf etmek için yatağın üzerinde yürüyordu. Çamaşırlarını ayaklarının dibine dü-şürüp, ayakkabılarını bir tekmeyle köşeye savurup çıplak beden-indeki teri bir tişörtle kurulayarak kıyafet değiştiriyordu. Günde üç-dört defa kıyafet değiştirdiği oluyordu; diğer günler bürosunda sa-atler boyu uyuşuk uyuşuk oturduktan sonra, “Buradan çıkalım,” diyerek koltuğundan ağır ağır kalkıyordu.

Kıyafet değiştirmek için eve gitmek yerine bazen arabayla gö-le gidiyordu.

Yüzmeye müteveffa Komiser’in sevdiği North Caddesi burnuna giderdik. Komiser burada sırtüstü yüzerken ben dudaklarının ara-sına yaktığım sigaraları koyardım. Simon’ın suya dalariken bacak-larını gevşek bir şekilde iki yana açması ve beceriksizce suyu ku-caklaması beni endişelendiriyordu; sanki suyun dibinde kalmanın tadına varmak istiyor, bir daha suyun yüzüne canlı çıkmak istemi-yor gibiydi. Bir fok gibi soluyarak yüzü dalga dalga kızarmış, bit-kin bir şekilde çıkıyordu suyun yüzüne. Suya dalıp bir daha çık-mama fikrinin ona çok çekici geldiğini biliyordum. Bu az çok giz-li arzusunu belli etmiyor ve saçları başına yapışmış vaziyette, su-da ustalıkla manevralara yapıyor, asık bir suratla suya —sahili ve sa-hilin kalabalığını yalayan ve kasıp kavuran bir göğün altındaki ha-yalî bir dünya üzerinde siyah dalgalanmalar halinde ufka doğru uzanan suya— dalıp çıkıyordu.

Kardeşim, bir çarpışmadan sonra yüzmek için girdiğinde suyu-nun soğukluğu az kalsın ölümüne sebep olacak olan zararlı Tar-sus Irmağı’ndaki Büyük Iskender gibi suyun içindeyken ben gere-kirse suya atlamaya hazır iskelenin üzerinde çizgili mayomla bek-liyordum. O suya girdiğinde ben girmiyordum. Simon titreyerek iskele merdiveninden çıkıyor, bu arada kocaman sinekler insanı fena halde sokuyor ve sahildeki karnavalı andıran şamata başınızı döndürüyordu. Ben onun kurulanmasına yardım ederken o taşla-rın üzerine hasta bir adam gibi uzanıyordu. Fakat ısınıp rahatladı-ğında kızarmış gözlerini kocaman açarak kadınlara ve kızlara kar-

şı kabaca yaklaşılmaya başlıyordu; yemek sepetinden bir erik almak için eğilen her kız sanki bir Pasifae sunumu yapıyormuş gibi. Derken sadece evli değil, ayrıca nişanlı da olduğunu –nişan bir otelde verilen bir resepsiyonda herkesin gözü önünde yapılmıştı– unutarak kolumu dürtüyor ve boru gibi bir sesle bana, “Şu karının bacaklarını nasıl açtığına bir bak!” diyordu. Evli olduğu aklına bile gelmiyordu. Bunun yerine Lincoln Park yakınlarına park edilecek yeni bir Pontiac ihtimalini, sahip olduğu parayı ve ayrıca daha sonra başka bir yerde olacaklarla hiçbir ilgisi olmaksızın bir sokakta, bir binada, bir odada yapılabilecek şeyleri düşünüyordu. Kaba ve şehvetli oluyor, ensesini bir duvar gibi gösterecek şekilde başı önde, yumruk yemiş, ama yıkılmayıp sadece sinirlenmiş bir boksör misali yan yan yürüyordu.

North Caddesi plajında (plaj dense de, su kenarındaki kocaman, düz kayalardan başka bir şey değildi) Simon’ın yeni sınıfına veya yeni atılımına hitap eden bir şey yoktu; burası haşın, sert bir yerdi; delikanlılar külhanbeyi, fabrika işçisi, satış elemanı, kimisi Clark Sokağı fahişesi ve dans salonu çalışanı kızlar kavgacıydı. Bu yüzden Simon kelimelerini seçmeden ve tartmadan konuşuyor, teklifte bulunuyordu. “Senden hoşlandım. İlgilenir misin?” Dolambaçlı konuşmanın basmakalıp sözlerine başvurmada, doğrudan. Bu sözler belki o kadar münasebetsiz olmayabilir, ama damarlarını şişiren, çenesini kasan ve gözlerinin rengini neredeyse siyaha çeviren bu vahşi saldırı saygıyla karışık bir korku yaratıyordu. Kızlar her zaman ondan korkmuyorlardı; ondan güç yayılıyordu, yakışıklıydı; çıplak ayakları kimbilir panjurları kapatılmış hangi sıcak odaların döşemelerinde iz bırakmıştı. Daha bir yıl önce böyle sürtüklere dönüp de bakmazdı bile.

Şimdi her nereye gitse benim ulaşamayacağım bilgiler ediniyordu, fakat, sanırım, fedakârlıklar karşılığında sahip olduğu üstünlük ve ayrıcalıkları olmalıydı. Evet, onun gibi önemli şahsiyetler herkese tanınan bir hak olmayan öfkelere teslim olabilirlerdi. Senatonun önündeki zalim Commodus gibi tanrıyı oynuyorlar ya da düşüş aygıtlarının bir yerlerde örgü şişinde birikenilmekler gibi düşünce üzerine düşünce toplamaya başladığını bilerek Caracalla gibi binicilerle ve güreşçilerle yarışıyorlardı. Daha önce Chez Pa-

ree'de başına bir kadın şapkası koyarak soytarlık yaptığıında ya da beni akrobatik iki çıplak kızın taklit aletlerle ustalıklarını sergiledikleri bekârlar partisine götürdüğünde görme fırsatını bulduğum gibi Simon için de durum böyleydi. Sirk oyunlarından içki âlemlerine ve sonra başkalarının yaptığı şeyleri yaptı; ancak karakterinin güçlü olması sayesinde önemli rolleri her zaman o oynuyordu.

“Peki sen? Sen yatıyor musun?” diye sordu Simon bana. “Soruya bak! Senin katta yaşayan o yavru kim? Bu yüzden mi oradan taşınmıyorsun? Mimi, değil miydi adı? Yollu bir karıya benziyor.”

İnkâr ettim, ama inanmadı.

Mimi de Simon'a ilgi duyuyordu. “Onun içini kemiren ne?” diye sordu bana. “Helada ağladığını işittiğim oydu, değil mi? Ne için bu kadar şık olmak istiyor? Mesele nedir? Sirtında bir kadın var, ha?” Alaycılığına rağmen Simon'ı onaylamaya hazırdı, çünkü onda hoşlandığı ölçüsüz ve yasadışı bir yan olduğunu fark etmişti.

Simon, bununla beraber, tepeden tırnağa arsızlık ve mutlak umutsuzluk değildi. Yo, o ayrıca büyük bir numara da yapıyordu. Yazdı, işler yavaştı ve doğal olarak para kaybediyordu. Mükemmel bir iş kadını, hayli önemli bir destekçi, rehber ve danışman olan Charlotte onları sıradan bir evlilikten daha fazla birbirlerine yakınlatacak şeyi veriyordu ona. Simon'ın onunla savaşmasına, başından beri ona bağırıp küfretmesine, akıl almaz şeyler söylemesine rağmen Charlotte iyi dayanıyordu. Dikkatli bir gözlemci onun geri çekildiğini, sonra can alıcı, en önemli konuya geri döndüğünü görürdü, yani Simon'ın güçlü ve zengin biri olmaya yazgılı olduğu konusuna. Simon'ın ona, “Seni aptal fahişe!” diye bağırmasındaki acımasızlık bunun kanıtıydı. Charlotte bu hakarete Simon'a daha tedbirli olması gerektiğini ve böylesi şeylerin ancak şaka sayılabileceğini hatırlatan sinirli bir gülüşle karşılık veriyordu. Bunun üzerine Simon gözlerinde vahşi bir ışık parıldamaya devam ederken her seferinde eğleniyormuş gibi küçük bir kahkaha atıyordu. Böyle davranmak onun tabiatında vardı; yine de her iki tarafın duyguları birbirini incitme noktasına geldiğinde, bunlar şaka yollu bir sövüp sayma olarak geçirtilmezdi. Fakat Charlotte'un birinci hedefi ve çabalarının nedeni evliliklerinin temelini bir servet kazanarak berkitmekti. “Simon'da tam bir işadamı yeteneği var,” diyor-

du bana. “Şu anda yaptığı şey –bunları söylediği sırada Simon para kazanmaya başlamıştı– bir şey değil.” Bu lafları, bazen, cinsiyet ayrımının olmadığı bir ciddiyetle söylüyordu; kendisine yakarılan güç çok büyüktü. Ne erkekti ne kadın. Macbeth’in karısının yakarırken, “Alın benden kadınlığımı!” dediği gibi. Haşın bir şey için yapılan ve ruhu cinsiyetsiz yapan haşın bir yakarı.

Ne Charlotte’un ısmarlama kişiliğinin ayrıntıları olan kadınca süslerinin, incik boncuğunun ne bir daireyi döşediğinde dekorasyonunun ne de Simon’ın ona kabaca davranmasının gerçekten bir önemi vardı. Ama banka, borsa, vergiler söz konusu oldu mu, baş başa verip bunları tartışıyor, kılı kırk yaran hesaplar yapıyor ve gerçek bir egemen edasıyla birbirlerine sırlar açıklıyorlardı; evlilikleri gerçekte bu temeller üzerinde duruyordu. Charlotte’un sürekli olarak kendi kendine “My Blue Heaven” ve “A Faded Summer’s Love” gibi şarkıları ıslıkla çalıp söylemesine, tırnaklarını cilalamasına, saçlarını düzeltmesine rağmen kendini büsbütün bu boş işlere bırakmış değildi. Bu elbette bir fayda sağlamazdı. Yine de bunlara hakkını, hatta daha fazlasını veriyordu. Yüksek topuklar, ince çorap, abiye giysiler, şapkalar, küpeler, tüyler, özenli makyaj, artı elektroliz,⁹ inceltici kremler ve hayranlığın yöneleceği yerlere takılan gizli iğneler. Bu hususta hiçbir şeyi ihmal etmiyordu; gayet ağırbaşlı ve fevkalade güzeldi. Fakat sabırsız ve önemsiz şeyleri küçümseyen boyalı ağzından farklı olan boyasız ağzına bakmak bunlara kesinlikle inanmadığını göstermeye yetiyordu. Evlenmek için bir okul çocuğunu seçmiş olamayacağı gibi piyanosunun üzerine konan partiyonları süsleyen resimlerden de genç bir adamı seçmiş olamazdı; sıkı sıkıya bağlı olduğu tutkuları vardı ve hedefinden milim sapmadan bayağılığın, pervasızlığın, acımasızlığın ve skandalın sınırları görmeye hazırlanıyordu. Fakat kendi yüreğine danıştığından bunları zaten biliyordu ve çoğunun gerçekleştiğini görmek için çok fazla beklemesi gerekmiyordu; bunlar ilkin kafasında doğuyor ve Charlotte hepsini kafasında hallediyordu.

Simon bu tuhaf durumda kayıtsız şartsız onu destekliyordu. “Altı kadını üst üste koysan beyin ve yetenek bakımından bir Charlotte etmez. Charlotte yüzde yüz doğrudur, asla hile yapmaz.

9 Kalları temelli yok etmek için küçük bir elektrik akımı kullanılması yöntemi.

Kimse onun kadar iyi kalpli değildir –bunda büyük bir doğruluk payı vardı– ve sana da çok sempati duyuyor, Augie,” diyordu bana. Bunu beni Lucy Magnus’la flört etmeye ikna etmek için söylüyordu, nitekim çok geçmeden kabul ettim. “Ana’ya öteberi göndermeye devam ediyor. Onu bir ailenin yanına yerleştirmeyi düşünüyor. Onun fikri bu. Ana Yaşlılar Yurdu’ndan bugüne kadar hiç şikâyetçi olmadı. Oradaki arkadaşlık ona iyi geliyor. Sen ne dersin?”

Arabayla şehirde dolaşırken bazen durup Ana’yı ziyaret ediyorduk. Çoğu defa binanın önünden geçip gidiyorduk. Simon’layken asla hedefinizin neresi olduğunu bilemezsiniz. “Atla,” dediğinde büyük bir ihtimalle nereye gideceğini kendisi de bilmiyor, henüz ne olduğunu anlamadığı bir ihtiyaca cevap veriyordu. Belki yiyecekti peşinde olduğu şey, belki kavga arıyordu, belki bir felaket, belki arkalardan işaret eden bir kadın veya bir iş siparişi, bir el birlardo oyunu, bir avukat bürosu, jimnastik kulübünde bir sauna. Bu yüzden muhtemel duraklar arasında Arthington Sokağı’ndaki Yaşlılar Yurdu da vardı.

Gri taş bir yapıydı burası, eşiğin hemen önünde uzanan verandada iki peyke bulunuyordu. İçeride de peykeler vardı. Bir toplantı salonu veya okuma odası gibi döşenmişti, bütün ortak alanlar çıplaktı; ancak pencerelerin perişan durumu yabancıların içeriği görmesini engelliyordu; camlar pislik içindeydi ve muhtemelen duvar değil de pencere olduğundan emin olmak için dokunan insanların parmak izleriyle doluydu. Eski evdeki tehlike yaratabilecek her şey ortadan kaldırılmıştı; böylece şömine rafının olduğu yerde şimdi bir alçı izi ve eşiklerin olduğu yerlerde mantardan alçak bir çıkıntı. Fakat körler ortalıkta çok dolaşmıyorlardı. Oturuyorlar ve sohbet eder gibi görünmüyorlardı; öyle ki çok geçmeden boş zamanların kötü geçmekte olduğunu anlıyordunuz. Einhorn’un fırtınalı günlerinde bu durum hakkında bir şeyler öğrenmiştim. Ya da zihinsel değil, ruhsal durumlar hakkında, her şeyi kabullendiğiniz halde neden bir şeylerin canınızı yaktığını bile bilmemenin iğrençliği hakkında.

Yurt müdürü ve karısı yurttaki kalanları çok iyi beslediklerini söyleyerek övünüyorlardı; bir sonraki mönünün mutfaktan gelen kokularından bildiğiniz bir gerçek.

Genel olarak Ana'nın sade bir kadın olmasını büyük bir şans olarak görüyordum. Kendi kendime diyordum ki eğer burada huzur bozucu veya kavgacı biri olsaydı –nasıl olmayabilirdi?– bu kurumun mahremiyetinde çok korkunç şeyler cereyan edebilirdi. Fakat Ana yıllar yılı içinde kopan fırtınaları bastırmaya ya da fırtınaların yoluna çıkmamaya alışmıştı ve büyük bir ihtimalle Simon'ın ziyaretlerinden diğer pansiyonerlerin ziyaretlerinden duyduğundan daha fazla rahatsızlık duymuştu. Çünkü Simon ona nasıl davranıldığını kontrol etmeye gelmişti ve çok haşın bir sorgulama yöntemi vardı. Kendisi aracılığıyla Arthur Magnus'tan toptan fiyatına şilte almayı uman yurt müdürüne karşı çok sert davranıyordu. Simon onu gözeteceğine söz vermişti. Fakat tehditkâr bir tavırla her şeye zart zurt ediyor, hiçbir şeyden memnun olmuyordu. Ana'nın oda arkadaşları olmasına karşı çıkıyor, özel bir oda temin edildiğindeyse mutfağın gürültü ve kokusundan yakınıyor; hiçbir şeye teşekkür etme gereğini duymuyordu. Sonra, bir yaz gününü öğleden sonra Ana'yı yatağında oturmuş Roosevelt kampanyası için rozet hazırlarken bulduk; yüz tanesini on sente hazırlıyor ve seçim bölgesindeki parti delegesinin cömertliği sayesinde haftada birkaç dolar kazanıyordu. Ev işlerinin yıprattığı beceriksiz elleriyle Ana'nın pirinç iğneleri bulmaya ve kucasına konmuş iki nesneyi bir araya getirmeye çalıştığını gördüğünde Simon büyük bir öfkeye kapıldı, irkilen kadıncağız benim de onun yanında olduğumu bildiğinden araya girmemi sağlamak için dönüp beni arandı; bilmeden bir yanlış yaptığını düşünerek korkmuştu da.

“Kükremeyi bırak, Tanrı aşkına!” dedim.

Ama onu sakinleştirmek mümkün değildi. “Ne demek istiyorsun! Bak, ona ne yaptırıyorlar! Nerede o orospu çocuğu?”

Müdürün karısı ev kıyafetiyle koşup geldi. Saygısını korumak istiyordu, ama yaltaklanmaya da hiç niyetli değildi; beyaza kesmiş yüzünden kavgaya hazır olduğu okunuyordu; titriyordu ama metin bir sesle, mağrur bir tavırla konuşuyordu.

“Bundan siz mi sorumlusunuz?” diye kadına bağırdı Simon.

Kadın, “Bayan Marsh yapmak istemediği hiçbir şeyi yapmaya zorlanmadı. Teklif ettik, o da kabul etti. Elinde onu meşgul edecek bir şeyin olması ona iyi gelir.”

“Teklif mi ettiniz? Hayır demeye korkan insanlara nasıl teklif yapılır, biliyorum. Şunu iyi bilin ki annem saati on, yirmi, otuz sent veya bir dolar karşılığında hiçbir iş yapmayacak. İhtiyacı olan bütün parayı ona ben veririm.”

“Böyle bağırmanıza gerek yok. Bunlar çok hassas insanlar, kolaylıkla rahatsız olurlar.”

Koridorda birçok körün durup toplandığını, mutfaktaki hırpani ve pasaklı aşçının elinde bıçakla başını et kesme tahtasından kaldırıp bizden yana döndüğünü gördüm.

“Simon, bunu *ben* istedim, *ben* rica ettim,” dedi Ana. Ses tonunda bir inandırıcılık, bir ağırlık yoktu; bunu hiçbir zaman becerememişti; tecrübesizdi.

“Sakin ol,” dedim Simon’a; bu sözlerimin kardeşim üzerinde biraz etkisi oldu.

Öyle görünüyor ki Simon bundan böyle kalbinden geçenleri öfkelenmeden ifade edemeyecekti. Balaam gibi haksız yere sağa sola hayır dualar ediyor ya da lanet okuyordu, fakat kılavuz olarak keyfi kararlarından başka onu geri döndürecek bir dış gücü yoktu. Bu yüzden kendisine nasıl davranılacağını düşünmeden Ana’yı savunmak için konuşamazdı.

Sonra Charlotte’un Ana’ya verdiği eşyaların, ayakkabıların, el çantalarının, giysilerin yerinde durup durmadığını görmek için dolaba gitti ve daha iriyarı birinden gelen ve Ana’nın üstünde iyi durmayan hafif bir mantonun eksikliğini hemen fark etti.

“Nerede bu manto? Ne yaptınız mantoyu?”

“Kuru temizlemeye gönderdim. Anneniz üstüne kahve döktü,” diye açıkladı müdürün karısı.

“Öyle oldu,” dedi Ana, berrak, ahenksiz sesiyle.

Ve kadın, “Geri geldiğinde mantoyu daraltırım, omuzları düşüyor,” diye ilave etti.

Simon’ın yüzünden öfke ve tiksinti akıyor, sesini çıkarmadan dolaba bakmayı sürdürüyordu. “Tadilat lazımsa annemin bunu iyi bir terziye yaptırabilecek gücü var. Ben onun iyi görünmesini istiyorum.”

Ana için parayı Simon her seferinde tek dolarlar halinde bırakıyordu ki ona verirlerken aldatmasınlar. Müdüre ve karısına ger-

çekten güvenmediğinden değil, istiyordu ki onların dürüstlüğüne tam olarak güvenmediğini anlasınlar.

“Her gün yürüyüşe çıkmasını istiyorum.”

“Kural bu, Bay March.”

“Bir kuralın ne anlama geldiğini biliyorum. İstedığınızde uyar-sınız,” diye araya girdim alçak bir sesle ve Simon, “Doğru. Sakin ol. Ana’nın haftada en az bir defa kuaföre gitmesini istiyorum,” di-ye devam etti.

“Kocam bütün hanımları bir arada arabayla götürüyor. Onları birer birer götüremez.”

“Öyleyse bir kız tutun. Haftada bir defa anneme eşlik edecek li-seli bir kız bulamaz mısınız? Ben parasını öderim. Anneme özen gösterilmesini istiyorum. Yakında evleniyorum.”

“Sizi memnun etmek için elimizden geleni yaparız, efendim,” dedi müdürün karısı. Simon alayın farkında olsa da hiç istifini bozmadı, dik dik baktı, kendi kendine konuştu ve şapkasını alıp, “Hoşça kal, Ana,” dedi.

“Güle güle, güle güle, çocuklar.”

“Şu ıvır zıvırı da kaldırın ortadan,” dedi Simon, yatak örtüsünü çekerek rozet iğnelerini ortalığa saçtı.

Simon çıktı ve kadın kekre bir ses tonuyla bana, “Umarım en azından Roosevelt onun için yeterince iyidir,” dedi.

Havalar soğuduğunda Simon para kazanmaya başladı ve işler yoluna girdi. Simon'un morali yükseldi. Düğün büyük bir otelin dans salonunda verilen bir resepsiyonla yapıldı ve kortej Simon'la Charlotte'un ilk gecelerini de geçirdikler kurum yöneticisinin süitinde hazırlandı. Ben Simon'ın nedimi oldum, Lucy Magnus da gelinin nedimesi. Simon benimle birlikte smokin kiralamaya geldi; sonra giysinin vücuduna oturmasından öyle hoşlandı ki hemen satın aldı. Düğün günü Mimi kolalı gömleğimin yaka düğmelerini iliklememde ve kravatımı bağlamamda bana yardım etti. Komşum Kayo Obermark çıplak ayaklarıyla benim yatağıma oturmuş Mimi'nin evlilikle ilgili şakalarına gülerek bizi seyrediyordu.

"Gören de senin evlendiğini sanır," dedi Mimi. "Sen de yakında damat olmayı planlıyorsun, değil mi?"

Ceketimi kapıp koştum, çünkü gidip Ana'yı almam gerekiyordu. Bu amaçla Pontiac'ı almıştım. Ana benim sorumluluğumdaydı; ona göz kulak olmam gerekiyordu. Simon, Ana'ya kara gözlüklerini taktırmamı tembih etti. Buz gibi, rüzgârlı bir havaydı; gölün yeşil sularından yükselen dalgalar Gezi Yolu'nun, kayalıklarına çarpıp bembeyaz köpürüyordu. Sonra klasını, Olimpik ağırlığını gururla afişe eden ve mermer süslemeleri giderek daha etkili olmaya çalışan otele vardık; şurada içine çiçek konamayacak kadar koca-

man bir vazı, burada mermere oyulmuş bir figür, başka bir tarafta beyaz ferforje bir sanat eseri; içerde konforlu bir sıcaklık; arabayı park ettiğim yer altı garajında bile bu ipeksi sıcaklık hüküm sürüyordu. Bembeyaz asansörden çıktığınızda kendinizi pespembe bir Elhamra'da, yaldızlı ve fildişi rengi gözenekli tavanlar, tropik bitkiler, ayak seslerini boğan halılar, çok geniş iç mekânlarla karşı karşıya buluyordunuz; her nereye baksanız tek amacın insanı konfor içinde yaşatmak –bedene değerli bir şeymiş gibi davranmak, yıkamak, kurulamak, pudralamak, bebekler gibi bir uykuya hazırlamak, taşımak, beslemek– olduğunu hissediyordunuz. Schörnbrun'a ve Madrid'de Bourbonların sarayına gitmiş, gücün dekoru olarak bütün bu süslemeleri görmüştüm. Fakat başka bir nedeni olmaksızın, güç için lüks, bu tamamen farklı bir şeydir. Ancak, dizginlenmemiş bütün arzular, ne olursa olsunlar, amaçlarının büyük olması kaydıyla, her zaman bir esrar yumağıdır ve her zaman başka nedenlerin arkasına saklanır. Peki, bu gücün üzerimizde nasıl bir etkisi olur? Biliyorum ki, söz gelimi, Venedik veya Roma gibi eski şehirlerde, büyük adamların bir zamanlar dibinde oturduğu heybetli duvarların yanından geçerken bir noktadan, kornea üzerindeki bir benekten, beyaz, neredeyse yok hükmünde bir zerrecikten başka bir şey olmadığım duygusuna kapılırdım. *Optimati*'nin¹ gözünde ben buydum. Bize sanat eserleri ve birçok asalet işareti bırakan geçmişin bu olağanüstü büyüklüğünü ne kadar takdir etsem de onun büyüklüğü altında ezilmeyi hiç istemiyordum. Fakat işçi ve teknisyen ordularıyla, lüksün çağımızdaki biçiminde olayların kendisi, seçkin ürünler ve birey yaklaşık olarak bile onların toplam büyüklüğüne eşit değildir. Sonunda büyüklük payesine ulaşan şeyler hiç eksilmeyen sıcak sularıyla hamamlar, devasa klima sistemleri ve girift makinelerdir. Hiçbir muhalif büyüklüğe izin verilmez ve huzur bozucu unsur bunları kullanmayarak bu şeylerin gücünden yararlanmayan ya da bunların sağladığı hazzı reddeden kişidir.

Bütün bunlar hakkında ne düşündüğümü hâlâ bilmiyordum. Onlardan yana mıydım, yoksa onlara karşı mıydım, hâlâ kafam net değildi. Fakat insan nasıl olur da karşı olmaya karar verir ve bu ka-

1 (Lat.) *Optimati*. Eski Roma'da asiller.

rarında sebat eder? Ne zaman seçer, ne zaman seçilir? Biri sesler işitir, diğeri bir aziz, bir lider, bir hatip, bir Horatius, bir kamikaze-dir – biri *Ich kann nicht anders*²... Tanrı yardımcım olsun! der. Pe-ki, başka türlü yapamayan kişi neden ben oluyorum? Reddedeme-yecek bir bahtsız insanlık tarafından gizli bir görev mi verilmiş-tir? Sanki insanlığın büyük bir çoğunluğu sürekli vazgeçemeyece-ği bir şeyden yüz çevirmiş de birini ona sadık kalmakla görevlen-dirmiş gibi. Örnek biri olmak her halükârda çok zordur.

Muhtemelen Simon benim bu türden etkilenebilir biri olduğ-u mu ve bir örnek olabileceğimi hissetti. Çünkü Tanrı bilir ne kadar çok terk edilmiş, serbestçe dolaşan ve tutunacak bir yer arayan il-ke vardı. Bu yüzden Simon benimle başlamak istiyordu.

Simon'a göre Charlotte'tan bile daha çok parası olan Lucy Mag-nus'la evlenmeliydim. Bana çizdiği gelecek böyleydi. Hukuk Fakül-tesi'ndeki hazırlık kurslarını tamamladıktan sonra da gündüzleri onun yanında çalışırken geceleri John Marshall'ın hukuk okuluna devam edebilirdim. Kayıt paramı ödeyecek ve bana haftada on se-kiz dolar verecekti. Eninde sonunda onun ortağı olabilirdim. Ya da onun işi bana uymazsa ortak sermayemizle emlak işine girebilirdik. Veya imalat işine. Ya da hukukçu olmayı seçersem yaralanmaları takip edip mağdurları dava açmaya teşvik eden bir avukat, dalave-rci bir avukat, mafya üyesi bir avukat ve üç paralık davalara giren bir düzenbaz olmama gerek kalmayacaktı. Lucy Magnus'un kocası olarak elime geçecek parayla değil. Ayrıca, her ne kadar kızın tuva-letinin açığa çıkardığı köprücük kemiklerinden ve fazla istekli ol-masından Simon hoşlanmasa da Lucy güzel bir parçaydı. Ona kur yaptığım sürece Simon arkamda olacaktı. Masrafları dert etmeme gerek yoktu; onu bir yerlere götürmem için Pontiac'ı bana verecek, aile içinde erdemlerimi övecek, önümdeki engelleri ortadan kaldı-racaktı. Bütün yapacağım oyunbozanlık etmemek ve elimden geldi-ğince Lucy'nin anne babasının beni arzu ettikleri gibi bir damat ola-rak görmelerini sağlamaktı. Bundan kolay ne vardı?

Simon'ın vali süitindeki odasında yalnızdık; beyaz duvarlı, lamb-rileri yaldızlı bir oda, ipek halatlarla asılı ağır aynalar ve XIV. Lou-

2 (Alm.) "Başka türlü yapamam." Söylendiğine göre Martin Luther'in 1521'de Worms Konseyi'nin önüne çıkmaya hazırlanırken söylediği sözler.

is tarzı bir yatak. Simon cam duş kabininden çıktıktan sonra Şark işi kalın bir havluyla kurulanıp, siyah çorap ve kolalı gömlek giydi; şimdi purosunu tüttürerek yatağa uzanmış ciddi ve incelikten yoksun bir tavırla bana bunları açıklıyordu. İri vücuduyla göbeği açık vaziyette boylu boyunca uzanmıştı. Bana konfor ve lüksü değil, ne seçeceğime karar veremeyerek zamanımı boşa harcamamayı, onun gibi sert biri olmayı, önemli şeyler üzerine yoğunlaşmayı ve lüzumsuz şeylerin dikkatimi dağıtmasına izin vermemeyi öğrenmemi salık veriyordu. Onun düşündüğü şey buydu ve bir ölçüde ben de böyle düşünüyordum. Neden zengin bir adamın kızıyla evlenmeyecektim ki? Eğer her bakımdan Simon'ı taklit etmeyecektiysem, hayatımı biraz farklı bir şekilde düzenleyebilir miydim? Bu tantana trenine binmenin başka yolu yok muydu? Lucy kuzininden farklıysa, neden olmasındı? Bunu dikkate alma ve Simon'ın önerilerinden yararlanma fikrine soğuk bakmıyordum. Direktiflerine uyuyor; duruma resmiyet kazandırmak için sonuna kadar giderek iyi bir karşılık elde etmek için hayli zaman harcıyordum. Ayrıca söylemeliyim ki bunu yapmayı Simon'a olan sevgim ve tamamen katılmıyor olsam da görüşlerinin bende uyandırdığı heyecan nedeniyle de istiyordum. Ancak onun kendince çok çok önemli olan adımlarını izleyebilecek kadar iyi değildim ve dile getirilmemiş ya da bir şekilde yetersiz nedenlerle ona karşı çıkmama neden olan inatçılığım sona ermiş gibi görünüyordu. Ona karşı gelmediğimden Simon benimle alışılmadık bir sevecenlikle konuşuyordu.

Giyinmesini tamamlamak için yuvarlanarak yataktan inerken, "Artık talihimiz döndü, seninle benim," dedi. "Ne zaman akıllı başında davranmaya başlayacaksın diye merak ediyor ve hep bir ser-seri olup çıkacağından korkuyordum. Al şu düğmeyi, yakama tak. Kaynanamın hediyesi. Tanrım! Nasıl bulacağım iskarpinlerimi? Hay bu pelür kâğıtlarının! Bir şeyi bulmanın imkânı yok. Şunlardan kurtulmalı. Valinin tuvaletine koysana şunları." Sinirli bir kahkaha patlattı. "Dünyanın kapıları henüz tam olarak kapanmış değil. Hâlâ yer var, giriş yolunu bulabilirsen. Dikkatle bakarsan bulabilirsin. Horner³ da neticede bir Yahudi ve muhtemelen hayata bizden daha iyi bir başlangıç yapmadı; adam şimdi vali."

3 Henry Horner: 1933-1940 yılları arasında Illinois valisi.

“Politikaya atılma niyetin var mı?”

“Belki. Neden olmasın? Olayların nasıl gelişeceğine bağlı. Artie Amca seçim kampanyalarına gerektiğince bağış yatığı için elçi olarak atanan birini tanıyor. Bu ona yirmi, otuz, hatta kırk bin dolara patlamıştır; zengin bir adam için para mı bu?”

Eski günlerdeki gibi bir elçi olmak artık düşünülemezdi –kur-naz suratıyla Floransa’dan gelen bir Guicciardini veya Venedik’e gelen bir Rus veya bir Adams– bu ekselanslar, imgeleri ülkelerinin halı üzerinde yürüyen gücünü temsil eden insanlarından Lima bo-ru hatlarına paslanmamaları için gomalaka üfleyen insanlara doğ-ru değiştiğinden beri yok olup gittiler.

Simon frakını giyip geriye kıvrıdığı parmaklarıyla beyaz man-şetini çekiştirerek ve boynunu sıkıan gömlek yakası içinde güç-lü boynunu rahat hareket ettirebilmek için çenesini yukarı kaldı-rarak aynadan aynaya gittiğinde, süiti kendisine layık bir yere dö-nüştürebilecek gücü vardı, hatta tahsis edildiği validen bile daha fazla; bu apaçık ortadaydı. Ve mademki aday bile olmadan bura-ya kadar gelebilmişti, öyleyse koşmadan veya politikanın can sık-ıcı yollarına dalmadan daha ileri gidebilirdi. Birdenbire yazgısı-nın değişebileceğine inanmaya başlamıştı, ben de insanın doğuşla belirlenmiş sınırlar dışına çıkamayacağını varsaymanın yanlış ola-cağını hissediyordum. Bu size askerde anlatılacak olan şeydir. Si-mon’ın perdeleri indirdiği ve omuzlarını dikleştirip kibirle aynala-ra yaklaştığı zamanki duygularını ya da Dauphin’in atının⁴ ruh halini tam olarak paylaştığımı söylemiyorum, ama onun yanınday-ken şimdi kendimi her zamankinden daha az köşeye sıkışmış his-sediyordum ve başkalarının yaptıkları bana o kadar anlaşılmaz gel-miyordu.

Her neyse, insanlar aşağıda bekliyorlardı ve Simon yavaştan alı-yor, katiyen acele etmiyordu. Charlotte elinde uzun saplı çiçek-ler, yüzünde tülü ve bütün diğer dantelleriyle gelin biçiminde ko-caman bir bina gibi odaya geldi. Onunlayken bir erkeği, Lukre-tus’un bizden ölüm düşüncesine boyun eğmemizi istediği tarzda, aşk bağlarıyla bağlamayı mümkün kılan perdenin gerisinde çok az şey gizlenebilirdi. Charlotte’un ağzını –her ne kadar diğer kadın-

4 Shakespeare’in *V. Henry*’sine gönderme.

lar gibi biçim uğruna boyamamış olsa bile—, pratik havasını görmek ölümle ilgili her şeyin peşinen kabul edildiğini anlamak için yeterliydi. Samimiyeti ona bir tür soyluluk veriyordu. Fakat odaya girdiğinde valilerin veya elçilerin sütlerine uygun bir havası vardı; Simon ne yaparsa yapsın ona geri dönecekti.

“Herkes hazır. Siz ne yapıyorsunuz?”

Bana söylüyordu bunu, çünkü Simon’ın dublörü olan ben dururken hiçbir durumda onu suçlayamazdı.

“Giyiniyor, bir yandan da Augie’yle laflıyordum,” dedi Simon. “Daha zaman var. Bu acelen ne? Hem ayrıca, gelmene gerek yoktu, telefon edebilirdin. Bak, tatlım, hiç endişelenme; harika görünüyorsun, her şey iyi olacak.”

“Evet, benim gözetmem şartıyla. Şimdi aşağı inip davetlilerle konuşur musun?” dedi Charlotte o buyurgan ses tonuyla.

Yatağın üstüne oturup yiyecek firmasına, müzisyenlere, çiçekçilere, yönetime, fotoğrafçıya telefon etti, çünkü her şeyi sıkı sıkıya kontrol altında tutuyor ve kimseye güvenmediğinden bütün düzenlemeleri kendi yapıyordu; beyaz ayakkabılı ayakları bir sandalyenin üstünde, dizinde bir kırlent hesaplar yapıyor, fotoğrafçıyla pazarlık ediyordu; son anda bile fiyatları indirmenin peşindeydi. “Dinle, Schultz, beni kazıklamaya kalkışırsan, bir daha Magnuslardan herhangi bir iş alamazsın; unutma, biz kalabalık bir aileyiz.”

“Augie,” dedi Simon odadan çıktığımızda, “Lucy’yi daha sonra yemeğe götürmek için arabayı alabilirsin. Herhalde paraya da ihtiyacın vardır, işte sana on papel. Ana’yı taksiyle eve gönderirim. Saat sekizde seni büroda bekliyorum. Ana sana satın almanı söylediğim kara gözlükleri takıyor mu?”

Ana hiç itiraz etmeden gözlükleri takmıştı, ama beyaz bir baston taşıdığını görmek Simon’ın canını sıktı. Baston bacaklarının arasında, Anna Coblin’le birlikte salonda oturuyordu; Simon bastonu almaya kalktığında Ana buna direndi.

“Ana şu bastonu bana ver, Tanrı aşkına! İnsanlar ne düşünecekler? Fotoğraf çeken insanlar olacak.”

“Olmaz, Simon, insanlar bana çarparlar.”

“Çarpmazlar, Kuzin Anna yanında olacak.”

“Bırak, kalsın,” diye araya girdi Anna.

“Ana bastonu Augie’ye ver, o ona göz kulak olur.”

“Vermek istemiyorum, Simon.”

“Ana, her şeyin güzel görünmesini istemiyor musun?” Ana’nın bastonu kavrayan parmaklarını gevşetmeye çalıştı.

“Kes şunu!” dedim ve Kuzin Anna alev alev yanan somurtuk yüzüyle ona mır mır bir şeyler söyledi.

Simon ona, “Kapa çeneni, kaz kafalı!” dedi. Gitti, ama giderken bana bazı talimatlar vermeyi ihmal etmedi. “Al şu sopayı Ana’nın elinden. Kendimizi aptal durumuna düşürüyoruz!”

Bastonu Ana’dan almadım tabii, Kuzin Anna’yı yatıştırmak ve Ana’nın hatırı için kalmasını rica etmek zorunda kaldım.

“Para seni meşuga⁵ yapıyor,” dedi Anna, konforlu salona öfkeli bakışlar atarak; olanca ağırlığı ve uzun boyuyla korsesi içinde gergin oturuyordu.

Yumuşak başlı insanların bazen nasıl sürprizler yaptığına şaşarak Ana’nın iradesini göstermesini onaylıyordum. Neyse, Simon girdiği her kavgayı tamamen erdiremeyecek kadar meşgul olduğundan işin peşini bıraktı; şimdi balo salonun başka bir köşesinde, törenin hazırlandığı bölümündeydi. Etrafta dolaşıp davetlilerin arasında tanıdığım biri var mı diye baktım. Simon, Arthur da dahil Einhornları davet etmişti. Illinois Üniversitesi’nden mezun olan Arthur Şikago’daydı ve belli bir şey yaptığı yoktu. Zaman zaman onu South Side’da görüyor ve Frazer’in çetesiyle düşüp kalktığını biliyordum; dediklerine göre Fransızcadan şiir çeviriyormuş. Einhorn onu entelektüel girişimlerinde desteklemeye her zaman hazırdı. Kısacası Einhornlar balo salonundaydı; gri renkli bir tür askerî ceket giymiş olan yaşlı adam eskiden bu insanlarınkiyle karşılaştırılabilir bir zenginliğe sahipken şimdi sermayenin el değiştirmesini özel bir hınç duymaksızın, anlayışla seyreden biri gibi görünüyordu. “Bu frakla çok iyi görünüyorsun, Augie,” dedi bana. Arthur gülümserken Tillie yüzümü esmer elleri arasına alarak beni öptü. Olağanüstü bir zarafetle davranmayı biliyordu, fakat bunu her zaman dalgınlıkla yaptığı izlenimini uyandırıyordu insanda.

Sonra Happy Kellerman’la karısına hoş geldin demeye gittim; kadın karnı biraz şişkin, tepeden tırnağa incilerle, incik boncuk-

5 Yidiş dilinde deli, çatlak.

la süslü, zayıf, ufak tefek bir sarışındı. Sonra Beş Özellik'le Cissy'yi gördüm. Simon anlaşılması kolay sebeplerle, kısmen Cissy'ye ayrıldıklarından beri ne kadar yol aldığını göstermek ve kısmen de Beş Özellik'i zalim bir karşılaştırma yapmaya zorlamak için, onları davet etmişti. Ama Cissy sinsiliği ve kıskırtıcı kadınca özellikleri, derin dekoltesinden görünen birbirine bitişik dolgun göğüsleri sayesinde bu saldırıyı boşa çıkarttı. Ağzını açıp çok az konuştuysa da bu arada dilini yumuşakça göstermekten geri kalmadı. Beş Özellik kuzenler arasında bir uzlaşma sağlamak için gelmişti. Cissy ona Iskit saçlarını farklı bir şekilde taramayı öğretmişti; saçı şimdi gözlerinde yanan alaycı ışığı değiştirmeksizin pürüzlü alınının üzerine daha fazla düşüyordu; bu yırtıcı yeşil her zaman Beş Özellik'in düşündüğü her şeyi ifade ediyordu. Simon'ın görmeye davet ettiği zenginliğe eş değer bir zenginliğe sahip olduğunu göstermek için heybetli bedenine o da bir frak geçirmişti. Dişetlerine gömülü dişleri ve yeşil gözleriyle etrafa gülümsüyordu. Belli ki Cissy dizginleri ele almış, Polonya çamuru içinde birlerini boğazlayan Rus ve Alman cesetlerini doldurduğu yük arabalarını sürmüş olan ona görgü kurallarını öğretiyordu. Ona hocalık ediyordu. Gelgelelim gülümsemesiyle ve fısıltılarıyla onun sırtına dokunmasını ve okşamasını engelleyemiyordu. "Bunda ne kötülük var, tatlım?" diye soruyordu Beş Özellik.

Derken düğün müziğinin ilk notaları işitildi. Ana'nın sunağın yakınındaki çiçek kafesinin içinde bulunan kapitone bir peykeye oturtulmak üzere götürülmesine nezaret ettim; Coblinler yanındaydı; sonra gelin alayında, Lucy Magnus'un yanında bana ayrılan yere döndüm; törenin yıldızları beyaz bir halının üzerinde ilerliyorlardı; en önde gül serpen çocuklar, arkada Charlotte'la babası, Bayan Magnus ve Charlie Amca, sonra Simon ve onun yanında Lucy'nin Michigan Üniversitesi'nin a takımında savunma oyuncusu olan hantal kardeşi Sam. Tören boyunca Lucy hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmayan manidar bakışlarla beni süzüp durdu; yüzükler takıldığında alkışlar ve çığlıklar arasında Simon dönüp Charlotte'u öperken Lucy gelip koluma girdi. Büfeye gittik; kabı on dolar; dönem için fahiş bir fiyat. Fakat yemek boyunca rahat rahat oturmama izin vermediler. Bir teşrifatçı gelip çağrıldığımı

haber verdi ve önüne düşüp beni salonun arka tarafına götürdü. Beş Özellik öfke içindeydi ve çekip gitmek üzereydi çünkü Cissy ile onu bir sütunun arkasındaki küçük bir masaya yerleştirmişlerdi. Bundan Charlotte'un mu yoksa Simon'ın mı sorumlu olduğunu hiç öğrenemedim. Her ikisi de bunu yapabilecek tıyneteydi. Hangisi yapmış olursa olsun Beş Özellik fazlasıyla içerlemişti.

“Sen üstüne alınma, Augie. Sözüm sana değil. Beni davet etmedi mi? Geldim. Ona mutluluk diledim. Fakat bir kuzene böyle mi davranılır? Bu olmadı. Ben istediğim her yerde yiyebilirim. Tanrı'ya şükür, onun yemeğine muhtaç değilim. Haydi, tatlım, gidiyoruz.”

Tartışmanın işe yaramayacağını bildiğimden Cissy'nin kürkünü getirmeye gittim ve kafamda başarının ölçüsü olarak kabalık ve hıncını diri tutmanın yöntemleri üzerine yeni yeni doğmakta olan fikirlerle onları garaj asansörüne kadar geçirdim. Cissy asansöre binerken, “Kardeşine tebriklerimi ilet. Karısı acayip güzel,” dedi.

Fakat bu benim aracılık yapacağım bir oyun değildi; bu yüzden Simon onların neden gittiklerini heyecanla sorduğunda, kayıtsız bir tavırla, “Zamanları olmadığı için kalamadılar. Sadece tören için gelmişler,” dedim. Ona o zevki yaşatmak istemedim.

Fakat beni dahil ettiği daha önemli diğer oyuna gelince, onu sapına kadar oynadım; Lucy ile öpüşüp koklaştığımız gece kulüplerine, sosyal kulüp danslarına, gösterilere, gece maçlarına gittim. Lucy, son sınırı aşmamak şartıyla hareketlerinde son derece özgür biriydi, çekincesi, kısıtlaması yoktu; onun durduğu yerde ben de duruyordum. İnsanın kendine duyduğu saygının ne tür biçimlere bürüneceğini asla bilemezsiniz, özellikle de hayatın nasıl yaşanacağına dair kuralları çok fazla olmayan insanlarda. Bana izin verilen her şeyin tadını çıkardım ve bu sınırlar içinde kendim olarak kaldım. Buna karşılık diğer bakımlardan o kadar kendim değildim ve bu çok rahatsız ediciydi; bazen beynimin üzerinde öyle büyük baskı yapıyordu ki uyum yapabilme kapasitemin sonuna geldiğimi fark ediyordum. Ama bunu göstermiyor olmaktan gurur duyuyordum. Bu yüzden eğer bir pazar akşamı, yemekten sonra Charlie Amca'nın evinde, Bayan Magnus –bir ucu bir halı torbanın içinden çıkan– bir şal öreri, Lucy'nin kardeşi Sam boynundaki fular ne-

deniyle çenesi yukarıda, robdöşambri kalçasında çıkıntı yapar vaziyette, kafasına yapışmış saçlarını arada bir sıvazlayarak bir kenarda dikilirken şöminenin yanında, aile üyeleriyle bir arada görülürsem; eğer döviz tacirlerine zehir zemberek sözlerle saldırmaya henüz başlamamış olsa da Detroit ile Şikago arasındaki buz gibi boşluğu insanın iliklerinde hissettiren sahte ve güçlü liderlerin o can sıkıcı coşkusuyla konuşan Peder Coughlin'i⁶ dinleyen Charlie Amca'yla yan yana görülürsem; eğer orada şöminenin ışığında bir ayağını ileri uzatmış ve parmaklarını gömleğinin aralığından sokup göğsünün kıllarını çekiştiren Charlie Amca'nın karşısında görülürsem hiç de haset insanların inandığı gibi bir başarıya ulaşmış olduğum sanılmasın. Benim gıpta ettiğim şeyse, bundan hiç kuşku yok, berrak, gri camdan gördüğüm kartopu savaşı yapan; atıkları kartopları ya ağaçların koyu renkli gövdelerinde patlayan ya da birbirine dolaşmış dalları arasından geçip giden çocuklardı. Siyah yün elbisesi, dün gece cildini okşamam için gevşetmeme yardım ettiği jartiyerini ancak kapatan Lucy de içimdeki boşluğu doldurmaya yetmiyordu. Bir şekilde onu seviyordum, belki tutkuyla değil ama hiç önemsemediğim de söylenemezdi; izin verdiği ölçüde ona sarılıyor, aynı şekilde karşılık görüyordum; kulağımı yalayarak bana övgüler diziyor, sözler veriyor, şimdiden kocam diye hitap ediyordu.

Kadınların makul ve düzenli bir hayat kurmak için yapılan her şeyi tehlikeye atmak korkusuyla yasak arzulardan –düşünceli bakışlarında okunduğu gibi– duyduğu derin kaygı; Phedra'yı ağlatan ve tahriş edici giysilerini çıkarma isteği yaratan elem; bunları Lucy'de de görebilirdiniz. Bu onu beni seçme noktasına getirmişti. Ailesinin bakış açısına göre Simon'dan daha az tercih edildiğim açıktı. Onların asıl üzerinde durdukları nokta benim her konuda kendileri gibi olmaya istekli olup olmadığımды. Hiçbir zaman yeterince ikna olmuyorlar ve referanslarıma yeniden yeniden incelemek istiyorlardı hep, sanki West Point Askeri Akademisi'ndeymişim de her şeyin tertemiz ve yerli yerinde olup olmadığını görmek istermiş gibi, deyim yerindeyse, çat kapı odama dalıyorlardı.

6 Charles Edward Coughlin (1891-1979): Ekonomik ve politik konulara değinen konuşmalar yaptığı radyo programıyla 1930'larda ünlenmiş Katolik bir rahip.

Beni Lucy savunuyordu; düzensiz fakat dikkatli bir gözlemci olarak bildiğim kadarıyla, bu Lucy'nin onlara ilk karşı geliyordu. Kaçıp Crown Point'te evlenmeyi teklif ettiğimde kesinlikle reddetti; onunla Charlotte arasındaki farkı görebiliyordum. Ayrıca Simon'la benim aramdaki farkı da unutmamalıydım; Simon, Charlotte'u kaçırmaya ikna edebilirdi. Eğer Lucy bana şimdiden "kocam" dıyorsa Mimi Villars, iltifat etmeyi aklından geçirmeksizin, Lucy'nin bütün o kadınca gürültü patırtıdan uzak bir eş olduğunu söylüyordu. Bir başka deyişle, minimum cinsellik, sıfır sorun. Lucy, bende ki kaynağını keşfettikten sonra belayla flört etmedikçe tabii.

Fakat başkalarını etkilemek şöyle dursun, Renlinglerin evinde ki gibi, kendim etki altındaydım. Bundan kurtulmalıydım; oluşturulacak bir kişiliğim, sürececek bir arabam, harcayacak param, giyecek elbiselerim vardı ve bütün bunları sevdiğim için mi yoksa arzuladığım için mi yaptığımı tam olarak anlamadan işimi yapıyordum. Lucy'nin babası sabahın ikisinde bizi oynasırken yakalamış olsa da; babasının evi boydan boya parmak uçlarında geçmesi gerekmişti; ışıklar yandığında bize doğru asık bir suratla geldiğini gördüğümde ona hak vermemek elimden gelmemiştir. Sanırım hiçbir şeyde büyük bir yanlışlık görmüyordum; onun benden hoşlanmadığını anlamam daha fazla zaman aldı, çünkü her şey öyle göz kamaştırıcı, zengin, ağır ve kadifemsiydi ki.

Glass Derby ve Chez Patee'de içinde bulunduğum çevre ve Medinah Club'daki danslar beni fazlasıyla meşgul ediyordu. Burada köklü ailelerin çocuklarıyla düşüp kalkacak kadar cebimin para dolu olduğunu göstermem gerekiyordu. Paramı dikkatli harcamalıydım, zira Simon bütçemi mümkün olan en düşük seviyede tutuyordu; kendi yaptıklarını benim daha azıyla yapabileceğimi düşünüyordu niyeyse. Paranın biraz daha fazla dayanması mümkün olabilirdi elbette, ne var ki Lucy tasarruf konusunda Charlotte'un eline su dökemezdi. Servis ücretlerini, bahşişleri, park parasını dikkate almak zorundaydım ve Camel'ı sigaracı kızıdan satın almak yerine tütüncü dükkânına gidiyordum. Lucy'nin arkadaşlarının sınavını, duymamam gereken şeyleri duymayarak ya da başkalarını geri adım atmaya zorlamayarak geçtim; yüzüme ikiyüzlü bir gülümseme kondurmamı sağlayan kasları güçlendirip karnımı sı-

kılaştırırsa da kibar takımına efelenmek bana yeterince hoş bir performans olarak görünüyordu.

Görüştüğümüz insanlar bunlarla sınırlı değildi. Simon'la Charlotte'u ziyaret için dairelerine gidiyorduk –başlangıç olarak sadece üç odaları vardı– çeyiz masa örtülerinin üzerinde, düğün hediyesi porselen kaplarda yiyorlardı. Magnuslar içlerinden birine bir şey gerektiğinde hiçbir masraftan kaçınmazlardı; bu tabak ve kâseler bir İngiliz fırınında pişirilmişti, halılar gerçekten Buhara'dan, gümüşler Tiffany'dendi. Yemekten sonra, kalırsak briç ya da remi oynuyorduk ve saat onda Charlotte eczaneye telefon edip naneli dondurma ve sıcak çikolata sipariş ediyordu. Kaşıklarımızı yalıyorduk ve ben genellikle sempatik, yardımsever, cana yakın davranışlar sergiliyor, ipek pantolon askılarımın iki rengini ve Simon'ın hediyesi gömleğimin kesimini düşünüyordum. Simon'ın emrine uyan Charlotte, Lucy'yle bana nişanlı bir çift gibi davranıyordu, lakin Simon'dan gizlediği bir kuşku ve ihtiyatla. Ailesine has içgüdüyle benim Simon'ın niteliklerine sahip olmadığımı ve onun yolundan gitmeye niyetli olmadığımı biliyordu; Simon'ın üstesinden gelmek zorunda olduğu güçlükler belki de benim baş edemeyeceğim kadar büyüktü.

Bunu Simon da yavaş yavaş anlamaya başlıyordu. Başlarda istekli oluşumdan, rahatlığımdan, kaşık yalamamdan, Magnusların gözleri önünde olduğum sürece gösterdiğim nezaket ve incelikten, onların ayartılarına –bütün bu zenginlik, North Side Drive'ın karanlığını karmakarışık dolduran arabaların gücü; Drake Hotel ve civarındaki kulelerin balon ve aylarına doğru süratle yola alan yumuşak lastiklerin seyyar armaları; el gibi bifttekler, mükemmel yiyecekler, dans etmenin heyecanı– cevap veriş tarzımdan çok memnun oluyordu. Göl kıyısını takip ederken kuru ormanı ve Şikagolu işçilerin ve yoksulların tıklım tıkış yaşadığı bitişik nizam inşa edilmiş kirli tuğla binaları ardınızda bırakıyordunuz, Şikago çabucak uzakta kalıyordu. Yo, hayır, kehanetin iki yarısı orada bir araya geliyordu; Kaldea'nın güzelleriyle vahşi hayvanlar ve efkârlı yaratıklar aynı evleri paylaşıyordu.

Bu kışın başlarında Tanrı'nın her günü depoya gittiğimden, akşamlarım ve pazarlarım bir başka âlemde geçiyor olsa bile, bunu

unutmamın yolu yoktu. Pazarlarım bile bölünmüştü. Simon bu buz gibi havalarda gelebilecek muhtemel müşterileri kaçırmamak için pazarları benden deponun kapısını açmamı istiyordu. Simon beni disipline sokmak kaygısıyla işten bunaltıyordu. Bazı sabahlar depoya geliş saatimi denetliyordu. Arada bir uyuyakalmamda şaşılacak bir şey olmasa gerek, zira Lucy'yi eve götürdükten ve arabayı garaja bıraktıktan sonra eve tramvayla gitmek zorunda kalıyordum ve hiçbir zaman yatağa saat birden önce giremiyordum. Fakat Simon hiçbir mazereti kabul etmiyordu. "Ne demeye elini çabuk tutmuyorsun? Evlen onunla, o zaman dinlenecek daha çok zamanın olur," diyordu. Bunu başlangıçta şakayla karışık söylüyordu, fakat daha sonra, benden daha fazla kuşku duymaya başladığında somurtkan bir ifadeyle söylemeye başladı ve çok geçmeden de bana karşı iyice sertleşti. Bana verdiği parayı havaya savurduğunu düşünüyor ve çok isteksiz davranıyordu. "Tanrı aşkına, Augie! Ne halt etmeye bekliyorsun? Lucy gibi bir kızı fethetmenin ne güçlüğü olacak? Senin yerinde olsam, iki günde halletmiştim bu işi," diyordu. Lucy'nin ailesinin bana gösterdiği direnç arttıkça Simon'ın aksiliği de artıyordu; gerçi ben bunu bir süre anlamadım ya.

Saat sekiz yerine sekiz on beşte geldiğimde onu kantarın yanında dikilmiş bana ters ters bakarken buluyordum. "Ne oldu? Mimi mi seni geç bıraktı?" Onunla hâlâ devam eden bir bağlantım olduğuna inanıyordum.

Başka sorunlarımız da vardı. Kantarcı olduğum kadar yardımcı muhasebeci de olduğumdan Simon benden Zenci serserilere sattığı döküntü kıyafetlerin taksitlerini de toplamamı istiyordu, bu yüzden bazen tartışıyorduk. Bir aralık günü Guzynski adlı sarhoş bir kömür satıcısı patlak radyatöründen beyaz dumanlar salan kamyonu erimiş karla dolu avluyu geçip kantara çıktığında olduğu gibi. Bir ton kömür satın alıyordu ve birkaç yüz kilo fazlası vardı; ağır olduğunu söyleyince bana küfretti, kendisini aldatığımı söyleyerek zorla büroya girip kolumu bacağıma kırmak için kamyonundan indi. Onu kapıda karşılayıp dışarı attım, düştüğü karların üzerinden kalktığında yeniden bana saldırmak yerine kömürleri kantarın üzerine boşalttı. Şimdi sokakta olduğu kadar deponun içinde de uzun bir kamyon kuyruğu oluşmuştu. İşçi-

lerden birine kantarı temizlemesini söyledim, ama Guzynski elinde bir kürekle kömür yığının üzerinde duruyor ve işçi yaklaştığına küreği ona doğru savuruyordu. Simon geldiğinde Happy Kellermen ekip otosu çağırmak için telefon etmek üzereydi. Simon bir silah almak için derhal büroya koştu ve elinde silahla dışarı fırlarken kolundan yakalayıp geriye savurdum onu; öfkeyle göğsüme bir yumruk attı. Simon uzaklaşırken ona, “Salaklık etme! Sakın ateş edeyim deme!” diye bağırdım; sonra köşeyi dönerken kömür tozundan kararmış sulu karların üzerinde dengesini bulmak için sendelediğini gördüm. Guzynski silahı göremeyecek kadar sarhoş değildi; kapağı bir taksiye atmak için kirli, kısa paltosu içindeki çam yarması gibi gövdesi ve başındaki denizci şapkasıyla fırlayıp kamyonun yanından kaçmaya başladı. Burada, kamyonla büronun duvarı arasındaki dar aralıkta Simon onu enseledi, boğazından yakalayıp tabancanın yanıyla suratına vurdu. Bütün bunlar kantar penceresinin gerisinde ayakta duran Happy’yle benim gözlerimin önünde oldu; kare dişleri, kirli mavi iğrenç gözleri, çengel gibi elleriyle tuzağa düşmüş Guzynski’nin, tekrar tekrar yüzüne inen tabancayı kapmaya cüret edemediğini gördük. Simon adamın yanığının yardığında içim cız etti ve kendi kendime, “Acaba adamın yanığının kanadığını görünce ne yaptığını anlar mı?” diye sordum. Simon adamın yakasını bıraktı ve silahı tutan eliyle işçilere kantarın üstünü temizlemelerini işaret etti; kürekler Guzynski’nin tiksintiyle kendi kanını seyrettiği bir sessizlik içinde işlemeye, kantarın üzerindeki kömürü kürümeye başladı. Derken Guzynski kamyonuna atlayıp gazı kökledi; öyle ki çarpıp kapıyı parçalayacağından korktum; fakat kamyon kayarcasına sokağın sulu karına çıktı ve başka araçların açtığı tekerlek izlerini tutunca düzelip puslar içindeki güneşsiz bir ufka doğru trafiğin içine daldı.

“Şikâyetçi olmak için karakola giderse ne olacak?” diye endişeyle sordu Happy.

Silahını indiren Simon onu dinledi ve içini çekerek, “Nuzzo’yu arayın,” dedi. Sonunda alışmaya karar verdiğim ve itaat ettiğim bir tonla bunları bana söylüyordu. Artık çalan telefona bakmadığı gibi aramaları da kendisi yapmıyor, ancak konuşmak istediği kişi telefonun öte ucunda hazır olduğunda ahizeyi kaldırıyordu. Ama bu de-

fa yerimden kıpırdamadım. Ellerimi göğsümde kavuşturmuş kantarın yanında dikiliyordum. Simon, yüzünde sıkıntılı bir ifadeyle, benim bu itaatsizliğime mim koydu. Numarayı onun için Happy çevirdi.

“Nuzzo!” dedi Simon. “Ben, March. Na’ber? Ne? Yo, oldukça soğuk. Şikâyetçi değilim. Dinle, Nuzzo dangalak bir kömür satıcısı yüzünden küçük bir sorun yaşadık burada; adamlarımdan birine kürekle vurdu. Ne? Yo, zil zurna sarhoştı; yükünü kantara boşalttı, bana rahat bir saat kaybettirdi. Şimdi muhtemelen benden şikâyetçi olmaya gidiyor, çünkü onu biraz hırpaladım. Onunla ilgilenirsin benim için, değil mi? Ayıkıncaya kadar onu delikte tut. Elbette, tanıklarım var. Bundan sonra benimle uğraşmayı düşünüyorsa, ona unutamayacağı bir ders vereceğini söyle. Ne? Yirmi Sekizinci caddedeki kilisenin yanında bir perakende satış yeri var. Bunu benim için yap, olur mu?”

Nuzzo yaptı ve Guzynski yedi-sekiz gününü mahpushanede geçirdi. Bir sonraki defa gördüğümde intikam falan düşündüğü yoktu. Yeniden müşteri olarak geldiğinde yaraları hâlâ kabukluydu, sessiz, sakın duruyordu, fakat Simon’ın onu dikkatle gözetlediğini ve en ufak bir şüpheli davranışında üstüne atlamaya hazır olduğunu biliyordum. Ama böyle bir şey gerekmedi. Nuzzo veya Nuzzo’nun adamları yerin yedi kat altındaki hücrelerinde yüreğine dehşetengiz bir korku salmış ve onu bütünüyle yalayıp yutacaklarını göstermek için omzuna Saturnus’un ısırığını kondurmuşlardı. Guzynski bir müşteri olarak kaldı. Ve sorunu kökten çözmeyi bilen Simon, Noel’de Guzynski’ye bir şişe Gordon’s Dry Gin, karısına pamuk balyası biçiminde bir kutu New Orleans cevizli sucuğu hediye etti. Kadın, Guzynski’nin dersini aldığını söyledi.

“Elbette,” dedi Simon. “Şimdi durumundan memnun. Çünkü nerede duracağını biliyor. O küreği savurduğunda bilmiyordu ve bulmaya çalışıyordu. Şimdi biliyor.”

Çünkü Simon böyle krizlerin üstesinden nasıl geldiğini ve –ödlekliliğim yüzünden– tam tersine benim nasıl başarısız olduğumu bana göstermek istiyordu. Guzynski’nin başkaldırısını daha çıktığı anda bastırmalıydim. Ama ben hızlı değildim, cesur değildim, Guzynski’nin kafasına tabanca kabzasıyla vurulması ve bütün kap-

tanlara dayılanan bir tür asi Steelkilt⁷ olmaması için deliğe tıklılması gerektiğini anlamıyordum. Bu sözlerden çıkarmam gereken şey açıktı; eğer Lucy Magnus konusunda bir ilerleme kaydedemiyorsam bunun sebebi de benzer kusurlarımdı. Onun gerçekten kocası olmayı becerebilseydim, gerisi çocuk oyuncağıydı. Fakat güç basamaklarını tırmanmadım. Bunu bir amaca ulaşmak için değil, belki aşk uğruna yapabilirdim.

Böylece depoda işler benim için giderek zorlaştı; Simon beni işe boğuyordu; bunu hem benim iyiliğim için yapıyor hem de bunu yapmaktan hoşlanmıyordu. O dönemde Simon hangi büyük işlerin kendine daha uygun olduğunu henüz bilmiyor ve aramaktan geri durmuyordu. Kahvaltıdaki son düşünceleri bazen benimseyeceği yeni politikalar üzerine oluyordu; bazen bütün gününü en ilgisiz ayrıntılarına kadar bir işi düşünmeye adıyor ya da büyük bir projenin ana ilkelerine şöylece bir göz atıp ayrıntıları –eğer güvenilebilir bulursa– astlarına bırakıyordu ki bu genellikle ben oluyordum; ya da para konusunda Cizvit rolünü oynamak veya kendi kendini yaratmak istiyordu; bu onun en zayıf düşüncelerinden biriydi, ama sürekli ona geri dönüp duruyordu. Ona, “Fakat sen bir Henry Ford değilsin. Neticede zengin bir kızla evlendin, o kadar,” diyordum. “Mesele, para bulmak için nelere katlanman, ne kadar çabalaman gerektiğini bilmekte,” diye karşılık veriyordu Simon. “Bir Horatio Alger hikâyesindeki gibi –burada Simon’ın nasıl doymak bilmez bir okur olduğunu hatırladım– üç kuruşla başlayıp bir servet kazanamazsın. Sermayen varsa riske girer misin, girmez misin?” Bu, teorik bir tartışmaydı; giderek daha az yapar oluğumuz türden bir tartışma. Onun hor gören gözlerinde daha çok teorisinin ne olduğunu ve ayak sürüyen, oyalanan, fırsatları kaçıran benim ona ne kadar uygunsuz olduğumu görmem gerekiyordu.

Sözün kısası kötü günler geçiriyordum; özellikle benim için deponun, tel örgülerin, kömür yığınlarının, makinelerin, kantara bakan pencerenin ve tartımda kullandığım siyah taksimatlı, uzun, pirinç kolun görünümünü alan duygularım açısından. Bütün bun-

7 Melville’in *Moby Dick* romanında Town-Ho adlı balina gemisinin asi denizcisi. Dayılanmak, gözdağı vermek anlamına gelen *buffalo* aynı zamanda Steelkilt’in doğduğu kasabanın adıdır.

lar ve ayrıca çalışan insanlar, kömür tüccarları, paylarına düşen kömürü almaya gelen aynasızlar, makinistler, demiryolu memurları, satıcılar, her şey sinirime dokunuyordu. Kafam hatırlamam gereken şeylerle doluydu; yanlış bir fiyat söylememeli, hesapta veya herhangi bir alışverişte hata yapmamalıydım. Mimi Vilars bir gece uykumda fiyatlar hakkında konuştuğumu işitmiş ve odama girip bana sorular sormuş, âdeta telefonda konuşur gibi. Sabahleyin fiyatları bana tastamam ve yanlışsız tekrarladı. “Birader,” dedi bana, “eğer rüyada sadece bunları görüyorsan durumun pek de iç açıcı olmamalı.” Umurumda olsaydı, durumun daha da kötü olduğunu ona itiraf edebilirdim, zira Simon hayatımı zindana çevirmeye karar vermişti ve Hesperidlerin bahçesinden elma toplamaktan farksız görevlere yolluyordu beni. Cüruf yüzünden kapıcılarından azar işitmek, onlara dil dökmek, rüşvet vermek, kömür satıcılarını birayla yumuşatmak, fire payı için sigorta şirketinin temsilcileriyle hırlaşmak, acelesi olan, sinirleri burnunun ucunda, bağırıp çağıran, birbirlerini dirsekleyen insanların doldurduğu bankalarda karmaşık ödemeler yapmak zorunda kalıyordum; bundan başka aniden işçi sıkıntısı çektiğimizde berduşların kaldığı pansiyonlarda, Madison Sokağı kaldırımlarında kürekçi avına çıkıyor, gömleğinin cebinde boş ödeme zarfımız, vurularak öldürülmüş biri bulunduğunda teşhis için morga gidiyordum. Katılaştım, buruşuk örtüyü kaldırıyorlar ve adamı tanıyordum; kara bedeni kaskatı kesilmiş yatıyordu; bir isteri krizi sonucunda ölmüş gibi yumrukları sıkılıydı, ayakları çarpılmıştı ve dişlerinin arasından gördüğüm damağında sanki bir feryat asılı kalmış gibiydi.

“Tanıyor musun?”

“Adı Ulace Padgett. Bizde çalışıyordu. Ne oldu ona?”

“Kız arkadaşını vurmuş, diyorlar.” Görevli ölünün göğsündeki yarayı gösterdi.

“Kızı yakaladılar mı?”

“Yok, aramadılar bile. Asla araştırmazlar.”

Simon bu görevi bana vermişti, çünkü dediğine göre, zaten Lucy’yi bir yerlere götürmek için araba kullanıyordum; eve dönerken morga da uğrayabilirdim pekâlâ. Acele hazırlanıp çıkmalıydım; görünür yerlerimdeki, yüzüm, boynum ve kulaklarımdaki kiri temiz-

lemek dışında yıkanmaya vakit yoktu. Vücudumun geri kalanı, topuğum, bacaklarım deponun siyah kiriyle kaplıydı. Göz kenarlarımda bile temizleyemediğim gölgeler vardı. Bu siyahlıklar bakışlarımı daha karanlık yapıyordu. Çok aç olmama rağmen yemek yemeye vakit yoktu, çünkü morgdaki iş çok zaman almıştı ve Lucy bekliyordu. Hiçbir zaman gerekmediği kadar hızlı sürüyordum arabayı; Western Caddesi ile Diversey'in kesiştiği noktada az daha feci bir kaza yapıyordum; yokuş aşağı metrelerce kayan Pontiac kendi etrafında döndü ve ancak arkasını bir tramvaya çarparak durdu. Vatman kırk metre kadar yakınına geldiğim andan beri beni görüyordu ve tramvay demiryolu köprüsünün altındaki bir düzlükte duruyordu; tramvaya çok hızlı çarptığımı sanmıyorum. Arka farları kırmıştım; bunun dışında önemli bir hasar yoktu; ansızın toplanan küçük bir kalabalık ki böyle durumlarda her zaman ortaya çıkar, gösterdiğim ustalığı takdirle karşıladı. Şanslı olduğumu söylediler, yapılan şakalara güldüm ve yeniden direksiyona kurulup yola devam ettim. Magnusların evine vardığımda moralim son derece yerindeydi; araba yolunun karanlığında ve revakı örten karların üzerinde kendime duyduğum güvenle ılık çalışıyordum; ceketimin cebinde şingirdayan anahtarları holdeki peykenin üzerine fırlattım. Fakat Lucy'nin kardeşi Sam bana bir bardak içki sunduğunda, geldiğimden daha büyük bir hızla –boş mideye içilen viskinin etkisi– yeniden morga ve kazaya döndüm; bunları hatırlamak işten kararımı bacaklarımı beni taşıyamayacak kadar zayıflattı. Bir sandalyeye çöktüm. Lucy, “Neden betin benzin attı?” diye sordu. Sam, insanda kucaklama arzusu doğuran, dolgun göğüslü bir bebek olan kız kardeşi zayıf karakterli biriyle nişanlanmasın kaygısıyla düşük bütçeli filmlerdeki ev sahibi edasıyla yaklaştı. Elbisesindeki çizgilerin mabadında gerginleşmesine yol açan bir hareketle üzerime eğildi; gösterdiği bu ilgide merhametten daha fazlası vardı.

“Benzim mi atmış?” demeye çalıştım başımı kaldırarak. “Belki bir şey yemediğim içindir.”

“Ne aptalca. Ne zamandır yemiyorsun? Saat dokuzu geçiyor.” Aşçıdan bir sandviçle bir bardak süt alması için Sam'i mutfağa gönderdi.

Sam çıktığında, “Az kalsın bir kaza yapıyordum,” dedim Lucy'ye

ve ne olup bittiğini anlattım. Yüzündeki ifadenin, kaygı mı yoksa benim bir Yunus ve o anın mutlu âşığı olduğuma dair aklının gerisinde ansızın beliren bir düşünce mi olduğunu bilmiyorum. İstediginde gayet isabetli tahmin yapabildiğinden ufukta beliren felaketi değilse bile şanssızlık bulutlarını görmüş olmalıydı. “Arabada hasar büyük mü?” diye sordu.

“Biraz haşat oldu.”

Cevabımın yeterince net olmamasından hiç hoşlanmadı Lucy.

“Bagaj mı?”

“Tam olarak bilmiyorum. Arka farlar kırıldı, bu kesin. Gerisi için bir şey söylemek zor, çok karanlıktı, ama hasar herhalde fazla değildir.”

“Bu gece benim arabayı alırız,” dedi Lucy, “arabayı ben kullanacağım. Sen kazadan dolayı sarsılmış olmalısın.”

Böylece North Shore’daki partiye babasının yakın zamanda verdiği Lucy’nin yeni spor arabasıyla gittik ve hüzünlü ay ışığı altında, bu soğuk pagodanın yakınında öpüşüp koklaşmak, cebelleşmek ve titremek için Bahai tapınağının etrafındaki gölgelik alanlardan büyücek birine park ettik. Her şey alışıldık görünüyordu, ama bu ne ona göreymi ne bana göre. Geri döndüğümüzde Lucy arabaya bir daha göz atmak istedi, benim için endişeleniyordu. Gidip onunla birlikte arabanın arkasına eğilemez, oluşan çukurları, şişkinlikleri elimle yoklayamazdım. Aydınlığında incelemenin yapıldığı farları söndürdüm. Daha sonra holde sırtımda palto, başımda şapkaıyla Lucy’yi kollarımın arasına alıp okşar ve onun beni gerçekten sevdiğini düşünürken aramızda bir engel olduğunu hissediyordum. Lucy arabanın gördüğü hasar nedeniyle Simon’ın kıyameti koparacağını tahmin ediyordu –kopardı da zaten– dahası Simon’inkinden başka bir bakış açısı Lucy’ye mümkün görünmüyordu ve benim de bir fikrim olduğunu görmek onu biraz korkutmuştu. Onun omzunu koklayabilir, göğüslerini okşayabilirdim, fakat ay ışığının kısmen ortaya çıkardığı değerli antikalarla dolu bu holde artık aramızda eskisi gibi bir yakınlık söz konusu değildi; her zaman tetikte olan ihtiyar ister uyanık olsun ister olmasın üst katta havayı kokluyordu.

Sarı, ıslak sabahtan, onun hastalıklı soğugundan, içerideki mazot kusan sobanın pis sıcaklığından şimdiden yorgun düşmüştüm.

Bütün bu şeyleri, enerjinizi bu yönde kanalizetmeniz şartıyla, sel sularının taşıdığı çerçöp gibi taşımanın bir yolu olduğundan hiç kuşku yok; morga yapılan ziyaretler ve araba kazaları ise yararlandığınız hidrolik kaldırma gücünden başka bir şey değil. Napolyon, askerlerinin cansız bedenleri kar altında yattığı sırada kasvetli Rusya'dan eski bir kızağın kasasında kaçtığında, muhtemelen kulağı sargılı olduğundan –efendisinin alışageldiği gibi kulağını çekmesini de engelliyordu bu– çok iyi duyamayan fakat patronunun şişmiş suratında Avrupa'nın yüzdüğü derinlikleri ayrıntılarıyla görmüş olması gereken Caulaincourt'la üç gün konuşmuştu.

Evet, bu işadamlarının büyük bir enerjisi vardı. Mesele, bunu üretmek için ne yakıldığını ve neyin yakılıp neyin yakılamayacağını bilmekteydi. Bir atomun yanması var. Vahşi kuzey ormanları kibrit gibi yanar. Rakip ateş nerede tutuşturulacak ve gücü ne olacak?

Bir diğer problem de başkasını sevmek için, ağızdaki yumurtanın tadını sevmek için insanın yeterince gücü olmadığında bütün çabaların boşa gitmesi ve ortada aşk meşk kalmamasıdır.

Bütün bu farklı etmenlerle başa çıkamıyordum. Simon gelip araba nedeniyle açtık ağızını yumdu gözünü; o kadar üzüldüm ki bırakın karşılık vermeyi, bana haksızlık yapıldığı duygusuna bile kapılmadım. Sadece, “Neden bu kadar yaygara ediyorsun? Önemli bir kaza değildi, üstelik arabanın kaskosu da var,” diyebilirdim.

Hatayı tam olarak burada yaptım; arabanın arka tarafı ve tellerin ucunda sürüklenen o kabuklu hayvan gözleri için kendimi kötü hissetmeliydim; Simon'ın asıl canını sıkan kaza yapmış olmam değil, bunu gerektiği kadar umursamayışımı. Bakışlarıyla öldürecekmiş gibi gözünü bana dikmesinin ve tehditkâr bir ifadeyle başını eğerken kenarı kırık dişini göstermesinin nedeni buydu. Onunla tartışamayacak kadar moralsizdim. Görünürde, onun aksine, beni destekleyecek hiçbir şey yoktu; benim tarafımdan her şey inatçı bir sis içindeydi.

O gece evde kalıp kitap okudum. Anlaşmamıza göre ilkbaharda işler azalır da Simon artık bensiz idare edebilir hale geldiğinde üniversiteye gidecektim. Hâlâ kitaplarla geçindiğim bütün bir

yaz kendimi kaptırdığım aynı şiddetli arzuyu; çerçeveyi iki ucundan tutup imge toplayan büyük aynayı dünyanın bütün manzaralarına doğru döndürmek arzusunu duyuyordum. O zamana kadar Padilla kitaplarımın çoğunu benim için satmıştı –kendisi bir biyofizik laboratuvarında sinir uyarılarının hızını hesaplamayla ilgili yarı zamanlı bir iş bulduğu için hırsızlıktan vazgeçmişti– ve geriye çok az kitap kalmıştı. Bununla birlikte yatağın altında bir kutunun içinde Einhorn’un yangında zarar görmüş klasikler seti vardı; Mimi Villars odama girdiğinde uzun çoraplarımla yatağa uzanmış, setin içinden seçtiğim Schiller’in *Otuz Yıl Savaşları*’nı okuyordum.

Sık sık gelir ve benimle konuşmadan giderdi, gelme nedeni sadece dolaptaki eşyalarıydı. Fakat bu gece bana söyleyecekleri vardı ve benimle atışmayıp bodoslamadan lafa girdi; “Frazer beni hamiile bıraktı.”

“Hay Allah! Emin misin?”

“Elbette, eminim. Benimle gel. Seninle konuşmak istiyorum, Kayo’nun bilmesiniyse istemiyorum. Duvara kulağını dayıyor.”

Berbat bir hava vardı dışarıda, çok soğuk değilse de rüzgârlıydı ve sokak lambalarının karpuzları kırılmıştı ve parçalar birbirlerine çarparak bir çembalo gibi ses çıkarıyordu.

“Peki, Frazer nerede?” diye sordum, çünkü son zamanlarda evde ne olup bittiğinden haberdar değildim.

“Gitmek zorunda kaldı. Noel’de Louisiana’daki bir toplantıda lanet olası bir bildiri okuması gerekiyormuş, bu yüzden önce ailesini görmeye gitti, çünkü bayramı onlarla birlikte geçiremeyecek. Fakat nerede olduğunun bilmenin ne önemi var? Ben ne yapacağım?”

“Şimdi, Mimi, doğru söyle, evlenebilsen hoşuna gitmez miydi?”

Mimi gözlerini bana dikip, sözlerimi geri alayım diye uzun bir süre sessizce bekledi, bunu yapmadığını görünce, “Sen benim kolayca tozuttuğumu düşünüyor olmalısın,” dedi. Henüz rüzgâra çıkmamıştık, sundurmanın altındaydık. Bir ayağı yan tarafa çevrili, elbise kolunun derinliklerinden çıkan eli ensesinde, haşin bir mutlulukla parıldayan değirmi yüzünü bana doğru dönmüştü. Haşin mutlulukla. Evet, ya da sert bir zevk veya ruhani ve kaşlarının incelmesine sebep olan acısıyla atletik bir şey. “Eğer onunla daha önce evlenmediysem, şimdi bir kaza yüzünden neden evleneyim?

Görüyorum ki sen iyi etkiler altında kalmışsın. Hadi gidip birer fincan kahve içelim.”

Koluma girdi, köşeye kadar yürüdük; orada durup yeniden konuşmaya başlamıştık ki peşinde astragan kürklü ve astragan şapkalı hanımıyla küçük bir köpek çıkageldi, o zaman Mimi'nin silahlı bir soyguncunun elinden silahını kapıp onu vurmuş olmasından kuşku duyulmasına mahal bırakmayan bir olay meydana geldi; köpek, belki şiddetli rüzgârın da etkisiyle kafası bir şekilde karışmış olacak ki, gelip Mimi'nin topuğunu ıslattı; Mimi ne olduğunu anlamaktan aciz kadına bağırdı; “Çek şu köpeğini!” Sonra ayağını silmek için kadının başındaki pahalı şapkayı çekip aldı; rüzgârda saçları dağılmaya başlayan kadın, “Şapkam!” diye haykırdı. Şapka Mimi'nin fırlatıp attığı yerde, sokağın ortasında duruyordu.

Olayların zaten içerdiği güçlükler üzerine bir de bu saygı eksikliği! Fakat sonunda Mimi'nin bakış açısını destekleyecek sürüyle kanıt ortaya çıkıyordu. Kafeye vardığımızda Mimi çoraplarını çıkardı, top yapıp çantasına tıktı; olay onu sadece güldürmüştü. Bu gerçekten büyük bir şanstı, zira Mimi'nin en ufak bir olayda çileden çıkması işten bile değildi.

Aslında bir yandan kahve içerken duyduğu yeni bir çocuk düşürme yöntemini tartışmak istiyordu. Daha önce ergoapiol gibi ilaçları, yürümeyi, merdiven çıkmayı, sıcak banyoyu denemişti, şimdi de kooperatifteki garson kızlardan biri iğneyle çocuk düşüren, Logan Square yakınlarındaki bir doktordan söz ediyordu.

“Böyle bir şey hiç duymadım, ama denemeye değer; ben de deneyeceğim.”

“Ne kullanıyormuş bu doktor?”

“Nereden bileyim? Bilim adamı mıyım ben?”

“Ama sana zararı dokunursa hastaneye gitmek zorunda kalacaksın, ne olacak o zaman?”

“Hayati tehlike varsa seni hastaneye almak zorundalar. Ama bunun sebebini ağzımdan dünyada alamazlar.”

“Bana bu iş tehlikeli göründü. Belki denemesen daha iyi.”

“Denemeyeyim de bebeğim olsun, öyle mi? Benim? Beni çocuk bakarken gözünün önüne getirebiliyor musun? Senin dünya nü-

fusunu umursadığın yok galiba. Belki de anneni düşünüyorsun” –ya Silvester’ın ya da Clem Tambow’un ona benden söz ettiğini biliyordum– “ve kendi kendine diyorsun ki annenin benim gibi fikirleri olsaydı şimdi burada olmazdın. Tabii kardeşlerin de. Senin gibi bir oğlum olacağını bilsem bile,” dedi, her zamanki gibi güle- rek, “bütün kusurlarına rağmen seni beğenmediğimden değil, ah- bap, neden böyle tatsız bir işin altına gireyim ki? Bu şeylerin ruh- ları öldüğümde peşimden gelip doğmalarına izin vermediğim için beni suçlasınlar diye mi? Onlara, ‘Dinleyin, beni taciz etmeye son verin. Kim olduğunuzu sanıyorsunuz? Küçük birer deniztarağın- dan başka nesiniz ki? Ne kadar şanslı olduğunuzu bilmiyorsunuz. Bundan hoşlanacağınızı size kim söyledi? İnanın bana, ne bekledi- ğinizi bilmediğiniz için kırgınsınız,’ derdim.”

Tezgâhın yakınında bir yerde oturuyorduk ve bütün personel durmuş bu konuşmayı dinliyordu. İçlerinden bir erkek, “Ne çılgın bir karı bu!” diye söylendi.

Mimi adamı işitti, bakışlarıyla onun bakışlarını yakaladı ve alay- la, “İşte size aktör Cesar Romero gibi görünmeye çalışarak yaşaya- cak ve ölecek biri,” dedi.

“İçeri girdiğinde ilk yaptığı şey çoraplarını çıkarıp bacaklarını göstermek oldu...”

Bu tartışmaya burada bitirmek gerekiyordu, artık orada kala- mazdık; tartışmamıza son verip sokağa çıktık.

“Hayır,” dedim, “doğmuş olmaktan bir şikâyetim yok.”

“Evet, elbette, hatta bu kazayı yapanın kim olduğunu bilsen ona teşekkür bile ederdin.”

“Tamamen bir kaza olmayabilir. En azından annem tarafından işin içinde aşk olduğundan eminim.”

“Aşk, doğumun bir kaza olmasını engeller mi?”

“Başka bir hayat yaratma arzusundan söz ediyorum, minnettar- lıktan.”

“Göster bakalım, neredeymiş bu dediğin şey! Gidip bunu Ful- ton yumurtacısında düşünsene bir. Bana minnettarlık bul...”

“Seninle bu şekilde tartışmam. Fakat hiçliği tercih eder miydin diye soruyorsan, ‘evet’ ya da ‘belki’ dediğimde yalan söylemiş olu- rum, çünkü bunun tersine dair kanıtlarım var. Hiçliğin ne olduğu-

nu bildiğime yemin edemem, ama hayatta olmaktan ne kadar zevk aldığımı uzun uzun anlatabilirim.”

“Senin için harika bir şey; belki sen halinden memnunsun, ama çoğu insan halinden memnun değildir, olduğu şeyi dert edinir; bir kadın cildinin buruşmasını ve kocasının onu sevmemesini dert eder, bir başkası kız kardeşinin ölmesini ve Buick’ını kendisine bırakmasını ister; biri bütün hayatını kalçalarının biçimini korumaya adanmış, birinin derdi birilerinden para koparmak ya da kocasından daha iyi bir erkek bulmaktır. Erkekler için de böyle bir liste sunmamı ister misin? Böyle istemediğin kadar devam edebilirim. Bu insanlar günün birinde değişemezler. Değişemez onlar. Sen şanslı olabilirsin. Ama diğerleri sıkışıp kalmıştır; her ne işler sadece odurlar; eğer bu onların gerçeğiye, biz nerede duruyoruz?”

Bana gelince, ben her şeyin bu kadar betonlaştığını ve bütün mutlu olma fırsatlarının sürekli hayal kırıklığını, aşağı yukarı sürekli bir acıyı, çocukların, sevilenlerin, dostların ölümünü, ideallerin sonunu, yaşlılığı, pis kokan nefesi, buruşmuş yüzü, beyaz saç, sarkan göğüsleri, düşen dişleri unutmaya hâlâ izin verilen insanların yanılmasıyla başka bir şey olmadığını ve belki de en dayanılmaz olanın iğrenç bir karakterin kemik gibi, bütün eklemleri çatırdayan ikinci bir iskelet gibi sertleşmesi olduğunu düşünmüyordum. Ama pragmatik bir karar alması gereken Mimi’nin bu kararı benim duygularımı hesaba katarak alması beklenemezdi. Hemen senin bir erkek olduğunu, istediğin kadar konuşabileceğini, lakin sorunu etinde, kanında yaşayanın kendisi olduğunu söylerdi ve hatta bundan yanaklarının ısıldamasına yol açan bir gurur duyardı ki bunu görmek çok etkileyiciydi.

Onunla bu tartışmayı sürdüremezdim. Sözlerine ikna olmamakla birlikte doğmamış çocuk için büyük bir dehşete kapılmış da degildim. Bu tür bir ruh ekonomisinde tamamen tutarlı olmak için rahimlerin her zaman boş, hastanelerin, hapishanelerin, akıl hastanelerinin ve mezarların da dolu olması fikrinden büyük bir rahatsızlık ve pişmanlık duymak gerekir. Ama bu kadar fazla ileri gitmek olur. Onunla evlenmek istese bile şu anda serbest olmayan Frazer’dan çocuk sahibi olup olmama kararı gerçekten tamamen

ona kalmıştı. Laf arasında, onun Frazer hakkında söylediklerinin hepsini doğru kabul ediyor değildim.

Ancak, bu iğne konusu hiç aklıma yatmamıştı. Benim bilimsel danışmanım olan Padilla'ya bunu sormalıyım; laboratuvarında ona ulaşmaya çalıştım. Cevabı kendisi bilmiyorsa bile, kapısındaki köpeklerin kendilerini paralarcasına sürekli havladığı –ne zaman işitsem bu sesleri ister istemez irkiliyordum– o gökdelen yavrusu binadaki biyolog arkadaşlarından birine sorabilirdi. Padilla bu havlamaları fark eder gibi görünmüyordu; oraya sadece o tuhaf, aceleci halleriyle hesap yapmaya gidiyordu, dokunmadığı bir sigara kendi kendine küllükte yanarken bir köşede, bir eli pantolonunun cebinde tuhaf bir pozda ayakta duruyordu. Fakat Mimi'nin doktorla randevusuna kadar onu bulamadım. Doktora giderken Mimi'ye ben eşlik ettim.

Doktor, hayatın güçlüklerinin acılaştırdığı bir adam izlenimi veriyor ve şu kadar olsun profesyonel görünmüyordu. Eski araç gereçle dolu bakımsız bir büroda, bir masada kolları sıvalı oturmuş sigara içiyordu; kitaplara alışkın gözlerim masadaki Spinoza, Hegel ve bir doktor için, özellikle de onun gibi işler yapan biri için tuhaf sayılabilecek daha başka şeyleri hemen seçti. Büronun altında bir müzik mağazası vardı. Hafızamın derinliklerinden ismi çıkıp geliyor: Stracciatella. Vitrinde mikrofona gitar çalan bütün bir aile vardı –genç kızlar ve ayakları yere değmeyen yalınayak çocuklar– çıkardıkları ses, bu hatta öteden beri çalışan ve şamatayla geçen tramvayların gürültüsüyle yarışarcasına kar yağışından sonra soğğun egemen olduğu karanlık sokağa yayılıyordu.

Doktor ne sunduğunu gizlemiyordu; bunu bile umursadığı yoktu. Katı yürekli olmayabilirdi, fakat, “Umursarsam elime ne geçecek?” der gibi bir havası vardı. Belki de insanların çifte güçsüzlüğüne, önce aşka karşı koymalarına, sonra da sonuçlarından kurtulmak istemelerine karşı bir tiksinti duyuyordu. Doktor doğal olarak beni Mimi'nin sevgilisi sandı. Bana öyle geliyor ki Mimi de öyle sanmasını istiyordu; bana gelince, bu kafaya taktığım bir şey değildi. Kısacası muayenehanedeki durum şöyleydi, şişman doktor biz alaylılara yapacağı iğnenin etkilerini açıklıyordu; şiş suratlı, soğukkanlı, rahat, tıknefes, kolları kıllı, bürosu sigara kokan ve eski deri

koltuğunda geçen hareketsiz bir meslek hayatı. Büyük gözlükleriyle, gerçekte nezaketsiz değildi ve şüphesiz entelektüel biriydi; ah-lâki sorunlara aldırmayan bir entelektüel. Aşağıdaki mağazada çalınan gitarların ritmi bozuldu, her biri kendince bir ritim tutturdu; metalik ve rahatsız edici bir ses. Ve sarı saçları, sarı yüzü, kırmızı yanaklarıyla; ön tarafında kumaştan yapılmış bir gül –taç yapraklarını beyaz ve daha az ciddi çiçeklere yaslamış bir gül– bulunan şapkasıyla Mimi. Ah, o kırmızı! Yaz duvarlarının, kumaşların ve dükân tezgâhlarının kırmızısı! Ayrıca onun o şeytani ya da kirpiksi kaşları, sıkıntılıyken çattığı o kaşlar! Fakat şu an, eğer onun ruhunu anlamışsam, doktorun sözünü ettiği güçsüzlükle –kendileri için ne yapılacağını bekleyen ve bunu mutluluğu satın almanın tek yolu sanan kadınların güçsüzlüğü– ilgili en şanslı anlardan biriydi.

“Bu iğne kasılmalara neden olur,” dedi doktor, “ve seni derdinden kurtarabilir. Bunu yapacağını kimse garanti edemez ve bazen işe yarasa bile hâlâ dilatasyona ve kürtaja ihtiyaç olur. Bu şeyi Hollywood aktrisleri gazetelerde apandisit diye niteliyorlar.”

Mimi hemen, “Şaka yapmazsanız memnun olurum. Ben sadece vereceğiniz tıbbi hizmetle ilgileniyorum,” diye karşılık verdi; ve doktor yaptığı espriler için kendisine minnet duyacak hamile kalmış, fabrika işçisi, ürkek, küçük bir kızla karşı karşıya olmadığını anladı ve gerçek hüznle tehlikeyi ayıran engin mesafeyi aşan mahcup bir gülümsemeyle karşılık verdi. Şefkat ararken belaya bulaşmış zavallı bir beden. Fakat Mimi’de... şefkat ihtiyacı görül-müyordu. Böyle bir ihtiyaç varsa, varlığını kimbilir ne müthiş belirtilerle ortaya koyardı diye merak ediyordu insan.

“Profesyonellik sınırları içinde kalsak iyi olur,” diye ilave etti Mimi.

Doktor, burun delikleri karanlık, gücenmiş bir tonla, “Pekâlâ, iğne yapmamı istiyor musun, istemiyor musun?” dedi.

“Peki, bu buz gibi gecede bunca yolu ne halt etmeye geldiğimi sanıyorsun?”

Doktor kalktı, ocağın bir gözüne –sıcak çizikler oluşturan boza-yı pençesi ateş bir kolye– emaye bir kap koydu. Kahvaltı için yumurta pişiriyormuş gibi davranıyordu; şırıngayı kaynar suyun içine attı, bir kısaçla tutup geri çıkardığında artık hazırды.

“Eğer bu biraz işe yararsa sanırım başkaca yardıma ihtiyacım olacak, bu yardımı sizden alabilir miyim?”

Doktor omzunu silktilti.

Mimi'nin sesi titremeye başladı. “Ne biçim doktorsun sen! Başlamadan önce açıklamayacak mısın? Yoksa iğne yaptıktan sonra hastalara ne olduğu umurunda değil mi? Ya da o kadar umutsuz durumdalar ki onları kafaya takmaya değmez, neticede hayatlarıyla kumar oynuyorlar diye mi düşünüyorsun? Bu mudur?”

“Gerekirse sizin için bir şeyler yapabilirim.”

“Yani, paramı verirseniz demek istiyorsun. Bunun için insanlardan ne koparıyorsun?”

“Yüz papel.”

“Elliye anlaşılamaz mıyız?” diye sordu Mimi.

“Bu paraya yapacak birini bulabilirsiniz elbette.” İplemediğini göstermek istiyordu ve sanırım bunda samimiydi. *Non curo!*⁸ Bu kolayına geliyordu. Şırıngayı gönül rahatlığıyla yerine koyacak, burnunu karıştırarak düşüncelerine dönecekti.

Mimi'ye onunla para konuşmamasını tavsiye ettim. Ona, “İşin o tarafı önemli değil,” dedim.

“Yaptırmak istiyor musunuz, istemiyor musunuz? Biliyorsunuz benim için fark etmez.”

“Mimi, hâlâ fikrini değiştirebilirsin,” dedim kulağına.

“Peki, değiştirirsem nerede olacağım? Tam olarak aynı noktada.”

Kürk yakalı mantosunu çıkarmasına yardım ettim ve Mimi de iğneyi yapacak benmişim gibi elimden tuttu. Kolumu omzuna attığım anda –buna ihtiyacı olduğunu fark etmiştim ve onun için yapabileceğim her şeyi yapmak istiyordum– hıçkırığa boğuldu. Heyecanı bana da bulaştı, iki âşık gibi sıkı sıkıya birbirimize sarıldık.

Lakin doktor beklemekte olduğunu unutmamıza izin vermedi. Bu manzara onun için hüzünlü müydü yoksa sıkıcı mı? İkisi arasında bir şey olmalıydı; doktor Mimi'yi nasıl teselli ettiğimi seyrediyordu. Biraz önce Mimi'nin âşığı sandığı için bana gıpta etmişse bile, şu anda kaderim ona arzu edilebilir bir şey olarak görünmüyor olmalıydı. Aslında bilmiyordu.

8 Mezar taşlarına yazılan Latince deyişten. *Non fui, fui, non sum, non curo*: Yoktum, varım, olmayacağım, umurumda değil.

Fakat Mimi kararını vermişti, tereddüt etmiyordu; gözyaşlarının anlamı bu değildi. Kolunu uzattı; doktor iğneyi batırdı; kıvamlı görünümlü sıvı damarın içine dağıldı. Doktor Mimi'ye doğum sancısı gibi sancılarının olacağını, gidip yatsa iyi edeceğini söyledi. Tek bir iğne için on beş dolar istedi; Mimi'nin bunu ödeyebilecek gücü vardı; şimdilik benden para istemiyordu. Bende de zaten çok bir şey yoktu. Lucy ile çıkmak beni iflasa sürüklüyordu. Frazer'ın bana biraz borcu vardı, lakin bana ödeyebilecek durumda olsaydı, Mimi'ye de para gönderirdi. Mimi onun bu konuda rahatsız edilmesini istemiyordu. Frazer boşanmak için para aramaya devam ediyordu. Ayrıca, bu tür şeyleri bilmemek Frazer'ın tarzının bir parçasıydı. Hemen yanı başında olup bitenlerin üzerinde her zaman daha yüce, daha acil bir şeyler vardı. Kişiliğinin bu özelliği Mimi'nin alaycılığının sürekli hedefindeydi, ancak hem değerli hem aptalca bir yan varmış gibi bazen bu karakter özelliğini destekliyordu. Frazer aslında o kadar da pinti biri değildi, ancak elindekileri daha önemli ve acil durumlar için saklıyordu.

Her neyse, iğnenin etkisini şimdiden hissetmeye başladığından Mimi doktora lanet okuyarak yatmaya gitti. Ancak bu etkinin "kuru" olduğunu söyledi, herhangi bir sonuç doğurmayacaktı. Yorganın dışında kalan köşeli, çıplak, zayıf omuzları, acıyla buruşmuş alnı, kocaman açılmış açık mavi gözleriyle titriyor ve terliyordu.

"Seni sahtekâr, şarlatan!"

"Fakat Mimi, adam bir şey olmayabileceğini söyledi. Bekle..."

"Damarlarımda bu müthiş zehir dolaşırken beklemekten başka ne yapabilirim ki zaten? Ölesiye zehirlenmiş olmalıyım, bağırsaklarım buruluyor. Doktor değil, kasap, canına yandığımın adamı!"

Zaman zaman kasılmalar diniyor ve Mimi bu konuda şaka yapacak kuvveti kendinde buluyordu. "Oturduğu yerden kalkmaya hiç niyeti yok, kıpırdamıyor, inatçı şey. Bazı kadınlar bebekleri düşmesin diye dokuz ay sırtüstü yatmak zorundalarken. Dokuz ay radyo dinleyerek. Fakat" –ciddileşerek– "artık onun doğmasına izin veremem, vücuduma aldığım onca pislikten sonra. Bu ona zarar verebilir. Sakatlanmıştır belki de. Değilse bile bu onun için tehlikeli olabilir, çünkü o kadar inatçı ki; bir suçluya dönüşebilir. Oğlumun çılgın biri olacağına ve dünyaya kafa tutabileceğine inan-

saydım dünyaya gelmesine izin verebilirdim. Ama neden ‘oğlan’ diyorum ki? Bir kız da olabilir; bir kız çocuğuna ne yapabilirim ki, zavallı çocuğa? Yine de kadınlar... kadınlar. Onlar daha yeteneklidirler; daha gerçekçidir kadınlar. Tabiata daha yakın yaşarlar. Yaşamak zorundadırlar. Tabiatın onlar üzerindeki etkisi daha fazladır. Onların göğüsleri var. Kanlarını görürler ve bu onlara iyi gelir, oysa erkekler daha gösterişçidirler. Ah! Elini uzat bana, lütfen Augie, Tanrı aşkına?” Sancı geri dönmüştü, oturduğu yerde kaskatı kesildi, elime tutunurken bütün kuvvetiyle sıktı. Gözlerini yumup kasılmaların geçmesini bekledi, sonra sırtüstü uzandı, üstünü örtmesine yardım ettim.

Yavaş yavaş ilacın etkisi sona erdi; Mimi perişan düşmüştü, kasları ve karnı ağrıyordu; doktora öfkeli, bana da kızgındı.

“Fakat biliyorsun, adam herhangi bir söz vermedi.”

“Aptallık etme,” dedi Mimi ters ters. “Bana yeterli dozu verdiğini nereden biliyorsun? Ya da daha fazla para alacağı ameliyat için tekrar ona gitmemi istemediğini? Neticede yapmak zorunda olduğum şey de bu. Ne var ki ona gidecek değilim.”

Zayıf düşmüş olsa da ne kadar öfkeli ve huysuz olduğunu ve yanında kimseyi istemediğini görünce onu yalnız bırakıp kendi odama gittim.

Kayo Obermark’ın odası Mimi’nin odasıyla benimkinin arasındaydı; tabiatıyla Kayo ne olup bittiğinden haberdardı; Mimi ondan ne kadar saklamaya çalışırsa çalışsın bu nasıl mümkün olabilirdi ki zaten? Kayo gençti, aşağı yukarı benimle yaşıt, yirmi ikisinde; fakat şimdiden hantallaşmıştı, derin düşüncelerle dolu, ışığını yitirmiş, kocaman, azametli, sabırsız, hırçın bir suratı vardı. Sessiz ve somurtkandı. Burada, bu odadaki hayatı zordu; dersleri sevmiyordu; her şeyi kendi kendine öğrenebileceği düşüncesindeydi; odası çürümekte olan eski eşyalar ve işlemek için kullandığı şişeler –çünkü ders çalışırken kalkıp tuvalete gitmekten hoşlanmıyordu– deniyle pis pis kokuyordu. Yatağında yarı çıplak yaşıyordu, odasının geri kalan her tarafı tepeleme eşya ve pislik doluydu. Melankolik ve zekiydi. En büyük saflığın –yalan ve çıkarıcı samimiyetten başka bir şey doğurmayan– insan ilişkilerinin dışında olduğunu düşünüyordu ve, “Ben her zaman taşları tercih etmişimdir,” di-

yordu bana. "Bir jeolog olabilirdim. İnsanlık beni hayal kırıklığına bile uğratmadı, sadece benim onunla işim yok; emin olduğum bir şey var, bu dünya kesinlikle yeterli değil; eğer onun ötesinde başka bir şey yoksa o zaman onu muhafaza etmemiz gerekir."

Mimi sürekli kendisine takılıyor olsa da Kayo onun sağlığını merak ediyordu.

"Mesele nedir, zor günler mi geçiriyor? Şansı mı yaver gitmedi?"

"Doğru."

"Yo, hayır, bunun şansla bir ilgisi yok," dedi; Kayo'nun dayanamadığı bir şey varsa o da onunla hemfikir olmanızdı. "Farkındaysan kimi insanların başına durmadan, durmadan aynı şey gelir."

Mimi'ye karşı davranışında doktorun davranışıyla ortak bir yan vardı; Mimi'nin sıkıntıları kadınlara has sıkıntılardı ve ne o ne de doktor bunlara fazla bir önem atfediyordu. Ancak Kayo, tutam tutam omzuna dökülen saçları, düşmesine izin verdikleri ve beklentilerine karşılık vermedikleri için herkesi suçlayan enli yüzüyle, kilosu yüzünden tabanları yassılaştırmış çıplak ayakları ve iç çamaşırlarıyla odamda dikiliyor olsa da doktordan çok daha zekiydi... önyargının cisimleşmiş hali olmakla birlikte adalete yönelik bir çabası, açık tuttuğu bir kanal vardı.

"Anlıyorsun ya, herkesin seçtiği konuda bir hayal kırıklığı vardır. Evet, herkesin. İsa'nın varoluş nedeni bu, hatta insanların tanrısı olacaksa, insan bir tanrı olacaksa Tanrı'nın bile seçtiği konuda hayal kırıklığı vardır. Mimi de farklı değil." Kayo sabrının taşıttığını gösterircesine derin bir iç çekti. "İsa böyleydi. Diğer tanrılar başarılarından başka bir şeyden söz etmez, ihtişamlarıyla gözünüzü kör ederler. Bunların dünya yıkılsa umurunda olmaz. Gerçek başarı, gördüğün gibi, korkunçtur. İnsan bununla yüzleşemez. Önce her şeyi yıkıp yok etmelisin. Her şeyin tepeden tırnağa değişmesi gerekir. Her şeyin birbirine karışması dışında saf bir arzu bulamazsın. Saf olduğunu düşündüğümüz şeyden kaçırız ve herkes karışık ve katışık olanın kazanacağını ve kazanması gerektiğini kanıtlamak istercesine hayal kırıklığını kendi tarzında dışarı vurur."

Kayo, bilgelik veya bilgeliğin gölgesiyle ürküye kapılmış kocaman at gözleriyle; küçük ve önemsiz bir engel karşısında olduğu kadar büyük bir engel karşısında da korkuya kapılan bir atın gözle-

riyle beni her zaman etkilemiştir. Ne demek istediğini anlıyordum. Bu sözlerde hakikat olduğunu biliyor ve aydınlanma kaynağı olarak ona saygı duyuyordum; gözlerinin etrafındaki yeşil ve maviy-le teni kirden koyu bir renge büründüğünde bile ondan yayılan bir ışıltı vardı; elleri kalçasında, başlangıçtaki güzelliği yanlış bir yö-ne sapmış bir yüzle bakıyordu bana. İnsanların kendilerine biçilen rolü oynamaktan başka çareleri olmadığını ve fazla umut etmenin ölümcül bir hastalık olduğunu anlıyordum. Evet, kötülük güçleri-nin esinlediği ölümcül umut onları ayakta tutar. Tanımama yetecek kadar doz almıştım ondan. Bu yüzden hem Kayo'nun görüşlerine meylediyor hem de ona direniyordum. Onun için insan tiyatrosun-da boyalı bir gökyüzü yoktu, varsa yoksa omuriliğin ve beynin sis-li pusu vasıtasıyla görülen elmas su damları ile dolu, yıldız kayna-yan, Samanyolu'nun kopyası bir gökyüzünün altındaki dış dünya.

Fakat insanın, hayatı imkânsız kılan böyle bir pozisyonu benim-sememesi ya da kendisini mahvedecek uzlaşmaz fikirleri bir ara-ya getirmeye çalışmaması, bunun yerine her şeyden önce insanlı-ğın hangi kısmıyla yaşamak istediğini bulmaya çalışması gerekti-ğini düşünüyordum. Fakat eğer en güzel şeyler kendilerini sinek ve radyo cızırtılarıyla dolu, Sox Park birası kokan bu fazla ısıtılmış sıcak, boş tavernada gösteriyorsa, karışımı içmekten ve kusurun ve tabii bütün güzelliklerin de orada olduğunu söylemekten baş-ka yapacak neyiniz var? Benim miyop gözlerim her zaman az göre-cektir. Tanrılar her yerde ortaya çıkabilir.

“Sebepleri araştırarak olursak,” dedim Kayo’ya, “bu karmaşık şeyler için de sebepler bulunabilir.”

“Gerçek sebepler değil,” diye karşılık verdi Kayo. “Sinema ekrana-nda yaşamaya kalkışmazsın. Bunu anladığında bir yerlere gelir-sin. Sen bile gelirsin, karakterin hakkında yanılmıyorsam. Sen bir şeye inanmaktan korkacak biri değilsin. Anlamadığım şey neden bir züppe gibi davrandığın. Bu mantıklı değil.”

Mimi konuştuğumuzu işitince beni çağırdı. Tekrar odasına gittim.

“Ne istiyor?” diye sordu.

“Kayo mu?”

“Evet, Kayo.”

“Sadece konuşuyorduk.”

“Benim hakkımda konuşuyordunuz. Eğer ona bir şey anlatırsan seni gebertirim. İlgilendiği tek şey haklı olduğunu ispatlamak, elinden gelse beni o kocaman ayaklarıyla ezer geçer.”

“Sırrını saklamayan sen kendinsin,” dedim, sakın bir tonda konuşmaya çalışarak. Karşılık vermenin zamanı değildi hiçbir şekilde; Mimi dökme demirden düğümleri ve demirden şeritleri olan bel vermiş metal karyolasından sert sert bakıyordu bana.

“Ben söyleyeceğimi söyledim, kimseye bir şey anlatmamamı tavsiye ederim sana.”

“Merak etme, Mimi, anlatmam.”

Yine de Kayo’ya ertesi gün Mimi’ye göz kulak olmasını söyledim, çünkü ertesi gün ne olacağını bilmiyordum; bütün gün büroda ve Magnus Kuzenler Kulübü’nün ayda bir şehirde, meşe lambripli salonda verdikleri akşam yemeğinde merak edip durdum. Eve telefon etmeye çalıştım, fakat Mimi’ye gıcık olan ve anlaşılmaz Galli bir aksanla konuşan Owens’ın dışında kimseye ulaşamadım; bu nedenle telefon etmeye devam etmenin boş yere para harcamaktan başka anlamı yoktu. Lucy toplantıdan sonra dansa gitmek istiyordu; yorgunluğumu ileri sürerek –ki bunun için numara yapmama gerek yoktu– kaydardım ve doğrudan eve döndüm.

Mimi oradaydı ve iyi haberleri vardı. Siyah, beyaz bir takım giymiş, saçında siyah bir kurdele, benim odamda oturuyordu.

“Bugün kafamı kullandım,” dedi. “Kendi kendime ‘Bu işi yasal olarak yapmanın bir yolu var mı?’ diye sordum. Bunun birkaç yolu varmış. Birincisi bir akıl hastalıkları uzmanına gidip ona keçile-ri kaçırmış olduğunu söyletmek. Kafadan çatlak kadınların çocuk sahibi olmalarını istemiyorlar. Bir defasında mahkûmiyetten böyle yırttım; mahkeme kayıtlarında var bu. Ama şimdi bunu yapmayı canım istemiyor. Bu yola girdin mi işin sonu nereye varır bilemezsin. Kendi kendime dedim ki deli numarası yapmanın canı cehen-neme. Bir de eğer kalp hastasıysan ya da hayati tehliken varsa sana kürtaj yapıyorlar. Bu yüzden bugün kliniğe gittim, hamile olduğumu sandığımı, ama bir şeylerin normal olmadığını, sorunlar yaşadığımı söyledim. Adamın biri beni muayene etti ve dış gebelikten emin olduğunu söyledi. Bu yüzden yeniden muayene edilmem gerekiyor, eğer böyleyse kürtaj yapmak zorunda kalabilirler.”

Sevinçten havalara uçmasının nedeni buydu. Şimdiden buna bel bağlamıştı.

“Ne yaptın?” diye sordum Mimi’ye, “Bir kitaptan dış gebeliği inekledin, sonra da gidip onlara semptomlarını mı tarif ettin?”

“Tatlım, ne güzel bir fikir bu! Benim bu riski alacağımı mı düşünüyorsun? Sanıyor musun ki oraya elini kolunu sallayarak girip bir hikâye anlatır ve onları kandırırsın?”

“Kliniktekileri kandırmak o kadar da zor değildir, bunu sana garanti edebilirim. Ama yine de dikkatli ol Mimi. Onları aldatmaya çalışma.”

“Bu tamamen benim fikrim değil; onlar da böyle düşünüyorlar; hem bazı semptomlar da var. Fakat tekrar oraya gitmeyeceğim; şu veterinere uğrayacağım yeniden.”

Sonraki birkaç gün boyunca ajandamın akşam yemekleri ve toplantılarla dolu olması nedeniyle Mimi’yle ilgilenemedim; gecenin geç bir vaktinde ya da sabah altı buçukta uğradığımdaysa benimle konuşamayacak kadar uykulu olduğundan çıkmak zorunda kaldım. Onu uyandırmaya gittiğimde hemen omzundaki elin kime ait olduğunu ve sorulan sorunun ne olduğunu anlıyor ve uykudaymış gibi cevap veriyordu: “Hayır, yok, yok bir şey.”

Aralık sonlarıydı, dumanlı ve karanlık; kış iyiden iyiye bastırmıştı. Pus ve dumana boğulmuş bu sabahlar, genellikle geç kaldığımdan, merdivenleri şosonlarımla döve döve koşarak iniyor, gecenin son kalıntılarının basık gökyüzüne doğru çekildiği tramvay durağına yöneliyordum. Kahvaltımı ancak saat dokuzda, ilk iş dalgasını atlattıktan sonra Marie’nin kafesinde, duvarları dekoratif kalay panelli, tek kollu koltukları duvarın önünde dizili ve avizelerin yüksekliği nedeniyle loş kafesinde yapabiliyordum.

Bir cumartesi akşamüzeri işe ara vermiş Marie’nin yerinde oturuyordum. Marie, New York radyosunu açmış opera dinliyordu, radyodan yayılan sözler kulağıma geliyor, ama bana ulaşmıyordu. Burada parası peşinen ödenmiş bir hizmet sunuluyordu; tıpkı Brūj’de hapse mahkûm edilen Burgonyalı bir dükün koyu renkli kepenklerin rengini altın sarısı suratlarla ve dinî nakışlarla açması için önden bir ressam göndermesi gibi. Başı belada olan insanlara bu tür yardım, gazetelerle ya da radyo dalgalarıyla olduğu

gibi artık neredeyse bedava yapılıyor. Operanın sözlerini iyi duyuyor olmasam da, güçlü ve olması gerektiği gibi sesler olduğuna şüphe yoktu.

Happy Kellerman'ın gönderdiği bir işçi gelip bir kadının beni telefona çağırdığını haber verdi.

Telefondaki South Side hastanesinden bir hemşireydi, bana Mimi'nin bir mesajını iletmek için arıyordu.

"Hastane mi? N'oldu? Mimi ne zamandan beri orada?"

"Dünden beri," dedi kadın, "durumu gayet iyi, ama seni görmek istediğini söylüyor."

Beni kuşkuyla, alayla, kınayarak, hoşgöründen yoksun ve açıklamamı reddetmeye hazır bir havada dinleyen Simon'a hastanedeki bir arkadaşımı ziyaret etmek için erken çıkmam gerektiğini söyledim.

"Hangi arkadaşmış bu? Senin şu yelloz mu, sarışın külhanbeyi? Kırk tarakta bezin var birader. Onunla nasıl bir ilişki sürdürüyorsun? Sence de biraz hızlı gitmiyor musun, ha ne dersin, aynı anda iki hatunla? Son zamanlarda bu yüzden bu kadar solgun görünüyor olmalısın. Biri ateşini söndürmezse diğerine koşuyorsun. Yoksa ateşini söndürme işinden daha fazlası mı söz konusu? Ah, tam sana yaraşır bir şey, onlara âşık da oldun, değil mi? Aşk çılgınlığına engel olamıyor musun? Etek peşinde neler feda etmezsin? Kendi kendine bütün ömrünce sevmek zorunda olduğunu söylemeden bir kızla yatağa giremez misin?"

"Boşuna nefes tüketiyorsun, Simon, hiç alakası yok. Mimi hasta, gidip kendisini görmemi istiyor."

"İnsanın elinin altında becerecek biri olduğu sürece evlenmek için neden acele eder, anlamam," diye araya girdi Happy.

"Bunu bir bilseler," dedi Simon garip ve Happy'nin işitemeyeceği bir ses tonuyla; yüzünde çok büyük bir memnuniyet ve zevk duyduğunu gösteren bir ifade vardı, hemen böyle bir şeyin sonuçlarıyla nasıl başa çıkacağını düşündüğünü anladım; beni reddedecek ve bu işten hiçbir zarar görmeyecekti. Düğün gecesi ikimizin bir arada başarabileceğimiz şeylere ilişkin düşüncesiye hiç kuşkusuz değişmişti; her şeyin bir tek insanın ve otoritenin işi olması gerektiğine karar vermişti.

Ama benim bunu pek düşündüğüm yoktu; aklım fikrim hasta-

nedeki Mimi'deydi. Doktorları kandırma planını uygulamaya çalıştığından emindim.

Öğleden sonra geç vakitte onu görmeye gittim; bir koğuştta; eşikte dikildiğimi görünce yatağında doğrulmaya çalışırken parmaklarını şaklatarak bana yaklaşmamı işaret etti.

"Planını uyguladın, değil mi?"

"Elbette! Şüpheni mi vardı?"

"Eee, sonunda bitti, demek?"

"Augie, bedavaya bir ameliyat yaptırdım. Her şey yolunda. Ama mesele hâlâ çözülmüş değil."

Hemen anlayamadım; akıl yürütemeden aptal gibi kaldım.

Yüzünde şeytani ve acı bir gülümsemeyle, "Augie, hepsi gelip normal bir bebeğim olacağı için beni tebrik etti. Dış gebelik değilmiş. Doktor, stajyer doktorlar, hemşireler hepsi sevinçten havalara uçacağımı düşündü, oysa onlara bağıramadım bile. Uzun uzun ağladım. Öyle moralim bozulmuştu ki."

"İyi ama neden böyle bir işe giriştin ki? *Bilmiyor muydun?* Semptomları sen uydurdun."

"Hayır, emin değildim. Her şeyi uydurmadım. Bazı semptomlar vardı. Belki o iğne yüzünden. Dış gebelik olduğunu düşündükleri zaman ameliyat etmeyebilirler diye korktum. Sonra, ameliyat masasına yatırdıklarında beni bu bebekten kurtaracaklarını düşündüm. Ama yapmadılar."

"Elbette yapmazlardı; yasalar bu tür şeyler yapmalarına izin vermez. Problem de bu."

"Biliyorum, biliyorum. Sanırım onları kandırabileceğimi düşündüm. Benim parlak planlarımdan biri işte!" Artık ağlamıyordu, ama döktüğü tuzlu gözyaşları nedeniyle gözleri kızarmıştı; burnu da aynı şekilde damar damardı; fakat ekşiği var fazlası yok, çatık kaşlı güzelliğinde aşık olunası bir soyluluk ve enerji vardı.

"Ne kadar yatman gerekiyor, Mimi?"

"Onların düşündüğü kadar kalmayacağım. Kalamam."

"Fakat kalmalısın."

"Yo, yo. Zaman daralıyor. Biraz daha gecikirsem bir şey yapamam. Şu adama uğra da gelecek hafta için bana bir randevu al. O zamana kadar yeterince kuvvet toplarım."

Bu laflar hiç hoşuma gitmedi; bir insanın kendi bedenine böyle şeyler yapmasından duyduğum tiksintiyi göstermeden edemedim. “Bir kadının daha kırılğan olması gerektiğini düşünüyorsun demek,” dedi. “Senin evlenmek üzere olduğunu hep unutuyorum.”

“Ama hiç değilse taburcu edilinceye kadar beklesen?”

“On gün diyorlar; bu kadar uzun süre yatmak beni zayıflatmaktan başka bir işe yaramaz. Neyse, koğuşa dayanamıyorum. Hemşirelerse bu mutlu olay nedeniyle havalara uçuyorlar. Buna katlanamıyorum. Asabım bozuluyor. Hiç paran var mı?”

“Çok fazla yok. Ya senin?”

“İhtiyacımın yarısı kadar bile yok, başka para da bulamam. Bu herif, biliyorum, bir kuruş bile indirim yapmaz. Frazer’ın da parası yok.”

“Eğer odasına girebilirsem, bazı kitaplarını alıp satabilirim. İyi para edecek kitaplar var orada.”

“Bundan hiç hoşlanmazdı. Neyse, zaten hiçbir şekilde oraya giremezsin.” Mimi doğrudan gözlerimin içine bakmak için bir anlığına kendi dertlerini unuttu, küçük bir kahkahanın ardından, “Benim tarafımdasın, değil mi?” diye sordu. Cevap vermeye gerek duymadım. “Âşık olmanın ne işe yaradığını görüyorsun, değil mi?” Beni şefkatle öptü, bu hareketinde biraz gurur da vardı. Koğuştaki diğer kadınlar solgun benizleriyle ya aralarında konuşuyor ya da etrafı seyrediyorlardı.

“Tamam,” dedim, “bu yüz doları bulacağız. Ne kadar eksik var?”

“En azından elli dolara daha ihtiyacım var.”

“Bulacağız.”

Para kazanmanın bildiğim en iyi yolu –o kadar kolay yapıyordum ki bundan neredeyse gurur duyuyordum– kitap çalmaktı. Kimseden para istememe gerek yoktu, hele Simon’dan hiç.

Hemen şehir merkezine yollandım. Akşamın henüz erken saatleriydi, elektrik ışıkları buz üzerinde parlıyor, yıkıntılar üzerinde büyüyen otların karı delip çıktığı ve sert rüzgârlar tarafından kırbaçlandığı tarlalara bakan fabrika pencerelerinde titreşiyordu. Ve soğuk, lacivert göl içten içe kaynıyor, karanlığın içine doğru uzanan raylar ıslıl ıslıl parlıyordu.

Wabash Caddesi üzerindeki Carson'a gittim ve giriş katındaki kitap reyonuna girdim; Noel çanları ve gümüşî sarmaşıklar altında günün son müşterileriyle sıcak ve cıvıl cıvıldı. Dikkati çekmek için genellikle çok fazla oyalanmazdım. Hangi kitapların peşinde olduğumu biliyordum, üzerinde yazılı fiyattan daha çok para eden nadir bir Plotinos, *Enneadlar*'ın İngilizce baskısı. Ciltleri raftan aldım, sayfalarını çevirdim, ciltlerini, kenar şeritlerini gözden geçirdim, koltuğumun altına sıkıştırıp sakın sakın Wabash Caddesi kapısına doğru yürüdüm. Kapı yavaş yavaş dönüyordu. Önümde açılan çeyrek daireye girdim, kapı yarım tur döndükten sonra, tam çıkacağım sırada durdu, içeride hapis kaldım, sokaktan üç-beş santim uzakta. Bunun nedeninin en korktuğum şey, polis, mahkeme, hapishane, Bridewell'de geçirilecek korkunç bir yıl mı olduğunu anlamak için geri döndüm. Fakat arkamda tamamen yabancı olmasa bile bütün o yıllardan sonra neredeyse bir yabancı olan Jimmy Klein duruyordu. Kapının metal silindiri içinde beni hapseden oydu; sokakta onu beklersem beni bırakacağını belirten bir işaret yaptı. Fötr şapkasının şeritleri altındaki bakışlarında profesyonelce bir şeyler vardı, aşağı kıvrıldığı işaret parmağı kesinlikle "Dışarıda bekle," anlamına geliyordu.

Bu işaretlerden onun mağaza dedektifi olduğunu anladım. Clem Tambow bana Jimmy'nin Carson'da çalıştığını söylememiş miydi? Kaçmaya kalkışmayacaktım. Yapılacak ilk iş tuzaktan kurtulmaktı, sonra kitapları sokakta ona teslim ettim. "Köşedeki kırmızı ışığın orada bekle, ben birazdan gelirim," dedi bir çırpıda.

Döner kapının içinden çıkıp aceleyle mağazanın içine doğru uzaklaşırken sırtını ve şapkasını gördüm. Davranışlarında bir kızgınlık okunmuyordu, daha çok öngördüğü bir şeyle başa çıkmaya çalışan ve buna hazır bir adam gibi görünüyordu. Kırmızı ışıkların yanında, kalabalığın içinde, soğuk havada terliyordum; zayıftım ve atlattığım tehlikeden sonra rahatlamıştım. Nene'nin, Jimmy'nin serserinin teki olduğuna dair uyarıları geldi aklıma. Her halükârda yasadışı işlerin içindeydi.

"Pekâlâ," dedi yanıma geldiğinde, "sana seslendiğimde kitapları düşürdün ve tabanları yağladın. Yüzünü görmedim, yine de seni bulabilir miyim diye sokağa çıktım, anladın mı? Şimdi sen doğ-

ruca Monroe Caddesi'ndeki Thomson'a gidiyorsun. Ben hemen arkanda olacağım.”

İpek mendilimle yüzümü kurulayarak yola koyuldum. Kafeterya da fincanımı tezgâhtan masaya kendim taşıdım. Çok geçmeden Jimmy de gelip oturdu.

Bir süre beni süzdü; göz kenarları kırışmış, benzi sararmıştı, muzip, sabırlı ve gözlem yapmaya alışkın biri gibi görünüyordu. Tekrar karşılaşmak, şartların elverdiği ölçüde, her ikimizi de memnun etmişti.

“Kapıda korktun mu?” dedi Jimmy sonunda.

“Soru mu bu? Ödüm bokuma karıştı,” dedim gülümseyerek.

“Hiç değişmemişsin, her zamanki şapşalsın. Sana bir tren çarparsa, bunun çok hoş bir şey olduğunu düşünür ve yaz ortasında dizine kadar suyun içindeymiş⁹ gibi gülümseyerek ayağa kalkarsın. Seni bu kadar neşelendiren şey bu sefer ne?”

“Gerçek bir dedektif değil de senin olmana sevinim.”

“Ben gerçek bir dedektifim, ancak senin için değil, seni aptal. Seni kovalamak zorundaydım. Satış sorumlusuyla gevezelik ediyordum, sen iki adım ötemizden geçtin, peşinden koşmayıp da ne yapacaktım? Peki, ama kitapları neden aşırıyorsun? Noel'deki o işten sonra seni de benim gibi bir güzel patakladılar sanıyordum. Babam beni az daha öldürüyordu. Nerdeyse canımdan oluyordum.”

“Baban da seni dedektif yaptı, öyle mi?”

“Babam mı? Ne demezsin! Dedikleri yere gittim, dedikleri şeyi yaptım.”

Annesinin öldüğünü biliyordum; o topallayan, şişman kadını tabuta koyup mezara gömmüşlerdi. Peki diğerlerine ne olmuştu?

“Baban ne yapıyor şimdi?”

“Düdüklemeye devam ediyor. Anacığımın ölümünden sonra yeniden evlendi. Ta Avrupa'dan beri, kırk yıldır süren bir gönül ilişkileri olduğu ortaya çıktı. Etkileyici, değil mi? Onun anamdan sekiz çocuğu, kadının kocasından dört çocuğu varken ikisi de birbirinin aşkından ölüyormuş. Kadın dul kaldı, böylece gidip evlendiler. N'oldu, şaşırırdın mı?”

9 “Deep-knee in the June”: Amerikalı yazar ve şair James Withcomb Riley'in (1849-1916) bir şiiri.

“Hem de nasıl! Hatırladığıma göre baban evden dışarı adım atmazdı.”

“Bazen West Side’a gitmesi gerekirdi, o zaman, On Altıncı Sokak’tan kalkan Kenton tramvayı için bedava aktarma bileti vardı, onu kullanırdı.”

“Ona karşı bu kadar acımasız olma, Jimmy.”

“Ona gücenmiş değilim. Eğer bu onu mutlu edecekse bundan memnun olurum, ama o her zaman aynıydı. Hiç değişmedi.”

“Peki, Eleanor nasıl? Meksika’ya gittiğini duymuştum.”

“Ooo, sen çok eskilerde kalmışsın. Bu dediğin çok zaman önceydi. Döneli hayli oluyor. Onu ziyarete gitmelisin. Eski günlerde onun gözdesiydin, hâlâ senden söz ediyor. Eleanor’un kocaman bir kalbi vardır. Keşke daha iyi olsaydı.”

“Hasta mı?”

“Hastaydı. Şimdi yeniden çalışmaya başladı; Chicago Caddesi’ndeki Zarropick fabrikasında; okul yakınlarındaki dükkânlarda satılan şu lolipoplardan üretiyorlar. Ama çalışmaması gerekir. Meksika’da hastalanmış.”

“Ben orada evleneceğini düşünüyordum.”

“Hatırlıyorsun demek?”

“Şu İspanyol akrabanızla.”

Yüzünde çarpık bir gülümsemeyle, “Evet, bizim bu akrabanın deri eşyalar üreten bir atölyesi vardı, işçileri karın tokluğuna köle gibi çalıştırdığı sefil bir yer; Eleanor onunla sözüm ona nişanliyken orada bir yıl kadar çalıştı. Bizim akraba orada çalışan diğer karılarla da yatıyordu ve gerçekten evlenmeyi düşünmüyordu. Sonunda Eleanor hastalandı ve eve döndü. Fakat bu onun kalbini kırmış değil; başka bir ülke görmenin harika bir şey olduğunu söylüyor.”

“Eleanor için üzüldüm.”

“Evet, bir aşk yaşamayı düşünüyordu. Bu saçmalığa çok bel bağlamıştı.”

Bizimki büyük bir muhabbet duyduğu Eleanor’a karşı değil, belki Eleanor’u yıpratın ve zayıflatan aşka karşı ölçüsüz derecede küçümseme duyuyordu.

“Bu da tepeni attırıyor.”

“Bu konuda *hiçbir şey* düşünmüyorum.”

“Ama sen evlenmişsin, Clem söyledi.”

Saflığım onu mutlu ediyordu. “Doğru, bir oğlum var. Müthiş bir çocuk.”

“Ya, karın?”

“O, iyi bir kız. Ama hayatı hiç de kolay değil. Annesi ve babasıyla birlikte yaşıyoruz, buna mecburuz. Evli bir kız kardeşi daha var, kocasıyla o da bizimle. Her seferinde kim tuvaleti kullanacak, kim çamaşırları aşağı indirecek, kim yemeği pişirecek, çocuklara kim bağırarak tartışmaları içinde geçen hayatın nasıl bir hayat olduğunu düşünebiliyor musun? Merdivene yayılan sürtük bir kız kardeşi daha var ki, onun sözünü bile etmiyorum; gecenin bir vakti sinemadan dönerken karanlıkta üstüne basabilirsin, lafın kisası evde hırgürsüz geçen bir an yok. Evde benim payıma düşen tek şey iki kişilik bir yatak. Bu nasıl bir şey biliyor musun? Hayır. Bu hayatta arzuladığın ne varsa bir tek şeye indirgenmiş gibidir: Düzüşmeye; güzel bir kız buluyorsun, bir süre sonra eskisinden daha sefil bir duruma düşüyorsun; ne var ki bu sefer sefaletin sürekli bir hal almıştır. Evlisin ve bir de çocuğun var.”

“Sana böyle mi oldu?”

“Onunla oynadım, onu hamile bıraktım ve onunla evlendim.”

Bu, Simon’ın Cissy ile evlenmesi halinde başına neler geleceğine dair Bayan Renling’in bana çizdiği sefil resimdi.

“Milli bayramda fırlatılan bir havai fişek gibisin tam,” dedi Jimmy. “Sana sadece patlayacak kadar barut dolduruyorlar. Yukarı çıkıyorsun. Sonra patlamanın ardından füze geri düşüyor. Artık çocukları yetiştirmek ve karını memnun etmek için yaşıyorsun.”

“Senin yaptığın şey bu mu?”

“Bunun benim için pek önemi yok, kabul ediyorum. Onu çok memnun ettiğimi düşünmüyorum. Fakat neden benden konuşuyoruz ki? Harika çocuk sensin. Peki, ne halt ediyorsun ya da ettiğini düşünüyorsun? Kitapları koltuğunun altına sıkıştırdığını gördüğümde yüreğime iniyordu. Tekrar karşılaşmamız demek böyle olacaktı! Augie, bir hırsız!”

Üzüntüsüne biraz sevinç karışmış gibiydi.

“Profesyonel bir hırsız değilim, Jim.”

“Fakat hırsızlığı ara sıra yapıyor olsan bile Simon’la senin başarılarınız hakkında duyduklarımınla bağdaşmıyor bu.”

“Simon’ın durumu iyi... evlendi ve kendi işini kurdu.”

“Kreindl bana böyle anlattı. Ve senin üniversiteye gittiğini. Bu yüzden mi kitap aşırıyorsun? Çok öğrenci yakalıyoruz biz dükânda. Çoğu da iyi bir izlenim bırakmıyor.”

Ona neden paraya ihtiyaç duyduğumu Mimi’nin âşığı olduğumu varsaymasını sağlayacak şekilde anlattım; aksi halde durumu anlaması zor olurdu; beni enseleyen aynasızın Jimmy olduğunu görmek çok tuhaf olsa da belli bir rahatlama hissediyordum, lakin yine de ihtiyacım olan parayı bulmak ve yapmam gereken şeyleri yapmak istiyordum. Bununla birlikte hikâyem Jimmy’yi heyecanlandırmıştı; gözlerinde kaygılı bir ışıltı belirdi ve büyük bir kararlılıkla, “Kaç aylık hamile?” diye sordu.

“İki ayı geçti.”

“Dinle, Augie, seni bu sıkıntıdan kurtarmak için elimden geleni yapacağım.”

“Hayır, Jimmy,” dedim şaşkınlıkla, “senden para alamam. İki yakanı bir araya getirmekte ne kadar zorlandığını biliyorum.”

“Aptallık etme. Hayat memat meselesi karşısında birkaç doların sözü mü olur? Tut ki bunu kendim için, dostlarının bu duruma düştüğünü görmek istemeyen kendim için yapıyorum. Ne kadar ihtiyacın var?”

“Elli dolar kadar.”

“Kolay. Benimle Eleanor arasında bunun bir önemi yok. Onun kenara koyduğu biraz parası var. Ne için olduğunu söylemem ona. O da sormaz, zaten niye bilsin ki? Neden bu parayı kendi kardeşinden istemediğini bana anlatmak zorunda değilsin. O bu parayı kolayca verecek olsaydı, sen hırsızlık yapmaya kalkışmazdın.”

“Bıçak kemiğe dayanırsa ondan isterim, ama istemememin özel nedenleri var. Pekâlâ Jim... teşekkürler. Çok iyisin. Sağ ol, Jimmy!”

Minnettarlığımın derecesi Jimmy’nin bana takılmasına yol açtı. “Abartma. Pazartesi günü yine burada buluşuruz, sana elli papeli veririm.”

Jimmy gönül alıcı güdüler taşıdığına inanmıyor; böyle şeylerden

mahcubiyet duyuyordu. Anladığım kadarıyla bir zamanlar dostu olan birine yardım etmek kadar bu mekanizmayı da bozmak istiyordu.

Sebebe ne olursa olsun, neticede bana söz konusu parayı verdi ve ben de doktordan Noel haftasının sonu için bir randevu aldım. Bu işleri ayarlamak pek de kolay olmadı. Aynı gece Lucy ile randevum vardı ve Simon'a çaktırmadan kaytarmam mümkün değildi, zira arabaya ihtiyacım vardı. Bu yüzden Mimi'yi doktora bıraktıktan sonra alelacele bir kafeye gidip Lucy'ye telefon ettim.

"Tatlım, bu gece epeyce gecikeceğim," dedim ona. "Öngörülmedik bir şey oldu. Yanına gelmem rahat saat onu bulur."

Fakat o gece Lucy beni düşünecek durumda değildi. Telefonda fısıldayarak, "Sevgilim, arabayla bir duvara girdim, tamponu yamulttum. Henüz babama bundan söz etmedim. Babam şimdi aşığıda, yerimden kıpırdayamıyorum."

"Çok kızmaz herhalde."

"Fakat Augie, arabayı alalı bir ay bile olmadı. Dikkatli kullanmazsam arabayı satacağını söylemişti. Ben de altı ay hiçbir sorun çıkmayacağına söz vermiştim."

"Belki ondan habersiz tamir ettirebiliriz."

"Yapabilir miyiz, dersin?"

"Sanırım. Bir yol bulmaya çalışacağım. Geldiğimde konuşuruz. Dediğim gibi, biraz gecikeceğim."

"Çok geç kalma."

"Saat ona kadar gelemezsem, beni bekleme."

"Bu durumda belki yılbaşı gecesi yemeğinden önce biraz uysam iyi ederim. Yarın zamanında gelirsin, değil mi? Resmî kıyafetle geleceksin, unutma."

"Yarın sabah, dokuzda, smokinle; hatta belki de bu akşam. Fakat başı belada olan bir arkadaşına yardım sözü verdim. Arabayı kafana takma."

"Keşke dediğin gibi yapabilsem. Sen babamı tanımıyorsun."

Hiçbir şey düşünemeyecek halde, bomboş bir kafayla telefon kabininden çıktım; çok gergindim, kendimi korkularımın esiri ve bilmediğim güçlerin etkisi altında hissediyordum.

Stracciatella kapanmıştı; karanlık vitrinde yatan kıvrık saksa-

fonlar ve gitarlar fark ediliyordu. Mağazanın arka tarafında, ailenin oturup spagetti tıkındığı mutfaktan çiğ bir ışık sızıyordu.

Üst katta koridorda kapının yanında bekledim, bir süre sonra kilit dilinin hareket ettiğini işittim. Mimi kapıdan tek başına çıktı ve doktoru görüp soru sormama kalmadan kapı arkasından kapandı. Artık çok geçti, ayakta durmakta zorlanan Mimi'ye destek olmam gerekiyordu. Hastaneden çıkalı sadece iki gün olmuştu, acı ve kan kaybına ilaveten tek başına aldığı çeşitli kararlar onu güçten düşürmeye yetmişti. Mimi öyle yorgundu ki ilk defa yüzünün, piknik yapılan bir günün sonunda gece treninde uyuyan bir çocuğunki gibi ifadeden yoksun olduğunu görüyordum. Ancak başını omzuma yasladığında dudaklarını boynuma yaklaştırıp kösnüllüğü akla getirecek bir şekilde hafifçe öptü. O an için belki ben Frazer'dım ve o bütün zorluklara, incinmelere, iğrençliklere rağmen her şeyin erkekle kadın arasındaki şefkate dayandığı fikrinden geri adım atmadığının altını çizmek istiyordu... kaya ve su evreninin, bitki ve hayvan evreninin bilgiyle değil de salt gereksinmeyle yaptığı şeyi erkekle kadın bile isteye yapıyordu.

Onun dudakları benim boynumda, ben onun beline sarılmış halde merdivenin başında durur ve, "Şimdi dikkat, yavaş yavaş ineceğiz," diye fısıldarken sokaktan bir adam binaya girdi, onda tanıdık bir şey olduğunu düşündüm asabiyetle. Mimi de birinin yaklaşmakta olduğunu fark etti ve birkaç basamak indi. Adam yakını-mıza geldiğinde biz koridorun ışığında değil, gölgedeydik. Yine de birbirimizi tanıdık. Bizim mahallede yaşayan ve Georgie konusunda beni tehdit eden Kelly Weintraub'du; Magnusların evlilik yoluyla kuzenleri. Beni gördüğünde yüzüne yavaş yavaş yayılan gülümsemeden (ağzı kulaklarına varıyordu) ve karanlıkta bana bakış tarzından eline düştüğümü anladım. Biliyordu.

"Ooo, Bay March bu ne büyük sürpriz! Benim kuzeni mi gör-dünüz?"

"Kuzenin kim?"

"Doktor."

"Bu beni hiç şaşırtmadı."

"Ne şaşırtmadı?"

"Senin onun kuzeni olman."

Benden intikam almak için oltasını şehvetle savuran bu adamdan, bu Weintraub'dan ne yaparsam yapayım yeterince uzağa kaçamaz, yeterince derine dalamazdım; kasıla kasıla yürürken o yakışıklı kamyon sürücüsü bakışlarıyla, etli yüzü, çatık kaşlarıyla konuşmaya devam ediyordu.

“Başka kuzenlerim de var,” dedi.

İçimden ona esaslı bir yumruk patlatmak geldi, çünkü boşboğazlık ettikten sonra muhtemelen onu bir daha göremeyecektim, fakat Mimi'ye destek olduğum için bunu yapamazdım. Öfkenin yol açtığı duyguların genişlemesi yüzünden sanırım burnuma kan kokuları geldi, taze kan kokusu; fakat önemli olan bunun doğurduğu tiksintiydi. Ona, “Çekil yolumdan!” dedim.

O anda Mimi'yi eve götürüp yatağına yatırmaktan başka bir şey umurumda değildi.

Mimi, “Augie benim âşığım değil,” dedi Kelly'ye. “Sadece başımı bir beladan kurtarmak için bir sürü zahmete girdi.”

“Bu da mantıklı,” diye karşılık verdi Kelly.

“Seni orospu çocuğu!” dedi Mimi. Duyduğu öfkeyi tam anlamıyla kusamayacak kadar zayıf düşmüştü.

Öfkeden titreyerek Mimi'yi arabaya kadar taşıdım ve hiç beklemeden hareket ettim.

“Tatlım, özür dilerim. Seni zor durumda bıraktım. Kim bu adam?”

“Önemsiz biri... kimse onun lafına inanmaz. Hiç kafana takma onu, Mimi. Her şey yolunda mı?”

“Adam çok kabaydı,” dedi Mimi. “İlkin parayı aldı.”

“Ama bitti.”

“Artık hamile değilim, demek istediğin buysa eğer.”

Yolda kar yoktu; siyah, pürüzsüz asfalt sokaklardan, yer altı geçitlerinden yel gibi geçiyordum; sokak lambaları, bir kilisede esen rüzgârın söndürdüğü mumlar gibi birer birer gözden yitiyor, hız her şeyi eritiyordu.

Eve vardık. Mimi'yi kucağımda dört kat yukarı taşıdım, o örtülerin altına girerken ben bir torba buz almak için aşağıya koştum; Bayan Owens bana buz vermeye yanaşmadı.

“Ne!” diye bağırdım. “Kışın ortasındayız.”

“Öyleyse, neden dışarı çıkıp biraz buz kırınıyorsun? Bizimki buzdolabında üretiliyor, bunun için elektrik harcıyoruz.”

Böyle yel yepelek içeri girip onu korkutmamın yaşlı kız kurusunu delirttiğini anlayınca ne kadar acı çektiğimi düşünmeksizin bağırmaı kestim. Kalan sevimliliğimi kullanarak onunla sakın sakın konuştum. O an titreyen tellerimdeki şarjın düşüklüğüne bakılırsa, bende sevimlilik namına çok bir şey kalmış olamazdı.

“Bayan Villars dış çektiirdi, çok acı çekiyor,” dedim.

“Diş! Siz gençler ne kadar çabuk heyecana kapılıyorsunuz!” Buz kalıbını bana verdi, kaptığım gibi yukarı koştum yeniden.

Ancak buzun pek yararı olmadı. Mimi'nin çok kanaması vardı ve bunu gizlemek istiyordu, fakat yüzünde şaşkın bir ifade, kocaman açılmış gözlerle kanamayı kendi başına durdurmaya çalışmış olsa da sonunda bana anlatmak zorunda kalmıştı. Yatak sıırsıklam olmaya başlamıştı. Onu vakit yitirmeden hastaneye götürmek gerektiğini düşünüyordum, ama, “Yakında düzelirim. Sanırım başlangıçta böyle olmak zorunda,” dedi.

Aşağı inip doktora telefon ettim; doktor bana gözümü açık tutmamı ve kanama azalmazsa ne yapmam gerektiğini anlattı. Kendisi evinde hazır bekleyecekti. Ses tonunda korku vardı.

Çarşaflarını çıkarıp yatağını benim çarşaflarımla yeniden yapmaya kalkıştığımda beni durdurmak için ellerini kaldırdı, fakat ben, “Bak Mimi, bunun yapılması gerekiyor,” dedim; Mimi gözlerini kapatıp yanağını omzunun çukuruna dayayarak çarşafları değiştirmeme izin verdi.

En berbat insan manzaralarındaki dehşeti azaltmak ve onlardan iğrenmek yerine onlardan bir şeyler öğrenmek için çok şey yapılmıştır. Bütün Golgotalar¹⁰ bu amaçla boyanmıştır. Fakat bugün muhtemelen çok az insan bu şeylerden ve bu derslerden yararlandığından herkes son çare olarak kendi olduğu şeye el atıyor.

Kanlı yatak örtülerini dolaba tıktım, hareketlerimdeki sertliği fark eden Mimi, “Panikleme, Augie,” dedi.

Sakinleşmeye çalışarak yanına oturdum. “Bunun böyle bir şey olabileceğini düşünmüş müydün?”

10 Adını İsa'nın çarmıha gerildiği tepeden alan ve İsa'nın çarmıha gerilmesini temsil eden heykelcik.

“Ya da daha kötü,” dedi Mimi; gözleri sarıya çalan bir renkte ve kuru, dudakları solgun olduğundan durumun ciddiyetini muhtemelen kavramadığını düşündüm. “Fakat...”

“Fakat ne?” dedim.

“Ortaya çıkan eski bir şeyin hayatına yön vermesine izin veremezsin.”

“Bağımsız olmanın harika bir yolu,” dedim mırıldanarak, ama beni işitti.

“Kendini kandırma, ne sebeple battığın çok fark eder, mesela benim için böyle,” dedi Mimi kaşlarını çatarak; sonra uzlaşma yoluna girdiğinde yüz ifadesi yeniden tatlılaştı, “muhtemelen bu sadece yeniden su yüzüne çıkar mıyım diye. Zaten ölürsen, neyin önemi kalır ki?”

Konuşacak halde olmadığımдан, sessizce oturup seyrettim. Mimi’nin öngördüğü gibi kanama yavaş yavaş azaldı; Mimi yatağın üzerinde daha az büzüşmüştü, eskisi kadar gergin değildi; benim kaslarım da eskisi kadar sancımıyordu. Fakat kafamın içi arı kovanı gibiydi; çünkü onu nasıl hastaneye yatırabileceğimi düşünüyor, bu işlerin ne kadar zor olduğunu bildiğimden, bir türlü bir yol bulamıyordum; yalvarışlarımı yöneticilerin insanı çileden çıkaracak bir kibirle reddetmelerinin beni nasıl çıldırma noktasına getirdiğini hayal ediyordum.

“Öyle görünüyor ki herifçioğlu beni temize havale edemedi,” dedi Mimi.

“Kendini daha iyi hissetmeye mi başladın?”

“Canım bir içki çekiyor.”

“Sana bir meyve suyu getireyim mi? Bu gece viski içmemen gerektiğini düşünüyorum.”

“Ben viski içmek istiyorum. Bana öyle geliyor ki sen de bir kadeh içsen iyi edersin.”

Simon’ın arabasını garaja götürdüm ve koltuğumun altında bir şişe viski, taksiyle geri döndüm. Mimi şişeden esaslı bir yudum aldı, kalanını ben içtim; artık Mimi’nin tehlikeyi atlattığını düşündüğümünden benim kendi sorunlarım ön plana çıktı; karanlıkta çırpıl-çıplak soyunup çarşafsız yatağıma girerken göğsümün sıkıştığını hissediyordum; kendimi uyuşturmak ve kolayca uykuya dalmak

için şişeden kocaman bir fırtına daha çektim. Fakat sabahın köründe, her zamanki uyanma saatimden çok önce uyandım. Kelly Weintraub canımı yakma fırsatını asla kaçırmayacaktı. Bu düşünce, bende belli belirsiz bir korku yaratıyor, havada asılı yağmur yüklü karanlık bulutlar gibi ruhumu eziyordu.

İş kıyafetimi giydim. İçkiye alışık olmadığımдан viskinin üzerimdeki etkisi devam ediyordu. Pis ve karmaşık odasında Mimi ateşi var gibi görünse de uykusu düzenliydi. Kahve içmeye aşağı indiğimde kafe garsonlarının Mimi'ye kahvaltı götürmeleri için bir ayarlama yaptım.

Tetik durmak ve endişe beni yormuş olmalıydı ki o sabah durduğum yerde sallanıyordum. Hava kapalıydı ve karın üzeri kalın bir kurum tabakasıyla kaplıydı. Kapalı kalması gereken bir şeyin içi gibi. Bu hüznün verici olmaktan çok korkunçtu, başka hiçbir yer bilmeyen benim gibi yerli biri için bile. Asya steplerinin daimi karanlığından çıkagelen kamyonlar ve at arabaları kömür almak için depoya geliyordu; asker gibi yeşil veya kırmızı kadife süslerle süslenmiş sıksa, ölgün beygirler meraklı gözlerle kantar penceresinden içeri, ampullerin çığ ışığı altında makbuzları dolduran ve dolarları çekmeceye atan bize bakıyordu. Banknotlar pisti ve kokuyordu.

Simon sorgulayan bakışlarını üzerimden eksik etmiyordu; öyle ki kendi kendime yoksa Kelly çoktan ona her şeyi anlattı mı diye sordum. Yo, bu sadece her zamanki sertliği idi. Ve ben de işimde pek iyi değildim.

Kısa bir gündü; yılın son günü. Minik burbon ve cin şişeleri elden ele geçiyordu, boş şişeler zemini kaplarken atmosfer canlanıp neşeye boğuldu. Simon bile yavaş yavaş gevşedi. Takvimin son yaprağı çöpü boylamak ve eski on ayın tırpanı ve Diyojen feneriyle taşı tarağı toplayarak gitmek üzere olduğu o anda Simon yeni bir başlangıcın peşindeydi. Yazın çektiği sıkıntılar geride kalmıştı.

Simon, "Öyle görünüyor ki Lucy'yle sen bu gece resmen nişanlanacaksınız," dedi bana. "Peki, bu darmadağınık saçlarla nasıl smokin giyeceksin? Bir berbere git. Aslında biraz dinlen. Akşamdan mı kaldın, ne? Arabayı al, git. Artie Amca beni almaya gelecek. Kim yordu seni böyle? Herhalde Lucy değil. Şu diğer sürtük

olmalı. Neyse... samimiyetle söylüyorum seni hiç bu kadar yorgun, bu kadar suskun gördüğümü hatırlamıyorum.” Simon, ailemizin kalıtsal akıl hastalığından bir tek kendinin azade olduğunu düşünüyordu; kızdığındaysa bütün kuşkuları benim üzerimde toplanıyordu.

Hiç vakit yitirmeden doğruca eve gittim ve koşarak yukarı çıktım; Mimi’nin başına koyacağı ıslak bir havluyla tuvaletten çıkan Kayo Obermark’la karşılaştım koridorda. Fazlasıyla kaygılı görünüyordu; zaten büyük olan gözlerini gözlükleri birkaç defa daha büyük gösteriyordu, dudağının ucu endişeyle kıvrılmıştı. Yüzü kirli sakaldan ya da kirden kapkaraydı.

“Sanırım durumu kötü,” dedi.

“Kanaması mı var?”

“Onu bilmem... ama alev alev yanıyor.”

Kayo’nun yardımını kabul ettiğine göre Mimi’nin durumu gerçekten kötü olmalı diye düşündüm; her ne kadar konuşkanlığı üzerinde olsa ve sahte bir kayıtsızlık ve uyanıklık –sahte, çünkü yüz ifadesine hiç uymuyordu– sergilese bile gerçekten öyleydi. Küçük oda aşırı sıcaktı ve pis pis kokuyordu; her şeyde bir bayahtık, tehlikeli olmaya başlayan bir çürümüşlük ve hastalık vardı.

Padilla’ya ulaşmayı becerdim, Padilla bazı fizyoloji lisansüstü öğrencilerine danıştıktan sonra Mimi’nin ateşini düşürecek haplarla geldi. Oturup hapların etkisini göstermesini bekledik; bu hayli zaman aldı; bu arada sakinleşmek için Padilla’yla remi oynamaya razı oldum. Sayılarla arası her zaman çok iyi olduğundan bütün oyunları o kazandı. Artık kartları elimde tutamayacak hale gelinceye kadar oynadık. Akşama doğru –saate göre diyorum, karanlığa göre değil, o gün saat altıda da karanlık saat üçteki kadar– Mimi’nin ateşi biraz düştü. O sırada Lucy telefon edip kararlaştırdığımızdan bir saat önce gelmemi istedi benden. Ters giden bir şeyler olduğunu sezip, “Bir şey mi oldu?” diye sordum.

“Yok bir şey, ama lütfen saat sekizde burada olmaya çalış,” dedi Lucy boğuk bir sesle.

Saat şimdiden altıyı epeyce geçmişti ve ben henüz tıraş olmamıştım. Bu işi çabucak hallettim ve bir yandan Padilla ve Kayo’ya akıl danışırken smokinimi giymeye başladım.

“En büyük tehlike kanının zehirlenmiş olması,” dedi Padilla. “Dua edelim de bu doğum ateşi olsun. Onu burada tutmak çok tehlikeli. Onu hastaneye götürmelisin.”

Daha fazla dinlemeyi beklemeden ön tarafı sert gömleğimle holü geçtim ve Mimi’ye, “Seni hastaneye yatırmaya çalışmak zorundayız,” dedim.

“Beni hiçbir hastane kabul etmez.”

“Onları seni kabul etmeye zorlarız.”

“Telefon edip sorun, görürsünüz.”

“Telefon etmeyeceğiz,” dedi Padilla. “Gideceğiz.”

“Onun ne işi var burada?” diye sordu bana Mimi. “Kaç kişi bu işe burnunu soktu?”

“Padilla benim yakın bir dostum, ondan yana için rahat olsun.”

“Hastanede ne yapacaklar biliyorsun, değil mi? Ağzımdan doktorun ismini almaya çalışacaklar. Sence ağzımı kapalı tutabilir miyim?” Bu, doktor konusunda bile ispiyonculuk yapmayacağıyla övünmenin bir yoluydu.

“Niye tartışarak zaman kaybediyorsun ki? Acele et,” diye mırıldandı Padilla.

Mimi’nin mantosunu giydirip başına şapkasını koydum, küçük bir çantaya geceliğini, diş fırçasını, tarağını tıktım ve Padilla’yla koluna girerek onu aşağıya, bir örtüyle üstü örtülmüş arabaya indirdik.

Gri Pontiac’ın kapısını açarken Owens sundurmadan seslendi, “Heey, March!” Gömlekle dışarı çıkmıştı; yılsonunun bu berbat soğukunda dev gibi gövdesiyle omuzlarını kısmış, dizlerini birleştirmişti. “Telefon. Önemliymiş.”

Yukarı koştum. Simon’dı.

“Augie!”

“Çabuk söyle, ne söyleyeceksen . N’oldu? Acelem var.”

“Asıl sen çabuk söyle,” dedi Simon öfkeyle. “Biraz önce Charlotte telefon etti; Kelly Weintraub senin bir sürtüğe kürtaj yaptırdığın hikâyesini yayıyormuş ortalığa.”

“Eee, sorun ne, Simon?”

“Şu, seninle aynı pansiyonda yaşayan karı, değil mi? Boyunca boka battın oğlum, kendi ayağına kurşun sıktın. Bana daha kötü-

sünü yapmadan burada seninle yollarımız ayrılıyor, Augie. Seni daha fazla sırtımda taşıyamam. Bu yaptığını açıklamakta çok zorlanacağım, Lucy'yle nişanlıyken nasıl bu kızla düzüşürsün? Doğrusu bu ya, senden bir halt olmaz, oğlum, sen bu hayatla başa çıkamayacak kadar dangalakısın.”

“Kelly doğru mu söylüyor diye bile sormayacak mısınız?”

Söyleyeceklerime inanacak kadar aptal olduğunu düşünecek denli naif olmamı küçümseyerek eğlendiğini belli eden bir ses tonuyla, “Pekâlâ... söyle bakalım, neymiş gerçek. Birine yardım ediyorsun, değil mi? Bu yavruyla hiç yatmadın? Ona elini sürmeden yanındaki odada yaşıyordun, öyle mi? Dinle, artık on yaşında veletler değiliz. Ben o kaltağı gördüm. Sen istemesen bile o seni rahat bırakacak biri değil. Ki istemeyeceğini hiç sanmıyorum. Kanının kaynamadığını söyleme sakın. Bizim ailede bütün erkeklerin kanı kaynar. Bizim, üçümüzün dünyaya ne için geldiğini düşünüyorsun? Birisi canı istediğinde düzüşebileceğini fark etti. Bu kızla yatmış olman umurumda mı sanıyorsun? Ama kendini bu duruma düşürmemeliydin. Boğazına kadar pisliğe battın; bunu derinden hissediyor olman gerekir. Gerçekten annem gibi olmalısın. Böyle davranman umurumda değil, ama Magnuslarla başımı belaya sokmana izin vermeyeceğim.”

“Magnuslarla başının belaya girmesi için bir neden yok. Dinle, yarın sana her şeyi anlatırım.”

“Hayır, ne yarın ne de daha sonra. Bundan böyle benimle değilsin. Sadece arabayı geri getir.”

“Gelip işin aslını astarını anlatacağım...”

“Uzak dur benden; hayatta senden isteyeceğim son ve tek şey bu.”

“Seni orospu çocuğu!” diye bağırdım gözümde yaşlarla. “Bok herif! Umarım tez zamanda geberirsin!”

Padilla koşarak beni aramaya geldi ve oturma odasına doğru bağırdı, “Acele et, kes şu gevezeliği.”

Hıçkırıklarla sarsılırken yolumun üstündeki hasır ya da kâğıt bir koltuğu tekmeleyip kendimi dışarı attım.

“Ne oldu? Neden ağlıyorsun? Olanlar sana fazla mı geldi?”

Kendimi biraz toparlayınca cevap verdim, “Hayır, bir güzel ağzımın payını verdiler.”

“Gidelim. Arabayı benim kullanmamı ister misin?”

“Hayır, ben kullanabilirim.”

Önce ameliyat yaptırdığı hastaneye gittik. Soğuk havada kendine gelen Mimi içeriye tek başına gireceğini söyledi. Acilin kapısına kadar ona eşlik ettik ve bıraktık merdivenleri kendisi çıksın; sonra onun dışarı çıkmayacağını umarak dönüp arabada oturduk. Ama birkaç dakika sonra ön camın altın sarısı ve donmuş damlaları arasından onun kapıda belirdiğini görüp hemen ona doğru koştum.

“Ben *demiştim...*” diye başladı Mimi.

“Neden kabul etmediler seni?”

“Orada bir adam vardı. Ona durumumu açıkladığımda, ‘Böyle bir yerde sizin gibiler için yerimiz yok. Neden çocuğu doğurmak istemiyorsun? Evine git, ölü gömücüyü bekle,’ dedi.”

“*Chinga su madre!*”¹¹

Padilla’nın yardımıyla Mimi’yi arabanın arka koltuğuna yatırdık. “North Side’daki bir hastanede sanırım laboratuarda çalışan birini tanıyorum. Tabii, hâlâ oradaysa. Ona telefon edeceğim.”

Bir şarküterinin önünde durduk, Padilla telefon etmek için içeri girdi.

“Bir kere daha denemeliyiz,” dedi geri döndüğünde. “Kızın kendi kendine düşük yaptığını söylemeliyiz. Çok sayıda kadın bunu yapıyor. Arkadaşım kimi aramamız gerektiğini söyledi. Eğer bu doktor görevdeyse. Dediğine göre iyi biriymiş.” Sonra sesini alçaltarak, “En iyisi kızı oraya bırakıp tüymek. Zaten bayılmak üzere. Ne yapacaklar ki? Bu durumdaki birini sokağa atamazlar.”

“Hayır, öyle yapmayacağız.”

“Neden olmasın? Seni görürlerse kızın sorumluluğunu üstlenmek istemediklerinden onu seninle birlikte gönderebilirler. Kaçınabilecekleri bir belaya bulaşmak istemezler. Kafamızı kullanalım. Ben önden girip bizim doktor orada mı diye bakayım.”

Sonunda hep beraber girdik hastaneye. Mimi’yle birlikte arabada bekleyemezdik ve onu hastaneye kabul etmezlerse karar vermişim her şeyi kırıp dökecektim. Neredeyse boş salonlardan geçerek ilerledik; yolumuzu kesen gri üniformalı bir hastane hizmetlisine bir yumruk savurdum; adam eğilip yumruğu savuşturdu ve

11 (İsp.) Hay onun anasını...

sessizce ortadan kayboldu. Padilla, "Ne yapıyorsun, Tanrı aşkına! Her şeyi mahvedeceksin. Şimdi kızı getir, şuraya oturt, ben gidip bakayım bizim ahbab görevde mi?"

Mimi bana yaslanırken yanaklarının alev alev yandığını hissediyordum. Artık oturamıyordu; bir sedye getirilinceye kadar ona destek oldum.

Padilla gözden kayboldu; görevliler tutuklayacaklarmış gibi etrafımı sardılar. Nöbetçi bir polis memuru vardı. Mavi üniformalı memur bir elinde bir fincan kahve, diğerinde cop, yanında hizmetliyle yan kapılardan birinden geldi.

"Söyleyin bakalım, ne oluyor?" diye sordu bir doktor.

"Soru soracağınıza kızla ilgilenenize."

"Bu adama vurdunuz mu?" diye sordu aynasız. "Size yumruk mu attı?"

"Vurmaya çalıştı, ama yumruğu bana değmedi."

Polis memuru smokin giydiğimi o sırada fark etmiş olmalı, çünkü yeniden bana hitap ettiğinde bu defa ne boynunun damarları geriliyor ne de gözlerini kısıyordu; bir beyefendi gibi giyinmiştim, riske girmenin manası var mıydı?

"Kadının nesi var? Siz neyi oluyorsunuz, kocası mı? Parmağında alyans yok. Akrabası mısınız, yoksa sadece arkadaşı mı?"

"Mimi? Bayıldı mı?"

"Hayır, sadece cevap vermiyor, o kadar. Gözleri hareket ediyor."

Padilla, önü sıra koşar adım yürüyen bir başka doktorla geri döndü. Doktor, "Onu buraya getirin, bakalım nesi varmış," dedi.

Manny gözlerinde bir zafer ifadesiyle bana baktı. Bütün o çirkin meraklı kalabalığından kurtulup doktorla birlikte gittik. Doktorun peşi sıra yürürken Manny bir hikâye anlattı.

"Bunu kendi kendine yapmış. Çalışıyor, çocuk sahibi olamaz."

"Nasıl yapmış bunu?"

"Bir nesne kullanmış olmalı; kadınlar ömürleri boyunca bu tür şeyleri araştırmazlar mı?"

"Çok aptalca şeyler yapanlar gördüm. Kimileri de bana iğrenç yalanlar söyledi. Bu kadınlar ölmez de sağ kalırlarsa, kürtaşı yapan doktorun peşine düşmeyiz, çünkü neticede bunun mesleğe ne faydası olacak ki?"

“Nasıl buldunuz onu?”

“İyice muayene edinceye kadar bütün söyleyeceğim çok kan kaybetmiş olduğu. Bu kadar endişelenen şu ikinci delikanlı kim?”

“Arkadaşı.”

“Gerçekten hizmetliyi dövmesi mi gerekiyordu? Pekâlâ, yılbaşı gecesini kodeste sarhoşlarla geçirebilirdi. Neden smokin giymiş?”

“Hey, senin randevun yok muydu?” dedi Padilla ellerini kocaman yüzüne koyarak. Aydınlık odanın sessizce çalışan elektrikli saati biz içeri girdiğimizde sekizi birkaç dakika geçtiğini gösteriyordu.

“Önce Mimi’nin ne durumda olduğunu öğrenmeliyim.”

“Gitsen iyi olur. Ben buradayım. Bu akşam için bir programım yoktu, eve gidecektim. Doktor durumun o kadar ciddi olmadığını düşünüyor. Sen nereye gidecektin?”

“Edgewater’da bir baloya.”

Doktor dönünceye kadar bekledim.

“Kan kaybı ve karın ameliyatı nedeniyle mikrop kapmış, sanırım,” dedi. “Nerde yaptırdı bunu?”

“Sorularınıza isterse o kendisi cevap verir,” dedim. “Ben bilmiyorum.”

“Peki, ne biliyorsunuz? Mesela faturayı kimin ödeyeceğini biliyor musunuz?”

Padilla, “Parayı dert etmeyin; şu kıyafetine bir bakın,” dedi. Sonra bana dönüp kaygıyla, “Sen hâlâ burada mısın?” dedi, “Bu adam bir milyonerin kızıyla nişanlı ve yılbaşı gecesi onu bekletiyor.”

“Bana bir izin kâğıdı yazın ki bu gece Mimi’yi görmeye gelebileyim,” dedim doktora. Doktor Padilla’ya dönüp şaşkınlıkla baktı; ben sözüme devamla, “Tanrı aşkına, doktor, oyalamayın beni, yazın şunu. Geri dönüp onu görmemin ne sakıncası var? Size bütün hikâyemi seve seve anlatırdım, ama vaktim yok.”

“Hadi, ama, bunu dert edecek ne var?” dedi Padilla ona.

“Yazacağım bir izin kâğıdının ön kapıda size bir yararı dokunmaz. Sabaha kadar nöbetçiyim, gelince beni arayın; adım Castleman.”

“Çok geçmeden geri dönerim,” dedim. Çünkü dedikoduyu yaymaya başlayan Kelly Weintraub’un çoktan Magnus Amca’ya ulaştığından emindim. Fakat onun ve karısının yılbaşı gecesi dansa gidecek olan Lucy’ye bunu söylemediklerini hesap ediyordum. Daha

sonra kıcıma tekmeıy basacaklardı. Fakat Lucy neden bir saat erken gelmemi istemişti? Dans gerçekte saat ondan önce başlamayacaktır. Bir kere daha telefon edip sordum, “Hâlâ beni bekliyor musun?”

“Elbette bekliyorum, neredesin?”

“Uzakta değilim.”

“Ne yapıyorsun?”

“Gelirken bir yere uğramam gerekti. Şimdi olabildiğince çabuk gelmeye çalışacağım.”

“Lütfen.”

Araba sürerken Lucy'nin son sözlerini düşündüm; bunlar sabırsız bir âşığın sözleri değildi; ne tatlı ne sertti. Garaj yoluna girmek için virajı geniş aldım, son anda direksiyonu çevirerek tekerleri çamur ve kuru yaprak dolu yola soktum ve acı bir fren sesiyle verandanın altında durdum. İçeri girdim; değiştirmeyi unuttuğum topukları aşınmış işyeri ayakkabılarımla, siyah kravatımı bağlamak için aynaya doğru yürüdüm; ve arkamda, oturma odasının perdesini yanında, şimdiden sivri burunlu ayakkabılarını giymiş sabırsızlıkla beni bekleyen Charlie Amca'nın gergin göbeğini ve mekâna güç havası veren oryantal bronz, ipek, yün ve mobilyalarla dolu bir dekor içinde beni seyreden Lucy'yi, annesini ve Sam'i gördüm. Bana karşı bir mekanizmanın harekete geçirildiğini hissettim. Fakat, şans verildiğinde kendisine karşı yeniden sıcak duygular besleyebileceğim Lucy'yi hayal kırıklığına uğratmamak için buraya gelmiştim. Zehirli bakışlar bekliyordum ki bunlara karşı şerbetliydim; en azından karşı karşıya kaldığım büyük sıkıntılar bunları önemsiz kılıyordu ve haksız yere ahlâksızlıkla, yalancılık veya buna benzer herhangi bir şeyle suçlanmayı hiç istemiyordum. Hiç sinirli değildim, bu yüzden sadece Lucy ile ilgilenmeye karar verdim; artık servet avcılığı söz konusu olmadığından kardeşlere, akrabalara ve herkese boş verebilirdim; yeter ki Lucy bana gerçekten muhabbet duyuyor, hep dediği gibi beni seviyor olsun. Sorun buydu, çünkü tam olarak neler söylemiş olduklarını bilmemekle beraber onu doldurmuş olduklarını görüyordum. Gelip beni öpmek yerine oturduğu yerden bana gülümsemesi tuhaftı –cehennemin altıncı katındaki öbür tarafa yönelen uçurumun benzeri, yüzü ikiye bölen rujla çizilmiş bir güzellik eskizi– Ah, değerli yüz! Bütün vücudun temsilci-

si olarak aziz tutulan, lakin tıka basa yediğinde ve çok değerli olduğunda bu temsilci niteliğinden uzaklaşan yüz. Lucy şimdi bana soğuk davranıyordu, anladım ki ebeveyni tarafından ikna edilmiş ve kararlar alınmıştı. Bana gitmekten başka yapacak bir şey kalmamıştı. Fakat bu Şark topluluğunda tek kelime edilmemişti ve benim de aklıma bir bahane gelmiyordu. Beni yakından incelemesenz önü sert gömleğiyle flört ve danstan başka bir şey düşünmeyen bir koro elemanı gibi süslenip püslenmiş bir kavalıydim hâlâ.

“Otursanıza,” dedi Bayan Magnus.

“Hemen çıkacağız diye düşünüyordum.”

“Evet, Lucy!” dedi babası.

Bu işaret üzerine Lucy, “Seninle gitmiyorum, Augie,” dedi.

“Ne bu gece ne de başka bir gün,” diye açıklama yaptı Bay Magnus.

“Dansa Sam’le gidersin.”

“Fakat ben Lucy’yi almaya gelmiştim, Bay Magnus.”

“Hayır, bir ilişkiyi bitirmeye karar verdiğinizde derhal bitirmek en iyisi,” dedi Bayan Magnus. “Üzgünüm, Augie. Ben şahsen size bir zarar gelsin istemem. Fakat kendinizi kontrol etmenizi tavsiye ederim. Çok geç değil. Siz yakışıklı ve zeki bir gençsiniz. Ailenize karşı değiliz; kardeşinize saygı duyuyorum. Ama Lucy için aklımızdaki kişi siz değilsiniz.”

“Peki, Lucy’nin aklında ne var?” diye sordum boğazımı sıkan bir öfkeyle.

Bayan Magnus’un vakur ve bilge kraliçeyi oynama çabaları yaşlı adamın sabırsızlığını artırıyor. “Seninle evlenirse benden bir kuruş alamaz!” dedi.

“Eee, Lucy? Bu kimin umurunda, senin mi, benim mi?”

Lucy’nin yüzündeki gülümseme genişledi ve beni yakıp tutuşturmanın kendisi olduğu, ancak ateşimi bir başkasıyla söndürdüğüm ve bir genç kız da olsa babasının küçük kızı olmadığı için bunun önemli olmadığı; arabada ve oturma odasındaki dudaklarla, dillerle ve geri kalan her şeyle gösterilen bütün o ateşli davranışların ona kendini kaybettirmediği ve aptalca bir şey yapmamış olduğu düşüncesi yüzündeki bütün diğer ifadeleri silmeye yetmişti.

Ne yapacağımı bilemiyordum. Lucy’nin yaptığı araba kazası

hakkında birkaç şey konuştuk, bu fırsattan istifade kazayı itiraf etmişti. Babası, önemli olmadığını, arabayı tamir ettireceğini söyledi. Yeter ki başka bir şey zarar görmüş olmasındı; incelikle kızlık zarına gönderme yapıyordu. Ona göre bu gülünecek bir espriydi ve kızına el değmemiş olmasından dolayı duyduğu baba sevincine tehdit ve homurtu eşlik ediyordu.

Daha fazla kalmam için hiçbir neden yoktu. Holde paltomu alırken yanıma yaklaşan Lucy'nin kardeşi Sam beni tehdit etti, kardeşini rahatsız edersem kemiklerimi kırarmış; ancak kirpi gibi saçları ve koca kıcıyla hiç de inandırıcı değildi.

Arabayı çalıştırıp –teslim etmem için tanınan süre sona ermek üzereydi– hastaneye gittim.

Padilla Mimi'ye kan vermişti ve kan naklinden sonra, giderken onu bıraktığım odada bir portakal emerek yatıyordu; zayıf kolunun garip bir şekilde tümsek yapan pazısı üzerinde bir bant vardı; görünüşte kayıtsız, siyah gözleri hemen fark edemediğim bir şeye doğru bakıyordu.

“Mimi nasıl?”

“Yukarı götürdüler. Hâlâ kendinde değil, fakat şu Castleman şansının fazla olduğunu söylüyor.”

“Onu görmeye yukarı çıkıyorum. Sen nasılsın?”

“Buraya kök salacağımı sanmıyorum. Birazdan eve giderim. Sen kalıyor musun?”

Ona taksi parası verdim, çünkü bu kalabalık yılbaşı gecesi Hyde Park'a kadar onca yolu tramvayla gitmesini istemiyordum.

“Teşekkürler, Manny.”

Padilla parayı gömleğinin cebine koydu ve birden şaşkın bir tavırla sordu: “Söylesene, neden bu kadar çabuk döndün balodan?”

Cevap vermeden çıktım.

Mimi doğum koğuşlarından birindeydi. Castleman onu yatıracak başka bir yerleri olmadığını söyledi; ben de az çok olması gerektiği yerde olduğunu düşünüyordum. Böylece yukarı çıktım. Mimi'nin yattığı koğuş uzun, büyük bir koğuştu ortadaki masanın üzerinde yanmakta olan ampullerle süslenmiş bir Noel çamı, çamın altında idrofil pamuk döşenmiş bir kutuda Hz. İsa'nın doğumunu simgeleyen oyuncaklar vardı.

Castleman bana, “Kalabilirsiniz, ama dikkati çekmemeye çalışın, yoksa kapı dışarı ederler sizi,” dedi. “Kız ölmek için bileklerini kesmek ya da zehir içmek dışında her şeyi yapmış olsa da, sanırım, bu işten sağ çıkacak.”

Yatağının yanında, yarı karanlıkta oturdum. Hemşireler ara sıra emzirilmesi için bir bebek getiriyorlardı; fısıltılar, bastırılan ağlama ve teselli seslerini, yatakta dönen bedenlerin çıkardığı sesleri, pırpırlama ve emme seslerini işitiyordum. Karanlıkta olduğum için hiçbir engelle karşılaşmaksızın bana ulaşan yanık, acı, pis ve şiddetli duygulara açtım ve bu duygular yavaş yavaş geri çekilirken bulunduğum yeri akla getiren başka duyguların farkına varıyordum. Nefes alıp verişim düzeldi ve sakinleştim. Gece yarısı yani yıla giriş nedeniyle klaksonlar çalmaya, sirenler ötmeye, havai fişekler atılmaya başladığında bütün bu gürültü patırtı pencerelerin kapalı olması nedeniyle bize hafiflemiş olarak ulaşırken hastabakıcıların ciyaklamaları aynen devam etti.

Saat bir sularında kıpırdadığımı işitecek kadar kendine gelen Mimi, “Burada ne yapıyorsun?” diye fısıldadı.

“Gidecek belli bir yerim yok.”

Mimi, kulağına gelen bebek seslerinden nerede olduğunu biliyordu. Hüzün verici birkaç yorum yaptı; yazgıyı alt ettim mi, yoksa ona teslim mi oldum diye sordu. Bu, belki seçtiği ve yaptığı şeyler karşısında kendini kuvvetli veya zayıf hissetmesine göre değişiyordu ve anneliğin gece faaliyeti olan emzirme ve ağlama seslerini işittiği o anki duygularına uygundu.

“Her neyse, sanırım şimdi emin ellerdesin,” dedim ona.

Dolaşmak için koğuştan çıktım, koridorda pencerenin önünde durup içerideki bebeklerin yüzlerine baktım, müdahale eden olmadı, hastabakıcılar muhtemelen yeni yıl kutlaması için bir yerlerde toplanmış olmalıydılar; ağır odacıklarına bölünmüş başka bir koğuşa geçtim ve vücutlarının şeklini bozan koca karınlarıyla, müthiş acılar içinde kıvranan kadınlar gördüm; buruşturduğu yüzünden cesaret okunan bir kadın şarkı söyler gibi ahenkle ve yüksek sesle kendi zevki için onu bu duruma düşüren kocasına müstehcen sözlerle lanet okuyordu; kendilerine hâkim olamayan daha başka kadınlar karyolalarının parmaklıklarına asılmış, yüzle-

rinde dehşet ifadesiyle veya cam gibi gözlerle inleyerek azizlerden ve annelerinden yardım dileniyorlardı. Bütün bunlar beni şaşkına çevirmişti. Öyle ki koşarak gelen bir hastabakıcı kim olduğumu ve orada ne yaptığımı sorduğunda bocaladım. Tam o sırada yakındaki asansör boşluğundan çığlıklar yükseldi. Durup sabit bir hızla yavaş yavaş yükseldiğini cam panelden gördüğüm ışığı bekledim. Asansörün kapısı açıldı ve tekerlekli sandalyeye oturmuş bir kadın belirdi önümde; kucağında biraz önce bir takside, bir tramvayda veya hastanenin girişinde doğmuş bir bebek vardı; çocuk kan içindeydi ve avaz avaz bağıırıyordu; kas kirişlerini, köşeli çenesini ve harcadığı çabayla kasılan omuzlarını görebiliyordunuz; kıpkırmızı kesilmiş bu kel yumurcak anasını da kızıla boyuyordu. Sinirleri boşalmış olan kadın da birbirine kavuşturduğu ellerini sıkarak hıçkırıyor, gözlerinde büyük bir korku okunuyordu; anneyle bebek savaşta olduğu gibi bir arada yaşamak zorunda olan iki düşman gibi görünüyordu. Asansörden hızla çıkarak yanımdan yel gibi geçtiler; öyle ki annenin kolu beni sıyırıp geçti.

“Ne yapıyorsunuz burada?” dedi hastabakıcı öfkeli bakışlarla. Orada bulunmaya hakkım yoktu.

Yeniden doğum koğuşuna döndüm; Mimi'nin dinlendiğini ve daha sakin olduğunu gördüm; Castleman'ın bana gösterdiği merdivenlerden inerek hastaneyi terk ettim, arabaya gittim; yeniden yağmaya başlayan kar gri buz tabakası üzerindeki ayakkabılarımın üstünde uçuşuyordu.

Yola çıktığımda tam olarak nerede olduğumu bilmiyordum. Giderek şiddetini artıran kar yağışı altında ana caddelerden birine çıkmak umuduyla yavaşça sürüyordum arabayı; sonunda nehrin kuzey kolundan uzak olmayan terk edilmiş fabrikalarla dolu bir bölgeyi geçince Diversey Bulvarı'na rastladım. Burada bir an önce kendimi yatağa atma düşüncesi gözüme çok cazip görünmeye başlamıştı ki arka lastiklerden biri patladı. Birden lastiğin havası söndü, jant üzerinde kaldırıma yanaşıp motoru istop ettim. Baga-jın kilidini açmak için kibritle ısıtmam gerekti, takımları çıkardığımda krikoyu nasıl kullanacağımı bilemediğimi fark ettim. Bu yeni bir modeldi, oysa ben Einhorn'un kullandığı eski modele alışkı-tım. Boynumu kesen önü kabarık gömleğime rağmen bir süre uğ-

raştım, ayaklarım ve parmaklarım uyuşmaya başlayınca takımları yeniden bagaja atıp kilitledim ve ısınabileceğim bir yer aranmaya başladım. Fakat her yer kapalıydı, artık nerede olduğumu biliyordum; Coblinlerin evlerinden uzakta olmadığımı fark ettim. Coblin'in çalışma saatlerini bildiğimden tereddüt etmeden gidip onu uyandırdım.

Kulübenin karanlık girişindeki sarı ampul yanıp da gecenin bu saatinde zili çalanın kim olduğunu anladığında Coblin şaşkınlıkla gözlerini kırptırdı.

"Araba Diversey Bulvarı'nda bozuldu ben de senin bu saatlerde gazete dağıtımına çıkmak için kalktığımı bildiğimden sana geldim."

"Yo, bugün değil. Yeni yılın ilk günündeyiz şimdi; gazete çıkmıyor. Fakat uyumuyordum. Biraz önce bir partiden dönen Howard'la Friedl'in seslerini işittim. Girsene içeri. Dur, sana bir battaniye getireyim, divanda yatabilirsin."

Minnet duyarak içeri girdim, bana eziyet eden gömleği çıkardım ve ayaklarımı minderlerin altına soktum.

Coblin memnun olmuştu. "Sabahleyin Kuzen Augie'yi gördüklerinde ne şaşıracaktılar ama! Bu harika oldu, oğlum! Anna havalara uçacak."

Sabahın aydınlığı ve mutfaktan gelen tabak çanak gürültüleri nedeniyle erkenden uyandım. Yine her zamanki kadar pasaklı olan Kuzin Anna masayı donatmış, krep ve kahve hazırlıyordu. Saçları kırışmaya başlamıştı, yüzü kabarcıklarla ve siyah kıllarla doluydu; gözlerinden hüznün okunuyordu. Fakat bu hüznün onun duygulanma şekliydi, yoksa radikal bir kötümserlikten kaynaklanıyor değildi. Ağlayarak beni kollarının arasına aldı, "İyi seneler, sevgili çocuğum. Bahtsızlık nedir bilmeyesin, sen bunu hak ediyorsun. Seni her zaman sevdim," dedi. Kuzin Anna'yı öptüm, Coblinle tokalaştık ve kahvaltı yapmak için masaya oturduk.

"Kimin arabası bozuldu, Augie?"

"Simon'ınki."

"Kodaman kardeşin."

"Araba bozulmadı. Lastiği patladı, değiştiremeyecek kadar üşümüşüm."

"Howards kalktığında yardım eder sana."

“Hiç gereği yok,” diye düşündüm; anahtarları Simon’a postalarım, gelsin içine ettiğim arabasını kendisi alsın. Ama öfkenin doğurduğu bu düşünce çabucak gelip geçti. Kahvemi içtim, pencereden dışarıya yeni yılın bu ilk sabahına baktım. Komşu sokakta bir Yunan kilisesi vardı; soğan kubbesi berrak, masmavi göğe doğru yükseliyor; yerin ve göğün birleşik gücünü temsil eden haç ve taç güneşte parılıyordu; bütün yarıkları toz şekeri andıran tane tane olmuş karla doluydu. Bakışlarımı kiliseden masmavi göğe çevirdim. Zamanın aksine günler değişmemişti. Amerika’yı, bu güzel manzarayı, ilk gören denizciler, okyanusun onları kıyısına attığı yerde bundan daha güzel renkler görmemişlerdir.

“Augie, Friedl yazık ki kardeşinin düğünü için Ann Arbor’dan gelemedi; sınavları vardı. Seni onu en son şu kadarcıkken görmüş-tün. Görsen ne güzel oldu. Bunu benim çocuğum olduğu için söylemiyorum; Tanrı şahidimdir. Yakın bir zamanda sen kendin göreceksin. Ama dur, okulda çekilmiş bir resmi var burada. Bir hayır kurumu komitesine başkanlık ettiğinde bu resim gazetelerde de çıkmıştı. Sadece güzel de değil, Augie...”

“Onun çok güzel olduğunu biliyorum, Kuzin Anna.”

“Peki, kardeşinin yeni akrabalarıyla neden karışmak istemiyorsun, şu kaba insanlarla? Bak, Friedl nasıl serpilmiş şu resimde. Küçük bir çocukken senin bir tanendi. Nişanlı olduğunuzu söyledin.”

Az daha onu düzeltiyordum, “Hayır, sen söyledin.” Bunun yerine güldüm; o eski güzel anılara güldüğümü düşündüğü için ellerini birleştirip gözlerini kapatarak o da güldü. Yavaş yavaş fark ettim ki gülerken gözyaşı da döküyordu.

“Bir tek şey istiyorum; ölmeden önce çocuğumun evlendiğini ve mutlu olduğunu görmek.”

“Ve çocuklar.”

“Ve çocuklar...”

“Tanrı aşkına şu krepı getırsene. Tabaklarımız boş,” dedi Coblin.

Kuzin Anna fotoğrafları ve gazete kupürlerini önümde serili bırakarak mutfığa koştu. Bir süre resimleri izledikten sonra bakışlarımı yeniden kış göğüne çevirdim.

Artık çocuk değildim; büyümüştüm ve korunmaya ihtiyaç duymuyordum; tam manasıyla hayat kavgasına atılmış bulunuyordum. Sürekli yakınlığın, samimiyetin ve aşkın yalana yol açtığını düşünürseniz bazıları gibi, dünyaya gelmiş olmak hüznü de olsa arzu edilebilir bir şeydir. Bu, İsa'nın annesine "Kadın" diye seslendiğinde demek istediği şeydir. Yani annesi de neticede diğerleri gibi bir kadındı. Gerçek hayatta aynı aşk hikâyesine iki-üç kişinin dahil olduğu küçük grupların dışına çıkmak gerekir. Bununla birlikte isterseniz içeride kalmayı deneyin. Bakalım ne kadar dayanabilirsiniz.

Bir defasında Napoli meydanında (Napolililer akrabalık bağlarını çok önemseyen insanlardır) bir balık pazarında olduğumu hatırlıyorum –midyelerin renkli şeritlerle, limon dilimleriyle paketlenildiği, pörsümüş kalamarların benek benek çürüdüğü, çelik mavis balıkların kanadığı, garip garip pullu balıkların bulunduğu bu balık pazarında– deniz kabukları arasında gözleri kapalı oturan ihtiyar bir dilenci görmüştüm, göğsüne merkürokromla şöyle yazmıştı: *Eli kulağında ölümümden yararlanın, Araftaki sevdiklerinize selam gönderin: 50 liredir.*

Ölümün eşiğinde olsun veya olmasın bu esprili ihtiyar bizi koruyan aşk çemberiyle yüzsüzce alay ediyordu. Bir deri bir kemik göğsü her soluk alıp verişinde alev alev yanan kıyıların kokusuyla,

denizden gelen patlamaların ve yangınların kokularıyla inip kalkıyordu. Bundan kısa bir süre sonra savaş kuzeye doğru yayıldı. Napolili yayalar bu zekice yazılmış yazıyı okuduklarında ironik bir acıma duygusuyla sırtıyorlardı.

Dünyayı insanileştirmek ve evcilleştirmek için elinden geleni yapıyorsun, ansızın dünya her zamankinden daha acayip bir yer oluyor. Yaşayanlar oldukları şey olmaktan çıkıyor, ölümler tekrar tekrar ve sonunda da temelli ölüyorlar.

Bunu şimdi anlıyorum. O zamanlar anlamıyordum.

Kısacası, yeniden kitaplara döndüm; çalmaya değil, okumaya; Mimi'nin bana geri ödediği ve ayağa kalkıp yeniden çalışmaya başladığında verdiği borç parayla yaşıyordum. Mimi, Frazer'la ilişkisini bitirdikten sonra Arthur Einhorn'la tanışmış ve onunla çıkmaya başlamıştı. Garsonluk işini bırakmış değildi. Yemeklerimi onun çalıştığı ucuz lokantada yiyordum. Sonra odamda yatağıma uzanıp hâlâ orijinal karton kutusunda tuttuğum, Einhorn'un bana hediye ettiği, sudan ve ateşten zarar görmüş Harvard Klasikleri setini okuyordum. Kitapların boğucu bir kokusu vardı. Öyle ki eğer Ulysses cehenneme iniyorsa veya Roma'da ya da Londra'da yangın çıkıyorsa veya erkekler ve kadınlar St. Paul'deki gibi kendini şehvete kapırıyorsa okumaya ilaveten bunların kokusunu da alıyordum. Kayo Obermark bana ödünç şiir kitapları veriyor ve arada sırada beni derse götürüyordu. Böylece o da okula daha fazla gitmiş oluyordu. Tek başına gitmekten nefret ediyordu.

Üniversiteye ilgi duymayışımın sebebi üzümün koruk olması mıydı, bilmiyorum –Simon'la yaptığımız anlaşmaya göre baharda üniversiteye dönmek zorundaydım– ama böyleydi. Üniversiteye gitmeksizin daha yüksek düşünce biçimlerine ulaşamayacağınız ya da Avrupa'dan kopya edilmiş duvarlar içinde oturmak zorunda olduğunuz yolundaki tartışma kabul etmez düşünceye ikna olmuş değildim. Bunları fazlasıyla putperestçe ve anıtsal buluyordum. Sonunda rüzgâr mezbahaların kokusunu ve gübre fabrikalarının tozunu sarmaşık yaprakları arasından taşıyarak güneye ve batıya döndüğünde, bana öyle geldi ki ilkel varlığın yaratılışından yüce beyne kadar bazı aşamalar çok hızlı atlanmıştı ve bu az buz bir sıçrama değildi.

O kış WPA'dan¹ bir çağrı aldım. Gidip kayıt yaptırmamı ısrarla Mimi istemişti. Bunun basit bir iş olduğunu söylemişti ki öyleydi. Gerekli iki şarta da uyuyordum; muhtaçtım ve Amerika vatan-daşıydım.

Mesele şu ki çalışma ancak işin asgari gereklerini yerine getirecek kadar yavaş yavaş ilerlerken tuğlaları lüzumsuz bir şey yaptığını bilen insanların utancıyla bir yerden bir yere taşıdığını gördüğüm sokak ekiplerinden birinin başına atanmak istemiyordum. Mimi'nin dediğine göre bu tür bir işi yapmayacak kadar kendimi beğenmişsem işi her an reddedebilirdim; bir büro işi arıyor olmamı iyiye yormuyordu; sade insanlar arasında, açık havada çalışsam formumu daha iyi korurdum. Benim şikâyetim insanlardan değildi; birbirine çarpan tuğlaların çıkardığı seslerden ve elli çekicinin aynı anda iç karartıcı, monoton bir sesle inip kalkmasındandı. Ama çağrıya uyup imza atmaya gittim, çünkü Mimi kendini bana bakmak zorunda hissediyordu, sorumluluğumu üstleniyor, bana para veriyordu, sevgili olmadığımızdan bu adil değildi.

Her neyse, imzayı attım ve gezici türden bir işe verildim; bundan iyisini umamazdım. Evleri denetleyen ekibin bir parçasıydım; odaların ve tesisatların ne durumda olduğuna bakıyorduk. Kendi çalışma çizelgemi kendim ayarlayabiliyor ve benden umulacağı gibi hayli kaytarıyordum; kötü havalarda iş bitiş saatine kadar salaş bir kahvede zaman öldürüyordum. Bundan başka bu şekilde evlere girmek merakımı gidermeye yarıyordu. Bazen bir odada on kişi bulduğum oluyordu, sokağın altına kazılmış tuvaletler, fareler tarafından ısırılmış çocuklar. Bundan hiç hoşlanmıyordum. Mezbahalarının kokusu Guillaume'un köpeklerinin kokusundan daha beter siniyordu üstüme. Hintlilerin fillere alışkın olduğu gibi gece-kondulara alışkın olan benim için bile burası *terra incognita*'ydı.² Arzudan hastalığa kadar her dereceden farklı et kokusu her yerde beni takip ediyordu. Bütün hayal gücü, bütün tutku, hatta tasavvur edilebilecek bütün cinayetler bir Polonyalının dükkânında la-

1 Works Progress Administration: Büyük Kriz sırasında işsizleri kamu binaları ve yol yapımı gibi işlerde çalıştırmak üzere Roosevelt Hükûmeti'nin 1935'te New Deal (Yeni Düzen) çerçevesinde oluşturduğu kurum.

2 Bilinmeyen, keşfedilmemiş topraklar.

hana seçen bir ev hanımının veya beyaz, ifadesiz yüzüne doğru bir kadehi kaldıran birinin ya da dükkânının vitrinine kadın donu ve jartiyer asan bir tuhafiyecinin hoyratlığına sahip bariz bir basitlik veya bayatlıkla sarılıydı.

Kışın sonuna kadar bu işte kaldım, sonra her zaman bu tür şeylerden haberdar olan Mimi henüz yeni başlamış olan CIO³ kampanyasında bana bir iş bulunabileceğini düşündü. Bu, ilk oturma eyleminden hemen sonraydı. Mimi restoran işçileri sendikası CIO'nun ilk üyelerinden biriydi. Çalıştığı yerden bir şikâyeti yoktu, fakat sendikalara inanıyordu ve Grammick adındaki örgütlenme sorumlusuyla arası iyiydi. Beni onunla tanıştırdı.

Grammick adlı bu adam öyle külhanbeyi falan değildi; tersine Frazer ve Sylvester'la benzerlikleri vardı. Üniversite okumuştur; yumuşak bir ses tonu vardı, biraz işçi semti papazının ses tonunu anımsatan; serserilere alışkındı ve onlara yumuşak davranıyor ve insanda pişmanlık duygusu uyandırıyordu. Belden yukarısı uzun, ancak bacakları oldukça kısaydı; içe basarak hızlı hızlı yürüyordu; uzun, kruvaze ceketiyle pejmürde bir görünüşü vardı, fazlasıyla kılıklı, yumuşak, hatta nazik bir insandı. Ama hasımları için kolay lokma değildi. Hazırlıksız yakalanmazdı, ayağı yere sağlam basıyordu, zekiydi ve gerektiğinde yapacağı bir-iki numarası da yok değildi.

Üzerinde iyi bir etki bıraktım ve bende sendikacı kumaşı olduğu kabul etti. Aslında bana karşı çok nazik davranıyordu. Bunun tek nedeninin üzerinde iyi bir etki bırakmış olmam değil de onun Mimi'nin gönlünü kazanmaya çalışması olduğunu sezer gibiydim.

Çok geçmeden farklı nedenlerle Grammick'i takdir etmeye başladım. Özellikle otel lobilerine ve koridorlarına hiç fark edilmeden girip çıkmasına rağmen, bir sorun ortaya çıktığında otoriteyle hareket edebiliyor ve yarattığı hiçbir durumun onu korkutmasına izin vermiyordu. Onu takdir ediyordum çünkü henüz insanların farkında olmadığı doğruların ve yanlışların farkına herkesten önce varıyordu.

3 Congres for Industrial Organization: Sanayi işçilerini çatısı altında toplamak için 1935'te kurulan ve başlangıçta AFL'nin (American Federation of Labor) altında çalışmasına rağmen 1938'de ondan ayrılan ve bağımsız hareket eden sendikal örgütlenme. 1955'te bu iki merkez AFL-CIO adıyla yeniden birleşti.

“Evet, işçileri örgütlemek için insan çalıştırıyoruz. Tecrübeli kişiler istiyorlar, fakat nereden bulacaksınız bunları? Sorunlar dağ gibi büyüyor.”

“Augie tam aradığınız adam,” dedi Mimi, “işçilerin dilini konuşabilen biri.”

“Gerçekten mi?” dedi Grammick bana bakarak. Böyle reklamının yapılması beni güldürdü ve kimin dilini konuştuğumu bilmediğimi söyledim.

CIO’da çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra bunun pek önemi olmadığını keşfettim. İnsanlar sendikaya üye olmak için neredeyse bir tabiat olayını hatırlatırcasına, kovana üşüşen arılar gibi koşarak geliyorlardı; hedeflerine odaklanmış durumda, şoklara ve ısırlıklara neden olan kendi hareketlerinin anlamına gömülmüş insanların hassasiyetini gösteriyorlardı. Bu gerçek bir göçe, Klondike’daki altına hücumu benzetilebilirdi. Şu farkla ki bu defa asıl amaç adaletti. Büyük grevler başladı; bu insanlar makinelerinin başında oturup toplantı yaptılar, ama bunlar hüzünlü toplantılardı. Sonuçlarının şehrin bataklık bölgelerindeki en yoksul balıkçılara kadar uzandığını gördüğüm otomotiv ve lastik endüstrilerinde durum böyleydi.

Sendika merkezindeki –aklınıza harabe bir bina gelmesin; Ashland Caddesi’ndeki banka binalarına benzer muhkem bir binaydı burası ve kendine ait bir restoranı, mahzeninde de Einhorn’unkiyle kıyaslanamayacak, üyelerin dinlenmesi için ufak bir bilardo salonu vardı; oyuncak gibi– bir masada işe başladım. Grammick’in yardımcısı gibi bir şeydim, telefonlara cevap veriyor ve büro işlerine bakıyordum. Ortalamanın üstünde bir iş yükümün olmayacağı bekleniyordu, bilmem gereken şeyleri yavaş yavaş öğrenecektim. Bunun yerine benden derhal harekete geçmemi isteyen sürüyle insan geliyordu; bir madenci gibi yağa ya da kum işçisi gibi toz toprağa bulanmış, elleri kesik içinde yaşlı bir aşçı geliyor, gidip patronunu görmemi istiyordu, *subito*;⁴ ya da bir Kızılderili şikâyetlerini bana çörek yağına batmış bir kesekâğıdına yazılmış bir şiirle getiriyordu. Büyük sanayi işletmelerinde çalışan işçilere ayrılan büroların hayli uzağındaki odamda boş bir sandalye vardı. Saklanmam

4 (It.) Derhal.

kâr etmiyordu. En ufak bir sinyal alınması mümkün olmayan çelik kasanın içinde de olsam, gece keleş gibi hiç iz bırakmadan bilinmedik tarlalar içinde on kilometre uzağa kaçmış olsam da buluyorlardı beni.

Bütün otellerden Yunanlı ve siyahi kat hizmetlisi kadınlar vardı, hamallar, kapıcılar, vestiyer görevlileri, kadın garsonlar, Gold Coast'taki şık lokantaların (Guillaume ile çalıştığım sırada köpek kamyonu ile gittiğim için biraz biliyordum böyle yerleri) *garde-manger*⁵ sorumluları gibi uzmanlar. Her türden insan geliyordu. Borularla dolu yer altı galerilerinde, antrepolarda, kömür sahalarında çalışanlar ziyaretine geliyordu; bakımcılar, hor görülen aşçı yamakları; ya da şarkıcılar gibi geniş kenarlı fotr şapkasıyla dük tavrılı, kendini "güzellik aşçısı" diye niteleyen, eldivenini çıkarmadan kartını dolduran bir Fransız. Sonra mevsimlik işçiler ve hırçın suratlı herifler, süresi geçmiş Uluslararası İşçi Sendikası kartına sahip insanlar, isteklerini mektupla açıklayan yaşlı Bohemyalı kadınlar, her türden mahvolmuş suratlar, sakatlık, sarhoşluk, şaşkınlık, saflıkla malul, topallayan, sürünen, akıl hastası, önyargılı insanlar ve cüzamlılardan tutun bir heykel güzelliğine kadar çeşitli çeşit insan. Eğer bu insan koleksiyonu Serhas'ın⁶ ya da Konstantin'in⁷ ordularından artçılarından toplanmamışsa yeni bir şeyler oluşmuş olmalıydı; bunlarda bana en çarpıcı gelen şey antika havaları ve gösterdikleri sebatı. Sanırım mutluluk ve keyif her zaman aynı olmuştur, o zaman karşıtları neden değişmiş olsun ki?

Bu insanlarla ilgilenmek, onları sendikaya üye yazmak, ne beklemeleri gerektiğini anlatmak her zaman kolay değildi. Özellikle de onlardan kurtulmak istediğimde tam bir angaryaya dönüyordu. Daha fazla beklemeye tahammülleri yoktu, artık sorunlarının halledilme saati gelmişti, masanın diğer tarafından kalkıp onlarla birlikte gitmeliydim. Bunun yerine onlara konuyu inceleyeceğime dair söz veriyordum.

5 (Fr.) Tel dolap.

6 1. Serhas ya da Kserkses (MÖ 519-465): I. Darius'un oğlu, Ahemeniş İmparatorluğu'nun Pers kralı. Adı Yunanca "kahramanlar kralı" anlamına gelmektedir.

7 Büyük Konstantin, (Aurelius Constantinus; 272-337): Hristiyanlığı kabul eden ilk Roma İmparatoru. Konstantinopolis'in ve Doğu Roma İmparatorluğu'nun kurucusu.

“Ne zaman?”

“Yakında. Mümkün olan en kısa sürede. Bekleyen çok sayıda dosya var elimizde. Ama çok sürmez.”

“Orosu çocuğu bu heriflerin hepsi! Gelip onlara günlerini göstermenizi bekliyoruz. Mutfağı bir görseniz!”

“Sendikadan bir görevli gelip sizinle temas kuracak.”

“Ne zaman?”

“Bakın, size doğruyu söyleyeceğim; adam sıkıntısı çekiyoruz, çünkü öyle çok talep var ki eldeki adamlarla yetişemiyoruz. Bu arada size düşen hazırlanmak, arkadaşlarınıza sendika üyeliği formlarını imzalatmak, talep ve dertlerinizin bir listesini yapmak olacak.”

“Tamam, tamam, bayım. Fakat şu sözünü ettiğiniz adam ne zaman gelecek? Patron AFL’ye çağrı yapacak ve onlarla bir anlaşma imzalayacak ve buradakiler işten atılacak.”

Üstlerimi bu tehlike konusunda uyarmaya çalıştım. Ne var ki o dönemde otel ve restoranlar bizim sendika için ikincil derece önem taşıyordu; onlarla ilgilenmeye vakitleri yoktu; büyük bir grev başlatmış olan mağazalardaki satış elemanlarıyla Chicago Heights’daki hazır giyim atölyelerinde kaçak çalıştırılan işçilerle falan uğraşıyorlardı, ama yeni üyeleri geri çeviremezlerdi; onlara ayıracak zaman ve para buluncaya kadar onları oyalamayı düşünüyorlardı. Kısacası Grammick’le ben onları yatıştırmakla görevliydik. Onun gibi davranmayı iyi kötü öğrendim. Grammick on-on iki gün süreyle hiç ara vermeden günde on altı saat çalışır, sonra da iki tam gün ara ki bulasın. Bu süreyi annesinin evinde uyuyarak, biftek ve dondurma yiyerek, annesini sinemaya götürerek veya okuyarak geçirirdi. Arada bir derse girmek için kaytardığı olurdu. Hukuk da okuyordu. Grammick işe güce dalıp bütün özel hayatını boşlayacak biri değildi.

Kendimi akıntıya bıraktım; Simon’la kapıştıktan sonra gerçekten bir şeyler yapmam gerekiyordu. Bürodaki çalışmam bitince tramvayla aşçıları, bulaşıkçıları ve otellerde gece vardiyasında çalışanları görmeye gidiyordum; tramvayın sanki ray üstünde değilmişçesine yalpaladığı Fullerton yakınlarında veya Belmont’da, Lower North Side sokakları bu gecelerde yeni açan yapraklarla yeşillenmeye başlamıştı, beyaz katalpa ağaçlarının çanı andıran çi-

çekleri açarken tozlar bile tatlı tatlı kokuyordu. Çoğu resepsiyon görevlisi bizden özellikle gece gelmemizi istiyordu; o zaman rahat rahat konuşuyorlardı. Bu işin komplocu yanı güzeldi; o dönemde ortalıkta dolaşan radikal fikirleri, bütün gece ayakta oldukları için düşünecek bol bol zamanları olan bu insanlar kendi kendilerine prova ettikleri, çoğu defa uzun zamandır yüreklerinde taşıdıkları bu şeyleri söyleme fırsatını kaçırmak istemiyorlardı.

Benim düşünceme göre bu görüşlerde her zamanki gibi doğrular da vardı yanlışlar da. Fakat bu konuda hüküm vermek bana düşmezdi; ben sadece işime odaklanmalıyım. Bazıları derhal harekete geçmekten başka bir şey düşünmüyordu. Göründüğümünden daha tehlikeli biri olmamı istediklerinden kuşkulanıyordum. Onların neye karşı mücadele ettiklerini anlayamayacak kadar tecrübesiz, yanakları al al bir çaylak gibi göründüğümü biliyordum. Hal ve tavrım onlara hem baştan savmacı hem enerjik görünüyordu. Onlar isyan çılgınlıkları atarak ayağa kalktıklarında süreci idare edecek, içinde gizli gizli ateşler yanan bir kişilik arıyorlardı. Bunun yerine ben gayet rahat tavırlarla çıkageliyordum; yüzümün renginin, saçımın uzunluğunun ve laubaliliğimin onları sinirlendirdiğini biliyordum. Ama yapacak bir şey yoktu.

Ara sıra kim olduğumu bile sorarlardı.

“Seni genel merkezden mi gönderdiler?”

“Sen Edison Dawson mısın?”

“Evet.”

“Benim adım March. Telefonda konuştuğun bendim.”

“Sen miydin?” dedi Dawson. Kömür madenlerinde veya petrol sahalarında çalışmış ya da New Jersey grevlerinde pişmiş, kızıl saçlı, avurtları çökmüş yaşlı bir kurt görmeyi beklediğini biliyordum. Evet, hiç değilse Paterson hapishanesinin rahleyi tedrisinden geçmiş birini.

“Endişelenme. Bana güvenebilirsin.”

Sonra mecburen kabullendi; telefondaki sesime aldanmıştı. En azından, Drake Hotel veya Palmer House’u *guy-fawkes*’lamakla⁸ meş-

8 5 Kasım 1605’te İngiliz Parlamentosu’nu barutla havaya uçurmaya kalkışan Guy-Fawkes’in adından. Birleşik Krallık’ta her yıl 5 Kasım’da Fawkes’in yakalanması havai fişeklerle kutlanır.

gul üst makamlara mesajını götürebilirdim; sendikacılık Eddie Dawson için tünellere tonlarca barut yığılmaktan başka bir şey değildi.

O zaman, üstlerimin neyi bilmesini ve benim ne yapmamı istediğini anlattı.

“Oradaki amirinle bir görüşme ayarlamamı istiyorum.”

“Yani Bay Ackey’le demek istiyorsun?”

“Söyle ona, bütün personeli bir araya getirebilirim, fakat greve çıkmadan önce onunla konuşmak istiyorum, istiyoruz. Bu adamlarıma güven verir.”

“Greve çıkacağınızdan neden bu kadar eminsin? Belki talepleriniz kabul edilir.”

“Bu bit palası kimin işlettiğini biliyor musun?”

“Herhalde bir bankadır? Tasfiye mi ediliyor? Bu küçük işlemlerin çoğu...”

“Holloway Enterprises adlı küçük bir kuruluş.”

“Karas mı?”

“Onu tanıyor musun?”

“Evet, tanıyorum. Onun bir kuziniyle evli olan Einhorn adlı bir sigortacının yanında çalışmıştım.”

“Bu otel için politikayı o belirliyor. Buranın ne biçim bir yer olduğunu bilmiyorsun, değil mi? Burada orospular iş tutuyor.”

“Deme!” Sarı saçlarının gölgesi düşen, damarları şişmiş kırmızı, geniş alınının ter içinde olduğunu ve tırnakları manikürlü ellerini farkında olmadan kavradığı pembe çizgili gömleğine sildiğini gördüm. “Bu bir problemse, polisin problemi. Herhalde CIO’nun onlar için de bir sendika kurmasını istemiyorsun, değil mi?”

“Aptal aptal konuşma. Söylemek istediğim gece görevlisi olduğum için bütün sıkıntıyı benim çektiğim. Her neyse, Karas’ı tanıyorsan isteklerimizi kolayca kabul ettirip ettiremeyeceğimizi söyleyebilirsin.”

“Sert bir adamdır.”

“Şimdi biz hazır olur olmaz, konuşalım diye Bay Ackey’den bize birkaç dakika ayırmasını isteyeceksin.”

“Bunu ayarlayabiliriz,” dedim; tuvalette karşılaştığımızda Ackey’e günaydın diyecek kadar bile tanımayan ben Dawson’a güvence veriyordum. Ama ben onu temsil ediyordum.

Ucuz restoranlarda durum farklıydı. Buralarda bana daha çok güveniyor ve oldukça da saygı gösteriyorlardı. Mutfakta –alnında iri, koyu harflerle ismi yazılı ucuz pansiyon, belediye hastanesi ve evsizler yurdu– yaşlı insanlar vardı ve Karas'ın nasıl bu kadar para kazandığını anlamaya çok yaklaşmış, ondan nefret eden, onu çekemeyen ve kazayağı desenli zarif bir ceketle, kılıfı içinde dürbünüyle ve koluna taktığı elmacık kemiği çıkık gösterişli bir sürtükle caddelerde boy göstermeyi isteyen bu çizgili elbiseli Dawson gibilerin kini hiçbir şeyle kıyaslanamaz.

Karşıtlığı göstermek için Van Buren Sokağı'ndaki ucuz ve küçük bir restorandaki bu yaşlılardan birinden söz edeyim mesela; bu adam sidik kokan büyük kaldırım taşı döşeli servis yolundan gelmemi ve pencereden ona işaret çakmamı istiyordu. İşaret verdiğimde geriliyor, endişeli bir şekilde, başkalarının rastgele diye değerlendireceği küçük bir baş hareketiyle dolaylı yoldan karşılık veriyordu. Sonunda, çalışma saatinin bitiminden sonra da pekâlâ yapabileceğimiz bir konuşmayı kapının yanında fısıltıyla yapıyorduk. Fakat muhtemelen çalıştığı yeri görmemi istiyordu. Yıldızların aydınlatığı bu dar sokakta bulaşık teknesinden çıkmayan kollarının tahriş olmuş derisini; yaşlı bir beygirinki gibi sayılan kaburgalarını, uzun dişlerini ve sulanan ayırık gözlerini görüyordum; sonra üstünden başından, nefesinden ve saçlarından yükselen, çöplük kokusundan farksız o iğrenç yiyecek kokusu. Kafatasının kırılğan kabuğu altında düşünüyor; fikirleri kırık bir borudaki su gibi sızıyordu. Rüyalarındaki sendika temsilcisine benzeyip benzemediğim Dawson gibi onun da umurunda mıydı acaba? Yanlışların düzeltilmesine küçük bir katkıda bulunmak istiyordu; beni bir büroda görmesi ya da onunla konuşmaya bu pis kokulu sokağa gelmem ve elime tutuşturduğu sendikaya üye olmasını istediği diğer işçilerin listesini kabul etmem ona yetiyordu. Küf kokan odalarına kadar gidip onları bulmam gerekiyordu. Daha önce Simon'la çalışırken buralara tamamen farklı amaçlarla, kömür deposuna el işçileri bulmak için gelmiştim. Hayatımın gidişatını ters çevirdiğimi ve bu ucuz otellere eskiden karanlık tarafından girerken şimdi aydınlık tarafından girdiğimi düşünmenin manası yok. Salim bir kafayla görevimi düşündüğümde bireyleri değil, herke-

sin dahil olduğu genel ilerlemeyi düşünmem gerektiğini söylüyordum kendi kendime.

Bir sabah çağrı aldığım eski mahallemize gittiğimde, Einhorn’a da uğradım ve onu çalışma odası olarak kullandığı güneşli salonda soğuk kahve, yatak, gazete, tıraş losyonu ve iki kadının pudrasıyla dolu o tuhaf, tanıdık atmosferde buldum. Ortopedik ayakkabılarıyla Mildred –kibardı, ama beni sevmezdi– şimdiden daktilosunun başına geçmişti; güneş sırtını ısıtıyor, saçlarının güçlü bir şekilde çıkmaya başladığı sınıra kadar tıraş edilmiş ensesini aydınlatıyordu. Sokağın diğer tarafındaki eski evlerin, bir zamanların gösterişli bürolarının pencereleri boştu. Etli, iri suratından belli olmasa da Einhorn’un ruh halini pek iyi bulmadım. Bir an, sessizliğiyle beni başından sevmek istediği izlenimine kapıldım. Ağır ağır soluyor, orasını burasını yokluyor, dışarı bakıyor, sigara tütürüyor, dudaklarını ısıtıyor, arada bir sessizce yelleniyordu. Efkârlı, hatta yabani görünüyordu.

“Maaşın ne bu yeni işinde?” diye sordu, sonunda konuşmaya karar vererek, “Bir şeye benziyor mu?”

“Fena sayılmaz.”

“İyi öyleyse, senin adına sevindim,” dedi kupkuru bir sesle.

Güldüm. “Bu konuda düşündüklerin bu kadar mı?”

“En azından bu kadar. Evlat, faydalı bir şey yaptığını düşünüyorsan senin hevesini kırmak istemem. Unutma ki ben tutucu biri değilim. Sırf sürekli bir koltukta oturuyorum diye, böyle olması gerekmez. Burası zenginler kulübü değil. Aslında benim başka insanlara göre kaybedecek daha az şeyim var, bu yüzden düşüncelerimi aşırıya vartırmaktan çekinmem. Karas ile birkaç işim oldu, bundan fikirlerimin çıkarlarımla uyduğu sonucu çıkmaz. Hangi çıkarlar! Kimi çıkarlar! Tam bir *knacker*,⁹ bu Karas; bu yakınlar da San Antonio’da büyük bir ev satın aldı.”

O zaman bir şeylerin ters gittiğine ikna oldum. “Öyleyse yaptığım şeyin zaman kaybı olduğunu mu düşünüyorsun?”

“Bana göre, fikirler iki taraftan da aynıdır. Aynı eski fikirlerin ne yararı var? Her iki taraftan. Bir tarafından biraz al diğer tarafına ver, şu bildiğimiz ekonomi sistemi.”

9 Argo. Eski ev ve gemi alıp satan kimse.

Başlangıçta benimle konuşmaya niyeti yoktu, ama ben çekip gitmeyince, konuya önce öfkeyle dalmış, sonra ne düşünüyorsa onu söylemişti. İma ettiği gibi hevesli değildim, ama, “İnsanlar her sabah işe gitmek için erkenden kalkıyorlar; bunun bir yanılsama olduğunu söylemek ya da alışkanlıklarını sürdürmelerine izin verildiği için minnettar olmalarını ve başka bir şey istememeleri gerektiğini söylemek adil olmaz,” diye karşılık vermek zorunda hissettim kendimi.

“Fabrikalar kapanınca bu müsveddeleri insana dönüştüreceğine mi inanıyorsun? Onlar için sızlanacak bir sendika temsilcisinin olması onlara yeter. Saçmalığın daniskası!”

“Bu yüzden,” dedim, “bu işi Karas’a ya da ondan rüşvet alan bir sendika goriline bırakmak mı en iyisi?”

“Buraya bak, dünyaya geldikleri için onların mutlaka insana dönüşeceğini mi sanıyorsun? Bu demode bir fikir. Peki, onlara bunu kim anlatacak? Büyük bir kuruluş. Daha büyük bir kuruluş. Büyük bir kuruluş para kazanmalıdır, yoksa ayakta kalamaz. Eğer bir kuruluş para kazanıyorsa, bunun sebebi *para kazanmak için* kurulmuş olmasıdır.”

“Şayet bu büyük kuruluşların bir anlamı yoksa, bunun sebebi birçok şeyi temsil etmesidir,” dedim. “Her türden kuruluş olmalıdır.”

Bu arada Mildred bizim konuşmalarımıza hiç dikkat etmeksizin raporlarını daktilo etmeye devam ediyordu. Einhorn cevap vermedi; Arhthur’un evin yarısını oluşturan mutfaktan çıkagelmesinin onu durdurduğunu düşündüm, çünkü Arthur’un entelektüel otoritesi babasında fikirlerini açıkça ifade etmek hususunda bazen tereddüt yaratıyordu. Fakat bu sefer durum böyle değildi. Arthur sadece kısa bir an görünüp kaybolmuştu, fakat bütün sıkıntı ve asabiyetin nedenin o olduğu açıktı. Siyah kazağı, dar omuzlarıyla, elleri pantolonunun arka ceplerinde ağır adımlarla salonda şöyle bir dolaştı; alnındaki daha yaşlı insanlara has çizgiler beni şaşırttı; bakışlarındaki karanlık derece derece koyulaşarak derin bir kaygının rengine bürünüyordu. Kafasını bir yana eğdi, sigarasının dumanı ipeksi bir görünümle güneşe doğru yükselirken gür saçları kapının kasasına değiyordu. Kim olduğumu hemen çıkaramamış olsa

da gülümsemesi gayet hoştu, fakat bir o kadar da bıkkın ya da yorgundu. Einhorn'un parmak ucundan saçının teline kadar gergin olduğunun, oğluna toz olmasını söylemeye hazırlandığının farkındaydım, ayrıca Mildred'in bana bu kadar soğuk davranmasının ve daktilosunun tuşlarına sanki beni evden yollamanın tek yoluymuş gibi abanmasını sebebinin de bu olduğunu anladım.

Derken mutfaktan koşarak küçük bir çocuk çıktı ve Arthur, hiç yanılığa yer bırakmayacak şekilde, baba olduğunu gösterircesine çocuğun elini yakaladı; çocuk babasının parmaklarının ucunda kıvranıyordu. Onların arkasında Tillie ayakta duruyor, fakat yakına gelmiyordu. Yanılmıyorsam bunu bir sır olarak saklayıp saklamayacaklarına henüz karar vermemişlerdi, çünkü anladığım kadarıyla Einhornlar için de yeni bir haberdir bu ve bir çocuğu kabul etmenin ne gibi sonuçlar doğuracağını kim bilebilirdi ki? Arthur mutfığa dönerken oğlan Mildred'a koştu ve dizlerine yapıştı. Mildred çocuğu istekle kaldırıp kucığına aldı, bunu yaparken çocuğun patikleri eteğini yukarı sıyrarak kara kıllarla dolu uyluklarını açığa çıkardı. Mildred bunu pek dert edinmiş gibi görünmedi. Bunun üzerine Einhorn'un bakışlarını izledim. Mildred çocuğu bir yetişkinmiş gibi öptü, sonra ucundan tutarak eteğini düzeltti.

Einhorn bana doğru dönerek, "Bu yeni duruma ne diyorsun!" dedi buruk bir sesle; ensesi bariz bir şekilde gerilmişti; bunun nedeni kısmen dayılanmak isteğiydi, ama aynı zamanda da kaygılarının ağırlığı altında eziliyordu; bu arada kişiliğinin temsilcisi olan yüzü varlığının keşfedilmemiş derinliklerinden yükselen bir ifadeyle seğiriyordu.

"Arthur'un evlenmiş olması hakkında mı?" diye sordum. Ne diyeceğimi bilmiyordum.

"Boşandı bile. Boşanma geçen hafta karara bağlandı ve biz bu konuda hiçbir şey bilmiyorduk. Karısı Champaignliydi."

"Bir torununuz olmuş. Tebrikler!"

Einhorn gergin görünüyordu, her şeye dayanmak kararlılığıyla kocaman açtığı gözleri parıl parıldı, ama neredeyse burundan ibaret yüzünde hüznün solgun ışığı yanıyordu.

"İlk defa mı ziyaretinize geliyor?" diye sordum.

“Ziyaret mi? Kadın çocuğu kucağıımıza bıraktı. Bir notla birlikte kapının önüne koyup tüydü; sonra Arthur’un gelip durumu açıklamasını beklemek zorunda kaldık.”

“Çok sevimli, çok tatlı,” dedi Mildred coşkuyla, bu arada kucağıındaki çocuk acımasızca boynuna yapışmıştı. “Ben buna seve seve bakarım.”

İkinci karısının –ki Mildred tam da buydu– bu sözleri üzerine Einhorn yeniden ilk kaygısına geri döndü: yani kendisine; kendi kösnüllüğüne. Bourbon gururunu hâlâ korumasına ve bunun kara gözlerinin derinliklerinden yansıyor olmasına rağmen bu düşünce onu öfkeliendirmiş gibi görünüyordu. Eski bir kilisenin çatısına tünemiş gulyabani gibi görünüyordu; açık renk lekelerle kaplı elleri, çoğu defa ne işe yaradığı anlaşılmayan pantolonunun iki yanından sarkıyordu. Saçları tarazlanmış bir halat gibi dalga dalgaydı ve kafasının konumundan, arkasında bir enkazın oluşmakta olduğu izlenimine kapılıyordu insan. Hareketsiz kollarıyla deli gömleği giymiş bir hasta veya zincire vurulmuş bir mahkûm sanırdınız. Zavallı Einhorn! Daha önce, çöküşünün herhangi bir anında Arthur’u temsil eden altın sözleşmeyi imzalayabilirdi, şimdiyse öfkeyle farkına varıyordu ki bu sözleşmenin Nene’nin Çarlık zamanından kalma rengi atmış paraları gibi bir değeri kalmamıştı. Bu serveti muhafaza ettiği parıltılı kasadan şimdi pis kokular yükseliyordu. Einhorn, Mildred’in kucağında tepinen sevimli, küçük çocuğa bakmadı bile. Tillie görüş alanımın dışında kalmaya devam etti.

Sempatimi göstermekte tereddüt ediyordum; bir zamanlarki büyüklüğünü bütün kalbiyle takdir eden sanırım son birkaç kişiden biri olmama rağmen bunu geri çevirebilirdi. Ona ihtiyacım vardı; onun gerçek, asil, şahane büyüklüğüne tanıklık etmeye hazırdım. Tam o sırada o zayıf bir sesle konuşmaya başladı; “Durum parlak değil, Augie... Arthur’un yeteneklerini sen biliyorsun. Ve bunlardan yaralanmasına fırsat kalmadan kendini bu belanın içinde...”

“Ben ortada bir felaket görmüyorum,” dedi Mildred. “Çok sevimli bir torununuz var.”

“Lütfen bu işe karışma, Mildred, olur mu? Çocuk bir oyuncak değildir.”

“Çocuklar büyürler,” dedi Mildred. “Zaman onlar üzerinde an-

ne ve babalardan daha etkilidir. Ana babanın bu işteki rolü düşünlüdüğü kadar büyük değildir.”

Onunla konuşmak istemeyen Einhorn alçak bir sesle bana, “Arthur sanırım senin taraflarda takılıyor. İlgilendiği Mimi diye bir kız var. Tanıyor musun onu?”

“Yakın arkadaşımıdır.”

Hemen kaşları kalktı, bunu hemen Mimi’nin benim metresim olduğu ve Arthur’un başını daha fazla belaya sokmayacağı umudunun bir işareti olarak yorumladım.

“O türden bir arkadaş değil.”

“Onunla yatmıyor musun?” dedi usulca.

“Hayır.”

Onu hayal kırıklığına uğratmıştım; bu hayal kırıklığına bir nebze küçümseme ya da alaycılık da karışıyordu, bakışlarında küçük bir parıltı; ama bunu gördüm.

“Unutmayın ki yılbaşı gecesine kadar neredeyse nişanlıydım,” dedim ona.

“Peki, ne tür bir kız bu Mimi? Arthur onu birkaç hafta önce buraya getirdi; Tillie’yle ben onun çok sert biri olduğunu ve düşünceleri hep entelektüel konular ve şiir etrafında dönenen Arthur gibi birine hayli zorluk çıkaracağını düşündük. Ama belki iyi kalplidir. Tanımadan hakkında kötü konuşmak istemiyorum.”

“Arthur yeniden evlenmeyi mi düşünüyor? Ben Mimi’ye hayranım.”

“Platonik bir hayran mı?”

Güldüm, fakat canım da sıkılmadı değil; çünkü bana öyle geliyordu ki Einhorn, Mimi’nin ya da herhangi bir başka kızın âşığı olarak oğlunun benim yerimi almasını istemiyordu. “Mimi hakkında soru sorulacak en uygun kişi Mimi’nin bizzat kendisi,” dedim. “Fakat evlilik teklifiyle ilgileneceğini hiç sanmadığımı söylemeliyim.”

“Bu güzel.”

Aynı fikirde olduğumu ifade edecek bir şey söylemedim.

“Augie,” dedi Einhorn, yüz ifadesi öyle değişmişti ki iş konuşmaya başlayacağını hemen anladım, “şimdi aklıma geldi; belki oğluma sizin sendikada bir iş bulunabilir.”

“Arthur iş mi bakıyor?”

“Hayır, onun için ben bakıyorum.”

“Denerim.” Benden istediği yardım cesaret kırıcıydı. Şimdiden Arthur’un bir parmağı Valéry’sinin ya da okuduğu hangi kitapsa onun sayfaları arasında, sendika salonundaki bir masaya eğildiğini hayal ediyordum. “Mimi isterse ona yardım edebilirdi,” dedim. “Ben bu işi onun tanıdığı biri sayesinde buldum.”

“Senin bu arkadaşın birini mi tanıyor?” Hâlâ kurnazlıkla beni tuzağa düşürüp ağızından Mimi’yle yakınlığım hakkında itiraf almaya çalışıyordu, ama havasını aldı. “Herhalde sevgili bir dostun yardımı olmadan böyle her tarafından sağlık fışkırdığına inanmamı bekle-miyorsun, değil mi?” Bunu söylemiş olduğu için o kadar memnundu ki bir an için kendi dertleri aklından çıktı. Fakat o sırada Mildred’in boynuna sarılan bebek kuğurmaya başladı ve Einhorn’un suratındaki kösnül ifade yeniden hüzünlü ve sert bir hal aldı.

Doğru tahmin etmişti. Lüks bir otelde oda hizmetlisi olarak çalışan Sophie Geratis adında Yunanlı bir dostum vardı. Sendikaya üye olmak için bana başvuran bir heyetin sözcüsüydü. Saatte yirmi sent kazanıyorlardı; maaşlarına zam yapılmasını talebiyle sendikanın bölüm sorumlusunu görmeye gittiklerinde adam poker oynuyormuş ve rahatsız edilmek istememiş. Onun yönetimle işbirliği içinde olduğunu biliyorlardı. Bu küçük Yunanlı kızın her şeyi yerli yerindeydi; bacakları, ağzı, yüzü biçimliydi; dudakları biraz dışarı doğru çıkıktı ve gözlerindeki berrak bakışlar yüz ifadesini yumuşatıyordu. Elleri işten yıpranmıştı ve güzelliğini gözetmekte zorlanıyordu. Bir dakika bile ondan hoşlanmadığımı iddia edecek değilim. Onu gördüğüm anda gözlerinin kenarında bir şefkat umudu olduğunu gördüm ve bu beni benden aldı. Benim hissettiğim de insanı aynı anda hem çatlak hem verimli olabilen Nil’in çamuruna döndüren arzu değil, şefkatti.

Kadınlar sendikaya üyelik formunu imzalar imzalamaz büyük bir şamata koptu, öfkeyle bağırıp çağırıyorlardı; sanki bu solgun benizli insanların işçi kadınlar Thesmophoriasi¹⁰ söz konusuydu. Derhal greve gidilsin istiyorlardı. Fakat onlara ortada çifte üyelik meselesi olduğunu açıklarken her zamanki gibi bu yasal ikiyüzlü-

10 Eski Yunan’da Tanrıça Demeter adına düzenlenen dinî bir festival.

lûge karşı içimden yükselen tiksintiye engel olamadım. Yasal olarak onları AFL temsil ediyordu, dolayısıyla başka bir sendika onlar adına pazarlık yapamazdı. Fakat çalışanların çoğunluğu CIO'ya katıldığında bir oylama yapılabilirdi. Bunu anlamadılar ve gürültü yüzünden konuşma da yapamayınca durumu açıklığa kavuşturmak üzere Sophie'den benimle dışarı gelmesini istedim. Koridoru o an için boş bulunca bütün tehlikesini göze alarak öpüştük. Bacaklarımız titriyordu. Sophie alçak sesle durumu kendine daha sonra açıklayabileceğimi söyledi; kadınları alıp götürecekt sonra geri gelecekti. Büroyu kilitledim ve Sophie döndüğünde onu evime götürdüm. Onun odasına gidemezdik. Kız kardeşiyle beraber yaşıyordu ve ikisi de iki kardeşle nişanlıydı. Altı haftaya kadar, hazıranda evlenecekti. Nişanlısının fotoğrafını gördüm; sakin, ciddi görünümlü birine benziyordu. Evlendikten sonra sadakatsizlik etmesi söz konusu olamayacağına göre böyle zevkleri biriktirmesinin makul olduğunu düşünüyordu. Hareketlerine esneklik kazandıran mükemmel bir kemik çatısı, pürüzsüz bir cildi vardı. Einhorn'un yüzümde okuduğu şey Sophie'nin bana verdiği mutluluktu.

Kayo Obermark'ın Sophie'nin çığlıkları, kıkırdemeleri, fıkırdamaları, gülüşleri ve çıkardığı daha başka sesler hakkında bana soru sormayacak kadar maskülen saygısı vardı. Fakat Mimi, "Nasıl bir hatun getirdin eve, nasıl da şamata ediyor?" dedi. Alaycı bir tonla konuşuyordu, ama biraz alındığını hissettim. "Tezahüratçı arkadaşlarını da beraberinde getiriyor galiba."

Verecek hazır bir cevabım yoktu, çünkü böyle bir şey sorulmasını beklemiyordum.

"Geçen gün bir başkası seni sordu," diye devam etti. "Sana söylemeyi unuttum. Burası giderek türbeye dönüşüyor."

"Kimdi?"

"Genç bir hanım, çok da güzel biri, senin şu gürültücü kızdan çok daha güzel."

Acaba fikir değiştiren Lucy olabilir mi diye aklımdan geçti. "Bir not bırakmadı mı?"

"Hayır, dediğine göre seninle konuşması gerekiyormuş; onun fazla heyecanlı olduğunu düşündüm, ama belki de merdiven çıkmaya alışık değildi, bu yüzden soluk soluğa kalmıştı."

Onun Lucy olabileceğini düşünmek beni heyecanlandırmadı. Artık ona ilgi duymuyordum; sadece ziyareti merakımı uyandırmıştı.

Einhorn'un Arthur'la ilgili tasarılarından söz ettim Mimi'ye. Şayet Einhorn onu eleştirmişse, Mimi de ona çok öfkelenmişti.

"Ne kadar iğrenç biri, bu ihtiyar!" dedi. "Bi dakika yanına yaklaşıp baktım, hemen elini bacağımın üzerine koydu. Tepeden turnağa seksten ibaret olduğunu düşünen bu insanlardan hoşlanmıyorum."

"Onu anlamalısın," dedim. "Bu sadece onun selamlama ya da nezaket gösterme tarzı."

"Canı cehenneme! Kim derdi ki felçli bir ihtiyar bu kadar kuduruk olsun!"

"Aslında o harika bir ihtiyar. Onu bacak kadar çocuk olduğum zamanlardan beri tanırım; benim için çok şey ifade ediyor o."

"Bana kesinlikle hiçbir şey ifade etmiyor ve Arthur'a korkunç kötü davranıyor."

"Bu da nereden çıktı? Bana kalırsa o Arthur'u dünyada her şeyden çok seviyor."

"Sen öyle biliyorsun! İhtiyar her zaman sinirini ondan çıkarıyor. Aslından onun oradan çıkmasına yardım etmem gerekiyor, çünkü çocuk nedeniyle ihtiyar ona hayatı zindan ediyor."

"Annesi onu almaya gelmez mi?"

"Arthur'un anlattıklarından onun iyi bir kız mı, yoksa bir sürtük mü olduğunu çıkaramadım. Fikirler üzerine tartışmadığında söyledikleri her zaman çok muğlak oluyor. Nasıl bir kaltak yavrusunu terk eder ki... bir kere dünyaya getirdikten sonra? Tabii kafadan çatlak değilse."

"Arthur onun nasıl biri olduğunu sana anlatmadı mı?"

"Arthur'un böyle bir konuya odaklanmasını kimse sağlayamaz. Konuşmaya başladığınızda onun akli başka bir yere gider."

"Babasıyla arasında ne geçtiğini doğru anladın mı acaba diye kendi kendime soruyorum," dedim. "Einhorn için büyük bir sürpriz olmuş olmalı bu. Arthur'a çok bel bağlamıştı. Tillie de öyle. Birden kendilerini Kriz dönemine ait bir resmin içinde buldular: Çocuklarını alıp birlikte yaşamak için ana babasının evine dönen çocuklar."

“Peki, neden Einhorn için Polonyalılardan ya da sokağındaki sosis yiyicilerden¹¹ farklı oldu? Farklı olsa bu adil olmazdı ve bu yaşlı bunağın etrafındaki herkesten daha iyi bir hayat yaşmaya hakkı olduğuna inanmasına yardımcı olurdu. Ama şartlar herkes için aynı olursa, o zaman *gerçekten* kimin iyi, kimin kötü olduğunu anlayabiliriz. Arthur’un başına gelenlerin neresi bu kadar korkunç? Her halükârda Frazer’dan daha iyi durumda. Frazer, dediklerine göre, karısına geri dönmüş ve bir zamanlar yanlış yapmış olduğunu neredeyse kabul ettiği için ona borç olarak verdiğim parayı muhtemelen bana geri ödemeyecek; o geçmişte, bugün ya da gelecekte bir hata yaptığını ya da yapacağını kabul edecek biri değildir. Dün bir kız okuduğu kitaptaki bir şeye gülüyordu, bana da gösterdi... biliyorsun ben pek roman okumam. Şöyle yazıyordu: ‘Hata, asla aklımın kıyısından bile geçmez.’ Prens Maternich’di bunu söyleyen. Ama pekâlâ Frazer da olabilirdi. Onun hayatı boyunca bir saniye olsun kendini unuttuğunu düşünmüyorum. Asla bir treni kaçırmaz. Tanrım, senin şu Einhorn hiçbir zaman kendini kaybetmeyen, her zaman söyleyecek bir cevabı olan ve asla bir treni kaçırmayan böyle bir evladı sevebilirdi. Ama Arthur bir şair; senin ihtiyar zamparaysa gerçekte bir Villon’un ya da bir Rimbaud’nun babası olmak gibi bir şeyin kendi başına gelmesini istemiyor.”

“Böyle diyorsun!” dedim. “Peki, Einhorn’u Arthur’a karşı böyle zalim davranmaya iten şey ne?”

“Gece gündüz başının etini yiyor, ona hakaret etmek için fırsat kolluyor. Dün ihtiyar çocuğa şeker veriyordu, Arthur bunun çocuk için iyi olmadığını söylediğinde, ‘Burası *benim* evim, o da *benim* torunum, beğenmiyorsan cehenneme kadar yolun var,’ dedi ona.”

“Bu biraz fazla olmuş. Pıllıyı pırtıyı toplamalıydı bu durumda. Neden katlanıyor buna?”

“Gidemez. Hiç parası yok. Ayrıca hasta. Belsoğukluğuna yakalanmış.”

“Vay anasını! Ondan hiçbir şeyi esirgemediler. Sana anlattı mıydı?”

“Aptallık etme. Nasıl öğrendim sanıyorsun. Anlattı elbette.”

Gerçek bir heyecanla ısıt ısıt gülümsedi. Bu ifadeyi daha önceden bilmeseydim bile Mimi’nin şimdi Arthur hakkında bir karara varmış olduğunu anlardım. Mimi ondan yanaydı.

“Onun bu beladan kurtulmasına yardım edeceğim,” dedi. “Bir doktora görünecek ve iyileşir iyileşmez de babasının evinden ayrılacak.”

“Çocukla mı?”

“Hayır. Birisinin çocukla ilgilenmesi gerekecek. Ne dersin? Şu kafadan çatlak kız yüzünden Arthur bir ev kadınına mı dönsün?”

“Arthur biraz para vermiş olsaydı kız belki çocuğu bırakmazdı.”

“Nereden biliyorsun? Kimbilir, belki de en iyisi bu olurdu. Çocuklar yaşlı insanların eline bırakılmamalı.”

“Einhorn benden Arthur’a sendikada bir iş bulmamı istedi.”

Mimi buna o kadar şaşırdı ki gülümseyemedi bile; insanların kendilerini ne kadar gülünç duruma düşürebileceklerinin bir sınırı olmadığını onaylamamı istermiş gibi sabit bakışlarla yüzüme baktı; sonra işine, çorap ve çamaşır yıkamaya geri döndü. Cevap vermedi.

Belsoğukluğu tedavi edilmeden Arthur’un çalışamayacağı apaçık ortadaydı, en iyisi Einhorn’a canını fazla sıkmayacak bir bahane uydurmak olacak diye düşündüm ve Arthur’un seviyesine uygun o an için boş bir pozisyon olmadığını söyledim. Ancak Arthur’un üstünlüğüyle bir zamanlar ne kadar övündüğünün hatırlatılması ihtiyar için pek iç açıcı olmamalıydı. Gelgelelim Arthur gibi birisine de herhangi bir işin verilemezdi ya.

Lucy Magnus’a gelince –başka birinin olabileceğini düşünemiyordum– azıcık merak etmiştim, o kadar, fakat birkaç gece sonra bir kadın eli kapımı çalınca kadar bu sözde ziyaret üzerinde pek kafa yormamıştım. Gelen her kimse kötü bir zaman seçmişti; Sophie Geratis kombinezonuyla yatağın üzerinde oturuyor ve tartışıyorduk. Onun irkildiğini görünce, “Endişelenme, tatlım, kimse bizi rahatsız edemez,” dedim. Sophie böyle söylememden çok hoşlandı, öpüşmeye başladık; yatağın yayları öyle tuhaf bir şekilde gıcırdamaya başladı ki kapıyı çalan her kimse ondan başka herkesi uzaklaştırırdı. Kapının dışındaki kadın seslendi: “Augie... Bay March!”

Bu ses Lucy Magnus'un değil, Thea Fenchel'indi. Niçin hatırladığını bilmiyorum, ama hemen tanı mıştım. Yataktan kalktım.

"Hey, üstüne bir şey giy," dedi Sophie. Kapının dışından başka bir kadın seslenince öpüşmeye son vermem onu hayal kırıklığına uğratmıştı.

Omzumla ve çıplak ayağımla tuttuğum kapıyı yarı aralayarak başımı koridora uzattım. Thea'ydı. Bıraktığı notta kendisini tekrar göreceğimi yazmıştı ve şimdi buradaydı işte.

"Özür dilerim," dedi, "daha önce de iki defa geldim, sizi görmek istiyordum."

"Sadece bir defa geldiniz sanıyordum. Beni nasıl buldunuz?"

"Bir dedektif tuttum. Demek ki o kız beni iki defa gördüğünü size söylemedi. İçerideki o mu? Ona sorun."

"Hayır, aynı kişi değil. Gerçekten bir dedektiflik ajansına mı gittiniz?"

"O kız olmadığına sevindim," dedi Thea.

Sessizce ona baktım.

Soğukkanlılığını korumakta zorlanıyordu. Hatırladığımdan hayli farklı olan bu geniş yanaklı, solgun ve narin yüz heyecandan kıpır kıpırdı; burun delikleri kocaman açılmıştı. Hatırladığıma göre Mimi bana Thea'nın merdiveni tırmandığında soluk soluğa kaldığını söylemişti; fakat bunun nedeni yalnız olmadığını gördüğünde hayal kırıklığına uğramamak hususundaki kararlılığı da olabilirdi. Harikulade yanardöner çizgileri olan kestane rengi ipek bir tayyör giymişti; her şeye rağmen bunu fark etmemi istiyordu. Fakat aynı zamanda eldivenli ellerine ve çiçekli şapkasına bakınca titrediğini gördüm; okyanus ortasında gemi küpeştesinden gelen hışırının onu çevreleyen suyun enginliğinin ve derinliğinin işareti olması gibi Thea'nın elbisesinin kaskatı ipeğinden titremekte olduğuna işaret eden hafif bir gürültü yayılıyordu.

"Büyütülecek bir şey değil," dedi. "Benim geleceğimi nereden bilecektiniz? Hiç beklemiyordum ki..."

Sanki onu beklemem gerekiyormuş gibi bağışlanmak ihtiyacı duymuyordum ve gülümsemek hakkım olsa da bunu yapacak durumda değildim. Onu kafasını kız kardeşiyle rekabet etmeye takmış delibozuk, zengin bir kız olarak düşünmüştüm; artık aynı şe-

kilde düşünmeye devam edemiyordum, çünkü ne zaman başladığı önemli değil, ama artık başka bir şeydi. Yola çıkma sebebiniz si-ze yeterince iyi görünmüyorsa, yola koyulduğunuzda daha iyi bir sebep bulabilirsiniz. Belki onun başına gelen de buydu; fakat hangisinin daha önemli olduğunu bilmiyordum; asalet mi, yoksa hastalık mı; kendi kişisel gururu için mi mücadele ediyordu, yoksa genç bir kadının kendine ne borçlu olduğu hususundaki toplumsal amaçlar–kadınların toplumsal hayatları ve zaafları üzerine korunç bir ağırlık yapan bu yükler– için mi? Bir başka deyişle onlara karşı mı savaşıyordu, yoksa kendine işkence etmek için bir fırsat mı arıyordu? Fakat düşündüğüm ya da hissettiğim şeylerin hepsi bundan ibaret değildi. Aksi takdirde onu kıskışıldım, çünkü sırf benimle ilgilenildiği ya da gururum okşandığı için kendisinden vazgeçemeyecek kadar Sophie Geratis'i seviyordum. Ya da kız kardeşi aracılığıyla Esther Fenchel'e yeniden ulaşma şansını görüyor olmalıydım, çünkü, daha önce söylediğim gibi, sözünü etmeye degecek bir hınç tutma yeteneğim yoktu. Fakat bir anda Sophie ayaklandı.

“Ne yapıyorsun?” dedim ona dönerek. Ayakkabılarını giymişti. Kollarını havaya kaldırdığını ve siyah elbisenin omuzlarına düştüğünü gördüm. Elbise vücudunun kıvrak bir hareketiyle göğüslerinin üzerinden kayıp kalçasından aşağı indi ve Sophie saçını arkaya atmak için başını salladı.

“Tatlım, eğer bu senin görmek istediğin biriye...”

“Fakat Sophie, bu gece seninleyim.”

“Ben evlenmeden önce seninle ben kurtlarımızı döküyoruz, değil mi? Belki sen de evlenmek istiyorsundur. İkimiz bir macera yaşadık, hepsi bu; öyle değil mi?”

“Gitmiyorsun,” dedim. Fakat o dinlemedi ve dizini kaldırırken uyluğunun alt tarafını benden gizleyerek ayakkabısının bağcıklarını bağlamaya devam etti. Çünkü yeterince kararlı konuşmamıştım. Ve çıplak bacağına benden saklamakla –öfkeyle değil, her şeyi oluruna bırakan bir baş eğişle– bana olan muhabbetini birkaç derece azatlığını ifade ediyordu. Anladım ki onu yeniden kazanmak için çok sayıda deneyden geçmem ve belki de en sonunda ondan benimle evlenmesini istemem gerekecekti. Bu yüzden içten içe

onun gitmekte haklı olduğunu kabul ettim, çünkü bizi bir araya getiren şen şakrak ilgiyi ona artık içtenlikle veremezdim.

Kapının altından bir kâğıt parçasının atıldığını gördük ve Thea'nın uzaklaşan ayak seslerini işittik.

"En azından durup çıkışımı seyredecek kadar yüz­süz değilmiş," dedi Sophie. "Ama senin biriyle olduğunu işitmiş olmasına rağmen kapıyı çalacak kadar cüretkârmiş. Nişanlın falan mı? Hadi, sen şu notunu oku."

Sophie veda etti ve yüzüme bir öpücük kondurarak çıktı, ancak öpücüğüne karşılık vermeme de, dış kapıya kadar ona eşlik etmeme de izin vermedi. Mayıs gecesinin serin havası yüksek pencereden içeri dolarken üstüme bir şey giymeden somyanın üstüne oturdum, kapının altından atılan kâğıdı açtım. Adresini ve telefon numarasını veriyor, "Lütfen yarın beni arayın ve elimde olmayan bir şey yaptığım için bana kızmayın," diyordu.

Yüzünde beliren kıskançlık ifadesi nedeniyle ne kadar utandığını ve çıplak vaziyette kapıya gelip onunla konuştuğumda ne kadar sıkıntıya düştüğünü hatırlayınca ona kızmak içimden hiç gelmedi. Aslında tam tersine gelişine fazlasıyla memnun olmuştum. Her ne kadar Thea'nın Sophie'ye saldırmaması ve doğru aşkın kendisi olduğunu varsayması karakuşu bir davranış olsa da. Sonra, acaba minnettarlıktan dolayı âşık olmam gibi bir tehlike söz konusu mu gibi bir yığın düşünce geldi aklıma. Niçin? Çünkü aşk o kadar nadir bir şeydi ki birisi âşık olduğunda diğeri ona boyun mu eğmeliydi? O an için, yapacak daha önemli bir şey olmaması şartıyla mı? Bu düşüncede gerçeğin yanı sıra bir hayli ironi vardı, ancak ben yeni çıkmış yaprakların hafif esintide salınması dahil her türlü şeyden heyecan duyarım. Kadının işinin sadece aşk olması gerektiğine inanıyordum. Ya da başka bir dönemde, sadece çocuk. Diyelim ki bu benim hafifmeşrep ruhumun bir eğlencesi ve itirazı olsun. Ve bu hafifmeşreplik... ondaki bilgelikten yararlanabilirdim; ağırlık hafifliğin temelidir. Şöyle ki en derinlerde yatandan öncelikle güzellik doğar. Fakat bilgelik yayılmak ve her yöne dal bu­dak salmak zorunda olduğundan, bu aynı zamanda ağır bir yürekten kaynaklanan şeyin küçük bir bölümü olan hafif gülüşe işaret eder ya da oyuncuların şakalarının veya gülüşlerinin ardına gizle-

nen ciddiyyete. İnanmak isteyen insanın bile İsa'nın yolunu şakayla aradığı olur.

O gece örtülerin aynı anda hem içinde hem üstünde derin bir uyku çektim. Örtüler hâlâ Sophie'nin pudrasının ya da süründüğü esansın kokusunu taşıyordu, bu yüzden deyim yerindeyse Sophie'nin bayrağına sarınmış halde uyudum. Uyandığımda rahat bir uyku uyumuş olduğum düşüncesindeydim ve sabahın bu ilk saatleri çok aydınlık göründü gözüme. Lakin yanıliyordum. Kâbus gördüğümü hatırladım; salgın kurbanlarını yemek için Etiyopya'nın Harar kentinin duvarlarını aşmaya çalışan çakallarla dolu bir kâbus ... Arhur'un ortada unuttuğu gözde şairlerinden birine ait bir kitapta okuduğum bir şey. Aşağıdan, telefonda birilerini azarlayan, bağırıp çağıran Mimi'nin sesi geliyordu; bu onun normal konuşma biçimiydi. Avlunun köşesindeki eski teneke kutularda veya saksıya dönüştürülmüş kazanlarda yetiştirilen çiçeklerin sıcaklığıyla neredeyse elle tutulacak kadar somut güzellikte yeni bir gün başlıyordu. Günün en sıcak saatlerinde başınızı döndürecek ve kan tükürmenize, kasılmalar geçirmenize, zevk verdiği kadar çürümenize de yol açan bir hastalık gibi içinize işleyecek bir kızılıktaydı bu çiçekler. Burnumu kanatacak şiddette bir darbe almışım gibi yüzüm yanıyordu. Şiş suratlı ve somurtuk olduğumu hissediyor, dahası öyle görünüyordum; problem yaratacak kadar fazla kanım varmış gibiydi, bu fazlalık bir şekilde akıtılmalıydı. El ve ayaklarım da aynı uğursuz duyguları uyandırıyor. Yarı uyuşmuş vaziyette evden çıktım, fakat kaldırım taşları bile ayak-kabılarımın kösele tabanına rağmen ayaklarımı rahatsız ediyordu; damarlarımda kan yerine kurşun akıyordu sanki. Bir fincan kahve içecek kadar bile bir barda kapalı kalmaya dayanamıyordum. Büroya tıklım tıklım dolu tramvaylarla gittim ve koltuğuma yıkılır gibi oturup ayaklarımı uzattığımda olup biten her şeyin bacaklarımda düzenli bir şekilde atan atardamarlara kadar her şeye ne kadar acı verdiğini hissettim ve bir daha hiç kalkmamayı diledim. Kapı ve pencere açıktı; böylece düşmanlıklar kaldığı yerden başlamadan önce ortalık sütlimanken, çöp kutularının tarrakayla boşaltılmasından önce her zaman insan dolu olan bu odanın kokuşmuş havasının temizlenmesine bir şans verilmiş oluyordu. Ve tü-

kürme ya da boğazını temizleme ihtiyacını duymayan tarlakuşu havalanır.

Sonra günün hayhuyu başladı; ama ben o perişan halimle buna ayak uyduracak durumda değildim; hızlı hızlı yürümek veya hızlı bir dans yapmak gibi bir şeydi bu; karşılıklı olarak birbirlerini bitap düşürmeye çalışan birbirine kenetlenmiş partnerlerin yaptığı, öfkeli, ölümcül bir vals; ya da solo topuk dansı veya bir tür aziz vitus dansı (kore hastalığı); ya da bilincini kaybetme derecesinde uyuşuk uyuşuk salınma; yüzleri topuklarının nasıl yeri dövdüğünü ele vermeyen yapmacıklı insanların usturuplu *sevillanas*'ı;¹² soluk aldirmayan Alman dansı; çömelerek yapılan *kazatsky*; yeniyetmelerin tereddütlü adımları, çarliston. Her türüyle yüz yüze geldim ve mümkün olduğunca yerimden kalkmadım. Ayakyoluna gitmek zorunda kalmam ya da aç olduğumu düşündüğümde yeşil çuhanın başımı döndürdüğü bilardo salonuna inmem dışında. Bununla birlikte hiç iştahım yoktu. Bu başka türlü bir mide kazınmasıydı, açlıkla ilgisi yoktu.

Geri döndüğümde kendileriyle ilgilenmemi bekleyen yeni bir grup insan oluyordu. Bazıları hırsla ve öfkeyle, bazıları suratlarında sinirli tiklerle, vakur bir tavırla; bazıları tımarhane kaçkını bakışlarla beni, (bezgin rezervasyon ajanı ya da emprezaryosu beni) süzüyorlardı. Onlar için ne yapacaktım, hatalarını düzeltecek ve bir başvuru formunun nasıl doldurulacağını öğreterek onlara krallıkları devirmenin yolunu mu açacaktım? Hey yüce Tanrım! Biliyorum ki insanın işi Yaradan'ın insanı esirgemek ve korumak için tasarladığı yollardan birini takip etmek olmalıdır, aksi halde açlıktan ve soğuktan ölür ya da narin boynunu kırar. Fakat insan süreç içinde hayatta kalarak ne ilginç ve tuhaf biçimlere bürünür.

Bunları alışılmadık bir ruh halindeyken düşündüm ve bu arada Thea'nın kestane rengi ipek elbisesinin nasıl hışırdadığını hatırlamak tüm bedenimin titremesine yol açıyordu. Emegin tarihinin tuhaf sonuçlarıyla birlikte.

Bulduğum her fırsatta ona telefon ettim. Cevap veren olmadı ve ben onunla konuşmadan Grammick beni çağırdı. O gece Şi-

¹² Sevilla bölgesinin eski bir Kastilya halk müziğinden geliştirilmiş ve 19. yüzyılda flamenkodan etkilenmiş halk müziği ve dansı.

kago'nun güney banliyösünde neredeyse şans eseri örgütlediği bir gazlı bez ve sargı fabrikasında yardımına ihtiyacı vardı. Çünkü olaylar biraz bir grup Cizvit'in sürü halinde tuğla kentlerinden dışarı fırlayan, vaftiz edilmeye susamış dinsiz kalabalıkların arasına dalması gibi geliyordu. Bir çantayı broşür ve formlarla doldurmam, elektrikli treni yakalamak için Illinois Central'a koşmam ve Grammick'le bir handaki merkezlerinde buluşmam gerekiyordu; hırgürün eksik olmadığı, ama kadınlar ve aileler için ayrı bir girişi bulunan bir yerdi burası, çünkü gazlı bez dokuyan işçilerin çoğunluğu kadındı. Çılgın amatörler tarafından Babil Kulesi inşa etmek üzere başlatılan, fakat onlarca defa ikinci katta sekteye uğradıktan sonra bütün duvar ustalarının inşaattan vazgeçerek bina içerisinde çalışmalarının sonucu ortaya çıkan bu isten kurumdan kararımı, korkunç ve çirkin gangster şehrinde sargı bezlerini nasıl temiz tuttuklarını bilmiyorum. Grammick bütün bu koşuşturmanın ve hummalı örgütlenme faaliyetinin orta yerindeydi. Stonewall Jackson¹³ kadar kararlı, aynı zamanda bir lisenin el işi öğretmeni ya da Gandi'nin bütün ülkeyi uysallığın gücüyle fethetmeye kararlı Kongre partisinin bir üyesi kadar barışçıydı.

Gecenin neredeyse tamamını uyanık geçirdik, sabahleyin gerekli her şeyi hazırды; komiteler kurulmuş, talepler yazıya dökülmüş, pazarlık mekanizması harekete geçmiş, hizipler arasındaki görüş ayrılıkları giderilmişti. Saat dokuzda Grammick yönetimi aramak için ahizeyi kaldırdı. On birde görüşmeler yoluna girmiş, gecenin geç saatlerinde grevciler kazanmıştı, yüzleri gülen sendika üyelerinin eşliğinde şamatayla küçük bir restorana sosis ve lahana turşusu yemeğe gittik. Grammick için bu sıradan bir şeydi, ama ben sevinçten yerimde duramıyor, kutlamaları heyecanla kabul ediyordum.

Elimde bira bardağıyla salonun gerisindeki telefon kulübesine gittim ve yeniden Thea'nın numarasını çevirdim. Bu sefer yakaladım onu. "Dinleyin," dedim, "size iş için geldiğim şehir dışından telefon ediyorum, yoksa daha önce konuşmuş olurduk. Fakat yarın dönmüş olacağımızı umuyorum."

13 Thomas Jonathan "Stonewall" Jackson (1824-1863): 1. Savaş sırasında Güney ordularında General R. E. Lee'den sonraki en ünlü general. Stonewall, İngilizcede "sık savunma" anlamına gelmektedir.

“Ne zaman?”

“Öğleden sonra, sanırım.”

“Daha erken gelemez misiniz? Neredesiniz şimdi?”

“Kuş uçmaz kervan geçmez bir yerde; mümkün olduğunca erken gelmeye çalışacağım.”

“Fakat Şikago’da çok kalmayacağım.”

“Gitmek zorunda mısınız? Peki, nereye?”

“Görüştüğümüz zaman anlatırım, hayatım. Yarın bütün gün bekleyeceğim. Daha önce telefon edemezseniz, kapı zilini üç defa çalın.”

Heyecan güçlü bir fırça gibi bedenimde gezindi, zevkten gözlerimi yumarak buna dayanmaya çalıştım; kulaklarım uğulduyor, bacaklarım titriyordu. Onunla görüşmek arzusuyla yanıp bi-tiyordum. Ama henüz gidemezdim. Önce halledilmesi gereken iş-ler vardı. Fatihlerin bile nasıl veda ettiği önemliydi. Grammick olup bitenin muhasebesini çıkarmadan ve her şeyi düzene koyma-dan gidemezdi. Sonra şehre döndüğümüzde başarımızı rapor et-mek için genel merkeze giderken ona eşlik etmem gerekiyordu. Bunun benim terfime de faydası olacaktı, Bay Ackey’e tanıştırıla-cak, patronlarla daha yakın olacak ve artık kadro dışı bir çalıştırı-lan olmayacaktım.

Ackey bizi bekliyordu, ama tebrik etmek için değil, yeni bir gö-rev dağılımı yapmak için. “Grammick,” dedi, benimle konuşmak yerine ona sorarak, “bu senin himayene aldığın March mı? Mar-ch,” diye devam etti, sanki henüz zamanı gelmemiş gibi, yüzüme bakmadan, “bugün çözen gereken bazı ciddi problemler var; he-men şu dakika. Şu aynı anda iki ayrı sendikaya üye olma proble-mlerinden biri. Çok zor bir iş. Northumberland Oteli –lüks bir yer– Oradan kaç kişi bize üye oldu? Yeterli değil. Böyle bir otelde iki yüz ellinin üstünde olmalı.”

“Sanırım Northumberland’de elli kadar üyemiz var, çoğu kat hizmetçisi. Fakat ne oluyor?” dedim.

“Greve hazırlanıyorlar, olan bu. Bu sabah Sophie Geratis, kat hizmetlilerinden biri, seni en az beş defa aradı. Ütü odasında tam şu saatlerde bir grev toplantısı yapıyorlar; gidip onları durdurman gerekiyor. AFL orada, bizim amacımız bir seçime gitmek.”

“Peki, benden ne yapmam bekliyor?”

“Onları dizginle. Üye kaydet ve greve gitmelerini engelle. Çabuk ol, kıyamet kopmak üzere.”

İçinde üyelik formları bulunan çantamı kaptım ve Northumberland’e doğru yola çıktım; burası Lincoln Park’ın karaağaçlarına ve bayrağı andıran dikdörtgen yeşilliklerine bakan, çiçekli balkonları ve on üçüncü kata kadar rüzgârda çırpınan, hareketli tenteleriyle etkileyici bir binaydı.

Oraya damalı bir taksiyle gittim. Otelin önünde bekleyen hiçbir kapıcı yoktu; kapının her iki yanına yerleştirilmiş kalkanların üzerindeki kabartına silahlar ve döner kapının camları üzerine yaldızla yazılmış otelin adının baş harfleri ışıltılı parlıyordu. Lobiden geçmeye kalkışırsam beni durdururlar diye düşünüp alelacele otelin arakasına döndüm ve ara sokağa açılan bir servis kapısı buldum. Yük asansörünün çağrı düğmesine bastım, ama gelmediğini görünce çelik basamaklı merdivenden üç kat yukarı tırmandım; yer yer yolluk serili koridorlardan geçerek bağırış çağırış seslerine doğru yöneldim; ütü odasına.

Kavga kabul edilmiş sendikaya bağlılığını sürdürenlerle karşı çıkanlar arasında sürüyordu; çoğunluğunu ücreti düşük kadınların oluşturduğu bu ikinci grup saat ücretlerine yirmi sentlik artış taleplerinin reddedilmesi üzerine çileden çıkmıştı. Hepsi üniformalıydı. Güneş vuran oda bembeyaz ve sıcaktı; kapısı çamaşırhaneye açılıyordu ve mavi iş elbiseleri giyinmiş beyaz şapkalı kadınlar bağırıyor, savaşa, mücadeleye atılmak için sabırsızlanıyorlardı. Metal masaların ve sabun fiçilerinin üzerine çıkmışlar, grev, grev diye cıglık atıyorlardı. Sophie’yi bakındım, ama önce o beni gördü ve, “Sendika temsilcisi geldi. Bu, o. March!” diye bağırdı. Siyah, uzun çoraplı bacaklarını kocaman açmış büyük bir fiçinin üzerinde oturuyordu. Hararet basmış olmasına rağmen yüzü kararlı ve solgundu, siyah saçlarını bir şapka örtüyordu ve heyecandan gözü her zamankinden daha kara görünüyordu. Diğerlerine benimle bir yakınlığı olduğunu belli etmek istemiyordu, çok dikkatle bizi izleyen birinin bile kollarımızın daha önce birbirine dolanmış, ellerimizin birbirini okşamış olduğundan kuşkulanası mümkün değildi.

Etrafıma şöyle bir göz attım ve bir bakışta dostlarımı ve düşmanlarımı, işin alayında olanları, kışkırtıcıları, şüphecileri, taraftarları, kızgınları ve bağırtnkanları gördüm. Beyaz giysileri içinde bir intörn doktor gibi görünen, Tecumseh¹⁴ suratlı ya da Schenectady'ye¹⁵ saldıran savaşçıları betimleyen tablolardan çıkma birini andıran grup lideri yaşlıca biri vardı; hemen oracıkta, tropikal çığlıklarla dolu bu kümeste, kavurucu güneş yetmiyormuş gibi bir de çamaşırhanenin sıcağıyla hamam gibi olmuş bu odada izlenmesi gereken stratejiyi açıklamak istiyordu bana.

“Dur, şimdi,” dedim Sophie'nin fiçı üzerindeki yerini alırken.

Bazıları bağırttı: “Biz greve gidiyoruz!”

“Şimdi dinleyin beni. Bu yasal olmaz...”

“Yetti artık! Geç bunları. Yasal olan günde bir buçuk dolar kazanmamız mı? Yol parasını ve sendika aidatını ödedikten sonra elimizde ne kalıyor? Kalanla ne yer, ne içersin? İş paydos ediyoruz, o kadar.”

“Bunu yapmamanızı tavsiye ederim size. Bu yasadışı bir grev olur. Federasyon sizin yerinize başka işçiler gönderir ve bu yasal olur. Yapılacak şey bizim sendikaya üye olmanız, sonra seçim yapılacak, biz kazandığımızda sizi temsil edebiliriz.”

“Tabii sizin kazanmanız şartıyla. Bu da yeniden birkaç ay alacak.”

“Fakat şu an için yapabileceğiniz en iyi şey bu.”

Çantamdan çıkardığım bir paket başvuru formunu ellerini uzatan işçilere dağıtmaya başladım; tam o sırada çamaşırhane tarafında kalabalık dalgalandı; yedi-sekiz adam kadınları itekleyerek kavgaya tutuşmuştu, ortalık bir anda ana baba gününe döndü. Bunların düşman sendikanın adamları ve kiralık katilleri olduğunu tam kavramıştım ki varilin arkasından birisi beni yakaladığı gibi aşağı indirdi ve suratımın ortasına esaslı bir yumruk indirdi. Ağzım burunum kan içinde kaldı. Kızılderili burunlu arkadaşım bana yumruk adam tipin üstüne atılırken karnıma bastı. Bizimki o adamı geriye püskürtürken Zenci bir oda hizmetçisi beni yerden kaldırdı. Sophie elini cebime sokup mendilimi çıkardı.

14 Kızılderili kabilesi Şavnilerin şefi (1768-1813).

15 Schenectady: New York'ta kurulmuş bir İngiliz kolonisi. 1690'da bir grup Fransız ve Kanada'dan gelen Yerli müttefikleri tarafından yok edildi.

“Pis gangsterler! Merak etme, hayatım. Başını geriye at.”

Kadınlar şimdi devrilen varilin etrafında beni korumak için bir halka oluşturmuşlardı. Gorillerden biri ne zaman benden tarafa hareketlenecek olsa kadınlar hemen oraya hamle ediyorlardı. Kadınların kimileri makaslarla, bıçaklarla, sabun kepçeleriyle silahlanmıştı; bu yüzden sendikanın adamı gorillerini geri çağırırdı; goriller ufak tefekliğine rağmen tehlikeli birine benzeyen, bu melon şapkalı, sefa pezevengi kılıklı bücürün etrafında yerlerini aldılar. Adam yasaların diğer tarafına geçmiş bir şerif yardımcısına benziyordu; ya da kedi etini bırakıp insan eti yiyen birine dönüşmüştü. Yakınına sokulunca içki kokusu alacakmış gibi hissediyordu insan, fakat belki de yüzüne bu rengi veren şey viski değil, öfkeydi. Tehdit olarak savurduğu bütün kötülükleri, bütün adilikleri yapabilecek gerçek bir serseriydi. Soluk alıp verirken fışkırdayan burnum, kan lekeleriyle dolu gömleğim ve şişip daracak bir yarık haline gelen gözlerimle ben bunun canlı bir örneğiydim. Bununla birlikte bu insanların yetkili temsilcisi olarak yasaları yanına almış olan oydu.

“Şimdi, hanımlar, yolu açın da adamlarım şu serseriye alsınlar; onun burada işi yok. O, yasaları çiğniyor, onu dava edebilirim. Ayrıca otel de onu mekâna tecavüzden içeri attırabilir.”

Kadınlar haykırarak makaslarını ve silahlarını gösterdiler; Aksanı yüzünden Karayiplerden veya Britanya İmparatorluğunun başka bir sömürgesinden olduğunu düşündüğüm Zenci kadın, “Dünyada olmaz, seni lanet olası yer cücesi!” dedi. Duyduğum bütün korkuya rağmen çok şaşırmıştım.

“Sen hiç merak etme küçüğüm, biz onu nasıl olsa enseleriz,” dedi maşalardan biri. “Her yere bir kadınlar ordusuyla gidemez ya.”

Patronu ona, “Kapatsana sen çeneni!” dedi. Ve bana, “Ne hakla buraya geldin?” diye sordu.

“Ben buraya çağırıldım.”

“Doğru söylüyor, onu buraya biz çağırdık,” dedi kadınlar. Uzun şapkalı aşçılar ve durumu nispeten daha iyi olanlar hayalî bir klozetin sifonun çekerken burunlarını tutarak alayla bağırıştılar.

“Hepiniz beni dinleyin. Ben sizin temsilcinizim. Ne zaman bir şikâyetiniz olsa, koşup gelmedim mi?”

“Senden bir şey istemeye geldiğimizde, sen ayakların masanın üstünde, hangi atın kazanacağını tahmin etmeye çalışarak bir şişeden viski içerken bizi kapı dışarı ettiriyordun!”

“Lanet olası bir ayaklanma başlatmak için sebep mi bu? Her şeye burnunu sokan bu orospu çocuğu görüyorum ki epeyce başvuru formu dağıtmış; şimdi onları yırtmanızı, onunla ve dostlarıyla selamı sabahı kesmenizi istiyorum.”

“Sakın yırtmayın!” dedim.

Beni yumruklayan herif, kadınların savunmasını aşmaya çalıştıysa da kadınlar geçit vermediler. Sophie koluma girip beni arka kapıdan ve servis koridorlarından binanın arkasına doğru götürdü. “Arkada bir acil çıkışı var,” dedi. “Yangın merdiveninden inebilirsin. Dikkatli ol, tatlım, şimdi peşine düşerler.”

“Ya sen?”

“Bana ne yapabilirler ki?”

“Grevi şimdilik unutsanız iyi olur.”

Sophie iki yana kocaman açtığı ayaklarından kuvvet alarak ağır yangın kapısına asılıp ardına kadar açtı ve ben dışarı çıkarken, “Augie, seninle ben bir daha asla görüşmeyiz, değil mi?”

“Sanmıyorum, Sophie. Şu diğer kız var.”

“Elveda, öyleyse.”

Yangın merdiveninin isten kararmış, sıcak basamaklarından aceleyle indim ve son basamaktan tutunup kendimi yere bıraktım; hangi sokaktan kaçacağıma karar vermek için etrafıma bakınca hiç şansım olmadığını gördüm. Gorillerden biri oradaydı, üzerime doğru hamle edince Broadway’e doğru kaçtım. Adamın sıkacağı kurşunlardan kaçınmak için eğilerek koşuyordum; çünkü Şikago’da insanların sokak ortasında vurulması öyle görülmedik, işitilmedik olaylardan değildi. Ama hiçbir silah sesi işitmedim ve anladım ki adamların niyeti bana güzel bir ders vermek, belki bir-iki kemiğimi kırmak ve beni hastanelik etmekten ibaretti.

Broadway’i aşmak hususunda peşimdeki gorilden daha avantajlıydım. Geri dönüp baktığımda onun insan seli içinde ilerlemekte zorlandığını gördüm, gözlerini bir an olsun benden ayırmıyordu; pıhtılaşmış kanla dolu burnumda korkudan kurumuş sümüğün kokusunu alıyordum. Çok yavaş ilerleyen bir tramvay yakınım

gelince hemen sahanlığına atladım. Ring seferinin başlangıç noktasına yaklaşan tramvayın hantallığı yüzünden adamın bana yeti-
şeceğinden emindim. Ama kalabalık sayesinde belki onu ekebilir-
dim. Bu arada tramvayın önüne, vatmanın yanına kadar ilerledim;
buradan tramvayın içini tamamen görebiliyor ve vatmanın taban-
daki bir yarıktan yararlanarak makas değiştirmede kullandığı de-
mir levyeye elimin ulaşabileceği bir yerde bulunuyordum. Arkam-
daki herifin güneş altında kavrulan sokakta saldıkları pis kokulu
mavi dumanların arasında sarsılan ve ışıldayan taksilerden birine
atlayarak arkamdan geleceğinden hiç kuşum yoktu. Bu sokağa da
kaplumbağa hızıyla giden tramvaya da sövüp sayıyordum. Yüre-
ğim daralıyor, hasta oluyordum. Fakat yavaş yavaş köprü yaklaştı
ve birincisinden sonuncusuna kadar birbirinin aynısı bir dizi kule,
bulaşık suyu gibi kirli bir nehir ve sivri gagalı martılar. Tramvay,
trafiğin az olduğu köprüde hızını artırdı, köprü çıkışındaki eğim-
li yolda kendini serbestçe saldı, fakat ring seferinin dönüm nokta-
sına yaklaşırken yoğun trafikte yeniden yavaşladı. Madison Soka-
ğı'nın yakınlarına kadar bekledim ve iki sokağın ortasında vatma-
na, "Burada ineyim!" dedim.

"Burası durak değil."

"Kapıyı aç, yoksa kafanı kırarım," dedim öfkeyle; yüzümde-
ki korkunç ifadeyi ve kısık gözlerimi görünce inmemeye izin verdi,
hemen tabanları yağladım, fakat ancak köşeye kadar; köşeyi dö-
nüp izimi kaybettirdim. Garbo'nun bir filminin oynadığı McVic-
kers'in önündeki hızla ilerleyen kuyruğa girmeye karar verdim.
İçeride, sinemaya girenleri kalabalıktan ayıran kalın kırmızı halat-
ların arasında, sonra sarayın ve kraliyet ailesinin gözünü boyamak
için Cagliostro ve Seraphina¹⁶ tarafından döşenmiş benzeyen lo-
bide şimdilik tehlikeden uzak olduğumu düşündüm. Kendi kendime
diyordum ki goril beni şimdi burada kıştırarak olursa bu, Musa
tarafından öldürülen nezaretçi gibi, kendisi için de tehlikeli olabi-

16 Cagliostro, İtalyan okültist, kimilerine göre şarlatan, kimilerine göre değeri anlaşılmamış bir üstatır. 1785'te Fransa'da kraliçenin gerdanlığıyla ilgili karmaşık bir dolandırıcılık işine karışmış, kral tarafından Fransa'dan sürülmüş, 1789'da meczup olduğu için tutuklanmış, engizisyon tarafından idama mahkûm edilmiş, sonra cezası müebbede çevrilmiştir. Adi metalleri altına çeviren Filozof Taşı'na sahip olduğunu iddia etmiştir. Yazılarının çoğu kayıptır. Seraphina, Cagliostro'unun karısıdır.

lirdi. Tuvalete gidip yediğim kahvaltüyı kustum. Yüzümdeki kanı yıkadım ve elektrikli fanla kuruttum. Sonra salona girip arka sıradaki koltuklardan birine oturdum; buradan kim giriyor kim çıkıyor görebiliyordum, filmin sonuna kadar salonda kaldım, bir sonraki seansın seyircileri içeri girerken kendimi dışarı, gürültülü ve tozlu sokağa attım.

Günün ışımasından beri gerçek amacım olan Thea'nın evine gitmek için bir taksiye atladım.

Thea Fenchel'in St. Joe'daki o salıncakta dile getirdiği kehaneti gerçekleştirmeye koşuyordum. Dayak yediğim ve kovalandığım gerçeğini hafife almasam da davanın önemini ya da kavgaya devam edersem kime ne faydası olacağını anlamıyordum. Eğer bunu bir vicdan meselesi olarak görseydim İç Savaş'ta Ölenleri Anma Günü Katliamı¹ sırasında Grammick gibi ben de Republic Steel'in önünde olurdum. Grammick kafasına cop yemişti. Bense Thea'yla beraberdim. Bir kez bu ilişkiye başladıktan sonra başka bir yerde olmak yapabileceğim bir şey değildi. Benim ne sendikacılığa ne siyasete eğilimim vardı ne de sefaletten kurtulmak isteyen kitlelerin önüne düşüp yürümek için zerrece arzu duyuyordum. Bu yönünde hiçbir arzu duymazken onlara nasıl yol gösterebilirdim ki? Kesinlikle başkalarının önünde yürüyen, ayağa kalkıp toplumsal ışıgı kesen ya da parlayan, göz alan, tutuşturan bir büyüteç gibi bu ışıgı toplayıp yoğunlaştıran insanlardan biri olamazdım. Olmak istediğim şey bu değildi.

Taksiden inip Thea'nın dairesini koşar ve kapının zilini çabuk çabuk üç defa çalarken nereye geldiğime özel bir dikkat gösterme-

1 Şikago'da Little Steel Grevi sırasında 30 Mayıs 1937'de İç Savaşta Ölenleri Anma Günü'nde polis silahsız göstericiler üzerine ateş açıp on kişiyi öldürdü, doksan kişiyi yaraladı.

miştim. Burası ağır bir şekilde dōřenmiř, havalı bir holdü ve içeri-
de kimse yoktu; bu zarif kapılardan hangisinin asansöre ait oldu-
đunu tahmin etmeye çalışırken birinde kare şeklinde bir ışık belir-
di. Thea beni karşılamak için aşağı inmişti. Kapı açıldı. İçeride ka-
dife kaplı bir peyke vardı, yığılırcasına üzerine oturduk ve asan-
sör sessizce yukarı çıkarken sıkı sıkıya sarılıp öpüşmeye başladık.
Thea gömleğimin kandan katılaştığını fark etmeden elini göğsü-
mün üzerinde gezdirdi, omzuma doğru uzattı. Robdōřambrının
önünü aralayıp göğüslerine uzandım. Kendimi unutmuştum. Ne
yaptığımı bilmiyordum, neredeyse kör olmuştum. Yakınımızda bi-
ri olsaydı ne o ne de ben farkına varırdık. Emin değilim, ama belki
kapı açıldığında biz koridorda, sonra Thea'nın dairesinde, kapının
yanında, halının üzerinde öpüşmeye devam ederken bir hizmetçi-
nin yüzünü görmüş olabilirim.

Thea ile diğer kadınlarla olduğu gibi değildi; deyim yerindeyse
her defasında bir tek şeyi çıkarmanıza, durup onu takdir etmeni-
ze, sonra bir başkasını, en sonunda da en çok korunanı çıkarma-
nıza izin veren diğer kadınlarla olduğundan çok farklıydı. Ağır-
dan almadığı gibi acele ediyor gibi de görünmüyordu. Denebilirdi
ki olayları çoktan yelkenleri suya indirmiş bir ruhla derinlemesine
inceliyordu; dudaklarıyla, elleriyle, saçlarıyla, yükselen göğsü ve
bacaklarıyla, hiç güc kullanmadan; ve çok geçmeden ikimizde de
bir değişim veya dönüşüm oluyor, daha önce hiç var olmamış bir
insan oluyorduk. Güçlü bir aşk duygusu bizi ele geçirmişti. O ka-
dar ki dizlerimin üzerine çöküp dua etmek için parmaklarımı bir-
leştirdiğimde hissedeceklerim, sanırım parmaklarımı birleştirme-
den onun göğüslerine dokunduğumda hissettiklerimden pek fark-
lı olmazdı. Morarmış gözümle patlamış yüzüm onun göğüslerinin
arasında, onun kolları benim boynumdaydı.

Derken, kapının yanında, halının üzerine uzanmış yatarken gü-
neş bizi ısıtmaya başladı. Güneş ütü odasındaki aynı şeffaf beyaz-
lıktaydı. Tramvaydan kaldırıma atladığım dönemeçte daha kir-
li parlıyordu. Burada ise bir kere daha eski beyazlığına kavuşmuş-
tu. Çok geçmeden ışığın gözümü alması yüzünden perdeleri çek-
mek istedim, ayağa kalktığımda Thea ilk defa nasıl göründüğümü
fark etti.

“Bunu sana kim yaptı?” diye haykırdı.

Olup biten her şeyi ona anlattım, o, “Bu yüzden mi gelmedin? Bütün bu süre zarfında yaptığın şey bu muydu?” deyip durdu. Zaman kaybı onun için her şeyden önemliydi. Titremeksizin yüzümdeki yara bereye bakamasa da, dövülme nedenim onu ilgilendirmiyordu, bunu hiç merak etmiyordu. Evet, büyük sendika kampanyasını duymuştu, ama benim buna bulaşmış olmam alakasız bir şeydi. Çünkü eğer onunla birlikte değilsem nerede olduğumun bir önemi yoktu. Arada olan şeyler ve bütün müdahaleler hep aynı gerçekdışı nitelikte ve dış dünyaya aitti. Sargı bezi işçileri, grevdeki otel çalışanları, kız kardeşi hakkındaki benim yanılgım, benim Bayan Renling’in jigolosu sanılmam maskaralığı, bu arada Thea’nın yaptığı her şey, bütün bunlar “dış dünya”ya ait şeylerdi. Gerçeklik şu anda, burada olandı; St. Joe’dan beri onu içgüdüleriyle takip ediyordu. Kaybolan zamana hayıflanmasının nedeni buydu ve bana öyle geliyordu ki “dış dünya”dan çıkış yolunu bulamaktan, ebediyen el yordamıyla ilerlemekten korkuyordu.

Bunu, elbette, hemen anlamadım. Evde kaldığımız sonraki iki-üç gün içinde yavaş yavaş kavradım. Uyuduk, uyandık; ne benim yaptıklarımı gerçekten tartıştık ne onun yaptıklarını. Yatağın etrafı bavullarla çevriliydi, bunlar nedir diye sormadım. Dışarı çıkmadığım için memnundum, zira nihayet telefon ettiğimde Gram-mick’in dediğine göre haytalar ibretlik bir ders vermek için beni arıyorlarmış.

Daha önce tanıdığım kadınlar... onları Thea’dan daha az sevdiğim için suçlamıyorum. Şu var ki fikirlerimin gerisindeki sebepleri onun sayesinde öğrenmeye başladım. Bazı insanlar hayatta yavaştır, yorgunluk, isteksizlik, aksilikler, hüznün, güvensizlik yüzünden; bazıları da çok hızlıdır, başka sorunlardan ya da umutsuzluktan. Fakat benim gözümde Thea’nın mükemmel bir hayatı vardı. Mutfağa doğru yürümek ya da eğilip yerden bir şey almak gibi önemsiz bir hareketinde, sırtının şeklini, omurgasını, göğüslerinin tatlı başlangıcını veya kasık kıllarını görmek ruhumu altüst etmeye yetiyordu. Onu o kadar seviyordum ki yaptığı her şeyi minnettarlıkla karşılıyordum. Çok mutluydum. O, odada dolaşırken, ben gövdemle büyük bölümünü kapladığım yatağında uzanıp yatarken

kendimi bir kral gibi hissediyordum ve ona bakmaktan, onu seyretmekten aldığım keyif yüzüme yansiyordu.

Yüzü hatırladığımdan daha solgundu, fakat söylemem gerekir ki ona daha önce hiç dikkatle bakmamıştım. Yakından bakınca hayatın ona az da olsa gaddarlık yaptığı izlenimine kapılıyordunuz, ama şimdi gözlerinde bundan hiç iz yoktu. Saçları siyahtı. Saç kökleri alnında biraz düzensizdi, yukarıya doğru ise mükemmeldi. Bu tuhaflığı görmek için ona dikkatli bakmanız gerekiyordu. Gözleri kapkaraydı. Gece masasının üzerinde duran küçük bir tüpten dudaklarına sık sık ciğer rengi bir ruj sürüyordu; hiç değilse bu şekilde süslü kalması gerektiğini hissediyor gibi; yastığı da beni de ruj lekeleri içinde bırakıyordu.

Şikago'nun güney banliyösünden telefon ettiğimde Thea bana çok zamanı kalmadığını, yakında gitmek zorunda olduğunu söylemişti. İlk birkaç gün, dediğim gibi, bundan hiç söz etmedi, fakat sonunda açık bavullar konunun açılmasına sebep oldu ve Thea bana yasal olarak halen evli olduğunu ve boşanmak için Long Island'dan Meksika'ya gitmek üzere olduğunu anlattı. Beni incitmekten korktuğu için başlangıçta sadece kocasının ikimizden de hayli yaşlı ve çok zengin olduğunu söylemekle yetindi. Fakat yavaş yavaş başka ayrıntılar da ortaya çıktı. Kocasını bir Stinson uçağı uçuruyordu, temmuzda özel gölünün suyu ılıdığında göle tonlarca buz döktürmüştü, Kanada'ya ava gidiyor, bin beş yüz dolarlık kol düğmeleri takıyordu, Oregon'dan tanesi kırk sente mal olan elma siparişi vermişti, çok hızla kelleştiği için ağlıyordu, vesaire, vesaire. Thea'nın ağzından çıkan her söz onu sevmediğini kanıtlamak için özenle seçilmişti. Lakin ben çok kıskanç değildim. Adam partiyi kaybettiğine göre kıskanmak için sanırım bir neden yoktu. Esther de inanılmaz zenginlikte bir adamla, Washington D.C.'li bir avukatla evlenmişti. Thea pek farkına varmasa da bütün bunlar—uçaklar, av ve muazzam para dağları—bana çok yabancı geliyordu. Thea'nın bavullarında da spor malzemeleri vardı; binici pantolonları, çizmeler, silah kılıfları, kameralar; tuvalette dikkatsizlikle fotoğraf geliştirmede kullandığı kızılötesi bir ampulü yaktım; banyo küvetinde sıvı dolu kaplar, hortumlar ve bilmediğim zamazın-golar vardı.

Bu konuşmayı yaptığımız sırada pencerenin yanındaydık ve akşam oluyordu. Telefonla sipariş ettiğimiz yemeği yeni bitirmiş, masada oturuyorduk. Tabaklarımızda karpuz çekirdekleri, tavuk kemikleri ve daha başka kalıntılar vardı. Bana kocasını anlatıyordu, bense tam o anda, orada olmakla ne kadar şanslı olduğumdan başka bir şey düşünemiyordum; Thea ağaçların üzerine düşen ve onları solduran mavi bir gölgeye açılan pencerenin yanında başını perdeye doğru eğmiş, ellerini arkasında kenetlemiş vaziyette oturuyordu. Ağaçlar beyaz çakıl taşı döşeli küçük avluda boy atıyordu. Büyük bir böcek uçarak pencereden girdi ve masanın üzerinde dolaşmaya başladı. Ne böceği olduğunu bilmiyorum, fakat kahverengiydi, parlaktı ve karmaşık bir yapısı vardı. Şehirde büyük evrensel böcek zinciri hatırı sayılır derecede zayıflar, fakat birkaç yaprak görmeye görsünler hemen temsilcileri ortaya çıkar. Sonra altımızdaki dairede akşam yemeğinden sonra gürültüyle çalışan bulaşık makinesinin sesi yükseldi ve daha ötede, sahilde rastlayacağınız türden siyah, derimsi köpek balığı yumurta kapsüllerinin ikiz uçlarını andıran iki çan kulesinden Hell's Kitchen'a doğru yayılan çan sesleri duyuldu. Roma alacakaranlığındaki bu yayılım ateşi ya da hedeflerin hafif bombardımanı musluktan fışkırtıyyla akan suyun sesi ve birbirine çarpan tabak çanak şingirtıları yüzünden zor bela fark ediliyordu. Sırtımda onun bornozlarından biri, ipek kaplı bir koltuğa oturmuş, ayaklarımı masanın altına uzatmıştım; böyle bir durumda, bu kadar mutluyken ne yapacaktım, terk etmiş olduğu kocasını mı kıskanacaktım?

Lucy Magnus'la evlenmenin eşiğinden dönmüş olduğumdan, Thea'nın neden kız kardeşiyle aynı zamanda ve aynı tipte bir adamla evlenmiş olduğunu anlıyordum. Şimdi onlar hakkında ironiyle konuşuyor olsa da, daha sonra gördüm ki bu Smith gibilerin sosyal çevresinde başarılı olmak hususunda bir zaafı vardı ya da en azından kendini Bostonlu veya Virginialı ailelerin kadınlarından üstün hissetmekten hoşlanıyordu. Bu benim pek bilmediğim türden bir rekabetti.

Thea kendisiyle birlikte Meksika'ya gideceğimi varsayıyordu, ben de bunu reddetmeyi ciddi bir şekilde hiçbir zaman düşünmedim. Ondan bir başka zaman gelmesini, hazır olduğumda veya da-

ha iyi bir konuma geldiğimde, sendikadan alnımın akıyla ayrıldığım da ya da en azından kendi masrafımı ödeyecek duruma kavuştuğumda gelmesini isteyecek kadar gururlu ya da görev duygusuna sahip biri olmadığımı biliyordum. Param olmadığını söyledim, “Ne kadarına ihtiyacın varsa buzdolabından al,” dedi. Kuryelerin verdiği para üstlerini, kapıda ödemelerden arta kalanları vesaire buzdolabına tıkmak gibi bir alışkanlığı vardı. Para çürümüş sebze yapraklarının arasında, atmak istemediği domuz yağıyla dolu tabakların yanında duruyordu. Her neyse, beş dolarlar, on dolarlar oradaydı, çıkarken tek yapmam gereken şey, birisinin düşünmeksizin çekmecedan mendilini alması gibi, uzanıp istediğim kadarını almaktı.

Grammick’le Northumberland’de benim yerime geçmesini istemek için uzun bir konuşma yaptım. O elinden geleni zaten yapmış, yasadışı grev engellenmişti. Diğer sendika temsilcisinin ve gorillerinin sahiden beni yere sermek için aradıklarını, bu sebeple burnumu dışarı çıkarmamamı söyledi. Sendikacılığı bıraktığımı ve şehirden ayrıldığımı söylediğimde çok şaşırdı. Fakat ona Thea’dan söz ettim, mutlaka onunla gitmem gerektiğini ilave ettiğimde durumu daha bir anlayışla karşılar gibi göründü. Her halükârda aynı anda iki ayrı sendika üyeliğinin pis bir iş olduğunu, örgütün otelcilik alanında doğru dürüst bir kampanya başlatması ya da bu alanı terk etmesi gerektiğini söyledi.

Yolculuğa çıkmadan önce Thea beni tepeden tırnağa donattı. Bir nedenle kendimi Salisbury’de ava çıkan Dük Wellington gibi görüyordum; mavi ceket, siyah şapka ve geyik derisi pantolon. Belki bunun nedeni Thea’nın ne giymem gerektiği hususunda kesin fikirlere sahip olmasıydı. Giysileri üzerimde denemek için steysin arabayla o mağaza senin bu mağaza benim dolaştık. Bir şeyin alınması gerektiğini düşündüğünde Thea beni öpüyor ve satış elamanlarının ve diğer müşterilerin gerginliğine aldırmadan, “Ah, bebeğim, buna bayıldım!” diye bağırıyordu. Beğenmediği bir şeyi seçtiğimde gülmeye başlıyor ve “Ah, seni sersem! Çıkar onu. Böyle bir şeyi ancak Evanston’daki yaşlı hanım şık bulabilir,” diyordu. Simon’un bana verdiği elbiseleri de sevmiyordu. Bir sporcu gibi görünmemi istiyordu, bana Von Lengerke and Antoine’dan ancak avda giyilebilecek, bunun dışında kullanmak istemeyeceğiniz

ağır bir deri ceket satın aldı. Bu, bir düzine farklı cebi ve kartuş, olta ipi, bıçak, suya dayanıklı kibrit, pusula koymak için yan ce- bi bulunan olağanüstü bir şeydi. Onunla Huron Gölü'nün ortası- na atılsanız sağ kalmayı umabilirdiniz. Sonra çizme almak amacı- la Jimmy Klein'in beni döner kapıda tuzağa düşürdüğü günden bu yana bir daha adım atmadığım Carson mağazasına gitmek için Wa- bash Caddesi'ni boydan boya geçtik.

Mağazalarda konuşan hep Thea'ydı. Ben çoğunlukla sessizce, gülümseyerek ve damarlarımda kanın hızlı hızlılığı aktığını hisse- derek üçlü aynanın karşısına geçiyor ve onun beni omuzlarımdan tutup döndürerek seyretmesine izin veriyordum. Onun ufak te- fek acayıplıklarına –yukarıdan yukarıdan konuşmasına, parlak ye- şil giysisinin altından kombinezonun bir kurdelesinin görünmesi- ni takmamasına veya ensesinde taraktan kaçan kılların bulunma- sına, saçlarının Japonlarınkı kadar kara olmasına– bayılıyordum. Giysileri çok pahalıydı, fakat odama geldiğinde şapkasının titredi- ğini fark etmiştim, heyecanı yüzünden hemen hemen her zaman ihmal edilmiş bir ayrıntı mutlaka olurdu.

Kendimi mazur gösterme babında söylemeliyim ki o mağaza se- nin, bu mağaza benim dolaşırken dudağıma kondurulan öpücük- ler, alışveriş, hediyeler; bütün bunlar şansımın da yaver gitmesi- le beni aşağılık biri haline getirmede. Thea bana Elizabeth'in Lei- cester'a² verdiği türden unvanlar ve ayrıcalıklar vermiş olsaydı ca- nım sıkılmazdı; ya da onun hoşuna giden kovboy şapkası yerine tüy takmış olsaydım. Bu yüzden damalı kumaşlar, ekose kumaş- lar, güderi, süet veya uzun çizmelerle Wabash Caddesi'nde uzun boylu bir ziyaretçi veya turist gibi boy göstermek beni utandırmak şöyle dursun güldürüyor ve kendi memleketimde bir yabancı gibi havalar takınarak böbürlenmemeneden oluyordu.

Thea kozmetik, saç tokası ve tarak satın aldığı ucuzcu dükkân- ları için deli oluyordu. Aldığımız pahalı malları steysin arabaya ki- litledikten sonra McCrory'ye veya Kresge'ye gidiyor ve çoğunluğu- nu kadınların oluşturduğu bir kalabalıkla, kulakları sağır eden ro- mantik müzik eşliğinde tezgâhtan tezgâha saatlerce dolaşıyorduk.

2 Söz konusu kişiler, Kraliçe I. Elizabeth (1533-1603) ile uzun yıllar ona talip olan ve gözde devlet adamlarından Leicester I. Kontu Robert Dudley (1532-1588).

Bazı şeyleri Thea ucuza almayı seviyordu; belki de bu şeyler ona paranın göreceli değerini daha iyi hissettiriyordu. Bilmiyorum. Fakat onunla birlikte ucuzcu dükkânlarını dolaşmaktan gocunmuyordum. Dediği yere, dediği zamanda gidiyor ve her ne isterse yapıyordum, çünkü ona Siyam ikizleri gibi bağılıydım. Bu yüzden onun hoşlandığı en sıradan, en önemsiz şey benim gözümde birden önem kazanıyordu; her şey, bir tarak, bir toka, bir tel parçası, büyük bir keyifle satın aldığı tenekeden bir halka içine yerleştirilmiş bir pusula, yolda giymek için yeşil siperlikli bir beysbol şapkası veya dairesinde beslediği bir yavru kedi; çünkü yanında bir hayvan olmaksızın hiçbir yerde olamazdı. Kısa kuyruklu, kaplan çizgili bu küçük kedi evde Thea tarafından kullanılmayan odaların engin karanlığında dolaşıp duruyordu. Kocaman bir daire kiralanıyor, sonra yerden tasarruf edecek şekilde oraya yerleşiyor, topladığı şeyleri etrafına yığıyordu. Evde dünya kadar dolap, çekmece vardı, ama o yine de bavulların, kutuların, sandıkların arasında yaşıyordu; bütün bu karışıklığın ortasındaki yatağa ulaşabilmek için eşyalar arasında kendinize bir yol bulmanız gerekiyordu. Çarşaf-ları havlu olarak, havluları ayakkabı bezi veya paspas olarak ya da yavru kedinin pisliklerini –çünkü henüz ihtiyaçlarını nerede gideceği öğretilmemiştir– temizlemek için kullanıyordu. Hizmetçilere ortalığı temizlesinler, bulaşık ve çamaşır yıkasınlar, diğer ufak tefek işleri görsünler diye rüşvet olarak parfüm ve çorap veriyordu veya belki de dağınıklığını eleştirmesinler diye yapıyordu bunu. Görevlileri ve hizmetçileri kimsenin onun kadar onun kadar iyi idare edemeyeceğini düşünüyordu. Ben, eski örgütçü, ağzımı açmıyordum.

Mesele değildi. Birçok şeye göz yumuyordum. O günlerde beni duygulandıran her şey beni tamamen ele geçiriyordu, duygulandırmayan şeylere karşıysa âdeta ölü gibiydim, kalbimin tek teli bile titretmiyordu. Daha önce hiç ama hiç kimseye bu kadar kapılmamıştım. Kaptisleri onu nereye sürüklerse ben de onun peşi sıra gidiyordum. Yeterince yaşlı olmadığımdan kendi duygularımın içine hapsolmaktan yorulmuş değildim, bunu gereğince değerlendiremiyordum.

Zaman zaman farkına vardığım şey şuydu; şimdi gözüme içi bo-

şalmış görünen birtakım güçlü ve eski korumaları kaybediyordum. Annem ve kendim nedeniyle yeterince uyarılmamış mıydım? Hem de ne dehşet verici uyarılar! Ayağını denk al! Seni aptal, seni mankafa, sen sayısız insanlığın içinde kaybolmuş bir bireyden başka; manyetik bir alanda kuvvet çizgilerine yapışan bir metal zerresinden başka nesin ki; yasalarca güdülen, yeme, uyuma ihtiyacı duyan, çalışan, oradan oraya taşınan, boyun eğen ve boyun eğdirilen. Peki, neden özgürlüğünü kaybetmenin başka yollarını arıyorsun? Neden kaburgalarını kıracak, yüzünü darmadağın edecek, dişlerini dökecek çekiş gücünden uzaklaşmak yerine ona doğru gidiyorsun? Uzak dursana be adam! Tek başına çalışıp çabalamaya alışkın biri olarak kendi amaçları için tırmanan, koşan, yürüyen, işin içinden tek başına çıkan ve bu dünyanın kralları olan korkuları umursayan akıllı biri ol. Ah, sana pek nefes aldırılmaz bu krallar! Ölü ya da can çekişen sayısız yüz onların ayakları dibinde yatar ya da sürünür.

Tam bu noktada Thea parasıyla, aşk aramaya kararlı güçlü kişiliğiyle, büyük olaylarla, arabasıyla, av silahlarıyla, Leicalarıyla, çizmeleriyle, Meksika'ya seyahat projesiyle, fikirleriyle çıkageldi. Bu fikirlerin en önemlilerinden biri insanların gerçek dediği şeylerden daha iyi bir şeyler olması gerektiği idi. Çok güzel! Mükemmel, bravo! Öyleyse bu daha güzel ve daha soylu gerçekliği görelim. Böyle bir iddia biri tarafından çok uzun süre savunulursa, sonunda inatçılık kazanır. Onun güzelliği, onu kanıtlama yolunda çekilen ıstıraplardan zarar görür. Bunu biliyorum.

Bununla birlikte fikirlerini savunma hususunda Thea'nın bir avantajı vardı. Kanaatlerinden kuşku duymayan ve onlar için bedenlen savaşılabilen insanlardandı. Bu insanların inançları, polis tarafından çıplak olarak sorguya çekilen kişiler ya da şehitler gibi bedenlerine zarar verecek bir tehditle karşılaşırsa, hangi inançların güçlü, hangilerinin güçsüz olduğunu kısa sürede görürsünüz. Kimse boş konuşmasın. Çünkü acısını etinizde, teninizde hissetmediğiniz şey esas olarak hayal âleminde kalır ya da gökyüzünü kısa bir an için aydınlatan ve kadifemsi halkalar halinde hüzünlü toprağın üzerinde dağılan bir havai fişek ışığına benzer. Thea fikirlerinin en çetin deneylere tabi tutulmasına hazırды.

Thea her zaman en yüksek prensiplere uyuyor değildi. Daha önce sözünü ettiğim inatçı iddialar yüzünden her konuya onun bakış açısından bakmak zorundaydım. Ayrıca şurası çok açıktı ki o istediği her şeyi, ben dahil, elde etmeye alıştı. Davranışları bazen ilginç ve kaba oluyordu. Bazı şehirlerarası telefon çağrıları geldiğinde beni odadan kışkırtıyordu, sonra nasıl bağırdığını işittiğimde irkiliyor ve ondan böyle bir ses çıkmasına şaşıryordum. Ne dediğini anlamıyordum, ancak neden böyle bağırdığı hakkında tahminlerde bulunabiliyordum. Sonra kendi kendime âşığı olmadığım için onu nasıl eleştirebilirim diye soruyordum.

Thea benimle ilgili her şeyi anladığını varsayıyordu ve gerçekten ne kadar çok şey bildiğini görmek şaşırtıcıydı; geri kalanını güvenle ve gözü kapalı hızlı fırça darbeleriyle dolduruyordu. Ağzından bazen sert, kıskanç sözler çıkıyor ve bana dostça olmaktan çok düşmanlıkla bakıyordu. Peşimden gelmekle zayıflık göstermiş olduğunun bilincindeydi; kendine güveninin yerinde olduğu zamanlardaysa bunu tam tersine bir güç olarak görüyor ve bununla gurur duyuyordu.

“O Yunanlı kızı seviyor muydun?”

“Elbette, seviyordum.”

“Onunla da benimle olduğu gibi miydi?”

“Hayır.”

“Yalan söyleme, Augie. Elbette senin için aynıydı.”

“Sen benimle farklı bulmuyor musun? Kocan gibi miyim?”

“Onun gibi mi? Asla!”

“Peki, nasıl oluyor da senin için farklı olabiliyor, ama benim için olamıyor? Numara yaptığımı ve seni sevmediği mi düşünüyorsun?”

“Fakat senin peşinden gelen ben oldum, tersi olmadı. Şuncacık gurur yapmadım.” St. Joe’da onu neredeyse hiç tanımadığımı unuttuyordu. “Bu Yunanlı küçük oda hizmetçisinden usanmıştın, birden ben ortaya çıkıverdim, gururun o kadar okşandı ki karşı ko-yamadın. Böyle komplimanlardan hoşlanıyorsun.” Bunları söylemek onu nefes nefese bıraktı, acı çekiyordu. “İstiyorsun ki seni aşka boğsunlar, sen onları soğurasın ve yutasın. Hiç doymuyorsun. Bir başka kadın peşinden koştuğunda, onunla gideceksin. Birisi

senden arzularını yerine getirmesini istediğinde mutlu oluyorsun. Pohpohlanmaya dayanamıyorsun.”

Belki öyledir. Fakat o anda dayanamadığım şey, onun asabiyetle ve pervasız, metafizik iddialarla bembeyaz olmuş yüzündeki bu sert bakışlardı. Dudaklarına pembe bir ruj sürmüş olsa da, bu onu seksi göstermiyordu, seksi bir yüzü yoktu zaten, fakat ne sebeple olursa olsun, heyecanlanmaya görsün bütün bedeniyle, bütün ruhuyla ona teslim oluyordu. Öfkeli olduğunda da, ellerimiz birbirine kenetli, ayakları ayaklarıma dokunur vaziyette aşkla göğüslerini göğsüme bastırduğunda da aynıydı. Bu kıskançlığın bir anlamı olmasa bile, kıskançlık numarası yapıyor değildi.

“Yeterince akıllı olsaydım ben senin peşinden gelirdim,” dedim. “Yeterince sağduyulu değildim, bunu yaptığın için sana minnettarım. Korkmana gerek yok.”

Hayır, hayır, kimin daha üstün, kimin daha çok ya da daha az gururlu olduğunu görmek için neden onunla tartışmaya giriyordum ki? Gereksiz şeyler. Böyle konuştuğumu duyunca Thea’nın çehresinden bir titreme geçiyor; yüz hatları yumuşuyor, kendi kendine gülümseyerek omzunu silkiyor ve rengi normale dönmeye başlıyordu.

Sadece bağımsızlığı için mücadele etmeye, direnmeye, herkesin gittiği yönün aksi yönde gitmeye, ki bu yargılarının sert olmasına yol açıyordu, alışkın olmakla kalmayıp birçok şeyden şüphe ediyordu. Toplum tecrübesi benimkinden çok genişti, bu yüzden –o zamanlar benim menzilim dışında olan– birçok şeyden şüpheleniyordu. İlk karşılaştığımızda benim yaşlı bir kadının sırtından geçen bir jigolo, hatta belki de daha kötüsü olduğumdan şüphelenmiş olduğunu hatırlıyordu. Elbette şimdi neyin ne olduğunu biliyordu. Çünkü artık beni tanıyordu, o istemeden benim kendiliğimden verdiğim bilgiler sayesinde beni *çok iyi* tanıyordu. Benden istemesine gerek yoktu, çünkü bu bilgileri farkına varmadan veriyordum. Fakat onun kurnazlığı da istem dışı bir kurnazlıktı, zengin bir kızın doğuştan gelen kurnazlığı. Sonra bir kere kesin olarak bir karara vardınız mı, bu, hatalı olabileceğiniz fikrinden bir daha korkmayacağınız, endişeyle terlemeyeceğiniz anlamına mı gelir? Thea bile, kesin inançları ve kendine duyduğu güvenle, zaman zaman kuşkuya karşı bağışık değildi.

“Benim hakkımda böyle şeyleri sana söyleten ne, Thea?” Bunlar beni rahatsız ediyordu. Elbette söylediklerinde biraz gerçek vardı; bunu cebimden dışarı çıkan bir şey gibi giysilerimde, bir yerlerde hissediyordum.

“Doğru değil mi? Özellikle yardımsever karakterin hakkında söylediklerim?”

“Kısmen. Eskiden öyleydim, ama şimdi o kadar yardımsever değilim.” Ona, yeterince iyi bir gelecek uğruna hep doğrunun peşinde olduğumu, insanların olmamı istedikleri şeye karşı durduğumu, fakat şimdi ona âşık olunca ne istediğimi çok daha iyi anladığımı anlatmaya çalışıyordum.

Fakat onun buna cevabı şöyle oluyordu: “Bana bunları söyleten şey senin başkalarının gözünde nasıl görüldüğünü ne kadar umursadığını görmemdir. Buna çok önem veriyorsun. Ve kimileri bundan yararlanıyor. Onların kendilerine ait hiçbir şeyleri yok, sana da bir şey bırakmayacaklar. Onları önemseyesin diye senin düşüncelerine ve zihnine girmeye çalışıyorlar. Bu bir hastalık. Fakat onlara gerçekten hak ettikleri kadar önem vermeni istemiyorlar. Hayır. Problem burada. Onların farkında olmalısın, ama oldukları gibi değil, görünmek istedikleri gibi. Onlar etraflarındaki insanların kendilerine gösterdikleri dikkat sayesinde yaşıyorlar ve istiyorlar ki sen de kendileri gibi yaşayasın. Augie, tatlım, bunu yapma. Onlar gibi olursan çok acı çekersin. Onlar için gerçekten önemli değilsin. Sadece biri seni sevdiğinde sana önem verir. Benim için önemlisin. Sevilmiyorsan önemli de değilsin, sadece bir oyuncaksın. Bu yüzden onların seni nasıl gördüklerine dert etmemelisin. Ama ediyorsun, hem de haddinden fazla.”

Bu minvalde devam ediyordu. Zaman zaman canımı çok yakan şeyler söylüyordu, çünkü akli genellikle bana karşıydı. Sanki benim ona karşı bir yanlış yapacağımı öngörüyor ve beni uyarıyordu. Fakat o zaman bile, onu dinlemeye ve ne dediğini anlamaya can atıyordum ve ne var ki onu çok iyi anlıyordum.

Meksika’ya gitmek üzere yola çıktığımızda bu konuşmaları yolculuk boyunca daha sık yaptık.

Thea bana Meksika'da boşanma dışında neler yapacağımızı defalarca anlatmaya çalışmıştı; benim onun planlarını içgüdüsel olarak bildiğimi varsayıyordu. Sık sık kafam karışıyordu. Acatla kasa-basındaki evin kendisine mi ait, yoksa kiralık mı olduğunu bilmiyordum ve bölgeyle ilgili çizdiği resim beni hiç mutlu etmiyordu. Dağlardan, avdan, hastalıklardan, silahlı soygunlardan ve tehlikeli nüfusundan söz ettiğinde gözüme endişe verici bir yer olarak görünüyordu. Av derken ne kastettiğini anlamak için uzun süre boş yere kafa patlatıyordum. Niyetinin kartal avlamak olduğunu düşünüyordum; bu bana çok tuhaf görünüyordu, ama anladığım şey onun gerçekten kastettiği kadar tuhaf değildi. Kuş avlamak üzere eğitilmiş bir kartal ile ava çıkacaktı; atmacaları olduğundan altın kartalları ya da Amerikan kartallarını eğiten veya "evcilleştiren" İngiliz yüzbaşısı ve Amerikalı bir çifti –Ortaçağ'dan beri bunu başaran az sayıda insandan birkaçı– taklit etmek için sabırsızlanıyordu. Bu av fikrini yıllar önce eğitilmiş bir kel kartalla Taxco'ya giden ve kuşu iguana avlamada kullanan Dan ve Jullie Mannix'ten okuduğu bir makaleden almıştı.

Texarkana yakınlarında satılık kartal yavruları olan bir adam vardı. Yavrulardan birini "George H. Bilmemkim'e", Thea'nın babasının kendine ait bir hayvanat bahçesi olan yaşlı bir arkadaşına teklif etmişti. Babasının bu arkadaşı, Thea'nın anlattıklarından çıkardığım kadarıyla Bavyera Kralı Ludwig gibi çatlağın tekiydi; Indiana'da Trianon sarayının bir kopyasını yaptırmış, ancak ondan farklı olarak içine kafesler yerleştirmişti ve kafesleri bizzat kendi yakaladığı hayvanlarla doldurmak için dünyanın dört bucağına Hagenbeck³ seyahatleri yapıyordu. Şimdi köşesine çekilmişti, seyahat edemeyecek kadar yaşlıydı; fakat Thea'dan kendine dev iguanalardan, Mexico City'nin güneyindeki dağlardaki mezozoik dönem kalıntısı, bu öfkeleri burunlarının ucunda, devasa kertenkelelerden birkaç tane getirmesini istemiş ya da bunu yapmaya azmettirmişti. Thea ne kadar ciddiye almam gerektiğini bilmediğim bu bilgiyi bana verdiğinde, bunun bana ve

3 Carl Hagenbeck (1844-1913): Alman avcı ve hayvan terbiyecisi, modern hayvanat bahçelerinin öncüsü, Hamburg'daki Tierpark Hagenbeck'in, dünyanın ilk tel kafesiz hayvanat bahçesinin kurucusu.

hayatıma benzediğini düşündüm; içine biraz tuhaflık katmadan âşık olamıyordum.

Thea'nın beklediğimden daha fazlası olduğunu söylemeyeceğim, zira hiçbir şey beklemiyordum. Söyleyeceğim şey onun uçarılık, kararlılık, asabiyet veya cesaretinde eşsiz, öngörülmez ve çelişkili olduğuydu. Karanlıkta merdivenlerde tökezlediğinde çılgılığı basıyor, fakat yılan yakalamak için gerekli bütün malzemelerle seyahat ediyordu; bana üyesi olduğu çingiraklı yılan toplama kulübüyle çıktığı seyahatin fotoğraflarını gösterdi. Bu fotoğraflardan birinde baklava sırtlı bir çingiraklı yılanı başının arkasından tutuyor ve bir lastik parçasının yardımıyla zehrini sağıyordu. Yılanı yakalamak için ardından sürünerek nasıl mağaraya girdiğini anlattı bana. Renlinglerin mağazasında spor malzemeleri satıyordum, ama Simon'un deponun avlusunda sıçanlara tabancasıyla ateş etmesinin dışında bir av sahnesini sadece sinemada görmüştüm. Bunlardan özellikle hatırladığım bir sahnede kambur sırtıyla küçük bir yaban domuzunu andıran ayağına çabuk iri ve korkunç bir fare çite doğru koşuyordu. Buna rağmen ben de bir avcı olmaya hazırdım. Şikago'dan ayrılmadan önce Thea beni kırlara götürüyordu ve kargalara ateş ederek atış talimi yapıyordum.

O sırada Şikago'da birkaç gün daha kalmamız gerekiyordu; Thea, kocası Smithy'nin avukatından bir mektup bekliyordu ve bu aradan yararlanarak Wisconsin sınırı yakınındaki ormanda bana tabancayla ateş etmeyi öğretiyordu. Eve döndüğümüzde binici pantolonunu çıkarıyor, dışarıda giydiği eteklikle, bazen kopça niyetine kullandığı taklit bir mücevherle, ayakları çıplak, kendinden geçmiş vaziyette, boynunu bükmüş, dizleri yukarıda, parmaklarını beceriksizce hareket ettirerek on yaşında bir çocuk gibi oturuyordu. Sonra Lincoln Park'ta atlı yolunda at biniyorduk, Thea bunda da hiçbir beceriksizlik göstermiyordu. Evanston günlerimden bu yana bir atın nasıl idare edileceğini unutmamıştım. Ama yaptığım şeyin hepsi bu kadardı, at binmek değil, idare etmek. Kıpırmızı bir yüzle, eğerin üzerinde sert bir şekilde sıçraya sıçraya, ağırlığını hayvana karşı kullanarak elimden geldiğince Thea'yı takip ediyordum. Atın üzerinde kalmayı iyi kötü başarıyordum, fakat bunu yapış şeklim onu eğlendiriyordu.

Soluğumu toplayıp eğerden aşağı kaydığım da ben de eğlendim, fakat kendi kendime daha ne kadar yeni duruma uyum sağlama ya çalışacağımı sordum. Çingiraklıyılan Kulübü'nün fotoğraflarının yanı sıra başka fotoğraflar da gördüm; bunlarla dolu deri bir çantası vardı. Bazıları bu yaz St. Joe'da onunla tanıştığımız döneme aitti; amcasının, yengesinin, kız kardeşi Esther'in fotoğrafları; beyaz pantolonları ve raketleriyle tenis oynarken ve kürek çekerken çekilmiş fotoğraflar. Bana Esther'in resmini gösterdiğinde Thea'ya ne kadar benzediğini görmek dışında hiçbir şey hissetmedim. Ayrıca annesinin, babasının fotoğrafları da vardı. Annesi Kızılderili yerleşimlerine çok meraklıydı, fotoğraflardan birinde üstü açık bir otomobilde, başında şapkası, omzunda kürküyle falezleri seyrederken görülüyordu. Özellikle bir resim çok dikkatimi çekti. Babasının bir çekçekteki resmiydi bu. Kaba pamuklu kumaştan bir elbise giymişti, başında bir kask vardı ve gözleri beyazımsıydı; lekeleri yüzünden arabanın tekerleklerini çaya doymuş limon dilimi gibi gösteren güneşin etkisi. Sağlam, güçlü iki bacağıyla arabanın iki oku arasında hareketsiz duran insan-at Çinlinin tıraşlı başının üzerinden bakıyordu.

Sonra daha başka av fotoğrafları çıktı. Bazıları eldivenli kolunun üzerinde farklı atmacalarla Thea'ya ait. Yedi-sekiz tanesi kocası Smithy'ye. Binici pantolonuyla. Bir köpekle oynarken, güreşirken. Ya da yeniden Thea'yla bir gece kulübünde – Thea flaşın parlak ışığı karşısında gözleri kapalı gülerken Smithy ince parmaklarıyla kel kafasını kapatıyor, bu arada bir animatör masanın diğer tarafından kollarını sallıyordu. Bu fotoğrafların çoğu beni rahatsız etti. Mesele Thea gece kulübünde gülerken göğüslerini, omuzlarını, çenesini görüyordum ve bunları mutlulukla tanıyordum, ama beceriksiz ellerini ve o şuh artist gülüşünü tanıımıyordum; hayır, bunlar bana yabancıydı. Bana orada, o masada yer yoktu. Ne çekçekteki babasının yanında ne de omzunda kürküyle üstü açık otomobilde oturan annesinin yanında. Hem av da beni rahatsız ediyordu. Ne düşüneceğimi cidden bilmiyordum. Kargalara ateş etmek, tamamdı. Ama kartalı tutabileyim diye bana satın aldığı uzun eldiveni giydiğimde sanki şeytanla yapılan bir maçta top yakalayıcıymışım da yanan taşları havada yakalamak için bir o yana bir bu yana koşuyormuşum gibi bir hisse kapılıyordum.

Bu yüzden çok kararsızdım. Ona eşlik etme konusunda değil, başka türlü yapamayacağıma göre bu konuda karar verilmesi gerekmiyordu; fakat kendi kendime beni neyin beklediğini, başıma neler geleceğini veya katkımın ne olacağını ve nereye gittiğimiz soruyordum. Birisine bunun mantıklı bir açıklamasını yapmak benim boyumu aşıyordu. Yine de denedim. Halimden en iyi anlayacak insan olan Mimi, bunu anlatmakta en çok zorlandığım arkadaşım oldu. Mimi bundan zerre kadar hoşlanmadı ve “Şimdi sen bana ne anlatmaya çalışıyorsun?” dedi, söylediğim gibi ona âşık olduğuma inanmayı reddediyordu; alnı buruştu, kaşlarını yukarı kaldırdı. Daha ayrıntılı bir şekilde anlattığımdaysa yüzüme karşı güldü. “Ne, ne, ne! Arkansas’da bir kartalı almaya mı gideceksin? Bir kartal? Bir şahin olmasın?” Thea’ya sadakatimden, gülmedim; seyahatin tuhaflığı beni fazlasıyla tedirgin etse de Mimi beni engelleyemezdi. “Böyle bir bebeği nereden buldun?”

“Mimi, onu seviyorum.”

Bunun üzerine Mimi bana yeniden, daha dikkatle baktı ve söylediklerimde ciddi olduğumu gördü. Mimi aşkın ciddi bir şey olduğuna inanıyor ve onu doğru anlayacak çok sayıda insan olduğundan kuşku duyuyordu; ciddi bir havayla devam etti; “Dikkat et de başını belaya sokma, Augie. Peki, işi niye bırakıyorsun? Grammick sende bir örgütçü olarak gelecek gördüğünü söylemişti bana.”

“Artık bu işi istemiyorum. İstiyorsa Arthur yapsın bu işi.”

Sanki Arthur’a karşı saygısızca konuştuğumu düşünüyormuş gibi, “Aptallık etme. Onun o çevirileri bitirmesi gerekiyor, çok sıkı çalışıyor; şair ve ölümü üzerine bir denemenin ortasında,” dedi ve şairlerin cenaze merasimi düzenlemelerine izin verilmesi gerektiğini anlatmaya başladı. Arthur benim odama yerleşmiş, yatağın altındaki eski karton kutu içindeki ateşten zarar görmüş Harvard Klasiklerini keşfetmiş ve yokluğumda onları kendisine bırakmamı istemişti benden. Kitapların üstünde “W. Einhorn” damgası olduğundan istesem bile onu reddedemezdim. Bu arada Arthur belsoğukluğu tedavisi görüyordu; Mimi ona bakıyor ve başkalarına pek ilgi göstermiyordu.

Ana’ya yolculuğumu açıklamak zor olmadı. Elbette ona çok şey anlatmam gerekmiyordu; sadece Meksika’ya gitmesi gereken

genç bir kızla nişanlanmış olduğumu ve onunla gideceğimi söyledim.

Ana artık mutfak işi yapmıyor olsa da ellerindeki kesikler kaybolmamıştı; o siyah çizgiler muhtemelen her zaman orada olacaktı; rengi yerli yerindeydi, fakat gözleri giderek bulanıklaşıyordu ve alt dudağı her geçen gün daha az anlam ifade eder olmuştu. Sanırım, sesimin tonu onu rahatsız etmediği sürece ona söylediğim şeylere karşı oldukça kayıtsızdı. O ancak böyle konuşulursa dinliyordu. Başarıyı yakalamışken ve mutluluğun eşliğindeyken neden onu rahatsız edecektim ki? Diyelim ki bizi birbirimize bağlayan asıl bağlar ölüm ve delilik olsun, şimdi bulunduğum noktada onları mutluluğun bağları olarak görüyordum ve bu bir kandırmaca olsa bile gözüme hiçbir zaman bu kadar gerçek veya harika görünmemişti. Fakat, bu kadar canlı bir şey gerçek olmadıkça, ben bunun bir kandırmaca olduğunu düşünmeyi reddediyordum. Hayır, bunu kabul etmeyecektim.

“Zengin bir kız mı, Simon’ın karısı gibi?”

Ana’nın Thea’yla Lucy Magnus’u karıştırdığını düşündüm.

“Chorlette’un ailesinden değil, Anacık.”

“O zaman onun seni mutsuz etmesine izin verme, Augie,” dedi.

Bu sözlerin gizli anlamı, sanırım, eğer Simon seçim yapmama yardım etmediyse, eğer ben kendi seçimimi yaptıysam, başımı belaya sokma hususunda bayağı ona benzediğimdi. Ona avdan hiç söz etmedim, fakat aklıma Hacer⁴ diye birinin oğlunun ara sıra vahşi hayvan avına çıkmak zorunda kaldığı geldi.

Simon’dan haberi olup olmadığını sordum. Simon’la ilgili kulağıma gelen son haber, onu Drexel Bulvarı’nda bir Zenci’yle yumruk yumruğa kavga ederken gören Clem Tambow’un anlattıklarıydı.

“Kendine yeni bir Cadillac otomobil satın almış,” dedi Ana, “beni gezmeye götürdü. Şahaneydi! Çok zengin bir adam olacak o.”

Simon’ın işlerinin yolunda olduğunu duymak bende kıskançlık yaratmadı, aman canım, isterse Burgonya dükü olsundu. Fakat kabul etmeliyim ki Thea’nın da bir varis olduğunu düşünmek hoşuma gidiyordu. Memnun olmadığımı söylemeye kalkışacak değilim.

4 Hz. İbrahim’in ikinci karısı, İsmail’in annesi.

Şehirden ayrılmadan önce Padilla'yı görmeye gittim ve onu çalıştığı enstitünün önünde buldum. Bildiğim kadarıyla deney değil, hesap yapması için işe alınmış olmasına rağmen kan lekeli bir laboratuvar önlüğü vardı üstünde, o pis kokulu siyah renkli tütünü tüttürürken adamın biriyle yaprakları takılıp çıkarılabilen bir defterdeki iki eğri üzerine her zamanki gibi çabuk çabuk konuşarak tartışıyordu. Padilla benim Meksika'ya gidiyor olmama pek sevinmedi ve onun eyaleti Chihuahua yakınlarına gitmemem için beni uyardı. Kendisinin hiç gitmemiş olduğu Mexico City'de bir kuzeni olduğunu söyledi ve bana adresini verdi. "O seni soyar mı, yardım mı eder, bilmiyorum, ama birine ihtiyaç duyarsan onu ara," dedi. "On beş yıl önce çekip gittiğinde çulsuzun tekiydi. Geçen yıl diplomamı aldığımda ondan bir posta kartı aldım. Bu, onu buraya getirtmemi istediği anlamına gelebilir. Hiç şansı yok. Yoluculuğun keyfini çıkar, izin verirlerse tabii, ama daha sonra memlekette kalman için seni uyarmadığımı söyleme." Gün ışığında birden gülümsedi, küçük, kartal burnunu ve güzel Meksikalı saçlarına doğru eğimli alnını buruşturdu. "Oradaki aşüftelere iyi davran, olur mu?" Arkadaş canlısı görünmek için bile ona gülümsemedim; aşık birine verilebilecek ne münasebetsiz bir tavsiyeydi bu.

Kısacası kimse bana duymadığı çok istediğim *bon voyage*⁵ dileğinde bulunmadı. Herkes bir şekilde beni uyardı; ben de Jimmy'nin kız kardeşi Eleanor Klein'ın Meksika'da nasıl aldatıldığı ve başına gelen aksilikler hakkında anlattıklarını hatırladım. Kendi kendime Akheron'u⁶ geçmeyeceğim ya, sadece Rio Grande'nin ötesine geçeceğim diyordum, fakat bu içimin daralmasını önlemeye yetmiyordu. Gerçekte içinde bulunduğum durumun tuhaflığı gideceğim yerden daha fazla meşgul ediyordu kafamı. Bu durumda beni en çok şaşırtan şey temel insanlık biriminin bir değil iki kişiden oluştuğu gerçeği idi. Kartal avı bile beni Thea'nın başına gelenlerin ister istemez benim başıma da gelebileceği ihtimali kadar rahatsız etmiyordu. Bu korkutucuydu.

Kaygılarımı o zaman elbette bu kadar açık bir şekilde analiz edemiyordum. Her şeyi Meksika'ya ve ava veriyordum. Ve sonunda

5 (Fr.) İyi yolculuklar.

6 Mitolojide Cehennem Irmağı.

bir akşam gitar çalarken Thea'ya –geriye doğru büküğü başparmağı telin üzerinde, rahat bir şekilde çalışıyor ve enstrüman kendine has bir güçle titreşiyordu– “Meksika'ya gitmek zorunda mıyız?” diye sordum.

“Zorunda mıyız mı?” dedi Thea elini tellerin üzerine koyup sesi bastırarak.

“Reno'da veya başka yerlerde çabuk bir boşanma sağlayabilirsin.”

“Peki, neden Meksika'ya gitmeyecekmişiz? Ben birçok defa gittim oraya, defalarca. Nesi var Meksika'nın?”

“Diğer yerlerin nesi var?”

“Acatla'da bir ev var ve biz orada şu kertenkelelerden ve daha başka hayvanlardan yakalayacağız. Ayrıca Smithy'nin avukatıyla orada boşanmak için sözleştik. Bir başka neden de orada olmak ikimizin de iyiliğine.”

“Yani?”

“Boşandıktan sonra çok param olmayacak.”

Gözlerimi kapattım ve ansızın duyduğum şaşkınlıktan kurtulmaya çalışıyormuş gibi avuç içimi alnıma bastırdım. “Thea, kusura bakma ama seni anlamıyorum. Esther'le senin çok paranız olduğunu sanıyordum. Ya buzdolabındaki şu paralar?”

“Augie, ailenin bizim dahil olduğumuz kolunun hiçbir zaman çok parası olmadı. Zengin olan amcam, Esther'le ben sadece akrabayız; her zaman harçlığımız vardı; para içinde büyüdük, fakat er geç bunu geri ödeyecektik. Ester ödedi; zengin bir adamla evlendi.”

“Sen de öyle yaptın.”

“Fakat bitti, ayrıca söylemeliyim ki bir de skandal çıktı. Kafaya takmanı gerektirecek bir şey değil, saçma sapan bir şeydi; bir partiden bir deniz harp okulu öğrencisiyle tüydüm. Çocuk sana benziyordu. Ciddi bir şey olmadı. Hep seni düşünüyordum, ama sen ortalarda yoktun.”

“Bir yedek!”

“Şu Yunanlı kız da senin için öyle değil miydi?”

“St. Joseph'dan beri bütün zamanımı seni düşünmekle geçirdiğimi hiç söylemedim.”

“Esther'i bile mi?”

“Esther’i bile.”

“Tartışmak mı istiyorsun, dinlemek mi? Sana ne olup bittiğini anlatmaya çalışıyorum. Amcamın karısı bizi görmeye gelmişti—yaşlı hanımı hatırlıyorsundur— parti bizim evdeydi, Smithy’nin evinde. O çocukla beni kucaklaşırken gördü. Augie, gerçekten dert edeceğin bir şey yok. Binlerce kilometre uzaktaydım, Şikago’ya gelip seni arayacağım aklımın ucundan bile geçmiyordu. Fakat artık Smithy’ye dayanamıyordum. Başka birine ihtiyacım vardı. İsterse bu, o askerî öğrenci gibi bir çocuk olsun. Yengem eve döndükten sonra, amcam telefon edip ben doğru dürüst davranmasını öğreninceye kadar benimle ilişkisini kestiğini bildirdi. Bu da Meksika’ya gitmemin başka bir nedeni; biraz para kazanmak.”

“Kartalla mı?” diye bağırdım. Bir sürü şey beni rahatsız ediyordu. “Tanrım, bir kartalla para kazanmayı nasıl umabiliyorsun! Kartal şu lanet olası kertenkeleleri ya da bilmem neleri yakalasa bile!”

“Sadece kertenkele yakalamayacağız. Ayrıca av filmleri de yapacağız. Yapmasını bildiğim şeylerden para kazanmalıyım. Bu konuda yazacağım makaleleri *National Geographic*’e satabiliriz.”

“Yapabileceğimizi nereden biliyorsun? Kim yazacak bu makaleleri?”

“Biz malzeme temin edecek ve bize yardım edecek birini bulacağız. Nereye gidersen git, her zaman böyle biri vardır.”

“Fakat, tatlım, buna bel bağlayamazsın. Ne sanıyorsun sen? Bu kadar kolay olamaz.”

“Korkunç zor olduğunu sanmıyorum. Her yerde bana bu iyiliği yapmaya can atan yığınla adam tanıyorum. Diğer taraftan bu kuşu eğitmenin çok kolay olacağını da sanmıyorum. Ama bunu deneme düşüncesi beni heyecanlandırıyor. Bir de Meksika’da hayat daha ucuz.”

“Peki, şu anda harcadığın para? Bu dairede?”

“Smithy boşanma kararı verilinceye kadar bütün masrafları ödüyor. Bu senin için mesele olmaz, değil mi?”

“Hayır, ama daha dikkatli olmalıydın, servet harcamamalıydın.”

“Neden?” dedi Thea. Gerçekten anlamıyordu.

Aynı şekilde ben de onun harcama konusundaki kimi fikirlerini anlamıyordum. Michigan Bulvarı’ndaki bir gümüşçü dükkânı

nında bir Fransız dikiş makasına –bir çeyizden gelen kocaman bir şey– otuz dolar veriyordu ve bu makas bir iplik kesmeyecek, bir tek düğmeyi bir kumaştan ayırmayacak, steysin arabanın arkasındaki çanta ve kutulardan birinin içini boylayacak ve bir daha da gün yüzü görmeyecekti. Yine de Meksika’da tutumlu yaşamaktan söz edebiliyordu.

“Peki, Smithy’nin parasını harcamak senin canını sıkıyor mu?”

“Hayır,” dedim, sahiden de pek umursamıyordum. “Fakat diyelim ki seninle birlikte Meksika’ya gelmiyorum... Yalnız gider miydin? Kuşla falan?”

“Elbette. Yoksa sen benimle gelmek istemiyor musun?”

Bal gibi biliyordu ki artık Şikago’da kalamazdım, kolumu keserdim de onun yalnız gitmesine izin vermezdim. İsterse Afrika akbabaları, tepeli akbabalar veya Zümrüdüanka kuşu söz konusu olundu. Thea inisiyatifi ele almıştı, beni de yanında sürüklüyordu; farklı, bağımsız bir fikrim olsaydı kontrolü ben ele alırdım. Fakat hiçbir fikrim yoktu.

Bu yüzden benim kalmayı isteyip istemediğimi sormuştu ve yüzümde onu ne kadar sevdiğimi okuyunca sorusunu geri çekip sustu; duyulan tek ses yere bıraktığında gitarın çıkardığı sestti.

Sonra, “Eğer kuş seni endişelendiriyorsa, neye benzediğini görünceye kadar onu aklından çıkar,” dedi. “Ne yapacağını sana gösteririm. Sadece onu vaktinden önce düşünme. Ya da hayvan eğitildiğinde alacağın keyfi, bunun ne harikulade olacağını düşün.”

Tavsiyesini tutmaya çalıştım, fakat yüreğimin derinlerindeki West-Side Şikago kuşkuculuğu bana eziyet ediyor, “Ne demek oluyor bütün bunlar!” diye soruyordu. Kartallarını görmek için yürüyerek pek uzak olmayan hayvanat bahçesine gittim; hayvan, on iki metre yüksekliğindeki, salon papağanlarınıninki gibi konik kafesinde yer yer yeşiller görünen duman ve gün ışığı rengi gövdesiyle bir ağaç gövdesine tünemişti, bacaklarını süsleyen kabarık tüyler Yeniçerilerin pantolonunu akla getiriyordu... başını göğsüne doğru çekmiş, katil gözlerle bakıyor, tüylerinden hayat fışkırıyordu. Parkın yeşil çimenleri ortasında, bakır yeşili pas bağlamış demir kafesin içinde, sıradan bir ağaç gölgesinde ve ışığa boğulmuş bir bahçede böyle bir kuş başka hiçbir şey istemezmiş gibi gö-

r n yordu. İnsan onu nasıl ehlileştirebilir ki diye düşündüm. Ayrıca bir an önce Texarkana'ya gitmeli ve bu Şey çok fazla büyümeden işe baŐlamalıydık.

Smith'in avukatından beklenen mektup gelmişti. Mektubun geldiği gün bavulları, sandıkları steysin arabayı yükleyip St. Louis'e gitmek üzere Şehirden ayrıldık. Geç vakitte yola  ıktığımızdan çok fazla yol alamadık. Durup kamp kurduk ve yarı portatif bir çadır altında toprak üzerinde uyuduk. Görmeye can attığım Mississippi'den çok uzak olmadığımızı hesap ediyordum. Son derece heyecanlanmıştım.

Büyük bir ağacın yanına uzanmıŐtık. Bu asırlık ağacın çok çok az yaprağı vardı... böyle muazzam bir Şeyin böyle birkaç yaprakla hayatta kalmasına inanmak zordu. Çok geçmeden rüzgârla kıpırdayan yaprakların sesini böcek seslerinden ayırt eder olduk. İlkini yakından ve kuvvetli, sonra uzak ve mağaradan gelir gibi. O zaman anlıyorsunuz ki nerede olursanız olun karanlık bastığında bu böcek sesleri duyuluyordu; bu kıtada, bu yarıkürede, tekrar ve tekrar, kıyıya vuran köpüklü dalgalar gibi, yıldızlar misali kesintisiz ve yoğun.

Nasıl bir âlâyıvâlâ ile yola çıktık! Mutluluktan havalara uçuyorduk. Aşkta, rüyada görsek inanmayacağımız kadar şanslıydık; belki birbirimizde bulduğumuz tuhaflık bu aşkı körüklüyordu; çünkü Danaë veya Romalı Güzel Flora bir şekilde bana yabancı olmayabilirken, barbar Şikago'dan çıkan benim Thea'ya nasıl görüldüğümü sadece Tanrı tahmin edebilirdi. Fakat bu farklar, sanırım değerli kişiliklerimizin ve her zaman içtenliğin parçası olan kadim yükün ağırlığını azaltıyordu.

Yola nasıl çıktığımızı, yaptığımız veya gördüğümüz her şeyi, ne yediğimizi, hangi ağaçların altında giysilerimizi çıkardığımızı, öpüşme sırasında yüzden bacaklara, sonra göğüslere takip ettiğimiz protokolü; üzerinde anlaştığımız ve anlaşılmadığımız şeyleri ya da yolumuza çıkan hayvanları veya insanları istediğimde her zaman hatırlayabiliyordum. Bazı şeyleri, geçmişini hissetmeksizin görme yeteneğim vardı, tıpkı insanlık durumunu paylaşmayan fakat bir Missouri şalupasında veya bir Şikago hurdalığında da Charlemagne'ın ayağında da her zaman aynı çağda yaşayan kuşlar ve köpekler gibi. Aynı şekilde yolları, yamaçları, sırtları, patikaları, lekeleri ve kokularıyla yeşil, beyaz, mavi ağaçlar, su, otlar sıklıkla aklıma gelir; öyle ki bir kabuğun kıvrımları arasındaki bir karıncaya, bir et parçasındaki yağa veya bir gömleğin yakasındaki renkli bir ipliğe va-

rıncaya kadar her şeyi hatırlayabilirim. Ya da bir gül ağacında gördüğünüz ısı değişimleri karşılık verme arzusuyla göğsünüzü veya bağırsağınızı sızlattığında, hatta çürüme ve yanlışı sizi endişelendirip karşılık vermeye zorladığında en ince ayrıntıları gözümde canlandırabilirim. Bir başka deyişle, deveren eden ve bir engel veya bir kırıkta biriktiğinde yükselen vücut ısısı, tipik korlar veya yaralarla içe doğru veya dışa doğru yanar ve karşılığı karanlık ve soğuk çatlaklar olan bir alev veya yangın izi bırakır. Sözün özü yanan güller vardır, yaralar vardır, yanan devreler vardır. İçimizden birinin başına bu değişikliklerin ve müdahalelerin gelmemesi çok enderdir.

Thea'nın ve benim kendi problemlerimiz vardı. Ben ona tam olarak güvenemiyordum, o da bana. Ben bunu, umursamaz ve bağımsız havalara takınarak yapıyordum, uzun sürede edinilmiş bir alışkanlığın meyveleri; değişmem zordu. Ona gelince, bana herhangi bir söz veremiyordu. Bunu yapmayı canı istemiyordu o kadar. Biliyordum ki Smitty ondan sadece bir askerî öğrenciyle yaşanan basit bir kaçamak yüzünden ayrılmış olamazdı. Yüksek sosyete çevrelerinde bu tür tökezlemeler çok önemsizdi. Onunla düşünmeye başladığımda bunu kabul etmişti. "Elbette," demişti, "arada sırada. Smitty yüzünden. Eee, biraz da benim yüzümden. Ama şimdi bunu düşünmemeliyiz. Çünkü hayatımda hiç senin gibi biri olmadı. Ve uzak gelecek hakkında ne biliyorum? Daha önce hiç böyle olmadım. Ya sen?"

"Hayır?"

"Fakat bu seni kışkandırıyor!" dedi çok yerinde olarak. "Augie, kıskanmak onlara düşer. Ve bunda da yerden göğe kadar haklı olurlar. Yaşananlar sözünü etmeye değmeyecek maceralardı. Sevişmek dünyanın en önemsiz şeylerinden biri olabilir. Eğer güzelse neden reddetmeli? Yok, eğer kötüyse, pişmanlık duyarsın. Denediğim için suçlanabilir miyim? Bir de sana hakikati anlatmamı istemiyor musun?"

"Evet, istiyorum. Hayır. Emin değilim. Galiba istemiyorum."

"Tut ki hakikati aramadım... ne bilecektim? Ve eğer ben sana hakikati anlatamazsam, sen de bana an..."

Evet, evet, bir yerde hakikatin anlatılması gerektiğini biliyordum, fakat yeri burası mıydı?

Thea her şeyi anlatmak, her şeyi bilmek istiyordu. Zaten soluk benizliydi, bir şey anlatmak ve bilmek arzusunu hissettiğinde benzi daha da atıyor ve ciddiyeti bazen paniğin sınırına varıyordu. Çünkü ayrıca kıskançtı da. Evet, kıskançtı. Bazen bunu düşünmek bana çok iyi geliyordu. O, hakikati olanca çıplaklığıyla bilmek istiyordu öğrendiğindeyse titremeye başlıyor, korkuyordu.

Thea'nın başlarda, bazen salt kız kardeşini kıskandığı için benimle ilgilendiğini düşünüyordum. Bu beni rahatlatan bir düşünce değildi. Diğer taraftan, bir şeyi başlangıçta yanlış nedenlerle arzulamamız gerçekte çok yaygındır; sebepleri bir yana itmemize yol açan daha derin arzular da vardır. Aksi halde insanda asla sefil, ham güdülerden; daha iyi ve daha olgun güdülerin bir yanılmasından başka güdü olmazdı. Dünya tarihinin gösterdiğinin aksine bize yol gösteren güdüler hiç de en aşağılık güdüler değildir. Yoksa birçok mutsuz insan neden her zaman iyi şeyleri, sadece en iyi şeyleri düşünmüş olsundu ki? Şu zavallı Rousseau'yu alın mesela, ondan bize kalan portreye göre sarayda kralın huzurunda oynanan kendi operasında süt beyazı suratı, kirli sakalı ve uzun bukleli peruğuyla ağlarken yüreği paralanan hanımlar salya sümük ağlıyor, yanaklarından aşağı süzülen gözyaşlarını Rousseau'nun yalayıp yutmaktan hoşlanacağını hayal ederek onu daha fazla ağlamaya teşvik ediyorlardı... Tanrı'nın bir tek kuluyla anlaşmayı başaramamış bu Jean-Jacques salağı en iyi hükümet ve en iyi eğitim sistemi üzerine düşünmek ve yazmak için Montmorency ormanına gidiyordu. Aynı şekilde suratını kaplayan çibanları, sefaleti ve sinekleri gibi ölen çocuklarıyla Marx'ı alın, bu zavallı Marx tarih meleşinin geçmişin rüzgârına karşı sonucun hüsrana olacağını bile bile uçmayı deneyebileceğine inanıyordu. Daha birçoğundan söz edebilirim; daha az ünlü olsa da eza görmüş, taciz edilmiş, sapkın, yine de kendini büyük amaçlara adanmak isteyen ve en azından soylu bir şeye inanan. İşte böyle, görünür amaçların ardında derin bir arzu yatar.

Elbette kıskançlık vardı. Fakat sürüyle başka kusur ve zayıflık da vardı. Bazen kendimi güzel binicilik pantolonum ve güderi ceketimle, ayağымda çizmeler, belimde hançer Greenwich'teki mahkemeden çıkmış ya da şapkamda gülünç çiçeklerle İspanya'ya ya-

pılan bir baskından dönüyormuş gibi steysin arabayı Taymis boyunca sürerken düşünmüyor muydum? Kendimi böyle görüyordum; neşeli, halinden hoşnut; yüreğimden taşan duygular ve aptalca mutluluğum nedeniyle belki beni bir miktar mazur görebilirsiniz. Fakat Thea da tuhaflaşabiliyordu; mesela havalara girdiği, övündüğü veya diğer kadınlarla rekabete girdiği, iltifat beklediği ya da beni tenini veya saçını beğenmeye zorladığı zamanlarda olduğu gibi ki bunun için zorlanmama hiç gerek yoktu. Ya da onu sutyenine tuvalet kâğıdı tıktırtırken yakalıyordum. Tuvalet kâğıdı! Kendi bedeni hakkında ne tuhaf bir düşünce... kendisine bahşedilenleri anlamakta tam bir acizlik. Göğüslerinin farklı olmasını neden istiyordu? Bluzunun yakasından baktığımda bana mükemmel görünüyor ve bu soru aklımı karıştırıyordu.

Sancılar, sinirlenmeler, karın ağrıları, endişe verici burun kanamaları ve kusmalar, sürekli hamile kalma korkusu gibi daha başka sorunlar da sayabilirim. Bundan başka zaman zaman soyu soppu hakkında bir havalara giriyor, müzik yeteneğiyle bir övünüyor ki sormayın gitsin. Aslında piyano çalışını sadece bir defa, bir öğleden sonra yol kıyısındaki bir tavernada dinlemiştim. Sahneye çıkıp piyanonun başına oturmuştu; enstrüman caz müzisyenlerinin kullanmış olmaları nedeniyle ayarsız olabilirdi; neyse, Thea ellerini piyanonun gevşek tuşları üzerinde gezdirirken piyano gürültüyle titreşmeye, bağırsakları sökülüyormuş gibi sesler çıkarmaya başladı. Hemen taburesinden fırlayan Thea burnunun ucunda ter damlalarıyla sessizceye masaya döndü. "Öyle görünüyor ki bugün günümde değilim," dedi. Doğrusu bu ya, piyano çalıp çalamadığı hiç umurumda değildi, fakat bu onun için önemli görünüyordu.

Fakat bu küçük kusurlar, hem ondakiler hem bendekiler, düzeltilebilir veya değiştirilebilirdi. Hayati bir önem taşımayanları, her ne olursa olsunlar, bir kenara itebiliriz diye düşünüyordum. Tıpkı bir kenara koymayı unuttuğumuz kamp malzemelerimiz yolumuzun üstüne çıktığında yaptığımız gibi; bunu söylerken özellikle bir günü düşünüyorum; battaniyenin üstüne bırakılmış bazı alüminyum kupalar, kordonlar ve kayışlar vardı. Vakit öğleden sonraydı; bir çayırın yakınındaki bir ormanlıkta, yoldan hayli uzakta, Ozark dağının yamacındaydık. Bulunduğumuz yerin biraz yukarısında

rüzgârda salınan bir grup cüce çam, onların yukarısında daha büyük ağaçlar vardı ve aşağıımızda hafif eğimli bir arazi uzanıyordu. Yanımıza aldığımız suyun tadı iyi olmadığından içine biraz viski kattık. Güneş cayır cayır yakıyordu, hava pırl pırl, bulutlar beyaz ve ağırdı, canlı, tehditkâr, hareketli ve ipeksi bir yumuşaklıktaydı. Açık arazi sıcaktan kavruluyor ve parılıyordu, ekinler bir bardak içindeymiş gibi görünüyordu, çiftlik hayvanlarının ayakları suyun içindeydi. Önce sıcak, sonra viski bizi soyunmaya ikna etti, ilkin gömlekler, ardından pantolonlar, en sonunda da hepsi. Pembe meme uçların görmek beni irkiltti, koyu renkli ve dikleşmiş; her şeye rağmen başlangıçta üzerimde biraz çekingenlik vardı. Elimdeki teneke maşrapayı yere bırakıp onu öpmeye başladığımda, ikiimiz de diz çökmüştük, Thea'nın eli karnımdaki kılların üzerinde geziniyordu; zaman zaman hiç beklemediğim yerlere kondurduğu müşfik bir öpücükle beni şaşırtıyor ve ben nereme dokunduğunda hazla ürpereceğimi bilmiyordum. Başlangıçta bana sadece yanağını sundu, sıra dudağına geldiğinde kollarını enseme dolayıncaaya kadar ağzımı bırakmadı. O zaman hararet bastığını hissettim ve saçımın en küçük teline kadar yavaşça onun bedenine doğru sürüklendim. Gözlerini kapatmamıştı, lakin onları ne beni ne de başka bir şeyi görmek için açık tutuyordu; en ufak bir çaba harcamıyor, sadece algılamakla ve hissettiklerini göstermekle yetiniyordu. Çok geçmeden ben de başka bir şey görmez oldum; fakat zulalarımı, sırtırlarımı, çabalarımı, amaçlarımı, gözlemlerimi ardımda bıraktığımı biliyordum; onun için olmayan hiçbir şey istemiyor ve onun da aynısını istediğini biliyordum. Uzunca bir süre öylece kaldık, rahatlamış vaziyette, birbirimizin kolunda yan yana yatar vaziyette, sonra bir kere daha birbirimizin boynuna, göğüs kafesine, yüzüne, saçlarına öpücükler yağdırarak birbirimize yaklaştık.

Bu arada bulutlar, kuşlar, ayakları suyun içindeki çiftlik hayvanları, her şeyle aramızdaki uzaklık değişmeden kalmıştı; onları bir araya toplamanın, belli bir yönde harekete geçirmenin, önlerini kesmenin gereği yoktu, aralarında olmak, onlar derenin içinde veya havadayken sere serpe toprağına uzanmak yeterliydi. Arada bir etrafa bir yaratık gibi baktığımı söylediğimde kastettiğim şey buydu. Bir Şikago hurdalığından ve aynı zamanda Charlemagne'dan söz et-

mişsem nedenlerim vardı. Çünkü nerede olursa olsun, başımı havaya kaldırmaya göreyim, arıları ve hava metrosu sütunlarının ikiye böldüğü –hurdalıkların ve kullanılmış şişe depolarının bulunduğu Lake Sokağı gibi– bir sokağın sıcak havasındaki toz zerreciklerini hatırlayabiliyordum; bu bana müdavimlerinin paçavra ve çerçöp dolu arabalarını yavaşça iteklediği sayısız istasyonu deliller tarafından çok kötü tasarlanmış bir kiliseyi hatırlatıyordu. Bazen benim de böyle bir yerden çıktığım düşüncesiyle efkâr basıyordu. Basit yaratıklar her şeyi kendi gerçek gözleriyle görürken nasıl oluyor da insanlar geçmişin yalanlarına kanıyorlardı?

Kartalı eğitmeye başladığımızda çok az öğleden sonrayı böyle geçirdik. Ne de olsa aşk, Olimpos Dağı veya Troya civarındaki Paris ve Helen ya da Palamon ve Emily¹ gibi mitolojik kahramanların uğraşısıdır, fakat bizim kendi ekmeğimizi kazanmaya başlamamız gerekiyordu. Ve Thea'nın seçtiği bu yoldan, yani bir kuşu başka bir hayvanı avlasın diye göndermekten başka bir çaremiz yoktu. Böylece bu seyahatin aylıklıkla geçen parlak günleri Texarkana'da sona erdi.

Bu yırtıcı hayvanı kafesinde gördüğümde dünya sanki başıma yıkıldı, bacaklarımdan aşağı ılık bir şeyler aktığını, altımı ıslattığımı sandım; fakat gerçekte böyle bir şey olmamıştı, sadece damarlarımdaki bir histi bu. Fakat neyle uğraşmak zorunda olduğumuzu gördüğümde gerçekten sinirlerim altüst oldu, gözlerim karardı. Bu kuş Prometheus'a günde bir defa saldıran kuşun yakın akrabası olmalıydı. Bunun daha küçük bir şey olacağını, onu bir bebek gibi büyüteceğimizi, sevgi hakkında bir şeyler öğreneceğini ummuştum. Fakat hayır –umutsuzlukla gördüm ki– bu kuş da acımasız pençelerine kadar inen aynı yeniçeri ya da paraşütçü pantolonuyla Şikago'daki kuş kadar büyüktü. Thea müthiş heyecanlanmıştı ve çok hevesliydi. “Ne kadar güzel! Fakat kaç yaşında bu? Artık bir yavru gibi görünmüyor, yetişkin bir kartala benziyor, rahat beş-altı kilo çeker.”

“On üç-on dört,” dedim.

1 İlk ikisi Homeros'un *Ilyada*'sından, son ikisi Geoffrey Chaucer'in *Canterbury Hikayeleri*'nden.

“Yok, daha neler!”

Hiç kuşku yok ki Thea bu konuda benden daha çok şey biliyordu.

“Fakat siz bunu yuvasından almadınız, değil mi?” diye sordu kuşun sahibine.

Yolun kıyısında, içinde pumalar, armadillolar, birkaç çingiraklı yılan bulunan bir hayvanat bahçesi işleten bu ihtiyar, sizden bakışlarında okunan namussuzluğun salt tabiatın bir azizliği ya da elverişsiz ışığın bir oyunu olduğuna inanmanızı isteyen gözleriyle eski bir maden arayıcısı veya hazine avcısı olmalıydı. Fakat ben de Einhorn’un bilardo salonunda iş olsun diye çalışmış ya da Lausch Nene’nin rahleyi tedrisatından boşuna geçmiş değildim; onun taş kalpli sahtekârın teki olduğunu ossaat anladım.

“Hayır, yuvasına tırmanıp onu almış değilim. Gerçekten çok küçükken getirdiler bana. Bunlar fevkalade hızlı büyüyor.”

“Bana daha yaşlıymış gibi göründü. Benim tahminim hayatının baharında olmadığı yönünde.”

Thea, “Onun tüyleri çıktıktan sonra yakalanmış bir kartal olup olmadığını bilmem gerekiyor... hiç özgürce ava çıktı mı?” dedi.

“Neredeyse kuluçkadan çıktığından beri hiç bu kafesten dışarı çıkmadı. Biliyorsunuz, küçükhanım, amcanıza yaklaşık olarak yirmi yıldır hayvan yolluyorum.” George H. Bilmemkim’in Thea’nın amcası olduğunu sanıyordu.

“Bunu elbette alacağız,” dedi Thea. “Muhteşem bir hayvan. Kafesi açın.”

Thea’nın gözlerinin tehlikede olduğu düşüncesiyle ileri atıldım. Doğu’nun çayırlarında hanımlar ve sporcu beyler eşliğinde küçük gökdoğanlarla kuş avlamak tamam, fakat burada çölün ve dağların kokusunu içine çektiğimiz Teksas’ın sınırındaydık; Thea, daha küçük kuşlarla deneyi olsa ve zehirli yılanlar yakalayabilse de daha önce hiçbir kartala dokunmuş değildi. Ancak hayvanlarla uğraşmaya gelince çok sakindi, onlardan hiç korkmuyordu. Ellerine geçirdiği uzun eldivenle kafesin içine bir et parçası uzatıyordu. Kartal et parçasını gagalayıp sonra elinden kapıp yemeye başlıyordu. Thea ikinci bir et parçası uzattığında kartal bu defa açık kanatlarının sessiz rüzgârıyla, ki başlı başına bu bile korkutucuydu, ileri atılacakmış gibi kaldırdığı omzuyla, pas rengi tüylerini tit-

reterek, ölüm meleği koltukaltıyla ya da kanatlarının altındaki en derin oyukla koluna konuyordu. Kuş eti parçalarken pençeleri sıkı sıkıya Thea'nın kolunu kavıyordu. Fakat kafesten çıkmak istediğinde gaga darbeleriyle saldırıya geçti. Onu yakalama sırası bana geldiğinde eldivenin üzerinden kolumu gagalayıp derin kesikler açtı. Bunu, hatta daha kötüsünü, bekliyordum; bunun bu kadar çabuk olması, kuştan duyduğum korkuyu azaltarak bir şekilde beni rahatlatmıştı. Thea'ya gelince, büyülenmişti, yüzü yeşil vizörlü şapkasının altında her zamankinden daha solgun, canlı, güçlü, başı kuşu almak ve eğitmekteki kararlılığıyla dimdikti; kolumdan fışkıran kan ise çizimelerimizin altında gıcırdayan çakıllar gibi o an için ayrıntıdan başka bir şey değildi. Thea eyleme geçtiğinde kazalara –attan ve motosikletten düşme, bıçak kesikleri veya av sırasında yaralanmalar– karşı tavrı böyleydi.

Sonunda kuşu steysin arabanın arkasına yerleştirebildik. Thea mutluydu. Kolumu sarmak, kuşa daha çok yer açmak için kutuları yeniden istiflemek gibi yapacak işlerim vardı; bu bana, kasvetli düşüncelerimi kendime saklama imkânı veriyordu. Thea planlarını anlatırken ihtiyar sırtmamak için kendini zor tutuyordu. Çoğu hevesli gibi Thea da birisinin kendini cidden mi dinlediğini, yoksa dinler gibi mi yaptığını nadiren fark ederdi. İhtiyar kartalını fahiş bir fiyata satmıştı, ya da ben öyle hissediyordum; haşin konuşundan kurtulmanın nihayet bir yolunu bulduğu için çok memnundu ve karşısındakini küçümsüyordu. Böylece arabanın arkasındaki bu şeyin gözetimi altında yola çıktık. Thea'nın ne kadar memnun ve kendinden emin olduğunu gördüm, koltuğun arkasındaki tüfeği fark ettim.

Lausch Nene'nin Lermontov'un "Kartal"ını Rusça okuyan bir kuzinini hatırlıyorum; tabii hiçbir şey anlamamıştım, fakat ses tonu nefis ve çok romantikti. Kuzini kara gözlü bir esmerdi, güçlü bir sesi vardı, fakat elleri kuvvetten yoksundu. Nene'den çok gençti ve kocası kürkçüydü. Sadece, benim gibi şehirde yetişmiş birinin kartallar hakkında bildiği bilgileri bir araya getirmeye çalışıyorum; ve bu oldukça tuhaf: banknotların üzerindeki kartal, Bombay'ın yüksekten uçan kartalları, dişli çarkı ve yıldırımlarıyla NRA² kar-

2 Başkan Franklin D. Roosevelt'in New Deal (Yeni Düzen) programlarından, sembolü mavi bir kartal olan National Recovery Administration (Ulusal Toparlanma İdaresi).

talı, Zeus'un, ulusların, cumhuriyetlerin, Sezar'ın, lejyonların ve kâhinlerin kuşu, Harlem'in Kara Kartalı lakaplı Albay Julian;³ Nuh ve İlyas peygamberlerin pekâlâ kartal denebilecek kuzgunları; hayvan başkan, yalnız kartal. Ayrıca hırsız ve leş yiyici.

Eninde sonunda hepimiz bir şekilde efsanelere yetişeceğiz.

Bu kuş bende gücünün zirvesindeymiş izlenimi uyandırmıştı, fakat yaşlı adam muhtemelen sekiz ay kadar yalan söylemiş olsa bile çok da haksız sayılmazdı. Amerikan kartalları genellikle erginliğe ulaşıncaya kadar siyah renklidir; tüylerinin bir kısmı beyazlamadan önce defalarca tüy döker. Bizimki hâlâ tüy değiştirmemişti; başı beyazladığında sahip olacağı o korkunç gözleri yoktu; henüz Kara Kral değil Kara Prens'ti. Ama ileri doğru uzattığı başıyla, siyah tüyleri arasındaki soluk sarı, beyaz tüyleriyle olağanüstü güzeldi; ürkütücü birer mücevher olan gözlerinde zalimlikten ve egoizmden başka bir şey okunmuyordu; gerçek bir manifestoydu bu gözler. Başlangıçta ondan ölçüsüz nefret ediyordum. Onun yüzünden gecenin bir yarısı kalkmak zorunda kalıyorduk ve bu aşka bir müdahale oluşturunuyordu. Eğer açık havada uyumuşsak ve uyandığımda Thea'yı göremiyorsam onu kartalın yanında buluyordum; ya da Thea beni sarsarak uyandırıp her şey –kuşun bacaklarının arasındaki köstek, kösteğin deliğinden geçen muylu, muylunun içinden geçen kayış– yolunda mı diye kontrol etmeye gönderiyordu. Bir otel odasındaysak o da odayı bizimle paylaşıyordu. Ayak seslerini duyuyordum; tüylerini çatırdatıyor ya da çığ düşüyormuş gibi bir ses çıkarıyordu. Thea'nın akli fikri ondaydı, bir *idée fixe*'ti, neredeyse çocuğuydu, kuş onu soluksuz bırakıyordu. Araba sürerken ya da yemek yerken Thea boyuna ondan yana dönüyordu ve ben diğer zamanlarda da aklının onda olup olmadığını merak ediyordum.

Sırtımızda güçlü ve vahşi bir hayvan olmasını istemiyorsak kartala elbette boyun eğdirmeliydik; tutsakla efendileri arasındaki uzlaşmaz çelişki sürekli büyüyordu. Kartalla mecburen iyi geçiniyordum. Hayvan benden sevgi talep etmiyordu; hiç oralarda değildi. Et onunla anlaşmanın en etkili yoluydu. Thea onu nasıl dize getireceğini gerçekten biliyordu, bu da çok doğaldı, neticede teknik

3 Atlantik'i 1929'da uçarak geçen havacı Hubert Julian.

bilgi ondaydı, onu benim düşündüğümünden daha çok düşünmesi gerekiyordu. Çok sürmedi kartal bifteğini almak için yavaş yavaş yumruğumuzun üstüne konar oldu. Buna alışmanız gerekiyordu. Pençeleri, eldivenin altında derinizi buruyor, epey de tahribat yapıyordu. Ayrıca onun aç kurt gibi yerken gagasıyla yaptığı işe de alışmam gerekiyordu. Fakat daha sonra leş üzerine üşüşmüş akbabaları gördüğümde onun eti nasıl asil bir şekilde gagaladığını takdir etmeyi bildim.

Teksas'ı işte böyle kavurucu bir sıcak altında katettik. Günde üç-beş defa kuşla çalışmak için duruyorduk. Laredo yakınlarında, çölde, kuş steysin arabanın üstünden hem benim hem Thea'nın yumruğuna geliyordu. Ve bu kanatları açık gölge kokusuyla, gücüyle –volkanik tüyleri ve takırdayan gagasıyla– kalbinizin atmasını engelliyordu. O sırada sık sık, başka hayvanlarda gördüğünüz şekilde bir hazırlık hareketi olmaksızın, uçup yeniden arabanın üstüne konmadan önce okkalı bir dışkı bırakırdı. Thea gösterdiği ilerleme yüzünden kuşa deli oluyordu, benim kendisine deli olduğum gibi; bunun için var olan sürüyle nedenin arasında kuşu eğitmede gösterdiği beceriye duyduğum hayranlık da vardı.

Avcı kuşların başına kukuleta geçirilmesi gerekir; Thea bu şeyi hazır etmişti; kordonu olan küçük bir bone; uçup avını beklesin diye hayvanı salmadan önce kordonun ucunu çekip boneyi sıkıştırıyor veya gevşetiyordunuz. Fakat başına kukuleta geçirilmesine izin vermesi için hayvanın tam olarak kontrol altına alınması gerekiyordu; bunun için hiç uymadan kırk saat kolumda taşıdım onu. Ben kuşun uyumasına izin vermiyordum, beni de Thea uyanık tutuyordu. Bu dediğim Nuevo Laredo'da, sınırın hemen öte yakasındaydı. Sivrisinek dolu bir otele inmiştik, dev bir kaktüsün neredeyse penceresini kapattığı kahverengi bir oda. İlk odayı arşınlamaya başladım, sonra, karanlıkta kartal kolumun üstünde, kolum masada dinlenmek için durdum. Yedi-sekiz saat sonra bir tarafım omzuma kadar, ta kemiğime işleyecek kadar uyuşmuştu. Sivrisinekler beni bol bol soktu, çünkü sadece bir elim serbestti ve kartalı ürkütmekten çekiniyordum. Thea bize kahve almaya bir çocuk yolladı ve kahveleri kapıdan aldı. Çocuğun içeri bakmaya çalıştığını gördüm; çünkü yanımızda kartal olduğunu biliyordu, belki de

benim eza içindeki kolumun üzerinde kuşun silüetini ya da tetikte duran gözlerini görmüştü.

Otelin önünde durup steysin arabanın arka kapısını açtığımızda hatırı sayılır bir kalabalık toplandı. Birkaç dakika içinde elliden fazla erkek ve çocuk birikti. Kartal etini almak için gelip elimin üstüne konduğunda çocuklar, “Ay! Mira, mira – el águila, el águila!”⁴ diye bağıştılar. Tam seyirlik bir manzara sunuyorduk onlara, sanırım, oldukça uzun boyluydum ve boyumu daha da uzun gösteren şu şapkalardan ve fitilli kumaştan bir pantolon giyinmiştim, buna bir de ardım sıra gelen Thea’nın güzelliğini ve önemini ilave edin. Bundan başka kartal eski din nedeniyle ve Diaz del Castillo’nun⁵ da tanık olduğu şanlı şövalyelerin obsidiyen kılıçlarla savaştığı katliam döneminden beri Meksika’da saygı görür. Çocuklar, dediğim gibi “El águila, el águila!” diye bağışırken kartal yumruğumun üstünde öne arkaya sallanıp duruyordu. İlk defa İspanyolca sözler duyuyordum; bir başka sözü daha seçebildim, bir Romalı adı: Caligula. Bu ismi ona çok yakıştırdım. Caligula!

“El águila!”

“Si, Caligula!” dedim. Bu isim kuşun bana sağladığı ilk memnuniyetti.

Şimdi büyük bir acı içinde kolum âdeta masaya çivilenmişken, ağzımı ve göğsümü dolduran iniltiyi salıvermekten acizdim. Onu kendimle birlikte her yere, tuvalete bile, sürüklemek zorundaydım ve ister oturuyor ister ayakta duruyor olayım gözleri hep üzerimdeydi ve ben bu gözlerdeki anlamı çözmek, ne istediğini anlamak zorundaydım. Dışarı çıkmak için ayağa kalktığımda somurtuk ve yıkılmış ruh halinden sıyrılıyor, yeniden çırpınmaya, boynunu döndürmeye başlıyordu; gözleri canlanıyor, pençeleri kolumu daha bir sıkıyordu. Onu ilk defa yanımda tuvalete götürdüğümde duyduğum korkuyu olduğundan daha az göstermeye çalışacak değilim. Gücümün yettiği kadar uzağa götürüyordum onu, bu arada kanatlarını germeye başlıyor, kalın bacaklarının durumu değişiyordu.

4 (İsp.) Kartala bak, kartala!

5 İspanyol konkistador Bernal Diaz del Castillo (1492-1584). Guatemala sömürge valisi ve *Historia Verdadera de la Conquista de la Nueva España* (Yeni İspanya’nın Fethinin Gerçek Tarihi) adlı kitabın yazarı.

Gözlem! Bana öyle geliyor ki bütün tartışmalarımız bu hayvan üzerineydi. Başkalarının gözünde nasıl göründüğünü hesaba katacak yaşamak üzerine Thea ile yaptığımız konuşmalardan daha önce söz etmiştim. Bakış ne zaman bu kadar tahribata yol açmış, gözler ne zaman bu kadar despot olmuştur? Kabil, iki gözünün arasındaki işaretle her zaman başkalarının bakışlarını üzerinde hissetmek gibi korkunç bir lanetle lanetlenmişti. Polis memurları suçlulara ve zanlılara helaya giderken eşlik ederler; gardiyanlar canları istediğinde mahkûmları parmaklıkların ardından ve gözetleme deliklerinden gözetlerler. Liderler ve tiranlar gözetlendiğinizi unutmamanıza asla izin vermezler. Kibir, kimse yokken de, maruz kaldığın her türden baskıda da aynı şeydir, asla kendini unutmama izin vermez; görünüyorsun, bunu unutmamalısın. Hayatının en kişisel eylemine başkasının varlığını ve gücünü buyur edersin; düşüncelerindeki varlığını büyütürsün. Ölüm sayesinde, ve anıtlarıyla, büyük insanları bu şekilde hatırlarız. Bu yüzden Caligula'nın bakışına dayanmak zorundaydım. Dayandım da.

Kartal kapüşona uzun süre direndi. Birçok defa zorla kafasına geçirmeye çalıştık, ellerim fena halde yara bere içinde kaldı, bütün kalbimle lanetler savurduysam da onu taşımaya devam ettim. Ara sıra Thea nöbeti benden devralıyordu, fakat kartal onun taşıyamayacağı kadar ağırdı, bu yüzden bir saat kadar sonra onu henüz uyuşukluğu geçmemiş koluma gelmesi için ayartıyordum. Bu yorucu dönemin son aşamasında uykusuzluktan yıkılacak hale gelince daha fazla evde kalmaya dayanamayıp kolumda kartalla kendimi sokağa attım, bağırtılar hayvanı fazlasıyla huzursuz etti. Bu yetmezmiş gibi tutup bir de sinemaya gittik, en arka sıraya oturdum, filmin sesi kartalı daha da sinirlendirdi; tepesinin taşı atacak diye yüreğim yarıldı. Kartalı yeniden odaya götürdüm ve yatıştırmak için onu et parçalarıyla besledim. Sonra gece yarısı Thea'nın karanlık odasında kızılötesi lambanın ışığında kapüşonu bir defa daha denedim, hayvan nihayet boyun eğdi. Başında kapüşon varken ona et vermeye devam ettik, o da sükûnetini korudu. Gözlerinin kapalı olması onu daha uysal yapmıştı. Bu günden itibaren ya benim ya da Thea'nın kolunun üzerine kondu ve gagasıyla saldırıya geçmeden başına kapüşon geçirilmesine izin verdi.

Bu zaferi kazandığımızda, Caligula başında püsküllü kapüşonuyla şifonyerin üzerinde dururken biz öpüştük, dans ettik ve ya odada hoplayıp zıpladık. Thea yatağı hazırlamaya gitti, ben bacağımda pantolonumla uyuyakalıp tam on saat deliksiz uyudum. Thea çizmelerimi ayağımdan çekip çıkarmakla yetindi.

Ertesi gün, sıcak ve güneşli bir öğleden sonra Monterrey'e doğru yola çıktık; ağaçlar, çalılar, taşlar sıcaktan titreşen havanın ve parlak ışığın el verdiği ölçüde seçilebiliyordu. Dev kuş, Thea onu dışarı çıkardığında, manzarayı bir tür kösnüllükle karşıladı. Çok uyuduğumdan baş dönmesi hissediyordum; yoldan ve kayalar-dan buram buram bir ısı yükseliyordu. Ayrıca pençeler ve taban-lar, kaktüslerin dilleri ve çeneleri ve pek tabii dikenleri, reçineyi andıran tozlar, pul pul dökülen duvarlar hem göz hem cilt için eza ve cefaydı. Fakat araba dağlara vurup, günün harareti düştüğünde ikimiz de canlanıp kendimize geldik.

Monterrey'de sadece biraz erzak, her şeyden çok da Caligula için çiğ et alacak kadar durduk. Bu tuhaf şehirde bir gece geçirmek fikri beni ayartmalıydı; etraf yemyeşil, evler kıpkırmızıydı ve alçak kapılı, alçak pencereci garın yanındaki alan insan kaynıyordu. Fakat Thea yola devam etmekten yanaydı, sıcağa yakalanmadan yol almak istiyordu. Lakin bu o kadar kolay değildi; tarlaların kenarları çitle çevrili olmadığından önümüze sığır sürüleri çıkıyordu; işa-ret taşları yoktu ve yol aptalca dönemeçler yapıyordu. Ayın yeterince görünür olmasına rağmen uzunca bir süre sis dağılmadı. Bu belirsiz örtünün altından kocaman silüetler halinde hayvanlar çıkıyordu ve bazen de bir atıyla karşılaşıyor, sonra nal seslerini ve koşum şingirtilerini arkamızda bırakıyorduk.

Valles'ten oldukça uzak bir kasabada gecenin geri kalan bölümünü dinlenerek geçirmek üzere, o da benim ısrarımla, mola verdik. Hava soğuktu, gökyüzü yıldız kaynıyor, horozlar ötüyordu ve Meksika kentlerinin asla uyumayan unsurları kartalı dışarı çıkarışımızı pazar günleri kutsal bir imgeyi ziyarete giderkenki ağırbaşlılıkla seyre geliyorlar ve her yerde olduğu gibi birbirlerine şaşkınlıkla, "Es un águila!"⁶ diyorlardı. Kartalı, dışkısının kalın bir tabaka oluşturduğu ve yoğun kuş kokusuyla dolu steysin arabada bı-

6 (İsp.) Bu bir kartal!

rakmak isterdim, fakat o buna dayanamazdı. Bütün gece yalnız bırakıldığında sabah daha hırçınlaşırdı ve Thea bu işe öyle dört elle sarılmıştı ki artık gözünde başka hiçbir şeyin önceliği yoktu. Çünkü tarihe geçecek bir iş yapıyordu. Sermayedarların yirmilerde uçak kullanan, New Orleans'tan Buenos Aires'e rekor kırmak üzere havalanan, üzerinde uçtukları balta girmemiş ormanların bazen uçağıyla birlikte yuttuğu yiğit evlatlarının tutkuları da bu düzeyde olmalıydı. Thea Ortaçağlardan beri ne kadar az insanın kartalları ehlileştirmeyi başardığını boyuna bana hatırlatıyordu. Bunun korkunç olduğu hususunda aynı fikirdeydim ve onu sınırsız takdir ediyordum; hatta onun yardımcısı olduğum için Tanrı'ya minnet duyuyordum. Fakat kartalın odadaki mevcudiyetinin sevişirken beni rahatsız ettiğini söylemeye çalıştım, bu yakışık almıyordu; ne ki bu şey neticede meme ya da biberon verilmesi gereken beşikteki bir çocuk değil, altı üstü bir hayvandı. Ancak Thea bütün argümanlara karşı sağırdı; kuşla ilgili benim de paylaştığımdan hiç kuşku duymadığı hedeflerinden başka hiçbir şey yoktu gözünde. Kuşu nasıl idare etmek gerektiği konusundaki fikirlerini benimsemediğimi düşünüyordu. Thea'nın egemenlik kurma güdüsü, tanıdığım hemen herkesin, hatta farklı derecede ve farklı yerlerde olsa bile benim de şu veya bu şekilde başıma bela olan aynı güdü bizi ileri gitmeye teşvik ediyordu. Elbette bir kartalı, deyim yerindeyse, kuyruğundan yakaladığınızda bir daha nasıl vazgeçebilirdiniz ki? Bir kez başladınız mı devam etmek zorundaydınız. Fakat güçlüklerle dolu bir yolun yarısında olmak değildi önemli olan. Hayır, onun en büyük arzusu kartalın o dev kertenkeleleri yakaladığını görmektir.

*Posada'nın*⁷ kapısının her iki yanında siyah çizgili Trabzon hurması gibi birer kirli gaz lambası yanıyordu. Sokağın parke taşları kaygandı, fakat çiğden veya yağmurdan değil; havayı birbirinden ayırt etmeyi beceremediğim keskin kokular –saman, balçık, kömür ve Montezuma çamı dumanı, yemek, taş, dışkı, mısır irmiği, pişmiş tavuk, biber, köpek, domuz, eşek kokuları– karmakarışık doldurmuştu. Tanıdık hiçbir şey bulamıyordum burada; her şey bana yabancıydı. Muhtemelen Caligula'nın başında kapüşonuyla getirilme-

7 (İsp.) Han.

sinin yarattığı dehşet yüzünden ayağa kalkan çiftlik avlusu; ormanlık yamaçların hoş kokularının beyaz badanalı duvarlarını yıkadığı yatak odası; okyanusta batıp çıkan çürümüş portakal kokularından ve iskele tarafında biriken çerçöpten kaynaklanıyor gibi görünen şehrin pis kokuları ve hayalî bir beyaz örümcek maymunu şeklindeki demir karyolanın örtülerini katlayan Kızılderili kadın.

Gecemiz uzun sürmedi, çünkü sabahın erinde çamaşırcı kadınlar çamaşırlarını tokaçlamaya başladılar; mısırlar taneleniyor; hayvanlar, özellikle katırlar açlığın etkisiyle tepiniyor, kilise çanları ortalığı velveleye veriyordu. Buna rağmen Thea mutlu uyandı, ben rutubetli odalarda dolaşıp ekmek ve kahve aranırken o hemen Caligula'nın yatıştırıcısını –sabahın et tayınını– vermeye girişti.

Kuş yüzünden oldukça yavaş seyahat ediyorduk. Thea şimdi de ona yem peşinde uçmayı öğretmek istiyordu. Bu yem, etrafına tavuk veya hindi kanadı ve başı sarılmış bir at nalından ibaretti; yemin ucuna ham deriden yapılmış uzun bir kordon bağlamıştık; havaya fırlattığımızda Caligula uçuşa hazırlık niyetine şöyle bir silkindikten sonra yemin peşinden yıldırım gibi havalanıyordu. Problemlerinden bazıları bir pilotunkilerden pek de farklı değildi; mesela mesafeyi ve hava akımlarını kestirmek gibi. Onun için canının istediği gibi havalanıp konan küçük kuşların basit mekaniği söz konusu değildi; önünde muazzam planlama gerektiren çetin bir görev vardı. Yeterince yükseğe çıktığında bir arı kadar hafif görünüyordu; daha sonra onu bir güvercin gibi takla attığı yüksekliklerde gördüm; sıcak ve soğuk çeşitli hava boşluklarından yararlanıyor olmalıydı. Her neyse, onu bu kadar yükseğe çıkmış ve orada, sanki atmosferdeki alevlerin üzerinde oturuyormuş gibi, sanki oradan dünyayı idare ediyormuş gibi görmek harikuladeydi. Yırtıcılık ve öldürme güdüleriyle havalanmış olsa bile etten, kemikten bir yaratığın salt kanat vuruşuyla çıkabileceği en yüksek noktaya kadar çıkmakla bir zafer kazandığını hissetmek de bu hayvanın tabiatında vardı. Ve bunu bu yükseklikte birey olarak değil türlerinin habercisi olarak bulunan diğer yaşam formları –sporlar ve uçucu tohumlar– gibi değil kendi iradesiyle yapmak!

Güneye indikçe gökyüzü daha bir mavileşiyor gibiydi; Meksika Vadisi'ne ulaştığımızda gökyüzündeki bir unsurun hayatın sür-

dürülmesine izin vermediğini, alev alev yanan mavinin bu tehdidi savuşturduğunu ve bazen bir kılıf ya da ipek bir diyafram gibi yer yer sarkarak tuttuğu ağırlığı gösterdiğini düşündüm. Kartal daha sonra ovadaki eski kraterlerin üzerinde, yer altı dünyasının kömür kabarcıkları üzerinde, güneşin tehlikeli bir kıızıl renge boyadığı her yerde, konik dağ zirvelerinin –Şeytan gibi parlayan– kardan örtüsü üzerinde uçacaktı; eski zaman rahipleri İspanyolların gelişinden önce Aldebaran'ın⁸ gökyüzünde orta yerinde belirip hayatın bir devir daha devam edip etmeyeceğini kendilerine söylemesini burada beklemişlerdi ve astronomik işaretlerini alınca da kurban ettikleri insanın yarıp boşalttıkları göğsünün ortasına yeni bir ateş yakmışlardı. Ayrıca bu yörede, tanrı kılığındaki tapınanlar ve kuş kılığındaki tapınanlar uzun sııklar üzerine yerleştirilmiş platformlardan atlar ve halatların etrafında döne döne aşağı kayarlar; tüylü yılanlar ve kartallar, *voladores*⁹ ya da uçan canlılar da. Ayrıca, bugün fuarlarda hâlâ baş aşağı boşluğa atlayan insanlar görülür; bütün bu eski medeniyetin kalıntıları veya yeni halleri ya da eş değerleri olan insanlar. Hâlâ saçlarını koruyan kafatası piramitleriyle dolu raflar ve yağmur gibi yağın et parçaları yerine yol kıyılarında köpek, sıçan, at, eşek leşleri bulunuyor; kiralanmış mezarlardan çıkarılan kemikler sözleşme dönemi sona erdiğinde karmakarışık bir yığın halinde atılıyor; ve dükkânlarda satılan, feminen bir siluetin kaba bir paradosi gibi görünen, siyah üzerine gümüş sapoliumla boyanmış ağır cenaze püskülleriyle her boyda siyah, beyaz, gri tabutlar var. Kilise basamaklarındaki dilenciler sızlanan sesleriyle ve antik Kilise İspanyolcasıyla size en güçsüzü oynuyor, yapay uzuvlarını sallayarak yaralarını gösteriyorlar. Sırtlarındaki yükleri tutsun diye kendir halatları alınlarına dolamış hammallar öğle uykusuna yatarken ölümlere gösterilen kayıtsızlığın aynı bir kayıtsızlıkla çerçöpün içine uzanıyorlar. Bütün bunlar ölümün her yerde nasıl açıkça kabullenildiğini, herkesin –en mağrurların bile– kaba muameleye maruz kalabileceğini, çimdiklenebi-

8 Baş melek Mikail olarak da bilinen Aldebaran 65 milyon ışık yılı uzaklıktaki Boğa takımıyıldızının turuncu renkli dev bir yıldızdır. Adı Arapça takip eden anlamına gelen *el dabaran*'dan gelir; yine Boğa takımıyıldızı içindeki *pleiades*'i (yedi kız kardeş) takip ettiği için bu ad verilmiştir.

9 (İsp.) Uçan canlı.

leceğini, tokatlanabileceğini, yumruklanabileceğini, fırlatılıp yere atılabileceğini gösteriyor; çünkü ölüm daha beterini insanların yüzüne vurur, daha önce hiç dokunulmamış birini diğerleriyle birlikte bir yığına –yığının altına veya üstüne– fırlatarak onu iğrenç ve anlamsız kılar.

Caligula bu göğün altında süzülürken bazen eski kraterlerin ağzındaki engellenmiş o muazzam güçle nasıl bir ilişki kurduğunu merak ediyordum.

Fakat Caligula henüz ok gibi yükselmiyordu. Hâlâ yemin ve güneşin bozduğu vıcık vıcık sakatatın ardından beceriksizce uçuyordu. Yem tekrar tekrar bir yamaçtan aşağı fırlatılıyordu, çünkü Caligula'yı harekete geçirmenin tek yolu buydu. Thea mesafeyi ne zaman yanlış hesaplasa kuş sendelememe neden oluyordu, çünkü kolumun altından geçen uzun bir iple birbirimize bağlıydık. Thea kuşun yemi yiyişini seyretmeye koşuyor ve ne zaman ipi çekeceğimi bildirmek için bana işaret veriyordu. Caligula böylelikle yemin ardından uçtuktan sonra dönüp yumruğumun üzerine konmayı öğreniyordu yavaş yavaş. Alıştırma yapmak için ne kadar ıssız bir dağda durduğumuzun önemi yoktu, çok geçmeden çobanlardan, beyaz gecelikleri ve tabanına lastik parçaları çakılmış sandallarıyla köylülerden, küçük çocuklardan ve buruşturdukları alınlarıyla bu işi ne kadar ciddiye aldıklarını gösteren dağcılardan oluşan bir grup etrafımızı sarıyordu.

Thea'ya gelince, uygar rujuna ve giydiği geleneksel binici pantolonuna rağmen bazen onlardan daha barbar görünüyordu. Kartal, göğsünün tüyleri hava akımıyla pır pır ede ede kanatları ve ayaklarıyla fren yaparak yere konduğunda Thea kollarını ona doğru uzatıyordu. Şapkası başının üzerinde titriyordu. Onunla gurur duyuyordum. Bunun bir insanın görüp göreceği en muhteşem seyir olacağını düşünüyordum. Ve bu duygu, ruhumu güzel bir kurdele gibi sarıyordu. Kuşu arabanın içine getirmek üzere kendimden emin bir tavırla öne doğru atıldığımda Thea bunun ne kadar yiğitçe göründüğünü takdir ederek bana da sesleniyordu. Her ne kadar zaferden sersemlememiş olsam da buna memnun oluyordum elbette.

On gün sonra Mexico City'ye vardık. Thea'nın Smitty'nin avukatının temsilcisiyle buluşması gerekiyordu, bu yüzden bir süre şehir-

de kaldık. Oysa Thea hiç vakit geçirmeden Acatla'ya gitmek istiyordu. Günlüğü sadece üç peso olan La Regina, Kraliçe, adlı çok ucuz bir otele indik. Kartala pek aldırmaş gibi görünmüyorlardı; ortasındaki çatı penceresi ve odalardan, duşlardan ve tuvaletlerden çıkılan koridorlarıyla otel sessiz, mütevazı görünüşlü, şaşılacak denli temizdi. Hol de gayet hoş ve genellikle boş bir yerdi. Otel yukarıdan bir diyagram gibi görünüyordu. Sandalyeler ve çalışma masaları geometrik bir plana göre yerleştirilmişti, ancak orada onları kullanacak kimse yoktu. Çok geçmeden otelin adını ahlâk nedir takmayan eski bir Kıbrıs kraliçesinden aldığını öğrenmiştik. Dolaplar gebelik önleyici araç gereçle doluydu ve çarşafların altına muşamba serilmişti ki bu çok rahatsız ediciydi. Gündüzleri otelde çok eğlendirdiğimiz oda hizmetçileriyle baş başaydık. Bir randevu evinde konaklamamızın tuhaf olduğunu düşünüyorlardı; bize hizmet ediyorlar, çamaşırlarımızı yıkıyorlar, ütü yapıyorlar, kahve ve meyve getiriyorlardı, zira otelde bizden başka müşteri yoktu. Thea'nın onlardan bir şey isterkenki İspanyolcası onları eğlendiriyordu –ben henüz sadece birkaç kelime kapmayı becerebilmişim– Thea onları biz yataktayken çağırıyor, bizim için mango, kuş için et sipariş ediyordu. Rahat davranmaya teşvik edildiğimizden odadan çıkıp duş almaya giderken bir tek havluyla yetiniyorduk ve kartalı odamda istemezsem diğer odalardan birine gitmeme kimse aldırımıyordu. Regina'da sadece geceleri biraz sıkıntı yaşanıyor; müşteriler muhtemelen saygıdeğer insanlar olsalar da sessizlik hakkında hiçbir fikirleri yoktu ve çok az kapının üst penceresinde cam bulunuyordu. Diğer taraftan biz de çok geç saatlere kadar dışarıda oluyor, şehri geziyor ve gündüz bol bol uyuyorduk. Kesikleri iyilileşmeye başlayan kolumu dinlendiriyordum. Thea beni saraylara, gece kulüplerine, hayvanat bahçesine ve kiliselere götürüyordu. Chapultepec'teki amazonlara, eyere yanlamasına binen, kasklı, kocaman eteklikli, ayaklarını saran küçük, siyah, deri ayakkabılı aristokrat kadınlara hayran kaldım. Dünyanın gerçekten de bugüne kadar hayal ettiğimden çok daha büyük olduğunu düşündüm. Thea'ya, "Anlamaya başlıyorum ki gerçekte çok fazla şey bilmiyormuşum," dedim.

Thea gülerek, "Bildiğim her şeyi sana aktarmak benim için bir zevk olacak," diye karşılık verdi. "Fakat ne kadar bilmek istiyorsun?"

“Aslında çok şey var öğrenmek istediğim,” dedim; çünkü şehre hayran olmuş, âdeta vurulmuştum; muhteşemdi. Biraz daha kalmak isterdim, fakat şu lanet olası kuş vardı ve Thea şehirden pek hoşlanmıyordu.

Thea’nın Caligula hakkındaki yargılarından artık kuşku duymuyordum; bu konudaki yeteneğini kanıtlamış olduğundan söylediği her şeye katılıyor ve güveniyordum. Böyle bir hayvan, diyelim ki korkularımı aşmış olsaydım da onu yalnız başıma ehlileştirmeye çalışsaydım, beni lime lime ederdi. Hayır, kartal söz konusu olduğunda, aramızdaki anlaşma devam ettiği sürece, Thea ne dediyse onu yaptım. Kartalı tanıdıkça almadığımız önlemleri düşünerek korkuyla titriyordum. Özellikle de kolumun üstüne geldiğinde ona vereceğimiz ete karşılık pençelerinin arasındaki yemden vazgeçmesini öğretmeye çalıştığımızda çelik tel maskeler giyinmeliydik, çünkü Amerikan kartallarının en tehlikeli olduğu an pençelerini avlarının üstüne geçirdikleri andı. Thea’nın gözünü galalayabilirdi. Neyse ki böyle bir şey olmadı ve Thea sonunda ona sesimize tepki vermeyi ve aşağı doğru pike yaptıktan sonra uçup doğruca elimizdeki ete gelmeyi öğretti. Onunla konuşuyor ve ona karşı çok sevecen davranıyorduk. Bir tüyle okşanmaktan çok hoşlanıyordu. Onu bayağı ehlileştirmiştik, yine de başına kapüşon geçirdiğimizde ya da kapüşonu çıkardığımızda yüreğim deli gibi atıyordu.

Regina’da korkmuş oda hizmetçilerini kuşla yaptığımız alıştırmayı seyretmeye davet ettik. Thea onları sıraya dizip, “*Hablen, hablen ustedes!*”¹⁰ dedi. Gevezelik etmeleri gerekiyordu. Çünkü mesele Caligula’yı insanın varlığına ve sesine alıştırmak meselesiydi. Böylece önlüklü Kızılderili kadınlar hem korkuyla hem eğlenerek sıra halinde dizilip Thea’nın kartalı şifonyerin üzerinde eline almasını seyrettiler. Kartalı ilk gördüğümde benim başıma gelmesinden korktuğum şey bu genç kızlardan birinin başına geldi; kapüşon çıkarılıp da kartalın burun delikleriyle bir silahı andıran gagası ve zalim kafası ortaya çıktığında kızcağız altına kaçırdı. Fakat bu kadınların etrafını alması Caligula’yı etkiledi; verilen eti yedi, sonra bir an geldi başını Thea’ya doğru eğer gibi oldu ve okşan-

10 (İsp.) Konuşun, konuşun!

mak, kadınların bacaklarına sürünmek isteyen bir kedi gibi hareket etmeye başladı.

“Şuna bak,” diye bağırdı Thea. “Ne yaptığını görüyor musun, Augie? Şımartılmak istiyor!”

Sonra Thea’nın şehirde beklemeye daha fazla sabrı kalmadı. “Artık gitme zamanı. Onunla birlikte kırlara çıkmalıyız,” dedi.

“Öyleyse, hemen gidelim.”

“Hayır, gidemeyiz. Avukatı görmek zorundayım. Fakat zaman kaybetmeye dayanamıyorum. Şimdiye çoktan evde olmalıydık. Onu avlanmaya hazırlamamız gerekiyor.”

Thea bununla Caligula’yı kertenkelelerle tanıştıracaklarını söylemek istiyordu. Avlayacağımız, bana fotoğraflarını gösterdiği gösterişli, dev kertenkelelerle değil, küçükleriyle. Bundan başka Caligula’nın atların veya katırların varlığına da alışması gerekiyordu; bu dev kertenkeleler yollardan uzakta, neredeyse ulaşılmaz dağlık bölgelerde yaşıyordu ve bütün bu uzun ve çetin yol boyunca Caligula’yı taşıyamazdık.

Thea’nın belki de boşanmakta çok acele etmemesi gerektiğini hissediyordum. Böyle yaparsa iyi bir anlaşma yapamayabilirdi. Ona ayrıntıları sormak istemiyordum ve bu işleri kendi başına çözmeyi öğrenecek kadar uzun zamandır varis olduğunu varsıyordum. Bu konuda ben ona ne söyleyebilirdim ki? Ayrıca Thea ile Smitty arasındaki sorunun ne olduğunu ayrıntılarıyla öğrenmeyi gerçekten istemiyordum; sorsaydım anlatırdı. Bu yüzden bu konuyu bir kenara bıraktım ve boş zamanlarımızda Caligula’nın renkli fotoğraflarını çektik; kolumda, katedralin önünde; ta ki kilisenin kapılarından birinden çıkan atlı polis dörtnale gelip bizi meydandan sürünceye kadar. Bana hayli kaba davrandılar. Kuşun tehlikeli olduğunu söylediklerini anladım, bağıra bağıra belgelerini görmek istediklerini söylediler. Thea’ya karşı daha saygılıydılar, fakat kadın avcısı bakışlarıyla ona bakıyor olsalar da neticede bizi oradan uzaklaştırdılar. Thea hâlâ Caligula hakkında *National Geographic*’e veya *Harper’s*’a resimli makaleler satmayı kuruyordu. Acatla’da bize yardım edecek bir yazar tanıyordu ve altın bir kurşunkalem bağlı, kırmızı deri ciltli, küçük ve çok sık bir deftere notlar alıyordu. Herhangi bir saatte defteri dizlerinin üzerine

koyuyor, boynunu bükerek yazıyordu; her sayfaya birkaç kelime; düşünmek ya da bir şey hatırlamak için durduğundaysa elini bir resme gölge çizen biri gibi hareket ettiriyordu. Onu o kadar iyi inceledim ki parmak eklemlerindeki kırıksıklıkların aynen benimkiler gibi olduğunu bile fark ettim.

“Sevgilim, Caligula Teksas’ta hangi şehirde bir tavşanın peşinden gitmek istemişti?”

“Uvalde civarında değil miydi?”

“Tatlım, hayır. Olabilir mi dersin?”

Elini bacağımın üzerine koydu. Burada, şehirde, tırnaklarına oje sürüyordu. Tırnakları parlıyordu. Ve kadife bir elbise giymişti, ipek gibi yumuşak ve kırmızı olanını, ağır kumaştan. Düğmeleri deniz kabuğu şeklindeydi. Bir ağacın altında ferforje bir sandalyede oturuyorduk. Göğüslerinin duru cildini seyrederken hararetinin pantolonumun ince kumaşı üstündeki elinin harareti kadar gerçek olduğunu hissettim. Boşanma işi hallolduğunda evleneceğimizi varsayıyordum.

*Evet, yaradılışımızın garip bir cilvesi de bu;
En isteyerek yaptığı şeylerden
Pişmanlık duyuyor insan*

– Antonius ve Kleopatra¹

Thea'nın evini hazır bulduk. Tabii onun evi idiyse. Belki de Smitty'nindi. Zamanı gelince öğrenirim diye düşündüm. Aceleye gerek yoktu.

Aşağı doğru inen yol genişleyip bir sokağa dönüşerek katedral meydanına ya da *zócalo*'ya varmadan önce şehrin kuleleri ve çatıları yol kıyısındaki yükseltilerin ve yüzlerce metre yüksekliğindeki falezlerin gerisinde defalarca görünüp kayboldu. Arabayı meydana park ettik, zira villaya kadar olan yol dar olduğundan yürüyerek gitmek zorundaydık. Normal şartlar altında bile sürüyle çocuk, dilenci, aylak, otel çıkırtkanı ve daha başkaları bizi karşılamaya çıkardı, fakat kolumun üzerinde bir kartal bulunması dükkânlardan, barlardan, katedralin hemen altındaki pazar yerinin üzeri tenteli tezgâhlarından bir kalabalığın dışarı uğramasına neden oldu. Çok sayıda insan Thea'yı tanıdı; bağırışlarla, alkışlarla, ıslıklarla, havaya kaldırdıkları *sombreroları*yla onu selamladılar ve bu düzensiz kortejin çıkardığı toz bulutu içinde sivri kayalı taraçalardan *zócalo*'nun birkaç yüz metre yukarısına, villanın kapısına kadar tırmandık. Nar ağaçlarının dalları arasındaki mavi bir çininin üzerinde "Casa Descuitada"² yazısını okudum: Gamsız Ev. Bah-

1 Shakespeare, *Antonius ve Kleopatra*, Perde V, Sahne I., çev. Sabahattin Eyüboğlu.

2 (İsp.) Ancak ~~descuitada~~ değil, *descuidada* olacak.

çeye girdiğimizde bizi aşçıyla hizmetkâr karşıladı. Ana, oğul; birbirinden uzakta duruyorlardı, her ikisi de verandanın kırmızı taşları üzerinde çıplak ayakla; kadın mutfak kapısının, oğlu yatak odasının kapısının yanında. Kadın kucağında şala sarılı bir bebek tutuyordu; kartalı görünce, başında kapüşon da olsa, kaçıp mutfağa sığındı. Kuşu oradan uzaklaştırdık. Tuvalet onun yeni kümesi oldu; su haznesinin veya damlama sesinden hoşlandığı anlaşılan su tankının üzerine tünüyordu. Çocuk, Jacinto, kartalla nasıl başa çıktığımızı görmek için peşimize takıldı. Heyecandan tir tir titriyordu.

Bazen bu aptalca maceraya atılmamızın nedeni para kazanmak idiyse diye düşünüyordum, kendimi para sorununa adanmış ve bunu başarmanın bir yolunu bulmalıydım; bundan sonra Caligula'yı serbest bırakır ya da bir yere bağışlardım. Fakat Thea'nın gerçek amacının para kaza kazanmak olmadığını biliyordum. Projesinin ne kadar asil, ne kadar eski olduğunu, içerdiğini tutkuyu ve tehlikeyi göz ardı ediyor değildim; kartalı evcilleştirme çabalarının eski zamanlarla bağından da haberdardım. Evet, bütün muhalefetime, kuştan duyduğum korkuya, taştan bir canavara dönüşmesini istememe, pat diye düşüp ölmesi için dua ediyor olmama rağmen, meselenin diğer yüzünü de görüyordum; Thea'yı nasıl heyecanlandırıldığını ve ona nasıl enerji verdiğini. Fakat kendi kendime, aşkın keyfini sürmekte ne kötülük var, neden ayaklarımıza dolanan bir kartal olmalı diye soruyordum. Şu halde çok param olursa en azından bu bahane ortadan kalkacaktı. Sonra para düşleri kurmanın kesinlikle boş olduğunu anladım. Kertenkele yakalama işi çok akıllıca olmasa da Thea'nın yine de bir kuşu vardı ve bir başlangıç yapmıştı, oysa benim para kazanma düşüncem boş bir hayalden başka neydi ki? Para kazanma konusunu ciddiye alıyorsam bacaklarımda binici pantolonu, başımda kovboy şapkasıyla burada, Orta Meksika'da ne işim vardı? Kısacası, para konusunun başlı başına ne büyük bir sorun olduğunu yeniden gördüm. Ağ atan, çukur kazan, taşıyan, toplayan, koruyan, hizmet eden büyük insanlık her gün samimi ya da dalga geçerek ya da sızlanarak ya da ikiyüzlü ya da büyülenmiş halde işinin başına dönüyor ve para, eğer bir sır değilse, bu insanların gözünde sırrın akrabası ya da ortağı ya da temsilcisi olarak bir şekilde sırra yaklaşıyordu.

Hedefimize varmıştık; önümüze yemek getirdiler; çorba, acı biber-çikolata soslu tavuk, domates ve avokado, kahve ve guava jölesi. Bu tuhaf, ağzı yakan, nefis yiyecekleri yerken para meselesi yeniden aklıma düştü.

Ev güzel ve genişti, dışarıdan görüldüğünden de derin, çünkü odalara bahçeden iniyordunuz. Duvarların rengi kırmızıya çalıyordu, yer koyu kırmızı veya yeşil çini döşeliydi. İki verandası vardı, birinde bir çeşme ve fıçı biçiminde deri koltuklar vardı; diğeri mutfağın yanındaydı, bir tür ağıl, Caligula'nın eğitimine burada devam ediyorduk. Kartal içinde Jacinto'nun uyuduğu kulübenin kiremitlerinden bize doğru uçuyordu.

Yemeklerimizi yediğimiz verandadan şehri ve falezleri görüyorduk. Neredeyse hemen aşağımızda *zócalo* bulunuyordu ve tırmanıcı bitkilerle devasa ağaçların çevrelediği orkestra için yapılmış yüksekçe sahne. Katedralin iki kulesi ve mavinin çeşitli tonlarına boyanmış şişkin bir kubbesi vardı, aşırı sıcak fırında pişirilmiş gibi ince bir kabuk bağlamıştı ve kırılmış tuğlalar nedeniyle spektrumun yer yer bozulmuş olduğu görülüyordu. Meydanın döşeme taşları üzerinde dengesiz bir şekilde yerleştirilmiş gibi görünüyordu ve onu seyrederken duyduğunuz hayranlığa bazen midenizi kaldıran bir iğrenme duygusu karışıyordu; çevresindeki her şeyle o kadar bütünleşmişti ki. Çanlar, yeşil ve donuk, iki yaşlı, zayıf hayvan gibi birbirlerine sokulmuştu; kapılar içinde ölümcül beyazlıkta sunakların, baltalarla, dikenlerle kesilmiş, çizilmiş, şerha şerha siyah yaralar açılmış kutsal heykelciklerin bulunduğu engin bir karanlığa açılıyordu – bu heykelciklerden bazılarının kılıcında kadın külotları vardı ve çamaşır mandalını andıran ince, beyaz parmaklarının ucuna kadar kanıyorlardı. Sonra bir taraftaki bir tepenin üzerinde mezarlık vardı, beyaz, sivri uçlu mezar taşlarıyla dolu; ve diğer tarafta, daha yukarıda kurumuş dere yataklarının bir yıldız oluşturacak şekilde birleştiği noktada gümüş madeni vardı; burada büyük yatırımın gücünün açtığı çukuru görebiliyordunuz. Dağın yamacı belli bir mesafeye kadar makineler tarafından yenmişti. Çok ilgimi çektiğinden bir gün oraya tırmandım. Meksika'nın her tarafında görülen makineler, kemiren, sürünen tarzlar gerçekten çok garipti; kuyu ve tünel açanlar, bokböce-

ği makineler, İngiliz ve Belçika malı zimbirtılar, Manchester tramvayları veya battaniyelere sarılı insanların ve askerlerin bulunduğu külüstür vagonların önündeki ufak lokomotifler.

Şehirde çöpler madene giden yol boyunca uzanan, çürümekte olan eski çöplerin dağ gibi yükseldiği küçük bir vadiye dökülüyor; çöp dağlarının üzerine bütün gün akbabalar konup kalkıyordu. Bir falezde, görebileceğiniz en yüksek noktadan aşağı dökülen bir şelale vardı. Şelale bazen bir bulutun arkasında kalıyordu, fakat genellikle ağaçların bittiği hattın üzerinde havadan daha solgun su zerrecikleriyle dolu hafif bir sis oluyordu. Hayli aşağılarda, buruş buruş görünümlü kayaların oluşturduğu v şeklindeki girintide çamlar vardı, sonra daha tropikal ağaçlar ve çiçekler; yılanların, vahşi domuzların, geyiklerin ve yakalamaya geldiğimiz dev iguanaların dolaştığı sıcak bir kaya kuşağı. Orada güneşin ışınları çok daha kavurucuydu.

Güneş ışınlarının etkisinin çok değişiklik göstermediği Paris ve Londra gibi yerlerde güneşin gücü tam olarak anlaşılmaz ve güneylilerin çoğu serin ya da soğuk iklimlere has erdemlere sahip bu yerlere gıpta eder. Mussolini, anlıyordum ki Alpler'in veya Apeninler'in bir bölümünün havaya uçurulmasından, Almanya'nın soğuk, puslu hava akımlarının yarımadaya doluşmasından ve Perugianlıları ve Romalıları bir savaşçıya dönüştürmekten söz ederken şaka yapmıyordu. Gömleğinin uçları çıplak karnından aşağı sarkar vaziyette ölüsü ayaklarından asılan aynı Mussolini'nin baş aşağı duran ifadesiz ve çenesi bir karış açık suratında, daha önce savaş ilan etmiş olduğu sinekler dolaşıyordu. Ve kurşunların delik deşik ettiği zavallı göğüsleriyle metresi de yanı başında ayaklarından asılıydı. Fakat çiğ ya da göz alıcı ışıkla filtre edilmiş ışık arasındaki fark hakkında anlatmak istediğim şey, ikincisinin daha olumluyucı olması ya da daha ince yanılmalara izin vermesidir. Thea'nın daha başka fotoğraflarla birlikte babasının Güney Çin'de, bir çekçek içinde çekilmiş bir fotoğrafını da yanında taşıdığından söz etmiştim. Thea fotoğrafı şifonyer aynasının çerçevesine sıkıştırmıştı, kendimi sık sık babasının fotoğrafını incelerken yakalıyordum; uzak memleketlerde imal edilmiş ve tabak gibi yassı yüzlü Kantonlunun yürüdüğü yola asla değmeyen beyaz ayakkabılarını. Beyaz

takım elbisesiyle. Böyle ayrıcalıklı davranılmayı hak etmek için ne yapmış olabileceğini soruyordum kendime. Belki kızının âşığı ya da müstakbel kocası olarak ben ona özel bir gözle bakıyordum. Fakat her halükarda insan-takside efendi efendi oturuyordu. Yüzlerinden açlık çektikleri okunan, bit taşıyan, savaşların sarf malzemesi, diri diri toprağın altına girmiş, güneşin iğne gibi batan ışınları altında engin denizlerdeki su yosunları gibi uğuldayan, hoplayıp zıplayan milyonların içinden etrafındaki birkaç kişi ağzı açık onu seyrediyordu.

Neyse, güneşin yakıcı ışıkları altında kavrulan vahşi dağı görüyordum, iguanaların büyük tropikal yapraklar ve göz alıcı çiçekler arasında avlandığı kuşağı; işçileri ve köylüleri görüyordum; serin ve soğuk memleketlerden kimbilir kaç ziyaretçi burada olmak için para ödüyordu. Çok yakınımızda lüks bir otel vardı; Carlos Quinto. Otelin yüzme havuzu bahçede cennet gibi mavi, beyaz parlıyordu ve araba yolunda yabancı, büyük arabalar vardı. Acatla bir zamanlar Biarritz'e ve San Remo'ya giden, fakat artık politikadan uzak durmak isteyen insanları kendine çekmeye başlamıştı. Şimdiden, iki kamptan da hayatta kalmayı başarmış birkaç İspanyol, birkaç Fransız kadın, Japonlar, Ruslar, bar işleten ve ip tabanlı *alpargata*³ imal eden Çinli bir aile vardı. Amerikan kolonisi büyüktü; kıpır kıpırdı ve geliyordu. Başlangıçta bu konuda çok az şey biliyordum.

Bitişliğimizdeki Carlos Quinto'nun bahçelerini, teras barını, havuzdaki yüzücüleri, gezintiye çıkan atlıları, tel bir kafeste tutulan geyiği seyretmek beni eğlendiriyordu. Otelin yöneticisi İtalyan'dı; diplomat pantolonu ve çatal kuyruğu koca mabadına gayet uygun smokin giyiyordu. Saçı düzdü, başkalarının yanında kendine güvenli bir yüz ifadesini takınırken yalnız kaldığında yüzünden endişe akıyordu. Birçok faaliyetin başlama yeri olan yeleginin cebine sokup çıkarırken parmaklarının ne kadar çevik olduğunu fark ettim. Bahçe duvarımızın üstünden Thea beni ona tanıttı; da Fiori idi adı. Otelin bahçesinde, bizim yatak odamızın penceresinin baktığı bir köşe ailesine tahsis edilmişti. Sabahları yaşlı da Fiori, yöneticinin ufak tefek babası, başında bir kasket, beli bir kemerle sıkılmış kestane rengi düğmeli ceketli olan biraz modası geçmiş İngiliz

kesimi, kumaşı havlanmış koyu yeşil bir takım elbise ile evden dışarı çıkıyordu. Bıyıklarının ucunu üstü kıllarla kaplı parmaklarıyla sıvazlıyor ve yürürken bacakları onu taşımaya uygun değilmiş gibi görünüyordu. Thea'yla yatakta çıplak vaziyette birbirimize sokularak oturup onun dev çiçekler arasında dolaşmasını seyretmeyi seviyorduk. Derken çoktan taranmış, solgun, sıkkın oğlu çıkıyordu ortaya; tozlukları çiğden ıslanmış, eğilerek babasının elini öpüyordu. Sonra iki kız çocuğu geliyordu, beyaz doğum günü pastası gibi, ve şefkatli anneleri. Hepsi de moruğun ufak elini tutup dudaklarına götürüyordu. Bu marızara bizi neşeye boğuyordu. Daha sonra kahvaltı yapmak için çardağın altında oturuyorlardı.

O zamana kadar kartal çoktan Thea'nın ve benim sesimi tanımayı öğrenmişti; seslendiğimizde yemi bırakıp elimizden yemeye geliyordu. Onu kertenkelelerle tanıştırmamanın zamanı gelmişti. Canlı kertenkeleler problem yaratıyordu, çünkü kaçıp gidiyorlardı ve çok küçüktüler. Ölü kertenkeleleri Thea uygun bulmuyordu. Jacinto'nun yakalayıp eve getirdiklerini beğenmiyor; daha büyük olanları biraz eterle uyuşturmayı öneriyordu, sadece hareketlerini biraz yavaşlatacak kadar. Ben onları seviyordum. Bazıları çok geçmeden bize alıştı. Birinin başına parmağınızla hafifçe dokunduğunuzda hemen sevgiyle karşılık veriyor, kolunuzdan yukarı çıkıyor, omzunuzda, saçlarınızın arasında dolaşıyordu. Akşam, yemekte, hızlı hızlı inip kalkan boğazları ve işitme gücüne de sahip olduğu varsayılan dilleriyle böcekleri kendine çeken lambanın yakınına gelen kertenkeleleri dikkatle izliyordum. Yırtıcı pençeleri ve gagasıyla ve olanca ağırlığıyla tuvaletteki su tankının üstüne tünemiş vahşi hayvanı düşünerek bu hayvancıkları keşke rahat bıraksaydık diye aklımdan geçiriyordum. Bu konuda Thea bana karşı alaycı ve sertti; Hyperion'un⁴ altın çocuklarına duyduğum merhameti eleştirirken beni hem güldürüyor hem de huzursuz ediyordu. Sanki bu konuda kendi kendine hiç düşünmemiş gibiydi.

"Seni sersem! İnsan sevgisini bir vahşi gibi her şeyle karıştırıyorsun. Bu aptalca fikirlerini kendine sakla. Bu kertenkelelerin onlara ihtiyacı yok, hem onlar da senin gibi hissetmiş olsalardı kerten-

4 Tahtı elinden alındıktan sonra Tartarus'a sürgün edilen on iki Titan'dan biri. Işığın Titanı olarak da bilinir. Ayrıca Helios (Güneş) ile Selene'nin (Ay) babası.

kele olmazlardı... çok yavaş hareket ediyor olurlardı ve kısa sürede de yok olur giderlerdi. Bak, sen ölmüş yerde yatıyor olsan kertenkeleler böcek yakalamak için, sanki sen bir kütükmüşsün gibi, açık ağzından içeri dalarlardı,” dedi.

“Ve Caligula da beni yerdi.”

“Belki.”

“Sen de beni gömerdin?”

“Çünkü sen benim sevgilimsin. Elbette. Sen beni gömmez miydin?”

Lucy Magnus’un aksine Thea beni asla kocacım diye çağırma-dı ne de başka bir aile terimi kullandı. Zaman zaman evlilik hakkındaki görüşlerinin, tartışmalı olmamaları dışında, Mimi’ninkine benzer olduğunu düşünüyordum.

Kertenkeleler hakkındaki bu konuşmayı ufak tefek değişikliklerle sık sık tekrarlıyorduk ve Thea nereye varmak istediğini yavaş yavaş anlamamı sağladı. Bir durumun umutsuz ve içinden çıkılmaz denli kötü olabileceğini bana asla kabul ettiremezsiniz, ben her zaman bir çıkış yolu arardım, sorulması gereken soru benim umut dolu bir adam mı yoksa iflah olmaz bir aptal mı olduğumdu. Fakat sanırım bendeki iyi olan şeyin bir yasaya bağlı olması gerektiğini hissediyordum. Öte yandan Thea’nın benim umutlarımı umursamadığını tahmin ediyordum. Öyle görünüyordu ki biri bana bir kötülüğü işaret ettiğinde bunun bir çaresi olmalıydı, yoksa başımı ve bakışlarımı çeviriyor, başka bir yöne bakıyordum. Thea beni suçladığında köşeye sıkıştırıyor ve kendi görüş açısını bana benimsetmeye çalışıyordu.

Yine de bu küçük kertenkelelerin acı çektiklerini, kanlarının aktığını ve bize ölümcül bakışlar atarak gagasını açan Caligula’nın pençeleri altında minik iç organlarının dışarı çıktığını görmekten nefret ediyordum.

Daha şafakta *zócalo*’da çalmaya başlayan orkestranın yeri göğü inlettiği, mutfak verandasında kuru bir sıcağın hüküm sürdüğü bir pazar sabahı, kahvaltıdan sonra –sahanda yumurta yemiştik– kuşla çalışıyorduk. Bu sıcak atmosferde kartalın kanat çırpışı ısıtme-ye değerdi. Jacinto bize daha büyük bir kertenkele getirmişti. Onu kısa bir olta ipiyle bir kazığa bağladık; bu onun kaçıp kurtulması-

na hiç şans tanımıyordu. Sonra elektrikli kuru ve tozlu havada kartal koca kanatlarını tehditkâr bir şekilde çırparak pençelerini kertenkeleye geçirmek üzere dalışa geçti. Fakat ipin uzunluğu çevik hayvana yeterince manevra yapma imkânı veriyordu; hızla kendini yana atan kertenkele ağzını kocaman açarak tepesinde dikilen iri hayvana öfkeyle titreyen dilini gösterdi, sonra çenesini çat diye kapatıp saldırırken ayaklarını bükten kartalın buduna asılı kaldı. Kuşu Attila'nın atlıları gibi havada at sürüyormuş gibi gösteren bu butlardan birine. Caligula bir çığlık kopardı. Sanıyorum hayatında ilk defa yaralanmıştı, bu nedenle şaşkınlığı çok büyüktü. Buduna asılı kertenkeleyi gagasıyla çekip aldı, ezip ölümcül derecede yaraladıktan sonra zıplayıp uzaklaşmakla yetindi. Gösteremiyordum, ama Caligula'nın gururunun böyle kırıldığını görmek bana iyi gelmişti. Kuşa gagasını bacağıının tüyleri arasına daldırmış yaralanan yeri arayarak bir kenarda duruyordu.

Thea kuşa çok öfkelenmiş, yüzüne kan hücum etmişti. “Hadi, bitir işini!” diye bağırdı. Fakat kuş Thea'nın sesini işitince havalandı ve her zamanki et tayınını almak için gidip onun koluna kondu. Kuş ona gittiğinden konmasına izin vermek zorundaydı, kolunu ileri uzattı. Fakat çok öfkeliydi. “Seni aşağılık şey! Onun böyle küçük bir hayvandan korkup kaçmasına izin veremeyiz. Ne yapacağız? Augie, sırtımasana!”

“Sırtıtmıyorum, Thea, güneş gözümü alıyor da o yüzden yüzümü buruşturuyorum.”

“Şimdi ne yapmalı?”

“Kertenkeleyi alıp Caligula'yı tekrar çağıracağım. Zavallı hayvan, nerdeyse ölmüş.”

“Jacinto, *lagarto*'yu öldür,” dedi Thea.

Çocuk büyük bir memnuniyetle kulübeden yalınayak koşarak çıktı ve bir taşla kertenkelenin başını ezdi. Ölü kertenkeleyi eldivenli elimin üzerine yatırdım, Caligula gelmesine geldi, ama onu yemeye de yanaşmadı. Kertenkeleyi alıp öfkeyle yere attı. Toza bulanmış zavallılığı ikinci defa sunduğumda yine aynı şey oldu.

“Lanet olası karga! Götürün şunu gözümün önünden!”

“Haydi ama Thea, biraz sabırlı ol,” dedim. “Daha önce başına hiç böyle bir şey gelmemiştii.”

“Sabırlı mı olayım? Yumurtadan çıkmak; bu da başına bir defa geldi. Bunu kaç defa tekrarlamalı? Onun içgüdüleri olmalı. Boynunu buracağım bu pis hayvanın. Küçük bir ısırık ona bunu yaparsa büyüklerle nasıl dövüşecek?”

“Yaralandığında böyle yapman normal değil mi?”

İşte yine insanlaştırıyordum; Thea başını salladı. Vahşi tabiatın böyle olmaması gerektiğine inanıyordu.

Kartalı götürüp su tankının üzerine koydum ve Thea da yavaş yavaş onu sakinleştirmeme izin verdi. “Bu kuşla şimdiden mucizeler yarattın,” dedim ona. “Bunun bir fiyaskoyla sonuçlanmasına gönlün razı gelmez. Başaracağız, bundan eminim. Neticede görüldüğü kadar kötü değil. Henüz çok genç bir kuş o.”

Nihayet, öğleden sonra Thea’nın öfkesi geçti ve ilk defa olarak *zócalo*’daki Hilario’nun barına gidip bir şeyler içmemizi önerdi. Thea, Caligula’ya öfkeli olduğu sürece onunla birlikte benim de biraz cezalandırıldığımı hissediyordum.

Ama pazar günü öğleden sonrayı *zócalo*’da geçirmek üzere hazırlanmak için odaya gittiğimizde Thea özellikle sevecendi. Giysilerini çıkardı. Üstüne giydikleri kaba saba, iç çamaşırı ipekliydi. Soyunup tamamen çıplak kaldığında sigara içerken bana farklı bir şekilde baktı; bense çizmelerimi çıkarmış, çıplak ayaklarım ısı yayan fayansların üzerinde, gömleksiz oturuyordum. Yaklaşıp başımı göğsüne yasladım. Fakat biliyordum ki aşta bile amaçlarımız tam olarak aynı değildi. O, aşkın sizi hazırladığı ve özgür kıldığı bir eylemi düşünüyordu. Bu da Caligula’yla ilgili bir şeydi. Caligula’nın onun için anlamı buydu. Fakat kartalın şimdi kendisine sunulan eti ava tercih ettiğinden kuşkulandığı için, belki benim aşktan bir sonraki zorunlu aşamaya geçip geçemeyeceğimi de düşünüyordu.

Yataktan kalkıp giyindik. Dantelli bluzuyla Thea’nın ne kadar tatlı bir havası vardı. Uzun saçları sırtına dökülüyordu. Koluma girdi, sivri taşlarla dolu yolda desteğe ihtiyacı olduğundan değil, bana yakın olmak için; meyve ağaçlarının gölgesi altında St. Joe’da salıncakta sallanan genç kızın aklımda kalan imgesine çok fazla benziyordu.

Fencheller Acatla’daki bu eve uzun zamandan beri sahip olduklarından Thea şehirde tanınıyordu. Ama Hilario’nun barında kü-

çük bir masaya oturduk, Thea kimsenin gelip yanımıza oturmasını istemiyordu. Yine de insanlar onu selamlamaya, kız kardeşinin, yengesinin, amcasının, Smitty'nin nasıl olduğu sormaya ve elbette bana şöyle bir göz atmaya geliyorlardı. Bunlardan çoğu geri dönmedi. Thea koluma asılmaya devam ediyordu.

Benim Şikagolu gözlerime bu insanlar genellikle tuhaf görünüyordu. Zaman zaman Thea bana onların kim ya da neci olduklarını açıklıyor, fakat onu anlamıyordum. Anladığım kadarıyla kel kafalı, yaşlı Alman bir zamanlar dansçıymış; onun ötesindeki kuyumcu, yanındaki sarışın, karısı, Kansas Cityliymiş; şuradaki ellilik kadın ressamış, beraberindeki adam bir tür kovboy ya da Renolu kovboymuş; yaklaşımakta olan zengin nonoş, bir zamanlar güzellik kraliçesi bir travestiymiş. Bilgiç bilgiç konuşan bir kadın daha vardı ve bana karşı çok haşın bakıyor gibime geldi; Smitty'nin yerini aldığım için diye düşündüm ilkin. Adı Nettie Kilgore'du ve çok geçmeden hiç de kötü niyetli biri olmadığı ortaya çıktı, yalnız biraz sabırsız görünüyordu, biraz da içkiciydi. Smitty, Thea'nın zerrece umurunda değildi. Daha önce yığınla tuhaf insan tanımıştım, fakat hiçbirini bunu bir hayat tarzı haline getirmemişti. Bu şehrin yabancılar kolonisi Greenwich Village veya Montparnasse'ı ya da eş değeri bir düzine ülkeyi temsil ediyordu. Polonyalı bir sürgün vardı, sakallı bir Avusturyalı vardı, Nettie Kilgore vardı; New Yorklu iki yazar vardı, birinin adı Wiley Moulton'du, diğeri yalnızca Iggy diye çağrılan arkadaş; ayrıca babası taksicilik yapan ve at kiralayan Talavera adında bir Meksikalı vardı. Iggy'nin yanında oturan adamın Iggy'nin ilk karısının kocası olduğu anlaşıldı. Adamın adı Jepson'dı ve bir Afrika kâşifinin torunuydu. Bütün bu şeyler benim için yeniydi, Thea'yla ben, yataktan daha yeni çıkmış, yan yana otururken bu insan resmigeçidi devam edip gitti. Tuhaf bir eğlenceydi, ancak beni fazla ilgilendirmiyordu. Hilario'nun bir kafeste tuttuğu kinkajuyu,⁵ şu iri gözlü küçük hayvanı, patates cipsiyle beslediğimde ne kadar eğleniyorsam ancak o kadar eğlenebiliyordum.

İnsanların beni kartalın efendisi olarak görmeleri gururumu okşuyordu. "Hayır, onun gerçek efendisi Thea," dedimse de bu bü-

5 Rakungiller familyasından bir yağmur ormanı memelisi; bal ayısı olarak da bilinir.

yüklükte bir kuşla ancak bir erkeğin baş edebileceğinden gayet emin görünüyorlardı. Thea'nın kuşlarla baş etme konusunda ne kadar iyi olduğuna tanıklık eden yakışıklı, esmer, güçlü, genç Talavera dışında hepsi. Onun konuşmaya katkılarından pek hoşlanmıyordum, yine de kabul etmeliyim ki bu gürhunun geri kalanından farklı klasta biri gibi görünüyordu. Bu insanların tuhaflıkları gözüme batmaya devam ediyordu. Talavera'nın yanında oturan adamın başının ortasında kemikten bir ibik var gibi görünüyordu ve elinin tersi bir başka adamın ayağını üstü gibiydi... beyaz, kalın ve ölü görünüşlü. Sonra Netty Kilgore. Sonra kırmızı gözlü Iggy. Sonra içimden Tedariksiz Ethelred⁶ adını taktığım bir adam –Lausch Nene ve Komiser Einhorn gibi bazen insanlara isim takıyordum–. Sonra tekinsiz öykü yazarı Wiley Moulton. Koca göbekli ve uzun saçlı bir adam; koyu renkli gözkapaklarıyla yüzü ince sayılırdı; dişeri küçüktü ve tütünden sararmıştı; parmaklarının hepsi son boğumlarından geriye bükülmüş gibiydi.

Bu insanlardan bazıları kendilerini ispatlamak uğruna aşılmaz dağ silsilesinin hiç değilse bir kısmını tırmanmak için büyük gayret sarf ediyorlardı.

“Yani bu canavarları kuşunuzla mı yakalayacaksınız?” dedi Moulton.

“Evet,” dedi Thea sakince. İnsanlarla iyi geçinmek uğruna planlarında ya da görüşlerinde en ufak bir değişiklik yapmamak ya da yalpalamamak Thea'nın takdire şayan bir özelliği idi. “Şaklabanlık etmeyi sevmem,” derdi hep.

“Bunu çoktan yaptı bile,” dedim.

Arada sırada, tam aşağımızda bulunan *zócalo*'daki orkestranın gümbürtüsü bize kadar geliyor, hava kulakları tırmalayan bir marşla titreşiyordu. Neredeyse alacakaranlıktı. Gençler geziniyordu, lakin çabuk adımlarla, öyle ki aynı anda hem flört ediyor hem de umutsuzca kaçıyorlar sanırdınız. Kestane fişekleri ortalığı aydınlatıyordu. Kör bir kemancı turistlere serenat yapmak için ayaklarını sürüyerek bir tür ölüm dansı yaparken keman çalıyor ve inliyordu. Derken katedralin çanları çalınmaya başladı; kabuk bağ-

6 Wessex kralı (968-1016). Saltanatından sonra İngiltere Vikingler'in egemenliği altına girmiştir.

lamış bir hüzünle derinlerden gelen bir ses. Bu gürültüler üzerine konuşmakta olan insanlar bir süre sustular; biralarını içtiler veya Meksika usulü başparmaklarından tuz yalayarak ve limon dilimlerini ısırarak tekilalarını yudumladılar.

Thea, Moulton'dan makalelerine yardım etmesini istiyordu; tekrar kendi sesinizi duyacağınız kadar ortalık sessizleştğinde bunu dile getirdi.

"Artık bu tür şeylerle ilgilenmiyorum," dedi Moulton. "Sadece Nicolaides'e çalışarak daha çok kazanıyorum." Nicolaides, Moulton'un yazı yazdığı ucuz derginin editörüydü. "Geçen ay Troçki ile bir röportaj yapma teklifi aldım, ama reddettim, çünkü Nicolaides için yazmayı tercih ediyorum. Bundan başka hikâyelerin bölümlerini zamanında teslim etmek bütün enerjimi alıp götürüyor."

Moulton'un dağarcığında her türden kelimenin olduğu ve gerçekte dilinin her tarafa döneceği izlenimini edindim. Her tarafa! Sadece konuşmanın gidişatının kendine bu şansı vermesini bekliyordu.

"Fakat bir zamanlar dergilere makale yazıyordunuz," dedi Thea, "bize bunu nasıl yapacağımızı gösterebilirsiniz."

"Bundan Bay March'ın bir yazar olmadığı sonucunu çıkarıyorum," dedi Moulton.

"Hayır, değilim," dedim araya girerek.

Moulton benim mesleğimin ne olabileceğini kestirmeye çalışıyordu. Dünyada girip çıkmadığı iş kalmayan bu insanların –çünkü onların insanlığın büyük bölümünden olduklarını düşünüyordum ki gerçekten öyleydiler– önünde bile söyleyecek bir mesleğim olmadığını bildiğini varsayıyordum. Bana kibarca gülümsedi. Göz kenarlarındaki derin kırışıklarla eski mahallemizdeki şişman bir hatuna fena halde benziyordu.

"Ben yapamayacak olsam da gerekirse Iggy yardım edebilir."

Moulton'la Iggy arkadaşlardı, fakat orada bulunan herkes bu tavsiyeyi bir şaka kabul etti, çünkü Iggy *Doc Savage* ve *Jungle Thrillers*'da yayımlanan korku hikâyeleri yazmakta uzmanlaşmıştı. Başka bir şey yazamazdı.

Ben bu Iggy Blaikie'yi sevdim. Gerçek adı Gurewitch'ti, fakat bu ad kendi yarattığı kibirli Anglosakson kahramanların adları kadar

fiyakalı değildi. Bu yüzden Gurevitch terk edildi, Blaikie'yi başlangıçta pek kullanan olmadı, o da kısaca Iggy oldu çıktı. Bilardo salonlarında sürten adamların havası vardı onda. Nigel yediği yumruklardan sersemlemiş vaziyette ayakta sallanırken ringde onun köşesinde kovayla bekleyen çocuğu anımsatıyordu. Spor bir kazak ve Çin dükkânından satın alınmış *alpargata* giyiyordu; zayıftı, ama kan çanağına dönmüş yeşil gözleri, bir kurbağanınki gibi kocaman ağzı, buruş buruş bir boynu, kirli, yarım yamalak tıraşlı, kırmızı kocaman bir yüzü vardı; sesi boğuk, konuşması kısmen tutarlıydı. Onun masum biri olduğunu bilecek kadar bu tür insanları değerlendirmekte tecrübe sahibi kimselerden değilseniz onu bir uyuşturucu satıcısı, bir hurdacı ya da sıradan bir serseri sanabilirsiniz. Yanıltıcı görünüşün canlı bir örneği idi.

Genç Talavera'ya gelince, onun hakkında ne düşüneceğimi bilmiyordum. Dikkatle beni incelediği açıktı ve güneş yanığı tenim, berber yüzü görmemiş saçlarımla dışarıdan nasıl göründüğümü anlamamı sağladı. Kendimi oldukça gülünç hissediyordum, fakat kabul etmeliyim ki neticede ben de onu inceliyordum. Yabancı ziyaretçilere, özellikle de kadınlara bağlanan yerli gençlerden kuşkulanan kadar tecrübeli değildim. Floransa'da Café Gilli'nin önündeki insanlar gibi ya da Hollandalı veya Danimarkalı kızları kapmak için Capri'de finikülerin başında bekleyen dar pantolonlu delikanlılar gibi soylu isimler taşıyan züğürt karakterler böyleydi. Eğer bu kadar tecrübeli olsaydım yine de Talavera hakkında doğru bir fikir oluşturmamayıp idirdim. Karmaşık bir tipti. Çok yakışıklıydı, film yıldızı Ramon Novarro'ya benziyordu; hem yumuşak başlı hem gururlu bir havası vardı ve mesleğinin maden mühendisliği olduğu söyleniyordu; ama hiç mühendislik yapmamıştı, çalışmaya ihtiyacı yoktu, babası çok zengindi ve Talavera bir sporcuydu.

Thea'ya, "Bu delikanlının benden pek hoşlandığını düşünmüyorum," dedim.

"Ee, ne olmuş?" diye kayıtsızca cevap verdi Thea. "Biz sadece babasından at kiralıyoruz."

Caligula için ilkin bir katırı denedik, fakat kartalın başında kapüşonuyla semere sıkı sıkıya bağlanmış olmasına rağmen katır korkudan kamburunu çıkardı, başındaki kıllar diken diken oldu.

Atları denediğimizde onlar da kuştan ürktü. Thea, Caligula'yı bana uzattığında eyerde kalmayı başaramadım. Thea da benden daha başarılı olamadı. Sonunda Talavera'nın babası Zapatist ayaklanmayı yaşamış ve gerilla savaşında yaralanmış yaşlı bir at getirdi. Bu benekli hayvan için en uygunu üstüne bir *picadorun* binip boy-nuzlansın diye onu arenaya götürmesiydi. Ama kartal için birebirdi. Bu kuşu sırtında taşımaya razı olmasında bence her şeyden çok hüznü vardı. İhtiyar Bizcocho'yu, atın adı buydu, en fazla hızlı bir rahvan yürüyüşe zorlayabilirdiniz, zaman zaman hızını kısa süreliğine azıcık artırmak mümkün olsa da.

Alıştırmak için onu ilkin şehir dışında düz bir yere götürdük. Mezarlığın ötesinde, oraya buraya serpilmiş kemikler ve beyaz mezar duvarları boyunca boy atmış çiçeklerin keskin kokuları arasında önde ben kolumda kartalla rahvan yürüyen benekli atın üzerinde, ardımda bir başka atın üzerinde Thea, sonra da bir eşeğin üstünde beyaz gecelik kıyafetiyle ve neredeyse yere değecek esmer ayağıyla Jacinto. Bazen bir cenaze alayını, çoğu kez çocuk, geçiyorduk; çocuğun babası başının üstünde küçük bir tabutla yoldan sapıyor –ve tabii onunla birlikte müzisyenler dahil bütün yürüyüş alayı da– ve sütlü kahveye benzeyen hüznü ve düşmanca gözlerle, üst dudağını örten seyrek bıyığıyla kartalın geçişini izliyordu. Her zaman aynı fısıltı duyuluyordu: “*Mira, mira, mira – el águila, el águila!*” Sonra beyaz taşları ve kavurucu güneşin altında pul pul dökülen beyaz duvarları, sivri uçlu demir parmaklıkları, ölülerin kemiklerini, tabutun gerisinden sarkan kutsal kumaşı ve yüksek ateş kurbanı çocuğu arkamızda bırakıyorduk.

Geri dönüp baktığımızda şehrin bir kısmının pitoresk bir deliğe gömülmüş gibi görüldüğü bir yaylaya kadar çıkıyor, orada Caligula'yı hareket halindeyken havalanmaya alıştırmaya çalışıyorduk. Kartal bunu öğrendiğinde Thea'nın ona duyduğu güven tamamen geri geldi. Aslında bu işi gayet güzel yaptık. Kuş kolumun üzerinde, ihtiyar Bizcocho'yu biraz daha hızlı yürümeye zorlarken kartal eldivenli kolumu pençeleriyle sıkıyordu. Kapüşonu başından alıyor, kayışı çözüyordum –bunu yaparken dizginleri elimden bırakıp dizlerimle sıkıştırmak zorunda kalıyordum – Caligula göğsünü ileri çıkarıyor ve koca kanatlarını çırparak havalanıyordu.

Birkaç gün içinde Bizcocho hazırlanmıştı ve bir sabah dev kertenkele avlamak üzere büyük bir heyecanla yola çıktık. Jacinto kertenkeleleri gizlendikleri yerlerden dışarı çıkarmak için bizimle geldi ve dağın yamacında tropikal bitkilerin bulunduğu kuşağa kadar tırmandık. Burada bunaltıcı bir sıcak vardı; ısı, asit yağmurlarının yediği, mağara gibi oyuklar açıp Kamboçya mimarisine özgü şekillere soktuğu yumuşak kayalarda birikiyordu. Kertenkeleler boyunlarının altından sarkan kolyeleri ya da yelkenleriyle –şu tarih öncesi zarlarıyla– gerçekten devasaydılar. Hava-yı sürüngelelerin kokusu doldurmuştu; sanki sürüngeleler çağında yeşilliğin ve mor gardenyaların zehirli kokuları arasında yaşıyorduk. Biz beklerken ihtiyatı elden bırakmayan çocuk uzun bir sılıkla yaprakların altını dürtmeye gitti, çünkü iguanalar vahşiydi. Derken üstümüzde çıkıntı yapan düz bir kayanın üstünde bize bakmakta olan bir iguana gördüm, fakat ben onu işaret ederken bir kraliçenin kafası gibi süslü kafası hızla kayboldu. Bu hayvanlar ömrümde gördüğüm en hızlı ve en gözü pek şeylerdi; gövdelelerini balık gibi şöyle bir titreterek her yere, her yüksekliğe sıçrayabilirlerdi. Balıklar gibi güçlü kasları vardı ve uçuşları müthiş güzeldi. Nasıl oluyor da yere konduklarında cıva topakları gibi binlerce parçaya ayrılmıyorlar diye hayret ediyordum; yere indiklerinde saniye yitirmeden koşmaya devam ediyorlardı. Yaban domuzundan daha hızlıydılar.

Thea için endişeleniyordum. Ne durumda olduğunu biliyordum. Bulduğumuz yamaç çok sarptı, manevra yapacak yer yoktu; Thea atını olduğu yerde tam bir tur döndürüyor, sonra mahmuzluyordu. Kartalın yükü bendeydi ve benekli, yaşlı Zapatista cesaret yoksunu olmasa ve risk almayı bilse de hızlı dönüşler yapamıyordu. Bu yüzden çoğu zaman görmekten ziyade işitiyordum.

“Thea,” diye bağıryordum, “Tanrı aşkına yapma bunu!”

Fakat Thea bana pozisyon almam için işaret ederken bir yandan da bağırarak Jacinto’ya bir şeyler söylüyordu. Kertenkelelerin gizlenecek bir yer bulamayacakları taşlık bir yamaca sürülmesini istiyordu. Iguanalar uçarcasına kaçışırken bazen gümüşü, bazen boz, gri ve bronz yeşili görünüyordu. Sonunda Thea bana hayvanın başındaki kapüşonu çıkarmamı ve kayışını çözmemi işaret

etti. Ben öne doğru eğilince Bizcocho kayışatların üzerinden aşağı doğru hamle etti, Caligula kolumun üzerindeki pençelerini sıktı; kapüşonunu başından çıkarıp serbest bırakmamla havalanması bir oldu, dağın yamacı boyunca göğün maviliklerine doğru olanca hızıyla yükseldi. Avını gözetlemek için kademeli olarak çıkabileceği en yüksek seviyeye çıktı.

Thea sırtığı çocuğun elinden kapmak için atından yere atladı. Jacinto sadece sırtığı sık bitki örtüsünün arasında sallıyor, kan kırmızı muhteşem çiçekleri eğrelti otlarının arasına deviriyor ve “*Ya viene!*”⁷ diye bağıırıyordu. Bir iguana taşların arasına kaçtı. Caligula onu gördü ve dalışa geçti. Gökyüzünden yıldırım gibi inen, zırhı andıran kapkara tüylerle bezenmiş bir tehdit. Aşağıda iguana sıçradı, yere kondu, koştu, şaşırtmaca verdi, üzerine doğru eğilen Caligula’ya karşı iki büküm oldu, pençelerinin arasında sıyrıldı, onu takip eden gölgenin karnına saldırdı, yeniden kaçtı. Tetikte iki öfkeli yüz gördüm ve Caligula pençesini üzerine koyarken canavar tuhaf bir yılan öfkesiyle köşeli çenesini açtı ve kartalı boynundan ısırıldı. Bu manzara karşısında Jacinto çığlığı bastı, Thea’nın çığlığıysa tek kelimeyle kulak tırmalayıcıydı. Caligula onu şiddetle silkeledi, fakat sadece kendini kurtarmak için. Iguana yere düştü ve hemen kaçtı; ardı sıra bıraktığı kan izleri güneşte parılıyordu. Thea, “Saldır! Yakala onu! Kaçıyor!” diye haykırıyordu. Lakin kartal yamaç aşağı iguanayı takip etmedi; yere kondu, kanatlarını çırparak olduğu yerde kaldı. Ancak kaçmakta olan kertenkelenin gürültüsü duyulmaz olunca kanatlarını çırpmayı bıraktı. Uçup bana gelmedi.

Thea kuşa bağırdı: “Pis ödle! Korkak karga!” Yerden bir taş alıp ona fırlattı. İyi bir nişancı değildi; taş başının üzerinden geçip giderken Caligula sadece başını kaldırıp baktı.

“Kes şunu, Thea! Tanrı aşkına kes şunu! Gözlerini oyacak senin!”

“Hele bir denesin, onu çıplak ellerimle öldürürüm. Hele bir yanıma gelsin!” Öfkeden çılgına dönmüştü, gözlerinde mantığın zerrisi yoktu. Onu böyle görünce kolumun kanadımın kırıldığını hissettim. Bir başka taş daha atmasını engellemeye çalıştım, ama başaramayınca çiftiyi almaya koştum; hem gerektiğinde kullanmak

için hem Thea'nın eline geçmesin diye. Thea yine ıskaladı, fakat taş bu defa daha yakına düşünce Caligula havalandı. Kanat çırp-tığını görünce, "Elveda kuş!" diye düşündüm. Eh, artık soluğu ya Kanada'da alırdı ya da Brezilya'da. Thea gömleğime yapışarak bü-yük bir acı ve gözyaşları içinde bağırdı; "Onunla boşuna zaman harcadık, Augie. Ah, Augie. O değersiz. O korkak bir tavuk!"

"Belki bu şey onun canını yaktı."

"Hayır, küçük kertenkeleyle de aynı şey olmuştu. Korktu."

"Çekip gitti işte. Kirişi kırdı."

"Nereye?" Başını kaldırıp etrafa bakındı, ama gözündeki yaşlar nedeniyle sanırım iyi göremiyordu. Öte yandan ben de gökyüzün-deki siyah noktalardan hangisi Caligula'ydı, artık emin değildim.

"Umarım cehenneme kadar uçar!" dedi Thea öfkeden titreyerek. Yüzü alev alev yanıyordu. Acımasız ve korkunç bir ölüm makine-si gibi görünen ve dışarıdan bakınca büyük bir şef sanılmasına rağ-men altında bambaşka bir ruh yatan Caligula'nın foyasının ortaya çıkması yüzünden. "Yaralanmış olsaydı böyle uçabilir miydi?"

"Fakat sen ona taş attın," dedim. Bir kere daha kendimi sorumlu hissettim, çünkü benim kolumun üzerinde eğitmiştik onu.

Fakat böyle vahşi yaradılışlı bir hayvandan böyle bir şey bekle-nemezdi, ona biraz insanlık karışmış olmalıydı; Odysseus'la adam-larını kucaklayan ve Circe'nin sarayında omuzlarında ağlayan hay-vanlar gibi.

Kederler içinde eve döndüğümüzde atları Jacinto ile Talavera'ya geri gönderdik. Thea'nın ahırdan eve kadar yürümeye mecali yok-tu ve ben onu yalnız bırakmak istemiyordum. Bahçe avlusuna gir-diğimizde kucağında bebeğiyle mutfığa kaçan aşçının çığlıkları-nı duyduk, çünkü Caligula barakanın çatısı üstünde ileri geri do-laşıp duruyordu.

"Senin kartal geri dönmüş," dedim Thea'ya. "Onu ne yapacaksın?"

"Umurumda değil," dedi Thea. "Hiçbir şey yapmak istemiyor-um. Sadece eti için döndü, çünkü avlanamayacak kadar korkak."

"Aynı fikirde değilim. Geri döndü, çünkü kendini hatalı hisset-miyor. Sadece, yakaladığı hayvanların kendisiyle dövüşmesine alış-kın değil, hepsi bu."

"Ne istiyorsan onu yap, istersen yesinler diye onu kedilere ver."

Sobanın yanındaki sepetten biraz et aldım ve verandaya çıkıp kartalı çağırdım; hayvan gelip koluma tünedi, kapüşonu başına geçirdim, kayışı ayağına bağladım, sonra onu su tankının üzerine, karanlık, serin yerine koydum.

Aradan bir hafta kadar geçti, bu süre zarfında onun tek gardiyanı bendim. Thea başka şeylerle ilgileniyordu. Kendisine bir karanlık oda kurmuş, yolculuk sırasında çektiği resimleri tabediyordu. Kartal benim bakımına bırakılmıştı; büyük bir filikada tek başına kürek çeken biri gibi verandada onu tek başıma çalıştırıyor, tek başıma eğitiyordum. Şunu da ilave etmeliydim ki o sırada bağırsak rahatsızlığı çekiyordum; dizanteriye yakalanmışım ve Caligula'yı normal olarak göreceğimden daha çok görüyordum. Doktor Carbosome yazmış, tekiladan ve musluk suyundan uzak durmamı söylemişti. Galiba alışık olmayanları fena çarpan şu is kokulu tekilayı biraz fazla kaçıırıyordum.

Fakat soylu amaçlardan ansızın vazgeçmek zorunda kalmak, kim olursa olsun herkesi yaralar. Thea laboratuvarına kapandığında ev çok sıkıcı oluyordu. Sıkıcı kelimesi hayal kırıklığının ve öfkenin egemen olduğu bir yerde kullanılması gereken kelime olmaya bilir. Ayrıca kimse Caligula'nın yüzüne bakmazken ben yatağım da kalamazdım; böyle bir şeyin insanlığa sığmayacağı bir yana, aç kaldığında hayvan tehlikeli olabilirdi.

Şöminenin yanında, ateş yakmakta kullanılmak üzere istiflenmiş kâğıt yığınının altında küçük karakterlerle yazılmış, kapaksız, kalın bir kitap buldum. İçinde Tomasso Campanella'nın *Güneş Ülkesi* adlı eseri, Thomas More'un *Ütopya'sı*, Machiavelli'ni *Söylevler'i* ve *Prens'i*, ayrıca Saint Simon'dan, Auguste Comte'dan, Marx ve Engels'ten uzun alıntılar vardı. Bu metinleri bir araya getiren pratik zekâlı kişinin adını hatırlamıyorum, lakin fevkalade güzel bir fikirdi bu. İki gün aralıksız yağmur yağdı, yaş odunlar ocakta güçbela yanarken, harlı bir alev elde etmek için ocağa zaman zaman bir kucak reçineli Montezuma çamı atarak bu metinlere gömülüyordum. Hava Caligula'yı uçuramayacağım kadar rutubetliydi. Tuvalette klozetin önünde ayakta durarak ve kapüşonunu çıkarmadan besliyordum onu; bir an önce kitabıma geri dönmek için etleri gagasına tikiyordum. Okuduklarımdan öyle büyülen-

miştım ki nasıl bir pozisyonda oturduğumu unutuyor, varsayımların ve çıkarımların gözü pekliğinden serseme dönmüş vaziyette koltuğumdan kalktığımda tutulmuş bacağım yüzünden bir süre topallıyordum. Thea'yla bunu konuşmak istiyordum, fakat onun kafasında bambaşka şeyler vardı.

“Bu kitap kimin?” diye sordum.

“Bilmiyorum, birisi bırakmış işte.”

“Çok güzel bir kitap.”

Kendimi oyalayacak bir şey bulmuş olmamdan memnundu, ama bunun ne olduğu umurunda değildi. Elini bir yanağıma koydu ve diğerini öptü; bununla hadi sen kendi işine dön, demiş oluyordu. Uyuşan bacaklarımı açmak için birkaç adım atmak üzere yağmurlu bahçeye çıktım. Duvardan yaşlı da Fiori'nin çardakta burnunu karıştırdığını gördüm.

Sugeçirmez pançomu almaya içeri girdim, zira arkadaş diye beriyordum. Thea benden gidip fotoğraf kâğıdı satın almamı istemişti, bu bana dışarı çıkma fırsatı veriyordu. Hafif bir yağmur altında geniş, taraçalı, taşlık yamacı inerken kırmızı çamurla dolu bir çukurun içinde yatan uzun ayaklı, çok kıllı bir domuz gördüm; başının üstünde duran bir tavuk bit gagalıyordu. Hilario'nun barındaki gramofonda çalınan plağın sesi hoparlörden sokağa yayılıyordu;

Tres cosas hay en la vida

*Salud dinero y amor*⁸

ve ardından Claudia Muzio ya da Amelita Galli-Curci'nin söylediği “Jewels of the Madonna” operasından yumuşak ve yavaş bir hava. Bu plağı bir zamanlar Eleanor Klein doldurmuştu. Bu şarkıyı duymak moralimi yerle bir edecek kadar olmasa da beni hüzünlendirdi.

Kötü havalarda giydiğim koruyucu kıyafetimle renkli yün giysileri sırlıslıkla vaziyette, kesilmiş uzuvlarının büzüşmüş uçlarını gösteren dilencilerin bulunduğu katedralin önünden geçtim. Dilencilere biraz bozuk ara verdim; neticede paranın asıl sahibi Smitty'ydi; bundan başkaları da yararlanmalıdır diyordum kendi kendime.

Hilario'nun ikinci katındaki çiçekli verandadan biri dikkatimi çekmek için Carta Blanca birasının teneke arma levhasına vurarak

8 (İsp.) Üç şey var hayatta/Sağlık, para ve aşk.

bana seslendi. Wiley Moulton'dı; "Yukarı gelsene," dedi. Memnuniyetle isteğini yerine getirdim.

Iggy'den başka masada ilk bakışta bana karı koca gibi görünen iki kişi daha vardı. Adam ellisine merdiven dayamıştı, fakat gençmiş gibi hareket ediyordu; kupkuru, ince, uzun bir adam. Fakat ben ilkin kıza baktım; bana sadece Stella adıyla tanıtılan kıza. Onu gördüğüme memnun olmuştum. Kız güzellik bakımından orada bulunan her şeyin, adam, hayvan, bitki, çok üstündeydi. Zekâ okunan yüz hatları hafif çıkıntılıydı ve gözleri, sanırım söylemem gerekiyor, biraz baygın bakıyordu. Onu görmekten memnun olmam çok doğaldı; denir ki devrimciler gelip geçenlerin sıradan biri mi aristokrat mı olduğunu anlamak için ellerine bakarlarımı, âşık olduğunuzda da bu türden kimlik tanımlamaları yaparsınız. Stella, Oliver denen bu adamın sevgilisiydi. Adam boş yere rahat havalarda bakıyordu bana, aslında kuşkulanıyordu; bu da insanların gerçekte pek de mantıklı olmadığını kanıtlıyordu; çünkü yaptığı her şeyi herkesin kendine gıpta etmesi için yapıyordu.

Moulton çok geçmeden benim başımın bağlı olduğunu açıkladı. "Merhaba, Bolingbroke,"⁹ dedi.

"Kim bu, ben miyim?"

"Elbette sizsiniz. Büyük, önemli birine benzemiyorsunuz ve ünlü bir isim almayı da bekliyor olamazsınız. Sizi görür görmez kendi kendime dedim ki işte Bolingbroke olmasa bile olması gereken adam. Rahatsız olmadınız, değil mi?"

"Bolingbroke olmaktan kim rahatsızlık duyabilir ki?"

Her biri, kendi karakterlerine göre, eğlenerek, muziplikle veya sempatiyle bakıyordu.

"Bu Bay March. Bolingbroke, ön adınız nedir?"

"Augie."

"Thea nasıl?"

"İyi."

"Sizi pek ortalarda görmedik. Şu kartal sizi çok meşgul ediyor olmalı."

"Evet, öyle, çok meşgulüz."

9 İngiltere Kralı IV. Henry (1367-1413). Bolingbroke adlı şatoda doğduğu için Henry Bolingbroke adıyla da anılırdı.

“Steysin arabayla geldiğinizde, kuşu çıkardığınızı görünce size büyük hayranlık duydum. Ben burada oturuyordum, her şeyi gördüm. Fakat anladığım kadarıyla hayvan çuvallamış.”

“Kim söyledi bunu?”

“Kartalın bir fiyasko olduğu herkesin ağzında.”

“Şu küçük piç kurusu Jacinto!”

“Bu doğru mu, Bolingbroke... bu güçlü kuş ödle mi? Tabansızın teki mi?”

“Ama bu çok saçma!” dedim, “Bir kartal nasıl olur da bir başka kartaldan farklı olur? Üç aşağı beş yukarı hepsi birdir. Kartal kartaldır; kurt, kurt; yarasa da yarasa.”

“Haklısınız, Boling. İnsan türünde de hepimiz birbirimize benziyoruz. Yine de farklılıklar ilginçtir. Sahi, sizin kartalınızın neyi var?”

“Bu tür av için henüz yeterince yetişmiş değil. Ama yakındır. Thea harika bir eğitici.”

“Bunu inkâr edemem. Fakat sizin kartal çekingen bir kartal ise onu eğitmek bir süre önce gerçekten bu kertenkeleleri avlamış olan kartal gibi güçlü, öfkeli ve yırtıcı bir kartalı eğitmekten çok daha kolay olmalıdır.”

“Caligula bir Amerikan kartalı, kel kartal, kartalların en güçlü ve en vahşi türü.”

Büyük bir projeyi başarıyla tamamladığınızı görmeyi ne kadar az insanın istediğini, çok önemsiz bir başarı elde edilmesinin, çabalara çok büyük bir bölümünün boşa gitmesinin bazılarını ne kadar rahatlattığını henüz keşfetmemiştim. Bugünlerde okuduğum yazarlar adına da üzülüyordum.

“Oliver bir dergide editör,” dedi Iggy. “Belki sizin kartalla ilgili hikâyeyi o ister.”

“Hangi dergi bu?”

“*Wilmot's Weekly*.”

“Evet, arabaya atlayıp buraya tatil yapmaya geldik,” dedi bu Oliver.

İncecik dudakları, küçük bıyığı ve çıkık elmacık kemikleriyle oldukça aptal, kafaca zayıf birine benziyordu. İçkici ve çok boş bir adam olduğu açıktı. Bu dünyaya dahil olması çok yakın za-

manların işiydi. Moulton ve Iggy onu New York'tan tanıyorlardı ve Moulton'ın bana anlattığı ilk şeylerden biri, daha birkaç yıl önce eğer bu Oliver'ı evinize kabul edecek olursanız giysilerinizden birini çalıp satarak viski alması tehlikesiyle karşı karşıya kaldığınızdı; ondan son aldıkları haberse *delirium tremens* nedeniyle bir akıl hastanesinde yattığı ve şok ensülin tedavisi gördüğüydü. Şimdiyse son derece şık giyinmiş, altında yeni bir spor araba ve kolunda aktris olduğu söylenen bu güzel hatunla buradaydı. Ve gerçekten *Wilmot's Weekly*'nin editörüydü. Bu dergi konusunda, "Biz daha çok politik makalelerle ilgileniyoruz," dedi.

"Dur bir dakika, Johnny, sizin derginizde yazılıp çizilen her şeyin çok ciddi olduğuna, sadece entelektüel şeyler bastığınıza beni dünyada inandıramazsın. Hiçbir zaman böyle olmadı."

"Farklı sahiplerle her şey farklı olur, biliyorsun," dedi Olivier ve konuyu öyle bir değiştirdi ki çok geçmeden konuşmanın nereye gideceği kestirilemez oldu. "Geçen hafta otobiyografimi yazdım. Buraya gelmek için yola çıkmadan hemen önce. Bir haftamı aldı bunu yazmak. Bir gün çocukluğum için, bir gün gençliğim için ve beş gün de geri kalanlar için. Günde on bin kelime. Gelecek ay yayımlayacağız." Kendinden söz ederken öyle bir özgüven duyuyordu ki o an için sağlıklı, iyi, hatta parlak görünüyordu. Konu kendisinden uzaklaştığında kötüleşiyor ve çok zayıf görünüyordu.

Stella, "Carlos Quinto'da kalıyoruz. Bir şeyler içmeye bize gel-senize," dedi.

"Sahi, neden gitmiyoruz ki," dedi Oliver. "Otelin avantajlarından yararlanmalıyız. Bize çok paraya patlasa da en azından bahçede oturabiliriz."

Çok geçmeden kalktım, çünkü Moulton'ın kartalla ilgili alayları cidden sinirime dokunuyordu. Caligula'nın başarısızlığının bir şekilde beni keyiflendireceğini düşünüyordum, tuhaf ama hiç düşündüğüm gibi olmadı. Kartal daha önce sevişmemizi engelliyordu; ama şimdi başarısız olunca ilişkimize daha da çok zarar verir olmuştu. Ansızın Thea'yla ben yakınlığımızı yitirmiştik; şaşkınlık içindeydim. Duyguların saflığını korumak neden bu kadar zordu? Anlıyorum ki büyük ütopyalar kitabındaki şu yazarlarla garip bir zamanda karşılaşmıştım. Umut ve sanata dayalı bu ütopyalarda in-

san tabiatın payını nasıl ihmal edebilir ya da duygularını aynen koryayabileceğinden emin olabilir?

Eve pes etmeme kararlılığıyla döndüm; Caligula'yı uçuracak ve diğer Amerikan çifti gibi o dev kertenkeleleri yakalayacaktık.

İlkin gevezeliği içi Jacinto'nun kulağını çekmek istiyordum, lakin bulamadım. Thea da evde yoktu. Aşçı bana, "*Están cazando*," dedi.

"Que?"

"*Culebras*,"¹⁰ diye karşılık verdi her zamanki antikiteden kalma kırılğan ve mesafeli sesiyle.

Sözlüğe baktım. Yılan avlamaya gitmişlerdi. Caligula her zamanki gibi heladaydı.

Geceleyin döndüler. Bazıları Jacinto'nun çetesinden bir grup yumurcak onlara eşlik ediyordu; Casa Descuitada'nın girişini aydınlatan lambanın çiy ışığında birbirlerine bağıryorlardı. Bir kutunun içinde Jacinto iki yılan taşıyordu.

"Nerelerdeydiniz Thea?"

"Bu çingıraklı yılanları yakaladık... çok güzeller."

"Kim yakaladı? Bütün bu çocuklar yanınızda değildi, değil mi?"

"Hayır, elbette yanımızda değillerdi. Onları yoldan topladık; Jacinto elindeki kutunun içinde ne olduğunu söyleyince peşimize takıldılar."

"Thea, gidip bu hayvanları yakalamış olman harika bir şey. Muhteşem! Fakat neden beni beklemedin? Bu şeyler çok tehlikeli değiller mi?"

"Ne zaman döneceğini bilmiyordum. Bir kömürcü geldi, çingıraklı yılanlar gördüğünü söyledi, bu yüzden hemen peşlerine düştüm."

Thea yılanları iguanalar için hazırladığımız kafesli sandıklardan birine koydu; bu Thea'nın koleksiyonunun başlangıcıydı. Zamanla veranda bir yılan galerisine dönüştü, öyle ki çocuğu için korkan aşçı ayrılmak istedi.

Elde ettiği başarıyla Thea'nın keyfi yerine gelmiş olduğundan ona kartaldan söz etmenin tam zamanıydı. Beni dinledi, aklının çelinmesine hazırды ve Caligula'nın bir şansı daha hak ettiğini ka-

10 (İsp.) Avlanıyorlar/Ne?/ Yılanlar.

bul etti. Kartal için Thea'ya yalvaracağım dünyada aklıma gelmezdi. Ertesi sabah Jacinto atlar için yeniden Talavera'ya gitti. Villanın kapısında tuzakları hazırladım, kafesleri ve sınığı; Jacinto geri döndüğünde her zamanki gibi harika ve tehlikeli görünen Caligula'yla oradaydık. Thea'nın zaman zaman kartaldan yana kuşkucu bakışlar atması nedeniyle ona kaş çattım. Yola çıktık. Arada bir Caligula'yla konuştum, bir tüyle kafasını okşadım. Ona, "Koca oğlan, bu defa işini yapsan iyi edersin," dedim.

Aynı yere geldik, iguanaların uğrak yerine ve Caligula taşlık yamacı daha iyi görebilsin diye geçen seferkinden daha yükseğe konumlandım. Bekledik. Kuşun pençeleri kolumu çok sıkıyordu; onu devamlı olarak ileri uzattığım kolumun üzerinde tutmak yerine ağırlığının bir kısmını uyluğuma aktarmaya çalıştım. Bizcoco'nun böğürleri gri benekli kaburgalarının üzerine yapışıp sokan parlak renkli korkunç sinekleri kovmak için seğirip duruyordu.

Thea atını aşağıya sürdü, onu bir eğreltiotu perdesinin arasından görüyordum. Ayrıca küçük bir kuleyi andıran beyaz kayalara tırmanan Jacinto bir anlığına görünüp kayboluyordu; çok geçmeden dev kertenkelelerin seğirttiğini, sıçrayıp yere konduktan sonra kaçmaya devam ettiğini anlatan gürültüler işittim, şehvetli çiçeklerin şiddetle titrediğini gördüm.

Ansızın bu avın nasıl bir av olduğunu anladım; ava bir silahla değil bir canlıyla, en zayıf ısıltıdan tutun birinci kadirde yıldızlara kadar bütün zekâların aslında aynı olduğu sonucuna vardığımız için eğittiğimiz bir canlı varlıkla çıkmıştık. Kartala dokunuyor, onu okşuyordum. Sanki her şeyin yolunda gidip gitmediğini görmek istiyormuş gibi Bizcocho başını benden yana döndürdü. Tam o anda Thea, daha önce kararlaştırdığımız gibi başındaki bandanayı çıkarıp sallamaya başladı. Kapüşonun ipini buldum ve kendimi sakınma gereği duymadan atı dörtmala kaldırdım. Bizcocho çok hızlı harekete geçti. Fazlasıyla dik bir yamaç seçmiş olmalıydım, çünkü yaşlı at daha önce hiç koşmadığı kadar hızlı koşuyordu. Olanca gücümle bacaklarımı sıktım ve kapüşonu çıkarırken kayışı da çözdüm. Bir yandan da bağıırıyordum: "Haydi, saldır!" Kartal uçmaya hazırlanıyordu ki ben kendim uçmaya başladım; kayan taşların üzerinde dengesini bulmaya çalışan hayvan ansızın durun-

ca ben başının üzerinden ileriye doğru havalanmıştım. At düşüyordu, tabii ben de. Uçuşa geçerken Caligula'nın ayaklarının kolumu ittiğini hissettim ve yamacın taşları üzerinde kendi kanımı gördüm. Paldır küldür yuvarlanıyordum. Bizcocho'nun delice kişnemesini ve Jacinto'nun çığlığını işittim.

“Yuvarlan, durma yuvarlan!” diye bağıırıyordu Thea. “Augie, sevgilim, yuvarlan! At çifte atıyor! Yaralanmış!”

Fakat Bizcocho'nun çiftelerinden biri tam kafama isabet etti ve kendimden geçtim.

Bazılarımızın doğanın içinde olmak için ödenmesi gereken fiyatı ve şartlarını öğrenmesi uzun zaman alıyor. Bunun ne kadar zaman alacağı toplumsal şekerlerin ne hızla çözüleceğine bağlı. Fakat en sonunda çözüldüğünde ağzınızda kasvetli bir şaşkınlıkla karşılayacağınız farklı bir haber getirerek gözlerinizi yaşlarla dolduran yeni bir tat bulursunuz. Ve bu farklı haber bir şekilde büyük çoğunluğun hayatının üzerine çıkmış olduğunuz ve her an geri düşebileceğiniz haberidir. Her an; belki de hemen.

Bu zavallı Bizcocho benim kafamı kırmıştı, fakat onun da bir ayağı kırılmış ve Thea onu vurmuştu. Bilincimi yitirmiş olduğumdan silah sesini duymamıştım. Thea'yla Jacinto beni sürüye sürüye Thea'nın bindiği atın üstüne çıkarmışlar. Çocuk da ata binip beni bir un çuvalı gibi tutmuştu. Başım kanıyordu ve alt çenemden bir diş kaybetmiştim. Jacinto'nun kollarına pelte gibi yığılmış vaziyette, başım Thea'nın bana işaret vermekte kullandığı, kandan sırlıklam olduğu için artık bir tek damla bile kan ememeyen bandayla sarılı olarak beni doktorun evine kadar götürdüler. Eve yaklaştığımızda büyük bir çabayla biraz doğrulup, "Kartal nerede?" diye sordum.

Bir av kazası Thea'yı asla ağlatamazdı; isterse benimkisi gibi ciddi bir kaza olsun. Gözlerinden tek damla yaş gelmezdi. Caligula'ya

nasıl sövüp saydığını, zayıflıktan sağırlandığımı için ya da kulaklarıma dolan kan veya saç ya da toz toprak yüzünden işitmedimse de gördüm. Kafa derimden bir parçanın kıvrıldığını ya da büzüştüğünü hissediyordum. Thea'nın sıkı sıkıya bacağıma tutan elinin kıpkızıl kana bulandığını bir an için gördüm. Solgun yüzü alev alev yanıyordu. Böylesi anlarda hep başımıza geldiği gibi, fena halde görme yeteneğini yitiren gözlerimle Thea'nın yüzünü şapkasındaki pirinç halkalı deliklerden giren nokta nokta ışıklar altında görüyordum; burun kemerinden dudaklarına doğru bir hararet yayılıyordu.

Kulaklarım açıldı; çocukların, "*Es el amo del águila! El águila!*"¹ diye bağıştıklarını duyuyordum. *El águila!* Gökyüzünde bir yerlerde koca kanatları, tüylü kabarık pantolonu ve yırtıcı gagasıyla çemberler çiziyordu. Gökyüzünün çok, çok yüksek olduğu ve dibinde süründüğüm izlenimine kapıldım. Thea, "Bir dişini kaybettin," dedi. Başımla onayladım. Dişlerim arasındaki gediğin nerede olduğunu biliyordum. Fakat eninde sonunda dişlerinden bazılarını kaybedersin.

Doktorun avlusundan çıkan iki kadın katlanır bir sedyeyle geldi ve beni üstüne yatırdılar. Bayılıp bayılıp ayılıyordum, son derece zayıf düşmüştüm. Fakat verandadan geçerken kendimdeydim ve günün ne kadar güzel olduğunun farkındaydım. Ancak bir sonraki düşüncem Bizcocho'nun benim yüzümden öldüğüydü; zavalı hayvan Zapatist gerillaların karanlık gecelerinden, pusulardan sağ çıkmış, muhtemelen insanların çarmıha gerilmesine ya da karınlarının karınca doldurulmasına tanıklık etmiş, sıkılan kurşunlardan, patlayan bombalardan kurtulmuştu ve onu öldüren ben olmuştum.

Doktor yanımıza geldiğinde yaka cebinde bir çiçek vardı ve gülümsüyordu. Fakat yaradılış olarak karamsar bir adamdı. Oda-sı ilaç ve eter kokuyordu. Günlerce kokusu üstümden gitmeyen bir doz eter verdi bana. Devamlı kusuyordum. Her tarafım sargılar içindeydi; suratım çiziklerin kabuk bağlamasıyla kaskatı kesilmişti. Sadece bulamaç ve hindi çorbası içebiliyordum ve kendi başıma ayağa kalkamıyordum. Başımdaki sargıların içinde sanki bir

1 (İsp.) O, kartalın efendisi! Kartalın!

musluk veya fiskiye varmış gibi bir ıslık sesi duyuyordum. Acı ve bu ıslık ya da akan su sesi yüzünden gülümseyen, mahzun adamın işini iyi yaptığından kuşkulaniyor, katliama, hastalığa ve ölü gömmeye karşı Meksikalıların gösterdiği özensiz yaklaşım nedeniyle kafatasım için endişeleniyordum; fakat sonradan doktorun iyi iş çıkardığı anlaşıldı. Ancak o sıralar acı çekiyordum, moralim bozuktu; gözlerimin altı morarmış, avurtlarım çökmüştü ve bir dişim eksikti. Sargılar içinde kendimi anneme, bazen de Georgie'ye benzetiyordum.

Yaraların iyileşip baş ağrılarım dindikten sonra bile içim içimi yiyordu ve nedenini bilmiyordum. Thea da çok huzursuz olmuştu. Caligula'nın başarısızlığı ve benim zavallı Bizcocho'yu sarp yamaçtan aşağı mahmuzlayacak kadar salak olmam onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Benim yeteneksizliğimin ayak bağı olduğu, onun kadar sabırsız ve cesur birinin, bu işe giriştikten, planladıktan, hayvana boyun eğdirdikten sonra bu olup bitenleri kabullenmesi zordu. Thea, Caligula'yı babasının Indiana'daki arkadaşına, onun Trianon hayvanat bahçesi için gönderdi. Texarkana'daki ihtiyar çöl faresinin bu haberi alınca ne kadar sevineceğini düşündüm. Kafesiyle birlikte bir sandığın içine yerleştirilip kamyonu yüklenmiş kartalı görmeye gittim topallaya topallaya. Başında olgunluk emaresi beyaz tüyler belirmeye başlamış, gözleri ihtişamından hiçbir şey kaybetmemişti, sadece nefes almaya ve parçalamaya yarayan gagası eskisi kadar korkunç görünüyordu.

"Güle güle, Calig," dedim.

"Güle güle, gidişin olsun da gelişin olmasın seni şarlatan," dedi Thea. İkimizin de gözleri dolmuştu, umudumuzun yıkılması ve gülünç beklentilerimiz yüzünden. Eldivenler ve kapüşon unutuluncaya kadar bir köşede durdu.

Thea'nın yanımda oturup bana baktığı iki-üç hafta içinde gidecek daha iyi anlaşıldı ki Thea'nın yüzünde sabırsızlık ifadesi yoksa başka bir ifade de olmuyordu. İyileşmeye başladığımda böyle surat edecekse bana arkadaşlık etmek için etrafımda dolaşmasına gerek olmadığını söyledim. Fedakârlık üzerine tartışmalarımızdan birini yaptık; o beni yalnız bırakmak istemiyordu, bense her ne kadar yılan avına gitmesini istemesem de dışarı çıkması için ısrar ediyordum.

dum. Fakat birisi ona yeşil ve kırmızı çingiraklı yılanlardan söz etmişti; başarısızlığımdan sonra sargılarımı içinde sağır, bir deri bir kemik yatarken bana gösterdiği sabırsızlığa rağmen, yanımda oturup o yılanları yakalamanın hayalini kurarken bunu bana hiç belli etmedi. Anladım ki canı sıkılıyordu ve eyleme ihtiyacı vardı.

İlk günler beni memnun etmek için yaban domuzu ve benzeri hayvanları avladı, fakat daha sonra dağlardan eve çuval bezi bir çanta içinde yılanlar getirmeye başladı. Bunun ona iyi geldiğini gördüğümünden başının etini yemedim. Her geçen gün daha iyi olduğunu çıplak gözlerimle görüyordum. Yalnız ava tek başına gitmesini istemiyor, yanına sadece Jacinto'yu değil, arkadaşlarından birini de alması için onu zorluyordum. Şehirde ava meraklı bir grup insan vardı ve bazen doktor, bazen genç Talavera onunla birlikte gidiyordu.

Artık yalnız olduğumdan villanın içinde, bahçede ve verandada, hasır sepetler içinde kıvranan, dillerini gösteren yılanlarla – bu musibetlere hiç içim ısınmamıştı– dolu verandada, robdöşambr ile ve sargılarımla dolaşıyordum. Bu hayvanlara içimin ısınmayışının nedeni sanırım onlardan duyduğum korkudan ziyade düşmanlıktı. Neticede bir kartalı ehlileştirmiş, iyi kötü vahşi hayvanlarla düşüp kalkmıştım; dolayısıyla biraz cesaretim olduğunu bal gibi iddia edebilirdim. Her zaman cesaret zırhına bürünmek zorunda olmadığım gibi bütün yaratıkları sevmek zorunda da değildim. Yılanların dev iguanayı avladığımız yerdeki gibi bozulmuş mango ya da çürümüş ot kokusuna benzer bir kokusu vardı.

Çok rahatsız olmadığım zamanlarda verandadaki deri koltuklardan birinde oturup ütopya kitabını okuyordum. Hâlâ dizanteri virüsünü taşıyordum ve çoğu defa sabahları bağırsaklarımın burulduğunu hissediyor, derhal helaya, Caligula'nın eski tüneğine koşmak zorunda kalıyordum. Helanın kapısını açık bırakıyordum. Oturduğum yerden bütün şehri seyredebiliyordum; kavuru-cu sıcakların hükmünün kalmadığı sonbaharın bu son günlerinde manzara çok güzeldi. Burada gerçek anlamda mevsimler yoktu; kuzeydeki veya güneydeki daha haşin iklimlerin yansımaları ayları değiştiriyordu. Bu günlerde gökyüzünün kuvvetleri yosun bağlamış kiremitlerin üzerinde dinlenirken gündüzleri gök her daim

maviydi. Mavinin bu güzelliği, havamda olup da okuyabildiğim zamanlarda ütopya kitabının yaptığı gibi büyük ölçüde avutuyordu beni. Diğer zamanlarda evde bir halta yaramadığım duygusuyla kılıksız, suratsız, ayaklarımı sürüye sürüye dolaşıyordum. Avurtlarım çökmüş olduğundan, elmacık kemiklerim daha büyük ve rahatsızlığım nedeniyle açmakta zorlandığım gözlerim biraz uyuklu görünüyordu. Ağzımın iki yanındaki sarı kıllarla bir tür Yerli bıyığı bırakmıştım.

Thea kahvesini yudumluyor, kendime iyi bakmamı söylüyor, delikleri pirinç halkalı *sombrerosunu* kafasına geçiriyor ve atları almaya gidiyordu. Dışarı çıkıp atına binmesini seyrediyordum. Kendinden emin bir oğlan çocuğunun hafifliği ve çevikliğiyle eyere oturuyordu. Artık yanımda kalmasını isteyip istemediğimi sormuyordu, sadece öğleden sonra yürümemi tembihliyordu. Bakarız diyordum.

Milton'la Iggy ziyaretime geldi, Moulton, "Boling, çok perişan görünüyorsun," dedi ve bununla canımı sıkıp keyfimi kaçırdı; yüreğimi daraltan yığınla nahoş düşünce üşüştü aklıma.

Stella da, Oliver'in kız arkadaşı, bahçe duvarının üstünden konuştüğümüzda bana geçmiş olsun diyerek üzüntülerini belirtti. Onun yüzüne de bir hüznün gölgesinin vurduğunu hissettim. O günlerde bir hayli *tequila limonada* içiyordum, Stella'yı bana katılmaya davet ettim. Kabul etmedi. Üzüntülü bir şekilde, "Keşke gelebilseydim," dedi, "Belki yakında bir gün gelirim. Sizinle konuşmak hoşuma giderdi. Fakat biliyorsunuz, Carlos Quinto'dan ayrılmamız gerekiyor." Bilmiyordum, fakat nedenini öğrenmeye kalmadan sıska Oliver bir atinkini andıran ince bilekleri ipek çorap içine sokulup dizbağıyla bağlanmış ayaklarını çiçeklerin üzerinden aşırarak, küçük, kırmızı, somurtuk ağzıyla çıkageldi. Benimle tek kelime etmeden kızı kolundan tutup duvardan uzaklaştırdı.

Derdi neydi bu adamın?

Moulton onun kıskandığını söyledi.

"Stella otelden ayrılacaklarını söylüyor."

"Evet, Oliver şu Japon'un villasını kiraladı. Japon'un Nagasaki'ye dönmesi gerekiyormuş. Oliver otel hizmetçilerinin dediko-

dularıyla Stella'yı bunalttığını söylüyor. Evli olmadıklarını biliyorlarmış çünkü. Benim de böyle bir hatunum olsa o kart tavukların dediklerini umursardım!”

“Fakat neden buraya yerleşiyor? New York'taki ilgilenmesi gereken şu dergi yok mu?

“Dergiyi Meksika'dan idare ediyor,” diye açıkladı Iggy.

Moulton, “Saçmalığın daniskası! Buraya geldi, çünkü başı belada,” dedi.

“Zimmetine para mı geçirdi?” diye sordu şaşırان Iggy.

Moulton açıklamayı uygun bulduğundan daha fazla şey bilen biri havalarındaydı. Pabucumun kenarı. Heybetli, sert göbeği ananas desenli gömleğini geriyordu. Gün ışığındaki görüntüsünden biraz utanıyor gibiydi. Gözkapakları sigara içicilerin parmakları gibi koyu renkliydi ve göz kırpmalı alışkanlığı vardı.

“Jepson diyor ki duyduğuna göre Oliver Carlos'taki yaşlı fahişelerin ağızlarını kapatmak için Stella'nın şerefine villada büyük bir parti verecekmış,” dedi Iggy.

“Herkesin ağızını kapatacak ve başarısıyla insanları etkileyecek. Onun uluslararası bir anaforcudan başka bir şey olmadığını düşünen herkes, yani onu bu dünyada görmüş olan herkes şimdi görececek kim olduğunu. Adama bak! İnsanlar onun bıraktığı yerde bekleyecek, o geri dönüp onları şaşırtacak. Ve o gerçekten de bütün dünyayı dolaştı, ancak onu hiç tanımadı, çünkü hep sarhoştı.” Moulton bunları söylerken, Dış Moğolistan'da bir kulübede kapitone paltolu askerlerin Oliver'ı kendinden geçmiş halde yere serilmiş kusarken seyrettiğini hayal ettim. Moulton kötü, sefil ve acınası şeylerin dünyanın birliğini sağladığını göstermekten hoşlanıyordu. Sadece eğlenmenin bu durumu katlanılır kıldığı varsayılıyordu, bu yüzden o eğlendirme konusunda uzmanlaşmıştı. Bütün bu insanlar, Acatla'daki bütün koloni bunu yapıyordu.

Beni villada ziyaret etmişler, yarım saat sonra Moulton'ın söyleyecek bir şeyi kalmamıştı. Tablada yarım düzine izmarit söndürmüşler ve Moulton müthiş sıkılmaya başladığını gösteren bir havaya girmişti. Oturduğumuz bu köşenin bütün ihtimallerini tüketmişti ve burada kalmaya devam etme düşüncesi onu hasta ediyordu.

“Bolingbroke,” dedi, “başın sarılı olduğu için evde tıklılı kalmak zorunda değilsin. Aşağıya, zócalo’ya gelsene. Orada insanlarla karşılaşırız veya langırt falan oynarız. Haydi, Boling. Kalk bakalım.”

“Evet, gelsene, Boling.”

“Sen gelmiyorsun, Iggy. Sen eve git. Seni çalışmaktan alıkoyduğum için Eunice dünyayı başıma yıkar.”

“Fakat ben sizin boşanmış olduğunuzu sanıyordum, Iggy,” dedim.

“Boşandı boşanmasına da, boşandığı karısı boynuna taktığı zincirin ucunu bırakmadı. Kadın yeni kocasıyla dışarı çıkarken Iggy’yi evde çocuğun başında bekletiyor.”

Aşağıda, Hilario’nun yerinde, meydana bakan verandada çiçekler arasında oturduk. Bunlar daha serin iklimlerin basit çiçekleriydi. Kırmızı ponsetya ve ileri doğru uzattığı sivri uçlu kadife yapraklarıyla çiçeklerin kraliçesi Noel Yıldızı hariç. Ne görünecekleri yeri ne de zamanı seçebilen, yine de güzelliğiyle önemsiz bir duvarı süsleme başarısını gösteren bu çiçekler bana çok şey anlatıyordu. Bir de küp şeklindeki kafesinin her boyutunu bazen başı aşağıda, bazen geride gezen küçük bir kinkaju gördüm. Bir kazaya uğradığında insan uyumlu olmalı; normal uyku saatleri dışında asla uyuklamamalıdır.

Moulton oturduğu yerden Iggy’yle dalgasını geçmeye devam ediyordu. Eunice New York’tan gelen çekleri alıyor ve ona çok cüzi bir şey bırakıyordu. Fakat Iggy de parasını kullanmayı bilmezdi ki. Parayla sadece *foco rojo*’ya gitmeyi bilirdi ve kızlar da onu yollarlardı. Iggy, kan çanağı yeşil gözleri ve yumuşak, kurbağa ağzıyla *foco rojo*’nun orospuları arasında bulunmaktan gururunun okşandığını hissediyordu.

“Çocuğun masrafları için Eunice’in paraya ihtiyacı var. Yoksa pokerde o parayı sana kaybedebilirdim. Wiley’i kızdıran da bu, o benden bir kuruş bile sızdıramaz.”

“Şayet Jepson’ın Eunice’ten tırtıkladığı senin paranla gelip burada kafayı çektiğini görmemiş olsaydım zerrece umurumda olmazdı.”

“Delisin sen! Onun kendi parası var. Dedesi Afrika’ya bir gezi tertiplemiş. Palavra değil, ha.”

Kızına, bu aşırı şımartılmış, esmer, küçük çocuğa yakın olmak için Iggy eski karısıyla aynı evde yaşıyordu. Daha çok onu ve çocuğu Jepson'dan korumak için. Iggy, sanırım, Eunice'ı hâlâ seviyordu.

Artık onunla ve Moulton'la düşüp kalkıyordum. Ev boş olduğundan, verandaya her gün daha fazla yılan dolduğundan, Thea'yla birlikte gidemeyecek kadar zayıf, yatakta kalamayacak kadar kendimi toparlamış olduğumdan, atlardan ürktüğümünden, avdan ürktüğümünden, hayatımda bir yol ayrımına vardığımdan ayak sürüyor, hiç acele etmiyordum. Bundan başka Moulton'la, Iggy ve uluslararası koloninin diğer üyeleri merakımı çekiyordu. Çekiciliklerini inkâr edemem. Dillerini çabucak öğrendim. Fakat aynı hızla da onlardan usandım.

Sabah erken saatte uyanmak, açık sarı havayı, günün etkileriyle boğucu hale gelmeden önce serin, fakat güçlü havayı görmek tuhaftı. Lakin hava söz konusu olduğunda bu etkilerin böyle, kötü, endişe verici veya gülünç olması için hiçbir neden olmadığını hissederdiniz.

Nar ağacının altındaki tahta bankta Iggy sorunlarını çözmem için benden yardım istedi. Hikâyesi ilerlemiyordu, düğümü çözmek için yeni bir aç bulması gerekiyordu. Terhis olmuş bir deniz teğmeni bir sahilde yaşamaya gider ve orada kendini içkiye verir. Yarım kan bir melez *coolie*'leri² yasadışı yollardan Hawaii'ye kaçırmalarını teklif eder. Fakat deniz teğmeni plantasyondaki ırgatlar arasında casuslar olduğunu keşfeder ve içindeki asker uyarır; bütün çeteyi yetkililere teslim edecektir. Fakat şimdi kendisinden şüphelenen yarım kan Hintli gemiciyle mücadele etmek zorundadır. Iggy hikâyesi üzerinde endişeyle kafa patlatırken ben çıplak ayakla tekila şişesini getirmeye gittim.

Sonra Moulton geldi, beraberce kalktık. Aşçı yemek hazırlıyordu, ama ben tek başıma yemekten hoşlanmıyordum. Pazardan, bağırsaklarımdaki yanmayı daha da azdıran *taco*³ ya da Çinli'nin barından bir sandviç satın alıyordum.

Bacon Yeni Atlantis üzerinde düşünüp taşınırken düşüncelerini düzene koymak için bitişik odada çalgı çalıyordu. Fakat aşağıda,

2 Genellikle Çinli veya Hintli vasıfsız işçi; amele, hamal.

3 Tortilla, et, peynir ve çeşitli sebzelerle yapılan geleneksel Meksika yemeği.

zócalo'da bütün gün müzik cihazları "Salud Dinero" veya "Jalisco" çalıyordu ve öfkeli sesler vardı, *mariachilerin*⁴ hızlı, çifte çekiç darbeleri, dili ağzına sığmayan kör kemancının ciyaklaması, çılginca kazıma sesleri, motor gürültüleri, çan sesleri, bütün bu birbirine karışan sesler benim uyumsuzluklarımın yatağıydı. Bu yüzden çoğu zaman kafam karmakarışıktı, tablolar da gördüğümüz göz kamaştırıcı dağlar kadar büyük tehlikelerle karşıya olduğumu hissediyordum. Yüksek sezonda şehir çalkalanıyor ve uğulduyordu.

Iggy, Amerikalının sahil korumaya sinyal vereceği sırada melezle nasıl kavgaya tutuştuğunu bana açıklarken Moulton'ın oteline yaklaşıyorduk. Moulton Marşlılarla ilgili hikâyesinin bölümlerini kaleme alırken yanında kalmam için bana dil döküyordu. İşinden nefret ediyordu; en çok da sebep olduğu yalnızlığından. Odasının dışında, rufta, omuzlarımı düşürüp, ellerimi dizlerimden aşağı sarkıtarak oturuyor, güneşten sersemlemiş vaziyette engebeli dağlara bakarak Thea'nın nerede olabileceğini düşünüyordum.

Moulton sigaradan rengi griye dönmüş odasından düşünmek için çıktığında verandada çukur dizlerini ve kalın fil bacaklarını gösteren bir şortla volta atıyor; ablak suratındaki gözlerini kısıyor, şehri sanki orada bir curcuna hüküm sürüyormuş gibi seyrediyordu. Kendine bir içki dolduruyor, sigaraların birini söndürüp diğerini yakıyordu ve bütün bu karıştırma, yakma, nefes çekme, kül silkme, dumanı alaycı burnunda dışarı üfleme işlerinin hepsini sanki ona çok fazla zahmete mal oluyormuş gibi bir edayla yapıyordu. Müthiş sıkılıyordu. Hızlı hızlı soluyarak geçirdiği –sadece kül, buz, izmarit, limon kabuğu ve yapış yapış bardakla dolu– bu uzun ve karakteristik boş zaman diliminde kendi ruh haline katılmamı nasıl sağlayacağını çok iyi biliyordu. Başkaları tarafından anlaşılmak isteyen herkes gibi, onun hissettiklerini hissetmeye zorluyordu sizi. Moulton hatta bunu kelimelere döküyordu. "Can sıkıntısı güçtür, Bolingbroke. Sıkılan adam istediği şeyi başkalarından çabuk elde eder. Sıkıldığınızda saygı görürsünüz," diyordu. Küçük burnu, kalın butları ve sigaradan sararmış çarpık parmaklarıyla bana bu açıklamayı yapıyor ve beni normalde etkilemiş olabileceğinden çok daha fazla etkilediğini düşünüyordu. Onunla tar-

4 Yöresel bir tür Meksika müziği icra eden sokak çalgıcıları grubu.

tışmaya girmediğimde beni ikna etmiş olduğunu sanarak memnun oluyordu; o bu hataya düşen ilk kişi değildi pek tabii. Sohbet onun yürütmeyi çok iyi bildiği bir şeydi, bu yüzden istiyordu ki hayatının hakikatleri sohbetin hakikatleri olsun. Bunu biliyordum.

“Haydi çalışmaya ara verelim, bir parti yirmi bir oynayalım.” Gömlek cebinde bir deste iskambil kâğıdı taşıyordu. Masanın üstündeki külleri üfledi, dağıtmak için kâğıdı kesti ve bakışlarımın hâlâ dağın üzerinde dolaştığını görünce, dikkatimi dağıtmak için kabalaşmadan, “Evet, seninki orada. Haydi, ahbap, dağıt bakalım. Güzel, şimdi de kendine al. Nesine oynuyoruz? Bahse girerim on dakikaya kalmaz, oyunu kazanmış olurum.”

Moulton, başta poker olmak üzere kâğıt oyunlarına çok düşkündü. İlkın Hilario'nun barında oynamış ve Hilario gecenin bir yarısı bizi kapı dışarı edince pis Çin lokantasına gitmiştik. Kısa bir zaman sonra bütün zamanımı kumar masasında geçirir olmuştum. Dediklerine göre kadim Huron kabilesi⁵ kumarın bazı hastalıkları iyileştirdiğine inanıyormuş. Belki ben de bu hastalıklardan birine yakalanmıştım. Multon da pek tabii. Sürekli bir şeyler üzerine oynamadan yapamıyordu. Onunla yazı tura attım, kart çektim, – onun langırt dediği– *fribble*, hatta üç koy beş al oynadım. Şansliydim, ayrıca usta bir poker oyuncusuydum; büyük bir okulda, Einhorn'un bılardo salonunda, öğrenmişim bu oyunu. Moulton yakınıyordu; “Birader, poker eğitimini Capablanca'dan⁶ almış olmalısın. Ne zaman blöf yaptığını anlayamıyorum, çünkü her zaman öyle masum görünüyorsun ki. Aslında kimse bu kadar masum olamaz.” Bu söylediğinde haklıydı; gerçi söylemem gerekirdi ki gerçekten niyetim elimden geldiğince iyi olmaktı. Bundan her hâlükârda emindim. Fakat Tanrım! Kendini olduğundan başka türlü göstermek! Kendini olduğundan farklı göstermekte şeytana pabucunu ters gösterecek insanlarla doluydu ortalık! Ya tabiat bizi firavunfaresinden kaçmak için solucan ve böcek gibi yaşayacak, solucan, böcek gibi davranacak, düşmanlarını kamuflaj yaparak alda-

5 İrokua dilini konuşan Huronlar ya da Wyandotların asıl yurtları Kanada'da güney Ontario'dur. Ancak daha sonra Michigan'a, Ohio'ya, Kansas'a ve Oklahoma'ya göçmüşlerdir.

6 Kübalı dünya satranç şampiyonu (1921-1927 arası).

tacak şekilde falan yaratmışsa! Neyse. Bu bizim problemimiz değil.

Thea'nın yanındayken her şey yolundaymış gibi davranıyordum, ancak ilişkimizin yürümediğini bal gibi biliyordum. Bunun beni nasıl bir umutsuzluğa sürüklediğini göstermiyorsam, Moulton'a elimdeki tek voleyle blöf yapmak çocuk oyuncağından başka neydi ki?

Neden bu yılanlar? Neden yılan avlaması gerekiyordu? Görünce bağırsaklarımın burulduğunu hissettiğim çantalar dolusu yılanla dönüyordu; sonra onlara öyle muhabbetle davranıyordu ki ben bunda acayıptikten başka bir şey görmüyordum. Yılanları kışkırtmamak için dikkatli olmalıydınız, yoksa camı ısırmaya kalkıyorlar, bu da ağızlarında tedavisi zor yaraların açılmasına sebep oluyordu. Bundan başka pullarının arasında parazitler oluyordu ki üzerlerine *mercurochrome*⁷ püskürtülmesi veya bu çözeltiyle yıkanması gerekiyordu; bazılarında ciğerlerini tedavi etmek için okaliptüs yağı solutmak gerekiyordu, çünkü yılanlar da tüberküloza yakalanırdı. En zoru deri değiştirmekti ki çocuk doğurmaktan bir farkı yoktu; debelenip durmalarına rağmen deriyi üstlerinden atamadıklarında gözleri pis bir sütle doluyordu. Thea bazen yardım etmek için forsepsi eline alıyor veya derilerini yumuşatmak için üstlerini ıslak kumaş parçalarıyla örtüyor ya da daha sıkıntılı olanları suya koyuyor ve yüzmekten yorulduklarında küçücük başlarını yaslasınlar diye suya tahta bir takoz bırakıyordu. Fakat bir gün yılanlar yeni derileriyle pırıl pırıl ortaya çıkıyordu ve parıltıları onlara düşman olan bana bile zevk veriyordu; içinden yemyeşil veya nar taneleri gibi kırmızı noktalı ya da verniklenmiş sapsarı bir kabuk gibi çıktıkları eski derilerine bakmayı da seviyordum.

Bu arada Thea ile aramız pek iyi değildi. Yılanlar ve onlara gösterdiği ilgi yüzünden ona içerliyordum. Kendimi iki tuhaflık arasında hissediyordum, onun tuhaflığı ve yüksek mevsimdeki şehrin tuhaflığı. Fakat ona söylemiyordum. Kendisiyle birlikte ava gitmemi önerdiğinde henüz yeterince iyileşmediğimi söylüyordum. Bana baktığında açıktı ki aklından içki içip kumar oynadığımı geçiriyordu; bir deri bir kemik, hasta ve birtakım gizli düşüncelerle karşısında dikiliyorsam hangi çare üzerinde anlaşabilirdik ki?

7 Merbromin. Küçük kesikler ve sıyrıklar için kullanılan tropikal bir antiseptik.

“Düşüp kalktığın bu çeteden hoşlanmıyorum,” dedi Thea.

“Zararsızlar,” dedim umursamaz bir havada, fakat bu zararsız türde bir cevap değildi.

“Yarın neden benimle gelmiyorsun? Talavera senin için güvenli bir at bulmuş. Sana göstermek istediğim yerler var, çok güzel yerler.”

“Harika olur,” dedim. “Kendimi daha hazır hissettiğimde.”

Caligula’nın başarılı olması için çalışmış ve çok çetin bir sınavdan geçmiştim; elimden geldiğince kendimi zorlamıştım, daha ötesi mümkün değildi. Thea’nın yılan yakalama tutkusunu paylaşmayı aklımdan bile geçirmedim. Sıradan amaçları tatmin etmenin fazlasıyla aşırı bir yoluydu bu. Thea eğer gidip bu zehirli hayvanları bir ilmekle boyunlarından yakalamak, onlara bakmak ve zehirlerini sağlamak zorundaysa, tamam. Fakat kesinlikle bildiğim bir şey varsa, o da bu şeyin bana göre olmadığıydı.

Thea iki gündür dağlardaydı. Döndüğünü duydum, fakat yukarıya, eve çıkmadım; Louie Fu’nun lokantasında oyun oynuyordum, bırakıp gidemezdim. Ertesi sabah Thea’yı bahçede gördüm, binici pantolonu ve yılanların dişlerinin delemeyeceği kalın ve sağlam botlarıyla. Benzinin solgunluğu iyi olmadığını gösteriyordu, suratı asıktı; yatıp dinlenmemişti, öfkeliydi ve beni cezalandırma arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Gözlerinin altındaki rengin koyulaşmasından fırtınanın yaklaşmakta olduğunu görüyordum. Siyah saçları güneşin hararetini yansıtıyor ve güneş yanığı alnından değişik uzaklıklardaki birkaç kırmızı saç teli siyah saçlarının parıltısını kısmen açıklıyordu.

Sertçe, “Neredeydin?” dedi.

“Çok geç geldim eve.”

Ateşler içinde yanıyor ve titriyordu, öfkesi burnundaydı; yanaklarından süzülen iri damlalar gözlerinin hüznü olduğu zamanlardaki gibi kocaman görünmesine yol açıyordu. Hıçkırıga boğulacağını sandım, ama sadece titremeye devam etti.

“Seni önceki gece bekliyordum,” dedim; cevap vermedi. İkimiz de öfkeliydik, ama gerçek bir kavgaya hazır değildik. Onu böyle titreten şey öfkesinin artıyor olması değil azalmaya başlamasıydı.

“O insanlarda ne buluyorsun, Tanrı aşkına?” diye sordu. “Sanı-

rım, Caligula olayından sonra, benden utandırıyorlardır seni. Benimle alay ediyorlardır.”

“Bunu yapmalarına izin vereceğimi mi sanıyorsun?”

“Ben onları senden daha iyi tanıyorum. Bu Moulton denen adam pisliğin teki.”

Wiley Moulton’a ve koloninin diğer üyelerine saydırmaya başladı. Ben dinlemekle yetindim ve böylece gerçek farklılıklarımızı görmezden geldik. Ayrılmamıza yol açacak bir kavga yapabilecek durumda değildik henüz.

Bazen yılan ilmekleriyle, kameralar ve silahlarla dere tepe dolaşabileceğime kendimi neredeyse ikna ediyordum. Biraz hareket bana iyi gelecekti, çünkü sinirliydim ve çok bunalmıştım, çünkü onunla Şikago’da olduğumuz gibi olmayı özlüyordum. Ama hiçbir zaman bu kararı veremiyordum.

Bana, poker oynamaya devam etmem gerekiyormuş gibi geliyordu. Kazanıyordum, bırakamazdım. Moulton bağıra bağıra herkesin kanını emdiğimi söylüyordu; insanlara rövanş şansı vermeliydim. Bir deste iskambil kâğıdı parmaklarımın arasındaki en tanıdık nesneydi ve gerçekten de büyük bir maharetle dağıtıyordum. Çok geçmeden tanımayanlar bile beni arar oldular; sürekli olarak Çin lokantasında kumar oynuyormuşum izlenimi veriyordum. Örgü ceketli Louie Fu bile bu fikirdeydi. Oyuna oturmak için benden izin isteyen ve Moulton’ın devriâlem yapan serseriler dediği yabancı turistler için ben Bolingbroke veya Kartal Adam’dım. Ceplerim her türden yabancı parayla doluydu. Tam olarak ne kadar param vardı, bilmiyordum. Fakat param vardı. Bu para benimdi, Smitty’nin değil. Artık tabaklarla sebzelerin arasında banknot dolu bir buzdolabı yoktu ve Thea’nın aklından bana harçlık vermek hiç geçmiyor gibiydi. Şayet hasta olmasaydım, poundlarım, dolarlarım, pesolarım, İsviçre franklarımla kendimi çok iyi ve varlıklı hissedebilirdim. Fakat şansım sadece görünüşteydi; sarsılmıştım, kafam pis bir sargı beziyle sarılıydı, bir deri bir kemik kalmıştım, gülünç şehir bin parçaya ayrılacak gibi görünüyordu, Thea mercan yılanları, cıngıraklı yılanlar yakalıyordu, ben ağrıyan sırtımla Louie’nin lokantasında veya bilmem kimin otel odasında, hatta bazen oyun oynamaya gittiğimiz *foco rojo*’da oturup bir sabır savaşını kazanmak zo-

rundaydım. Fahişeler binanın gerisindeydi; ön tarafta turistler devralmadan önce askerlerin buluşma yeri olan bir bar vardı. Askerler çizgi roman okuyor, fasulye yiyor ve *pulque*⁸ içiyorlardı. Kirişlerin üzerinde fareler yürüyordu. Kızlar yemek pişiriyor, süpürge yapıyor, hatta okuyor ve avluda saçlarını yıkıyorlardı. Askerî şapkalı yarı çıplak bir çocuk ksilofona gelişigüzel vuruyordu; çubukların küçük, siyah lastik topları hızla inip kalkıyordu. Yine de bir şeyler başarmış olmak için hiç değilse bir şeyi doğru yapmam gerektiğini hissediyor, bu yüzden kartları dikkatle izliyordum.

Ne kendimi hazır hissettiğimde onunla dağa gideceğimi söylediğim zaman ben Thea'yı ikna edebiliyordum ne de onun yakınlaşma hareketleri beni ikna edebiliyordu. Bazı akşamlar şehirde bana eşlik etmeye gönül indirdi; eteğin altından çıkan, bir pantolonun örtmediği çıplak bacaklarını görmek hoştu. Fakat boşanma evrakı geldiğinde, daha önceden planladığım gibi, "Evlenelim," dediğim zaman, başını sallayarak reddettiğinde çok sinirlendim. Sonra, hamile kaldığından şüphelendiği bir seferinde, çocuğun babasının ben olduğumu ailesine söylemekten nasıl korktuğunu ağzından kaçırdığını hatırladım. Bu bende önce hayal kırıklığı yarattı, sonra kızdırdı, şimdi de fena halde yaralıyordu. Thea'nın bakış açısını az buçuk biliyordum; tozpembe aşk günlerinde genç bir âşığınız olmasının bir şey, uzun yıllar boyunca bütün kusurlarıyla aynı genç adama katlanmanın başka bir şey olduğunu anlıyordum. Amcasına, şu basık burunlu, ak saçlı, kendine özel purolar içen milyonere nasıl görünmüş olduğumu biliyordum. Thea'nın ona meydan okumuş olduğu ve mali bakımdan bağımsızlığı hedeflediği doğrudu; fakat bana güvenip de benim hatırıma ailesiyle köprüleri atamazdı. Kuşlara, yılanlara, atlara, silahlara ve fotoğrafa onun kadar düşkün olsaydım belki biraz yol alabilirdik. Fakat ben bir pozometreyi dünyada okuyamazdım, yılan falan yakalamak istemiyordum ve bütün bunlar sinirime dokunuyordu. Thea'nın bütün bunlardan usanmasını bekliyordum, ama sanırım o da benim Moulton ve şürekâsından usanmamı bekliyordu.

Bu arada *fiesta* üstüne *fiesta* yapılıyordu. Orkestra *zócalo*'yu işgal etmiş çimballerle, davullarla, korno ve trombonlarla ortalığı in-

8 Fermente olmuş agaveden yapılan alkollü bir Meksika içkisi.

letiyor, art arda patlayan havai fişekler ortalığı gürültüye ve ışığa boğuyor, şurada burada yürüyüş alayları ellerinde kutsal imgelerle dolaşıyordu; kadının biri beş gün boyunca içmekten kalp krizi geçirip öldü ve daha ne skandallar. İki genç adam, âşıklar, bir köpek için tartıştı ve gençlerden biri aşırı dozda uyku hapi içti. Jepson ceketini *foco rojo*'da unuttu ve madam, bir siyahi, ceketini biz-zat eve getirdi. Iggy'nin eski karısı Jepson'ı kapı dışarı etti, adam da Moulton'ın verandasında uyumak için yalvardı. Fakat Moulton kabul etmedi, çünkü adam ondan borç para koparmaya çalışıyor ve viskisinden içiyordu. Jepson şimdi sokakta yaşıyordu, fakat şehir kendi derdiyle kaynadığından onu kimse fark etmiyordu. Kurtlar, yaban domuzları veya dev iguanalar ya da geyikler dağdan şehre inecek olsaydı, onları bile kimsenin fark edecek hali yoktu.

Şehirde beyaz tozla dolu bir rüzgâr esiyor ve geceyi beyazlatı-yordu. Oteller ve mağazalar şamata istiyor ve müzik, havai fişek-ler, ziller, vesaire için ceplerinden para ödüyordu; fakat bu uzun fiestaları sürdürmek için nakit para yeterli değildi; bunlar için ge-reken enerji kadim ateş yılanı tapıncından, alavere dalavereden, korkunç, canavar tanrılardan geliyordu. Köpekler bile ölüm ülke-si Mictlan'a⁹ yaptıkları geziden tazelenmiş olarak dönmüşçesine koşuyor ve hırlıyordu. Köpekler eski bir Yerli inancına göre ölüle-rin ruhlarını oraya taşıyordu. Bu dönemde bastırılması gereken bir amipli dizanteri salgını vardı, fakat cenaze merasimleri diğer tören alaylarıyla karışıyordu. Büyük eğlenceler vardı. Bir Kazak koro-su katedralde şarkı söyledi; papaz kilisesinde daha önce hiç böyle kalabalık görmemişti, kendini kaybetti; insanları paylıyor, ellerini çırpıyor ve bağıra bağıra *la casa de Dios*'tayız¹⁰ diyordu. Bunun ka-labalık üzerinde hiç etkisi olmadı. Uzun sigaralarını tüttürerek ge-celeri sokaklarda düşünceli, düşünceli dolaşan bu Rusların tünik-leri, çizmeleri, paçalarını çizmelerinin içine soktukları pantolonla-rıyla *zócalo*'ya yakışmadıklarını söyleyemem. Bir Brezilyalı-İtalyan opera kumpanyası La Forza del Destino'yu¹¹ icra etti. Zangır zan-gır titreyerek şarkılar söylediler, ama yaptıkları şeye inanıyor gi-

9 Aztek mitolojisinde yer altı dünyası, ölümler ülkesi.

10 (İsp.) Tanrı'nın evi.

11 Guiseppe Verdi'nin operası: "Kaderin Gücü."

bi bir havaları yoktu. Sonuçta ben de kuşkuyla karşıladım onları. Thea birinci antrakttan sonra geri dönmedi. Sonra berbat bir performans sergileyen Yerli bir sirk vardı. Akrobatların araç gereçleri eski bir dökümhaneden hurda olarak satın alınmış gibiydi; atlarının sütçü beygirinden farkı yoktu, akrobatlar ağırbaşlı Michoacán yerlileriydi ve numaralarını ağ ya da başka bir koruma aracı kullanmaksızın yapıyorlardı. Hokkabazlık yapmaya, tel üzerinde yürümeye ve daha başka numaralar sergilemeye kirli pantolonlarıyla gelen küçük, yabani kızlar ne gülümsediler ne de reverans yaptılar.

Bu yüzden bu şehirde hatıralar dışında –şu Rusların bana Lauscha Nene'yi hatırlattığı zamanlarda olduğu gibi– tanıdık hiçbir şey bulamadım.

Ta ki nispeten sakın bir günde *zócalo*'da bir banka oturmuş, koltuğumun altına girmeye çalışan bir kedi yavrusunun başını okşarken birçok büyük arabanın katedralin önünde durduğunu gördüğüm güne kadar. Bunlar eski, fakat dökme demirden olduğunu düşündüren güçlü, sağlam arabalardı; uzun kaportaları, pahalı Avrupa otomobillerinininki gibi süspansiyonları vardı. Ortadaki arabada önemli birinin olduğunu hemen anladım, zira diğer iki arabadan korumalar fırlayıp çıktı; bu kadar önemli olmasına rağmen itibarını kaybetmiş bu önemli şahsiyetin kim olabileceğini merak ettim. Geri kalanların arasında Meksikalı iki polis memuru vardı, arabadan iner inmez çekip düzelttikleri üniformaları içinde mağrur ve asık suratlılardı; fakat korumalar Avrupalı veya Amerikalıydılar, deri ceketler, deri tozluklar giiyorlardı. Elleri tabanca kılıflarının üzerindeydi ve çok gergindiler; işleri hakkında hiçbir şey bilmedikleri izlenimini verdiler bana. Bunu rahatça söyleyebilirdim, çünkü Şikago'da gerçek korumaların nasıl hareket ettiklerini arada bir de olsa görmüştüm.

Serin bir gündü. Thea'nın bana Wabash Caddesi'nden satın aldığı çok sayıda cebi olan kalın ceket giymiştim; el değmedik tabiatta insanın hayatını kurtaracak olan şu ceket. Fakat güneşte oturduğumdan fermuarı açıktı. Kedi yavrusu burnunu koltukaltıma sokuyor ve patileriyle eşeleniyordu; küçük omurgasına hafif hafif dokunmaktan keyif alıyor ve hazırlıklar tamamlandığına göre or-

tadaki limuzinden kim çıkacak diye merakla bekliyordum. Bir ya-ver başıyla işaret verdi ve korumalardan biri kapının koluna asıldı; ama belli ki nasıl açacağını bilmiyordu; herkes durmuş sıkıntıyla, çaresizce seyrediyordu, ta ki karşı kapı sabırsızlıkla ve kalın iç döşemenin boğduğu metalik bir gürültüyle itilip ardına kadar açılıncaya kadar; yabancı saç kesimli, gözlüklü birinin arabanın içinde öne doğru eğildiği görüldü kristal camdan. Şurada, burada bir evrak çantası vardı. Bu çantalara bakarak o bir siyasetçi olmalı diye düşündüm. Arabanın içinde gülümseyen, çenesi düşük bir adam akustik boruyu kullanarak şoförle bir şeyler konuşuyordu. Sonra bu çok önemli şahsiyet çevik bir hareketle arabadan çıktı; canlı, enerjik, nazik, uyanık ve sivri sakallı biriydi. Dikkatle katedralin ön cephesini izlemeye koyuldu. Sırtında kürk yakalı kısa bir palto, gözlerinde büyük gözlükler vardı, yanakları hayli yumuşaktı, ama bu onun çileci izlenimini yok etmiyordu. Bakarken bakarken tam bir şaşkınlıkla kim olduğunu çıkardım; bu adam Troçki olmalıydı, Mexico City'den gelen büyük Rus sürgün; gözlerim fal taşı gibi açıldı. Her zaman hayatımın bir büyük adam görmeden sona ermeyeceğini düşünmüşümdür; belki tuhaf görünecek, ama ilk düşüncem Einhorn oldu; tekerlekli koltukta oturmaya ve insan yüzlerini ancak gazete ve dergilerde incelemeye mahkûm ve ancak ara sıra ziyaretine gelenleri yüzünü gören Einhorn. Bu çok heyecan vericiydi, hemen ayağa fırladım. Dilenciler ve serseriler Ortaçağ usulü toplanmaya başlamışlardı bile; çığırtkanlar, otlakçılar ve diğerleri sargılarının altında satışa sürdükleri malları, sakatlıklarını, bahtsızlıklarını ve acılarını sergiliyorlardı. Troçki, başını geriye atmış, büyük katedrali seyrediyor ve değerlendiriyordu, derken yaşlı birinden hiç beklenmeyecek çevik hareketlerle merdiveni tırmanıp aceleyle içeri girdi. Ardından bir insan dalgası merdivenlere hücum etti; evrak çantası taşıyan insanlar –radikal örgüt üyeleri, Şikago'dan biliyorum, her zaman bu tür çantalar taşırlardı– kadın saçlı o çam yarması, o acayip korumalardan bazıları, koltuk değnekleri üzerinde tek ayakla seken çok sayıda sakat ve tekdüze bir sesle *limosnita*¹² diye sızlanan, ölümün kıyısında oldukları su götürmez o dilenciler katedralin karanlık ağızından içeri daldılar.

12 (İsp.) Bir küçük sadakacık.

Ben de içeri girmek istedim; bu ünlü şahsı görmek beni çok heyecanlandırmıştı ve sanırım onda bana bu kadar çarpıcı gelen şey, daha ilk görüşte –bindiği arabanın külüstürlüğüne ve ona eşlik edenlerin tuhaflığına rağmen– yıldızlara yelken açabilecek bir gemici, büyük bir düşünce adamı ve bir insanın ağzından çıkabilecek en önemli ve evrensel sözleri söyleyebilecek biri olduğu izlenimini veriyor olmasıydı. Benim gibi, gökyüzündeki yıldızlar arasında yelken açmaktan farklı türde hareket etmek zorunda kalan biri için, sığ bir körfezde kürek çekmek ve bir kayadan diğerine yüzmek zorunda kalan biri için okyanusun büyüklüğünü bir anlığına bile olsa fark etmek çok heyecan vericidir. Sürgün edilmiş büyük bir adamı görmek ise daha da heyecan vericiydi, çünkü sürgün benim gözümde en yüce şeylerin sürekliliğini sembolize ediyordu. Heyecanla âdeta kendimden geçtim; bu heyecan bir süpürge- nin sapı gibi kafatasıma vuruyor ve başımın hâlâ sargılı olduğunu, sakın olmam gerektiğini hatırlatıyordu. Sakince oturup Troçki katedralden çıkıncaya kadar bekledim.

Bütün bunları size anlatmamın nedeni korumalardan birinin Star Sineması'nın eski sahibi, Armour Tech'in mühendislik öğrencisi, Mimi Villars'ın kız kardeşinin eski kocası, eski metro çalışanı, eski arkadaşım Sylvester olduğunu fark etmiş olmamdı. Onu Batı tarzı giyiminden tanıdım. Tanrım! Ne kadar ciddi, hüzünlü, görevine bağlı ve şaşkın görünüyordu! Diğerleri gibi o da tabanca taşıyordu; pantolonun arkası bol duruyor, göbeği kemerinin üzerine taşıyordu. "Sylvester! Heey, Sylvester!" diye seslendim. Sylvester sanki tehlikeli bir cesaret gösteriyormuşum gibi sert sert baktı bana, ama meraklanmıştı. Ağzım kulaklarımdaydı ve başım zonkluyordu. Suratım sevinç ve heyecandan kıpkırmızı olmuştu, çünkü onu görmekten son derece mutlu olmuştum. "Sylvester, seni aptal, tanımadın mı beni? Ben, Augie March. Orada öyle dikilip duracak mısın? O kadar da değişmedim, değil mi?"

"Augie?" dedi gözlerine inanamayan Sylvester ve hüzünlü, koyu renkli dudaklarıyla hafiften gülümsedi. Soru sorarken sesi gırtlığından inanamadığını düşündüren bir tınıyla çıkmıştı.

"Elbette, benim, aptal! Tanrım, nasıl geldin buralara? Ne yapıyorsun belindeki o silahla?"

“Buraya nasıl mı geldim? Nasıl olacak, dolaşıyorduk. Senin başına ne oldu?”

“Attan düştüm,” dedim, onu görmekten duyduğum sevince rağmen; aklımdan hızla bir yığın makul, ama pek de doğru olmayan açıklama geçti. Fakat Sylvester hiçbir şey sormadı ki bu beni çok şaşırttı. Artık daha az şaşırır olmuştum, çünkü insanların kafalarının nasıl çalıştığı hakkında daha çok şey biliyordum.

“Vay be, seni tekrar görmek ne güzel, Sylvester. Bu işi nasıl buldun?”

“Bu işe atandım; ne sanıyorsun? Teknik formasyonu olan biri ne ihtiyaçları vardı.”

Teknik formasyon! Onu tekrar gördüğüm için zaten gülüyordum, bu lafları duyunca, bir de bunun için gülmemi engelleyemedim. Teknisyeni oynayan zavallı Sylvester. Bu karşılaşmadan nasıl bir sonuç çıkarırsam çıkarayım, bunun doğru olmayacağı kesindi. Burada bulunma sebebimi sorması ihtimaline karşı kendime bir hikâye hazırlamıştım. Dünya böyle. Sıradan bir günün yalanları alüvyona dönüştürülebilse Amazon’un ağzını geriye doğru yüzlerce kilometre doldururdu. Ancak yalanlar hiçbir zaman bu biçimde görünmez gözümüze, her tarafa patatesin içindeki azot gibi dağılmıştır.

“Demek, Troçki’yle berabersin bütün gün, herhalde onu iyi tanıyorsundur? Harika bir şey olmalı. Keşke ben de onu tanısaydım!”

“Sen mi?”

“Sanırım, ben doğru adam değilim. Peki, o nasıl biri? Onunla, hiç değilse tanışabilir miyim, Sylvester, ne dersin? Sen beni tanıştırebilirsin, değil mi?”

“Böyle, durup dururken?” dedi Sylvester, ağırlaşmış gözleriyle, eğlenerek. “Hiç aklımdan bunun düşündüğünden daha karmaşık bir şey olabileceği geçmiyor, değil mi? Komik bir adamsın. Şimdi benim gitmem gerekiyor. Şehre geldiğinde bana telefon et. Seni yeniden görmek isterim, bira içeriz. Şikago’dan Frazer’ı hatırlıyorsun, değil mi? O, bizim ihtiyarın sekreterlerinden biri. Unutma, tamam mı?” Bir başka koruma ona sesleniyordu, Sylvester arabaya doğru seğirtti.

Oliver villanın teslimini geciktirdiği için Japon'a sövüp sayıyordu, fakat sonunda Japon bir gün Japonya'ya yelken açtı ve Oliver eve taşınıp şehirdeki yüksek sosyete'yi davet edeceği büyük bir partinin hazırlıklarına başladı. Bu, Carlos Quinto'daki düşmanlarını çatlatacaktı. Moulton davet edileceklerin listesini yapmakta ona yardım etti ve davetiyeler itibarlı konaklara gönderildi. Ancak o sıralarda yaşadığı ve bir süredir herkesin malumu olan sıkıntılar nedeniyle çoğunlukla ayaktakımı geldi davete. Şehre bir Amerikan vergi memuru geldi ve kimliğini gizlemeyip esprili bir dille kim olduğunu herkese anlattı. Hilario'nun hasır koltuklarına kurulup tatildeymişçesine bira içiyor, kinkajuyu fındık fıstıkla besliyordu. Oliver'la Stella her zamanki gibi iki dirhem bir çekirdek giyinmiş vaziyette meydandan geçtiğinde ilgilenmiyormuş gibi görünmeyi beceriyordu. Oliver ne kadar sakın görünmeye çalışırsa, başarısızlık o kadar büyük oluyordu ve ben ona acıyordum. Stella korkuyordu. Bazen benimle bu konuda konuşmak istediğini belli ediyordu. Sorunlarını benimle konuşmak istemesinin anormal olduğunu hiçbir zaman düşünmedim. Ancak, bunu yapma fırsatı çıkmadı. Oliver onu bir an için olsun gözünden uzak tutmuyordu.

Moulton'a "Oliver'dan ne istiyorlar?" dedim. "Ciddi bir şey olmalı, yoksa Washington'dan birini göndermezlerdi."

"Kendisi vergi kaçırma diyor, ama bundan daha kötü olmalı. Oliver kendini beğenmiş, dümbeleğin tekidir, fakat bu tür bir tehlikeye bulaşacak kadar enayi değildir. Daha kötü bir şey olmalı."

"Zavallı Oliver!"

"Dallamanın tekidir."

"Belki öyledir. Fakat esasında... yani demek istiyorum ki bir insan olarak."

"Esasında," dedi Moulton düşünceli düşünceli. Sonra bu düşüncüyü bir kenara atıp, "Belki esasında da dallamadır," diye tamamladı sözlerini.

Bu arada Oliver'ın ne kadar telaşsız olduğunu göstermeye çalışırken nasıl davrandığını görmek müthiş öğreticiydi. Fakat azar azar kontrolünü kaybediyordu. Bir öğleden sonra yaşlı Louie Fu ile kavgaya tutuştu. Louis, zaten İspanyolca-Çince gıdıklamasıyla yeterince tuhaftı, üstüne üstlük inanılmaz derecede tutumlu

biriydi; sanırım açlık çeken Çin'de gübrenin içinden tahıl tanelerini toplamayı öğrenmiş olmalıydı; bu yüzden müşterilerin içki artıklarını bir gazoz şişesinde toplamakta bir anormallik görmüyordu. Bir gün cılız göğsünü örten gri süveteriyle çinko kaplama tezgâhın gerisinde bir müşterinin portakallı gazozundan kalanları şişeye döküp buzdolabına kaldırırken Oliver onu yakaladı ve yumruğunu yüzüne gömdü. Korkunç bir şeydi. Louie çılgılığı bastı. Öfkeye kapılan ailesi bağırıp çağırmaya başladı. Biz, bütün yabancılar oyun masasından kalktık. Polis geldi ve ön kapıyı kilitledi. Stella'yı elinden tutup boncuktan bir perdeyle ayrılan manifatura bölümüne sürükledim; sokağa çıktığımızda bir kalabalığın mahkemeye götürülen gruba eşlik ettiğini gördük. Louie'nin gözünün etrafı şimdiden mosmor olmuş ve boyun damarları sanki haykırıyormuşçasına çıkmıştı. Oliver gitar çalan havalı Meksikalı çocuklardan birini tercüman olarak yanına aldı. Amipili dizanteri salgını nedeniyle Louie'nin yaptığı şeyin tehlikeli olduğunu söyleyerek kendini savundu. Halkın sağlığını koruduğu iddiasından daha kötü bir iddia bulamazdı. Yargıç ellerini *en seguida*¹³ önündeki kürsüye indirerek bu sorumsuz dizanteri söylentisi konusunu kapattı. Güçlü kuvvetli, bodur bir adamdı, arena için boğa yetiştiriyordu; mahkeme salonunda şapkasını bir prens gibi, bir işadamı gibi takıyordu; karanlık, güçlü bir şahsiyet. Oliver'a yüklüce bir para cezası verdi, ve o hemen orada, canı sıkılmış olsa da oralı değilmiş gibi, hatta eğleniyormuş havasında ödedi cezayı. Para, eksikliğini çektiği bir şey gibi görünmüyordu. Peki, Stella kolsuz dantel elbisesi ve başında şapkasıyla bunu nasıl karşılıyordu? Kaygılı, iri gözleriyle bana bakıyor, nasıl bir şeyle karşı karşıya olduğunu anlamaya çağırıyordu beni. Şehirde bunca olay olurken ona hak ettiği ilgiyi gösterememiştim. Louis Fu'nun lokantasında öğleden sonra çevirdiğimiz bu poker partisi için bu kadar şık giyinmesi gerekli miydi? Belki de şık olmayan hiçbir giysisi ve Oliver'ın götürdüğü yerler dışında gideceği bir yeri yoktu. Bu çok tuhaftı. "Bugünlerde sizinle konuşmam gerekiyor. Yakında," dedi.

Ama şimdi zamanı değildi. Oliver yanıımızdaydı ve Moulton'la

13 (İsp.) *Enseguida*: Hemen, çabucak.

Iggy'ye "Dünyanın her tarafında mahkemeye çıktım", "Artık şu ishaller konusunda, bir amipli dizanteri salgını yokmuş gibi yapamazlar" ve "En azından şu ihtiyar sarı orospu çocuğuna dersini verdim," gibi tuhaf laflar ediyordu.

Kafamda sargılar, cebimde iskambil kâğıtları ve dövizlerle onu dinlerken kendimi tuhaf hissediyordum; göğüs kafesimde kalbim sıkışıyor, *huarache*'lerim¹⁴ içinde ayak parmaklarım oynayıp duruyordu. Kendimi bir teozofun hayallerinde ortaya çıkan bir figür gibi falan hissediyordum.

Akşam yemeğinde Thea, "Şehirde biraz patırtı çıktığını duyduğum. Sende içinde miydin?" diye sordu.

Bundan hoşlanmadım. Neden bu şekilde konuşmalıydı ki? Ona hikâyeyi anlattım, daha doğrusu biraz değiştirerek anlattım. Her halükârda, Thea çatık kaşlarla dinliyordu beni. Stella'dan söz ederken onu Oliver'a âşık olarak göstermeye çalıştığımı fark ettim. Thea bana inanmadı.

"Augie," dedi, "niçin çekip gitmiyoruz buradan? Hiç değilse sezon bitinceye kadar. Bu insanlardan uzaklaşalım."

"Nereye gitmek istiyorsun?"

"Arabayla Chilpanzingo'ya kadar gideriz diye düşündüm."

Chilpanzingo güneyde, ülkenin en sıcak bölgesindeydi. Fakat seve seve giderdim. Gitmek istiyordum. Lakin ne yapacaktım orada?

"Orada bazı ilginç hayvanlar var," dedi Thea.

Kaçamak bir cevap verdim; "Herhalde yakında oraya gidecek kadar kendimi toparlamış olurum," dedim.

"Çok halsiz görünüyorsun," dedi Thea, "ama böyle bir hayat sürerken başka nasıl olsun ki? Buraya gelmeden önce damla içki koymuyordun ağzına."

"İçmem için daha önce bir sebep yoktu. Şimdi de küfelik olmuyorum."

"Hayır, olmuyorsun," dedi, "sadece hatalarını sürdürmeye yetecek kadar içiyorsun."

"Hatalarımızı," diye düzelttim onu.

Böylece hayal kırıklığı ve öfke bulutlarının gölgesi altında ve sıkıntı içinde yemek masasında oturuyorduk. Uzun uzun düşün-

¹⁴ Meksika takunyası. Düz ökçeli, üstü deri şeritlerle örülmüş takunya.

dükten sonra, “Seninle Chilpanzingo’ya gelirim,” dedim. “Seninle birlikte olmayı dünyadaki herkese tercih ederim.”

Bana uzun süredir bakmadığı kadar sevecen gözlerle baktı. Chilpanzingo’da sinek avlamak dışında yapacağımız bir şey olup olmadığını merak ediyordum. Fakat Thea bir şey söylemedi.

Herkes içinde yaşayacağı bir dünya yaratmak ister, fakat ondan yararlanamadığı gibi, çoğunlukla göremez de. Gerçek dünya ise zaten yaratılmıştır; eğer sizin yaratınız ona uymazsa, o zaman siz onun üstün nitelikte olduğunu hissetseniz ve insanların gerçeklik dediği şeyden daha iyi şeyler olduğunu düşünmekte ısrar etseniz de; bu daha iyi şeylerin, kendi gerçekliklerinde, inanılmaz olanın ötesine geçmesi gerekmez, çünkü hakkında bildiklerimiz çok azdır. İnanılmaz, eğer bu dünya mutluysa; sefil ya da trajik olsun, icat ettiğimiz şeylerden daha kötü değilse.

Böylece Thea ile birlikte Chilpanzingo'ya gitmeye karar verdim; ikimizin de karşılıklı olarak birbirimize minnet duyduğumuz çok kısa bir zaman aralığı oldu. Ben, o eskisi kadar sert davranmadığı için mutluydum; o, benim hâlâ kendisini tercih ediyor olmamdan dolayı mutluydu. Oliver'ın yeni ev partisi verdiği gece, Thea, "Gidip bakalım, neye benziyor," dedi ve anladım ki benim için bir şeyler yapmak istiyor, çünkü ben gitmek istiyordum. İstiyor muydum? İstemek ne, iyi niyetimi göstermek için iki gündür kapı dışarı çıkmadığımdan can atıyordum. Dikkatle ona baktım ve teklifini desteklemek için gülümsemeye devam ettiğini gördüm; daha ne duruyoruz, hadi gidelim diye düşündüm.

Thea'nın kusurlarıyla bu insanlar hakkında, hatta insanların çoğunluğu hakkında ne düşündüğünü zaten biliyordum. Onlara tahammül edemiyordu. Thea tuhaflığını tamamen farklı türde yeni bir insanlık önermeye kadar vardıırıyordu. Benim kanaatim odur ki hiçbir şey insanlığı ideal durumlar düşünmekten alıkoyamaz. Doğrusunu söylemek gerekirse çok az şey onların istediklerini yapmalarını engelleyebilir. Thea'nın standartları yüksekti, fakat onları keyfî olarak yüksek tutmuş olmakla suçlanamazdı hiçbir şekilde. Çünkü bana şu ya da bu kişiden söz ettiğinde küçümseyerek değil korkuyla konuşuyordu. Mücadele etmek zorunda ol-

duğu insanlar onu korkutuyordu ve sıradan bir ikiyüzlölük diyeceğim bir şey, toplumsal mekanizmanın ürettiğı en önemsiz esinti onun yüreğine büyük bir korku salardı. Açgözlölüğe veya kıskançlığa, kendini beğenmişliğe, yıkıcı nefrete, dalavereye, hınç beslemeye gelince bunlara hiç tahammülü yoktu; bir toplantıda gözlerinde tehlikeli ışıkların yanıp söndüğünü görüyordum. Bu yüzden Thea'nın bu partiye gitmek istemediğini elbette biliyordum, ama ben fena halde istiyordum ve eğer ben onun yılanlarına katlanıyorsam o da bu bir tek geceye katlanabilir diye düşünüyordum.

Böylece iki dirhem bir çekirdek giyindim. Başımdaki sargıyı çıkardım, sadece tıraşlı yerin üzerine bir bandaj yaptım. Thea bir tuvalet giydi, omzuna siyah ipek bir *rebozo*¹ attı. Fakat eve girişimizi kimse fark etmedi. Bu partideki kadar alığı bir arada hiç görmemiştim. Villaya yaklaştığımızda kendimizi sokağa taşan bir insan selinin içinde bulduk. Tıkınan, küp gibi içen, boş boş konuşan ve kötü şöhreti kutlayan en şaşırtıcı türden erkek ve kadın berduşlar, en ahlâksızından Master-Moldlar,² nonoşlar, oğlancılar, gangsterler, andavallar, marjinal tipler. Oliver'ın hükümet tarafından arandığı ve bunun son büyük eğlence olduğu bir sır değildi. Büyük bir ihtimalle Thea şehirde ne olup bittiğini bilmeyen tek kişiydi.

Konuklardan bazıları etraflarında şişelerle çimenlere uzanmış, kendilerinden geçmek üzereydiler veya iyice zil olmuşlardı; Japon çiçekleri ayaklar altında ezilmişti ve boş tekila şişeleri balık havuzunda yüzüyordu. Servis işi garsonların elinden alınmıştı, insanlar kendi içkilerini kendileri dolduruyor, iri buz parçalarını şamdanlarla kırıyorlar, birbirlerinin elinden bardakları kapıyorlardı. Bu gece için özel olarak tutulan orkestra verandada hafiften tıngırdayıyor, az çok ayık olan birkaç kişi dans ediyordu. Thea hemen geri dönmek istedi, fakat o bunu söylerken bir portakal ağacının yanında duran Stella'yı gördüm. Başını hafifçe eğerek bana işaret verdi; yanına gidip onunla konuşmalıydım, bunun için can atıyordum. Daha varır varmaz geri dönmemiz için Thea'nın beni çekiştirmeye başlamasından rahatsız olmuşum ve ona bakmıyordum bile. Şortunun üzerine smokin giymiş olan Moulton onu dansa davet etti-

1 (lsp.) Şal.

2 Marvel Comics'in yayımladığı bir çizgi romandaki süper kötü karakter.

ğinde, Thea'yı memnuniyetle ona devrettim. Thea'nın adama duyduğu nefretin abartılmış olduğunu düşünüyordum; onunla birlikte dans pistinde birkaç adım atmaktan, bir-iki dönüş yapmaktan bir zarar gelmezdi.

Stella'nın benimle konuşmaya ihtiyacı olduğunu söylediği Oliver'in hâkim karşısına çıkarıldığı günden beri çok gergin olduğumu şimdi anlıyordum. Beni bu kadar heyecanlandıran şeyin ne olduğunu bilmiyordum. Ama bu hikâyede önemli bir rol, hem de hoşlanacağım bir rol oynayacağımdan emindim. Bu yüzden Thea'yı dans pisti olarak kullanılan verandada bırakarak uzaklaştım, yanından ayrılmamam için gözleriyle bana nasıl yalvardığını, ayrıca ne kadar kızgın olduğunu biliyordum. Ama neticede dans etmenin ona bir zararı dokunmazdı, bu arada ben de Stella'nın neyi vardı, onu öğrenirdim. Başkalarının problemlerini kendiminkilerden çok daha açık bir şekilde görebiliyordum ve Chilpanzingo'ya gitme ya da körlemesine dalma konusunda hissettiğim belirsizlik ve yetersizlik yüzünden, belki kendimi aktif ve kararlı gösterme fırsatına ve kararlılık ve aktiflik gibi bir şeylerin hâlâ var olduğuna kendimi inandırmaya ihtiyacım vardı. Fakat gerçekte Stella'nın beni çağırdığını gördüğümde bir zayıflık hissettim. Ona karşı herhangi bir niyet besliyor değildim. Ondan sadece etkilendiğimi ve aramızda hiçbir şey olmayacağını düşünüyordum. Güzel bir kadının sırdaşı olabilirdim. Bu bana müthiş zevk veriyordu, çünkü böyle bir kadının doğal olarak kendi sınıfından birinden yardım isteyeceğini düşünüyor ve kendimle gurur duyuyordum. Attan yüzümün üstüne düştüğümü ve yüzümde hâlâ bunun izlerini taşıdığımı unutuyordum. Bu, insanın unutmaya eğilimli olduğu türden bir şeydi. Bunun yerine, son defa bir şeyi tartışmak için Sophie Geratis tarafından bir kenara çekildiğimde birbimizin kollarına atıldığımız geldi aklıma. Bu konuda ne düşünüyordum? Fakat içimdeki zikzaklar çizerek uçan, huzursuz, deli bir atsineği kristal şeker hazinesi üzerine öyle bir aşk yaygarası koparıyordu ki bütün bunları pek düşünemiyordum. Buna ne diyecektim? Elbette aynı zamanda da çok ciddiydim; Stella'nın başının belada olduğunu biliyordum. Fakat danışmak ve yardım istemek için beni seçmiş olması –yardımdan başka ne isteyecekti ki benden?– bana yaptığı bir

iyilik gibiydi, bu yüzden o daha ağzını açmadan ona minnet duymaya başlamıştım bile.

“Bay March, sizin yardımınıza güveniyorum,” dedi.

Anında silahlarımı indirdim. “Elbette,” dedim, “elimden geleni yaparım.” Yardım etmeye duyduğum arzuyla bedenimden bir titreme geçti. Düşüncelerim bulanıktı, ama kanım damarlarımda hızla akmaya başlamıştı. “Fakat ne yapabilirim?”

“Durumu size anlatsam iyi olacak. Ama önce şu kalabalıktan uzaklaşalım.”

“Pekâlâ,” dedim etrafıma bakınarak. Oliver orada mı diye baktığımı düşünerek, “Oliver burada değil. Daha yarım saat kadar onu beklemiyorum,” dedi. Ancak beni asıl rahatsız eden Thea’ydı. Stella elimden tutup beni ağaçların içine doğru götürdüğünde, dokunuşunun bir elektrik akımı gibi kolumdan yukarı yükseldiğini hissettirdi ve onunla birlikte yürürken işin sonuçlarını düşünme duygum hiç olmadığı kadar zayıfladı, hatta soygun yaptığım zamankinden bile daha fazla. Oliver’la ilgili gerçeği öğrenme arzusuyla yanıyordum; oysa düşüncelerimde hiç yere tutmayan bu adamın son derece önemsiz biri olduğunu biliyordum.

“Hükümet ajanının buraya Oliver’ı almak için geldiğini biliyor olmalısınız,” dedi Stella. “Bunu herkes biliyor. Fakat siz Oliver’ın niçin burada olduğunu biliyor musunuz?”

“Hayır, neden?”

“*Wilmot’s Weekly* İtalyan hükümetinin verdiği parayla satın alınmıştı. New York’ta bunu yapan biri vardı. Adı Malfitano idi. Dergiyi satın aldı ve Oliver’ı da editör yaptı. Basılan bütün önemli şeyler Roma’da planlanıyordu. Şimdi bu Malfitano birkaç ay önce tutuklandı; bu yüzden New York’a geri dönemedik. Adamın niçin tutuklanmış olduğunu bilmiyorum. Şimdi bu hükümet ajanını Oliver için gönderdiler.”

“Niçin?”

“Niçinini bilmiyorum. Ben eğlence dünyasından anlarım. *Variety*’de yayımlanan bir haberin nedenini sorarsan belki açıklayabilirim.”

“Herhalde o İtalyan’a karşı tanıklık yapmasını istiyorlardır ondan. Bana kalırsa yapacağı en akıllıca şey geri dönmek olacaktır.

Oliver şu ya da bu hükümet arasında bir fark görmeyen eski zaman gazetecilerinden biri.”

Stella beni yanlış anladı. “O kadar yaşlı değil,” dedi.

“Bir anlaşma yapmalı ve tanıklık yapmak için geri dönmeli.”

“Bu onun yapmayı planladığı şey değil,” dedi Stella.

“Değil mi? Kaçacak demeyin sakın. Nereye kaçacak?”

“Söyleyemem. Bu ona ihanet olur.”

“Güney Amerika’ya mı? Bunu yapabileceğini düşünüyorsa bir tahtası eksik olmalı. Eğer peşine düşmek zorundalarsa, kaçması durumunu daha da kötüleştirir. O, küçük balık.”

“Hayır, o bunun çok ciddi bir iş olduğunu düşünüyor.”

“Peki, siz ne düşünüyorsunuz?”

“Sanırım bütün bunlardan bıkip usandım,” dedi Stella. Bahçedeki fenerlerin ışığını yansıtan iri, gözleriyle bakıyordu bana. “Kendiyle birlikte gitmemi istiyor.”

“Olamaz! Guatemala’ya mı, Venezuela’ya mı? Nereye?”

“Size güveniyor olsam da, bu söyleyemeyeceğim bir şey.”

“Ama neyle? Kenara koyduğu bir parası mı var? Hayır, yok. Ol- saydı, ikiniz bir yerlerde bir plajda olurdunuz. Belli ki sizin onu sevdiğinizi düşünüyor. Bu doğru mu?”

“Yo... bu kadar değil, hayır,” dedi, sanki bu derecesini kestirmeyi umduğu bir şeymiş gibi. Sanırım görünüşü kurtarmak için onu biraz olsun sevdiğini söylemek zorundaydı. Bu zavallı, kemik torbası, uyuşuk ve romantik Oliver’ı! Para, araba ve aşktan yana adamın şansının dönmekte olduğunu görüyordum; bir an ona acıyasım geldi. Stella’yı da biraz nankör buluyordum, fakat onda bulduğum hiçbir kusuru uzun bir süre ona konduramıyordum. Gürültüsü yeri göğü tutan partiden uzakta, ağaçların arasında, Stella’nın önünde önleyemediğim, huyumu suyumu etkileyen bir şeyler oluyordu bana.

“Parti sadece dikkatleri dağıtmak için,” dedi Stella. “Arabayı saklamak için dışarı çıktı, sonra geri dönüp beni alacak. Polis in bizi tutuklamak üzere olduğunu söylüyor.”

“Deli mi bu adam?” dedim, yeni bir inançla. “Bu kırmızı spor arabayla ne kadar uzağa gidebileceğini sanıyor?”

“Yarın sabah ondan kurtulacak. Çok ciddi. Tabanca taşıyor. Ve

biraz aklını kaçırmış vaziyette. Bu öğleden sonra tabancayla bana nişan aldı. Onu aldatmak istediğimi söylüyor.”

“Ne kadar aptal bu herif! Kendini başına ödül konmuş bir kaçak sanıyor. Ondan hemen uzaklaşmalısınız. Nasıl böyle bir belaya bulaştınız?”

Bunun ona sorulamayacak aptalca bir soru olduğunu biliyordum. Bana anlatamazdı. Hayatta bazı şeyler vardır ki ya tahmin edersiniz ya da hiçbir zaman öğrenemezsiniz, çünkü bunlar size anlatılamaz. Evet, soru çok aptalcaydı; fakat bu dönemde birçok yanlış şey söylemekten ve yapmaktan kendimi alıkoyamadığımı da biliyordum.

“Şey, onu uzunca bir süredir tanıyorum. Sevimli biriydi ve cebi para doluydu.”

“Rica ederim. Bana anlatmanız gerekmez.”

“Siz de aşağı yukarı benimle aynı nedenlerle Meksika'ya gelmediniz mi?” dedi.

Demek ortak yanımızın bu olduğunu düşünüyordu. “Ben buraya âşık olduğum için geldim.”

“Doğrusu, o çok güzel; bu elbette önemli bir fark. Fakat yine de,” dedi ansızın açık yüreklilikle ve gözü pek bir tavırla –bu niteliklere sahip olduğunu bilmeliydim– “ev onun, değil mi? Ve geri kalan her şey? Sizin olan ne var?”

“Benim neyim mi var?”

“Hiçbir şeyiniz yok, doğru değil mi?”

Elbette yüzüstlüğü onunla tartışmaya kadar götürmeyecek, para konusuna düşüncelerimde hiç yer vermiyormuş gibi havalara girmeyecektim. Çünkü cebim Çinli'nin yerindeki oyunlardan kaldırdığım ve cins cins ayırdığım rengârenk yabancı parayla dolu değil miydi? Oyunda ruble bile ortaya sürülmüş ve bu nedenle Kazak şarkıcılara çıkmıştım. İçin rahat olsun, güzelim, parayı dert ediyorum, tamam, bu yüzden neyden söz ettiğini biliyordum.

“Hayır, biraz param var,” dedim. “Gitmeniz için size borç verebilirim. Sizin hiç mi paranız yok?” Sohbetin bu noktasında artık birbirimizi gayet iyi anlar olmuştuk.

“New York'ta bir banka hesabım var. Fakat o paranın şimdi bana ne yararı var? Bana vereceğiniz pesolar için size çek verebilirim.

Kullanacak nakit param yok şu an. Wells Fargo'nun Mexico City şubesine gidip bankaya telgraf çekmem gerekiyor."

"Hayır, çek istemiyorum."

"Karşılıksız çıkmaz... bu konuda endişelenmenize gerek yok!"

"Hayır, hayır. Sözüünüz benim için yeterli. Demek istediğim bana çek vermenize gerek olmadığı."

"Size sormayı düşündüğüm şey beni Mexico City'ye götürüp götürmeyeceğinizdi," dedi Stella.

Böyle bir teklifi bekliyordum, ancak bu teklif karşısında nasıl davranacağımı hiç düşünmemiştim. Stella şimdi bundan söz ettiğinde bana bir şeyler olduğunu hissettim. Sanki yazgının kanatları değmiş gibi titredim. Her zaman umduğum şeyi elde etmeye çalıştığım doğru, fakat neden insanlar neredeyse hemen her seferinde gizemli bir şekilde beklentilerimi karşılıyor?

"Fakat... fakat, nereden çıktı şimdi bu fikir, böyle birdenbire?" dedim; bunu sadece onun kurtuluşu için yapılmış bir plan değil, aynı zamanda beni de işin içine karıştıran bir teklif olarak görüyordum. Konukların bağırıltıları ve çığlıkları ayyuka çıkıyordu, bizim bu konuşmayı yaptığımız portakal ağaçlarının oluşturduğu küçük koru hasatçıların biçmeye hazırlandıkları son tarla şeridi gibi görünüyordu. Her an bir sarhoşun veya ateşli bir çiftin üstümüze gelmesini bekliyordum. Çıkıp Thea'yı aramaya başlamam gerektiğini biliyordum. Fakat evvela bu meselenin çözülmesi gerekiyordu. "Bunu bana bu şekilde anlatmanız gerekmezdi," dedim. "Size her halükârda yardım ederim."

"Sonuç çıkarmakta aceleci davranıyorsunuz. Sizi suçlamıyorum, fakat gerçek bu. Belki kendimi daha bile kötü hissederdim, durum böyle olmasaydı, fakat... sorunlarımdan kurtulmanın en iyi çözümünü hak ettiğimi düşünecek kadar kendini beğenmiş değilim. Beni tanıımıyorsunuz bile. Şu anda aklım fikrim balatayı sıyıran şu zavallı heriften kaçmakta."

"Özür dilerim. Bağışlayın. Laflarım yersiz oldu."

"Ah, özür dilemeniz gerekmez. Burada neler döndüğünü ikimiz de az çok biliyoruz. Sık sık size bakındığımı ve sizi düşündüğümü itiraf ediyorum. Fakat düşündüğüm şeylerden biri, sizin ve benim başka insanların her zaman planlarına dahil etmeye çalıştığı

türden insanlar olduğumuzdu. Fakat tut ki ikimiz de bizden beklenen şeyi yapmadık, eee n'olmuş? Ama şimdi buna girecek zamanımız yok."

Bu sözlerle tepkim şiddetli oldu; ona doğru eriyip aktım. Uzun yılladır dile getirilmeden etrafımda varlığını sürdüren gerçeği böyle açık açık dile getirdiği için ona minnettardım. İnsanlar planlarında bana yer veriyorlardı. Açığa vurulan bir gerçeğin yarattığı duygu patlamasını yaşıyordum. Özellikle gerçeğin. Çünkü diğer şeylerin yanı sıra, karşımda kusurlarımı eleştirmeye ya da beni yargılamaya çalışmayan bir kadın olduğunu kabul etmeye hazırdım. Çünkü beni şamar oğlanına çevirmelerinden ve yargılarıyla hırpalamalarından bıkmıştım. Ama buraya kadardı.

Gelgelelim bu konu üzerinde daha fazla durmaya vaktimiz yoktu. Oliver her an ortaya çıkabilirdi. Stella'nın bavullarını toplayıp götürmüştü, kızcağız ondan ancak birkaç parça bir şey saklayabilmişti.

"Dinleyin," dedim, "sizi Mexico City'ye götüremem, fakat şehirden uzağa, emniyette olacağınız bir yere kadar götürürüm. Zócalo'ya gidip steysin arabanın yanında beni bekleyin. Oliver ne tarafa gidiyor? Bana güvenebilirsiniz. Onun tutuklandığını görmeye can atıyor değilim. Bunu istemem için hiçbir neden yok."

"Acapulco'ya doğru gideceğini söyledi."

"Harika. Biz diğer yöne gideriz."

Demek Acapulco'da bir gemiye atlayacaktı, öyle mi, zavallı, aptal! Yoksa Guatemala'nın balta girmemiş ormanlarına kaçmayı mı planlıyordu, beyni bu kadar sulanmış mıydı bu adamın? Yerliler onu siyah beyaz spor ayakkabıları için öldürmezlerse yorgunluktan, açlık ve susuzluktan ölürdü.

Thea'yı bulmak için acele ediyordum. Moulton'ı ortada bırakıp gittiğini söyledi Iggy. "Seni aradık. Sonra Thea sabah ilk iş Chilpanzingo'ya doğru yola çıkacağını sana söylememi istedi benden. Öfkeden titriyordu, Bolingbroke. Nereye kayboldun?"

"Bir gün anlatırım sana."

Koşarak zócalo'ya indim, steysin arabanın kapısını açtım. Çok geçmeden Stella geldi, sessizce arabaya girdi. Freni boşa alıp marş motorunun anahtarını çevirdim. Kullanılmamaktan akü boşalmıştı; marş motoru bir-iki öksürdüyse de motor almadı. Aküyü daha

fazla boşaltmamak için çevirme kolunu kaptım sinirle. Bir-iki çevirdim, çevirmedim seyretmek için bir kalabalık toplandı; Meksika meydanlarının gizli hayatını sürdürmek için buralarda hep hazır ve nazır olan bir grup. Ben kan ter içinde büyük bir zahmetle çevirme kolunu çevirirken kalabalıktan bazılarına, "Defolun! Yayla-nın, Tanrı'nın belaları!" diye bağurdım. Fakat bu kalabalığın yuhalamasına ve alaylarına yol açtı sadece; eski unvanımın söylendiğini işittim, *el gringo del águila*. Onları öldürme arzusuyla yanıp tutuşuyordum, tıpkı sendikanın gorilinin beni kovaladığı gün State So-kağı tramvayında vatmanı öldürmek istediğim gibi. Fakat göğsü-mü radyatöre yasladım ve uğraşmaya devam ettim. Stella öne doğ-ru eğilip yüzünü saklamayı akıl edemedi; sanırım ne olup bittiğini görmek ve kalkışa hazır olmak istiyordu. Şimdi seyirciler onu ta-nımişti, artık çok geçti.

"Augie, ne yapıyorsun?"

Thea'nın Chilpanzingo yolculuğu için bavulları hazırlamak üze-re dosdoğru Casa Descuitada'ya gitmiş olması için dua ettim, fakat ne yazık ki o buradaydı; benim ve steysin arabanın etrafındaki ka-labalık onu buraya çekmişti. Gözlerini dikmiş otomobilin ön ca-mından Stella'ya bakıyordu.

"Onunla nereye gidiyorsun? O ev sahibesi değil miydi? Neden o korkunç partide beni ektin?"

"Hayır, seni ekmedim."

"Beni o rezil Moulton'un kollarına attın. Ve seni aradım, bula-madım."

Onu bu partide tek başına bırakmanın çok da önemli bir şey ol-madığını iddia edecek değildim. "Sadece birkaç dakikalığınaydı," dedim.

"Peki, şimdi nereye gidiyorsun?"

"Bak, Thea. Bu kızın başı fena halde belada."

"Mümkün değil."

"İnan bana, başı ciddi olarak belada."

Stella arabadan çıkmadı ve toz lekeleriyle kaplı camın ardındaki oturuş şeklini bozmadı.

"Ve sen de onu belanın içinden çekip çıkarıyorsun, öyle mi?" dedi Thea, öfkeli, alaycı ve üzgün.

“Hakkımda nasıl istiyorsan öyle düşün,” dedim, “fakat bunun ne kadar acil olduğunu, kızın ne büyük bir tehlike içinde olduğunu bilmiyorsun.”

Bir an önce kaçmak için deli gibi acele ediyor ve kendimi şimdi den yakalanmış gibi hissediyordum.

Thea’ya gelince, *rebezo*’suna sarınmış; yüzünde aynı anda hem sert hem yalvaran, hem kararlı hem sarsılmış bir ifadeyle bana yiyecekmiş gibi bakıyordu. Thea biraz asabi biriydi ve savunduğu şey her ne olursa olsun, onların temel evrensel yasalarca desteklendiğine inanan bir tür universalistti. Ve bu onu bazen öfke den titretiyordu, fakat aynı zamanda çok da cüretkârdı. Bu yüzden böyle bir zamanda ondan ne beklemem gerektiğini bilemiyordum.

Bir şey daha: O da, Mimi gibi, aşk konusunda bir teorisyendi. Ancak Mimi’den farklıydı, şöyle ki; başkaları onu yüzüstü bıraktığında Mimi gerçekten her şeyi kendisi yapardı. Ve belki de Mimi kimseye tanık veya suç ortağı olmaları dışında ihtiyaç bile duymazdı. Thea daha becerikliydi. Birçok erkekten, özellikle Einhorn’dan, kadınların aşk konusundaki fanatizmi hakkında çok şey duymuştum, kadınlar için hayat bir tek bu şey etrafında dönerken erkekler birçok şeyle ilgili hayati bağlantılar kurar ve dolayısıyla da monomaniye daha az eğilimli olurlardı. Einhorn’un söylediklerinde her zaman bir hakikat payı olurdu.

“Bu gerçek,” dedim. “Oliver çıldırdı ve bugün Stella’yı neredeyse vuruyordu.”

“Bu anlattığını yutar mıyım sanıyorsun? O aptal, o zavallı yaratık kime zarar verebilir? Ayrıca, neden bu kızı koruyacak kişi sen olmak zorundasın? Nasıl bulaştın bu işe?”

“Çünkü,” dedim, bütün bu mantık karşısında sinirlenerek, “Stella benden onu şehir dışına çıkarmamı istedi. Mexico City’ye gitmeye çalışıyor, ama buradan otobüse binemiyor. Polis onu da tutuklamaya kalkabilir.”

“Bütün bu laflar neden bu işe karışmış olduğunu açıklamıyor.”

“Anlamıyor musun? Benden yardım istedi?”

“Demek yardım istedi! Sen yardım etmek istediğin için istemiş olmasın?”

“Bu nasıl olabilir?” dedim.

“Sanki neyden söz ettiğimi bilmiyormuşsun gibi! Seni kadınlarla birlikte gördüm. Güzel bir kadın, hatta o kadar güzel olmayan bir kadın yanından geçtiğinde nasıl havalar takındığını biliyorum.”

“Güzel,” dedim, bunun ne kadar normal olduğunu söylemek niyetiyle. Sonra içimden, “Ya New York ve Şikago’daki o adamlar, o deniz subayı ve diğerleri ne oluyor?” demek geldi. Ağzımda acı bir tat bırakmasına rağmen kendimi tuttum, bir şey söylemedim. Şimdi dakikalar önemliydi; bu ağız kavgasını Yeni Ahit’miş gibi dinleyen Meksikalı yüzler gördüğümü hatırlayınca, “Neden böyle davranıyorsun?” dedim. “Neden sözüme inanmıyorsun? Kızın hayatı tehlikede diyorum. Bırak bir defa iyi bir şey yapayım. Sonra baş başa tartışırız her şeyi.”

“Oliver yüzünden mi böyle acele kaçıyorsunuz. Onu Oliver’dan burada koruyamaz mısın?”

“Adamın tehlikeli olduğunu söyledim. Bak!” Sabrım neredeyse tükenmişti. “Adam kaçmaya çalışıyor ve kızı da yanında sürüklemek istiyor.”

“Ah, kız adamı ekecek ve sen de ona yardım ediyorsun, ha?”

“Hayır!” diye bağırdım neredeyse, sonra sesimi alçalttım. “Anlatmaya çalıştığım şeyden hiçbir şey anlamıyor musun? Neden bu kadar inatçısın?”

“Tanrı aşkına, gitmek zorundaysan, git o zaman. Niçin benimle tartışıyorsun! Benden izin mi istiyorsun? Bu izni alamayacağın için bana gülünç bir şey anlatıyorsun. Kız onunla gitmek istemiyorsa gitmek zorunda değil.”

“Kesinlikle gitmek zorunda değil ve ben onun kaçmasına yardım ediyorum.”

“Sen? Sen kızın Oliver’ı terk etmesine memnun olursun.”

Çevirme koluna yapıştım ve var gücümle çevirmeye çalıştım.

“Augie, gitme! Dinle, Yarın sabah Chilpanzingo’ya gitmeye karar vermiştik. Neden kızı villaya götürmüyoruz? Oliver ona orada dokunmaya cesaret edemez.”

“Olmaz. Bunu yapmaya karar verdim. Ona sözüm var.”

“Fikrini değiştirip doğru olanı yapmaya utanıyorsun yani!”

“Belki,” dedim, “haklı olabilirsin, fakat fikrimi değiştirmeyeceğim.”

“Gitme! Gitme!”

“Peki,” dedim Thea’ya doğru dönerek, “sen de gelsen, nasıl olur? Onu Cuernavaca’ya kadar götürürüm, birkaç saat içinde geri dönmüş oluruz.”

“Hayır, sizinle gelmeyeceğim.”

“O zaman hoşça kal.”

“Azıcık yüzüne gülmeyle herkes senden istediği şeyi alabilir, Augie. Bunu daha önce de söylemiştim sana. Bu beni ne duruma düşürüyor? Peşinden geldim, yüzüne güldüm. Fakat senin yüzüne benden fazla gülecek biri her zaman bulunacaktır.”

Bu söz derinden yaraladı beni; bunu yaparken kendisi de acı çekiyordu. Bu yüzden yüreğimin uzun süre kanayacağını biliyordum. Çevirme koluna insanlık dışı bir kuvvetle asılıp çevirdim. Motorun geri sekmesi kollarımı acıttı; hemen direksiyona geçtim. Farların ışığında Thea’nın giysisini görüyordum; kıpırdamadan olduğu yerde duruyor, muhtemelen ne yapacağımı görmek için bekliyordu. Gerçekten içimden geçen şey arabadan inmekti. Fakat araba parke taşı döşeli yolda birkaç metre ilerlemişti bile ve bana öyle geliyordu ki bir kere harekete geçtikten sonra onu durduramazdım. Makineler genellikle böyledir: Şüpheye düştüğünüzde sizin yerinize onlar karar verir.

Cuernavaca yoluna saptım; dağa doğru tırmanan, sarp, karanlık ve kenarında yeterince kilometre taşı olmayan bir yol. Çemberler çizen korlara benzeyen şehre artık yukarıdan bakıyorduk; cesaret edebildiğim kadar hızlı sürüyordum, çünkü meydanda yeterince insan tarafından görülmüştük, Oliver’in öğrenmesi uzun sürmezdi. Stella’nın Cuernavaca’da otobüse binmektense bir taksi tutmasının daha iyi olacağını düşündüm, çünkü otobüs olur olmaz her yerde durur ve Oliver da onu yakalamakta hiç zorlanmazdı.

Bu kadar karanlık bir yol için korkunç sayılacak bir hızla Cuernavaca’ya doğru tırmanıyorduk, portakal kokularıyla dolu karanlıkta kaçmaya çalıştığımız tehlike her geçen dakika daha küçülüyor ve önemsizleşiyordu; arabayla dağa tırmandıkça bu aşağılık Oliver tam da Thea’nın düşündüğü gibi görünür oldu gözüme: aptal. Büyük bir sükûnetle arabanın çakmağından sigarasını yakan ve yanımdaki koltukta sessizce oturan Stella’ya bakınca, Oli-

ver gibi bir adamın kendisine zarar verebileceğini onun nasıl olup da ciddiye aldığına inanmakta zorlanıyordu insan. Eğer onu tabancasıyla tehdit etmişse bile eli ayağına dolaşmış olmalıydı; Stella büyük bir ihtimalle onun tehditlerinden değil yarattığı sorunlardan kaçıyordu.

“Yolda bazı ışıklar görüyorum,” dedi Stella.

Bunlar yanıp sönen ışıklardı; ileride bir dönemeç vardı. Eski at arabası tekerlek izlerini takip ederek ucu gökyüzüne doğru çevrilmiş büyük bir ok işaretine kadar yavaş yavaş gittim. Her iki yöne de giden tekerlek izleri vardı. Dönemeç bizi fazlasıyla sağa getirmişti; sola saptım ve hata ettim. Giderek daralan yolda uzun süre gittik, tekerlerin otları ezdiğini ve çalıkların arabaya sürtündüğünü duyuyordum, fakat geri vites takmaya korkuyor ve dönüş manevrası yapabileceğim geniş bir yere gelmeyi umarak ilerlemeye devam ediyordum. Bunu deneyebileceğimi düşündüğüm nispeten geniş bir yere geldiğimde vitesi boşa alıp direksiyonu sonuna kadar kırdım ve motoru istop ettirme korkusuyla avarada tam gaz çalıştırdım. Ağır araç bir tur dönemedi. Dikkatle debriyaja basıp geri vites takmaya çalıştım, fakat şanzıman kötüydü, motoru istop ettirdim. Aslında iyi de oldu, zira sağ arka tekerin altındaki toprak bana anormal derecede yumuşak göründü. Arabadan indiğimde söz konusu tekerin derin bir dere yatağının hemen kıyısında bir tutam otun üstünde durduğunu gördüm. Aşağıya kadar olan mesafeyi kestirmek zordu, ancak uzun süre tırmanmıştık, her halükârda on beş metreden az olamazdı. Bütün vücudumu ter bastı, yavaşça kapıyı açtım ve alçak sesle Stella'ya, “Çabuk,” dedim, durumunu kavrayan Stella hemen arabadan indi. Pencereden kolumu uzatıp tekerleri düzelttim ve vitesi boşa aldım. Araba yarım metre kadar geri kayıp uçuşunun kıyısında durdu. Fakat şimdi de akü bitmişti, çevirme kolu bir işe yaramazdı.

Stella, “Bütün geceyi burada mı geçireceğiz?” dedi.

“Daha da uzun sürebilir. Ve ben Thea'ya birkaç saate geri döneceğimi söyledim,” dedim. Stella, Thea ile aramda geçen bütün konuşmayı işitmişti elbette. Bu birçok şeyi değiştiriyordu. Portakal bahçesindeki o görüşmeden sonra Thea sanki Stella'yla beni yeniden birbirimizle tanıştırmış gibiydi. Ben o kadar boş ve mantıksız

bir adam mıydım, Stella o kadar vicdansız mıydı? Bu konuda konuşmadık. Stella duygusal bakımdan fazlasıyla sarsılmış bir kadının suçlamalarına karşılık vermeye değmezmiş gibi davranabilirdi ve davrandı da. Bana gelince, düşündüm ki eğer Thea'nın benim hakkımda söyledikleri doğruysa hakikat suratımdan okunuyor olmalıydı ve bu, bu kadar aşikârsa söyleyecek bir şey yoktu. Sonra, bütün bu telaş, endişe, soğuk soğuk ter dökmenin ardından kendimi bir sıra bacağı ansızın kullanım dışı kalırken diğer sıra bacağı telaşla yola devam etmeye çalışan bir kırkayak gibi bu dağ başında bulmuş olmam ağızımda nahoş bir tat bırakıyordu.

“İki adam bulursak arabanın ön tarafını kaldırıp doğru yöne getirir ve iniş aşağı iterek çalıştırabiliriz.”

“Ne?” dedi Stella, “Bu farlarla yamaç aşağı inmek mi?” Farların cılız sarı bir ışığı vardı. “Her neyse, sana yardım edecek iki kişiyi nereden bulacaksın?”

Buna rağmen yardım aramak için aşağı doğru, hiçbir yeri göstermeyen ok işaretine kadar gittim. Çalışlarla kaplı arazide uzaklara baktığımda gördüğüm şeyin yıldızlar mı, insan ışıkları mı olduğundan emin olamadım, fakat şimdi bunu öğrenmeye kalkışmanın pey iyi olmayacağını biliyordum. Bir köye ulaşmadan önce arazide bunun gibi daha birçok derin dere yatağı olabilirdi. Ya da güney göğüne ulaşmaya çalışabilirdim. Sadece “güney göğü” demek bile milyonlarca ışık yılı uzaklıktaki olağanüstü alev spazmlarını yakınlaştırmaya çalışmaktır (ve neden bir uzayla diğer uzay arasındaki boşluk alevlerle dolu olmalıydı?). Derin dere yataklarından başka arazide dikenler, kaktüsler, devasa agavelerden bacaklarınızı dalayan anızlara kadar çeşitli bitkiler vardı; hayvanlar da cabası. Dönemeçte hiçbir araba belirmedi, derken birden aklıma bir sonra geçecek arabanın Oliver'ınkinin olabileceği geldi. Oliver'ın gelip tabancasıyla beni vurmasını mı bekliyordum orada? Beklemekten vazgeçip gerisingeri arabaya döndüm. Arabanın arkasında birkaç battaniye ve portatif bir çadır vardı. Bunları el fenerimin ışığında araştırırken bu lanet arabadan ve beni içine düşürdüğü tehlikeli durumlardan ne kadar nefret ettiğimi düşünüyordum. Portatif çadırı ıslak otların üzerine serip üzerine çöktüm, içimde fırtınalar esmeye devam ediyordu. Thea'dan yana kaygıla-

niyordum; bunu bana ödeteceğini biliyordum. Beni asla bağışlamayacaktı.

Şimdi Stella bana sokulmuş, yanımda yatıyordu, çünkü hava çok soğuktu. Saçından ve yüzünün pudrasından tatlı bir koku yükseliyordu; sanırım dağın soğuğunun kokular üzerinde bir etkisi oluyordu. Yumuşak ağırlığını, göğüslerini ve kalçalarını hissediyordum. Daha önce başımı döndürdüğünü belli belirsiz düşünmüş idiysem bile artık belirsizlik söz konusu değildi.

Geceyi bir kadınla ıssız bir dağın tepesinde geçirdiğinizde dünyanın gizli –ya da gizli olmayan– dürtülerine göre sanırım yapacak bir tek şey vardır. Ve bu serüvende tehlikeli olmak için onca çabalamış olan kadın ne kadar dünyalı ise onun yollarından uzaklaşmayı da o kadar az bilir. Bir erkekle bir kadın ansızın bir araya geldiğinde ortaya çıkacak gibi görünen krizde ilk güçlük aşılmadan ve sanki bir hayat sınavındaymış gibi erkek ne kadar erkek olduğunu, kadın ne kadar kadın olduğunu göstermeden, erkekle kadının hak iddiaları tatmin edilmeden önce hiçbir şeyin, kolay kolay hiçbir şeyin, olamayacağını düşünüyordum. Düşünüyordum dedim, doğru, gerçekten de düşündüm. Çok fazla şey hakkında düşünüyordum. Fakat bu kadın karşısında arzuyla yanıyordum. Stella birden, sessiz bir hamleyle, bana doğru atıldı; o da bana karşı aynı arzuları duyuyordu. Dili ağzımın içindeydi, benim ellerim giysilerini yukarı doğru sıyrıyordu. Artık hiçbir şey düşünecek halde değildim. Elbiselerini çıkardığında, gecenin soğukunda omuzları, göğüsleri ve saldırdığım ıslak sıcaklığı beni çıldırıyor, kendi sesim bana yabancı geliyordu. Stella kulağıma hızlı hızlı fısıldıyordu; vücudunu yukarı kaldırıyor, yüzüme bastırıyor, göğüslerini avuçlayıp bana uzatıyor, kendini bir armağan gibi sunuyordu. Erkeklerden onları nelerin memnun ettiğini öğrenmiş bir kadın gibi birçok şey yapıyordu. Bunlar onda kısmen masum duruyordu. Sevişmemizin üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra neşeyle konuşmaya başladı; arada bir durup durup beni öpüyordu. Evde verilen partide anlattıklarını yanlış anladığımı hatırlayarak gülüyordu; bunun için ondan özür diledim. Bunların bir kibrit çöpü kadar ağırlığı olmadığını o zaman anlamıştım. Bu dağ başında ıslak çimenlerin üzerinde bizi bir araya getiren gereklilik geri kalan bütün dü-

şüncelerin toplamından daha güçlüydü. Bunu üçümüz de gayet iyi anlamıştık. Anlam üzerine çok fazla konuştuğunuzda anlamsızlığa teslim olursunuz. Thea bunu yapacağımı öngörmüştü. Ona karşı çok öfkeliydim; kendi kendime diyordum ki eğer o bu kehanette bulunmasaydı hiçbir şey olmazdı. Eğer yolumun üzerinde dikilip bana ne yapmam gerektiğini söylemeseydi bunu bir gurur meselesi haline getirmezdin. Onun her şeyi bile isteye mahvettiği gibi akıl almaz bir fikri kafamdan söküp atamıyordum. Fakat bizi, Stella'yla beni, birbirimizin kollarına atan gerekliliğin yanından yöresinden geçmeyen yığınla neden bulabilirdim.

Stella ile benim aramda şimdi bir tek gerçek sorun vardı; aramızda kalıcı bir şey olup olmadığını bilmek. Ama daha çok Thea'yı düşünmektaydım. Bunu söyleyemediğimden, ya da başka bir hakikati, bütün sözlerim boşunaydı. O, Thea'dan yalnızca bir defa söz etti; Thea'nın standartlarının korkunç yüksek görüldüğünü söyledi. Sonunda ikimiz de sustuk ve uyuduk; bu konuşmaktan çok daha içtendi.

Böyle bir geceyi yıllarca sonra, kalabalık bir gemiyle Palma de Mallorca'dan Barselona'ya giderken yaşadım. Bütün kamaralar doluydu; aşağı tabakadan insanların, kot gömlekli tarım işçilerinin, bütün fertleriyle ailelerin, memede bebeklerin, nazik midelerini küpeştenin üstünden denize boşaltan genç kızların, şarkı söyleyen ve akordeon çalan şarkıcıların, güverte yükü üzerinde –beceriksizce aşağı salladıkları ayakları ve şiş göbekleriyle ölü gibi ya da derin düşünceler içinde– oturan yaşlı insanların doldurduğu güvertede uyudum. Ucuz yakıtın havada uçuşan külleriyle hüzünlü ve rutubetli bir gece. Beyaz elbiseler giyinmiş küçük rütbeli gemi subayları güverteye uzanmış bedenlerin arasındaki boşluklara basarak yürüyorlardı. Teksaslı bir genç kız benim paltomu paylaşıyordu; bu yabancı kalabalığı içinde bir başka Amerikalı aramış olduğunu söyleyecek kadar açık sözlüydü. Bütün gece bana sokuldu ve karides kokulu dondurucu şafak vakti çalkantılı denizin pembe ışığı üzerimize düştüğünde fazlasıyla Stella'yı hatırlattı bana.

O gün ıslak güvertede İspanyolca bir hayhuyun içine uyanmıştım, bu defa ise dumanlı beyaz bir şafakta, dağların ortasında, terk edilmiş bir demiryolunun bir araba kazasından sonraki sessizliğini an-

dıran sessizliğine uyandım; şurada burada zırhı içinde sıkı bir çekirge cır cır ötmeye çalışıyordu. Kayalardan yayılan gri-yeşil bir soğuk bir köyden gelen dumanla karışıyordu. Odun kömürünün kokusu, birçoklarına tanıdık gelen ve yeni güne hoş geldin olarak algılanan bu koku benim için hayli yabancıydı. Sıkı sıkıya battaniyeye sarılmış olan Stella uçurumun dibine bakmaya çalışıyordu; bu derinliğe bir göz atmak karnıma sancılar saplanmasına yol açıyordu.

Adam başı bir peso verdiğim birkaç Yerli arabanın burnunu doğru yöne çevirdi. Arabayı vurdurarak çalıştırdık ve Cuernavaca'ya gittik; orada Stella'yı Mexico City'ye götürecek bir araba kiraladım ve üstümdeki bütün parayı ona verdim. Wells Fargo vasıtasıyla parayı bana geri ödeyeceğini söyledi; bundan sonraki bütün konuşmamız borcun nasıl geri ödeneceğine dair, nasıl niteleyeceğimi bilemediğim türden bir konuşma oldu. Söylediklerinin tek kelimesine inanmıyordum, fakat para başlıca konuşma konumuzdu. Stella'nın tek hissettiği şeyin minnettarlık olmadığı kesindi; fakat bir defa bunu ifade ettikten sonra ona yapıştı ve başka bir konuya girmedi. Yine de, "Bir gün beni görmeye gelir misin?" diye sordu.

"Elbette gelirim."

Güneş altında taksiyi beklerken pazarın yanında çiçeklere yakın, atılan tomurcuklar yüzünden kaldırım taşlarının kayganlaştığı bir yerde duruyor, ayaklarımızın altında ezilen çiçeklerin hafif kayganlığını hissediyorduk. Karşımızda, çengellere asılı işkem-beler, akciğerler ve karkaslarla kasap tezgâhları vardı; sinekler etlerin üzerinde uçuşuyor ve bir sağanak yağmurun kırmızı bir duvar üzerinde sıçrayan ilk damlaları gibi inip kalkıyordu. Üzerinde et kesilen masalardan birinin altına çömelmiş çıplak bir çocuk yavaşça dışkılamaya başladı; tuhaf renkli bir dışkı. Kap kakak, biber, et, muz, domuz eti, orkide, sepet, yığınlarının üstünü örten cam tavanlı çelik yapının içinde, bağırış çağırışlar, öfke patlamaları arasında, yeşil, mavi sineklerin vızıltılarını dinleyerek yavaş adımlarla dolaştık. Sanki devasa bir makara güneş ışığının bütün dalga boylarını toplayarak dönüyordu.

Taksi geldi. Stella kendisini nerede bulacağını her zaman bilen tiyatro ajanının adını yazıp yazmadığını bir defa daha sordu. Beni öptü; dudakları yanağımda yabancı olduğu bir his yarattı ve

şu anda nasıl bir hata yapmak üzere olduğumu sordum kendi kendime. Araba pazar kalabalığı içinde yavaş yavaş ilerlerken ben yanı sıra yürüyor ve açık pencereden uzanıp tuttuğum elini sıkmaya devam ediyordum. Stella, "Teşekkür ederim, bana gerçek bir dostluk gösterdin," dedi.

"İyi şanslar, Stella," dedim, "yolun açık olsun..."

"Senin yerinde olsam Thea'nın bana o kadar sert davranmasına izin vermezdim," dedi Stella.

Thea'nın karşısına çıkıp, ona yalan söylediğimde bana karşı sert davranmasına izin vermeyecektim. Söylemeye hazırlandığım yalanın gerçekten o kadar ciddi olduğunu düşünmüyordum. Şimdi eskisinden daha sadık olduğum duygusuyla ona geri dönüyordum, bu yüzden ona söyleyeceğim şeyin yalandan çok gerçeği ifade edeceğine inanıyordum. Onu bahçede, üzerinde kırmızı böğürtlenler olan yeşil bir çitin yanında gördüğümde kendimi bu kadar kötü hissetmeyi beklemiyordum. Başında delikli şapkası vardı ve Chilpanzingo'ya gitmek üzere yola çıkmaya hazırdı. Bana izin verseydi, ben dünden hazırdım. Onu yeniden kazanmayı çok istiyordum. Fakat sonra ona eşlik etmemenin daha iyi olacağına karar verdim. O zamana kadar Thea'nın bu garip faaliyetlerine, kartal meselesinde olduğu gibi, fazlasıyla teslimiyet göstermişim, buna bir son vermem gerekiyordu, tuhaf her şeyi sanki daha önce böyle bir şey görmüşüm gibi normal karşılamamalıyım. Fakat geleceğe doğru çok hızlı ilerliyordum.

"Bak hele! Demek döndün," dedi sertçe Thea. "Seni tekrar görüp görmeyeceğimi bilmiyordum. Dönmeyeceğini düşünüyordum. Sanırım bunu tercih ederdim."

"Pekâlâ," dedim, "lafı dolandırmayı bırak, ne diyeceksen onu söyle."

Dediğim gibi dobra dobra konuşmaya başladı; öyle ki ondan bunu istediğim için pişman oldum. Neredeyse haykırırcasına, dudakları titreyerek, "Bitti... tamamen bitti! Buraya kadar, Augie. Hata ettik. Ben hata ettim," dedi.

"Bu kadar acele etme, dur biraz, olur mu? Sırasıyla gidelim. Eğer seni rahatsız eden Stella'yla benim..."

“Geceyi birlikte geçirmiş olmanız!”

“Buna mecburduk. Fakat bunun tek nedeni benim yanlış yola sapmış olmam.”

“Ah, rica ederim bu komediye bir son ver. Lütfen başka bir şey söyleme. Böyle konuştuğunu duymak beni hasta ediyor,” dedi kontrol edemediği bir umutsuzlukla. Çok üzgün görünüyordu.

“Ama söylediğim doğru,” diye ısrar ettim. “Ne demek istiyorsun? Böyle kıskançlık etmemelisin. Araba bozuldu, dağ başında kalakaldık.”

“Bu sabah yataktan zor kalktım. Şimdi bu daha kötü, çok daha kötü. Bana hikâye anlatma, hikâyelere dayanamıyorum.”

“Pekâlâ,” dedim, kadife gibi yeşilliklerin orasına burasına serpiştirilmiş, güneş ışınlarını yansıtan yeni yıkanmış taşlara bakarak, “eğer böylesi düşüncelerle kendine işkence etmek zorunday-san kimsenin elinden bir şey gelmez.”

Thea, “Bu keşke sadece benim problemim olsaydı,” dedi.

Bu sözler beni gerdi. “Tam olarak senin problemin,” dedim. “Gerçekten senin düşündüğün gibi olduğunu varsayalım. Senin kendi hakkında, Smitty ile evliken o deniz subayıyla ve daha başkalarıyla ilgili olarak bana anlattıklarından sonra benim itirafta bulunmam hiç de zor olmazdı. Sen bana tur bindirirsin.” Birbirimizin yüzüne bakarken ikimizin de yüzü kızardı.

“Sana anlattıklarımın bu şekilde bana karşı kullanılacağını düşünmüyordum,” dedi çatlak bir sesle, sesindeki bu titreme, ilk soğuk dalgalarda kıyıda oluşan tuzlu kalın buz tabakalarını gördüğümüzde hissettiğimiz gibi içimi ürpertiyle doldurdu, “yoksa skoru mu dengelemeye çalışıyorsun?”

Kara gözlerindeki pek dostane olmayan parıltıyla ve her zaman-
kinden daha solgun benziyle hiç iyi görünmüyordu; burun delik-
leri sanki sözünü ettiği şeyin zehirli kokusunu alıyor gibiydi. Thea
için bir şeyler ters gittiğinde hayvanlar, hayvan kökenli nesneler,
deri koltuklar, samanlar arasında hışırdayan yılanlar, kıllarla kaplı
boynuzlu kafalar, bir *raison d'être*³ var gibi görünen bütün bunlar
iç karartıcı, yararsız, vahşi veya ilgilenmeye değmez şeylere dönü-
şüyordu. Kendisine gelince, boğum boğum boynu, çökmüş omuz-

3 (Fr.) Varlık nedeni, varoluş nedeni, hikmeti vücut.

larıyla yorgun görünüyordu. Kokusu bile değişmişti. Korkunç bir kıskançlığın pençelerinde kıvranıyordu; bana zarar vermek istiyordu, buna ihtiyacı vardı.

Nedenini bilmesem de bunun kısa sürede geçeceğini düşünüyordum. Fakat aynı zamanda ben de titriyordum. “Aramızda hiçbir şey olmadığını hayal bile edemezsin, değil mi?” dedim, “Böyle olduğunu varsaymak zorundasın, çünkü biz ikimiz bütün gece sevişiyorduk.”

“Mantıksız olabilir,” dedi, “ama ister mantıksız olsun ister olmasın, bunun gerçekten olmadığı söyleyebilir misin? Ha, söyleyebilir misin?”

Neredeyse söylemek üzereydim, çünkü bu gerekliydi –Stella’nın kokusu üzerimden çıkmadan yüzüne karşı böyle yalan söylediğim için kendimi iğrenç buluyordum– fakat Thea beni durdurdu. “Hayır, söyleme,” dedi, “sadece aynı şeyleri tekrar edeceksin. Biliyorum. Ve benden her şeyi hayal etmemi isteme. Her şeyi zaten hayal etmiştim. Benden insanüstü bir şey bekleme. Bunu denemem bile. Şimdiden acı çekiyorum, hem de dayanabileceğimi düşündüğümünden daha çok,” dedi. Gözyaşlarına boğulmadı, fakat yaşlar ansızın bastıran karanlık gibi sessizce gözpınarlarında belirdi.

Bu, beni yumuşattı ya da ona karşı yüreğimdaki bütün sertliği güneş altındaki kar gibi eritti. “Artık bunları konuşmayalım, Thea,” dedim ve ona doğru yaklaştım, fakat o geri çekildi.

“Onunla kalmalıydın.”

“Dinle...”

“Ciddi söylüyorum. Şimdi bana şefkat gösterebilirsin. On dakika sonra onunla olabilirsin, on beş dakika sonra da bir başka sürütle. Hiç yolu yok, aynı anda birden fazla kişiye kendini adayacaksın. Bu kızla nasıl tanıştın? Merak ettiğim şey bu.”

“Nasıl mı? Onu ve Oliver’ı Moulton bana tanıttı.”

“O zaman neden arkadaşın Moulton’dan yardım istemedi de senden istedi? Çünkü onunla flört ediyordun.”

“Hayır, çünkü ona acıyacağımı düşünüyordu. Seninle ilişkiimi biliyordu; bir kadının durumunu başka herkesten daha çabuk anlayacağımı düşünmüş olmalı.”

“Her zaman söylediğin türden bir yalan bu. Seni seçti, çünkü

yardım etmeye hazır görünüyordun, ne isterse sana yaptırabileceğini hesap etti.”

“Yo, hayır” dedim, “yanılıyorsun. Başı beladaydı ve ben ona acıyordum, hepsi bu.” Fakat elbette portakal bahçesindeki o beni derinden etkileyen, kontrol edemediğim duyguyu hatırladım. Görünüşe göre Thea bu konuda da bir şeyler biliyordu; bu beni çok şaşırttı. Daha Şikago’dayken peşimden koşan başka bir kadına tutulacağımı öngörmüştü. Bir de keşke beni bana bu kadar acımasızca tarif etmemiş olsaydı. Şikago’dayken ondan gizleyecek hiçbir şeyim olmadığı için ne kadar mutlu olduğumu düşünüyordum; şimdiyse, sanki saklayacak bir şeyleri olmamak ölümcül bir şeymiş gibi, bu konuda tehlikeli bir şekilde yalpalıyordum. “Ben gerçekten ve samimiyetle ona yardım etmek istiyordum,” dedim.

“Sen ne anlatıyorsun? Yardımmış!” diye bağırdı. “Sen yola çıkarken polis adamı derdest ediyordu.”

“Kimi, Oliver’ı mı?” diye sordum şaşkınlıkla. “Oliver tutuklandı mı? Galiba o kadar acele etmemeliydim. Fakat Stella’yı da beraberinde sürükleyeceğinden korkuyordum. Çünkü tabancası vardı ve onunla Louie Fu’ya vurdu, giderek şiddete yöneliyordu, onu da zorlayacağını düşündüm...”

“Aptal, zayıf, alkolden beyni uyuşmuş o zavallı mı... onu zorlayacak? O kadını? Daha önce neye zorlamış onu? Tabanca tehdidiyle mi girmiş kaltak onun yatağına? O bir orospu! Ama senin ne biçim biri olduğunu, onun beklentilerinin altında kalmaktan, onun istediği adam olamamaktan nasıl korktuğunu, onun oyununu oynayacağını anlaması çok uzun sürmedi. Sen herkesin oyununu oynarsın!”

“Senin oyunu her zaman oynamadığım için öfkeden kuduruyorsun. Evet, kabul etmeliyim ki beni gayet iyi anlamış. Fakat bana bunu yapmamı söylemedi. Benden bunu istedi. Bana ne yapmam gerektiğini söylenmesinden bıkip usanmış olduğumu anlamış olmalı...”

Thea benden yana döndü, hiç olmadığı kadar kötü görünüyor-du, yeni bir krizin eşiğinde gibiydi; kısa bir an dudağını ısırıldı. Sonra, “Bir oyun değildi. Görüyorum ki sen öyle düşünüyorsun. Ama değildi, gerçektir. Anladığım kadarıyla öyleydi. Sana bir oyun gibi

görünmüş olabilir. Sanırım öyle olmalı. Belki de başka türlü görmezdin.”

“Aynı şeyden söz etmiyoruz. Söz konusu olan aşk değil. Geriye kalan her şey konusunda bu kadar sağduyuya aykırı hareket ediyorsun.”

“Ben... sağduyuya aykırı hareket ediyorum?” dedi kupkuru bir ağızla ve bir eli göğsünün üstünde.

“Aksini nasıl söyleyebilirsin... kartal, yılanlar, her gün çıkılan avlar?”

Bu onu bir kere daha yaraladı.

“Ne, bana anlayış mı gösteriyordun? Kartal konusunda? Kartal senin için hiçbir şey ifade etmiyor muydu? Her zaman bunun çılgınlık olduğunu mu düşünüyordun?”

Bunu söylemekle ona ne korkunç bir şey yapmış olduğumu fark ettim ve yumuşatmaya çalıştım. “Bu şeyler sana hiç tuhaf görünmedi mi, bir dakikalığına olsun?” dedim.

Bu onda boğazının daha da sıkıldığı izlenimi yarattı, öyle ki gözlerinden boşanan yaşların yanında öncekiler hiç kalırdı. “Birçok şey bana da tuhaf göründü. Hatta bazıları, sanırım sana görüldüğünden de tuhaf,” dedi. “Seni sevmek, bu benim için hiç tuhaf değildi. Fakat şimdi birçok başka şey gibi sen tuhaf görünmeye başladın. Belki acayip olan benim; bu yüzden bir şeyi yapmanın sadece bu tuhaf yollarını biliyorum. Bilinen yollardan gitmek yerine hep yanlış yola sapıyorum. Demek,” –bunda haklı olduğumu bildiğimden susuyordum– “bana hoşgörü gösteriyordun.” Onun bu kadar acı çektiğini görmeye dayanamıyordum. Bazen bir sonraki kelimeyi söyleyebileceğinden kuşkuya düşüyordum, sesi kısılıyor konuşmakta zorlanıyordu. “Senden bunu yapmanı istemedim... asla. Ne düşündüğünü neden anlatmadın? Bana söyleyebilirdin. Sana çılgının teki gibi görünmek istemezdim.”

“Fakat sen öyle biri değildin. Asla.”

“Kimseye söylemiyorsun, sanırım. Fakat herhangi birine davrandığın gibi davranmamalıydın bana. Bir başkasıyla yapamadığın şeyi benimle yapabilirdin. İçini açabileceğin bir tek Tanrı'nın kulu var mı bu dünyada? Kimseye anlatır mısın? Evet, sanırım aşk çok garip biçimlerde ortaya çıkıyor. Bu tuhaflığın mazeretin olduğuna

inaniyorsun sen. Fakat aşk hangi kılıkta ortaya çıkarsa çıksın belki de sana yabancıdır ve belki de sen onu istemiyorsundur, o kadar. Bu durumda ben hata etmiş oluyorum, çünkü senin istemiş olduğunu düşünüyordum. Oysa sen istemiyorsun, değil mi?”

“Bana ne yapmak istiyorsun, yakıp kül etmek mi? Sadece bu kadar kıskanç ve kızgın olduğun için...”

“Evet, kıskancım ben. Kendimi çok fena hissediyorum ve müthiş hayal kırıklığına uğradım, yoksa muhtemelen böyle davranmazdım. Biliyorum ki sen bunu sineye çekemezsin. Fakat ben hayal kırıklığına uğradım. Bu sadece kıskançlık değil. Şikago’daki odana çıktığımda yanında bir kız vardı; sen beni görmeye geldiğinde sana onu sevip sevmediğini sormadım. Aranızdaki ilişkinin önemli olmadığını biliyordum. Yine de önemliyse bile, denemeliyim diye düşündüm. Kendimi çoğunlukla yalnız hissediyordum, sanki dünya nesnelerle doluydu, ama insan namına bir şey yoktu. Biliyordum ki,” dedi içime her zamankinden daha da büyük bir korku salarak, “biraz deli olmalıydım.” Boğuk bir sesle ve sakın bir edayla devam etti. “Kabul ediyorum, evet, deli olmalıydım. Fakat eğer biriyle anlaşabiliyorsam başkalarıyla da anlaşabilirim diye düşünüyordum. Böylece insanlar beni usandırmayacak, ben de onlardan korkmayacaktım. Çünkü benim böyle olmamdan insanlar sorumlu tutulamazlar, en azından tamamen sorumlu tutulamazlar. Bu duyguyu yaratan onlar değil. Kısacası, bunu benim için yapacak kişinin sen olduğuna inandım. Ve sen bunu yapabiliirdin. Seni bulduğum için çok mutluydum. Senin ne yapman gerektiğini çok iyi bildiğini düşündüm, sen çok şanslı ve çok özel biriydin. Bu yüzden bugün sadece kıskançlık hissetmiyorum. Geri dönmeni istemiyordum. Şimdi burada olduğun için üzgünüm. Özel değilsin. Sen de herkes gibisin. Çabucak usandın. Artık seni görmek istemiyorum.”

Thea şimdi başını eğmişti. Ağlıyordu. Alnından düşen şapkasını kordon tutuyordu. Göğsümde bacaya sıkışmış, ipeksi duman içinde titreyen hasta bir sincap vardı sanki, boğulacak gibi hissediyordum. Yeniden yaklaştırmaya çalıştım, dikeldi, yüzüme bakarak bağırdı; “Bunu yapmanı istemiyorum! İstemiyorum; buna izin veremem. Senin şunun, bunun ya da başka bir şeyin göz ardı edilebileceğini düşündüğünü biliyorum, fakat ben bunu yapamam.”

Yanımdan geçip kapıya yürüdü, orada durdu. “Chilpanzingo’ya gidiyorum,” dedi. Artık ağlamıyordu.

“Seninle geliyorum.”

“Hayır, gelmiyorsun. Oyun bitti. Ben yalnız gidiyorum.”

“Peki, ben ne yapacağım?”

“Bana sorma. Bunun hal çaresine sen kendin bakacaksın.”

“Anladım,” dedim.

Odamda öteberimi topluyordum, boğulacak gibi olduğumdan çıkış yolu bulamayan gözyaşları ve çığlıklar yüzünden beynim ya-
nıyor, insanın kendisine acımasının taşları üst üste yığılıyordu; Thea’nın sırtında tüfeği, ardında bavulları taşıyan Jacinto ile *zócalo*’ya doğru indiğini gördüm. Gidiyordu. Önceki gece *zócalo*’da onun bana seslendiği gibi arkasından, “Gitme!” diye bağırarak ve hata ettiğini söylemek istedim. Fakat içinde yaşadığım duygu fırtınasıyla hata dediğim şey onun beni terk ediyor olmasıydı. Ona seslenmeye çalıştığımda titrememe yol açan şey buydu. Beni terk edemezdi. Mutfağın bahçe duvarından ona seslenmek için evden dışarı koştum.

Halimden tavrımdan korkuya kapılan aşçı beni görünce çocuğunu kaptığı gibi kaçtı. Ansızın öyle büyük bir öfkeye kapıldım, o kadar acı duydum ki boğulacak gibi oldum. Bahçe kapısını ardına kadar açıp *zócalo*’ya doğru ateş almış gibi koştum, fakat steysin arabanın yerinde yeller esiyordu. Geri döndüm ve kırıp dökcek ne var diye etrafa bakınarak evin kapısını tekmeledim. Delicesine bir öfkeyle bahçedeki taşları söküp duvara fırlattım, sıvasını dök-tüm. Oturma odasına girdim deri koltukları, cam eşyaları parçala-dım, perdeleri ve tabloları yırttım. Sonra kendimi, verandada buldum, yılanların kapatıldığı kutuları, sandıkları paramparça ettim, ters çevirdim; kenara çekilip hayvanların panik içinde sürünerek, süzülerek kutulardan çıkıp saklanacak bir yer aramalarını izledim. Tekmelenmedik bir tek kutu, bir tek sandık bırakmadım.

Sonra valizimi kapıp çıktım. Göğsüm hıçkırıklarla sarsıla sarsıla *zócalo*’ya kadar koştum.

Hilario’nun verandasında oturmakta olan Moulton’ı fark ettim. Carta Blanca tabelasının üzerinden sadece yüzü görünüyordu. Moulton aşağı baktı. Döküntülerin papası.

“Hey, Bolingbroke, kız nerede? Oliver delikte. Yukarı çık, seninle konuşmak istiyorum.”

“Cehenneme kadar yolun var.”

Bunu işitmedi.

“Neden elinde valiz var?” diye sordu.

Uzaklaşıp bir süre şehirde dolaştım. Pazar yerinde Iggy’yi ve küçük kızını gördüm.

“Hey, nereden geliyorsun? Oliver dün gece tutuklandı.”

“Başlarım Oliver’ından!”

“Lütfen, Bolingbroke, çocuğun önünde böyle konuşma.”

“Bundan böyle bana Bolingbroke deme.”

Ama o kızını elinden tutup yürürken onlardan ayrılmadım. Sergi sergi dolaştık; sonunda Iggy kızına mısır koçanı kabuğundan bir bebek satın aldı.

Iggy problemlerinden söz etti. Eski karısı şimdi Jepson’la ilişkisini bitirdiğine göre onunla yeniden evlenmeli miydi? Söyleyecek bir şeyim yoktu, fakat ona bakarken gözlerimin yandığını hissettim.

“Demek Stella’nın kaçmasına yardım ettin, öyle mi?” dedi. “Sanırım, doğru yaptın. Kızcağz ne demeye Oliver yüzünden okkının altına gidecekti ki? Wiley’in dediğine göre Oliver dün gece kodelle Stella kendisini yüzüstü bıraktı diye zırl zırl ağlamış.”

Sonra ilk defa elimdeki valizi fark etti ve, “Ah, affedersin, dostum! Bitti, ha?”

Ürperdim, yüzüm çarpıldı, konuşmadan evet anlamına gelen bir işaret yaptım, sonra gözyaşlarına boğuldum.

Yılanlar kaçtı... sanırım dağlara. Bunu doğrulamak için Casa Des-cuitada'ya tekrar gitmedim. Iggy kendi kaldığı evde bana bir oda tuttu. Bir süre hiçbir şey yapmadım, sadece evin üstündeki küçük, sıcak, taş hücrede yattım. Yattığım odaya ulaşmak için merdivenleri son basamağına kadar tırmanıyor, sonra da portatif bir merdivenden devam ediyordunuz. Orada alçak bir yatağın üstünde günlerce hasta yattım. Tertulianus sonsuza kadar lanetlenmiş olanlara bakmak için eğer dedikleri gibi cennetin penceresine gelmiş olsaydı, güneş ışığında görüş alanına giren bacaklarımı görmüş olurdu. Kendimi tam olarak böyle hissediyordum.

Iggy bana arkadaşlık etmeye geliyordu. Odada boynunun kırışmasına ve şişmesine neden olacak şekilde çenesini göğsüne gömererek, pantolonunun paçalarını zincire kaptırmamak için bağlayan bir bisikletçi gibi *alpargata* bağcığıyla bağlamış vaziyette tek kelime etmeden saatlerce oturduğu alçak bir sandalye vardı. Başı göğsünde, gözkapakları iltihaplı yeşil gözleriyle sandalyede oturuyordu. Ara sıra kilisenin çanı, sanki birisi kirli bir kova içinde temiz su taşıyormuş ve kaldırım taşları üzerinde sendeleyip kayıyormuş gibi ileri geri sallanarak çalıyordu. Iggy bunalımda olduğumu biliyordu ve beni yalnız bırakmak istemiyordu. Fakat ne zaman bir şey söylemeye çalışsam, bunu bana karşı kullanıyor, sonradan be-

ni konuşmaya teşvik etse bile anlattığım hiçbir şeyi kabul etmiyordu. Elbette ona her şeyi anlattım, nefesim tükeninceye kadar; sonra eliyle yüzümü kapattığı ve daha fazla anlatmama izin vermeyeceği hissine kapıldım. Bu tür birkaç boğulma tecrübesinden sonra konuşmaktan vazgeçtim. Iggy'nin bana yardım için geldiğini ve boğulduğumdan emin olmak için kaldığını düşünüyordum. Bir yandan bana acırken aynı anda da anlamadığım bir şeyin öcünü alıyordu benden.

Her neyse, Iggy güvercinlerin kırmızı ayaklarıyla konup, kanatlarının rüzgârıyla aşağıya toz ve çerçöp yağdırdığı pervazın üzerinden kayarak giren güneş ışınlarının aydınlatdığı kuru, güzel duvarın yakınına oturuyordu. Bazen yanağını alçı sıvalı duvara yaslıyordu.

Yanlış yaptığımı biliyordum. Yattığım yerde bunu düşünürken gözlerimin bir çıkış yolu ararcasına fıldır fıldır döndüğünü hissediyordum. Unutma yeteneğime bir şeyler olmuştu, bozulmuştu. Hatalarım ve kusurlarım dört bir yandan üzerime çullanıyor, beni hırpalıyordu. Bana öyle eziyet ediyorlardı ki tepeden tırnağa tere batıyordum ve yatağında dönüyor ya da bu hareketin boşunallığını hissediyordum.

Bazen yeniden konuşmaya çalışıyor ve, "Iggy, onu sevdiğimi kanıtlamak için ne yapabilirim?" diye soruyordum.

"Bilmiyorum. Belki kanıtlayamazsın, çünkü onu sevmiyorsun."

"Hayır, Iggy, bunu nasıl söylersin! Ne durumda olduğumu görmüyor musun?"

"Öyleyse neden gittin o sürtükle?"

"Bir tür isyan gibi bir şeydi. Nereden bileyim? İnsan denen yaratığı ben icat etmedim, Iggy."

"Hâlâ bir şey anlamıyorsun, Boling. Senin için üzülüyorum," dedi dayandığı duvardan, "cidden. Fakat anlamaman için başına bunun gelmesi gerekiyordu. İşlerin hep tıkırında gitmiş senin. Böyle iki seksen yere serilmedikçe ona ne kadar kötülük yaptığını anlayacağın yoktu. Neyin ne olduğunu sen kendin bulmalısın, böyle aptallıkların lüzumu yok."

"Çok kızdı. Beni sevmiş olsaydı bu kadar kızmazdı. Bu kadar öfkelenmesinin nedenleri olmalı."

“Ona bu nedeni sen verdin.”

İggy ile tartışmaya çalışmak anlamsızdı, bu yüzden sessizce yat-tığım yerde zihnimde onun yerine Thea’yla tartıştım ve kendimi savundum, fakat tartışmayı sürekli kaybediyordum. Neden yap-mıştım bunu? Onu fena halde incitmiştim, biliyordum. Gergin boynu, bembeyaz yüzüyle, “Hayal kırıklığına uğradım!” deyişi bü-tün canlılığıyla gözlerimin önündeydi. “Tatlım, dinle,” demek isti-yordum ona, “herkes zaman zaman hayal kırıklığına uğrar. Çok iyi biliyorsun bunu. Herkes yaralanır, herkes yaralar. Özellikle aşkta. Ve ben seni yaraladım. Fakat seni seviyorum ve devam edebilme-miz için beni affetmen gerekiyor.”

Yakıcı güneş altında kavrulan dağlarda yılanların peşinde koşma riskini almalıydım, hayatın daha da tehlikeli olduğu çakırkeyif şe-hirde sürtmektense elimde hareketli düğümle kahverengi toprakta yılanların peşinde sürünmeliydim.

Yaptığı avlar hakkında ne düşündüğümü söylediğimde ona kar-şı çok zalimce davranmıştım. Fakat o da beni yerle bir etmeye, ne kadar boş, ne kadar güvenilmez olduğumu, her zaman başka ka-dınlara baktığımı ve hiç vicdanım olmadığını söyleyerek saldırıla-riyla beni ezmeye çalışmamış mıydı? Kartallar ve yılanlar olmasa bile, aşkın hangi kılığa girerse girsin bana yabancı olduğunu söyle-diğinde bu doğru mu muydu?

Thea’nın bu sözleri üzerine düşündüm ve ne kadar gerçeği yan-sıttığını görmekten büyük bir şaşkınlık duydum. Tam olarak de-diği gibiydi. Aşk konusunda her zaman Lausche Nenelere, Bayan Renlinglere ve Lucy Magnuslara karşı annemin yanında olduğ-u-ma inanmışımdır.

Eğer param, mesleğim ya da bir işim olmazsa özgürce ve sami-miyetle aşkın peşinde koşabilir miydim?

Ben, aşkın hizmetkârı? Olacak şey değil! Ansızın kalbimi çirkin hissettim, kendimden bıkmıştım. Basit biri olma amacım salt al-datmacaydı; birazcık bile iyi kalpli ya da müşfik değildim ve Mek-sika’nın duvarların ötesinde kalkıp gelmesini ve beni öldürmesi-ni, suyumunu çıkarmasını, çarpık, sivri uçlu haçlarla dolu mezarlık-ta kurda kuşa yem etmesini arzuluyordum.

Madem bir defa başlamıştım, bu korkunç soruşturmaya devam

etmeliydim. Eğer böyle biriysem bile, belli ki böyle görünmüyordum ve bu benim sırtım olmalıydı. İnsanları memnun etmek istiyorsam bunun nedeni onları aldatmak ve gözlerini kamaştırmak içindi, değil mi? Bunun nedeni herkesin benden daha değerli olduğunu ve benim sahip olmadığım bir şeye sahip olduğunu düşünmem olmalıydı. Peki, neticede insanların nasıl bir şey olduğunu düşünüyordum, fantastik bir şey mi? Onların düşündüğü gibi biri olmak istemiyordum, ama onları hoşnut etmek istiyordum. Hadi gel de açıkla bunu! Bağımsızlık ve aşk da... ne kafa karışıklığı!

Kafam bu kadar karışık olduğuna göre, bir canavar olmalıydim.

Ama hayır, aynı anda hem bir canavar olup hem de acı çekemezdim. Bu fazlasıyla hakkaniyetsiz olurdu. Buna inanmıyordum.

Başka herkesin sizden daha güçlü bir karaktere sahip olduğunu düşünmek doğru değildi. Şimdi, bunun doğru olmadığı, nasıl görüldüğünüzün sadece kuruntu ve abartı olduğu çok açık; olmadığınız kişi olarak sizi sevmeleri, olduğunuz kişi olarak sizden nefret etmeleri sadece bir yanlış anlama; her ikisinin de nedeni hata ve tembellik. Çözüm, önemsememektir, fakat bu durumda sizdeki nelerin hoşla gittiğini, nelerin hoşla gitmediğini gerçekten önemsemeli ve anlamalısınız. Fakat karşılaştığınız herkesin sizinle ilgilendiğini ve size dikkat ettiğini mi düşünüyorsunuz? Hayır. Peki, sizin önemsedığınız şeyi başkalarının da mı önemsedığını sanıyorsunuz? Katiyen. Çünkü çırlıçıplak olduğu duygusuna kapılmadan ve utanç duymadan kimse ne olduğunu gösteremez ve kafası bununla meşgulken bir şeyi önemseyemez, herkesten daha iyi ve güçlü görünmek zorundadır... çılgın! Bu arada, kendini gerçekte hiç kuvvetli hissetmez, aldatır ve aldanır, aldatmaya bel bağlar, fakat anormal bir şekilde güçlünün gücüne inanır. Bütün bu zaman boyunca kimse sahici şeyin ortaya çıkmasına izin vermez ve neyin gerçek olduğunu neyin olmadığını kimse bilmez. İşte size insanlık; çirkin, yoz ve karanlık... kaba kalabalık.

Fakat öte taraftan etrafta dolaşan herkes sağlam, güzel zırhları içinde o kadar becerikli ve kararlıyken siz zayıf, zavallı bir aksak, gülünesi, zararsız, aptal bir yaratık olmaya razı olabilir misiniz? Hayır, olduğunuzdan farklı görünmeye karar verirsiniz. Dışınızdaki hayat o kadar kudretli, aygıtları o kadar büyük ve müthiş,

performansı o kadar harika, düşünceleri o kadar şahane ve tehdit edici olduğundan, siz daha önce var olmayan birini yaratırsınız. Bu korkunç görüntülere dayanabilen bir adam icat edersiniz. Bu adam ne adalet elde edebilir ne adaletle davranabilir, ama yaşayabilir. Kalabalıkların her zaman yaptığı şeydir bu. Basit insanlık bu mucitlerden ya da oyunculardan oluşur; onlardan milyonlarcası, milyonlarcası, her biri kendi tarzında, yardımcı bir rol oynaması ve hayallerini desteklemesi için diğer insanları işe almaya çalışır. Büyük şefler ve liderler en büyük sayıda insanı işe alırlar; güçlerini oluşturan şey budur. Geri kalanları yönetmek için öne çıkan bir imge vardır; iddialarının gerçekliğini diğer herkesten daha kuvvetle dayatır ya da gök gürültüsü gibi bir ses diğerlerinin seslerini bastırır. Sonra belki de dünyanın veya tabiatın kendisi olan büyük bir icat –şehirleri, fabrikaları, devlet binaları, demiryolları, orduları, barajları, hapishaneleri ve filmleriyle– gerçek dünya olur, gerçeklik olur. İnsanlığın mücadelesidir bu, gerçeklikle ilgili kendi görüşünüzün tarafına diğer insanları çekme mücadelesi. Sonra çiçekler ve taşların üzerindeki yosunlar bile belli bir görüşün yosunları ve çiçekleri olur.

Kesinlikle ideal bir yeni üye gibi görünüyordum. Fakat kendimi ne kadar zorlarsam zorlayayım icat edilmiş şeyler benim için asla gerçek olmuyordu.

Benim gerçek kusurum en saf duygularıma sadık kalamamamdı. İçimde en büyük boşluğu açan şey buydu. Belki Thea da art arda o kadar çok mutlu güne dayanamazdı; bu bana ilişkilerimizin ansızın bozulmasının nedeni gibi görünüyordu. Belki onun da seçtiği şeyle ilgili sorunları vardı. Önceki yıl, Mimi zor durumdayken Kayo Obermark bunun herkesin başına geldiğini söylemişti. Herkes seçtiği şey nedeniyle üzülürdü. Sonunda insanın seçtiği şey hüznün ta kendisi olabilir, çünkü seçilen şeye ulaşmak cesaret gerektirir, çünkü bu yoğun duygular uyandırır ve onun yoğunluğuna biz zayıf insanlar kolay kolay uzun süre dayanamayız. Ayrıca seçilen şey bizim zaten sahip olduğumuz bir şey olamaz, çünkü zaten sahip olduğumuz şeyin pek faydası yoktur ya da saygı uyandırmaz. Böyle öfkeli, vahşi olduğum için kendimi müthiş küçümsüyordum. Lanet olası köleler, diye düşündüm. Korkaklar!

Bana, en kötüler arasında daha iyi olmayan bana, gelince benim icadım ve özelliğim sadelikti. Sadeliği tercih ediyor, karmaşıklığı reddediyordum ve bunda gayet sinisi davranıyor, yüreğimin derinliklerinde yatan birçok şeyi saklıyor, herkes gibi tuzaklarımı kuruyordum. Yoksa başka neden sadeliği arzulayaydım ki?

Kişilik her şeyden önce tehlikeli bir şeydir. Güvende olanlar sıradan insanlardır. Bu yüzden neredeyse herkes korku belasına, korku kendisini pas geçsin diye bedeninde değişiklikler yapar. Bu yeni bir şey değildir. Sözgelimi çekingen vahşi başını yassıltır, dudaklarını veya burnunu deldirir, başparmağını keser, duyduğu dehşet kadar korkunç maskeler yapar kendine, bedenini boyar veya dövmeleler yaptırır. Bütün bunlar gelişinden dehşet duyduğunuz korkuyu peşinen yaşamak içindir.

Söyleyin bana, taşları başına yastık yapan ve meleklerle kıyasıya savaşa tutuşan, var olma hakkını elde etmek için büyük bir korku içinde mücadele eden kaç Yakup vardır? Bu cesur insanların sayısı o kadar azdır ki sonunda bütün bir halkın babasına dönüşmüşlerdir.

Bu arada her kim bu güçlü, başıboş teröre, kaosun vahşi soğuşuna karşı bana koruma sağladıysa ona gittim, dolayısıyla kısa süreli kucaklamalara sığındım. Bu cesur bir davranış değildi. Başkalarının da aynı şeyi yaptığını bilmek bana teselli vermiyordu. Eğer sayıları çok fazlaysa bunların hepsi de benim gibi acı çekmeliydi.

Şimdi bütün bunları bildiğimden bana yeni bir şans verilmesini istiyordum. Yeniden cesur biri olmaya çalışmalıyım diye düşünüyordum. Bu yüzden Chilpanzingo'ya gitmeye ve yalvarmaya karar verdim; zayıf biri olmama rağmen eğer bana biraz sabır gösterebilirse yavaş yavaş değişeceğimi söyleyecektim Thea'ya.

Bu kararı verir vermez kendimi daha iyi hissettim. Tıraş olmaya *peluquería*¹ gittim. Sonra Louie Fu'nun lokantasında yemek yedim, kızlarından biri pantolonumu ütiledi. Sinirlerim çok yıpranmıştı, ama aynı zamanda umut doluydum. Thea'nın bana hakaretler yağdırırken benzinin nasıl sarardığı, kararan gözlerinden nasıl şimşekler çıktığı hâlâ gözlerimin önündeydi. Fakat aynı zamanda beni kolları arasına da almıştı. Çünkü bana ihtiyacı vardı. Bir daha

1 (İsp.) Kuaför.

birine güvenip güvenemeyeceğinden duyduğu kuşkudan kaynaklanan bu ayrıksı gücü yok olacak, bana bel bağlayacaktı.

Bunun nasıl olacağını hayal ederken eriyordum, göğsüm ısınıyor, yumuşuyor, sancıyor, özlemle doluyordu. Bu sahneyi gözlerimin önünde cereyan ediyormuş gibi görüyordum. Ben her zaman böyle oldum; hayal gücüm hep önden gidip bana yolu açmıştır. Aksi halde, öyle görünüyor ki benim ağır, karanlık ve hantal kişisel kamyonum yabancı topraklara doğru yola çıkamazdı. Fakat benim hayal gücüm İspanya ya da Galya'daki Roma ordusu gibi, sadece geceyi geçirmek üzere kamp kurmuş olsa bile, yollar açıp duvarlar örüyordu.

Şortla oturup pantolonumu beklerken Louie'nin köpeği çıktı geldi. Halsiz ve şişman hayvan yaşlı Winnie gibi kokuyordu. Tam karşımda durup gözlerini bana dikti. Elimi uzattığımda, okşanmak istemediği için dişlerini göstererek bir-iki adım geri çekildi. Bana kızdığından değil, yalnızlığına geri dönmek istediğinden. Ve derin bir iç çekişle perdenin arkasına çekildi. Çok yaşlıydı.

Birleşik Devletler'den ithal edilmiş otobüs, hurda bir köy okulu otobüsü, eski zamanlardan kalma yaylı bir araba gibi sallana sarsıla geldi. Elimde biletle otobüse daha yeni binmiştim ki Moulton göründü ve pencereden, "İn aşağı, seninle konuşmak istiyorum," dedi.

"Hayır, inmeyeceğim."

"Hadi," dedi ısrarla. "Çok önemli. İnsan iyi olur."

Iggy, "Neden kendi işine bakmıyorsun, Wiley?" dedi.

Moulton'ın geniş alını ve yassı burnu boncuk boncuk terle kaplıydı. "Gözünü kapalı bir maceraya atılıp da duvara toslasa daha mı iyi?" dedi.

Otobüsten indim. "Ne demek istiyorsun, duvara toslamak derken?" diye sordum.

Iggy'nin müdahale etmesine (böyle bir şey yapmaya niyeti vardırırsa) kalmadan Moulton çirkin göbeğine yakın elimi kaptı, gergin kolumu kolunun altına soktu ve kaldırım taşları ve atık güller üzerinde birkaç adım ileriye sürükledi.

"Uyan, çocuk," dedi. "Şimdi Thea'nın yeni sevgilisi Talavera. Ve şu anda Thea ile Chilpanzingo'da."

Ani bir hareketle kolumu çekip kurtardım. Parmaklarımı boyuna geçirmek, öldürünceye kadar sıkmak istiyordum.

“İg,” diye bağırdı Moulton, “şunu tutsan iyi olacak!”

Tam arkamızda olan Iggy sıkı sıkıya sarıldı bana.

“Bırak beni!”

“Sakin ol, burada herkesin ve polislerin gözü önünde onu öldürmeyeceksin, herhalde. Wiley kirişi kırsan iyi olacak. Bir boğa gibi saldırıyor.”

Kollarımı tutan Iggy’yi de yere çalmak istiyordum.

“Bekle, Boling. Önce doğru mu, bunu öğren. Tanrı aşkına, kafanı kullan!”

Ben koluma asılan Iggy’yi sürüklerken Moulton geri geri gidiyordu.

“Bu kadar salak olma, Boling,” dedi Moulton. “İnan olsun, doğru. Seninle başımı belaya sokmak istediğimi mi sanıyorsun? Bunu sana yardım etmek için, acı çekmeyesin diye söyledim. Orası tehlikeli. Talavera seni öldürür.”

“Bak ona nasıl bir iyilikte bulundun!” dedi Iggy. “Yüzüne bak bir.”

“Talavera’nın Thea’yla birlikte oraya gittiği doğru mu, Iggy?” diye sordum, debelenmeyi bırakarak. Öyle altüst olmuştum ki bu soruyu sormayı güçbela becerdim.

“Talavera burada eskiden de onun erkek arkadaşıydı,” dedi Iggy. “Dün bir adam bana Thea’nın hemen ardından Talavera’nın da Chilpanzingo’ya gittiğini söyledi.”

“Ne zaman arkadaşıydı?”

“Birkaç yıl önce. Talavera neredeyse Casa Descuitada’da yaşıyordu,” dedi Moulton.

Artık ayaklarım beni taşımıyordu, platforma çöktüm. Ellerimle yüzümü kapattım, başımı dizlerimin arasına gömüp tir tir titremeye başladım.

Moulton bana karşı çok acımasızdı. “Bunu bu kadar kötü karşılayan beni şaşırttı, March,” dedi.

“Nasıl karşılaşmasını bekliyordun ki? Ona işkence etmeyi bırak,” dedi Iggy.

“Bir çocuk gibi davranıyor, sen de ona cesaret veriyorsun,” de-

di Moulton. "Bu benim de başıma geldi, senin de. Önce Smitty ile, sonra *bu çocukla* çıka geldiğinde Talavera'nın da."

"Hayır, aynı şey değil, Talavera onun evli olduğunu biliyordu."

"Ne fark eder? Talavera bir opera kavalyesi olsa bile duyguları var. Bir insan başına böyle bir şey geldiğinde göz mü yummalı? Ben yumdum mu? Sen yumdun mu? Bu, insanın cesaretle karşısında durması gereken lanet gerçeklerden biri."

"Fakat Boling hâlâ seviyor onu. Birisi karını götürdüğünde sen deliye dönmüştün ve üstelik onu seviyor falan da değildin."

"Peki, Thea? O, Boling'i seviyor mu?" dedi Moulton. "Öyleyse March kafasını kırıp yatağa düştüğünde dağlarda Talavera'yla ne yapıyordu?"

"Thea dağlarda onunla hiçbir şey yapmıyordu," diye bağırdım yeniden öfkeye kapılarak. "Eğer Talavera şu anda Chilpanzingo'daysa Chilpanzingo'dadır, hepsi bu kadar, Thea ile birlikte değil."

Moulton yüzünde şaşkın bir ifadeyle bana bakıyordu. "Birader," dedi, "bahse girerim, herkes neyi görüyorsa sen de onu görüyorsun, ama fikirlerinden milim sapmıyorsun. Neden sana Talavera'nın eski erkek arkadaşı olduğunu söylemedi? Peki, orada sence ne yapıyorlardı, sadece havadan sudan mı konuşuyorlardı, hiç at-tan inmiyorlar mıydı?"

"Hiçbir şey olmadı. Hiçbir şey! Konuşmayı hemen kesmezsen, şu taşlardan birini kafana yersin!"

Fakat o da müthiş heyecanlanmıştı, devam etmekte kesin kararlıydı; boş boş konuşmak niyetinde değildi, gayet ciddiye. Kocaman açılmış gözlerini bana dikmişti.

"Ne yazık ki, dostum, kadınlarda sağduyu diye bir şey yok. Onlar senin gibi düşüncesiz delikanlılara göre değil. Thea'nın Talavera için külotunu indirmedigine ve tatlı hazinelerini sana sakladığına dair neyine bahse girersin?"

Moulton'ın üzerine atıldım. Iggy beni arkadan yakaladı; silkeleyip orkestra için yapılmış platforma savurarak ondan kurtulmaya çalıştım, ama sıkı sıkıya bana yapışmıştı, beni bıraksın diye ağırlığımı geriye vererek onu ezmeye çalıştım, Iggy soluk soluğa, "Tanrı aşkına, aklını mı kaçırdın sen? Başını belaya sokmaman için uğraşıyorum," dedi.

Moulton çoktan uzaklaşmış, pazara giden kalabalık sokağa dalmıştı. Arkasından bağırdım, “Kaç bakalım, seni aşağılık orospu çocuğu. Bekle sen. Seni geberteceğim!”

“Bırak şunu, Boling, şuradaki polisin gözü senin üzerinde.”

Yerli bir polis memuru yakındaki bir arabanın marşpiyesine oturmuştu. Muhtemelen sarhoş *gringoların* birbirleriyle dalaşmasına ve dövüşmesine alışkındı.

Iggy beni dizlerimin üzerine çökmeye zorlamıştı; hâlâ sıkı sıkıya kollarımı tutuyordu. “Şimdi seni serbest bırakabilir miyim? Arkasından koşmayacaksın, değil mi?” Boğazımdan hıçkırığa benzer bir ses çıkarken evet anlamında başımı salladım. Iggy ayağa kalkmama yardım etti. “Şu haline bak bir, üstün başın toz toprak oldu. Giysilerini değiştirmen gerekiyor.”

“Bunun için zamanım yok.”

“Benim odama gel. Elbiseni en azından fırçalayabilirim.”

“Bu otobüsü kaçırmak istemiyorum.”

“Yani, ne olursa olsun oraya gideceksin, öyle mi? Delirmiş olmalısın.”

Fakat gitmeye karar vermiştim. Louie’nin lokantasında elimi yükümü yıkadım ve otobüse bindim; yerime birisi oturmuştu ve orkestra platformunun önündeki sahneyi seyreden otobüs yolcuları ne olup bittiğini; benim kadını kaptırmış zavallı bir *cabrón*² olduğumu anlamış gibi görünüyorlardı.

Iggy benimle birlikte otobüse girdi. “Sen Moulton’a aldırma,” dedi. “Kendisi Thea’yı yatağa atmaya çalıştı, en azından on defa bunu ona teklif etti. Onunla yatmak için ölüp bitiyor. Bu yüzden seninle ilgileniyordu ve villaya geliyordu. Oliver’ın partisinde yeniden şansını denedi. Thea bu yüzden kaçarcasına gitti.”

Bu dediğinin çok fazla önemi yoktu; tutuşmuş koca bir fıçı barutun yanında çakılan bir kibritten farkı yoktu.

“Bak şimdi, sakın orada kavga falan çıkarayım deme. Kavga etmek için kafayı yemiş olman gerekir. Talavera seni öldürür. Belki seninle gelip seni beladan uzak tutmam gerekiyor. Benim de gelmemi ister misin?”

“Hayır, teşekkür ederim. Beni rahat bırak, yeter.”

Gerçekten benimle gelmek istediği falan yoktu.

Külüstür otobüs aniden tavan arasındaki bir dikiş makinesi gibi ses çıkardı. Dumanların arasından katedrale baktığımda onun nehirdeki yansımasını gördüğüm izlenimine kapıldım.

“Öyleyse ben kaçıyorum,” dedi Iggy. “Unutma,” diye de beni uyardı otobüsten yere adım atarken, “gitmekle aptallık ediyorsun. Sen kendin aranıyorsun.”

Otobüs şehirden çıkarken bir köylü kadın koltuğunun kenarına oturayım diye nazıkçe bana yer açtı. Oturduğumda yüreğimdeki yangının yeniden başladığını hissettim. Alev alev yanıyordum; kışkıklıktan kasılıyor, kramplarla kıvranıyordum. Orada düşüp öleceğim duygusuyla başımı ellerimin arasına gömdüm.

Thea neden yapmıştı bunu? Neden Talavera’yla düşüp kalkıyordu? Beni cezalandırmak için mi? Birini cezalandırmanın ne uygunsuz bir yoluydu bu!

Beni suçladığı şeyin tam olarak aynısını yapmıştı! Ona sarılırken ben Stella’ya mı bakıyordum? Oysa o bana sarılırken Talavera’ya bakıyordu ve intikam almaya hazırdı.

Birden aklıma düştü: Şikago’da bizimle birlikte yaşayan kedi yavrusu neredeydi? Wisconsin’e yaptığımız iki günlük bir seyahatten döndüğümüz gece zavalılığı açlıktan inler vaziyette bulmuştuk. Thea ağlamaya başlamış, bir balık satın almak için Fulton Sokağı pazarına doğru arabayla giderken hayvanı giysisinin içine sokmuştu. Bu kedi neredeydi şimdi? Tanrı bilir nereye terk edilmişti! Thea’nın sadakati ve sevgisi böyleydi işte.

Sonra onu o kadar sevdim ki parmaklarımızın boğum yerlerindeki kırıksıklıkların birbirine benziyor olmasından bile büyük bir haz duydum diye düşündüm; şimdi bu parmaklarla Talavera’nın vücudunda bana dokunduğu yerlere dokunuyordu. Benimle yaptığı şeyleri bir başka adamla yaptığını, aynı şekilde kendini kaybettiğini, onu övdüğünü, beni öptüğü aynı yerlerinden onu öptüğünü, sevgiyle dolup taşıdığını, gözleri kocaman açık, onun başını kucaklayarak bacaklarını açtığını düşündüğümde kelimenin tam anlamıyla yok olduğumu hissettim. Bütün bunları gözümün önünde canlandırıyor ve müthiş acı çekiyordum.

Thea ile evlenmek isterdim, fakat evlilikte sahiplik yoktur. Hayır,

hayır, ne karılar kocalarına sahiptiler ne de kocalar karılarına ya da ana babalar çocuklarına. Onlar çekip giderler ya da ölürlər. Bu yüzden sahip olunan tek şey içinde yaşanan andır. O da yeteneğiniz varsa. Ve bir arzu yaşarken kendi karşısını da dikkate alarak yaşar. Bu yüzden inatla sahiplik işaretleri oluştururuz. Tapu belgeleri, sertifikalar, yüzükler, antlaşmalar ve daha başka kalıcı şeyler gibi.

Bunaltıcı bir havada Chilpanzingo'ya doğru yol alıyorduk. Önce kahverengi, çetin dağlar, sonra çorak, kayalık araziler ve yeşil Florida makileri. Şehre girdiğimizde adamın biri bedava bir seyahat yapmak için kolumu yakalayıp parmaklarını geçirerek otobüsün yanına sıçradı. Çekip kolumu kurtardım. Onu yakalamaya çalıştığım da bedavacı yolcu avuç içime şiddetle vurarak yere atladı. ~~Çamur~~ yandı ve çok öfkələndim.

Zócalo'ya varmıştık. Yere gömülmüş, kirli, beyaz duvarlar ve balkonlardaki ufalanan İspanyol tarzı aşınmış süslemeler; Sevilla'dakilere benzer, ama çürüyen, dökülen, çöp yığınları yükselen korkunç bir sokak.

Talavera'yı sokakta görürsem onu öldürmeye çalışırım diye düşündüm. Neyle? Bir çakım vardı. Fakat bu yeterince tehlikeli bir silah değildi. Meydanda bıçak satın alabileceğim bir dükkân var mı diye bakındım, göremedim. Sadece tabelasında "Café" yazılı bir yer gördüm. Bir duvarın üzerinde kare şeklinde karanlık bir delik; Suriye çöllerinde bin yıl kumların altında gömülü kaldıktan sonra kazılarak ortaya çıkarılmış bir mezar ağzı gibi. Tezgâhtan bir bıçak çalmak amacıyla içeri girdim. Bıçağa benzer bir şey yoktu, sadece boğazlarına kadar toz şekere gömülmüş küçük kaşıklar. Yırılmış beyaz bir cibinlik parçası hiçbir işe yaramayan bir dantel gibi tavandan sarkıyordu.

Kafeden çıkınca New Orleans'ta görülen cinsten, bazı parçaları eksik ferforje parmaklıkları olan bir evin önünde park etmiş steyşin arabayı gördüm. Bıçağı mıçağı unuttum, koşup içeri daldım. Resepsiyonda kimse yoktu, sadece harap verandaya giden patikanın kumlarını süpüren yaşlı bir adam vardı. Bana Thea'nın oda numarasını söyledi. Thea'nın beni görmek isteyip istemediğini sorması için onu yukarı yolladım. Thea panjurdaki bir aralıktan, "Ne istiyorsun?" diye seslendi. Merdivenleri koşarak çıktım ve odası-

nın kocaman, ağır, ahşap çifte kapısının önüne varınca, "Seninle konuşmam gerekiyor," dedim.

Beni içeri aldı; odaya girdiğimde ilk yaptığım şey Talavera'dan bir işaret var mı diye bakmak oldu. Ortalıkta her zamanki giysisi ve öteberi karışıklığı hüküm sürüyordu. Bunlardan hangisinin Talvera'ya ait olduğunu anlamamın yolu yoktu. Ama bu bir şeyi değiştirmezdi. Böyle ayrıntıların üzerinde durmamakta kararlıydım. Thea, "Ne istiyorsun, Augie?" diye sordu tekrar. Yüzüne baktım. Gözleri her zamanki kadar canlı değildi, iyi görünmüyordu; parlak, siyah saçları tarak yüzü görmemişti. İpek bir sabahlık ya da robdöşambr vardı üstünde. Belli ki alelacele sırtına geçirmişti. Böyle sıcak bir havada odasında çıplak oturup kalkmayı tercih ederdi. Onun çıplakken nasıl olduğunu hatırlamak istediğimde gördüm ki bunu kolayca beceriyorum. Karnının altına baktığı-mı görünce robdöşambrının eteğinden tutmak için elini aşağı indirdi. Yuvarlak parmakları ojeli bu elin aşağı indiğini görünce ayrıcalığının nasıl sona erdiğini ve başka bir adama geçtiğini acı bir şekilde anladım. Ayrıcalığımı geri istiyordum.

Alev alev yanan bir yüzle, "Yeniden bir araya gelebilir miyiz diye sormaya geldim," dedim.

"Hayır, artık birlikte olabileceğimizi sanmıyorum."

"Talavera'nın burada, seninle olduğunu duydum, doğru mu?"

"Sana ne bundan?"

Bu cevabı evet olarak kabul ettim ve büyük bir acı duydum.

"Sanırım, haklısın. Fakat neden hemen onunla birlikte yola çıkmam gerekiyordu? Ben biriyle beraber olur olmaz senin de hemen biriyle beraber olman gerekiyordu. Benden daha iyi değilsin. Onu yedeğinde tutuyordun."

"Sanırım burada olmanın tek nedeni onun burada olduğunu duymuş olman," dedi Thea.

"Hayır, senden bana bir şans daha vermeni istemek için geldim. Talavera'nın benim için bir önemi yok."

"Yok mu?" dedi Thea, bembeyaz bir yüzle. Kısa bir an için düşünceli düşünceli gülümsedi.

"Hâlâ benimle olmak istersen bu hikâyeyi unutabilirim."

"Her tartışmada bunu başıma kakarsın."

“Hayır, yapmam.”

“Biliyorum ki her an o içeri girecek ve kavga edeceksiniz diye endişeleniyorsun. Fakat burada değil, rahatlayabilirsin.”

“Demek, buradaydı!”

Thea cevap vermedi. Onu uzaklaştırmış mıydı? Belki uzaklaştırmıştı. En azından aynı anda hem endişelenip hem umut etmeme gerek kalmamıştı artık. Elbette korkmuştum. Fakat aynı zamanda onu öldürebileceğimi de umuyordum. Bunu hiç değilse deneyecektim. Sahneyi hayal etmiş ve Talavera’nın da beni bıçaklayabileceğini görmüştüm.

“Bir başka erkekle beraber olduğumu düşünerek beni sevemezsin sen,” dedi Thea. “Belki ikimizi de öldürmeyi istersin. Onun üç yüz metrelik bir uçurumdan düştüğünü, beni tabut içinde cenaze merasimimde görmüş olmayı dilersin.”

Ağzımı açıp tek kelime etmiyordum ve kepenklerdeki aralıklardan tropik bir güneşin girdiği sıvası dökülmekte olan bu hispanik odada Thea gözünü dikmiş bana bakarken gözüne çok garip görüyordu; şehirdeki çürüme, yamaçlardaki sivri uçlu, çarpık demir ızgaralar, duvarlar üzerindeki pembe ve kan rengi begonvil tomurcukları, cart yeşil asmalar ve yalvaran ya da şarkı söyleyen dağların koca dudakları ve geniş alnı; sonra odanın kendi karışıklığı, elinin altında bulduğunda aynı şekilde kullandığı paçavralar ve pahalı şeyler, Kleenexler³ veya ipek iç çamaşırları, giysiler, kameralar ve kozmetik ürünleri. Thea doğru hareket ettiği umuduyla hızlı hareket ediyordu. Niçin geldiğim hakkında söylediklerime belli ki inanmıyordu. İnanmıyordu, çünkü hissetmiyordu; hissetmiyordu çünkü aramızdaki ilişki bozulmuştu.

“Şimdi karar vermek zorunda değilsin, Thea.”

“Evet, değilim. İleride seninle ilgili düşüncem değişebilir, ama değişeceğini sanmıyorum. Şu anda senden hiç hazzetmiyorum. Hele de başkalarına nasıl davrandığını düşündüğümde. Dilerim dünyanın bütün kötülükleri gelir başına. Keşke ölmüş olsan.”

“Ben seni hâlâ seviyorum,” dedim. Bu apaçık görünüyordu olmalıydı, çünkü yalan söylemiyordum. Durduğum yerde yaprak gibi titriyordum. Fakat Thea cevap vermedi.

3 Dünyanın en ünlü kâğıt mendil markası.

“Her şeyin tekrar eskisi gibi olmasını istemiyor musun?” dedim.
“Sanırım bu defa her şeyi doğru yapabilirim.”

“Yapabileceğini nereden biliyorsun?”

“Çoğu insan muhtemelen benimle aynı durumdadır. Fakat daha iyisini yapmayı öğrenmenin bir yolu olmalı.”

“Gerçekten mi?” dedi. “Böyle düşünmene hiç şaşırmadım.”

“Elbette. Yoksa insan umut edebilir mi? Ne istediğimi nasıl bilebilirdim? Sen nasıl biliyordun?”

“Benden ve neyi bilip neyi bilmediğimden söz ederek neyi ispatlamaya çalışıyorsun?” dedi alçak sesle. “Birçok defa yanlış yaptım, seninle tartışmak istemediğim kadar çok hata ettim.” Konuyu değiştirdi. “Jacinto bana yılanlarla ilgili bir mesaj gönderdi,” dedi. “Orada olsaydım, kafana bir şey indirirdim.”

Fakat benim bu suçumun onu fazla sinirlendirmediğini hissediyordum. Hatta bana öyle geldi ki dudağının kıyısında onaylayıcı bir gülümseme vardı. Ancak bundan dolayı pek fazla umut besleyemezdim, çünkü gülümseme ve dalgınlık, inat, kalp kırma niyeti onun bir bulut beyazlığındaki sinirli ruh hallerinde hızla birbirini takip ederdi; bana karşı olan duygularını bir araya getirmekten aciz olduğunu görüyordum. Bir cevap beklemiyordum. Asla. Artık ortada ilişki falan kalmamıştı.

Üstü bir saman *petate*⁴ ile kaplı susuz bir balık kavanozunda şimdi karnının üzerinde ağır ağır soluyan, bir hindi gibi kabarmış, pullu, bir kornişon gibi siğilli, gri, ince bıyıklı, kalın pençeli bir yaratık olduğunu görüyordum.

“Yeni bir koleksiyona başlamışsın,” dedim.

“Bunu yeni yakaladım. Bugüne kadar yakaladığım en ilginç hayvan. Ama burada kalmayacağım. Acapulco’ya gidiyorum, oradan da Vera Cruz’a giden uçağa bineceğim, sonra Yucatan’a gideceğim. Orada Florida’dan göçen bazı nadir flamingoları görmem gerekiyor.”

“Seninle gelmeme izin ver.”

“Olmaz.”

İşte böyle sona erdi bu macera. Hiçbir şey öngördüğüm gibi olmadı.

4 (İsp.) Hasır.

Acatla'dan dönmüş aylaklığa devam ediyordum. Her şeye rağmen Thea'dan bir haber almayı bekliyor ve faydasız olsa da sürekli postaneye uğruyordum. Hiçbir haber olmadığını öğrendikten sonra genellikle gidip tekila içiyor, üstüne de birayla cila çekiyordum. Artık Louie'nin yerinde poker oynamıyor ve o çeteden kimseyi görmüyordum. Jepson serserilikten tutuklanıp Birleşik Devletler'e gönderildi, böylece Iggy'nin karısı yeniden ona döndü. Küçük kızları olup biteni gayet iyi anlıyordu; onları yürüyüş yaparken gördüğümde kızcağızın bu yaşta ne kadar cingöz olduğunu hissettim ve ona acıdım.

Güneş ışınlarının altın sarısı bir aydınlığa boyadığı bir öğleden sonra kırışık bir pantolon, kirli bir gömlek ve üç günlük sakalla bir batakhane barının taburesinde otururken içimden ayağa kalkıp, "Ey henüz gömülmemiş olan siz sefil yaratıklar, nasıl bir hayat sürüyorsunuz! Mutluluk ve güzellik bile bir filme benziyor," diye bağırarak geçti içimden. Birçok defa gözlerimin dolduğunu hissettim. Ya da yeniden öfkelenim ve bar bar bağırarak istedim. Fakat bütün diğer yaratıklar gürültü yapmakta, bağırarak, kükremekte, çılgılık atmakta, gaklamakta ya da anırmakta özgürken insanoğlunun rahatlamak için daha ince yollara başvurması gerekiyordu. Ben de dağ yollarından birine çıkıyor –orada bazen söylediklerimi dinleyen, ama ne düşündüğünü söylemeyen bir Yerli oluyordu–

duygularımı yüksek sesle dile getiriyor ya da bağılıyor ve böylece geçici olarak kendimi daha iyi hissediyordum.

Birkaç gün süreyle bir arkadaşım oldu; bir kavgadan sonra Kazak korosu tarafından terk edilen bir Rus. Beyaz kaytanlı, fişek kırlılarıyla süslü, şayak asker ceketini giyiyordu hâlâ. Çok gururlu ve asabiydi, tırnaklarını kemiriyordu. Saçsız kafatası her zaman sinekkaydı tıraşlı yüzünün yakışıklı ağırbaşlılığına yumuşak bir ışık düşürüyordu. Burnu düzdü, kapalı dudaklarında belli belirsiz bir hınç okunuyordu ve siyah, bitişik ve parıltılı kaşları vardı. Bir defa görmüş olduğum şair D'Annunzio'nun bir portresine benzemiyor idiyse ne olayım.

İçiyordu ve beş parasızdı; çok geçmeden o da Jepson gibi tutuklanacaktı. Benim de çok az param kalmıştı, arada bir bir şişe tekila satın alıyordum, bu yüzden bana yapıştı kaldı.

Onun hakkında hissettiklerim aşağı yukarı Iggy'nin küçük kızına hissettiklerimin benzeriydi, kızcağızın anlaması gereken ne kadar çok şey olduğunu düşünerek ona acıyordum. Rus bana arkadaşlık ettiği için başlarda üzülüyordum. Ama sonra onu sevdim. Ve Thea hakkında biriyle konuşmak ihtiyacını duyduğumdan her şeyi ona itiraf ettim. Bütün hikâyeyi anlattım. Duygularımı paylaşacağını düşünüyordum. Alnındaki acının açtığı derin kırıksıklıklar beni böyle düşünmeye sevk etmişti.

“Görüyorsun ya, nelere katlanmak zorunda kaldım,” dedim. “Başıma gelenleri hafife aldığım yok. Çok acı çekiyorum. Çoğu zaman, kendimi yarı ölü hissediyorum.”

“Dur hele,” dedi Rus, “henüz bir şey görmedin.”

Bu laf ona öfkelenmeme sebep oldu. Birden parlayıp, “Nedenmiş, seni pis egoist!” dedim. Onu vurup yere sermek istiyordum; ancak o sırada bunu yapamayacak kadar sarhoştum. “Ne demek istiyorsun, seni lavuk?! Seni iki paralık, sefil Kazak seni! Neler hissettiğim hakkında sana anlattıklarımın sonra...”

Ama yapmak istediği şey kendi duygularını bana anlatmaktı. Çıplak kafası, kızarmış burnu ve öfkenin çarpıttığı ağzıyla. Aslında fena bir adam değildi. Tepkisi doğaldı. Onun da bir hayatı vardı. Orada umutsuzca oturuyordu. Bu evde bir zamanlar var olan bir talk pudrası gibi kokuyordu. Fakat ne olursa olsun *simpatico*'ydu.

“Pekâlâ, ahbap,” dedim. “Doğru. Çok kötü günler geçirmişsin. Harbin’i ya da her nereliysen orayı belki de bir daha göremeyeceksin.”

“Harbin değil. Paris,” dedi.

“Tamam, ahbap, Paris. Paris diyorsan, Paris olsun.”

“Moskova’da bir amcam vardı,” dedi, “bir kadın gibi giyinip kiliseye giderdi. Ve herkesi korkuturdu, çünkü sakallıydı ve deli deli bakardı. Bir polis memuru ona, ‘Bayım, siz bana erkek gibi görünüyorsunuz, bir kadın gibi değil,’ dedi. Bunun üzerine amcam ‘Siz de bana bir kadın gibi görünüyorsunuz, erkek gibi değil,’ diye karşılık verdi. Ve yürüyüp gitti. Herkes ondan korkardı.”

“Çok güzel de, bununla ne anlatmak istiyorsun? Ben bir anlam veremedim.”

“Demek istediğim şey şu: Sen aşkta hayal kırıklığına uğramışsın, fakat insanın aşktan başka ne kadar çok konuda hayal kırıklığına uğrayabileceği hakkında hiçbir fikrin yok. Henüz sadece aşkta hayal kırıklığına uğradığın için şanslısın. İleride karşına kimbilir daha neler çıkacak. Amcamın o karanlık kiliseye gidip milleti korkutması için ne kadar umutsuz bir durumda olduğunu anlamıyor musun? Elinde kalan gücü kullanmalıydı. Sadece birkaç yıllık ömrü kaldığını hissediyordu.”

Anlamamış gibi yapıyordum, çünkü onun gülünç olduğunu ima ederek durumu idare etmeye çalışıyor, fakat nereye varmak istediğini çok iyi biliyordum. Hayatın sona ermesi kendi başına korkunç değildi, bu kadar çok hayal kırıklığından sonra sona ermesiydi mesele. Bu bir gerçek.

Sonunda onunla düşüp kalkmaya son vermek zorunda kaldım. Rus, *foco rojo*’nun madamı Zenci kadın için muhabbet tellallığına karar verdi, ben de harekete geçmeye. Binicilik çizimleri, hayat kurtaran Huron Gölü ceketi gibi alengirli öteberimi Louie Fu’ya sattım ve satıştan elime geçen pesolarla Mexico City’ye gittim. Thea’nın beni affetmesini beklemekten vazgeçtim. Regina’da onusuz konaklamak hüzün vericiydi. Müdürle kat hizmetçileri Thea’yı ve kuşu hatırlıyorlar ve durumumun pek parlak olmadığını görüyorlardı; artık ne steysin araba ne bavullar ne vahşi hayvan ne yatakta birlikte mango yediğim kız arkadaş vardı. Geceleri gelip gi-

den çiftlerin çıkardığı gürültüler yüzünden burası benim durumumdaki birine göre bir yer değildi. Ama ucuzdu; bu yüzden kulaklarımı kapattım.

Wells Fargo'nun bürosuna gittim; Stella'dan gelen bir para yoktu. Neyse ki elimde Sylvester'ın Coyoacán'daki telefon numarası vardı, topu attığımda ona telefon edebilirdim. İlk Manny Padilla'nın kuzenine başvurmayı düşündüm. Kuzeninin Manny'ye benzer bir yanı yoktu; sıksa, kırmızı tenli, dişleri parlayan aç ve paragöz bir adamdı. Şehirde bana rehberlik yapmak istiyordu, fakat Thea bana zaten göstermişti; bana İspanyol edebiyatını tanıtmak istiyordu ve nihayet benden birkaç peso tırtıkladı. Onunla bana bir battaniye satın alacağını söyledi, ama bir daha görünmedi.

Bütün bedenim Thea'yı arzuluyordu, fakat biliyordum ki o artık benim için erişilmezdi; kendi çetin karakteri ve benim karakterimdeki tuhaflıklar yüzünden benden temelli uzaklaşmıştı. Bütün bu şeyleri kafamda evire çevire şehirde dolanıp durdum. Mariachileri, cenaze merasimlerinde sanatlarını icra eden total kemancıları, çiçek satıcılarını, şekerleme tezgâhlarına konup kalkan arıları seyrediyordum. Ne yana dönerseniz dönün başı karlı volkanlardan birini görüyordunuz; bütün bir dağ âdeta yüzüyor gibi görünüyordu. Bezgin ve hasta olduğumdan bu günlerde elimden gelse aynaya bakmazdım. Bir ara bana öyle geldi ki Ölüm gelse omzuma dokunup, "Hazır mısın?" diye sorsa, "Evet," demeden önce en fazla bir dakika düşünürdüm. Gerçekte biraz ölüydüm ve şimdi, en azından biliyordum ki insan son derece güçlü ve büyük bir amacı olmaksızın yaşayamazdı. Bununla birlikte şehir güzeldi –çirkinlik, sefalet ve grafitinin eksikliği çekilmese de– sıcaktı ve bu beni ayakta tutuyordu. Kalbim kan ağlıyordu, kendimi hasta hissediyordum, fakat sürekli karalar bağladığım da yoktu.

En sonunda Sylvester'la temas sağladım. Beni görmeye geldi ve biraz para verdi. Başlangıçta pek konuşkan değildi. Anladım ki siyasi meselelerden ve mahrem şeylerden konuşmak istemiyordu.

"Aç ve perişan görünüyorsun," dedi. "Seni tanımasam, şu Pan-Amerikan serserilerden biri sanırdım. Kendine çekidüzen vermeye ihtiyacın var."

Kendimi Caligula'nın üç yüz metre yükseklikten yere bıraktığı bir nesne gibi hissettim. Hava uğulduyordu. Rengi Kudüs'ün renkleri gibiydi. Sersemlemiş halde ayağa kalkarken sağlam durmak istiyordum. Haydi, dik dur! İşte böyle. Bu az buz şey değildi. Sylvester ayağa kalkmaya çalıştığımı, kendimi bırakmaya hiç niyetim olmadığını anladı. Beni her zaman eğlendiren yüzündeki o karanlık buruşukluklarla sırıttı.

"Şansım yaver gitmedi, Sylvester," dedim.

"Görüyorum, görüyorum. Peki, şansın dönene kadar burada çakılıp kalacak mısın, yoksa Şikago'ya dönmek mi istiyorsun?"

"Sen ne düşünüyorsun? Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum."

"Kal burada. Eğer Frazer söylerse seni bir süre ağırlayacak bir parti sempatizanı var."

"Memnun olurum. Minnettar kalırım, Sylvester. Kim bu sempatizan?"

"İhtiyar'ın eski bir arkadaşı. Seni misafir edecektir. Seni bu vaziyette dolaşırken görmekten hoşlanmıyorum."

"Teşekkür ederim, Sylvester. Çok teşekkür ederim."

Daha sonra Frazer gelip beni Pslavitch adındaki söz konusu sempatizanla tanıştırmaya götürdü. Pslavitch, Coyoacán'ın dışında küçük bir villada yaşayan arkadaş canlısı bir Yugoslav'dı. Ağzının kıyısında derin çizgiler vardı, bu çizgilerin içinden kısa, parlak kıllar çıkıyordu, mineral dünyasının minik kristallerle dolu bir jeodu veya harikası gibi. Çok ilginç bir insandı. Soğan biçiminde bir kafası vardı ve saçları alabros kesilmişti. Tanıştırıldığımız zaman bulunduğu bahçede sıcaktan hava başının üstünü titriyordu.

"Hoş geldiniz. Misafirimin olmanızdan dolayı memnunuz. Belki bana İngilizce dersi verirsiniz," dedi.

"Elbette verir," dedi Frazer. Frazer'in bakışları da değişmişti. Mimi'nin ona neden "Vaiz" dediğini hiç bu kadar iyi anlamamıştım. Çatılmış kaşlarıyla bir papaz gibi görünüyordu. Aynı zamanda da bir Konfederasyon Ordusu subayı gibi. Çok önemli düşüncelerin ağırlığı altında eziliyor gibiydi.

Frazer beni bu Pslavitch'e bırakıp gitti, bilmiyorum neden, ama kendimi emanete bırakılmış ya da yedeğe ayrılmış gibi hissediyordum, ama Frazer'in aklında ne olduğunu dert etmeyecek kadar

yorgundum. Pslavitch bana odaları ve bahçeyi gösterdi. Kafeste-ki ve serbest kuşları seyrettim, çiçekler ve dikenli kaktüsler arasın-da uçuşan sinekkuşlarını. Kendi kendilerini kucaklamış, sıcak diş-lerini ve dillerini serinletmek için ağızlarını havaya açmış Meksi-ka tanrıları çimenlerin üzerinde yatıyor veya patikanın yanında di-kiliyordu.

Pslavitch Yugoslav basını için Meksika'da muhabirlik yapan ki-bar, endişeli, alçakgönüllü, inatçı bir adamdı. Kendini bir Bolşevik ve eski devrimci sayıyordu, fakat ömrümce bir tek *lacrimae rerum*¹ tipi birini gördümse bu ondan başkası olamazdı; her şey daima ona dokunuyordu ve bir çamın sürekli reçine sızdırması gibi hep göz-yaşı döküyordu. Piyanoda Chopin çalıyordu ve belli bir marşı yo-rumladığında bana, "Frederic Chopin bu parçayı George Sand ile Mallorca'dayken fırtınalı bir havada yazdı. Sand Akdeniz'e yelken açmıştı, geri döndüğünde Chopin ona, 'Boğulduğunu sandım!' de-di. Piyanonun pedalına Meksika işi ayakkabılarıyla basarken in-sana bir trajedide oynayan Neron'u düşündürüyordu. En önemli-si de Pslavitch Fransız kültürüne âşıktı ve bana da öğretmek için yanıp tutuşuyordu. Aslında öğretmek ve öğrenmek onda bir takın-tıydı, her zaman "Bana Şikago'yu öğretin", "Bana General Ulysses S. Grant'ı öğretin. Ben de size öğretirim. Fontenelle'in jambonlu omletini öğretirim. Bilgi değiş tokuş ederiz," diyordu.

Çok hevesliydi. "Fontenelle bir cuma günü jambonlu omlet ye-mek istemiş, fakat gök gürültülü korkunç bir fırtına çıkmış. So-nunda Fontenelle omleti pencereden dışarı atmış ve Tanrı'ya, 'Se-igneur! Tant de bruit pour une omelette!' ² diye bağırmış." Çok öğre-ticiydi. Gözleri kapalı, kelimeleri dikkatle telaffuz ederek ileri ge-ri sallanıyordu. Ya da "XIII. Louis berbercilik oynamayı seviyor ve sarayındaki soyluları, istesinler veya istemesinler tıraş ediyordu. Ayrıca yüzünü korkunç şekillere sokarak can çekişen birini tak-lit etmekten de çok hoşlanıyordu. Ve dahası genç çiftlerin gerdek gecelerini onlarla aynı yatakta geçiriyordu; feodal yozlaşmanın son simgesi," diye anlatıyordu.

1 (I.at.) Şeylerin gözyaşları. Romalı şair Vergilius'un *Aeneis*'inden alıntı. *Rerum lacri-mae sunt ya da sunt lacrimae rerum*: Şeylerin (ya da şeyler için) gözyaşları vardır.

2 (Fr.) "Tanrım! Bu kadar gürültü bir omlet için mi?"

Belki öyleydi, fakat Paslavitch onu bir Fransız olduğu için seviyordu. Akşam yemeğinden sonra beni alıkoyuyor ve Voltaire'le Büyük Frederick arasındaki, Rochefoucauld'yla Longueville Düşesi, Diderot ile genç aktrisler, Chamfort ile bilmem kim arasındaki bu konuşmaları tekrarlıyordu. Paslavitch'i seviyordum, fakat bazen onun konuğu olmak hiç kolay olmuyordu. Bundan başka onunla birlikte *Calle de Uruguay*'daki³ bir kulüpte bilardo oynamam gerekiyordu. Ve canı içki çektiğinle onunla içmem. Öğleden sonraları bunu yapmak istemiyordum, çünkü Acatla'da yuvarladığım tekilaları fazlasıyla hatırlatıyordu bana. Yine de oturuyor, birkaç şişe şarap deviriyorduk. Güneş ışınları ağaçların arasından süzülüyordu, volkanın kadın biçimi kar altında uyurken bahçe yemyeşildi. Ben misafirdim ve misafir kendisini misafir edenin kaprislerine boyun eğmek zorundadır. Bilgi değiş tokuşundaki borcumu beysbol birinci ligiyle ve buna benzer şeylerle ödüyordum.

Bu arada sağlığım yavaş yavaş düzeliyordu; derken, günlerden bir gün Frazer geldi ve benim için öngördüğü şeyi çıktılatı.

"Biliyorsun GPU⁴ İhtiyar'ı ortadan kaldırmak istiyor," dedi Frazer.

Biliyordum. Villasına yapılan makineli tüfek saldırısını gazete-den okumuştum ve Paslavitch bana birçok başka ayrıntıyı anlatmıştı.

"Mink adında bir Rus polis şefi İhtiyar'a karşı yürütülen kampanyanın başına geçmek üzere Mexico City'ye gelmiş."

"Ne korkunç bir şey! Onu korumak için ne yapabilirsin?"

"Villayı tahkim ettiriyoruz ve koruma tuttuk. Ama tahkimat henüz bitmedi. Polisse bu işi yapmaya yeterli değil. Stalin İhtiyar'ı bertaraf etmeye kesin kararlı, çünkü İhtiyar dünya devriminin vicdanı."

"Neden bunları bana anlatıyorsun, Frazer?"

"Bak, anlatayım. Tartışılmakta olan bir plan var. Belki İhtiyar ülkede değişik bir kılıkta dolaşarak GPU'yu ekebilir."

"Değişik kılıkta derken?"

"Bak, March, anlattıklarımız aramızda kalacak. Demek istedi-

3 (İsp.) Uruguay Sokağı.

4 Sovyet istihbarat ve gizli polis servisinin 1922-1934 arasındaki kısa adı.

ğim İhtiyar sakalını, bıyığını tıraş ettirecek, saçını kestirecek, bir turist gibi görünecek.”

Bu bana çok tuhaf göründü. Sanki Gandhi redingotla dolaşmış gibi olacaktı. Bir zamanların kudretli kumandanı görüntüsünü değiştirecek ve kendini küçük düşürecek. Azımsanmayacak kadar şanssızlık yaşamış olan bana bile bu çok şaşırtıcı geldi.

“Kimin fikri bu?” diye sordum.

“Üzerinde tartıştığımız bir şey bu,” dedi Frazer o profesyonel devrimci ses tonuyla; anlamı, bunun beni ilgilendirmeyeceğiydi. “Sana güveniyorum, March, yoksa bu işte bir rol oynamanı önermezdim sana.”

“Ne rolü?” dedim.

“Eğer İhtiyar kılık değiştirerek Meksika’da bir turist olarak dolaşacaksa, Amerikalı bir yeğene ihtiyacı olacaktır.”

“Beni mi kastediyorsun?”

“Sen ve bir kız yoldaş, karı koca olarak. Yaparsın, değil mi?”

Kendimi gizli ajanların peşinde olduğu bu büyük şahsiyetle Meksika’da araba sürerken gözümün önüne getirdim. Bu sorumluluğu üstlenemeyecek kadar yorgun hissediyordum kendimi.

“Bu kızla aranızda kaçamak falan olmayacak, tamam mı?” dedi Frazer.

“Ne demek istediğini anlamıyorum bile. Bir gönül macerasının yaralarından kurtulmaya çalışıyorum.”

Lütfen, Tanrım! Beni kendim olarak kalamayacağım o büyük akıntılardan başka birinin daha içine sürüklenmekten kurtul, diye düşündüm. Elbette ona yardım etmek, kurtarmak istiyordum, ayrıca tehlike beni çekiyordu. Fakat ölümleri ve gürültüsüyle insanın başını döndüren bu kırmızı manzaralar pazarını geçmeye, Meksika dağlarında dere tepe dolaşmaya hazır değildim.

“Sana bunları anlatıyorum, çünkü İhtiyar prensip sahibi bir insandır.”

Frazer sanki kendisi de çok prensip sahibiymiş gibi söylüyordu bunları. Sen onu külahıma anlat, diye düşündüm.

“O bunu dünyada yapmaz,” dedim. “Çılgınca bir fikir bu.”

“Onu koruyanlar buna karar verecek.”

Fakat bana öyle geliyordu ki görüntüsü onun alâmetifarikasıy-

di. Özellikle başı. Görüntüsünü değiştirmektense belki de başının uçurulmasına ve bir şehitlik işareti olarak sunulmasına izin verirdi. Bir tür Vaftizci Yahya ve Kral Herod gibi. Durup şehitlik hakkında düşünmem gerekiyordu. Rusya'da onun minnettarlığını kazanmayı umursamayan düşmanı vardı. Onu öldürecekti. Ölüm itibardan düşürür. Gerçek başarı hayatta kalmaktır. Ölülerin sesi çok geçmeden duyulmaz olur. Her şey unutulur. Yerleşik iktidar bütün topraklara yayılır ve kader ayakta kalan ne ise odur, dolayısıyla var olan her ne ise *doğrudur*. Aklımdan geçen şeyler bunlardı.

“Silah taşıman gerekecek. Bu seni korkutur mu?”

“Beni mi? Elbette korkutmaz,” dedim. “Bu kısmı değil.”

Bu teklifi reddetmemek için kafam kevgir gibi delik deşik olmalı diyordum kendi kendime. Bu dev tarihi karakterle birlikte dağlar arasında koşuşturma şansı gururumu çok mu okşamıştı? Araba kelle götürür gibi yol alacaktı. Biz geçerken yabani hayvanlar kaçışacaktı. Korkunç toprak altüst olacaktı. Uluslar ve kader hakkında düşüncelere dalmış olan İhtiyar benimle tek kelime etmeyecekti. Kayıp dünya gizli sesiyle bize seslenecek, arkamızda bizi kovalayan ve fırsat kollayan bir uluslararası katiller sürüsü olacaktı.

“Bazen merak ediyorum,” dedim, “gerçeği söylemeye hazırlanan insanlar her şeyden önce kendini savunabileceklerinden emin olmalı değil midir?”

“Bu doğru bir bakış açısı değil,” dedi Frazer.

“Değil mi? Belki. Fakat ben böyle düşünüyorum.”

“İşi kabul ediyor musun?”

“Bu işe uygun olduğuma inanıyor musun?”

“Tam bir Amerikalı görünen birine ihtiyacımız var.”

“Sanırım buna biraz zaman ayırabilirim,” dedim, “eğer çok uzun sürmeyecekse.”

“Birkaç hafta, sadece Mink'i ve adamlarını ekmek için.”

Frazer gitti, ben kertenkelelerin çimenler arasında dolaştığı, kuşların muhteşem renkleriyle alev alev yanan duvarları doldurduğu bahçede oturdum kaldım. Gri volkanik taştan tanrılar, ayakta veya yatıyor vaziyette hâlâ oradaydılar ve yaşama güçlerinin ne olduğunu göstermekte sebat ediyorlardı. Paslavitch üst katta Chopin çalıyordu. İnsanın bir başkası tarafından kendisiyle aynı fikir-

de olması için ikna edilmeye zorlanmasından daha korkunç hiçbir şey olamayacağını, aynı umutsuzluğu hissederek, aynı ölümcül umudu besleyerek yaşamanın ne kadar korkunç olduğunu düşündüm. Bütün dayatmalar içinde en kötü dayatma buydu. Sadece sizi yapmak istedikleri gibi biri olmak değil, size dikte ettikleri gibi hissetmek. Eğer müttefiklerin en güçlüsüne sahip değilseniz sonunda mutlaka umutsuzluğa düşer ve kan kusardınız.

Paslavitch mavi robdöşambriyle balkonuna çıktı ve yumuşak bir sesle bir içki isteyip istemediğimi sordu.

“Olur,” dedim. Bütün bu plan beni fazlasıyla endişelendiriyordu.

Fakat plan suya düştü ve ben bunu işittiğimde çok sevindim. Bu konuda çok düşünmüş, Jalisco’ya ya da çöle kadar nasıl o şehir senin, bu şehir benim kaçacağımızı hayal ederek uykularımdan olmuşum. Lakin İhtiyar bu planı veto etmişti. Ona bu kararını ne kadar zekice bulduğumu bildiren bir mektup göndermek istedim, ama sonra onun siyasi faaliyetlerini tartışmanın bana düşmeyeceğini düşündüm. Bunu ona teklif ettiklerinde kıyameti koparmış olmalıydı.

Ama öyle ama böyle, Meksika’nın üstümde artık karşı koyamayacağım bir etki yarattığını ve Birleşik Devletler’e dönmemin daha iyi olacağını hissediyordum. Paslavitch iki yüz peso ödünç verdi, Şikago’ya bilet aldım. Gidişim ev sahibimi hayli üzmüş görünüyordu, bana defalarca Fransızca beni çok özleyeceğini söyledi. Eminim ben de onu özleyecektim. Çok düzgün bir adamdı. Böylelerine çok sık rastlanmaz.

Meksika'dan Şikago'ya dönerken Doğu St. Louis'e uğradım, oradan da yıllardır görmediğim kardeşim George'u görmek için Pickneyville'e kısa bir yolculuk yaptım ya da ziyarette bulundum. George güvensiz adımlarla yürüyen koca bir adam olmuştu. Açık teninde, gözlerinin altında beliren kahverengi gölgeler yaşamaya razı olduğumuzda bizim yaptığımız gibi, kendi tarzında bir hayat mücadelesi içinde olduğunu gösteriyordu. Nasıl ki, zamanı geldiğinde, bizimle birlikte her kim varsa onları terk edip kendi seçtiğimiz hasımla, bir dağın içindeki ya da derin bir yer altı mahzenindeki gizli sığınağında onunla göğüs göğse çarpışmaya gittiğimiz gibi. George için de aynen böyle olmuştu.

Bununla birlikte yakışıklı bir adam olmuştu, zaten küçükken de güzel bir çocuktuk. Şimdi de eskiden olduğu gibi gömleğinin eteği tuhaf bir şekilde pantolonundan dışarı çıkıyordu ve eskisi gibi alabros kesilmiş, kahverengi, sarı saçları kestane dikenini gibi, ileri doğru uzanmıştı. Kaderini ağırbaşlılıkla kabullendiğini görmek göğsümü kabarttı. Ondan bir ayakkabıcı yapmışlardı. Tamirci dükkânlarında gördüğünüz cızırdayan diskleri, değirmi fırçaları olan, mahfazasının altında gümbürtüyle çalışan, makinelerden birini çalıştıramazdı, elde ayakkabı da dikemezdi, fakat topuk ve taban yapmakta iyiydi. Verandanın altındaki mahzende çalışıyordu.

Burası geniş bir verandaydı, çünkü burası Güney sayılacak kadar şehir dışındaydı, binalar büyük, ahşap ve beyazdı. Asmalar tozlu hava deliklerine yeşil bir renk veriyordu. Onu ayakkabı kalıbının üzerine eğilmiş, ağzından çivileri alıp deriye çakarken gördüm.

“George,” dedim, artık yetişkin biri olan bu genç adama bakarak. Beni hemen tanıyıp sevinçle ayağa kalktı ve tam olarak eski günlerdeki gibi, “Selam, Aug! Selam Aug!” dedi genizden gelen sesiyle. Bu iki kelimenin tekrarlanması, eğer uzun sürerse genellikle inlemeye dönüşüyordu. Bu yüzden o yerinden kalkmadığı için ben ona doğru yürüdüm. “Eee, nasıl gidiyor, koca adam?” dedim. Bir elimle onu kendime doğru çektim ve başımı omzuna yasladım. Mavi bir iş elbisesi vardı üstünde; güçlü kuvvetli, iri yarı, beyaz ve temizdi; elleri hariç. Çocuk yüzündeki gözleri, burnu ve küçük ağzı her zamanki gibi, basitti. Bu kadar uzun zamandır onu ihmal ettiğim için şikâyetçi olmaya hakkı olduğunu bilmeyip beni görünce neşeye boğulması içime işledi.

Üç-dört yıldır hiç ziyaretçisi olmamıştı, bu yüzden bana bir ayrıcalık tanıyarak onu bütün gün görmeme izin verdiler.

“Ne hatırlıyorsun, Georgie?” diye sordum. “Nene, Ana, Simon, Winnie?” Herkesin Ana’yı ne kadar sevdiğini tekrarlayarak dikenli çit boyunca köpekle birlikte koşturarak şarkı söylediği gibi ahenkle bu isimleri benimle birlikte o belli belirsiz gülümsemesiyle tekrarlıyordu. Islak dudaklarının arasından görünen dişleri bembeyaz ve, köpekdişleri çok sivri de olsa, kusursuzdu. Artık benimkinden daha iri olan elinden tuttum, parkta dolaştık.

Mayıs başlarıydı ve meşeler tümünden yaprağa kesmişti, koyu yeşil, sağlıklı; kocaman kocaman karahindibalarla dolu sıcak, rutubetli topraktan yükselen tatlı kokular doldurmuştu havayı. Benim için duvardan başka hiçbir şey olmayan duvar boyunca yürüdük. Fakat ansızın onun bir mahpus olduğunu ve asla dışarı çıkmayacağını düşününce rahatsız oldum, zavallı George. Bu yüzden izin almadan onu parkın dışına çıkardım. Bilmediği bir yolda yürürken bastığı yere dikkat etmek için ayaklarına bakıyordu, çünkü korkmuştu. Köşe başındaki bir dükkândan ona bir paket çikolatalı bademli kurabiye satın aldım. Kurabiyeleri aldı, ama yemek istemiyordu, kutuyu cebine tıktırdı. Gözlerini huzursuzca sağa,

sola çeviriyordu, “Rahat ol, George, hemen geri dönüyoruz,” dedim. Bu onu yatıştırdı.

Akşam yemeğini haber veren çanın –bir çocuk hayvanat bahçesindeki fare-kentin kilise çanı gibi çınliyordu– sesini duyar duymaz George yeşile boyanmış büyük kafeterya binasına koştu. Beni orada bıraktığından onu takip etmek zorunda kaldım. George tepsisini aldı ve konuşmadan, hiçbir şey gözlemlemeden teneke tabaklarını sıyırarak, beyinsiz başlarını sallayarak ağızlarını dolduran diğer moronlarla oturup yemeğimizi yedik.

Bu yaratıklarla ilgilenmek, onları giydirmek, beslemek, yatırmak çocuk oyuncağı olmalıydı. Bundan kolay ne olabilirdi ki?

Yolculuğun geri kalanı boyunca Georgie’nin bütün hayatının bu şekilde geçmemesi için bir şeyler yapılması gerektiğini düşünüp durdum; ayrıca hapishane kuşları, yetimler, kötürümler, kıt zekâlılar ya da yaşlılar gibi unsurlar söz konusu olduğunda ne kadar çabuk mazeretler uydurduğumuzu düşündüm. Ve Ana’yı ziyaret ettikten sonra Simon’a gidip Georgie hakkında konuşmaya karar verdim. Önerceğim belli bir şey yoktu. Fakat Simon’ın parası var dedim kendi kendime, dolayısıyla paranın ne yapabileceğini biliyor olmalıdır. Şikago’ya geri dönerken şu ya da bu nedenle Simon’ı düşünmeden edemiyordum. Onu mutlaka görmek istiyordum.

Bir kurumdan doğruca Şikago’daki diğer kuruma gittim. Fakat iki yer birbirinden çok farklıydı. Ana artık mutfağın yanında kalmıyordu, zemininde İran halısı, penceresinde perde olan bir daireye yerleştirilmişti. Geleceğimi haber vermek için telefon etmişim, bu yüzden Ana beni kapıda beyaz bastonuna dayanmış vaziyette bekliyordu. İrkilmesin diye henüz uzaktayken ona seslendim. Yerimi belirlemek için başını çevirdi ve acılı bir sevinçle dolu ağlamaklı sesiyle adımları seslendi. Uzun pembe yüzündeki kaşları beni sanki gözleriyle de görmek istiyormuş gibi koyu renkli güneş gözlüğünün üst çerçevesinden yükseldi. Sonra kulağıma tatlı sözler fısıldayarak beni öptü. Elleriyle yüzümü yokladı ve, “Sıskasın. Augie, neden bu kadar sıskasın?” dedi. Sonra neredeyse benimki kadar uzun boyuyla önüme düşüp beni arka kapıdan odasına çıkardı. Kaynayan balık kokusu merdiveni doldurmuştu; yuvaya dönüş

havasına girdiğimden bu koku bana annemle birlikte oturduğumuz bizim eski mutfağın sıcaklığını hatırlattı.

Büfenin üstünde Meksika'dan gönderdiğim bütün kartpostallar diziliydi, ayrıca Simon'ın ve Charlotte'un da fotoğrafları vardı. Onu görmeye gelen insanlara göstermek için. Fakat Simon'dan nefret eden müdürle karısından başka kim gelecekti ki? Arada bir Anna Coblin. Ya da Simon'ın kendisi. Simon, Ana'nın burjuva oturma odasına nasıl rahatça yerleşmiş olduğunu görmeye geliyor, sonra kendinden memnun gidiyordu. Ana da kendisine daha iyi davranılmakta olduğunu farkındaydı. Bileğinde gümüş bir bilezik vardı, yüksek topuklu ayakkabılar giyiyordu ve hoparlörü üzerinde kocaman bir krom zikzak olan bir radyoya sahipti. Aslında Lausch Nene sırtında Odessa işi en iyi siyah elbisesiyle Nelson Yaşlılar Yurdu'na yerleştirildiğinde Ana'nın burada yaşadığı gibi yaşamaya hakkı olduğunu göstermek istemişti. Lausch kardeşler yaşlı kadını, asaletini umursamadan ve değer yargılarını dikkate almadan buraya terk etmişlerdi. Yine de Ana'nın Simon'la Charlotte'un onun için yaptıklarına göre yaşaması kolay bir iş değildi. Simon, anladığım kadarıyla, Charlotte'dan daha zordu. Çok zor beğenen biriydi. Dolabı açıyor, temiz olup olmadıklarını ve rafta eksik var mı, yok mu diye görmek için Ana'nın bütün giysilerini inceliyordu. Sizin iyiliğiniz ve refahınız için bir şey yaptığında Simon'ın nasıl olabileceğini biliyordum; hayatı sizin için çekilmez hale getirmekte üstüne yoktu.

Fakat geçmişe ait olan bu keskin, bu baharatlı, mükellef balık sosu kokusu belki de beni şimdiki durum karşısında fazla eleştirel olmaya, Ana'nın sıkıntılarını abartmaya ve İran halısının, perdelelerin bir kafesin süslerinden başka bir şey olmadığını düşünmeye itiyordu. Yaşı ilerlemiş kör bir kadın, bir odada, herhangi bir odada yaşamak zorunda olan bu kadın neden konforlu bir odada yaşamasındı? Bundan başka Georgie ile Ana'yı mahpus gibi görmem, onlar bir yere kapatılmışken ben serbestçe orada burada sürtüyorum diye mutsuz olmam belki de benim kendi hatamdı.

"Augie, git Simon'ı gör," dedi annem, "Ona kızma. Ona, sana kızmaması gerektiğini söyledim."

"Bir oda bulup yerleşir yerleşmez giderim, anacığım."

“Ne yapacaksın?” diye sordu.

“Ne olursa... umarım ilgi çekici bir şey olur.”

“Bu da ne demek? Sen ekmeğini kazanıyor musun, Augie?”

“Tasalanma, anacığım, yaşıyorum işte.”

“Neden bu kadar zayıfsın? Ama elbiselerin kaliteli... kumaşını yokladım.”

Kaliteli olmaydı. Thea onlar için dünyanın parasını ödemişti.

“Augie, Simon’a uğramak için çok bekleme. O da seni görmek istiyor. Sana söylememi istedi. Hep senden söz ediyor.”

Evet, Simon gerçekten beni görmek istiyordu. Telefonda sesimi duyar duymaz, “Augie, neredesin?” dedi, “Olduğun yerde kal. Hemen gelip seni alıyorum.”

South Side’da, eskisinden çok uzak olmayan yeni yerimin yakınındaki bir telefonu kulübesinden telefon ediyordum. Simon yakınlarda yaşıyordu birkaç dakika içinde siyah Cadillac’ıyla geldi; içi bir mücevheri andıran bu nefis, pırlıl pırlıl ışıldayan kabuk yavaşça kaldırıma yaklaştı. Simon bana el etti, arabaya bindim. “Hemen geri dönmem gerekiyor,” dedi. “Gömleksiz çıktım; sadece bu paltoyla şapkayı aldım. Eee, sana bir bakalım.”

Böyle dedi, ama inip beni görmek için acele etmesine rağmen dönüp doğru dürüst bakmadı bile. Direksiyon başında olduğu için elbette gözü yoldaydı, fakat salt manikürlü ellerinin direksiyon simidine kakılmış değerli taşlara –yeşim taşı gibi bir şey– dokunması arabayı sürmesi için yeterliydi. Bu şey âdeta kendi kendine gidiyordu. Sanırım Lucy ve Mimi konusunda yaptığımız kavgadan dolayı üzgündü. Artık öfkeli değildim, geleceği düşünüyordum. Simon eskisinden daha kiloluydu. Bakır düğmeli, hafif, reglân palto-su gergin ve çıplak göbeğini zor kapatıyordu. Yüzü de daha geniş, kaba ve otoriterdi. Yüzündeki yağ, bazı kişilerdeki gibi görünür değildi. Jimmy’nin annesi Bayan Klein’in neredeyse Doğu’lu, yağlı bir yüzü vardı, fakat yüzündeki yağ ıslıl ıslıl parılıyordu. Gelgelelim bunca zaman görüşmedikten sonra Simon’a karşı eleştiriler yöneltememin yerinde olmayacağını farkındaydım. Ne yapmış olduğunun da, şimdi ne işler çevirdiğinin de önemi yoktu, onu görür görmez yeniden sevdim. Kendimi engelleyemiyordum. Bu duygu benden güçlüydü. Yeniden kardeş olalım istiyordum. O da aynı-

sını istemiyor olsaydı ne diye koşa koşa beni almaya gelsindi ki?

Şimdi başıma ne belalar geldiğini öğrenmek istiyordu, benimse ona herhangi bir şey anlatmaya hiç niyetim yoktu. Meksika'da ne işler çevirmiştım?

“Bir kıza âşık olmuştum.”

“Âşık mı olmuştun? Eee, başka?”

Kartaldan söz etmedim, başarısızlıklarımın ve aldığım derslerden de. Belki söylemeliydim. Kararsızlığım ve duygusallığım yüzünden her halükârda beni zihninden eleştiriyor olmalıydı. Bu yüzden gerçekleri ona anlatmakla ne kaybederdim ki? Ancak gurura benzer bir duygu benim bunları anlatmamı engelledi. Yakıcı bir aşkın ilk alevlerinin ömrü bu kadar kısaydı işte. Bu yüzden beni yargılıyordu... Peki sonra? Bırak yargılasın. Kırılmamış, kafamı kırmamış, dişlerimi kaybetmemiş, hayal kırıklığına uğramamış mıydım? Ve “Pekâlâ, Simon, geldim, işte buradayım,” dememiş miydim? Yo, ona bütün söylediğim, önemli bir meseleyi çözmek için Meksika'ya gitmiş olduğumdan ibaretti.

Bunun üzerine, Simon kendinden söz etmeye başladı. İşini büyütmüş ve muazzam bir kârla satmıştı. Magnuslara borçlu olmak istemediği için başka alanlarda faaliyet göstermiş ve şansı da yaver gitmişti. “Gördüğün gibi, dokunduğum her şey altına dönüşüyor. Hem de, her şeyin altüst olduğu Kriz sırasında başladım bu işe,” dedi. Sonra nasıl açık artırmada eski bir hastane binasını satın aldığını ve onu bir apartmana dönüştürdüğünü anlattı. Altı ay zarfında bu işten elli bin papel cebe indirmiş, bundan sonra bir yönetim şirketi kurup bu yeri yeni sahipleri adına işletmişti. İspanyol kobalt madenlerinde önemli bir hisseye sahipti. Şirket cevheri Türkiye'ye veya Orta Doğu'da bir başka ülkeye satıyordu. Ayrıca birçok demiryolu istasyonunda cips satma ruhsatına sahip dükkânları vardı. Gerçekte Einhorn bırakın bunları satın almayı böyle anlaşmalar imzalamayı hayal bile edemezdi.

“Şimdi ben ne kadar ederim sence?”

“Yüz bin dolar?”

Simon gülümsedi. “Çık biraz. Eğer yakında milyoner olmazsam, bu hesap işinden hiç anlamıyorum demektir.”

Etkilenmişim; kim etkilenmezdi ki? Simon belli ki bunun far-

kindaydı. Yine de otoriter, mavi gözleriyle bana yan yan bakarak, “Augie, paran olmadığı için benden üstün olduğunu düşünmüyorsun, değil mi?” diye sordu.

Bu soru beni güldürdü, belki gereğinden fazla güldüm. “Ne tuhaf bir soru bu? Senden üstün olduğumu nasıl düşünebilirim. Ayrıca böyle olsa bile, sen neden bunu önemseyesin ki?” dedim. Sonra, “Sanırım insanların kendilerine yakın olanlardan daha iyi olmayı kafalarına taktığı doğru. Elbette ben de para sahibi olmak isterdim,” diye ilave ettim.

İyi bir hayatım olsun istediğimi, bunun her şeyden önce geleceğini söylemedim.

Cevabım onun için yeterli olmuştu. “Çok fazla boşa zaman harcıyorsun,” dedi.

“Biliyorum.”

“Bir karar vermelisin. Artık çocuk değilsin. George bile bir şeyler oldu, bir ayakkabıcı o.”

Biliyorsunuz, yazgısını kabulleniş tarzından dolayı Georgie’yi takdir ediyordum. Keşke benim de bu kadar net bir yazgım olsaydı ve yolculuk yapmayı bıraksaydım. Kendimi Simon’dan daha değerli hissetmiyordum, hem de hiç. Eğer gerçek bir rahatlık gösterseydim, Simon bana gıpta edebilirdi. Şu anki durumumda, gıpta edecek ne vardı?

Simon direksiyonun gerisinde küçük dağları ben yarattım havasında oturmuş, sivri burunlu şık ayakkabısıyla gaz pedalının kauçuğuna basarak sokakları birer birer arkasında bırakıyordu. Bu etkileyici arabanın hanedanlara has bir görkemi vardı, muhteşemdi. Kardeşiminse kudret ve karanlık dolu bir Detroit prensi gibi olduğu doğru değil miydi? Makineler dünyasında bir güç olmayı istemenin nesi yanlıştı? Bu yeterince iyi değil miydi? Bundan daha iyi ne istiyordun? İnan olsun ki, ne kendimle ne “daha” bağımsız bir hayat hakkındaki inatçılığımın gurur duyuyordum. Bir büyücü değildim elbette, gazetelerde ünlü biri gibi boy boy resimlerim çıkmamıştı, korkunç pullarla kaplı, ayı ayaklı Abaddon’un¹ karşısı-

1 Yunanca karşılığı Apollyon. Cehennemin en derin çukuru olan Gayya Kuyusu’nun bekçisi. John Bunyan’ın *The Pilgrim’s Progress* (Hac Yolculuğu) kitabındaki ejderha, ayı, insan ve balık karışımı yaratık.

na çıkacağım kehanetinde bulunulmamıştı, samimi, atılğan, sevgi dolu benim gibi birinin başına gelenlerden kötü toplumun sorumlu olduğu düşüncesiyle bunalmış bir vaziyette Vincennes yolundaki Jean-Jacques gibi bütün utançlarımın cevaplarını bulmaya programlanmış da değilim. Övünecek öyle üstün başarılarım yoktu; ben kimdim ki bir karar verip de bunda sebat etmeyeyim? Yine de şunu söylemeliyim ki her ne kadar bağımsız bir hayat sürmeyi istiyorsam da bunu sadece kendim için istiyor değildim.

Fakat bu kadar ciddi görünmenin ne gereği var? Ciddi olmak çok az insanın harcıdır, Tanrı vergisi yeteneği olan zarif insanların; herkes zor zamanlar geçirse de sadece ayrıcalıklı insanlar bu konuda açıkça ve ağırbaşlılıkla konuşabilirler.

“Peki, yapacağın şey her ne ise, ne zaman başlayacaksın?”

“Keşke bilseydim. Fakat öyle görünüyor ki senin üstüne atılacağın türde bir şey olmayacak.”

“Ne yaptığını bilmezlerse insanlar sana güvenmezler ve bunun için onları suçlayamazsın.”

Evinin önünde durdu ve Cadillac’ı sokakta park etmiş iki arabanın yanına bıraktı; kapıcı ilgilenirdi arabayla. Asansörle hızla ve sessizce çıkıp dairesinin fildişi beyazlığındaki kapısına geldik. Daha kapıyı açarken bağırarak hizmetçiye derhal kendisine yumurtalı jambon hazırlamasını söyledi. Simon eve bir kral gibi dalıyordu, sanırsın avdan dönen bir François; kabarıyor, bağırıyor, eşyaları sağa sola itiyor, devasa odaları bana göstermekten çok, kendine has tarzıyla onlara egemen oluyordu. Kocaman halılar ve gerçek insan boyutunda oyuncak bebek ya da azize heykeli biçiminde masa lambaları vardı; duvarların tamamı maun kaplıydı, çekmece-ler iç çamaşırı ve gömlek doluydu; kayar kapakların ardında raflar dolusu ayakkabılar, sıra sıra paltolar, kutular dolusu eldiven, çorap, kolonya şişeleri, küçük küçük kutular vardı; köşelerde gizlenmiş aydınlatmalar, duş kabini-nde sular fışkırtıyla akıyordu. Simon duşa girdi. Oturma odasına ben tek başıma gittim; orada devasa bir porselen vazo vardı; içine bakmak için gizlice bir sandalyenin üzerine çıkıp kapağını kaldırdım ve ejderha ve kuş desenlerinin beyaz, çukurlarını gördüm. Şekerlikler şeker doluydu; Simon’ın duştan çıkmasını bekleyerek etrafta dolaşırken birkaç hindistanceviz-

li çikolata ve kayısıli kurabiye attım ağızıma. Sonra üstü mermerli zarif bir masada yemek yemeye gittik. Koltuklar kırmızı deriden-di. Mermeri masanın üstüne rapteden metal çemberin üzerine tavuskuşu ve ocuk yüzü kabartmaları vardı. Hizmetçi elinde jambonlu yumurta ve kahveyle göz alıcı beyazlıktaki mutfaktan çıkıp geldi. Simon yüzük dolu parmaklarıyla kupanın sıcaklığını yokladı. Her şeyde titizlenen ve yapılan hizmette kusursuzluk arayan bir Lort Moltocurante gibi davranıyordu.

Asansörle epeyce çıktığımızı biliyordum, ama hangi kata çıktığımızı fark etmemiştim. Kahvaltıdan sonra evde dolaşırken kocaman halılarla kaplı, perdeleri çekili olarak istasyonda duran bir pulman kadar karanlık odalardan birine girdim ve perdeyi bir yana çektiğimde en azından yirminci katta olduğumuzu gördüm. Döndüğüm-den beri henüz Şikago'ya bakmamıştım. Batıya bakan bu pencereden şehrimi yeniden gördüm; sert, siyah ray şeridiyle dört bir yana doğru gelişen kü rengi bir şehir, dumanları tüten muazzam sanayi işletmeleri, havada titreşen buharlar, üzerinde yapım ve yıkımın değışik aşamalarında binalar bulunan mesa² benzeri jeolojik oluşumlar ve bunların üzerinde çömelmiş sfenks gibi etrafı seyreden güçlü kuruluşlar. Şehrin üstünde asla dile getirilemeyecek bir hükme benzer korkunç bir sessizlik hüküm sürüyordu.

Simon bana bakmaya geldi. "Hey, Tanrı aşkına, bu karanlık oda-da ne halt ediyorsun? Gel benimle, bugün beraber dolaşıyoruz," diye bağırdı.

Hayatının neye benzediğini bilmemi istiyordu. Belki, geleceğim için bana çekici gelecek bir şeyle karşılaşırım diye düşündü. "Ama dur bir dakika," dedi. "Sen niye öyle palyaço gibi giyindin? Bu kıyafetle insan içine çıkamazsın."

"Bak, bir arkadaşım bunu bana hediye etti. Kumaşına bir dokun. Nefis bir takım."

Fakat yüzünden sabırsızlık okunuyordu, ceketimi çekiştirirken, "Soyun!" dedi. Sonra giymem için bana gri flanel bir takım verdi, kruvaze ceketli, çok şık, yumuşak. Yoksul, ama şık giyimli olmak benim kaderim olmalıydı. Beni tepeden tırnağıya yeniden

2 (İng.) Masatepe, yüksek ve yanları dik yarılarla çevrili ova.

giydirdi, çok güzel iç çamaşırları, ipek çoraplar, yeni ayakkabılar ve hizmetçiyi çağırıp eski takımlarımı temizlettirip bana göndermesi talimatını verdi – ceketimin dirsek yerleri biraz parlıyordu. Geriye kalan öteberiyi çöp fırınına atmasını emretti. Böylece hepsi ateşi boyladı. Üzerine harf işlenmiş, bu defa benim adımın baş harfleri, bir mendille yüzümü sildim ve alışmak için ayağıma tam oturan ayakkabıların içinde parmaklarımı oynattım. Bunlar yetmezmiş gibi Simon bir de elli papel verdi bana. Bunu reddetmeye çalıştım, ama dilim kendi bildiğini okudu. “Haydi! Bırak kem küm etmeyi,” dedi Simon. “Bu kıyafete yaraşır bir şekilde yaşamak için cebinde de bir şeyler olmalı.” Altından kocaman bir para klipsi vardı ve paraların hepsi gıcır gıcırdı. “Haydi, gidelim. Büroda yapılacak işlerim var, Charlotte kendini beşte almamı istiyor. Bazı defterleri incelemek için muhasebecide.” Kapıcıya telefon edip Cadillac’ı aşağı getirmelerini istedi ve ışık saçan bu sert kabuk içinde radyo dinleyerek neredeyse hiçbir yerde durmaksızın dolaşıp durduk.

Bürosunda Simon bir parlamento üyesi gibi şapkasını başından çıkarmıyordu ve telefon ederken timsah derisi ayakkabıları masanın üzerindeki çeşitli nesneleri yere düşürüyordu. Brezilya’dan makara alıp Helsinki’ye satma işi üstündeydi. Sonra bir Hint-Çin şirketinin istediği ve Sudbury ve Ontario’da üretilen bazı madencilik makinelerini satın alma işiyle ilgilendi. Bir bakanın yeğeni su sızdırmaz bir malzeme teklifiyle çıkageldi. Onun arkasından yüzünden kurnazlık akan bir adam Simon’a Indiana’da, Muncie’deki zor durumda olan bir fabrikanın kumaşlarını teklif etti. Simon onları satın aldı. Sonra bir deri ceket imalatçısına astar malzemesi olarak sattı. Bu telefon görüşmeleri sırasında karşısındakine küfredip gözünü korkutmaya çalışıyordu, fakat bu onun üslubuydu, kızdığından değil; çünkü sık sık gülüyordu.

Daha sonra arabaya atlayıp öğle yemeği için Simon’ın üyesi olduğu kulübe gittik; geç kalmıştık. Yemek salonunda servis yoktu. Simon şef garsonu azarlamaya mutfığa gitti. Bir servis tabağında kızartma et görünce, biraz ekmek ufaladı, üzerine bolca et suyu döktü ve etin üzerini ekmek kabuklarıyla örttü. Garson yüksek sesle itiraz etti buna, Simon da öfkeyle karşılık verdi ona, hat-

ta yüzüne karşı güldü, “O zaman, neden insanlara servis yapmıyorsun, aptal!”

En sonunda bize yemek verdiler, şimdi önümüzde Simon’ın gözüne bitmez tükenmez görünen bir öğleden sonra uzanıyordu.

Oyun salonuna gittik, Simon kalabalığı yararak bir poker masasına oturmayı becerdi. Herkesin ondan nefret ettiğini görebiliyordum, lakin kimse ona karşı gelmeyi göze alamıyordu. Kel kafalı bir adama, “Öteye, Kıvırcık!” deyip masaya oturdu. “Bu benim kardeşim,” dedi, düğmeleri boğazına kadar ilikli, gösterişli flanel takım elbise içindeki bana bakmalarını buyurur gibi. Simon’ın hemen arkasındaki deri koltuğa kuruldum.

Sonra bana dönüp sesini alçaltıyormuş gibi yaparak salondaki bazı insanlar hakkında bilgi verdi. “Şuradaki mavi elbiseli, elinde puro olan adamı görüyor musun, Augie? O bir avukat, ama avukatlık yapmıyor, sadece baroya kayıtlı olduğunu söyleyebilmek için bir büro açmış, o kadar. Hayatını iskambil oynayarak kazanıyor. Onunla kimse oynamasa, bir hafta içinde işsizler sınıfına katılır. Keza karısı da. Lüks otellerde oynuyor. Şu ötedekine gelince, adı Goonie. Babasının bir sosis fabrikası var, kendisi de Harvard’a gidiyor. Onun gibi bir oğlum olsaydı, çok geçmeden kamışıma şampanya döküp üniversiteye onu gönderirdim. Orospu çocuğu. Ben ondan *wurst*³ yapardım. Bekâr. Hiçbir zaman kendi çocuğu olmayacak, ama küçük çocukları sever; geçen sene State ve Lake sokaklarının köşesinde bir denizciye kancayı takmaya çalıştı, bütün elde ettiği bir gözünün altındaki kocaman mor halka oldu. Şuradaki de Rubin Ruskin; iyi bir adam. Joliet Cezaevi’ndeki babasını en azından ayda bir defa ziyaret eder. Babası bir kundaklama davasında ikisi adına bütün sorumluluğu üstlendi.”

Ters ters bakmayan ya da sırtımayan oyuncular nefeslerini tutuyorlardı, Simon’ın eninde sonunda suratının ortasına yumruğu yiyeceğini düşünmeye başladım. Sonra Simon, “Dinleyin, pislikler,” dedi, “kardeşime iyi bakmanızı istiyorum. O bir radikal ve Meksika’dan yeni döndü. Augie, onlara devrimin ne kadar yakın olduğunu ve o zaman bunların boyunlarına nasıl taş bağlanıp tahliye kanalına atılacağını anlat.”

Simon hatırı sayılır bir pot kaldırdı –kazanmış olmalıydı, çünkü diğerleri dikkatlerini oyuna veremeyecek kadar bozulmuşlardı– ve masadan kasım kasım kasılarak kalktı.

“Seni bir bardak suda boğabilirlerdi,” dedim. “Senden bu kadar nefret etmelerini neden istiyorsun?”

“Çünkü *onlardan* nefret ediyorum. Bunu bilmelerini istiyorum. Bu gerzekler benden nefret etseler ne çıkar? Hiçbirinin ciğeri beş para etmez! Hepsinden iğreniyorum!”

“Öyleyse neden kulüplerine üye oldun?”

“Neden olmasın? Bir kulübün üyesi olmaktan hoşlanıyorum.”

Sonra puro için bir barda yeşil çuha kaplı masada Yirmi-Altı oynadı ve şans yine ona güldü. Havanalardan birkaçını koyun cebime koyarken, “Bir berbere gidelim. İyi bir tıraşa ihtiyacın var, benim de hoşuma gider. Tanrım, berber dükkânlarını seviyorum!” dedi. Palmer House’daki piskopos koltuğuna benzer kocaman koltukları olan berber dükkânına gittik. Saç kesimiydi, sakal tıraşıydı, buharda ısıtılmış havluydu, sıcak kompresti, tırnak cilasıydı falan derken saat beşi buldu; koşar adım arabaya atladık ve Loop’tan dışarı çıkmak için girilmesi yasak ara sokaklardan, kestirme yollarda hızla geçtik. Charlotte kürk yakalı takımıyla bizi kaldırımda bekliyordu, dayanılmaz derecede güzel ve cüsseli. Beklemek zorunda kaldığı için çok sinirlenmişti, hemen açtı ağzını; “Simon, nerede kaldın? Beni burada ağaç yaptın!”

“Kapa çeneni,” dedi Simon. “Bak, küçük kardeşim yanımda. İki yıldır onu görmüyorsun ve ona hoş geldin diyeceğine hemen vır vır etmeye başlıyorsun.”

“Nasılsın, Augie?” dedi Charlotte dostça olmaktan çok arsızca, başını yaka kürkünün üzerinden arka koltuğa doğru çevirerek. “Meksika’yı sevdin mi?”

“Cook.”

Görünüşe göre en son modaya göre giyinmişti, bu kadar etine dolgun olmasa ve bu kadar sabırsızlık göstermese düz kaşları, küçük ağzıyla çok çekici bir kadın olarak görülebilirdi. Sabırsızlığını gizlemekte pek usta değildi. Elbette Simon’ın takım elbiselerinden birini giymiş olduğumu fark etmişti. Böyle bir şeye itiraz ettiği yoktu, ama gözünden de kaçmamıştı. Charlotte sizinle konuştu-

ğunda iğneleyici ve buyurgan bir tavır takınır, sert yargılarda bulunur ve sizde suçlu olduğunuz duygusunu uyandırır. Ağzınızdan çıkan söze dikkat etmeliydiniz. Ancak bu onun sözlerinizden istediği sonucu çıkarmasını asla önleyemezdi. Dudakları boyalı, gözleri rimelli olsa da kürklü tayyörü içinde, iri cüssesi ve güzel yüzüyle bir mahkeme başkanı gibiydi. Bana gelince, ben kurnaz bir korsan, *larron de mer*⁴ gibiydim, ne var ki gerçekte ne hazırcevaptım ne de taşı gediğine koyacak cesaretim vardı.

Onu birçok şeyin yanı sıra en çok rahatsız eden şey cebimde tek kuruş olmadan sadece zenginlerin yararlandığı birçok ayrıcalıktan yararlanıyormuş gibi havamın olmasıydı. Gamsız, kasavetsiz görünmemdi. Bu doğru değildi, elbette, salt görünüşten ibaretti. Her halükârda, çok endişeli görünmemem onu fazlasıyla kaygılandırıyordu.

Yemekte Simon'la Georgie hakkında konuşmak istedim, fakat o, "Yeni problemler yaratma, yeni problemler yaratma. Olduğu yerde mutlu, mesut yaşıyor. Ne istiyorsun?" dedi.

"Sen kendin ne yapacağına karar vermemişken neden kardeşin George'la ilgileniyorsun?" dedi Charlotte. "Serseri olmaktan kolay ne var?"

Simon, "Kapa çeneni!" dedi. "Serseri olmak kuzinin Lucy'nin kocası ve amcanın damadı olmaktan daha iyidir. Auguie'yi rahat bırak. Senseri olmak onun hiç istemediği bir şey. Durulması biraz zaman aldıysa ne olmuş?"

"Bir ya da iki dişini kaybetmiştin, değil mi?" dedi Charlotte. "Nasıl oldu? Korkunç görünüyorsun," dedi. Daha devam edecekti, ama kapı zili çaldı ve hizmetçinin içeri aldığı biri koridordan geçerek oturma odasına girdi. Charlotte sustu. Biraz sonra içeriye bir göz attığımda odada oturmakta olan devasa bir kadın silueti gördüm. Bu Brobdingnag⁵ kadının kim olduğunu görmeye gittim. Kim olacaktı ki, Charlotte'un annesinden başka? Bayan Magnus Çin vazosunun yanında oturuyordu; vazo muazzam boyutlarına rağmen kadını biraz daha küçük göstermiyordu. Karanlıkta oturuyor olmasına rağmen Bayan Magnus'un gü-

4 (Fr.) Deniz hırsızı, uğrusu.

5 *Güliver'in Gezileri*'ndeki devler ülkesi.

zel ve sağlıklı rengi, örgülü saç, gösterişli, kemerli burnu beni duygulandırdı.

“Neden karanlıkta oturuyorsunuz, Bayan Magnus?” dedim.

“Mecburum,” dedi kısaca.

“Fakat neden mecbursunuz?”

“Çünkü damadım beni görmek istemiyor.”

“Mesele nedir?” diye sordum Charlotte’la Simon’a.

Charlotte, “Kötü giyindiği için Simon onu azarladı,” dedi.

“Çünkü,” dedi Simon, öfkeyle, “on dokuz buçuk dolarlık bir şey giyinip geliyor buraya. Yarım milyon doları olan bir kadın! Eskicinin atı gibi görünüyor.”

Benim sayemde Charlotte annesini getirip masaya oturttu. Kiraz yiyor, kahve içiyorduk. Charlotte beni taciz etmeyi bıraktı, fakat buna karşılık Simon kahverengi elbisesi nedeniyle Bayan Magnus’a öfkeleni. Gazeteyi onu göremeyeceği şekilde tutarak okumaya çalıştı –geldiğinden beri onunla tek kelime konuşmamıştı– fakat sonunda konuşmaya başladı ve içindeki şeytanı bize gösterdi: “Seni cimri cadaloz, görüyorum ki hâlâ elbiselerini kapıcının karısından satın alıyorsun,” dedi.

“Annemi rahat bırak,” dedi Charlotte sertçe.

Fakat aniden Simon kirazları dökerek ve kahve fincanlarını devirerek kendini masanın öbür tarafına attı. Kaynanasının elbisesini yakasından tuttu, elini içeri sokup kumaşı beline kadar yırttı. Bayan Magnus çılgılık atmaya başladı. Pembe bir kuşağın sardığı yumuşak, devasa göğüsleri ortaya çıktı. Ansızın bu göğüsleri görmek çok büyük bir şaşkınlık yarattı bende. Bayan Magnus zorlukla soluyarak göğüslerini elleriyle kapattı ve arkasını döndü. Ancak çılgınlıkları kahkahayla karıştı. Simon’ı ne kadar seviyordu! Simon da bunu biliyordu.

“Sakla, sakla!” dedi gülerek.

“Aklını mı kaçırdın sen?” diye bağırdı Charlotte. Annesine bir manto getirmek için yüksek topuklu ayakkabılarıyla koşarak uzaklaştı; geri dönerken o da gülüyordu. Sanırım, bu sahneden düpedüz gurur duyuyorlardı.

Simon bir çek yazıp Bayan Magnus’a verdi. “İşte,” dedi, “kendine bir şey satın al ve buraya bir temizlikçi kadın kılığında gelme.”

Gidip Bayan Magnus'un örgülerinden öptü, Bayan Magnus da Simon'ın başını tuttu ve büyük bir keyifle bir öpücüğüne iki öpücükle karşılık verdi.

Einhorn'u görmeye gittim, onu solgun ve hasta buldum. İşleri yolunda gitmemiştir. Ben Meksika'dayken hastaneye yatmış, prostat ameliyatı olmuştu. Her şeye rağmen hâlâ güçlü bir duruş sergiliyordu; evin her tarafına sigorta şirketlerinin broşürleri, gazete kesikleri ve fotoğraflar saçılmıştı. Bütün bunların arasında duvarda Komiser'in portresi –Ne adamdı! Ne güzel, ne muhteşem bir baştı!– asılıydı, altında da ünlü ölüm yazısı. Tillie torunuyla uzak bir yere tatile gitmişti, onun yerini her zaman Einhorn'a çok bağlı olan Mildred almıştı. Mildred masif, ortopedik ayakkabılarıyla yolun diğer tarafındaki bürodan sökülüp buraya monte edilmiş büro parmaklığının önünde duruyordu. Bakışlarındaki bir şey insanda onunla didişme isteği uyandırıyor. Bereket versin, ben bu isteğe kapılmıyordum. Mildred'in saçları kırışmaya başlamıştı. Einhorn'un saçları kar gibi beyazdı ve gözlerini olduğundan daha kara gösteriyordu. Simonun bana verdiği kruvaze ceketli takım elbiseyi görünce, "Belli ki işlerin yolunda, Augie," dedi. Ev pis pis kokuyordu. Kitaplar raflardan dökülüyordu. Büyük insanların büstleri tavana yakın raflara yerleştirilmiş ve unutulmaya terk edilmişti. Döner tekerlekli siyah deri koltukların hayli eskimiş olduğu görülüyordu.

Einhorn, oğlunu mahvettiğini düşündüğü Mimi Villars hakkında ciddi suçlamalarda bulundu.

Mimi ise Einhorn'dan ve onun oğlu Arthur'a yaptıklarından söz ederken daha da sertti. "Bu ihtiyar hakkında ne düşünüyorum, sana söyleyeyim," dedi. "O, kendi kendisinin emperzaryosu. Ne zaman tuvalete gidecek olsa bu konuda bir makale yayımlamak istiyor. Herkeste kendini beğenmişlik olduğunu ve dünyayı döndüren şeyin bu olduğunu biliyorum. Belki bu kendini beğenmişlik bile değildir. Belki kafanızda bir mermiyle şapkanızın ne kadar güzel olduğunu düşünmeye devam etmeniz gibi bir şeydir. Cumartesi günü davet edildiğiniz partiyi falan düşünmeye devam edersiniz."

niz. Ama bir yerlerde bunun bir sınırı olmalıdır. Bundan kaçınmazsanız, en azından bunun iyi bir şey olmadığını bilirsiniz. İhtiyar istiyor ki Arthur sadece kendisini onurlandırsın, ona şan şeref kazandırsın, lakin bunun için oğluna yardım etmeye gelince zırnık uçlanmıyor. Parası olup da çocuklarına vermek istemeyen anne babalar paranın hepsini yok etmelidirler. Sonra da çıkıp sokağa dilenmelidirler. Ben ihtiyarı götürür State ve Lake sokaklarının köşesine oturturdum, elinde teneke bir maşrapayla; yapacağım şey bu. Ayrıca biliyorsun dedesi her şeyi Arthur'a bıraktı. Adam oğluna güvenecek kadar salak değildi. Arthur yazmakta olduğu kitabı bitirmek istiyor, büyük bir kitap olacak. Ben buna inanıyorum. Çok iyi biliyorsun ki bunu yaparken Arthur'dan çalışmasını isteyemezsin.”

Einhorn'un biraz parası vardı, fakat Mimi'nin abarttığı kadar değil. Bununla beraber onunla tartışmadım. Einhorn beni de biraz hayal kırıklığına uğratmıştı. Buffalo'dan dönüp ailemi darmaduman olmuş vaziyette bulduğumdan ve Einhorn beni Simon'a karşı sert olmaya teşvik ettiğinden beri ona karşı eskisi kadar dostluk besleyemiyordum. Ve eğer bilmek istiyorsanız, o ve Tillie çok eskiden her şeyin Arthur'un olacağını söyleyerek beni hiçbir şey beklememem gerektiği konusunda uyarmışlardı; hiç kimsenin onlar için yeterince iyi olmadığını düşünmeden edemiyordum, şimdiyse birbirleri için de yeterince iyi olmadıklarını görüyordum. Belki onlara burun kıvrma sırası şimdi bendeydi.

“Elbette,” dedi Mimi eskiden kalma bir buruklukla, “bugün oldukça güzel bir işim var, ama geçen kış grip beni yatağa düşürdüğünden çalışmamıştım. Sadece bu da değil, kirayı ödeyemediğimden Owenlar bizi kapı dışarı ettiler ve Dorchester'da yaşayan bir arkadaşım bizi evine aldı. Fakat evde Arthur'la benim üzerinde yatabileceğimiz bir divan vardı sadece. İkimiz için bir tek divan, neticede ben gribe yakalandım. Arthur'sa sabahları öyle yorgun oluyordu ki arkadaşım işe gider gitmez hemen onun yatağına giriyordu.” Yüzünde kocaman bir gülüşle devam etti; “Sonunda ona bir iş bulması gerektiğini söyledim. Çalışacağını söyledi ve bir sabah sekizde kalkıp dışarı çıktı, onda da geri döndü. Wieboldt'ta oyuncak bölümünde iş bulduğunu söyledi. Ertesi gün saat dokuzda çı-

kıp on birde geri döndü. Ona işi göstermişler, ama işe başlamadan önce Kierkegaard hakkında mı ne, önemli bir bölümü bitirmesi gerekiyormuş.

Sonra, ertesi gün sekiz buçukta gidip öğleyin geri döndü; kovulmuştu, çünkü kat görevlisi yerdeki bir kâğıdı almasını söyleyince, ‘Sen kendin al, köpek. Elin ayağın tutuyor,’ demişti ona.

Derken Arhur gribe yakalanıp yatağa düştü ve ben kalkıp divanı ona vermek zorunda kaldım.” Sonra, “Fakat ben onu seviyorum. Onunlayken insan hiç sıkılmıyor. Hayatımız ne kadar zorlaşırsa, ona olan aşkım o kadar güçleniyor. Peki, sen ne âlemdesin?” diye ilave etti, dikkatle yüzüme bakarak. Meksika’da esmerleşmiş, yaşadığım zorluklar ve tecrübelerle yaşlanmış, sonunda Bizcocho tarafından kayaların üzerine fırlatılmış ve Thea için karalar bağlamıştım. Geri döndüğümde doğu çölündeki savaştan sonra Crassus’un⁶ ordusundan geriye kalanlara, bir katliamdan zar zor kurtulmuş, paramparça zırhlar içindeki askerlere benziyor olmalıydım.

İnsanlar en baştan olacakları öngörmüşlerdi. Mesela, Padilla “Yüce Tanrım, March böyle bir sürtükle ve o kuşla neden oraya gitmen gerekiyordu ki! Yılanlar ve Tanrı bilir daha neler neler yakalayan bir kız! Ne bekliyorsun? Bu durumda olmanda şaşılacak bir şey yok. Ben demiştim demekten nefret ediyorum, ama bana öyle geliyor ki sen kendin kaşındın,” dedi.

“Ne yapabilirdim, Manny? Ona âşık oldum.”

“Aşkın insanı yerle bir etmesi mi gerekiyor? Bence aşk uğruna hayatını mahvetmemelisin... Ne manası var bunun?”

“Haklısın, fakat problem şu ki ben Thea’yı sevmem gerektiği kadar sevmedim. Görüyorsun ya, başarısız oldum. Daha düzgün davranmalı ve aşka sadık kalmalıydım. Bende bir sorun var.”

“Kadim dostum, izinle sana bir şey söylemek istiyorum,” dedi Padilla. “Kendi kendini çok fazla suçluyorsun ve bunun gerçek sebebi de o kadar iyi değil. Bunun nedeni senin çok fazla hırslı olman. Çok fazla şey istiyorsun, bunda başarılı olamayınca da kendine çok yükleniyorsun. Fakat bunların hepsi bir rüyadan ibaret. Günümüzün en büyük sorunu iyiliğin değil, *kötülüğün* nereye kadar gideceğini bilmek. Zamana ayak uyduramıyorsun. Akıntıya

6 Marcus Licinius Crassus: Spartaküs’ün önderliğindeki köle isyanını bastıran general.

karşı kürek çekiyorsun. Yapmayı reddetsen de, kabul etmelisin ki her şey kötüye gidiyor. Gezip tozmaya bir son verip üniversiteye geri dönmelisin.”

“Sanırım bunu yapabilirim. Fakat şu an kafamı toplamakla meşgulüm.”

“Kafanı, üniversiteye devam ederken akşamları topla. Aynı anda iki şeyi birden yapamaz mısın?”

Sonra Clem Tambow üç aşağı beş yukarı aynı şeyleri söyledi bana. Clem yakında diplomasını alıyordu; şimdi kalın bıyıklarıyla ve ağzındaki puroyla çok olgun görünüyordu. Züğürt bir muhabir gibi giyinmişti, giysileri leke temizleme sıvısı ve erkeksi ter kokuyordu. “Ee, koca oğlan, görüyorum ki aynen gittiğin zamanki gibisin,” dedi. Şimdi bu Clem’le ben çok yakın iki dosttuk; Clem iyi kalpli, harikulade bir arkadaşı; dünyanın tadı tuzu denen insanlardan; her zaman sevecen ve halden anlayan biriydi. Ona göre ben zengin bir kadınla bir maceraya atılmışım ve biraz tozumu attırmışlarsa, ben kaşınmışım. Demek istediği şey buydu, yoksa benim ayrıldığım zamanki gibi olduğum falan yoktu.

“Hak ettiğin hayatı aramak için çıktığın sefer nasıl gidiyor, Augie?” diye sordu Clem, çünkü gördüğünüz gibi beni gayet iyi tanıyordu. Fakat neden bana böyle takılmak zorundaydı ki? Ben sadece doğru olanı yapmaya çalışıyordum; bu arada kafamı kırmış, bir dişimi kaybetmiş, kanatlarımı yakmıştım; bir sefer felaketle sonuçlanmıştı. Tanrım, ben sadece iyi şeylerin peşinde koşmayı, aşka hizmet etmeyi, gelecek planları yapmayı, yüce fikirler beslemeyi düşünmüştüm! Gören gözler için hayal kırıklıklarıyla dolu bir hayatı reddetmeye çalıştığım gün gibi ortadaydı. Clem’in bakış açısından merhamet gözyaşları dökmek için bir dolu neden vardı, fakat kahkahalar atmak, takılmak için de. Bu yüzden perişan halime bakıp gülüyordu. Ona kızmak içimden gelmiyordu.

Herkesin beni neden tuhaf bulduğunu biliyor musunuz? Sanırım bunun nedeni iş bölümü. Uzmanlaşma benim gibilerin nal toplamasına neden oluyordu. Nokta kaynağı yapmayı bilmiyordum, trafiği yönetmeyi bilmiyordum, bir apandis ameliyatı ya da buna benzer bir şey yapamazdım. Bunu benimle aynı fikirde olan Clem’le tartıştım. Clem tembel biri değildi. Dedikine göre şimdi

psikolojide ilerleme kaydediyormuş ve eskiden kendisi için tam bir muamma olan birçok şeyi apaçık anlıyormuş. Ama hâlâ çok eksiği varmış. “Bütün güzel fikirleri haraç mezat bir satıştan satın aldığım kitaplardan edindim,” dedi, ama bakış açısına giderek daha fazla güveniyormuş. Etraftaki birkaç gerçek dosttan ikisi olduğumuzu söyleyerek geri dönüşümü iyice büyüttü. Bu yalan değildi. Ona karşı çok büyük bir sevgi hissediyordum. Böylece Clem bir gün ziyaretime geldi ve Oriental Theater’a gitmemizi, sonra da akşam yemeği yememizi teklif etti. Son kuruşuna kadar bütün parasını karşısındakine teklif etmeyi severdi, sonra da davet edilmesinde yakışık almayan bir şey görmezdi. Güzel görünmeye önem verirdi, bununla birlikte yüzü sık sık öfkeyle buruş buruş olur ya da fırlak dişleri gösterecek şekilde ağzını kocaman açarak gülerdi, başı kocamandı, giydiği takım varlıklı, muteber, orta yaşlı bir bankerin giydiği türdendi, fakat bacakları uzun, ayakkabıları acınacak haldeydi, çorapları eski ve baklava desenliydi, balıkçı yaka süveter giyiniyor ve puro kokuyordu. Böylece Oriental’a gittik. Maviye boyanmış tavan Binbir Gece Masalları’ndaki gibi yıldızlarla benek benekti. Milton Berle’nin “Nehir, Kapımdan Uzak Dur” şarkısını söylediği duyuluyordu, sonra kadife giysiler içinde bez bebekler gibi esnek dansçı kızlar, ardından arabalarla sahnede koşturan küçük köpekler ve gaydacı kızlar topluluğu. Kızla “Annie Laurie”yle başladılar, sonra klasik numaralarına geçtiler. “Liebestos”u ve “Valse Triste”yi çaldılar, ardından film başladı, ama o kadar berbattı ki çıkıp bir restorana gittik.

Üst balkonda attığı havalı kahkahalardan sonra eski ağırbaşlılığına kavuşan Clem büyük bir Çin yemeği sipariş etti; tatlı ve ekşili domuz eti, bambu filizleri, ananaslı, kızarmış erişteli tavuk, *egg foo-yung*,⁷ çay, pirinç, şerbet, bademli kekler. Bir yandan sohbet ederken bunları silip süpürdük.

“Şimdi farz et ki,” dedi, “Nil’de bir *dahabiya*⁸ içinde ilk şelaye doğru seyrediyoruz. Yeşil tarlalar, büyük kuşlara taş atan çocuklar ve rengârenk çiçekler; biz içi afrodisyak dolu hurmalar yerken kürekte üçgen yelkenlerin müziğine uyarak kürek çeken gü-

7 Omlete benzer bir Endonezya yemeği.

8 Yüzer ev.

zel Kıpti kızlar. Yazıtları kopyalamak için Karnak'a gidiyoruz. Nasıl olurdu?"

"Biliyorsun, egzotik bir ülkeden yeni döndüm."

"Evet, ama sen çok aceleci davrandın. Henüz gitmeye hazır değildin. Senin sorunun şeyleri adım adım yapmaman. Bu yüzden yolculuğun başarılı olmadı. Eğer Eski Mısır bilimcisi olsaydın Nil aşağı yolculuk yapabilirdin."

"Güzel, öyleyse ben de bir Mısır bilimcisi olurum. Bütün ihtiyacım on yıllık bir hazırlık."

"Kendine bir bak, yemekten sonra nasıl ışıltıyor ve mutlu görünüyorsun, yüzünden mutluluk akıyor, gören de bu binanın sahibi sanır seni. Ha, ha, ha! Ah, kardeşim, çok hoşsun!"

"Sadece bir tek şey sormak istiyorum," dedim yaltaklanarak ve gülümseyerek, "Neden Nil?"

"Çünkü sana olağanüstü bir şey gerekli," dedi Clem. "Seni düşündüğümde bunun olağanüstü terimleriyle olması gerekiyor. Başarı seviyesinde." Bu kelime dağarcığını üniversitede edinmişti. En gözde kelimesi bir fareyi cesaretlendirmek için bir problemi çözdüğünde ona yiyecek vermek anlamına gelen "teşvik" idi. Kırmızı, kalın dudakları, tehditkâr kahkahası, harita gibi yüzü ve kocaman delikleri olan iri burnuyla bir kral gibi görünüyordu. "Sen, sandala doğru kürek çeken Kıpti kadınları alkışlayan o dandik kalabalıklardan mısın? Değilsin. Sen seçkin bir kişiliğin. Bir duygu adamı-sın sen. İnsan karnavalının zavallı birer figüranı olan bizlerin arasında sen bir melek gibi görünüyorsun."

Karşı çıkmaya çalıştım, fakat o, "Biraz sabırlı ol, henüz bitirmedim," dedi. "Biraz sonra duyacaklarından o kadar hoşlanmayabilirsin."

"Beni bu kadar göklere çıkarma ki alaşağı etmek zorunda kalmayasın."

"Biz ikimiz aynı söylem evreninde değiliz. Bu St. Thomas'ın ilk algı seviyem dediği şey değil henüz. Senin bir melek olduğunu düşündüğümü söylemedim; adi kilden yaratılmış olan biz, sıradan, bahtsız insanlar senin bir baloya gidecekmiş gibi gülümseyerek, ışık saçarak geldiğini görüyoruz. Senin tutkuların var. Fakat sen genel olarak tutkulusun. Yalnız yeterince somut değilsin. Öyle ol-

man gerekir. Napolyon öyleydi. Goethe öyleydi. Şu Nil keşif gezisini gerçekte başlatan Profesör Sayce'i al mesela. İki bin kilometre boyunca nehrin iki yakasını avucunun içi gibi biliyordu. Kesin veriler! İsimler, adresler. Tarihler. Hayatın bütün sırları bu verilerde yatmaktadır."

"Birdenbire bu Mısır merakı da nereden çıktı?" dedim. "Hem ayrıca biliyorum ki dünya kadar hatam var. Hiç canını sıkma."

"Elbette, gülümsemene ve etrafa ışık saçmana rağmen için için yiyor. Ben bunu bilmiyorum mu sanıyorsun! Rüzgâra karşı işediğini görebiliyorum. Senin ihtiyacın olan şey biraz Dr. Freud'un ilacı. Sana çok iyi gelecektir."

"Aslında," dedim, şimdi biraz huzursuz olmuştum, "son zamanlarda yığınla garip rüya görüyorum. Dinle. Dün gece rüyamda bir yerlerde kendi evimdeydim; kendime ait bir evimin olması şöyle dursun, bunun rüyasını görmem bile şaşılacak bir şeydi. Bir misafiri karşılamak üzere muhteşem salonumdaydım. Tuhaf olmakla birlikte iki piyanom varmış Bir konsere hazırlanıyormuşuz gibi iki kocaman piyano. Sonra hayli yol yordam bilen misafirim –ben de yol yordam biliyordum ve yüksek sosyeteye dahildim– 'Bir insanın üç büyük piyanosu olması alışıldık bir şey mi?' diye sordu. Üç! Dönüp arkaya baktım, gerçekten bir üçüncüsü var mı diye. Bu arada, bir boğa ne kadar kırlent işleyebilirse ancak o kadar piyano çalabildiğime göre evimde nasıl olup da iki piyano bulunduğunu anlamaya çalışıyordum. Bu bana düpedüz netameli görünüyordu. Ne kadar altüst olsam da bunu misafirime belli etmedim. Bu adama, 'Öyle ya, tabii, üç piyano var,' dedim, insan bundan daha azıyla nasıl idare eder ki havalarında. Ve kendimi müthiş numaracı hissettim."

"İşte sana enteresan bir hikâye! Bilimsel kafa için gerçek bir okul olurdun sen. Bir divana uzanan bugüne kadarki en büyük bilinmeyenler koleksiyonu olurdun. Senin hakkında tahminim şu; sende soyluluk sendromu var. Sen kendini gerçekliğe uyarlayamıyorsun. Bunu çok iyi görüyorum. Sen istiyorsun ki majüskül I ile boylu boslu bir İnsan olsun. Çocukluktan beri dost olduğumuzdan seni tanıyor ve nasıl düşündüğünü biliyorum. Her gün bizim eve nasıl geldiğini hatırlıyor musun? Fakat senin ne istediğini biliyorum. Ey *paidea*! Ey Davud! Ey Plutarkos ve Seneca! Ey şöval-

yelik idealleri, ey Rahip Suger! Ey Strozzi Sarayı! Ey Weimar! Ey Don Giovanni! Ey tatmin olmuş arzusunun temel özellikleri! Ey kut-sal insan! Söyle, dostum, ısınıyor muyum, ısınmıyor muyum?”

“Evet, ısınıyorsun,” dedim. Çin restoranındaki ahşap çardakta oturuyorduk; her şey hoş, keyifli ve cana yakın görünüyordu. İnsan-ın önemli fikirleri kendi kendine konuşmak zorunda kalma-masının ne kadar ender ele geçirilen bir fırsat olduğunu biliyor- dum. Çünkü düşüncelerinizi kendinize olduğu kadar kime açabi- lirsiniz ki?

“Devam et, Clem, devam et,” dedim.

“Dördüncü sene Mottley School’a devam ettim. Öğretmenimiz Bayan Minsick’ti. Sizi tahtaya kaldırır ve elinize bir tebeşir verir- di. ‘Şimdi söyle bana, Dorabella, hangi çiçeğin kokusunu alıyor- sun? Ha, ha, ha! Çok matraktı. Küçük Dorabella Feingold göğsü- nü kabartarak tebeşiri derin derin koklardı, öyle ki külotu görü- nür, gözleri esrimeyle dönerdi. Sonra cevap verirdi: ‘İtırşahi’. Bu klasik bir egzersizdi. Soluk al, soluk ver. Stephanie Kriezcki adın- da bir kız vardı, o, ‘Menekşe, gül, güngüzeli,’ derdi.” Clem bunları bana anlatırken purosunu ucundan tutuyor ve koklamak için aza- metli burnuna götürüyordu. “Göçmen kanı taşıyan, çamaşır, sosis ve ev yapımı bira kokan, lahana turşusu, ekmek ve domuz ayağı tı- kınmış bir avuç veletle dolu bu sefil sınıfı gözünün önüne getir. Bu flora zarafetini nereden alıyorlardı? Sonra yaşlı Bayan Minsick iyi öğrencileri teşvik etmek için onlara altın yıldız verirdi. Kocaman ağızlı, sivri dişli, göğüsleri göbeğine dek sarkmış bu kadın çöp se- petinin üzerine eğilip balgam çıkarırdı. Ele avuca sığmaz türden öğrenciler, ‘Çürümüş lahana, örtmenim’ ya da ‘Yabani götçiçeği’ veya ‘Bok’ derlerdi. Bunun üzerine Bayan Minsick onları kulakla- rından tuttuğu gibi başöğretmene götürürdü. Fakat çocuklar hak- lıydılar. İtırşahiye ömürlerinde mi görmüşlerdi? Benim de kanali- zasyon kapağından bebek bezi iğnesiyle balık yakalamaya çalıştı- ğımı biliyor musun? Çünkü ukala dümbeleği kardeşim japon balı- ğı yakalayacağımı söylemişti.”

“Hüzünlü bir hikâye. Fakat her iki grup çocuğun da haklı oldu- ğunu anlamıyor musun? Bazıları bildikleri şeyi savunuyor, diğ- erleri hiç görmedikleri bir şeyin rüyasını görüyorlardı. Bazı çocuklar

ya da insanlar vardır ki onlar için çiçek olamaz derken ne demek istiyorsun? Bu doğru olamaz.”

“Bu tebeşir koklama hikâyesinden hoşlanacağını biliyordum. Güçlü bir süper egon var. Kabul etmek istiyorsun. Fakat neyi kabul ettiğini nereden bileceksin? Her şeye oldu gözüyle bakmak için kafadan çatlak olmak gerekir. Denediğin için kimse sana minnet duymayacaktır. Gerçekliği göz ardı etmeye ve her şeye pembe gözlüklerle bakmaya devam ederek hayatını mahvedeceksin. Tecrübenin verilerini kabul etmelisin. Neden biraz psikoloji okumuyorsun? Ben çok faydasını gördüm.”

“Pekâlâ, madem bu kadar önemli olduğunu düşünüyorsun, kitaplarından bazılarını ödünç alacağım. Ama şu var ki sen baştan aşağı her şeyi yanlış anlamışsın. Ben meseleyi nasıl gördüğümü sana anlatacağım. Kim olursa olsun birine ölüm önerilmesi asla doğru değildir, eğer tecrübe verilerinden bu anlam çıkıyorsa, onlar olmaksızın yoluna devam edersin. Ayrıca benim somut olmadığımı söylerken nereye varmak istediğini de anlıyorum. Şöyle: Günümüz dünyasında birey giderek daha dar ve sınırlı bir varoluş resmetmeye hazır olmalıdır. Ve ben bir uzman değilim.”

“Kuşları eğitebildiğini söylüyorsun ama.”

Evet, bugüne kadarki tek uzmanlık alanım buydu.

Ve bu son derece doğrudu, toplumsal bir amacın harekete geçirip peşine taktığı insanlardan biri olmalıydınız. Eğer birinin gidip sokağın altındaki kanalizasyona girmesi gerekiyorsa bu siz olmalıydınız. Ya da bir madene. Ya da bir karnavalda araba kullanmak. Ya da yeni bir karamele isim bulmak. Ya da bebek ayakkabılarına elektro kaplama yapmak. Ya da etrafta dolaşıp berber dükkânlarına ve salonlara güzel kızların resimlerini dağıtmak. Ya da kafanızda şu dünyadaki işlevinize dair sabit ve kısıtlı bir-iki fikirle şu ya da bu rolde ölmek, bu sizin işiniz olmalıydı.

Olmak istediğim şey için, doktor ya da başka türde bir uzman olmak gerekiyorsa, fazla umut olmadığını düşünmüşümdür her zaman. Çünkü bir uzman olarak başka uzmanlarla işiniz olurdu. Amatörlerden hoşlanmazdınız, çünkü uzmanların amatörler konusundaki tutumları böyledir. Bundan başka uzmanlık birtakım güçlükler anlamına gelir, yoksa ne diye uzman olaydın ki? Padil-

la'nın sloganını benimsemiştim: "Bir şeyi ya tek başına başarırın ya da hiç başaramazsın."

Mimi Meksika'da yaşadığım maceralara kahkahalarla güldü. "Müthiş eğlenmişsin," dedi. Thea ve Stella hakkında söylediklerinden rahatsız oldum. Stella'yla ilgili olarak, "Senin gibi adamlar bazı kadınların hayatını kolaylaştırıyor," dedi.

Hiçbir şey kimse için kolay olmamıştır, ama bunu Mimi'ye anlatamazdınız. Anlattıklarımın kendi istediği sonucu çıkardıktan sonra beni dinlemedi, bunun yerine kocaman, kırmızı ağzıyla, boru gibi bir sesle ve saldırgan bir yüz ifadesiyle, o da tıpkı Clem gibi bana ders vermeye başladı. Tavırlarımı düzeltsem iyi ederdim. Şeyleri olduğu gibi görmememin nedeni bunu istemiyor olmamdı, çünkü onları oldukları haliyle sevmiyordum. Gereken şey onları olduklarından daha güzel olarak hayal etmek değil, insani her zaafı resme dahil etmektir; kötülüğü, suçu, hastalığı, hasetliği, ölü soyuculuğunu, açgözlülüğü, ölümlerin sırtından geçinmeyi. Bununla başla. İnsanların birbirlerinden nefret ettiği ve birbirine bakmak için çaba sarf ettiği gerçeğini düşün. İnsanlar sık sık yalnız bırakılmak isterler. Gerçekdışı son büyük umutları olduğundan definden çok, büyük bir gayretle gerçekdışının peşine düşerler, çünkü o zaman kendileri hakkında gerçek olarak bildikleri şeylerden şüpheyi düşebilirler. Mimi belki göğü sarsan öfkesini abartıyor ve gerçekte hissettiği şeylerin ötesine geçiyordu. Her halükârda gözlerinin altında endişeden kaynaklanan mavi halkalar vardı bu son günlerde.

Arthur geldiğinde paradan ve durumlarından başka bir şey konuşmuyordu. Gelir gelmez her beş seferden dördünde konuyu değiştirip lafı buraya getiriyordu.

Mimi'nin, girmesi için başının etini yediği bir iş vardı. Ama Arthur, "Tanrım, bu bir şaka olmalı!" diyordu. Ve göz kenarlarındaki kazayaklarını daha da belirginleştirerek o karamsar haliyle tatlı tatlı gülmeye başlıyordu.

"Para şaka değildir."

"Lütfen, Mimi. Gülünç olma."

“Senin yapabileceğin nerdeyse hiçbir iş yok.”

Arthur’u dinlerken onun bu işi kabul etmesinin kesinlikle söz konusu olmadığını anlıyordunuz. Gerekli niteliklere sahipsem bu işe ben girebilirim diye düşünmeye başlamıştım.

Yürüyüş yaparken Arthur’la karşılaştığımda bu işi neden istemediğini soruyordum.

Soğuk bir öğleden sonraydı ve Arthur’un başında şapka, sırtında palto vardı. Çok kilo kaybetmişti, çıkık omuzlarıyla bir deri bir kemikti, amcası Dingbat’le olan benzerliği ve farklı yollardan nasıl aynı noktaya geldiğini görmek beni şaşırtmıştı. Dar göğüs kafesi ve uzun yüzüyle, vücut yapısı aynı amcasınıninki gibiydi ve onun gibi içe basarak hızlı hızlı yürüyordu. Bir şövalyenin üzengideki ayak-kabısı ya da bir yarığa girmek üzere olan bir kertenkelenin kuyruğunun ucu kadar zarif sivri uçlu ayakkabılar giyiyordu. Fakat Arthur’un sağlığı Dingbat’inkinden daha kötü, teniyse daha esmerdi; nefesi kahve ve tütün kokuyor, güldüğünde çirkin dişleri ortaya çıkıyordu. Buna rağmen, göstermek isterse, Einhorn’un bütün çekiciliğine sahipti.

Çok seçkin bir düşünme tarzı vardı. Bazen her ne olursa olsun söyleyecek veya düşünecek yetenekte olduğuna inanıyordum. Benim şahsi tercihim faydalı düşüncelerdi. Yani insanı duygulandıran sorulara cevap veren düşünceler. Arthur bunun yanlış olduğunu söylüyordu; ihtiyaçlarınızla ilgili olmadığında gerçek daha gerçektir. Çok uzak bir yıldızdan gelen ışığın, hayal edilemez bir hızla yol alırken bozulan, zayıflayan ve yolculuğu sırasında yaşlanan ışığın araştırılmasında mesela, nasıl bir kişisel ihtiyaç olabilirdi? Bu soru bana dudak ısırttı.

Söz konusu şu işe gelince, milyonerin biri bir kitap yazmaya karar vermişti ve araştırmalarında kendisine yardım edecek birini arıyordu.

“Sence ben bu işi yapabilir miyim?”

“Elbette yapabilirsin, Augie. İlgiileniyor musun?”

“Ee, bir işe ihtiyacım var. Bana istediğim boş zamanı verecek bir iş.”

“Hayatını düzenleyiş tarzın hoşuma gidiyor. Bu boş zamanında ne yapmaya niyetlisin?”

“Onu kullanmak niyetindeyim.” Yaptığı imadan hoşlanmamıştım. Neden onun boş zamana ihtiyacı vardı, ama ben sorguluyordum?

“Sadece merak ediyorum. Bazı insanlar ne yapacaklarını her zaman bilir, kimileriye asla bilmez. Elbette ben bir şairim ve nispeten şanslıyım. Sık sık düşünürüm, şair olmasaydım, ne olurdu? Siyasetçi? Lenin’e ve ömrünü verdiği esere bir bak, neye döndü. Profesör? Çok sıkıcı. Ressam? Kimse artık resmin ne olması gerektiğini bilmiyor. Ne zaman dramatik bir şiir yazsam, karakterlerin neden hep şair dışında bir şey olmak istediklerini anlamıyorum.”

Döndüğümde Şikago’da durum işte böyleydi. South Side’da bir oda tuttum. Kitap kutumu gidip Arthur’dan geri aldım ve odamda okumaya koyuldum. Haziran sıcakları, gölgeli avlular rutubetli toprağın kokusunu, kanalizasyon ve lağımlardan oluşan yer altı dünyasının kokularını, çatı kaplama ustalarının harç ve katran kazanlarının kokularını, sardunyaların, inciçiçeklerinin, sarmaşık güllerinin kokularını kusuncaya kadar artmaya devam etti; bazen rüzgâr sert estiğinde mezbahaların mide bulandırıcı kokuları da geliyordu. Kitaplarımı okuyor ve her gün Wells Fargo aracılığıyla Thea’ya mektup gönderiyordum, ama cevap gelmiyordu. Meksika’dan bir tek mektup ulaştı elime, bu da Stella’dandı. Stella New York’taydı. Onun böyle güzel bir mektup yazacağını hiç beklemiyordum, ona gereğinden az değer vermiş olduğuma hükmettim. Bana henüz borcunu ödeyememiş olduğunu yazıyordu; önce sendikaya olan borcunu kapatması gerekiyormuş. Fakat bir iş bulur bulmaz borcunu ödeyecekmiş.

Simon üniversitede yaz kurslarına devam edebilmem için bana biraz para vermişti. Şimdi öğretmen olmaktan belki de hoşlanacağımı düşünüyordum ve birçok pedagoji kursuna kaydolmuştum. Sınıfta oturup ders kitaplarına odaklanmakta zorlanıyordum. Simon, istersem, her zaman bana yardım etmeye hazırdı, kendisi üniversite eğitimine pek sıcak bakmasa da.

Arthur’un reddettiği, kitap yazmak isteyen milyonerin yanındaki o işin peşindeydim hâlâ. Milyonerin adı Robey’di. Frazer öğretim görevlisiyken onunla çalışmıştı; Mimi de onu bu nedenle tanıyordu. Uzun boyluydu ve beli bükülmüştü, fena halde kekeliyor-

du, sakallıydı ve dört-beş defa evlenmişti; bütün bunları bana Mimi anlattı. Arthur kitabın zenginlerin bakış açısından mutluluğun araştırılmasına veya tarihine dair olacağını söyledi. Bu işi istediğimden o kadar emin değildim, fakat Simon'ın eline bakmak istemiyordum. Einhorn'dan biraz borç koparmaya çalıştım, ama Mimi'nin eski arkadaşı olduğumu yüzüme vurdu. "Sana borç veremem," dedi. "Gördüğün gibi torunuma bakmak zorundayım. İlave bir yük fazla gelir. Hem Arthur ömrümün son yıllarımı ikinci bir çocukla kutsamaya karar verirse benim halim nice olur?" Bıkıp usanmıştı.

Bu yüzden istemeye istemeye gidip Arthur'dan benim için Robey'e telefon etmesini istedim.

"Robey çok ilginç bir adamdır, Augie, onunla birlikteyken çok eğleneceksin."

"Beni eğlendirecek olması umurumda değil. Ben sadece iş istiyorum."

"Onu anlamaya çalışmalısın. Çok garip biridir. Bunu kısmen annesinden almış. Kadın kendini Rockford, Illinois'un kraliçesi olarak görüyor, başına taç takıyordu. Bir tahtı vardı. Şehirdeki herkesin ona saygı göstermesini bekliyordu."

"Robey şimdi Rockford'da mı yaşıyor?"

"Hayır, burada, South Side'da bir konağı var. Öğrenciyken onu kampüse arabayla bir şoför getirip götürürdü. Uzun süre Büyük Klasikler'e delice bir düşkünlük gösterdi; Platon'dan ve Locke'tan alıntılar yayımlamak için gazetelerin küçük ilanlar sayfasında sü-tun satın alıyordu. 'Sorgulanmamış bir hayat yaşamaya değmez' gibi. Bir de üşütük bir kız kardeşi var; Caroline. Kız bir İspanyol olduğunu düşünüyor. Fakat sen bu tür huylarla başa çıkacak yetenekte birisin. Babam sana çok değer verirdi."

"Ben de onu seviyordum."

"Belki Robey'i de seversin."

"Söylediklerinden anladığıma göre bir başka kaçık da o olmalı. Benim her zaman gülünç insanlarla mı olacak işim? Bu çok yanlış."

Bunun üzerinden çok zaman geçmeden, yağmurun çiselediği bir öğleden sonra kendimi Robey denen bu adamla göl kıyısındaki evinde yüz yüze buldum. O nasıl bir yüzdü öyle... o ne görünüş! İri, yangılı, çekingен gözler, kızılımsı bir sakal, kırmızı, somurt-

kan dudaklar ve burnunun üzerinde kocaman mor bir leke; önceki gece sarhoş ya da uykuluyken bir taksinin kapısına çarpmıştı. Kekelemesi bir felaketti; bir defa başladı mı, konuşmak ona çok çabaya mal oluyordu; bütün varlığıyla kendini konuşmaya verip başını bir yana eğerken neredeyse nefret dolu gözleri yaşadığı gerilimi yansıtıyordu. Başta şaşırdım ve dişlerini gıcırdattığında veya sırtıttığında onun adına üzüldüm. Fakat çok geçmeden buna rağmen ne kadar akıcı konuşabildiğini gördüm.

Bu çekingen, kan oturmuş gözlerle ne kadar zor bir hayatın içine doğduğunu ve ne kadar şanssız olduğunu açıklamak zorunda olan biri gibi baktı bana ve konuşmaya başlamadan önce dudaklarını, sanki sakalının üst ve alt kıllarını birbirinden ayırmak içinmiş gibi açtı.

“Ye...ye...yemek yemeye ne dersin?” dedi.

Berbat bir yemek yedik; sulu bir balık çorbası, kendi elleriyle dilimlediği füme jambon, haşlanmış patates, çalı fasulyesi ve soğuyup tekrar ısıtılmış kahve. Bir milyoner tarafından öğle yemeğine davet edilip önüme böyle dandik şeyler konması beni az buçuk öfkeliendirdi.

Esas olarak o konuşuyordu. Önce eğitimin, dedi. İş arkadaşı olarak onun hakkında bazı kişisel bilgilere sahip olmalıydım. Yaptığı beş evlilikten –her boşanmada kendi suçluluk payını da atlama– söz etmeye başladı. Bu evlilikler de onun eğitiminin bir parçasıydı; bu yüzden onları değerlendirmeliydi. İçim kalkmıştı. Bir yudum kahve aldım ağızma ve yüzümü buruşturarak gerisin geri dişlerimin arasından fincana tükürdüm. Fakat o farkına varmadı. O sırada üçüncü karısına gelmişti sıra, kadın müthiş sıkıcıydı. Dördüncü karısı yeni bir bakış açısından gerçek karakterini anlamasını sağlamıştı. Sanırım ona hâlâ gönülden bağlıydı. Zor bir kelimeyi söyleyebilmek için kafasını sıkıntıyla sallarken araya girdim. “Hiç değilse taze bir kahve içsek mi?” diyecektim, lakin bu cesareti kendimde bulamadım. Bunun yerine, “Benim ne iş yapacağım hakkında bir şey söyleyemez misiniz?” dedim.

O zaman dili biraz çözüldü. “Tavsiyeye ihtiyacım var,” dedi. “Yardıma. Bazı kavramları netleştirmeliyim, dü-dü-düşüncelerimin açıklığa kavuşması gerekiyor. Bu kitap bü-büyük bir şey olacak.”

“Peki, ne hakkında?”

“Bu sa-sadece bir kitap değil... bir kılavuz, bir program. Fikri buldum, ama şimdi benim gücümü aşıyor. Yardıma ihtiyacım var.” Yardımdan söz ederken sanki korkmuş gibi görünüyordu. “Çok şey ke-ke-keşfettim. Bu keşfi tamamen şansa borçluyum, şimdi bu sorumluluk üstüme kaldı.”

Konuşmaya devam etmek için salona geçtik. Karnının üstünde bir yük taşıyormuş ve kamışına basmaktan korkuyormuş gibi, ayaklarını sürüyerek yürüyordu.

Yağmur çiselemeye devam ediyor ve göl süt gibi görünüyordu. İçeride ayı andıran lambalar Uzak Doğu işi kırmızı kadife örtüler ve maun mobilyayı aydınlatıyordu. Pers paravanları, at kılından yelesi olan eski miğferler, Perikles’in, Çiçero’nun, Athena’nın ve daha kimbilir kimlerin büstleri vardı salonda. Duvar da annesinin bir portresi asılıydı. Gerçekten de kaçığın teki gibi görünüyordu, başında bir taç, bir elinde saltanat asası, diğerinde gül vardı. Duluth’dan Gary’ye giden cevher yüklü mavnalar inliyordu. Robey, sakalının altındaki sivilceleri patlamış folikülleri gösteren bir ışığın altında oturuyordu.

Çok parlak olmayabilirdi, Robey alçakgönüllülükle anlatmaya başladı, ama ne yapabilirdi? Fikirlerinden kaçamazdı ya. Hiçbiri-miz fikirlerimizden kaçamazdık ve herkes aynı problemle karşılaş-ırdı, yani üzerinde düşünülecek ve öğrenilecek yüzlerce şey vardı. Elinden geleni yapmak boynunun borcuydu. Coşkusunu böyle gizliyordu, ancak ben onun içinde bir nabız gibi attığını hissediyordum.

Bu kitaba, diye devam etti, *İğne Deliği* adını vermek istiyordu. Çünkü her şeyden vazgeçmezlerse zenginler için asla ruhani bir hayat olmazdı. Fakat artık sadece zenginler değildi belaya doğru yürüyen. Yakın bir gelecekte teknoloji bolluk yaratacak ve herkesin yeterince her şeyi olacaktı. Eşitsizlik var olmaya devam edecek, fakat açlık ve acil ihtiyaçlar olmayacaktı. İnsanların yiyecek şeyleri olacaktı. Peki, doydukları zaman? O zaman ne olacaktı? O zaman özgürlüğün, bolluğun ve aşkın cenneti; Fransız Devrimi’nin rüyası gerçek olacaktı. Fakat Fransızlar çok iyimserdiler ve bir ayağı çukurda eski rejim yerle bir edildiğinde yeryüzü cennetine girmemi-

zi hiçbir şey durduramaz diye düşündüler. Fakat mesele o kadar basit değildi. Tarihin en büyük kriziyle karşı karşıyaydık. Ve çıkması an meselesi olan savaşı kastetmiyordu. Şimdi bu dünya cennetinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini biz bulacaktık.

“E-ekmek Amerika’da şimdi neredeyse bedava. Ekmek kavgası sona erdiğinde ne o-o-ola... Mal bolluğu insana özgürlük mü getirecek, kölelik mi?”

İnsan onun şavalak bakışlarını ve bol miktardaki paravan, antika, ferforje, Rus kızağı, miğfer süsü, sedef kutu koleksiyonunu neredeyse unutuyordu. Bununla birlikte, göğün yüksek katlarına yükseldiğinde bile acınası ve her an gözyaşlarına boğulmaya hazır görünüyordu. Bu arada küflü jambonun tadı boyuna ağzıma geliyordu.

“M... makineler bir dünya mal üretecek. Diktatörler bunu durduramaz. İnsan ölümü kabullenecek. Tanrı’sız yaşamayı da. Bu cecur bir proje. Bir yanılsamanın sonu. Fakat eski değerlerin yerine hangi değerler konacak?”

“Bu ciddi bir problem,” dedim.

“Fakat,” dedi Robey, “bu konu, ki-kitabın sonuna doğru. Sanırım erdem taslamadan önce ne kadar dünyevi mala ihtiyacımız olduğunu tartışarak Aristoteles’le başlamalıyız.”

“Ben pek Aristoteles okumadım.”

“Yapman gereken ş-şeylerden biri bu. Bunun için ücret alacaksın, hiç merak etme. Fakat bunun esaslı bir iş olmasını istiyorum, gerçekten bilimsel bir çalışma. Eski Yunan’ı, Roma’yı, Orta Çağ’ı, Rönesans İtalyası’nı inceleyeceğiz; bir çi-çizelge hazırlıyorum; Minos medeniyeti en yukarıda, Calvin en aşağıda, Sör Walter Raleigh biraz yukarıda; Carlyle kokuyor, modern bilim yerinde sayıyor. İl-gilendiğim yok.”

Sonraki yarım saat içinde ancak birkaç defa anlamlı sayılabilecek laf etti; yorgun görünüyordu, daldan dala atlıyor, kan oturmuş gözlerini kırıştırıyor ve avucuna öksürüyordu.

“Ş-şimdi sen kendinden bahset,” dedi. Nereden başlayacağımı bilmiyordum ve bunu bana sorduğu için içimden ona lanet okudum. Fakat beni dinlemiyordu. Kol saatine bakış şeklinden ne zaman yeniden kendi başına kalacağını merak ettiğini anladım.

Bunun üzerine tuvaletin nerede olduğunu sordum, eliyle işaret etti. Geri döndüğümde kitaba olan ilgisinin yeniden canlanmış olduğunu gördüm, konuyu biraz daha tartışmak istedi. Benim ona yardım edecek adam olduğumdan emin olduğunu söyledi. Ve yapacağım işi bana ana hatlarıyla anlatmaya başladı. Birinci Bölüm, genel amacın sunumu. İkinci Bölüm, paganlar. Üçüncü Bölüm, Hristiyanlar ve diğerleri. Dördüncü Bölüm, pratik azami mutluluk örnekleri. Heyecan onu yeniden ele geçirmişti. Terliklerinden birini çıkarıp ortadaki masasının üzerinde açık duran bir kitabın veya albümün üstüne koydu, sonra tekrar alıp ayağına geçirdi; bunu arada bir yapıyordu. Hristiyanlığın başlangıçta yoksulları ve köleleri hedef aldığını söylüyordu, çarmıha germelerin, büyük cezalandırmaların ve bütün o gösterişli şehitliklerin gerekli olmasının nedeni buydu. Fakat diğer kutupta, mutlu kutupta eşit bir ağırlık olmalıydı. Günahsız sevinç, karanlık yanı olmayan aşk, mutlu zenginlik. Her zaman her şeyi mahvetmek mümkün değildi. Ey özverili aşkın çağı ve yeni insanın zamanı! Daha beşikten itibaren yalan söylemeye alışkın, sefaletin kırbacı altında beli bükülmüş, korkaklığı yüzünden kötü kokan, kıskançlığı umumi tuvaletten derin, bir lahana kadar duygusuz, güzelliğe karşı bir toprak kurdu kadar duyarsız, görev karşısında bir yengeç, dur durak bilmeden ağzıyla aynı saplantı ipliğinden kozasını ören, ikiyüzlülükle malul, zavallı, karanlık, biçimsiz yaratık değil. Ağlamak için gözyaşları ya da gülmek için yeterince nefesi olmayan, zalim, nalet, parazit, sinsî, somurtkan, endişeli ve tembel bir varlık değil. Bir Prusyalı gibi korku kılığındaki çavuşların kaba buyruklarıyla eğitilmiş biri değil. Robey bütün bunları nefes almadan saydı döktü.

Kendi kendime, “Ne zıpır bir adam!” dedim. Nasıl cıvataları gevşek bir milyonere göndermişlerdi beni? Yine de bütün bu sözler içime işledi. Yüreğimin derinlerinden, “Tanrı, biz zavallı aptallara merhamet etsin!” diyordum. Kalbimin derinliklerinden doğan bu düşünce başka düşüncelere yol açıyordu: “Tanrı’nın hiç merhameti yoksa bile biz aptallara merhamet göstermeliydi.”

Derken Robey ansızın başka bir konuya atladı. Kolayca bir ruh halinden diğerine geçebilen insanlardandı.

Lanet olası burjuvazi, dedi, liderleri olmalı ve bu liderler kullanışlı mutluluk örnekleri sunmalıydı. Fakat burjuvazi tarihi bir başarısızlıktı. Her şeyi eline yüzüne bulaştırmıştı. Güçsüz bir egemen sınıf, çünkü bildiği tek şey paranın dünyadaki dolaşımını takip etmek, tıpkı suyun seviyesini bulması gibi kârlı gördüğü her işin üstüne atılmak ve makineleri taklit etmektir. Robey şimdi kendisi gibi görünmüyordu, demek istediğim, eskisi kadar ciddi değil, daha çok kitabiydi. Ayağını kaşıyor ve ders veren biri gibi devam ediyordu; postiş andıran sakalıyla bu salondaki diğer tuhaf nesnelerden biri gibi görünüyordu.

Fakat ona kapılamayacak kadar Einhorn'un hayranıydım hâlâ. Ve kimi eleştirilerimi bir kenara koyarak, "Maaşımdan söz ediyordunuz. Kesin bir rakam verebilir miydiniz?" dedim.

Bu sorum Robey'in üstünde kötü bir etki yarattı. "Ne kadar kazanmayı bekliyorsun? Bu işin üstesinden geldiğini görünceye kadar sana ma-makul bir başlangıç ücreti ödeyebilirim."

"Makulden kastınız?"

"Haftada on beş dolar."

"Bir hesap hatası yapıyor olmalısınız. On beş! Bu kadarını işsizlik sigortasından alabilirim, hem de parmağımı kıpırdatmadan." Kızıştım.

"On sekiz, öyleyse," diye çabucak yeni bir öneride bulundu.

"Lavabonuzu tamir ettirmek için saati yarın dolardan daha az ödeyeceğiniz bir tesisatçı bulmaya çalışıyorsunuz siz. Benimle dalga mı geçiyorsunuz? Ciddi olduğunuzu düşünmüyorum."

"Öğreneceğin onca şeyi düşün. Bu sadece bir iş değil, aynı zamanda bir da-dava." Rahatsız olmuştu. "Peki, haftada yirmi dolar diyelim, ayrıca kira ödemededen burada, üst katta kalabilirsin."

Böylece elinin altında bulunacaktım ve gece, gündüz, canı ne zaman isterse kulağımı kurutacaktı. Dünyada olmazdı. "Hayır," dedim, "haftada otuz dolar, otuz saatlik çalışma için."

Cebinden para çıkacak olması canını yakıyordu. Bunu düşünmenin bile onu nasıl ıstırapla kıvrandırdığını görebiliyordum.

Sonunda, "Pekâlâ, işe yaradığını gördüğümde otuz. Başlangıç olarak yirmi beş," dedi.

"Hayır, otuz dedim."

“Neden beni böyle korkunç bir pazarlığın içine sürüklüyorsun? Gerçekten korkunç. Lanet olsun! Bu her şeyi berbat ediyor.” Bakışlarından kesinlikle nefret okunuyordu. Yine de beni tuttu.

Günden güne planlarını değiştiriyordu. İlk tarih bölümüyle başlamak istedi ve beni Max Weber, Tawney ve Marx okumakla görevlendirdi. Ardından insanseverlik üzerine bir broşürü incelemek için bütün bunları bırakmak zorunda kaldım. Bütün insansever milyonerlerden nefret ediyor ve antipatik görünen, kendini mutsuz hisseden bütün Püriten zenginlere bir güzel sopa çekmek istiyordu. Bunların arasında bazı kuzenlerini de sayıyordu; bunun aile içi bir mesele olduğunu görebiliyordum. Vantuzları kan dolu utanmaz Wall Street yüzüzleri bile herkes gibi üzülen şeytan biçimindeki bu zenginlerden daha çok iyilik yapmışlardır, diyordu. Sadece üzülmüyorlardı. Saat başı onlara sayıp sövüyordu.

Ben mucidin atölyesini terk etmeyen heyecanlı projelere alışkındım. Eski günlerde Einhorn'un rüyasını kurduğu dizinli Shakespeare gibi. Robey'in benden tam olarak Einhorn'un istediği şeyin aynısını, yani bir dinleyici olmamı istediğini gerçekten anlamıştım. Durmadan telefon ediyor, beni almaya araba yolluyor, gelip beni kütüphanede buluyor ya da ders çıkışına kadar beni kapıda bekliyordu.

İlk birkaç ay bana yığınla okuma görevi verdi. Yıllarca okusam bütün o Grekleri, kilise Babalarını, Roma ve Doğu İmparatorluğu tarihini ve daha bilmem neleri bitiremezdim. Bu kadar çok malzemenin içinde debelenmeyi isteyecek şu dünyada biri var mıydı, bilmiyorum. Fakat ben kütüphanede kitap yığınları arasında saatlerce oturmaktan gayet memnundum.

Haftada iki defa resmî görüşmemiz oluyordu. Sorularına alın-tılar ve yorumlarla cevap vermek üzere not defterlerime gidiyordum görüşmeye. Tartışma iş konusunda kaldığı sürece her şey yolunda gidiyordu, ama Robey'nin oynak ruh halleri vardı, bazen sesi çatallanıyor, ağlamaklı oluyor, saçları kirpi gibi diken diken oluyor, yüzünü kan basıyor, gözyaşlarından ya da öfkeden boğulacak gibi oluyor, Aristoteles ya da onun mutluluk teorileri, vs. üzerine konuşamayacak kadar altüst oluyordu. Zaman zaman şaşkınlıkla irkilmeme ve sıçramama sebep oluyordu. Bir gün bütün konakta

onu ararken, sırtında bir robdöşambrla mutfakta bir sandalyenin üzerine çıkmış, büfeye böcek öldürücü ilaç sıkarken buldum; panik içinde kaçışan yüzlerce hamamböceği deyim yerindeyse başlarını bacaklarının arasına alarak duvarlardan aşağı düşüyordu. Ne manzara, ama! Robey fliti kullanırken kıyamet koparıyordu, hırs-la ilaç sıkar ve flitin kendisi kadar sesli olarak nefes alıp verirken hamamböcekleri dolu gibi döşemeye yağıyor ya da Oklahoma'daki toprağa hücum sahnelerindeki gibi dört bir yana dağılıp deliklere saklanıyordu.

Bu durumda yakalanan Robey heyecanını gizlemeye ve hamamböceklerinden nefret etmiyormuş, onları büyük bir zevkle öldürmüyormuş gibi davranmaya başladı. Bütün bunları kabul edememesi oldukça kötüydü. Bundan başka eve yanlış zamanda geldiğimi ve onun bunu kafama kakacağını biliyordum. Başka türlü yapamazdı.

Robey, belinde hassas bir noktaya dokunmuşum gibi sıçradı ve sandalyeden aşağı indi. "Bu kadarı benim için çok fazla. Evi yağıyorlar. Ekmek kızartma makinesine bir dilim e-ekmek koydum, bir hamamböceği fırladı çıktı makinenin içinden, artık dayanamıyorum."

Bütün öfkesi, samanlar içindeki bir deliği oyan köz gibi, ansızın söndü ve önüme düşüp beni güneş ışınlarının patlamış yastıklar-daki ve yeşil kadife kaplı, tozlu, düğmeleri kopmuş, görkemli kanepedeki yırtıkları gösterdiği salona götürdü. Robdöşambrına bu-laşan yağlı sinek öldürme ilacını sildi ve, "Senden istediğim şu Rö-nesans İtalyası'nın p-prensleri ve hü-hümanistleri hakkındaki bel-geleri buldun mu? Tanrı'sız ne kadar acı çekmişlerdir!" dedi, göz-lerini benden uzağa çevirerek. "Fakat onların kendileri Tanrı gi-biydiler. Ne cesaret! Ve a-ayrınca ne korkunç! Fakat insanın bir gün buna cüret etmesi gerekiyordu."

Robey sonbaharda ipin ucunu iyice kaçırdı. Bana görevler ver-meye devam ediyor ve ben de hiç vicdan azabı duymadan hafta-da otuz papelimi alıyordum, ama onun hiçbir iş çıkardığı yoktu.

İki evlilik arasında Robey'in ne tür kadınlarla düşüp kalktığını sık sık merak etmişimdir; havalı fahişelerle mi, yoksa kendi dün-yasından kadınlarla mı veya karanlık sokaklardan toplanan kızlar-

la mı ya da küçük, güzel üniversiteli kızlarla mı? Near North Side'dan, Clark Sokağı'ndan, Broadway'den, Rush Sokağı'ndan kendisine kaba davranan sıradan striptizcilerin peşinde koştuğunu görünce çok şaşırdım. Kadınların bu kaba davranışını adil bir cezalandırma olarak görüyor, hatta gülümsüyordu. Bana bu kızların meziyetlerini sayıp dökmeye çalıştı, fakat ben bir kere daha Sophie Geratis ile ilgilenmeye başlamıştım. Robey çoğunlukla kendisiyle birlikte gitmemi istiyordu. Birkaç defa onunla North Side'daki batakanelere gittim. Striptizcilerden biri Robey'in sakalıyla alay etti; Robey bu hakarete başını eğerek karşılık verdi. Yalnız, kadından –kadın şimdi giyinmişti; üzerinde gri bir tayyör vardı– almadığı kan oturmuş gözlerinden incinmişlik okunuyordu. Fakat sadece ukala bir tavırla, “Elizabeth döneminde berber dükkânlarında, bekleyen beyefendilerin çalıp şarkı söylemesi için, utlar ve gitarlar vardı. Çünkü sakalların ve kâküllerin düzeltilmesi çok zaman alıyordu,” dedi.

Robey, bu nazik küçük uyarıda bulunduğu o akşam çileden çıktı ve bir taksinin taksimetresini kopardı. Elli Beşinci Sokak'ta inmem gerekiyordu, fakat taksimetreyi kopardığı için şoför onu tepeler diye korktuğumdan önce onu eve bıraktım.

Ancak burnumdan getirdi desem yeridir. Çok alıngandı ve kendisi hakkında iyi fikirler beslememe değer veriyordu; ancak ruhsal durumu son derece değişkendi, bir bakıyorsun alçakgönüllü bir bakıyorsun parası üzerine titriyor, bağırıyor, surat asıyor, koca, kızıl ağzını mutsuzluk ya da öfkeyle ileri doğru çıkarıyordu. Özellikle hatırladığım bir gün var. Her yer kar altındaydı ve parlak bir aydınlığa boğulmuştu; hava terütaze ve güzeldi, fakat Robey'in hızsızlığı üstündeydi, pekari eldivenli yumruklarını birbirine vuruyordu. Benden yakınmaya başladı, konuştu da konuştu. Sonunda, “Yani, sizin için çalışmama ihtiyacınız yok. Siz sinirlerinizi yatıştırarak birini istiyorsunuz,” dedim. Ve yer yer kelleşmiş deve derisi eski paltomu sırtıma atıp avluyu arşınlamaya başladım. Söylediği bütün lafları geri almak için ardımdan geldi. Tozlaşmış kalın kar tabakası üzerinde ayakkabılarıma lastik geçirmiştim; o ise terlik benzeri, taba rengi zarif ayakkabılarıyla geldi, “Augie, kavgaya etmeyelim. Tanrı aşkına. Dinle, özür diliyorum,” dedi. Fakat ben

yürümeye devam ettim, çok sinirlenmiştim. O akşam telefon etti ve gidip onu şehir merkezinden almamı istedi. Bir şeylerin yolunda gitmediğini anladım. Şehirdeki en şık yerlerden bir kabul edilen Pump Room restoranında olduğunu söyledi. Restorana varıp Robey'i sorduğumda üniformalı iki uşak onu getirdi. Zil zurna sarhoştur, konuşamıyordu, uyuşmuştu, ne yüzünün bir tek kasını oynatabiliyordu ne dili dönüyordu.

Yavaş yavaş bana güvenir olmuştu. Tıpkı yıllar önce Einhorn'un anladığı gibi, ondan yararlanmaya çalışmayacağımı ve güvenilir olduğumu anlamıştı. Tuhaflıklarına ve kafa karışıklığına rağmen, gerçek orman tezahürlerine veya yaşam enerjisinin bazen araya sıkıştırdığı garabetlere rağmen onda beni çeken bir şeyler vardı. Tam da bu enerji, hiç şüphe yok ki, onun insanlığına işkence ediyor ve onun tarafından işkence görüyordu. Bekârlık dönemlerinde konağı kız kardeşi Caroline ile paylaşıyordu; Caroline ona hiç iyi gelmiyordu. Tam anlamıyla kaçığın tekiydi. Benim Meksika'da bulunduğumu öğrendiğinde, kendisinin bir İspanyol olduğuna inanarak benden hoşlandı. Bana, "*Eres muy Guapo*,"⁹ gibi notlar yazıyordu. Arada bir şöyle bir telgraf alıyordum: "*Amigo, que te vaya con toda suerte*,"¹⁰ Carolina." Zavallı kadıncağыз fena halde kafayı sıyırmıştı.

Ne de olsa kardeşim George'a bakmış biri idim. Bu yeteneğe ya da niteliğe sahiptim henüz ve bazen insanlar bunu hissediyorlardı.

Bazen keşke ben de bir ayakkabı yapımcısı olsaydım diyordum.

9 (İsp.) Çok yakışıklısın.

10 (İsp.) Şansın açık olsun, dostum.

Sonunda geri döndüğüm Owenların pansiyonundaki eski odamda zamanın endüstriyel, askerî, bilimsel değişiklikleri izliyordum. Ben şahsen çok değiştim, kötü haberler, boşa giden harcamalar, sapkın rüyalar, çöl akşamlarının sıcağında rahiplere görünen hayvanlar gibi büyümlü olaylar; yine de kendi bakış açımdan bunların bir zararını görmediğimi söylemekten memnunum. Ahlâkçılar ne derlerse desinler polis beni hiçbir şeyle suçlayamazdı. Suçların en kötülerini, böylesi şeylerin yeri olan, hayalimde işliyordum; büyük ve faal bir şirketin elinden geldiğince her alanı kapsamaya çalıştığı gibi zihnimin üst katmanlarında hayatım hakkında derin düşüncelere dalıyordum. Bazı sonuçlara ulaştım da ki bunlar bazen bölük pörçük olsa da –örneğin, yalnızlığın nedeni sadece tekrar bir araya gelmektir; ya da Ah, her konuda fikir sahibi olmak ne kadar yorucu! gibi– bazen de, vakti gelince görüleceği gibi, bunlar tamamına erdirilmiş sonuçlar oluyordu. Her zamanki gibi dost canlısı olarak Şikago'da sürtüyordum. Fakat hâlâ Meksika'nın izlerini üzerimde taşıyordum. Eski denizlerin kimbilir hangi mavi sahilinde, muhtemelen flamingoların peşinde, onu benden daha iyi anlamayacak yeni bir aşıkla, silahları, kementleri, kameraları, dürbünleriyle bir barbata-nın içinde kamp kurup temelli ortadan kaybolmuş olan Thea bir şey yazmıyordu. Yaşlılığa böyle böyle ulaşacak ve asla değişmeyecekti.

Yıllar benim üzerimde de etkisini gösteriyordu ve hiçbir varlıklı olmayan dostlarım görünüşümle ilgili şakalar yapıyorlardı. Alt çenemde eksik iki dişle –kayalık bir yüzeyle beni öpüştüren bir tecrübenin bıraktığı iz– gülümsüyordum. Yukarı doğru uzayan gür saçım dağdaki avdan kalan yara izini kapatıyordu. Yeşile çalan gözlerimin kuzenim Beş Özellik'in gözlerine benzediği su götürmezdi; sokaklarda puromdan küçük nefesler çekerek, kendini zor görevlere adayanlara hiç benzemeyen, dalgın, ketum, bazen neşeli, fakat eskisi kadar canlı olmayan havalarda dolaşıyordum. Derin düşüncelere dalmışken sık sık eğilip yerden bir şeyler alıyordum, çünkü gözüme madeni para gibi, jeton, şişe kapağı, toprağa yarı gömülmüş kalay folyo gibi görünüyorlardı ve bana şans getireceklerini umuyordum. Ayrıca keşke biri ölse de malını mülkünü bana bıraksa diye düşünüyordum. Bu kötü bir şeydi, çünkü sevmediğim ve yaşadığını görmek istemediğim kim ölecek bana bu hizmette bulunacaktı ki? Ve madeni para bulmak, bu her seferinde isterse yirmi beş sent olsun, hayatımın bu aşamasında ne işe yarayacaktı? Hiçbir işe; dostlar, onların da kesinlikle bir işe yarayacağı yoktu.

İlkokul öğretmeni olmak için bir öğrenim sertifikası peşinde olmam da insanları eğlendiriyordu, sanırım bu işe uygun biri gibi görünmüyordum. Ancak bu planımı hayata geçirmekte çok kararlıydım. Öğrenmeyi ve öğretmeyi seviyordum. Bu işi yaparken çok heyecanlanıyordum ve çocuklarla birlikteyken doğal davranmak benim için hiç sorun değildi; hem zaten her kimle olursa olsun ne neden sorun olsundu ki? Fakat cevapları dünyanın en iyi korunan sırları arasında olan sorular sormayalım. Sınıfta, çocukların bağıra çağıra oyun oynadığı avluda, sidik kokan koridorlarda, büstler, haritalar, güneş ışınlarının belirgin kıldığı tebeşir tozları arasında müzik salonundan gelen piyano seslerini dinlerken mutluydum. Kendimi evimde hissediyordum. Çocuklara elimden gelenin en iyisini vermeye, onlara bildiğim her şeyi öğretmeye çalışıyordum.

Aynı okulda Latince ve cebir öğreten kişi bir zamanlar benim komşum olan Kayo Obemark'tı. Kayo, Owenların pansiyonunda benimkinin yanında bir odada kalırken iç çamaşırlarıyla, kıvr kı-

vır kıllı bacakları, pis pis kokan ayaklarıyla, saçlı sakalı birbirine karışmış, pasaklı ve şişko, yatağına uzanır derin düşünceler içinde gözlerini duvara diker, geriye bakmadan sigaralarını salam kızarttığı yağlı, eski kızartma tavaşında söndürürdü. İhtiyacını gidermek için yatağın yanında bir süt şişesi bulunduruyordu, çünkü tuvalete kadar gitmekten nefret ediyordu.

Şimdi okul bahçesinde bir imparator gibi asık suratla dolaşırken yumurcaklar etrafında çekirgeler gibi hoplayıp zıplıyorlardı. Yüzü kocaman, somurtuk, beyaz ve kötü tıraşlıydı. Cildine kâğıt mendil parçaları yapışmıştı, nezleli bir suratı vardı ve tıkalı burnu yüzünden sesi boğuk çıkıyordu. Aslında gerçekten somurtmuyordu, bu onun ağırbaşlı görünme tarzıydı ve burada öğretmen olduğu için çok memnundu.

“Buraya arabanla geldiğini gördüm,” dedi.

“Bu sabah bir değişiklik olsun diye çalıştı.” Aslında sevimli bir adamın ustalıkla bana kakaladığı on yaşında bir Buick otomobilim vardı. Havanın soğuk olduğu sabahlar çalışmazdı, başıma bela olmuştu. Padilla’nın tavsiyesiyle iki akü monte ettirmiştim, fakat temel bir kusuru vardı, rotlar eğilmişti. Ancak iterek çalıştırılabiliyordu; açılır kapanır bir koltuğu ve uzun bir kaportası olduğundan güçlü bir otomobil gibi görünüyordu.

“Hâlâ evlenmedin mi?” diye sordu Kayo.

“Hayır, maalesef.”

“Benim bir oğlum var,” dedi Kayo gururla. “Biraz çabalasan iyi edersin. Kimse yok mu? Kadınları elde etmek kolay. Oğul sahibi olmak görevin. Öğrencisi tarafından revakın arkasında bir kadınla yakalanan yaşlı bir filozof varmış, öğrencisine ‘Alay etme! Adam ekiyorum,’ demiş. Senin hakkında bana bir yığın şey anlattılar; bir sirkle veya gezici bir müzik topluluğuyla Meksika’ya gittiğini ve öldürülmekten kıl payı kurtulduğunu söylediler.”

Keyfi yerindeydi, birlikte okulun bahçesinde birkaç defa turladık; kendi kibirli tarzında son derece kibardı ve gergin, tenor sesiyle çeşitli şiirler okudu.

*Tanrılarda, insanlarda yok olsun o kavg,
Akli başında insanı bile çelen o öfke,*

*Bir bal damlası gibi akar insanın içine,
Sarar göğsünü duman gibi¹*

*Les vrais voyageurs sont ceux-la seuls qui partent
Pour partir; cœurs légers, semblables aux ballons,
De leur fatalité jamais ils ne s'écartent,
Et, sans savoir pourquoi, disent toujours: Allons!²*

Bu sonuncu şiir beni hedef alıyor ve beni kaygısızlıkla, kolayca elveda demekle suçluyor olmalıydı. Belli ki her yerde eleştiriliyordum. Soğuk bir kış günü olmasına rağmen hava açıktı; sert, sarı bir toprak dolgunun üzerinden kapkara trenler geçiyor, çocuklar bağıra çağıra okul bahçesinde bayrak direğinin etrafında dört dönüyor, kapılardan girip çıkıyorlardı ve ben fazlasıyla heyecanlanmıştım.

“Evlenmeliydin,” dedi Kayo.

“Ben de isterdim. Sık sık düşündüm bunu. Aslında dün gece rüyamda evli olduğumu gördüm, fakat hiç de hoş bir şey değildi. Çok huzursuz oldum. İyi başlamıştı. İşten eve dönüyorum, pencere pervazına konmuş harika küçük kuşlar var, barbeküden mis gibi kokular yayılıyor. Karım çok güzel, fakat gözleri yaş dolu ve her zamankinin iki katı iri. ‘Lu, neyin var?’ diyorum. ‘Bu öğleden sonra birden çocuklar doğdu, öyle utandım ki onları sakladım,’ diyor. ‘Fakat neden? Utanacak ne var?’ ‘Çocuklardan biri bir dana,’ diyor, ‘diğeri de bir tür böcek.’ ‘İnanmıyorum, neredeler?’ ‘Komşuların görmesini istemediğimden onları piyanonun arkasına sakladım.’ Kendimi çok kötü hissediyorum. Fakat her şeye rağmen onlar bizim çocuklarımız; piyanonun arkasında olmaları doğru değil. Onlara bakmaya gidiyorum. Fakat oradaki bir sandalye dimdik oturan kim olsa beğenirsin? Annem. Bildiğin gibi gözleri görmüyor. ‘Anne, neden burada oturuyorsun? Çocuklar nerede?’ di-

1 Homeros, *Ilyada*, “XVIII. Kanto”dan alıntı. Türkçesi, Azra Erhat, A. Kadir.

2 Gerçek yolcu yolculuk için sever yolları;
Kalpleri bir balondur usul usul yükselen,
Yolculuktur, yollardır, gurbettir yazgıları,
“Gidelim” der dururlar nedenini bilmeden.

Charles Baudelaire, *Kötülük Çiçekleri* – “Yolculuk”, Türkçesi Erdoğan Alkan.

ye soruyorum. Annem bir tür acımayla bakıyor yüzüme ve ‘Ah, oğlum, ne yapıyorsun sen? Doğru davranmalısın,’ diyor. Bunun üzerine hıçkırığa boğuluyorum. Bütün faciayı iliklerimde hissediyorum ve ‘Yapmak istediğim şey bu değildi,’ diyorum.”

“Ah, zavallı dostum,” dedi bana acıyan Kayo. “Başkalarından daha kötü durumda değilsin, bunu bilmiyor musun?”

“Hayatımı gerçekten basitleştirmeliydim. Bir insanın başına ne kadar bela gelmesi gerekir? Demek istediğim, bu yerine getirmem gereken bir görev midir? Mümkün değil, çünkü bugüne kadar insanların sadece mutluysen iyilik yaptıklarını gördüm. Ama sana gerçeği söylemem gerekirse, Kayo, çünkü sen bunu anlayacak türde bir insansın, gururum kendimi anlatamayıp başkalarının elinde oyuncak olmaktan dolayı her zaman incinmiştir. Gerçeklik insanın kendini anlatabilmesidir ve bunu yapamamaktan kötüsü yoktur. Denizdeki yüzücüden ya da Yaratılış’ın yüce elindeki masum varlıklar olan çimenler üzerindeki çocuklardan söz etmiyorum, fakat aynı masumiyetle insanlar tarafından yaratılmış nesnelere kendini teslim edemezsiniz,” dedim ona. “Doğa dünyasında güven duyabilirsiniz, fakat insan yapımı nesneler dünyasında dikkatli olmalısınız. Bilmeniz gerekir ki hem aklınızda bu kadar şeyi şey tutup hem mutlu olamazsınız. ‘Bak eserlerime Kadir-i mutlak, bak ve umutsuzluğa düş!’³ Şimdi gövdesi olmayan bacaklardan ibaret Ozymandias’ın bir önemi yok; onun zamanında alçakgönüllü kişi kendi gölgesinde yaşıyor olmalıydı; biz de stratosferdeki, yer altı geçitlerindeki, viyadüklerden, tünellerden geçen metro trenlerindeki, güvenle inip çıktığımız asansörlerdeki icatların işlevselliğine olan inancımızı koruyarak gölgede yaşıyoruz. İnsanlar tarafından yapılan şeylerin gölgesi üstümüze vuruyor. Ve bu, masanın üstündeki et, bollarındaki ısı, kâğıt üzerindeki matbaa harfleri, havadaki ses için de aynı oranda doğru, öyle ki bütün meseleler birbirinin aynı, aynı ağırlıkta, aynı kategoride; Tanrı’nın gazap kazanı birinci sayfada, Wieboldt mağazalarının tasfiye haberi ikinci sayfada. Her şey dışsal, her şey aynı. Peki, o zaman sizin varoluşunuzu gerekli kılan ne? Sizi kendi tarzlarında var etmeye çalışan bu teknik başarılar?”

3 Orijinali: “Look on my Works ye mighty and despair.” Percy B. Shelley’in “Ozymandias” adlı sonesinden bir mısra.

Benim bu tiradıma pek de şaşırmayan Kayo, “Sözünü ettiğin şey *moha*; Novajo dilinde bir kelime, ayrıca Sanskritçe; anlamı sonluluğa karşı koyuş. Koşullandırıcı güçlerin tiye alınması ve yuhalanması. Aşk, *moha*’ya verilebilecek tek cevaptır, çünkü sonsuzdur. Aşkın her türünü kastediyorum; erotik, mistik, şehvetli, dostane, kendinden geçercesine. Bunların hepsi aynıdır, fakat bazen biri diğerlerine baskın gelir. Bak, seninle yeniden karşılaşma fırsatını bulduğumuz için memnunum. Görünen o ki çok daha ciddi bir adam olmuştun. Bize gelip karımla tanışsana. Kaynanam da bizimle oturuyor, hemen her şeyden şikâyet eden can sıkıcı, yaşlı bir kadın, ama biz hiç orali olmuyoruz. Bu arada, çocuğun bakımında çok faydasını görüyoruz. Ama kayınbiraderimin ne kadar iyi bir mesleği olduğunu söyleyerek kafamı şişirmekten hiç geri durmuyor. Kayınço radyo tamircisi ve bildiğin aptal. Neyse, akşam yemeğine gel de biraz laflayalım. Hem sana oğlumu göstermek istiyorum.”

Böylece onunla birlikte evlerine gittim; daveti için Kayo’ya minnettardım. Fakat karısı soğuk ve kuşkucu davranıyordu. Çocuk çok sempatikti, yaşına göre, elbette, ve çok küçüktü henüz. Ben oradayken Kayo’nun kayınbiraderi geldi; şans eseri o gün çalışacağı tutan Buick ile çok ilgilendi. Arabayla ilgili sorular sordu, açılır katlanır koltuğa bayılmıştı, sonra arabayla bir tur attı ve satın almak için talip oldu. Makul bir fiyat söyledim; biraz kaybım olacaktı, lakin, söylemeye utanıyorum, eğik rotlardan söz etmedim.

Neticede bizimki arabayı derhal satın almak istedi, birlikte onun evine gittik, Continental Illinois tarafından ödenmek üzere yüz seksen dolarlık bir çek yazdı bana. Fakat sonra evden çıkıp gitmememe izin vermedi. Verdiği paranın birazını pokerde kazanmasına izin vermem gerektiğini söyledi şaka yollu. Karısı da oynuyordu. Belli ki beni soymaya çalışacaklardı. Aile arasında bir oyun havası vermek için Kayo’nun da oyuna oturması gerekiyordu. Tam bir dümen. Bir demlik kahve ve konsantre sütle sobanın yanındaki yuvarlak masaya oturup gecenin geç saatlerine kadar oynadık. Üzeri radyolarla dolu tezgâh orada, büyük mutfaktaydı. Kayo’nun kayınbiraderi karısına sinirlendi, çünkü kadın kaybediyordu. Kazanmış olsaydı kazançları iki misli olacaktı, fakat kaybetti-

gi için kocası ona küfretti, o da kocasına bağırdı. Kayo da kaybetti. Tek kazanan bendim ve bu biraz canımı sıkıyordu. Eve dönerken yolda Kayo'nun parasını geri verdim. Fakat iki gün sonra kayınbı-rader çekin ödenmesini durdurdu ve gidip arabayı geri almam ge-rekti, çünkü araba çalışmıyordu. Fırtınalı bir sahne yaşandı. Kayo bana gönüllendi ve okulda bir süre benimle çok fazla konuşmadı, fakat sonunda yumuşadı. Sanırım, gerçekten de, rotların eğri oldu-ğunu söylemeden arabayı satmamalıydım.

Otel çalışanlarını örgütlemeye çalıştığımız günlerden arkada-şım Sophie Geratis şimdi evliydi, fakat benimle evlenmek için ko-casından boşanmak istiyordu. Kocasının bir eşcinsel olduğunu ve onunla hiç ilgilenmediğini anlattı. Kocası ona bir kredi kartı hesa-bı açtırmış ve altına da bir araba vermişti, fakat onu sadece bir vit-rin dekorasyonu olarak istiyordu. Adamın işi seralara belli bir ürü-nü satmaktı ve bu belli ürün bir tekeldi, bu yüzden işi çok kolay-dı; bir şoförün kullandığı otomobil onu her gün başında kıvrık ke-narlı fötr şapka, ellerinde eldivenleriyle şehrin sera kuşağında do-laştırıyordu. Bu sayede Sophie zamanın çoğunu benimle, Owen-lardaki odamı düzenlemekle geçiriyordu; oda, oda olalı hiç bu ka-dar düzenlenmemişti. Kılıfı olmayan bir yastıkta uyuyabilmeme duyduğu şaşkınlıkla çok sayıda yastık kılıfı getirdi. "Cimrisin," de-di bana. "Buna rağmen özensiz değilsin, iyi şeylerin kıymetini bi-liyorsun." Haklıydı. Sophie çok zekiydi, bir kat hizmetlisi olma-sının hiç önemi yoktu. Bazı şeylerde elim sıkıydı. İyi bir bara ve-ya kulübe gittiğimde cebimi yoklar ve hesap konusunda endişele-nirdim. Doğal olarak o bunu biliyordu. "Fakat aynı zamanda birisi yüreğinin teline dokunmasını bildiğinde gönül rahatlığıyla parayı ona verdiğini de biliyorum. Bu da iyi değil. Ve bir de senin şu ara-ban var; aptallığın dik alası. Onu satın almak mankafalılıktan baş-ka bir şey değil."

İri, kahverengi gözleri, değişken, mahmur bakışlarıyla Sophie çok güzeldi. Güzelliğinin yanı sıra, dediğim gibi, bir de daha çok insanları yermekte kullanmaya eğilimli olduğu entelektüel bir ye-teneği vardı. Kocasının verdiği yüksek limitli kredi kartını kullan-mıyordu. Kafasında Goldblatt'tan satın aldığı Polonya tarzı çiçek-li bir şapkaıyla çamaşırlarını benim lavabomda yıkıyordu. Kombi-

nezonuyla ve dudaklarının arasında bir sigarayla. Işın mantığa aykırı tarafı şu ki Sophie çok şefkatli bir kadındı ve bana çok iyi davranıyordu; bana ihtiyacı olduğundan değil de, tam tersine benim ona ihtiyacım olduğu için. Ancak ben evlenmeye hazır değildim.

“Senin ihtiraslarına biraz uygun olsaydım, çok iyi geçinebilirdik,” dedi. “Yatakta iyiyim, ama evlenmeye uygun değilim. Şu diğer kız seni almaya geldiğinde beni anında bıraktın. Muhtemelen benden utanıyordun. Sen daha çok kendini zayıf veya dibe vurmuş hissettiğinde bana ihtiyaç duyuyorsun. Seni tanıyorum. Hiçbir şeyi bağlanacak denli iyi bulmazsın. Baban da aristokrat bir lavuk olmalı.”

“Bundan şüpheliyim. Kardeşim onun Marshfield Caddesi’ndeki bir çamaşırhane için kamyon sürdüğünü söylüyor. Ben hiçbir zaman onun büyük bir adam olduğunu düşünmedim. Ayrıca, annemi Wells Sokağı’nda bir atölyede çalışırken bulmuş.”

“Beni gerçekten istemiyorsun, değil mi?”

Demek istediği şey, hayatta kendime bir yol seçmek yerine, neden etrafa bakıp durduğumdu. Aslında hiçbir şeyi bundan daha fazla arzulamıyordum. Sarkacın bir sonraki aşağı inişinden itibaren mükemmellik aşırılıklara son versin! Hayatın –içimizde gizli mutsuzluklarımızın babası olarak yaşayan, tatmin edilmemiş– büyük, mistik olaylarına duyulan ihtiyaç sona ersin ve şeytanın ta kendisi olmadığını gösterme şansını yakalasın! Sophie benim bir eş, oğullar, kızlar ve bütün gün beni meşgul edecek düzenli bir iş istemediğimi mi düşünüyordu? Birden ayağa fırladım ve ona benim hakkımda tamamen yanıldığını söyledim.

“Neden bekliyoruz o halde?” dedi Sophie, yüzünde mutlu bir ifadeyle. “Başlayalım. Sana iyi bir eş olurum, bunu biliyorsun. Benim de yeni bir başlangıca ihtiyacım var.”

O zaman kıpkırmızı kesildim, utandım ve dilim tutuldu.

“Görüyor musun?” dedi Sophie, hüzünle karışık bir samimiyetle; ağzı büyük, gölgeli ve kırmızı boyalıydı; elektrik ışığı duru, çıplak omuzlarında parılıyordu. “Ben yeterince iyi değilim. Söyle o zaman bana, kim yeterince iyi?”

Henüz evlenmeye hazır değildim, söylediğim şey buydu. Fakat Sophie’nin söylemesi gereken şey Kazak arkadaşımın bir zaman-

lar söylediği ve o zaman gururunu yaralamış olan şeydi. Arkadaşımın bana anlatmak istediği şey, şimdi bundan kesinlikle eminim, başkalarının alinyazılarına fazlasıyla duyarsız olduğumdu. Orada burada dolaşıp duran o, bunu bilecek durumdaydı, yoksa ne demeye dünyanın dört bir köşesinde, Moskova'dan Türkistan'a, oradan Arabistan'a, Paris'e, Singapur'a sürtüp dursundu ki? Hiç kimse bu sancılardan bir hac yolcusu gibi tapınaklara, rıhtımlara bakarak, tarihin kemik yığınlarının yanında, insanların evlerinde kalarak okkanın altına gittiği, defalarca kanla yoğrulmuş toprakların üstünde sigara tütürerek kurtulamazdı.

Sophie'nin, sendikanın bürosunda ilk gördüğüm zamankinden çok daha olgun olan güzel yüzünde gücendiğini gösteren bir ifade vardı. Fakat bu defa, Thea'nın kapıyı çaldığı gün yaptığı gibi beni terk edip gitmedi; alelacele butlarını kapattı. Şimdiye kadar varoluşun hazzına ne kadar çok hayal kırıklığı karışmış olduğunu, sanırım, öğrenmişti. Fakat onunla evlenmek istemiyordum. Kendi iyiliğim için beni ne kadar çok haşlar diye düşünüyordum. Benden bir şeyler isteyen biri daha, diyordum kendi kendime, ondan olabildiğince çabuk kaçmalıyım.

"Şu kızı bekliyorsun," dedi kıskançlıkla, ters ters.

"Hayır, onu bir daha asla görmeyeceğim," dedim.

Her şeye rağmen bir şeyler anlamaya başlamıştım; salt görünüşe bel bağlayamazdınız. Son derece önemli birtakım sonuçlar çıkarmak üzereydim. Bir öğleden sonra günün getirdiği esinle verdiğim bütün randevuları erteleyip bornozumla divana uzanarak derin düşüncelere dalmıştım, o sırada kafasında kendine ait bir fikirle Clem Tambow çıkageldi.

Clem'in lanet okutacak kadar kusuru olduğuna inanmıyorum, fakat ne kadar kusuru varsa bugün hepsi ayan beyan ortadaydı: geç kalkıyordu, yüzü gözü şişti, ihtiyar beyefendi La Bruyère'in son derece iğrenç bulduğu türden bir pasaklılık akıyordu üzerinden, tütün kokuyordu, elbisesine iplikler ve kedi tüyleri yapışmıştı, ucuzcu dükkânlarından alışveriş yapıyor, berbat bir evde kalıyordu, ucuz tıraş losyonu, Sta-comb,⁴ suni ipek çoraplar vs. kullanıyordu, ayrıca zevk ve eğlence düşkünü bir havası vardı. Ger-

4 Bir saç bakım ürünü.

çekte bu karanlık, kasvetli Şikago gününde o da benim gibi yatağa uzanıp bir plan üzerinde çalışıyordu.

Profesyonel hayata atılacaktı. Kışın psikoloji diplomasını alır almaz Jackson Bulvarı yakınlarındaki Dearborn Sokağı'ndaki eski gökdelenlerden birinde bir büro açacak ve meslek danışmanı olarak işe başlayacaktı.

"Sen?" dedim. "Sen hayatında çalışmadın!"

"Beni ideal bir danışman yapan şey de tam olarak bu," dedi anında; bu soruya hazırlıklıydı. "Önyargım yok, Augie. Bilardo salonundan Benny Fry'ı hatırlıyor musun? Çuvalla para kazanıyordu. Evlilik danışmanlığı ve hamilelik testi de yapıyordu."

"Eğer bu benim hatırladığım aynı kişiye, hani şu uzun görünmek için ortopedik ayakkabı giyen adam, onu geçen ay sahtekârlıktan mahkemeye çıkarmamışlar mıydı?"

"Evet, fakat biz aynı şeyi yasal yoldan yapacağız."

"Pişmiş aşı soğuk su katmak istemiyorum," dedim, hâlâ kendi tecrübelerimin etkisi altında. "Fakat nasıl müşteri bulacaksın?"

"Bu hiç sorun değil. İnsanlar ne istediklerini biliyor gibi mi görünüyorlar sana? Bunu onlara söylemen için sana yalvarırlar. Bu yüzden onların gelecekleri uzman biziz."

"Yo, Clem. 'Biz' değil."

"Augie, bu işte bana ortak olmanı istiyorum. Böyle bir işe tek başıma girmek istemiyorum. Ben yetenek testlerini yaparın, sen de görüşmeleri. Rogers'ın yeni dolaylı tekniğiyle sen onları bir şekilde konuşturursun. Çok kolay. Bak, dinle Augie, öyle işten işe atlayarak devam edemezsin."

"Biliyorum, Clem, fakat bugün bana bir şeyler oldu."

"Gene inatçılığın tuttu," dedi Clem. "Bu işte çok iyi para kazanabiliriz."

"Hayır, Clem. Bu adamlar ya da kadınlar için ne yapabilirim? Bir çeşit iş bulma bürosu ayağına onların paralarını almaktan utanırım."

"Saçmalama! Sen insanlara iş bulmayacaksın, neyde iyi olduklarını söyleyeceksin. Bu modern bir kavram. Çok farklı bir şey."

"Kes şu tartışmayı," dedim sertçe. "Bugün bana da bir şeyler olduğunu göremiyor musun?" O zaman Clem gerçekten heyecan-

lanmış olduğumu gördü. Uzun bir açıklama yaptım; hatırlayabildiğim kadarıyla şunları söyledim:

“Hayatın temel eksenlerine dair bir önsezim var,” dedim, “bu konuda düzgün bir tavır almanız gerekir, aksi halde varoluşunuz kaba bir komediye, gizli bir trajediye dönüşür. Daha çocukluktan itibaren hayatımı bu temel eksenler üzerine inşa etme hususunda sezgilerim olmalıydı ki hiçbir zaman açık ve net olmayan bu eksenlere ilişkin anılarıma inatla tutunduğum için beni ikna etmeye çalışan herkese inatla ‘hayır’ dedim. Fakat son zamanlarda bu önsezi kendini daha kuvvetle belli etmeye başladı. İnsan çabalamaktan vazgeçtiğinde bunlar bir armağan olarak ortaya çıkar. Sen gelmeden önce bu divanda uzanıyordum; ansızın tüm bedenimin tepeden tırnağa titremesine yol açan birtakım düşünceler geçti aklımdan. Gerçek, aşk, barış, eliaçıklık, yararlılık, ahenk! Ve bütün gürültüler, cızırtılar, çarpıtmalar, gevezelikler, eğlenceler, çabalar, lüzumsuzluklar gerçekdışı şeylermiş gibi yok oldu. Şuna ikna oldum ki herhangi biri, zavallının biri olsa bile, sakince beklemek şartıyla, herhangi bir zamanda bu temel eksenlere geri dönebilir. Çok özel ve olağanüstü bir şey yapma arzusu ki bunu her zaman duymuşumdur, bu bilgiyi, bilgilerin en eskisini, Fırat’tan da, Ganj’dan da daha eski olan bu bilgiyi çarpıtan bir böbürlenışten başka bir şey değildir. Hayat her an birliğine yeniden kavuşabilir ve insan yenilenebilir; bir Tanrı ya da insanlığın iyiliği ve refahı için her sene parçalara ayrılması gereken Osiris⁵ gibi devlet memuru olmasına gerek yoktur; insanın kendisi bitmiş ve tamamlanmış haliyle temel eksenlerin bulunduğu yerde hâlâ var olabilir. Ön plana çıkacaktır. Gerçek neşeyi tadacaktır. Acıları bile, eğer gerçekse, ona keyif verecek; çaresizlik bile gücünü elinden almayacak, amaçsızca dolaşması bile onu kendinden uzaklaştırmayacak, ne büyük toplumsal şakalara maruz kalması ne oyunlar oynanması onu gülünç duruma düşürecek, hayal kırıklığı üzerine hayal kırıklığı yaşaması bile aşkını yok etmeyecektir. Hayat onu dehşete düşürmüyorsa ölüm de düşürmeyecektir. Başka gerçek insanlarla kucaklaşması hızlı değişimden ve kısa ömürden duyduğu kor-

5 Eski Mısır tanrılarından; yer altı dünyasının hakimi, ölümsüz hayat için diriliş tanrısı.

kuyu yok edecektir. Ve bu bir fantezi değil, Clem, çünkü ben onu bütün hayatımla sınadım.”

“Sen gerçekten ısrarcı ve inatçı bir adamsın,” dedi Clem.

“Daha çok şey bilirim, problemim basitleşir ve belki eğitimimi tamamlayabilirim diye düşünüyordum. Fakat Robey için çalışmaya başladıktan sonra şu kanıya vardım ki şu anda bildiklerimin bile onda dokuzu işime yaramayacaktı. Sana bir örnek vereyim. Küçük bir çocukken Kral Arthur’un Yuvarlak Masası ve şövalyeleri hakkında hikâyeler okumuştum, fakat bu bilgi benim ne işime yarayacak? Bu asil girişim ve yapılan fedakârlık yüreğime dokunmuştu, peki *ben ne yapmalıydım?* Ya da dört *İncil*’i al. Nasıl yararlanacaksın onlardan? Hiç mi hiç kullanışlı değiller! Sonra bunun üzerine daha bir yığın tavsiye ve bilgi istifliyorsun. Kullanamadığın bilginin üzerine ilave edilen her şey tehlikelidir. Uzun lafın kısıyası, bu türden her şeyin çok fazlası var, benim anladığım *bu*, aklında tutman gereken çok fazla tarih, çok fazla kültür, çok fazla detay, çok fazla haber, çok fazla örnek, çok fazla etki, kendileri gibi olmanı söyleyen çok fazla insan var, bütün bu büyüklük, bolluk, karmaşa ve Niagara Şelalesi’ni andıran azgın akıntı. Bunları kimin yorumlaması gerekiyor? Benim mi? Benim bütün bunların üstesinden gelebilecek kafam yok. Ben bunların içinde kendimi kaybederim. Bütün bunları bir ansiklopedi gibi aklımda tutarsam, duygulara yeterince yer kalmaz. İnsanın hayata hazırlanmak için harcaması gereken zamanı bir düşünsene. İnsan kendi varlığının duvarları içinde kırk, elli, altmış yıl geçirebilir. Ve her büyük tecrübe sadece kendi varlığının duvarları içinde yaşanır. Ve bütün önemli tartışmalar bu duvarların içinde yapılır. Bütün başarılar bu duvarların içinde kalır. Bütün şan, şöhret de. Hatta kin, gaddarlık, kıskançlık, öldürme arzusu bile bu duvarların içinde yer alır. Bu hayat hakkında dehşet verici, iğrenç bir rüyadan başka bir şey değil. Duvarların içinde ölmektense hendek kazmak ve diğer insanlara küreğinin kenarıyla vurmaktır evladır.”

“Ee, n’olmuş? Neyi kanıtlamaya çalışıyorsun?”

“Hiçbir şey kanıtlamak istemiyorum, hem de hiç. Kendimi öne çıkarmak ve bir şeyleri kanıtlamak gibi hırslarım olduğunu mu sanıyorsun? Tanıdığım hemen hemen herkes şu veya bu şekil-

de dünyayı ayakta tutanın kendisi olduğunu göstermek istiyordu. Bu yalnızca insanın ayakta durmak için harcadığı çabanın yarattığı ve abartarak bütün dünyayı işin içine katmasına yol açan bir izlenim. Oysa böyle sıkı çalışmak gerekmez. Ya da gerekmemelidir. Sen dünyayı ayakta tutamazsın. O kendi kendine ayakta durur. Bu yüzden kuşağımın temsilcisi, örneği, lideri ya da insanlığın modeli olmak istemiyorum. Bütün istediğim kendime ait bir şeyler ve kendi başıma düşünmek. Şimdi böyle ileri geri konuşmamın ve bu kadar heyecanlı olmamın sebebi bu. Kendime ait bir yer istiyorum. Bu yer isterse Grönland'ın buzdağlarında olsun, hiç tereddütsüz Grönland'a giderim ve bir daha başka birinin, bu kim olursa olsun, planları için emeğimi kiralamam.”

“Öyleyse, beni sabırsızlıktan çatlatmadan önce söyle bakalım, ne yapmayı planlıyorsun?”

“Küçük bir toprak parçası satın alıp oraya yerleşmek istiyorum. Burada, Illinois'da olması hoşuma giderdi, ancak Indiana ya da Wisconsin'e de itirazım olmaz. Merak etme, biraz anlıyor olsam da çiftçilik yapmayı düşünmüyorum; en çok istediğim şey evlenmek, bir yuva kurmak ve bir okulda öğretmenlik yapmak. Evleneceğim –elbette karımın planlarım konusunda benimle hemfikir olması gerekir– sonra annemi körler evimden alacağım ve kardeşim George'u Güney'den getirteceğim. Sanırım başlangıç için Simon bana biraz para verir. Bir Mutluluk Adası oluşturmaya çalışmıyorum. Kendimi bir Prospero⁶ gibi görmüyorum. Ben o çapta biri değilim. Bir kızım yok. Hiçbir zaman kral olmadım, mesela. Hayır, hayır, tanrıların arasına, gözyaşı dökmeden, yaşlanmak nedir bilmeden yaşayacağım bir Pindar Hiperborea⁷ evi aramıyorum...”

“Bu, bugüne kadar senden duyduğum en fantastik şey. Tam sana göre bir plan. Aslında seninle gurur duyuyorum. Lakin seni böyle sakın ve rahat gördüğümde kafandan nelerin geçiyor olabileceğini düşünmek beni dehşete düşürüyor. Peki, okulun için öğrenciye nereden bulacaksın?”

6 Shakespeare'in *Fırtına* adlı oyunun başkahramanı.

7 Grek şair Pindar'ın tanımladığı, kuzey rüzgânı tanrıları olan dev Boreaların oturduğu ülke. Yunanlılara göre Trakya'nın ötesi. Robert E. Howard'ın Barbar Conan'ında ve Lovecraft'ta da Hyperborea'ya rastlarız.

“Kimsesizler yurdundaki çocuklar için devletten veya eyaletten, artık hangisi yetkiliyse, onlar için vesayet belgesi alabilirim diye düşündüm. Böylece onları barındırır ve yedirir içiririm, ayrıca bizim de çocuklarımız olur.”

“Üstüne bir de senin kendi çocukların?”

“Elbette. Kendi çocuklarım olmasını çok isterim. Çocuk sahibi olmayı çok arzuluyorum. Yurtlardaki acı çeken çocuklar...”

“Ve küçük John Dillingerlara veya Basil Banghartlara ya da Tommy O’Connorlara⁸ dönüşebilecek çocuklar. Fakat senin ne umduğunu biliyorum. Onları o kadar seveceksin ki her biri küçük Michelangelolara ve Tolstoylara dönüşecekler diye düşünüyorsun; onlara hayatta bir şans verecek, onları kurtaracaksın, böylece sen de onların azizleri ve saygıdeğer babaları olacaksın. Fakat onları bu kadar iyi yapabilirsen, dünyayla nasıl başa çıkacaklar? Bütün hayatlarını yalnızlık içinde geçirmek zorunda kalacaklar.”

“Kesinlikle değil, onlarla yaşayabilirdim. Çok mutlu olurum. Ağaç işleri için bir atölye kurardım. Belki kendi arabamı tamir etmeyi bile öğrenebilirdim. Kardeşim George ayakkabı yapım öğretmeni olurdu. Çocuklara öğretmek için ben belki birkaç dil öğrenirdim. Annem verandada oturur, hayvanlar etrafını sarar, ayak-kabıllarının yanına uzanırdı; horozlar ve kediler. Belki bir fidelik kurardık.”

“Sen kral olmak istiyorsun, hepsi bu,” dedi Clem. “Seni orospu çocuğu, sen bu kadınların, çocukların ve yarım akıllı kardeşinin lanet olası kralı olmak istiyorsun. Baban ailesini terk etti, sen de birçok defa aynısını yaptın, şimdi bunu telafi etmek istiyorsun.”

“Her şeyde her zaman kötü niyet bulunabilir,” dedim. “Her zaman kötü niyetler vardır. Benim bütün söyleyeceğim böyle bir şeye sahip olmak istemediğimdir. Bahtsız babamın neden öyle hareket ettiği hakkında bir şey bilmiyorum; öyle görünüyor ki çoğu insanın yaptığı şeyi yapmış, gelmiş ve gitmiş. Görünüşe bakılırsa özgür olmak için. Daha büyük bir ihtimalle diğer sıkıntılar veya dert-

8 John Dillinger (1903-1934): 1930’larda Amerikan Ortabatısı’nı kasıp kavuran banka soyguncusu; Basil Banghart (1901-1982): Baykuş lakaplı Basil yine 1930’ların azılı bir suçlusudur. Thomas (korkunç Tommy) O’Connor (1880-1951): Bir polisi öldürdüğü için aldığı idam cezasının infazına dört gün kala 1923’te mahkeme binasından kaçmıştır.

ler nedeniyle de. Fakat kalıcı ve dayanıklı bir şeyler ararken, hayatın temel eksenlerinin olduğu yere ulaşmaya çalışırken neden böyle bir konuda yalan söyleyeyim ki? Bunun çoğu insan büyük bir proje gibi görünmediğinin pekâlâ farkındayım. Fakat çok karmaşık ve meşuga⁹ gücündeki hayatı yenemeyeceğimi biliyorum, bu yüzden aşağılardan, daha basit bir seviyeden başlamak istiyorum.”

“Sana şans dilerim,” dedi Clem. “Fakat bunu olabileceğini düşünmüyorum.”

Şimdi bu mükemmel fikre sahiptim, projeme. Bir dönüm noktasındaydım. Bir süre ciddi ciddi Sophie ile evlenmeyi düşündüm, ancak bunun nedeni bir şeylere başlamak için acele ediyor olmamdı. Fakat birdenbire... boom! O uğursuz pazar öğleden sonrasında savaş patladı; o andan itibaren savaştan başka düşünecek hiçbir şey kalmadı. Hemen gaza geldim. Bir gecede şahsi hiçbir projem kalmadı. Nereye gitmişti bütün o fikirler? Zihnimin derinliklerde bir yerlerdeydiler. Umrumda olan tek şey savaştı; kelimenin tam manasıyla tutuşmuştum. Böyle bir olay patlak verdiğinde insanın ne kadar heyecanlanması gerekir? Ben başka hiçbir şey düşünemiyordum. Başlangıçta delirdim, düşmandan ölesiye nefret ediyordum, bir an önce gidip savaşmak için sabırsızlanıyordum. Sinemada deliye dönüyor, güncel haberler perdeye yansıdığında bağırıp çağırıyor, alkış tutuyordum. Çok fazla ihtiyaç duyduğunuz şeyi fırsat çıktığında alırsınız, sanırım. Bir süre sonra, ne zaman büyük projem aklıma düşse, kendi kendime savaştan sonra gerçek bir başlangıç yapacağımı, ancak bütün dünya cehennemi projelerle meşgulken ya da insan yiyen Satürnler sağımıdaki, solumdaki gençleri çekip alırken bununla uğraşamazdım. Sağda solda dolaşıp arkadaşlarıma, hepsinin şaşkınlıkla dinlediği konuşmalar yapıyordum; eğer kazanırlarsa düşmanların dünyayı dönüştürecekleri evrensel karınca yuvasından, hiç kimsenin kaçamayacağı yazgıdan, insanlığın bir tek bayrağın yıldızı altında toplanacağından, devasa güç piramitlerinin yükselmesine yol açacak insan çölünden söz ediyordum. Birkaç yüzyıl sonra, insanların bir zamanlar tanrı gi-

9 Yiddiş dilinde deli, çatlak; aptalca, anlamsız.

bi yaşadığı bu yeryüzünde, aynı güneşin ve aynı ayın altında fizik yasaları kadar değişmez bir mekanik insan düzeni yaratarak taklit ettiği tehditkâr dış evren kadar tuhaflaşmış bu böcek-insanlıktan başka bir şey olmayacak. Boyun eğme Tanrı, özgürlük Şeytan olacak. Bir Musa'nın ortaya çıkıp halkına çıkış yolu gösterdiğine dair haberler olmayacak, çünkü yeni piramitler arasında yeni bir Musa doğmayacaktır. Evet, parlak bir hatip olmuştum ve önüme gele-
ne nutuk çekiyordum.

Sonra askere yazılmak için gönüllü oldum, fakat Bicozcho'nun bende sandığımdan daha çok hasar bırakmış olduğu ortaya çıktı. Kara Kuvvetleri'nin ve Deniz Kuvvetleri'nin doktorları beni öksürttüler ve kasık fıtığım olduğunda hemfikir oldular. Bana ameliyat olmamı önerdiler; ki bunun için bir ödeme yapmam gerekmiyordu.

Bu ameliyat için belediye hastanesine gittim. Bundan Ana'ya söz etmedim, böylesi şeyleri ona hiç anlatmazdım. Sophie, "İyiiken ve askere alınmaktan kurtulmuşken bıçak altına yatmak istediğine göre kesinlikle kafayı üşütmüş olmalısın," dedi. Sophie bunu üstüne alınıyordu. Kocasının askere çağırılmış olması benim bir yere gitmemem için fazladan bir sebepti, eğer hastaneye yatıyorsam bunun anlamı onu istemiyor olmamdı. Yine de bana destek verdi. Beni görmeye koğuşa Clem de uğruyordu ve tabii Simon da, fakat Sophie her ziyaret saatinde yanımdaydı.

Ameliyat zor geçti ve sonrasında uzun süre dik duramadım, hafif öne eğilerek yürüdüm.

Hastane insan kaynıyordu, âdeta Büyük Perhiz'le Karnaval arasındaki savaşın¹⁰ alanı gibiydi. Burası bir zamanlar kömür yükleme işçisinin cesedini teşhis için geldiğim yerden pek uzak olmayan bir yerde, gürültülü, karanlık, çıplak kahverengi taşlarla döşeli, kırmızı tramvayların tangırdayarak yavaş yavaş ilerlediği, Ana'nın gözlüğü için geldiğimiz Harrison Sokağı'ndaydı. Hastanede her yatak, her pencere, her bölme, her köşe Troya'nın duvarları gibi ya da Keşiş Pierre¹¹ vaaz verdiği Clermont sokakları gibi doluydu. Titreyen,

10 Peter Bruegel'in "Karnaval ve Perhiz Arasındaki Savaş" isimli tablosuna gönderme.

11 Pierre l'Ermite (1050-1115): Hristiyanları Müslümanlara karşı savaşa sürükleyen Amiensli Fransız keşiş.

topallayan insanlar, fıtık bağı taşıyanlar, koltuk değnekleri üzerinde seken, duvarlara tutunarak yürüyen, tekerlekli koltuklarla dolaşan başı sargılı yaralıları vardı; yaralardan, sargı bezlerinden ilaç kokuları yükseliyor; kırmızı bir renk almış, iğrenç derin lavabolardan mide kaldıran kokular yayılıyordu. Uzak olmayan yerlerden bir tımarhaneden yükseliyormuş gibi haykırışlar, Lincoln Park'ın tropik kuş koleksiyonunun anımsatan şakımlar, cıvıltılar geliyordu. Sıcak günlerde çatıya çıkıp şehri seyrediyordum. Her yönde Şikago göz alabildiğine uzanıyordu. Ayrıntıların ve birimlerin sürekli kendini yinelemesiyle şehir insanın hayal gücünü tüketiyordu; beyindeki hücrelerden ve Babil Kulesi'ndeki tuğla sayısından daha fazla birim. Ezeziel'in gazap kazanın altında kemikler vardı. Zamanla kazanın kendisi de eriyecekti. Gizemli bir titreme, toz, buhar ve muazzam bir çabanın sonucu olarak ortaya çıkan salgılar havada, başımın üzerimdeki yüksek binaların tepesinde dolaşıyor; dispanserleri, hapishaneleri, fabrikaları, pansiyonları, morgu ve varoşları dolduruyordu. Mısır ve Asur eserlerinin önünde olduğu gibi, bir denizin önünde olduğu gibi sen burada bir hiçsin. Kocaman bir hiç.

Simon ziyaretime geldi yatağın üzerine bir torba portakal attı. Özel bir hastaneye gitmemiş olduğum için bana bağırıp çağırırdı. Huysuzluğu üstündeydi ve öfkeli bakışlarından her şey, herkes payını alıyordu.

Fakat beni taburcu edecekleri yoktu, o zaman kıyamet koparmanın ne âlemi vardı? Sanki yanlış yerlerimden dikilmiş gibi hâlâ öne doğru eğilmiş vaziyette yürüyordum, ama doktorlar bunun geçici bir durum olduğunu söylediler.

Yeniden ayağa kalktığımda, South Side'a gittim ve Padilla'nın misafiri olan bir kızı benim odama yerleştirmiş olduğunu gördüm. Padilla beni kendi evine götürdü. Genç kız benim odamda kaldığına göre Padilla'nın böyle yapması salt bir adabımuaşeret gereği idi. Kendisinin pek eve geldiği yoktu; üniversitede uranyum projesi üzerinde çalışıyordu.

Padilla eski ve bakımsız bir binada yer alan havasız, küçük bir dairede yaşıyordu. Sıva latalara esas olarak boya sayesinde yapışmış gibi bir izlenim uyandırıyor. Komşular sosyal yardım parası alan aileler, günü selamlamak için burnunu pencereden dışarı öğ-

leden sonra saat dörtte iç çamaşırıyla uzatan gece kuşları, genç kızlar, şık ve özenli Flipinliler, sarhoş, ihtiyar kadınlar ve karanlık tiplerdi. Birçok kat aşağı indikten sonra binadan çıkıyor, tuhaf bir mimarisi olan son derece uzun bir girişi, sülûgen sürülmüş bölmele-ri arasında kurumuş sıırıklardan, kedilerin ve köpeklerin kullandığı eski *Tribune* gazetelerinden, çerçöpten başka hiçbir şey olmayan bir tür Çin serasını geçiyordunuz. Sokakta, çöp varillerine birkaç adım mesafede, bir zamanlar kilise olan, şimdi Budistlerin ayin yaptıkları bir yer vardı. Sonra biraz uzakta bir Çin lokantası. Sonra, her zamanki gibi, sahte bir tütüncü dükkânın ardında bir ganyan bayii, ellerinde bahis kuponlarıyla müşteriler emekliler, yerel seçim görevlileri, ağızlarındaki puronun ucunu çiğneyen, ayağına yavaş insanlar ve aynasızlar arasında bekliyorlardı. Bu evde kaldığım sürece kendimi pek rahat hissettiğimi söyleyemem. İyileşmem çok uzun sürdü; perişan bir hayat sürüyordum. Bu dönemde Thea'dan, Hava Kuvvetleri'nden bir yüzbaşıyla evlendiğini bildiren Askerî Posta, San Francisco damgalı bir mektup aldım. Bana söylemesi gerektiğini düşünmüştü, ama belki de söylememeliydi, çünkü duyduğum üzüntü beni yatağa düşürebilirdi. Gözlerim her zamankinden daha fazla çukura kaçmıştı, ellerim ve ayaklarım buz gibiydi; hasta ve yıkılmış vaziyette Padilla'nın kirli yatağında yatıyordum.

Doğal olarak Sophie'nin beni avutmasına izin vermek söz konusu olamazdı. Sebebini söylemeden onun avutuculuğunu kabul etmek doğru olmazdı. İçimi ancak Clem'e dökabiliyor, ne kadar mutsuz olduğumu ancak ona anlatabiliyordum.

"Bunun nasıl bir şey olduğunu biliyorum. Bir polis memurunun kızıyla bir gönül maceram oldu ve o da geçen sene bana aynısını yaptı," dedi Clem. "Bir kumarbazla evlenip Florida'ya gitti. Neyse, aranızdaki ilişkinin sona ermiş olduğunu uzun zaman önce bana söylemiştin."

"Doğru," dedim.

"Fakat görüyorum ki siz Marchlar romantik bir ailesiniz. Kardeşini her zaman sarışın bir bebekle görüyorum. Einhorn bile görmüş onları. *Juno and the Paycock*'u¹² seyretmeye gittiği Oriental

12 *Juno ve Tavuşkuşu*: İrlandalı Sean O'Casey'in çok sevilen ve ilk defa 1924'te sahneye konan oyunu.

Theater'da komedyen Lou Holtz'un numaralarını seyrettikten sonra sırtta taşınarak çıkarıldığı sırada görmüş; çok fazla dışarı çıkmıyor, ama bildiğin gibi, çıktığında bütün gün dışarının keyfini çıkarmak istiyor. Siyah peleriniyle eski orta ağır sıklet boksör Louie Elimelek'in sırtında dışarı çıkarken kardeşine ve o karıya rastlamış. Tarifine göre aynı sarışın olmalı. Omzunda vizon bir etol olan zaftige¹³ bir parça."

"Zavallı Charlotte," dedim, hemen yengemi düşünerek.

"Charlotte'a n'olmuş? Charlotte bir insanın ikili hayat sürmesinin ne demek olduğunu bilmez mi demek istiyorsun? Bir kadının parası olsun ve bunu bilmesin, olacak şey mi? İkili hayatmış! Daha fazla olmasın da? Hem de bu neredeyse bu toprağın yasası olmuşken?"

Böylece iyileşme dönemimde düşünecek yeni bir konu daha ortaya çıkmış oldu; o zaman Şikago'dan olayların daha yoğun yaşandığı dünyanın herhangi bir yerine şu ya da bu şekilde gitmiş olmayı istedim.

Bir gün West Side'daydım. Douglas Park'ta birlikte bir gezinti yapmak için Ana'yı almaya gitmiştim. Bu ikimize de iyi gelecekti, çünkü yürürken hâlâ bir miktar ayaklarımı sürüyordum. Douglas Park soğuk bir gün ışığı içindeydi, taşlar yosun bağlamıştı, yaşlıca insanların oturduğu savaş zamanında iyi bakım yapılmayan banklar, gazeteler, kürkler, beyaz badanalı duvarlar... göl üzerinde amaçsızca oraya buraya uçuşan kâğıtlar. Ana'da yaşlılıktan kaynaklanan kas sertliği başlamış, bacakları çarpılmıştı; yine de soğuk havadan hoşlandı, teninin hâlâ sağlıklı bir görünümü vardı.

Simon'ın arabası yakınımızda durduğunda onu yeniden yaşlılar yurduna götürdüm. Simon'ın yanında bir kadın vardı ve bu kadın Charlotte değildi. Kadının kürk etolünü ve altın sarısı saçlarını gördüm. Simon hemen işaretlerle ve gülümseyerek kadının varlığından Ana'ya söz etmemem gerektiğini anlattı. Sonra arabadan hiç de kendisine uygun görünmeyen, betonu çatlak, bakkalların ve kasapların talaşıyla kaplı bu West Side kaldırımına indi. Çok iyi görünüyordu. Hafif, sık mokasenleri, yakut kakmalı manşet düğmeleri, beyaz gömleği, Sulka'dan satın alınmış olması gereken kra-

13 Yidiş dilinde: İri göğüslü, baliketine kadın.

vatu, Strook paltosu; hepsi elde dikilmişti, hiçbirisi Crusoe'nun keçi derisi gibi sırf örtünmek amaçlı değildi. İtiraf etmeliyim ki insan onu böyle görünce ister istemez gıpta ediyordu.

Simon, Ana'yı ziyarete mi gelmişti? Yoksa onu kıza göstermeye mi? Beni kıza tanıtmak için keyifle, "Ee, *kardeşim*! Ne güzel sürpriz! Neden seni hiç göremiyorum? Ya sen, Ana, sen nasılsın?" dedi. Bir kolu Ana'nın, bir kolu benim omzumda bizi arabaya doğru döndürdü; arabadaki kız bizi başıyla dostça selamladı. "Ailenin yeniden bir araya gelmiş olması ne kadar harika bir şey!"

Onun bir başkası için rol yaptığını Ana'nın hissedip hissetmediğini merak ediyordum; belki de hissediyordu. Fakat bütün o masumiyetiyle, bir spor şöleninde kurum satarak arenada dolaşan iki Romalı gibi, arkaları yastıklarla desteklenmiş vaziyette Kadillac'ta dolaşan özenle süslenmiş, şık giyimli bu iki beden hakkında, bu dolgun göğüslü kızla Simon hakkında ne düşünebilirdi ki?

Simon şimdi gerçekten büyük paralar kazanıyordu. Yatırım yaptığı bir firma Ordu için bir zımbırtı ürettiyormuş. Paranın nasıl aktığını anlatırken kendisi de şaşkınlık içindeymiş gibi hep gülüyordu ve benim milyoneri, Robey'i, yakalayacağını umduğunu söylüyordu; o da bir kitap yazacaktı. O zaman ben de onun yardımcısı olacaktım. Bu tür laf dokundurmalarından hiç hoşlanmıyordum. Robey, bu arada, Washington'a gitmeye hazırlanıyordu. Nedenini açıklayabilecek gibi görünmüyordu, ama gitmek zorundaydı.

Simon, "Sadece iyi olup olmadığını görmek için durdum, Anne. Kalamayacağım. Giderken Augie'yi de beraberimde götürüyorum," dedi.

"Gidin, çocuklarım," dedi annem. Bizi birlikte görmekten çok mutluydu.

Ana'yı taş merdivenlerden çıkarıp yurda soktuk. Yalnız kaldığımızda Simon her kelimesini vurgulayarak, "Aklından farklı bir düşünce geçirmeden önce şunu bil ki ben bu kıızı seviyorum," dedi.

"Öyle mi? Ne zamandan beri?"

"Epey oluyor."

"Peki, kim bu kız? Nereli?"

Simon gülümseyerek "Onunla tanıştığımız gece kocasını ekti. Detroit'te bir gece kulübündeydik. Ben oraya iki günlük bir iş için

gitmiştim. Onunla dans ettim, bana kocasıyla bir tek gün daha geçirmeyeceğini söyledi. Benimle gelmesini söyledim ve o günden beri benimle,” dedi.

“Burada, Şikago’da?”

“Elbette... başka nerede olacaktı! Augie, onu tanımanı istiyorum. Birbirinizi tanımanın vakti geldi. O vaktinin çoğunu yalnız başına geçiriyor... nedenini anlarsın. Senin hakkında her şeyi biliyor. Merak etme, ona iyi şeyler dışında bir şey söylemedim. *Tamam mı!*” dedi Simon, benden üç-beş santimetre daha uzun olmasının avantajını kullanıp tepemden aşağı bana bakarak; yanakları cilalanmış gibi al aldı ya da bu arsızlığın rengiydi. Benim Charlotte hakkında kendime sorduğum soruya, “Bunun nasıl olduğunu anlamanın senin için bu kadar zor olacağını düşünmemiştim,” diye cevap verdi.

“Yo, o kadar zor değil.”

“Bunun Charlotte ile bir ilgisi yok. Ben Charlotte’a ne yapması gerektiğini söylemiyorum. Gitsin o da aynısını yapsın.”

“Yapar mı? Yapabilir mi?”

“Yapamazsa bu onun problemi. Benim problemimse... benim problemim Renée. Ve kendim.” Simon “Kendim,” derken birkaç saniye yüzü kararır gibi oldu; düşünceleri tehlike içindeki ruhunu izliyor olmalıydı. Bu tehlikenin nasıl bir şey olduğunu anlayamıyordum. Hâlâ da anlamış değildim. Ama Simon’a hayran kalmıştım, aslında her ikisine de. “Renée, sana Augie’yi tanıtayım,” dedi yurdun basamaklarından aşağı indiğimizde. Onu bir defa gördükten sonra neden Simon için o kadar önemli olduğunu anlamam zordu.

Ufak tefek olmakla birlikte endamı yerindeydi. Giysisinin altında düğmeleri zorlayan dik göğüsleri –seksin Kapital’inde dendiği gibi *du monde au balcon*–¹⁴ fark ediliyordu; daha başka avantajları aşağıya doğru uzanıyor ve yarı saydam ipek çoraplarının altında görülüyordu. Son derece gençti, yüzünde dorenin çeşitli tonlarında kalın bir makyaj vardı, dudakları kalın bir ruj tabakasıyla öne doğru çekilmişti, kaş ve kirpiklerine altın tozu serpiştirilip ovularak yedirilmiş gibi görünüyordu, altın sarısı saçları başının üzerine

14 (Fr.) Deyim: Karpuz gibi memeler.

Versaille tarzı bir peruk gibi duruyordu, tarakları altın, gözlükleri altın çerçeveliydi ve altın takıları vardı. Az daha hiç de olgun biri olmadığını söyleyecektim, fakat belki de bu altın yükleri üstünde taşırken tam bir güven duymuyordu; bunu belki büyük bir kadın yapabiliirdi. Fiziksel olarak dev gibi bir kadın değil, süslenme kapasitesi gerçekten çok büyük olan bir kadın. Broşları ve tokaları, Asur veya Girit işi küçük çömlekleri ve taraklarıyla bu antik kadın cemiyetlerinden birinin bir üyesi müzenin vitrininde dalgalı, sivri uçlu aletlerin, kararmış altınların ve yeşermiş bronzların arasında çok garip duruyordu; Attis'in ya da bilmem hangi tanrının gizli gece ziyaretini beklemek üzere rahiplerin yatağa yatırdığı şu kutsal bakirelerden; bahçelerde yapılan yıllık haşin cirit oyunlarına katılan, şehvetli maniler söyleyen Suriyeli, Amori,¹⁵ Moabi,¹⁶ vs. kızlardan biri. Bu çizgi *femmes galantes*,¹⁷ asil aşklar, Aquitaineler,¹⁸ *infanteler*,¹⁹ Mediciler,²⁰ kibar fahişeler, çılgın kadınlardan bugünün gece kulüpleri ya da lüks gemilerin birinci sınıf salonlarına ve aşçıların en büyük suflelerini, elmalı pastalarını ve daha başka sürprizlerini hazırladığı göz kamaştırıcı müşterilere kadar devam eder. Renée'nin olduğunu iddia ettiği şey buydu, fakat bana kalırsa tam olarak böyle değildi. Bu tür konularda içgüdülerinize teslim olmak gerektiğini düşünebilirsiniz. Sanki kolaymış gibi! Her şeyden önce hangi içgüdülerin ön plana çıkacağını nasıl bileceksiniz?

Renée bende çok kuşkucu bir kız izlenimi bıraktı. Burnu boyunca, bir ışık çizgisi gibi, bir tür güvensizlik ve belirsizlik vardı.

Simon arabadan birkaç dakikalığına çıkar çıkmaz Renée'nin ilk sözü, "Kardeşini seviyorum. Onu gördüğüm dakika âşık oldum ve ölünceye kadar da seveceğim," oldu. Tutmam için bana eldivenli elini uzattı. "İnan bana, Augie."

15 MÖ 200-160 yılları arasında Mezopotamya, Suriye ve Filistin tarihinde etkili olan, Sami dillerine bağlı bir dil konuşan eski bir halk.

16 Moab, bugünkü Ürdün'ün bulunduğu yerde kurulmuş eski bir krallık.

17 (Fr.) Hafifmeşrep kadınlar.

18 Aquitania: Fransa'nın güneybatısında yer alan bir bölge.

19 Infante: İspanyol prensesi.

20 14. ve 17. yüzyıllar arasında Floransa'da yaşamış güçlü bir aile. Aile üç papa, çok sayıda Floransa hükümdarı ve daha sonra da Fransa kraliyet mensubu yetiştirmiş, İtalyan Rönesansını derinden etkilemiştir.

Bu belki doğruydu, fakat ne yazık ki samimi olduğunu göstermek için bu kadar çabalayınca bende kuşku uyandırmıştı. Oyunlar, oyunlar. Oyun içinde oyun. Bununla birlikte, bunca oyuna rağmen söylenen şeyler bir şekilde samimi kalmaya devam ediyordu.

“Birbirimizi tanıyalım istiyorum,” diye devam etti Renée. “Belki sen farkında değilsin, ama Simon’ın gözü kulağı senin üzerinde; sen onun için dünyalar ifade ediyorsun. Senin hakkında neler dediğini bir duysan! Diyor ki ne yapacağına karar verdiğinde büyük bir adam olacaktımsın. Benim senden tek istediğim beni Simon’ı seven bir kişi olarak görmem ve beni acımasızca yargılamaman.”

“Neden seni acımasızca yargılayayım? Yengem yüzünden mi?”

Charlotte’tan söz etmem onu gerdi. Ama sonra bunu kötü bir niyetle söylemediğimi fark etti.

Simon, Charlotte’tan her zaman söz ediyordu. Buna çok şaşırdım. Kız arkadaşına, “Onun yüzünden başımı ağrıtmamı istemiyorum. Ben ona saygı duyuyorum. Hiçbir şart altında onu terk etmeyeceğim. O, kendi tarzında, bana bu dünyadaki herkesten daha yakın,” diyordu. Charlotte’a duygusal bir bağılılığı vardı. Renée buna katlanmak zorundaydı ve Simon’ın yalnızca kendinin olamayacağını biliyordu. Thea ve Stella’yla ilgili olarak bir zamanlar benim de aynısını yaptığımı, ikisinin de insafına kalmamak için birini diğerinin yoluna çıkararak kendimi onlardan birine karşı korumuş olduğumu hatırladım. Böylece ikisi de bana zarar veremedi. Bunun böyle olduğunu çok iyi biliyorum. Bana inanabilirsiniz. Simon’ın dediğı gibi değildi. Onunla Charlotte’un mallara ortaklaşa sahip oldukları doğru bir düşünce değildi. Açıklamaya ve Simon’ı uyarmaya çalıştım, fakat sadece onu şaşkınlığa sürükledim. Fakat böyle bir şeye kalkışmadan önce durumu yeterince anlayıncaya kadar bekledim.

Simon’la Renée şöyle yapıyorlardı: Simon neredeyse her sabah onu almaya kaldığı eve gidiyordu; Renée dışarıda veya yakındaki bir restoranda bekliyordu. Sonra Renée direksiyona geçip onu bürosuna götürüyordu; içeri girmese de bütün çalışanlar varlığından haberdardı. Bundan sonra alışverişe gidiyor veya dolaşıyordu

ya da Simon serbest kalıncaya kadar dergi okuyarak bekliyordu. Renée gün boyu Simon'ın yanında ya da yakınında bir yerde oluyor; akşam olunca onu ta evinin kapısına kadar götürüyor, sonra bir taksiyle kendi evine dönüyordu. Ve gün içinde neredeyse saat başı kriz yaşıyor; o zaman bağırarak birbirlerine giriyorlardı; Renée gözlerini kocaman açarak boynunu uzatıyor, Simon kendinden geçiyor ve öfkeyle kasılan yüzü dişlerini açığa çıkarırken bazen ona vurmaya kalkışıyordu. Simon kırık ön dişiyle ilgili hiçbir şey yapmamıştı; sarışın bir Alman benzeyen bu kızıl yüzlü iş adamının, Lausch Nene'nin bir yaz oteline garson olarak gönderdiği okul çocuğunun bir dişinin hâlâ eksik olduğunu görüyordum. Aralarındaki tartışma nedenleri genellikle giysiler, eldivenler, bir şişe Chanel parfüm ya da hizmetçi oluyordu. Simon onun kesinlikle bir hizmetçiye ihtiyacı olmadığını söylüyordu, çünkü bütün gün dışarıdaydı ve yatağını da kendi yapabiliirdi artık. Bir kadının orada oturmasının kime ne yararı vardı? Fakat Renée, Charlotte'un sahip olduğu her şeye sahip olmalıydı. Charlotte hakkında her şeyi bir kız kardeşten daha iyi biliyordu, zaman zaman onunla aynı gece kulübüne gidiyor ya da aynı müzikale bilet alıyordu. Böylece Charlotte'un nasıl görüldüğünü, ne giydiğini görüyor, onu inceliyordu. En azından aynılardan istiyordu; bunlar çanta, elbise, yılan derisi ayakkabı, güneş gözlüğü, Ronson çakmak gibi şeyler olduğunda bu talepler hemen karşılanıyordu. Lakin kendine ait, Charlotte'un ki gibi bir araba söz konusu olduğunda kıyamet kopuyordu.

"Oldu, canım!" diyordu Simon. "Charlotte'un kendi parası var, anlamıyor musun bunu?"

"Fakat onda senin istediğin şeyler yok. Bunlara sahip olan benim."

Simon kükrüyordu, "Bunlara sahip olan tek sen değilsin. Kendini kandırma. Çoğu kadın bunlara sahip." Bu varlığının Simon'ı rahatsız ettiği nadir anlardan biriydi. Genellikle bunu pek umursamıyormuş gibi görünürdü. Renée'ye gelince, birbirimizi daha yakından tanımamız gerektiği hakkında söylediği şeylerden sonra, bana, "Kardeşinin nasıl biri olduğunu görüyor musun?" diye bağırduğında bu konuda mesafe katetmiş olduğunu varsayıyordu.

Hayır, Simon'ın nasıl biri olduğunu görmüyordum. Benim esas olarak gördüğüm onun her zaman öfkeli olduğuydu, açık ya da saklı.

Bağırmaya başlıyordu; "Neden dün doktora gitmedin? Bu öksürüğü daha ne kadar ihmal edeceksin? Göğsünde ne olduğunu nereden biliyorsun?" (Bu söz benim de göz ucuyla bu göğse doğru bakmama neden oldu; her canlıda olduğu gibi, kürklerin, ipeklerin altında, sutyenin altında, oradaydı işte.) "Hayır, efendim, gitmemişsin. Kontrol ettim. Doktora telefon ettim, seni yalancı! Bahse girerim, doktora senin için telefon etmemin çok önemli olduğunu düşündüğümü ya da bunun Charlotte'un kulağına gideceğinden korktuğumu düşündün." (Charlotte'un doktoruna gidiyordu, fakat o en iyi doktordu.) "Evet, dediğim gibi telefon ettim. Sen hiç oraya adımını atmadın. Sen gerçeği söyleyemezsin. Asla! Yatakta da gerçeği söylediğinden kuşkuluyum. Beni sevdiğini söylediğinde bile, numara yapıyorsun."

Bunu, Simon'ın vesvese nedeniyle kapıldığı öfke nöbetlerine bir örnek olarak aktarıyorum.

Savaşa gitmek için fituğımın iyileşmesini bekleyemezdim. Bırakın, bir an önce gideyim, diye düşünüyordum. Fakat henüz yeterince sağlam değildim ve bu arada bir büro makineleri şirketinde geçici bir iş bulmuştum. Bu çok rafine ve seçkin bir işti. İş gücü kıtlığı sayesinde bulmuştum bu işi. Şirkette kalsaydım yataklı vagonla ayda iki defa St. Paul'a seyahat eden bir satış kralına dönerdim; yolculuk boyunca kaliteli yedi puro tütürerek, garda, elimde bir evrak çantası, soğuk kış havasına burnumdan dumanlar salarak çalımla inerdim. Fakat, hayır, askere gitmeliydim.

"Salağın tekisin," dedi Simon, "orta yaşları görürsün diye umuyordum, ama sanırım bunu beceremeyecek kadar beyinsizsin, kendini tez elden temize havale ettirmek istiyorsun. Vurulmaya, kolunu bacağını alçıya aldırmaya, kan kismaya, çamur içinde debelenmeye, patates kabuğu yemeye bu kadar meraklıysan, git! Eğer adın kayıp listesinde yer alırsa, bunun benim işime yararı olur. Ana'nın bir tek normal çocuğunun olması ne büyük şans-

sızlık! Ya ben? Ben şu dünyada yapayalnız kalacağım. Ben para kazanmak istiyorum, fakat kardeşim istemiyor.”

Fakat ben bildiğimden şaşmadım. Ne var ki Kara ve Deniz Kuvvetleri beni istemediğinden; ben de Deniz Ticaret Filosu'na kaydoldum ve eğitim görmek için Sheepshead Bay'a gitmem kararlaştırıldı.

Simon'ı bundan sonra Randolph Sokağı'nda karşılaştığımızda gördüm, her zamankinden farklı davranıyordu. “İçeri girip bir şeyler yiyelim,” dedi, çünkü Henrici'nin önündeydik ve vitrininde bir kutu mevsimsiz çilek sergileniyordu. Garsonlar Simon'ı tanıyorlardı, fakat onunla konuştuklarında bizimki pek konuşmaya yanaşmadı, kibrinden değil de normal hali böyle olduğundan. Oturduğumuzda şapkasını çıkarınca benzinin atmış olduğunu görmek beni irkiltti.

“Sorun ne... ne oluyor?” dedim.

“Renée dün gece intihar etmeye kalkıştı,” dedi. “Uyku ilacı içmiş. Tam kendinden geçerken oraya vardım; onu sarstım, tokatladım, yürüttüm, doktor gelinceye kadar soğuk duşun altında tuttum... şimdi yaşıyor. İyi olacak.”

“Gerçek bir intihar girişimi miydi? Ciddi miydi?”

“Doktor hayati tehlikesinin olmadığını söyledi. Renée belki kaç hap içeceğini bilmiyordu.”

“Bu bana hiç inandırıcı gelmedi.”

“Bana da. Numara yapmış olabilir. Oyun oynamada üstüne yoktur. Büyük bir ihtimalle bana ilk defa oyun oynamıyordur.” Bir an için muhtemelen hiçbir anlamı olmayan mücadeleleri görür gibi oldum. Bu beni rahatsız etti.

“İnsanlar günün birinde kendileri için bir şeyler yapmaya karar verirler,” diye devam etti Simon. “Kendilerini kaptırırlar.” Ve “Zevk için fahiş bir fiyat ödüyorsan, tamam, mesele yok,” diye devam etti. “Fakat tut ki zevk almadan ödüyorsun. Sadece bulmayı denediğin için. Zevk almak istersin. Aldığın şey için değil, arzu ettiğin şey için ödersin genellikle. Fiyat bunun içindir. Başka ne olacak? Ödeme muhtemelen sende eksik olan şey içindir.”

“Sana yardım edebilmeyi çok isterdim.”

“Beni bir trenin önüne itebilirsin.”

Simon ne olup bittiğini bana anlatmaya başladı. Charlotte, Renée'yi öğrenmişti. "Sanırım uzun süredir biliyordu," dedi, "tahminim, beklemek istedi." Asıl Charlotte haberdar olmasa tuhaf olurdu. Kafası sürekli Simon'la ilgili bilgi ve düşüncelerle doluydu. Simon'ı şehir merkezinde neredeyse herkes tanırdı. Kalaylı kâseler içinde çilek getiren garson, "Buyurun, Bay March," dedi. Renée de her zaman Simon'ın yanındaydı ve sürekli olarak keşfedilme riskini göze alıyorlardı. Renée neden Simon'ı neredeyse kapısının eşiğine kadar götürüyordu? Bir gün Renée gittikten sonra arabanın zemininde altın bir tarak buldum, Simon, "Lanet olası, çok dikkatsiz bu kadın," dedi ve tarağı cebine koydu. Şimdi, iki yıl içerisinde Charlotte'un herhangi bir şey bulmaması mümkün müydü? Altın rengi saçlar, bir mendil, torpido gözünde hiç gitmediği gece kulüplerinden birine ait bir kutu kibrit? Ya da beş dakika önce –arabayı park edip asansörle yukarı çıkması için gereken süre– başka bir kadınla beraber olan kocasının başında şapkası, cebinde akşam gazetesi ile gelip yanağına bir öpücük kondurmasından, poposunu ellemesinden hiçbir şey anlamamış olabilir miydi? Mutlaka anlamış olmalıydı. Öyle zannediyorum ki Charlotte bir süre kendi kendine, "Gözlerimle görmediğim bir şey beni yaralamaz," diye düşünmüş olmalıdır; bu tam olarak kasıtlı bir körlük değil, çok derin düşünen ve plan yapan insanların tavrıydı. Alnı hayvanın postuna gömülmüş bir vaziyette tatlı canı için bir ayıyla boğuşan, pazar günü ne yapacağını, kimi akşam yemeğine davet edeceğini ve nasıl bir sofraya kuracağını düşünen birinin tavrı.

Fakat söz konusu Charlotte olduğunda asla bilemezsiniz. Belki, olay yaratmakla Simon'ı, romantik şeref duygusu nedeniyle, aceleci davranmaya itebileceğini düşünüyordu; dolayısıyla temkinli davranıyordu.

Bir defasında bana, "Kardeşinin paraya ihtiyacı var, çok paraya. İhtiyaç duyduğu kadar harcayamazsa ölür," diye açıkladı. Duyduğumda bu beni çok şaşırttı; güneşli, sıcak bir sabahı, bir gökdelendeki uzun tüylü halılarla kaplı, vazolarla dolu oturma odasında bitkileri sallayan sıcak rüzgârlar eserken beyaz, saten ceketli Charlotte, kırmızı dudaklarının arasında bir sigaralıkla herhangi bir Magnus kadar, amcalarından, kuzenlerinden herhangi biri ka-

dar haşin görünüyordu. Aslında bana Simon'ın hayatını kurtardığını anlatmaya çalışıyordu.

Fakat Simon'ın paraya ihtiyacı olduğu doğrudu. Renée, Charlotte ile aynı tarzda yaşıyordu. Ve Simon bunu doğru buluyordu; ayrıca pntilik etmeyeceğine dair kendi kendine verilmiş sözü vardı. Charlotte'la birlikte Florida'ya gittiklerinde Renée birkaç gün sonra gelip aynı ayarda bir otele indi. Simon'ın masrafları dert ettiği yoktu. O dönemde hayatını zehirleyen şey sürekli olarak alınacak önlemleri düşünmek zorunda olmasıydı. Karısına meydan okumaya gitti ve çok geçmeden kendini iki defa evli buldu.

Zavallı Simon! Ona acıyordum. Kardeşime acıyordum.

Simon durmadan Renée ile ilişkisinin asla kalıcı olmayacağını anlatıyordu bana. E, n'olmuş? Geçici dediğin ne uzunlukta bir süreydi? Onun düşüncesine göre Renée eninde sonunda zengin bir adamla evlenecekti. Bunu tartıştıkları bir gün ben de oradaydım.

“Kulüpteki şu Karham adlı herif,” dedi Simon. “Onunla karşılaştıktan sonra bana seni sordu. Seninle çıkmak istiyor.”

“Ama ben istemiyorum,” dedi Renée.

“Göreceğiz. Enayilik etme. Hayatını düzene sokmamız gerekiyor. Adamın dünya kadar parası var. Bekâr. Asfalt işinde.”

“Ne kadar parası olduğu umrumda değil. O çirkin ve yaşlı bir adam. Ağzı köprü dolu. Sen beni ne sanıyorsun? Rahat bırak beni!” Öfkeyle, pazılarını tutarak kollarını kavuşturdu... sıcak bir yaz günü olduğundan üzerinde kolsuz bir giysi vardı; dizlerini sıkı ve bakışlarını arabanın ön camından dışarıya dikti. Bu konuşmaların çoğunu arabada yapıldığını unutmayın.

Daha sonra Simon'a, “Onun evlenmeyi düşündüğü sensin,” dedim.

“Hayır, o sadece benimle olmak istiyor. Bu şekilde yaşamak ona uyuyor. Yasal bir eşten daha iyi muamele görüyor.”

“Sende biraz kendini beğenmişlik var, Simon. Renée her gün seninle birlikte arabayla gezmekten ve sen telefon konuşmaları yaparken sinema dergileri okumaktan daha iyi bir şey yapamaz mı demek istiyorsun?”

Fakat Heinrichi'de bana bunları anlatalı birkaç hafta oluyordu, şimdi Charlotte ortaya çıkmış ve bu ilişkinin fazla uzadığını söyle-

mişti. Buna artık bir son vermek gerekiyordu. Kavga etmeye başladılar. Fakat Simon'ın Charlotte ile aynı fikirde olmaması yüzünden değil. Simon bu ilişkinin artık bitmesi gerektiğini biliyordu; bunu Renée'ye söyledi; ama işler daha feci bir hal aldı. Renée avaz avaz bağırdı, onu mahkemeye vermekle tehdit etti ve bayıldı. Sonra Simon'ın avukatı çıktı sahneye. Her şeyi halletmek için bürosunda bir toplantı ayarladı. Renée'ye Charlotte'un gelmeyeceği söylendi, fakat sonra Charlotte arzı endam etti. Renée ona küfretti. Charlotte onu tokatladı. Simon da Renée'yi tokatladı. Sonra hepsi ağlamaya başladı; bunun için dünya kadar sebepleri vardı.

"Neden onu tokatladın?"

"Ne dediğini duysaydın, sen de aynısını yapardın," dedi Simon. "Kendimden geçtim."

Sonunda Renée, kendine belli bir miktar para verilirse, Kaliforniya'ya gitmeye razı oldu. Ve gitti.

Ama çok geçmeden geri döndü; telefonda hamile olduğunu söylüyordu. Simon, "Umrumda değil," dedi. "Madrabazın tekisin. Parayı cebine atıp Kaliforniya'ya gittin, hemen geri döneceğini o zaman da biliyordun." Kısa bir sessizliğin ardından Renée telefonu kapattı. İşte o zaman Simon kızın kendini öldüreceğini düşündü. Gerçekten de Renée'nin uyku ilaçlarını içmesinden hemen sonra Simon otele varmıştı.

Renée gebeliğinin dördüncü ayındaydı.

"Ne yapacağım?" dedi Simon.

"Yapacak ne var? Hiçbir şey. Bir çocuğun olacak. Kimbilir, fakat sen, George ve ben de dünyaya bu şekilde gelmişizdir."

Elimden geldiği kadar onu teselli ettim.

Eğer büyük Andromeda Galaksisi'nin olduğu yerde durması sana bağlı olsaydı, şu anda cehenneme yuvarlanmayıp da nerede olurdu? Haydi March, bırakalım şu koca dünyanın kâhin ruhu gelecekteki şeyler üzerine düş görsün (S.T. Coleridge)¹ devlerini, kılavuzlarını, Sezarlarını, Atlaslarını çağırsın. Fakat sen! Sen zavalı acemi er, sen ne demeye bulaşıyorsun bu işlere? Git, sevecen bir kadınla evlen, March çiftliğini ve akademisini kur; ve milletler kudurmuşçasına birbirinin boğazına sarılırken yollarına çıkma. Dostum, dedim, kendi kendime konuşurken, rahatla ve bu kadar uğraşmaktan vazgeç. Zaman güçlü insanların ellerinde ve sen Sears, Roebuck Company gibi grupların şeflerinin kafasında bir tek maddeden başka bir şey değilsin; işte geldiğin nokta; doğru olanı yapmak ve sefil bir hayat sürmemek istiyorsun (aynen böyle!).

Fakat vicdanımda kararımı vermiş, gönüllü asker yazılmıştım, artık burada duramazdım; sonunda saat geldi çattı. Rüzgârlı bir gündü, havadaki dumanı bastıran şiddetli bir yağmur yağıyordu, sırlıklam şehir karanlık içindeydi; La Salle Sokağı Garı'nın sütunlarından şırıl şırıl yağmur suları süzülüyordu. Clem, "Şansını zorlama. Belsoğukluğu riskini göze alma. Meraklarını gidermek için

1 Coleridge'in *Biographia Literaria*'sında (1817) Shakespeare'in 107. sonesinden yaptığı alıntı.

sırlarını kimseye anlatma. Altı ay nişanlı kalmadan sakın evlenme. Eğer başın dara düşerse sana verecek her zaman birkaç dolarım olur,” dedi.

Muhasebeci ve tıbbi asistan okuluna başvurduğum, başvurumu kabul ettiler. Bir süre bir psikologla çekişmek zorunda kaldım. Yatağımı ısıtıp ısıtmadığım sorusuna neden kocaman bir X’le olumlu cevap vermiştim? Hiçbir zaman yatağımı ısıtmadığımı söyledim. “Fakat X tam tersine Evet sütununda.” Uykusuz geçen otuz saatlik bir tren yolculuğundan ve beş sınavdan sonra yirmi soru formu doldururken insanın elinin bir kere olsun sürçebileceğini aklı almıyor mu diye sordum ona. “Peki, ama neden başka bir yerde değil de burada sürçtü?” diye sordu adam yüzünde kurnaz bir ifadeyle. Ondan ölesiye nefret etmeye başladım; soğukkanlı bir tavırla orada beyaz kıcı üzerine oturmuş tembel tembel bakan gözleriyle benim hakkımda nahoş sonuçlara varıyordu. “Gerçek olmasa bile yatağımı ısıttığımı mı söylememi istiyorsunuz? Ya da altımı ısıtmaktan hoşlandığımı mı ima ediyorsunuz?” dedim. Saldırganlığa eğilimli olduğumu söyledi.

Her neyse, okula başlamadan önce eğitim gezisi yapmamız amacıyla bizi Chesapeake Körfezi’ne gönderdiler. Kavurucu bir sıcak altında körfezde yukarı aşağı seyrettik. Gemi McKinley² zamanından kalma bilmem kaç güverteli eski bir şeydi. Beyaz gemi bütün bir hafta boyunca akıntıya kapılmış yüzen demirden bir ekmek fırınına akla getiriyordu. Yanımızdan Güney tarzı sütunları olan beyaz, zarif feribotlar geçiyordu. Ya da güvertesindeki oyuncak gibi görünen uçaklarıyla, yan taraflarından duman püskürten devasa uçak gemileri. Günde sekiz-on defa yangın simülasyonu ve gemi terk etme alıştırması yapıyorduk. Filikalar gürültüyle sandal vinçlerinden aşağı indiriliyor; eğitim gören acemi erler delişmen tavırlarla, itişip kakışarak, maskaralıklar ederek, kancalı uzun sırtıklarla dürterek, birbirlerine parmak atarak ve ahlâksızca laflar ederek, kadın cinsel organlarını haykırarak halatlardan ya da ağlardan yağmur gibi bu sandalların içine yağıyorlardı. Sonra kürek çekiyorduk. Saatler boyu. Deniz büyük bir hindiba yatağı gibi dalgalanıyordu.

2 William McKinley (1843-1901): Birleşik Devletler’in 1897’den 1901’e kadar başkanı.

Aralarda, bu boyalı, eski, dikey, yüzer ekmek fırının kış tarafındaki çıkıntıda güneşlenebiliyorduk; sandıklar, çürümüş marullar, portakallar, dışkılar ve küçük pavuryalar arkamızdaki akıntıyı takip ediyor ya da geride kalıyordu. Gökyüzü emaye mavisiydi ve güneş altın oklar yağdırıyordu. Bu bana ihtiyar usta Hieronymus Bosch'un kürekleri çorba kepçesinden kayıklarıyla balıklı, pasta-lı delileri resmettiği tabloyu³ hatırlatıyordu; çalgıcıları, bir ağaca bağlı kızarmış tavuğu, daha yukarıda, ince dalların arasındaki kuru kafasıyla şu başıboş tekne. Ve başka sahneler de: Küçük ayak-larıyla tırıs giden bıçaklara geçmiş yumurtalar; bir yamyam şöleni-ne taşınan midye kabuğu içindeki insanlar. Ringa balığı, et ve di-ğer ağız sulandırıcı yiyecekler. Fakat yine de insan gözleri başkala-rına bakıyordu. Şeytanlık düşünerek belki, fakat nasıl bileceksin? Ya da Beytüllahim'deki zengin krallar? Fundalık yangının önün-deki Yusuf. Fakat uzakta tarlalarda neler oluyordu? Kendine vu-ran domuz çobanını yiyen ve aldığı bıçak yarası kanayan bir kurt ve şehrin gülünç kulelerine doğru deli gibi hamle eden bir başka-sı, patates-ezicisini andıran şatolar ve çömlekler, çift katlı tencere-ler ve meskenlerin tütsü evleri.

Çok yiyorduk: gözleme, pirzola, jambon, ezme, biftek, acı sos-lu pirinç, dondurma, turta. Herkes nevaleden söz ediyor, mönüle-ri tartışıyor ve ev yemeklerini hatırlıyordu.

Cumartesi, liman fahişelerinin ve ellerinde basılı dizelerle dinsel grupların bizi Clap Hill'de beklediği Baltimor'a çıktık. Bize gönde-rilmiş mektuplar vardı. Simon, kulağının az işitmesi nedeniyle çü-rüğe çıkarılmıştı. "Kullanabileceğim bir çözüm," diyordu Simon. Clem'in yeni işi pek yürümüyordu. Şimdi kocasıyla birlikte Camp Blanding'de olan Sophie Gratis'ten gelmiş iki mektup vardı. Elve-da demişti, ama farklı mektuplarda bunu tekrarlamaya devam edi-yordu. Einhorn'dan askerdeki arkadaşlarına gönderilen teksir ma-kinesinde çoğaltılmış basmakalıp duygularla dolu gülünç bir me-

3 Bosch'un 1490-1500 tarihli "Aptallar Gemisi" adlı tablo. Bosh bu tabloda bütün in-sanlığın zaman denizinde küçük bir gemide seyahat ettiğini hayal etmektedir. Ge-minin insanlığı temsil eden bütün yolcuları delidir. İşte böyle yaşıyoruz der Bosch: Yiyor, içiyor, kırıstırıyor, aldatıyor, aptalca oyunlar oynuyor, ulaşılmaz amaçlar pe-şinde koşuyoruz. Bu arada gemi akıntıyla sürükleniyor ve hiçbir zaman bir limana ulaşmıyor.

saj vardı. Eklelediği kişisel notta Dingbat'ın Yeni Gine'de asker olduğunu, cip kullandığını ve kendi sağlığının iyi olmadığını belirtiyordu.

Böylece, daha haftalarca bu gemide tutsak ileri geri dolaştık kör-fezde; aynı hindiba dalgalar, bangır bangır hoparlörler, akılda eşek şakaları, sandal manevraları, tuzlu su, ağır yemekler, güneş, şamata, ve kimi darbeleri kulakların sağırlaşmasına yol açan sürekli yumruklaşmalar.

Sonunda Sheepshead'e döndük ve ben muhasebeyle tıp çalışmaya başladım. Derslerin bilimsel yanı beni avutuyordu. Bilgimi artırabildiğim sürece, diye düşünüyordum, doğru yoldayım.

Sylvester New York'taydı. Stella Chesney, Meksika'dan kaçmasına yardım ettiğim kız da. Elbette önce Stella'yı görmeye gittim. İlk izin günümde ona telefon ettim, hemen atla gel dedi. Bir şişe şarap ve birkaç mevsim meyvesi alıp gittim; elbette onun bana borçlu olduğu para nedeniyle oraya gitmek istediğimi düşünüyordum, fakat kendimi daha iyi tanıyor olmam gerekirdi.

Aşksız savaş ne işe yarardı?

Stella'nın yaşadığı yer görünüşe bakılırsa konfeksiyon atölyeleri arasındaydı, cumartesi sessizliği egemendi ortalığa. Merdiveni tırmanırken çok heyecanlıydım. Fakat Cuernavaca'da bıraktığımız yerden devam etmemizin söz konusu olamayacağı konusunda kendimi uyarıyordum. Oliver kodeste olduğundan başka birinin olması ihtimali vardı.

Fakat bu çirkin düşüncelerimin hedefi işte bütün masumiyetiyle, ıslıl ıslıl, sağlıklı yüzüyle karşımdaydı ve beni görmekten mutlu görünüyordu. Ne güzel bir kadın! Kalbim, bana hiç acımadan, göğüs kafesimde deli gibi çarpmaya başladı. Kendimi aşkın tozu içinde yere serilmiş olarak görüyordum; tanrı Eros bir ayağını göğsüme bastırmış her türden imkânsız şeyi üstüme yağıdırıyordu.

Onu ilk defa küçük verandada pörtlek gözlü Oliver ve iki arkadaşıyla birlikte Carta Blanca birasının arkasında gördüğümde ben de uyandırdığı izlenimin aynısını uyandırdı. Sonra Louie Fu'yu Oliver tokatladığında onu mahkeme salonunda giydiği dantelli giysisi içinde gözümün önüne getirdim. Ve dağda, branda altında elbisesi ve iç etekliği hızla yukarı sıyrıldığındaki haliyle. Aynı

bacaklar şimdi yukarımdaydı. Tavan penceresinden gelen ve yeşil halıdan yansıyan ışığın aydınlığında çıplak olduklarını görüyordum.

“Seni yeniden gördüğüme gerçekten çok sevindim,” dedi, elini uzatırken. Tepeden tırnağa devletin verdiği yepyeni giysiler içindeydim; yürürken iç çamaşırlarımı, çoraplarımı, ayakkabılarımı, dar kazağımı ve pantolonumu hissediyordum. Beyaz kepimin ve denizci yakasına işlenmiş çapa armasının sözünü bile etmiyorum. “Askere alındığını bana söylememiştin. Ne büyük sürpriz!”

“Kendime baktığımda ben de şaşıyorum,” dedim.

Ama gerçekte aklımdan geçen şey onu öpmemin mi yoksa öpmememin mi doğru olacağıydı. Ansızın pazar yerinde yanağıma dokunan dudaklarının sıcaklığını hatırladım. Yüzümü ateş bastı. Sonunda aklımdan geçenleri dobra dobra söylemeye karar verdim ve, “Seni öpmenin doğru olup olmayacağına karar veremiyorum,” dedim.

“Rica ediyorum, problem yaratma,” dedi gülerek. Bu öpebileceğim anlamına geliyordu. Dudaklarımı, aynen onun bana yaptığı gibi yanağına dokundurdum ve ansızın bedenimden geçen elektrikle kıpkırmızı oldum. Onun da yüzü kızarmış, bunu yaptığıma memnun olmuştu.

Göründüğü kadar sade ve art niyetsiz miydi? Ben, ben hiç öyle değildim.

Gevezelik etmek için oturduk. Benim hakkımda her şeyi bilmek istiyordu. “Ne yapıyorsun?” diye sordu. Yanında genç, güzel ve zengin bir kız yokken, kartal eğitmiyor ve poker oynamıyorken demek istiyordu.

“Ne yapacağıma karar vermekte çok zorlandım. Fakat şimdi öğretmenliğin benim için biçilmiş kaftan olduğunu düşünüyorum. Kendime ait bir yerim olsun ve bir aile kurayım istiyorum. Sağda solda amaçsızca sürtmekten usandım.”

“Çocukları seviyorsun yani? Senden iyi bir baba olur.”

Bunu söylemesinin büyük bir kibarlık olduğunu düşündüm. Ansızın, sahip olduğum her şeyi ona sunmak istedim. Kafamda muhteşem yapılar yükselmeye başladı, altın rengi ve karmaşık. Sürdürdüğü hayattan belki benim uğruma vazgeçerdi. Bir erke-

ği varsa belki onu terk ederdi. Adam belki bir otomobil kazasında can verirdi. Belki karısına ve çocuklarına geri dönerdi. Böyle boş hayallerin nasıl olduğunu belki siz de biliyorsunuzdur. Ey merhameti bol tanrılar, bunun için bana öfkelenmeyin! Kalbim sızlamaya başlamıştı. Onu net bir şekilde göremiyordum; gözümü kamaştırıyordu.

Ayaklarında bağcıklı, kadife terlikler vardı; siyah saçlarını başının üzerinde toplayıp üç tur dolamış ve turuncu rengi bir etek giyinmişti. Sevecen, yumuşacık bakışları vardı. Eğer bir sevgilisi olmasaydı bu kadar terütaze görünebilir miydi diye düşündüm ve bu düşünce beni çok rahatsız etti.

Umudumu korumalıyım! Baba olma meselesini kastediyorum. Peki, o ne yapıyordu? Net bir fikir edinmek zordu. Aşına olmadığım bir yığın şeyden söz etti. Kız okulları, müzik uğraşı, sahne uğraşı, resim. Üniversiteden kitapları vardı; müzik çalışmalarından bir piyano ve daha başka şeyler, tiyatrodan imzalı fotoğraflar, ayrıca kostümlerle ilişkilendirdiğim 1910'lardan, ince, uzun, dökme demir bir dikiş makinesi; fotoğrafları duvarlarda asılıydı; çiçekler, portakallar, karyolalar, banyo yapan çıplaklar. Radyoya girmekten, sonra USO⁴ ve Stage-Door Canteen'den⁵ söz etti. Elimden geldiğince söylediklerini takip etmeye çalıştım.

“Evimi beğendin mi?” diye sordu Stella.

Ev dediği, lir ve kabartma armutlarla süslenmiş silmeleriyle eski moda, yüksek tavanlı, uzun bir oturma odasıydı. Bitkiler, piyano, büyük, dekoratif bir yatak, balıklar, bir kediyle bir köpek. Köpek güçlükle soluk alıp veriyordu; yaşı hayli ilerlemişti. Kedi Stella'nın bacaklarının etrafında oynuyor, topuklarını çiziyordu; hemen bir gazeteyle vurarak onu kovaladım, fakat Stella bundan hoşlanmadı. Hayvan sıçrayıp Stella'nın omzuna çıktı, Stella, “Öp, Zencefil... öp, öp,” dediğinde yüzünü yaladı.

Etraf konfeksiyon atölyeleriyle doluydu. Kumaş parçaları havada uçuşuyor, pencerelerin tel kafeslerinde sallanıyordu. İngiliz

4 USO (United Service Organizations): 1941'de ordu mensuplarını dinlendirmek ve moral destek sağlamak amacıyla kurulmuş bir sivil toplum kuruluşu.

5 New York'ta II. Dünya Savaşı sırasında ordu mensuplarının tiyatro sanatçıları ile tanışmaları ve dans etmeleri ve gösterileri seyretmeleri amacıyla açılmış bir kantin.

tere'den Kaliforniya'ya giden uçaklar güçlü homurtularla havayı yarıyordu. Stella benim getirdiğim şaraptan ikram etti. Şarabı içtim, kafamdaki eski yaraların açıldığı izlenimine kapıldım. Çok geçmeden beni hararet basmış ve şehvetli bir tedirginlik duymaya başlamıştım. Fakat onun gururunu da dikkate almak gerekir diye düşündüm; Cuernavaca'da ondan uzak durmak istemiştim. Şimdi ona vurulduğuma neden inansındı ki? Belki de vurulmamalıydım. Stella ya Einhor'un Cissy F.'yi nitelediği gibi Kressida⁶ tipiye?

"Hâlâ, bana borç verme lütfunda bulunduğun parayı sana ödeme niyetindeyim," dedi Stella.

"Hayır, lütfen, bunun için gelmedim."

"Ama şimdi o paraya ihtiyacın vardır senin."

"O niye? Daha geçen ayki maaşıma dokunmadım bile."

"Babam bana Jamaika'dan bir miktar harçlık gönderiyor. Orası babamın yaşadığı yer. Elbette bu parayla geçinemiyorum. Son zamanlarda da işlerim pek iyi gitmedi." Bu bir yakınma değildi, daha çok yakında işleri yoluna girecekmiş gibi bir edayla söylüyordu bunu. "Oliver bana zaman kaybettirdi. Ben ona güvenmiştim. Ona âşık olduğumu sanıyordum. Sen, beraber olduğun o kızı seviyor muydun?"

"Evet," dedim. İtiraf etmeliyim ki yalan söylemediğim için memnundum.

"Herhalde beni günahı kadar sevmiyordu."

"Pasifik'te bir yerlerde bir kaptanla evlendi."

"Üzüldüm."

"Yo, üzülmene gerek yok. Buna hayli zaman oldu."

"Daha sonra pişman oldum. Fakat bana yardım edebilecek bir tek sen vardın. Ve hiç aklıma..."

"Sana yardım edebildiğim için memnunum. Aslını sorarsan ben bu işten kârlı çıktım."

"Böyle söylemen kibarlığından. Fakat biliyorsun ki –artık bitmiş olduğuna göre, bunu söylememe alınmazsın– biz ikimiz aynı gemideyiz. Herkesin ağzındaydı onun nasıl..."

6 Homeros'un *İlyada*'sında sonra da Shakespeare'in *Troilus ile Kressida* oyununda yer alan, Troilus'un âşık olduğu sadakatsiz kadın.

“Bensiz ava gittiği. Biliyorum.” Umarım Talavera’dan söz etmez diye aklımdan geçti.

“Bilmeden bir belanın içine düştün, tıpkı benim gibi. Belki de bunu hak ediyorsun... benim gibi. Ben fazlasıyla hak etmiştim. Onunla birlikte Hollywood yolundaydım. Meksika, sadece bir yan seyahatti; o beni bir yıldız yapacaktı. Gülünç değil mi?”

“Değil, elbette. Birinci sınıf bir yıldız olurdun. Fakat hapse gireceğini biliyorken seni nasıl yıldız yapacaktı?”

“Beni kolayca aldattı, çünkü bir süre ona aşıkтым.”

Bu sözleri duyunca kendimden geçtim.

Kumdan kaleler inşa ediyordum, giderek daha yüksek, başı bulutlara değen kaleler ve amacıma ulaşmak için ansızın onlarca suç işlemeye başlıyordum. Kedi sıçrayıp sandalyenin yanından geçerken elimi çizdi. Hissettiğim tutku nedeniyle burnumun kanamasının an meselesi olduğunu düşünüyordum. Bir an kendimi berbat ve iğrenç hissediyor, bir dakika sonra ruhum ruh ikizleri arasında şakıyordu.

“Gülünç kelimesi az kalır,” diye ısrar etti Stella.

Az mı kalırdı? Yoksa Oliver’le birlikteyken ödemek zorunda kaldığı bedeli mi kastediyordu. Bunu söylemesi gerekmezdi. Kendini böyle açıklamalar yapmak zorunda hissetmesi canımı acıtıyordu. Şansım varmış ki oturuyordum, yoksa bacaklarım beni taşıyamazdı.

“Fakat neyin var senin?” diye sordu o sıcak sesiyle.

Benimle dalga geçmemesini rica ettim. “Kafam sargılar içinde Çin restoranında poker oynarken, seninle aynı gemide olduğumu nasıl düşünebilirsin?” dedim.

“Barda, maymun benzeri o hayvanın bulunduğu gün birbirimize nasıl baktığımızı hatırladığından eminim.”

“Kinkaju.”

Ellerini kucağında birleştirip dizlerini sıkarak –takdir ettiğim, ancak yine de keşke yapmasaydı dediğim bir hareket– “Hiç kimse yüzde yüz dürüst olduğunu iddia edemez. Yüzde altmış, yetmiş nasıl dürüst olunabilir, keşke bilseydim,” dedi.

Yüzde yüz on, yüzde iki yüz dürüst olduğuna yemin edebilirdim. Sonra beni de şaşırtan, hiç ummadığım bir şey söyledim: “Hiç

kimse isteyerek anlaşılmaz olmamalıdır. Zaten istemeden de yeterince anlaşılmazdır,” dedim.

“Olmamaya çalışırım. Hiç değilse sana karşı.”

Samimiydi. Biliyordum. Boğazının birden nasıl dolduğunu gördüm.

Bedenim –ki belki olduğum her şeydi–, bu çetin yaratık kendini çaresizce olayların önünde sürükleniyormuş gibi hissediyordu. Ayağa kalkıp Stella’nın bacaklarına sarılmak istiyordum, fakat beklemenin daha iyi olacağına hükmettim. Neden bunun doğru olacağını varsaymıştım? İçime öyle doğduğu için mi?

“Sanıyorum ki sana karşı nasıl duygular beslemeye başladığımı biliyorsun. Eğer hata yapıyorsam, lütfen söyle,” dedim.

“Hata mı? Neden böyle söylüyorsun?”

“Her şeyden önce,” dedim, “buraya geleli çok uzun süre olmadı. Beni çok aceleci bulabilirsin.”

“Ve ikinci olarak? Neden bu kadar yavaş konuşuyorsun?”

Alışılmadık bir şekilde mi konuşuyordum? Bunun farkında bile değildim. “İkinci olarak, seninle Cuernavaca’dayken ayrılıp geri dönmekle yanlış yaptığımı hissediyorum.”

“Belki bu defa doğru yaparsın,” dedi.

Bunun üzerine Stella’nın ayaklarının önüne çöküp bacaklarına sarıldım. Beni öpmek için eğildi. Ben acele etmek istiyordum, ama Stella’nın fikri yavaş gitmekten yanaydı. “Hayvanları mutfağa kapatsak iyi olacak,” dedi. Stella köpeği tasmaından mutfağa bağladı, ben kediye alt tarafından tutup kaldırdım ve mutfağa götürdüm. Bir düğmesi ya da çengeli olmayan mutfak kapısını eğik bir çiviyle kapattık. Sonra Stella yatağın üzerindeki örtüyü çekip aldı ve birbirimizin giysilerini çıkardık.

Yatağa uzandığımızda Stella, “Ne mırıldanıyorsun?” diye fısıldadı kulağıma. Bir şey söylediğimin farkında değildim. Başını duvara çarpmasından korkuyor ve ellerimle korumaya çalışıyordum, derken Stella anladı ve bana yardımcı oldu. Dudaklarımın erişebildiği her tarafını aç kurt gibi öptüm, sonunda dudaklarımı dişleriyle yakalayıp emdi, emdi. Artık başkaca bir çaba gerekmezdi, yapacak başka bir şey yoktu.

Stella’nın kendini beğenmiş mi, tehlikeli mi yoksa kinik mi ol-

duğu bundan böyle hiç fark etmezdi. Ya da ben iflah olmaz bir aptal mıydım, bir hödük, gelgeç hevesli, güvenilmez biri miydım, bunları hepsi geride kalmıştı, artık hiçbir anlamı yoktu. İkimiz için de hakikat bu tür tanımlamaların hepsinden daha basitti.

Stella'ya onu sevdiğimi söyledim. Bu doğruydı. Dertlerimin, özlemlerimin sona erdiğini hissediyordum; bu kesindi. Bütün hafta sonunu öpüşerek, koklaşarak yatakta geçirdik; birbirimizin kulağına müşfik sözler fısıldıyor, sevişiyorduk; dışarıda hava canlı, gökyüzü masmaviydi; muhteşem bir güneş bütün azametiyle yukarıda kocaman bir yay çiziyordu. Sadece köpeğı, Harry'yi, çatıda dolaştırmak için kalkıyorduk. Kedi yatak örtüsünün üstünde dolaşıyor, patileriyle bizi yoğuruyordu. Yolun karşı tarafındaki konfeksiyon atölyesinde bir kesim tezgâhı üzerinde bezik benzeri bir oyun oynayan iki yaşlı adamdan başka gördüğümüz kimse yoktu.

Ne var ki pazartesi üsse dönmüş olmam gerekiyordu. Stealla gecenin bir yarısı beni uyandırdı, üniformamı giymeme yardım etti ve metroya kadar bana eşlik etti.

İkide bir dönüp dönüp benimle evlenecek mi diye soruyordum. "İstiyorsun ki bütün dertlerin bir gecede sona ersin; bunu o kadar arzu ediyorsun ki hata yapıyor olabilirsin."

Şafak sökmek üzereydi; metronun cehenneme inmiyormuş gibi görünen merdivenlerinin yanında, Doğu kemerinin telli camlarının ve kalın putrellerin arasında donuk bir demet çiçeğı andıran kamufle edilmiş lambanın tam altındaydık. Bu mavi aydınlığın altında ince bir yağmur başlayıncaya ve Stella'nın terlikleri su içinde kalıncaya kadar aşk dolu yüzlerle öpüştük.

"Eve dön, sevgilim," dedim.

"Bana telefon edecek misin?"

"Her fırsatta. Beni seviyor musun?"

"Elbette seviyorum."

Bu lafı her söylediğinde öyle duyulanyordum ki tepeden tırnağa mutluluk ve minnettarlıkla doluyordum ve ense kökümdeki kıllar diken diken oluyordu. Zevk denizinde yüzerken arkanızdan bir şeyin dokunduğunu hissetmeniz gibi. Sessiz konsertinalara⁷ benzer

7 Akordeona benzer bir çalgı.

derin soluk alıp verişler gibi, bayraklarla, renk renk flamalarla süslenmiş bir sahil gibi.

Sonunda mecburen merdivenleri inip tünelden geçerek trene bindim. Beş gün onu göremedim. Bu arada muhasebe dersinden geri kalmamaya ya da gemi polisiyle dalaşıp bir sonraki izin hakkımı kaybetmemeye elimden geldiğince gayret ettim. Her akşam telefon kulübelerinin olduğu sahile indim; çok yoğun bir hayatı olduğundan Stella çoğu defa evde olmuyordu. Onun hafta sonunu benimle sadece dostluk nedeniyle ya da dağda o gece olanları bana daha iyi anlatmak için geçirmiş olmasından müthiş korkuyordum. Eğer öyleyse, bitmişim, çünkü dayanamayacak kadar aşka düşmüştüm, sanki gribe yakalanmak üzeremişim gibi bir mineral damarlarımda dolaşıyor, etimi ve kemiklerimi sızlattıyordu.

Bütün hafta Coney Island gri ya da lila bir sise bürünmüşken yük gemileri denizden inleyerek körfeze giriyor ve ben akşam kayıntısından sonra aşk acısıyla telefon kulübesinde oturup derslerimi yapmaya çalışıyor ve onun telefona cevap vermesini bekliyordum. Çok geç kalmış olmaktan korkuyordum ve hiçbir şey ummuyordum. Bu durumda mahvolmuştum, çünkü şimdi her şey ona bağlıydı.

Cumartesi, her zamanki resmî tören saçmalığı bittikten sonra heyecan içinde üstten ayrıldım. Nasıl bir durumdaydım! Brooklyn'e gitmek için tuğla vadiler üzerinde, sonra limanın azgın akıntısı, süratli martılar, üstü açık kocaman vericileri, Hengist ve Horsa'nın⁸ av borularını andıran tersanelerdeki savaş gemileri, sonra yeniden bir tünel üzerinde uzanan, çelik kablolarla başı göğe değen dikmelere asılı köprüden geçtim, yolculuk daha uzayacak olursa daha fazla dayanamayıp pes edeceğimi hissediyordum.

Fakat endişelerim yersizmiş, çünkü Stella bekliyordu. Orada olmadığım için bütün bir hafta hasta yatmıştı, onu sevip sevmediğim merakıyla ateşi çıkmıştı. Yatağa girdiğimizde göğüslerini göğsüme yaslayıp elleriyle sırtıma bastırırken ağladı. Beni Carta Blanca levhası asılı barın balkonundan katedralin önünde gördüğü an aşık olduğunu söyledi. Cuernevaca'da benden ödünç aldığı paraya

8 Söylenceye göre Hengist ve Horsa Britanya'ya yerleşen ilk Saksonların liderleriydi.

aslında ihtiyacı yokmuş, fakat benimle teması koruyabilmek için almış. Oliver'a gelince...

"Oliver'la aranızda ne geçtiğinden bana ne? Beni ne ilgilendirir?" dedim. "Ben evlenmek istiyorum."

Clem, kişiliğimi ve huyumu dikkate alarak evlenmeden önce en az altı ay nişanlı kalmamı tavsiye etti. Fakat bu tavsiye sadece alış-veriş yapan insanlar için iyiydi, bütün hayatını bir amaç peşinde geçirenler için değil.

"Elbette," dedi Stella, "ben de evlenmek istiyorum, eğer beni seviyorsan."

Onu sevdiğime dair garanti verdim.

"Öğle yemeğinden sonra hâlâ beni seviyorsan," dedi Stella, "tekrar sor."

Stella öğle yemeğini bana yatağa getirdi; bir açık artırmada satın aldığı fildişi renkli, üzerine çelenkler ve Arcadia gülleri boyanmış yatağa. Yatak Bavyera'dan gelmişti. Bana elleriyle yemek yedirdi, ekmeğime tereyağı sürmeme bile izin vermedi. Sanki bir elektörmüşüm⁹ gibi böyle şımartılmama ses çıkarmıyor ve ben de hayvanlara jambon kırıntılarını ve diğer kalıntıları veriyordum.

Stella kendisiyle ilgili anlatabileceği ne varsa hepsini bana anlatmaya mecbur hissediyordu kendini.

"Her yıl İrlanda piyangosundan bilet alırım," dedi.

Bunda karşı çıkacak bir şey görmüyordum.

"Ayrıca ben bir mistiğim, Georgi Gürciyev yandaşıyım."

Bu isim benim için yeniydi. Stella bana bu eski toprağın bir resmini gösterdi, tıraşlı bir kafa, çukura batmış gözler, geleneksel Kıırım savaşıcı bıyığı. Adamda tehlikeli bir yan görmedim.

Başka? Giyim kuşama kucak dolusu para harcıyordu. Bunu görebiliyordum; çekmeceleri ağzına kadar giysi doluydu. Ama bunu kafama takmıyordum. Benim koruyucu aile ve akademi planımı desteklediğine, hem de heyecanla desteklediğine göre gardırobunun ne önemi olabilirdi ki? Aslında, onun bu kadar şık olmasından gurur duyuyordum. Ayrıca borçları olduğunu söyledi.

"Birtanem, hiç merak etme sen, herkese parasını öderiz. Okya-

9 Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nda imparator seçimine katılma hakkına sahip prens ve piskoposlara verilen unvan.

nusun diğerk tarafında dedikleri gibi *c'est la moindre des choses*.”¹⁰ Sevildiğimde ve böyle muhteşem bir yatakta yatarken kendimi çok kral hissediyor ve bütün problemleri bir kelimeyle hallediyordum.

Ben Sheepshead'den mezun olur olmaz evlenmeye karar verdik.

10 (Fr.) Bundan kolay ne var?

Aklıma Mintouchian adlı, elbette Ermeni, bir adamın görüntüsü geliyor. Bir Türk hamamında yan yana oturmuş konuşuyorduk, daha doğrusu ben dinliyordum, o konuşuyordu; daha çok alegori yoluyla bana hayatın çeşitli gerçeklerini açıklıyordu. Bu dediğim, Stella'yla evlenmemizden ve benim gemiyle yola çıkmamdan bir hafta önceydi.

Bu Mintouchian heybetli bir insandı, Ermenilerde bazen görüldüğü gibi ensesi neredeyse yoktu, fakat önden kırmızı elmacık kemikleriyle bir aslanı andırıyordu. Clemenceau'nun Champs Elysées'deki –bacaklarında binici pantolonu ve tozluklarıyla ekmeği ve savaşı, sefaleti ve haşmeti düşünerek kalan son gücüyle rüzgâra karşı yürüdüğü– heykelinin bacakları gibi bacakları vardı.

Beyaz fayans döşeli bu küçük odada yan yana otururken Mintouchian'la ben yaş ve gelir farkımıza rağmen –Mintouchian bir para babası olmalıydı– bayağı arkadaş olduk. Mintouchian son derece güçlü görünüyordu ve sesinde kamyonun dökülen kömürün tonları vardı. Bu, bir avukat olarak mahkemede çok işine yarıyor olmalıydı. Stella'nın Agnes Kutner adlı arkadaşının bir arkadaşıydı. Agnes Beşinci Cadde'de Latin Amerika elçiliklerinden birinin yakınlarında kocaman aynalar ve avizelerle, Çin paravan-

larıyla, kaymaktaşı kuşlarla, kalın perdelerle ve buna bezer lüks eşyalarla İmparatorluk tarzı döşenmiş gösterişli bir dairede lüks içinde yaşıyordu. Müzayededen müzayedeye dolaşiyor Romanoff-
ların ve Habsburgların hazinelerini satın alıyordu; kendisi de Vi-
yanalıydı. Mintouchian onun adına bir vakıf fonu oluşturmuştu,
bu yüzden Agnes sanılabileceği gibi tamamen antika işinde ça-
lışmıyordu ve dairesi, otellerin verdikleri ilanlarda haksız olarak
kendileri hakkında iddia ettikleri gibi, Mintouchian'ın yad eller-
deki ikinci evi gibiydi. Diğer evi de New York'taydı, fakat karısı
yatalaktı. Her akşam eve gidip hastabakıcının yatak odasında ser-
vis ettiği akşam yemeğini karısıyla birlikte yedi. Fakat bundan
önce Agnes'i ziyaret ederdi. Karısıyla birlikte akşam yemeği ye-
mesi için şoförü onu genellikle 7.45'te Central Park'tan geçirerek
eve götürüyor olurdu.

Söz konusu öğleden sonra Mintouchian ile birlikte Türk hama-
mında olmamın nedeni Stella'nın düğün alışverişi yapmaya Ag-
nes'le birlikte gitmiş olmasıydı. Bu ikisi, yani Agnes'le Mintouc-
hian, hafta sonlarında üstün izinli çıktığımda gördüğümüz yegâ-
ne insanlardı. Mintouchian bizi Toots Shor'a veya Diamond Hor-
seshoe'ya ve diğer kırmızı-sarı-kapılı yerlere götürmeyi, sanırım,
seviyordu. Sadece bir defa adisyonu almaya çalıştım; Mintouchi-
an elimi itti. Zaten hesabı ödeyebilmek için Stella'dan biraz borç
almam gerekecekti. Fakat Mintouchian çok eli açık ve fazlasıyla
zevk düşkünü bir adamdı. Hemen hemen her zaman Rembran-
dt resimlerindeki gibi simsiyah gece kıyafetleri giyiniyordu; ke-
narları kızarmış gözleri, çakır çukur kafası, koca kulakları ve düz
burnuyla sanki kumları ve bozkırları kokluyormuş gibi bir ha-
vası; yüzünde çalsın sazlar, oynasın kızlar der gibi bir gülümse-
me vardı; dişleri uzundu, ince bıyıkları derin, zeki kırışıklarına ve
kocaman ağzına uygundu. Kadınların arasındayken bu gülümse-
mesinden hiç vazgeçmezdi, ama şimdi hamamda karnaval renk-
li peştamalıyla Güneydoğu Asyalı bir köy ağası gibi yanımda otu-
rurken bu gülüşü boşlamıştı; erkek erkeğe konuşurken torbala-
rı yok etmek için gözünün altını çimdikliyordu; yürümekten da-
marları belirginleşmiş ayaklarının etine batmış küçük parmakla-
rının tırnakları dışında sararmış ayak tırnaklarına renksiz bir cila

sürülmüştü. Onun gerçekten Zaharoff¹ gibi, Juan March² gibi, İsveç Kibrit Kralı³ gibi, Berber Jack⁴ ya da Üç-Parmak Brown⁵ gibi önemli ve tehlikeli biri olup olmadığını merak ediyordum. Stella'nın dediğine göre, adamın sayamayacağı kadar parası varmış. Küba'da tanıştığı Agnes için kucak dolusu para döktüğü belliydi; kocasına orada kalması için yüklüce bir maaş bağlamıştı. Sonunda Mintouchian'ın çok dürüst olmadığını öğrendim, ama yine de ona haydut denemezdi. Hukuk eğitimini tamamlayabilmek için aslında sessiz filmlerde org çalmıştı. Şimdi önemli bir avukatı, dünyanın dört bir tarafında bir sürü işte hisseleri vardı; dahası kültürlü bir insandı ve kitap okumaya çok düşkündü. Berlin-Bağdat Demiryolu'nun yapımı veya Tannenbergh Muharebesi gibi tarihi olayları tartışmak en büyük meraklarından biriydi, ayrıca Şehitlerin hayatlarını da çok iyi biliyordu. Beni tavsiye bombardımanına tutmak ve dünyadaki çileli yolculuğumda aydınlatmak için sürekli karşıma dikilen adamlardan biriydi benim gözümde o kadar.

Emir yağdırmaya meraklı olduğundan şüphe edilemeyecek Agnes'te Mintouchian'ın ne bulduğunu anlayamıyordum. Agnes'in gözleri, henüz bir çocuk olduğu Avusturya-Macaristan İmparatorluğu döneminin kahvelerinde ve faytonlarında aristokratların tercihi olan koyu kestane rengindeydi. Bir de yukarı kalkık burununun her iki yanında hafif birer çöküntü vardı ki bu ona sinsî bir hava veriyordu. Ama ne olursa olsun Stella'nın arkadaşıydı ve Mintouchian onu seviyordu. Bu bana belli bir yaşa ulaşmış insanların rüyalarını ya da ölüp bu dünyayı terk etmedikçe yok olmayan arzuları düşündürüyordu.

“Ölüm!” diyordu Mintouchian. Felcin kendisini nasıl yokla-

1 Basil Zaharoff (1849-1936): Muğla doğumlu ünlü silah tüccarı.

2 Juan March Ordinas (1880-1962): İspanya İç Savaşı sırasında ve sonrasında Franco'nun Milliyetçi Cephe'siyle yakından ilişkili işadamı. Döneminde İspanya'nın en zengin, dünyanın altıncı zengin adamı.

3 Ivar Kreuger (1880-1932): İsveçli inşaat mühendisi, finansçı, giririmci.

4 John Factor (Jakob Faktorowicz) (1892-1984): Amerika'daki içki yasağı döneminin gangsterlerinden. Dolandırıcı.

5 Tommy Brown ve Üç-Parmak Tommy de denen İtalyan-Amerikan mafya üyesi Gaetano Luchesse (1899-1967).

dığını anlatıyordu. “Evliliğin eşiginde içini karartmak istemiyorum,” dedi.

“Yo, hayır, içimi karartamazsınız. Stella’yı o kadar seviyorum ki hiçbir şey içimi karartamaz.”

“Sizin kadar mutlu olduğumu söyleyecek değilim, fakat evlenirken ben de çok duygusaldım. Bunun nedeni belki o zaman sinemada atmosfer müziği yapıyor olmamdı. Deniz serüvenleri için ‘Fingal’in Mağarası’nı çalışıyordum. Rudolph Valentino için César Cui’nin ‘Oryantal’ini veya Çaykovski’nin ‘Sehnsucht’unu çalışıyordum. Ayrıca ‘Şair ve Köylü’yü. Söz gelimi Milton Sills, Conway Tearle’nün Titanic’le birlikte batmadığını anladığında bu şeylerle boğuşmaya çalışıyorsun. Bu şeyleri kafam hukuk kitaplarıyla doluyken, baro sınavları için ineklerken çalışıyordum. Fakat yine de heyecanlı günlerdi o günler. Yoksa benim kıtır attığımı mı düşünüyorsunuz?”

“Hayır, Ne münasebet?”

“Benim bir haydut olduğumu düşünüyorsunuz, ama bu konuda bahse girmezsiniz. Kendi kötülüğünüzü bastırmak için çok fazla mücadele ediyorsunuz.”

“Herkes böyle söylüyor. Sanki aşağılık fikirlere sahip olunması gerekiyormuş gibi. Bir melek olduğumu söyleyecek değilim, fakat elimden geldiğince insanlara saygı gösteriyorum.”

Mintouchian, “Bir günlük çalışmada hayal edemeyeceğiniz kadar çok şey görebiliyorum,” dedi. “Balzac’ın *İnsanlık Komedi*si yanında çocuk oyuncağı kalır. Sabahleyin kalktığımda kendime, ‘Shiml’e karşı Shiml davasında kim kimi düdüklüyor? Sonunda kaybeden kim olacak? Çocuğu günahkâr annesinden alan adam mı, dile düşmek istemeyen ve işine zarar gelir korkusuyla kadını çocuğundan ayrılmaya zorlayan âşık mı, yoksa âşığı için her şeyi yapan anne mi?’ diye sormak zorunda kalıyorum. *Ribono Shel Olam!*”⁶

Beni şaşırtan bu cümleyi şöyle açıkladı: “Babam bir sinagogun kapıcısıydı ve ben vaktimin çoğunu mahzende dolaşarak geçirirdim. Boer Savaşı’na albay rütbesiyle katılmış bir amcam vardı. Bizim kim olduğumuzu görüyor musunuz? Eğer tarih üzerimize tuhaf hatta gülünç bir ışık düşürürse biz yine de ciddiyetimizi koru-

ruz, öyle değil mi? Her halükârda ölürüz.” Yeniden felç konusuna döndü. “Birkaç yıl önce tuvalette oturmuş önemli bir meseleyi düşünüyordum, birden Ölüm Meleği burnumdan yakalayıp çekti. Gözlerim karardı, yüzükoyun yere kapaklandım. Göbeğim düşüşün şiddetini yavaşlatmamış olsaydı ölebilirdim. Sonuçta burnumdan fışkıran kan bir soda şişesinden püskürüyormuş gibi kapıyı kızıla boyadı. Kendimi beğenmişliğimden kapıyı kapamıştım. Sonra yavaş yavaş hayata geri döndüm. Bilincim Mintouchian’ın alışıldık ışığına ve düşüncelerine kavuştu yeniden. Şimdi, yeniden Mintouchian oldun, diye düşündüm. Sanki başka bir seçeneğim varmış gibi. Rahatsız edici yanları da dahil yeniden Mintouchian olmak zorunda mıydım? Evet, çünkü yaşamak Mintouchian olmaktır, azizim. Bütün sırlarımı gözden geçirdim, gördüm ki hepsi yerli yerinde duruyor. Hâlâ kimin kimi düdüklelediğini bilmiyordum; ölümün doku-nuşuyla hâlâ titreyerek yatağa tırmanıp örtülerin arasına süzüldüm.

Fakat diyordum ki –gözlerini kısarak, içten bir gülümsemeyle baktı bana, sonra esnedi ve altın rengi ışığın keyfini çıkardı– insanların kötülüğe karşı nasıl mücadele ettiğini fark etmişsinizdir. Hayatın nasıl iyi yetiştirilmiş insanların vicdanlarının ötesine geçtiğini. İyi bir eğitim onların ne düşündüklerini bilmelerini bile engeller. Çünkü hepimiz üç aşağı beş yukarı aynı şeyleri düşünürüz. Stella’yı seviyorsunuz, değil mi?”

“Daha önce hiç kimseyi sevmediğim kadar.”

“Çok güzel. Adam gibi cevap vermek diye ben buna derim işte. Doğum gününüz ne zaman?”

“Ocakta.”

“Buna yemin ederdim. Benimki de. En dikkate değer insanların ocakta doğduğuna inanırım ben. Bu bir barometre sorunu... Ellsworth Huntington’a⁷ bakabilirsiniz. Ebeveynler bedenlerinin en sağlıklı olduğu ilkbaharda sevişirler ve insanlığın en iyi numuneleri ana rahmine düşer. Eğer çocuk istiyorsanız, sevdiğinizi bu mevsimde hamile bırakmayı planlamalısınız. Sonra bilim ortaya çıkıp

7 Ellsworth Huntington (1876-1947): 1897-1901 tarihleri arasında Türkiye’de Fırat Koleji’nde de görev yapmış, iklimsel determinizm, ekonomik büyüme ve ekonomi coğrafyası gibi konulardaki çalışmalarıyla tanınan Amerikalı coğrafya profesörü. *Türkistan’da Keşifler* (1905) ve *Asya’nın Nabzı* (1907) kitaplarının yazarı.

eskilerin zaten bildiği şeyi doğruladı. Müstakbel karınız hakkın-
da, bu Stella olsa *bile*, size söylemem gereken şey, daha yetenek-
li ve çok daha güzel olması dışında, onun da hepimiz gibi oldu-
ğudur. Onun sizinle ya da sızsiz geleceği düşünmüş olduğuna en
ufak bir şüphe yok.

*Tasalanmalı, üzülmeliyim,
Bir milyonerle evlenmeliyim,
O ölmeli, ben ağlamalıyım,
Başka biriyle evlenmeliyim.*⁸

Fakat bu, onun yasa masa tanımayan, denetleyemediği, bilinci-
nin derinlerinde cereyan eder. Bundan ne sonuç çıkarmalıyız? Ha-
yat her halükârda mümkündür. Ancak bu Moğolistan'da, kör edici
ışığa boğulmuş bu ağaçsız çölde yasal ve makul şeyler de geçmek
zorundadır. Ticaret ve sanayiden daha fazla saygı gösterdiğimiz ne
var? Fakat Britanya İmparatorluğu'ndan Bay Cecil Rhodes parlak
yıldızlarla iş bağlayamadığı için sıcak gözyaşları döktüğünde, söz
konusu olan şey yozlaşma değil, mağrur bir adamın en büyük eser-
lerinden daha yüksek sesle konuşan bilincinin sesidir.”

Onun Stella'dan bu şekilde söz etmesi beni derinden yaralıyor-
du. Bilincinin derinlerinde Stella'nın beni öldürdüğünü söylerken
bu soysuz nereye varmak istiyordu? Ifrit olmuştum. “Önce eski-
lerin bilgeliğinden söz ediyorsunuz,” dedim öfkeyle, “sonra aşta
şansınızı deniyorsunuz.”

“Ben bir orospu çocuğuyum!” dedi Türk hamamında sıcak bu-
harların arasında ayağa kalkıp yeniden peştamala sarılırken. “Kim-
senin duygularını incitmek istemem. Lanet olsun! Zaman geçir-
mek için ileri geri konuşurken bunu yaptıysam, lütfen bağışlayın
beni. Görüyorum ki siz gerçekten, *gerçekten*, âşıksınız. Böyle soylu
duygulara sahip olduğunuz için Tanrı sizi kutsasın! Siz de yakın-
da denize açılıyorsunuz; tehlike bir yana, insanın sevdiğinden ay-
rılmasının yakın olması doğal olarak yüreğinizde fırtınalar koparı-
yor. Fakat küçük kızların bu küçük şarkısı da yabana atılmama-
sı gereken kadim bilgeliğin bir ürünü. Bu, inançsız olmak için de-
ğil, tabiatın fethinden gurur duymak için bir nedendir. İnsan zihni

⁸ İp atlarken çocukların söylediği bir şarkı.

patlama durumundaki evrensel okyanusun sınırlarını çizmiş, zekâ gökleri yutmuştur. Fakat ne kadar çok gizli düşünce ve düzen, dalavere olduğunu da göz ardı etmemelisiniz.

Dinleyin, mademki konuşuyoruz, izninizle ruhun diğer böl-
gelerinde neler olup bittiğine dair bir avukat olarak tanık oldu-
ğum olaylardan birkaç örnek vermek istiyorum. Birkaç yıl önce
bir müşterinin karısı değerli bir bileziği kaybettiğini bildirdi. Üç
çocuk annesi, son derece güvenilir bir kadındı; zengin kocası yüz
bin dolar değerinde mal mülk vermişti, ancak temsil yetkisini ken-
di üzerine almıştı. Bilezik kayıp mı olmuştu? Çok güzel. Sigorta
şirketi için bu sıradan, alışıldık işlerdendi. İnceleme yapıp kocaya
geri döndüler ve, 'Karın bileziği kaybetmedi, çulsuzun teki olan
âşığına verdi,' dediler. Kocanın öfke dolu çılgınlıkları! 'Benim karım,
bir âşığı var? Bana sürekli şefkat ve sadakat gösteren, çocukları-
mın anası, saygı değer karım? Benim sevgili karım, onca yıl sev-
diğim kadın?' Ama gerçek buydu. Zavallı adam. Kalbi paramparça
olmuştu. Bu nasıl olabilirdi! Kadının ondan sakladığı bu sırrı öğ-
rendiğinde adamın duyduğu acıyı ve şaşkınlığı bir düşünün. Ha-
yatın üç günden daha uzun sürmesi için sağlam bir nedeni olsun
diye bu kadar sıkı çalıştıktan sonra tam bir başarısızlığa uğramıştı.
Eğer gözyaşlarını hak eden bir şey varsa, o da buydu. Bununla bir-
likte adam sigorta avukatının sözlerine inanmayı reddetti ve gelip
beni gördü, ben de onun için özel bir dedektif buldum. Dedektif
aynı sonuçlarla döndü; kadının âşığı muhabbet tellallığı ve çalıntı
malları satma suçlarından defalarca hapse girip çıkmış bir anafor-
cuydu. Söz konusu şahsı tanısin diye zavallı kocaya hatta bir fotoğ-
raf da gösterdiler. İri bir burun, uzun favoriler. Bu tipi bilirsiniz.
Kısacası zavallı koca aklını kaçırarak gibiydi. Şimdi öğreniyordu
ki yaşadığı semtte bu konudan haberdar olmayan tek insan kendisi-
ydi. Semt sakinleri karısını âşığıyla birlikte civarda park edilmiş
bir arabada, ormanda, çalıların arkasında görmekten bıkmıştı. Ev
adamcağızın sanki başına yıkılmıştı. 'Aranızdan kim bu evi ilk baş-
lardaki ihtişamı içinde gördü ve şimdi nasıl görüyor?'⁹

9 Haggay 2:3: *Tevrat*'ın *Nevi'im* (peygamberler) bölümündeki On İki Peygamber'den biri. 6. yüzyılda Babil sürgününden dönen Yahudileri Kudüs Tapınağı'nı yeniden yapmak için seferber etmiştir.

Zavallı adam! Onun için yüreğim parçalandı.

“İnsanlar, ‘Def et gitsin bu kadını, ahbab! Salaklığın lüzumu yok. Diğer adam karını götürüyor ve senin sırtından beyler gibi yaşıyor,’ demeye başladılar. Daha fazla dayanamayan adam karısını açıkça suçlar. Kadın, elbette, her şeyi inkâr eder. Hem de her şeyi. Adam isimler, tarihler, yerler koyar ortaya, dolayısıyla kadın söyleyecek bir şey bulamaz. Hepsi doğrudur. Bunun üzerine kadın, ‘Ben bu evi de, çocukları da bırakmam, onlar benim,’ der. Adam bana gelip fikir danışır. Yasalar tümüyle ondan yanadır. İsterse kadını sokağa atabilir. Peki, bunu istiyor mu? Hayır!”

Önüne gelenle düşüp kalkan Hoşea’nın¹⁰ karısı gibi, “Beni günlerce bekleyeceksin,” diye düşündüm.

“Size başka bir şey daha söyleyeyim mi? Kadın kocasını da seviyordu. Durum ne kadar karmaşık olabiliyor, görüyor musunuz? Kadın jigloyu bıraktı. Sonra komşular onu ve kocasını sinemalarda el ele tutuşmuş, genç âşıklar gibi öpüşürken gördüler.”

Meselenin böyle sonuçlanmasına, karı kocanın birbirini bağışlamış olasına memnun oldum. Böyle yapmış oldukları için içim kalbim mutlulukla doldu.

“Kadına da acımak gerekiyor,” dedim.

“Asıl ona acımak gerekiyor,” dedi Mintouchian, “çünkü yalan söylemek zorunda kalan ve ikili bir hayat süren o. Sır gerçek bir yüküdür. Soluk soluğa eve dönüyorsun, ter içinde ya da buluşmanın heyecanından sersemlemiş vaziyette. Ve ne buluyorsun? Başka bir dünya, başka bir hayat; ve sen başka bir kişi oluyorsun. Üstüne üstlük tam olarak ne yaptığını biliyorsun. Tıpkı bir reçeteden başka bir reçeteye geçen bir eczacı gibi. Doğru miktarda atropin veya arsenik koymalı. Bu doğru doz. Bu daha doğru!” dedi Mintouchian kendine has bir yabanilikle veya yüreğinden kopan bir heyecanla. Sakinleşemiyordu. “Eve geliyorsun. ‘Merhaba, kocacığım ya da karıcığım.’ ‘Günün nasıl geçti?’ ‘Her zamanki gibi.’ ‘Görüyorum ki çarşafı değiştirmişsin.’ ‘Sigorta primini de yatırdım.’ ‘Güzel.’ Farklı bir kişisin. Bir saat önce ağzından çıkan sözler nerede? Uçup git-ti! Santral nerede? Ah, aziz dostum, santral Moğolistan’dan gelen

10 Yine On İki Peygamber’den biri. Hoşea, Yehova’nın isteği üzerine bir fahişeyle evlenir.

sinyalleri dinliyor. *İkili* hayattan mı söz ediyorsun? Sır üstüne sır, sonsuz güce sahip bir esrar. Peki, tarihin son sözünün ne olduğunu ve gerçeğin saatinin ne zaman vurduğunu kim biliyor? Bunun, elbette, sizinle bir ilgisi yok.” Sırıttı ve daha az kasvetli bir havaya bürünmeye çalıştı, ama ter attığımız süper aydınlatılmış bu küçük odada o sırada bir tür karanlık hüküm sürüyordu. Bu çabadan sonra Mintouchian şöyle devam etti: “Sırf çok ilginç olması nedeniyle size bir şey daha anlatayım. Savaştan önce müşterim olan zengin bir çift vardı. Koca yakışıklı, karısı güzeller güzeli. Connecticut, Yale vs, bu türden bir geçmiş. Koca İtalya’ya bir iş gezisine gider, İtalyan bir kadınla karşılaşır ve onunla bir *affaire du coeur*¹¹ yaşar, geri döndükten sonra da karısından gizlice onunla yazışır. Pantolonun arka cebinde tuttuğu bir aşk mektubunu karısı yakalar. Adam mektubu sadece saklamakla kalmamış, March, bir de sevgili elin yazdığı, terden silinmiş kelimelerin üzerinden kendi kalemıyla gitmiştir. Bunun üzerine kadın alev alev yanan gözlerle bana gelir. Oysa kocasının yokluğunda onun da başka biriyle, bir erkek arkadaşla hoşça vakit geçirdiğini biliyorum. Fakat şimdi kocasının cezalandırılmasını istemektedir. Çünkü *onu* suçüstü yakalamıştır! Kocasıyla birlikte İtalya’ya gitmek, İtalyan hanımla karşılaşmak ve kocasının her ikisinin önünde o kadını asla sevmemiş olduğunu söylemesini istemektedir. Yoksa gelsin boşanma. Pek tabii kocaya ne yapması gerektiğini söyleyemem, ve adam gider. Bu küçük adımı atmak için yedi bin mil yolculuk. Sonra geri dönerler, ne olmuştur dersiniz? Siz zeki bir çocuksunuz, bunu rahatlıkla kestirebilirsiniz.”

“Karısının bir gönül işi olduğunu keşfeder,” dedim, şimdi içime bir kurt düşmüştü, “tam da evlenmemin arifesinde bu hikâyelerden ne sonuç çıkarmam gerekiyor? Yani, öncelikle bulduğum ayakkabıların ayağıma uyup uymadığından emin olmam gerektiğini mi söylüyorsunuz?” Bu düşünce tepemin tasını attırıyordu.

“Hey, şahsi almayın. Bu hikâyelerin sizinle ilgisi olduğunu söylemedim. Bunlar genel olarak herkesin başına gelebilecek şeyler. Bayan Chesney aleyhine bir şey söyleyebilir miyim? Onun Ag-

11 (Fr.) Gönül ilişkisi.

nes'in arkadaşı olması bir yana, ben bir oyunbozan ve gerçek aşka –ki sizin aranızda var olduğunu görüyorum– müdahale edecek biri değilim.

Ama aşkla zina arasındaki ilişki hakkında bir zamanlar zeki bir adamın söylediği şeyler benim gibi size de ilginç gelebilir. Bazen, mutluyken, bilirsiniz ki bu hep böyle sürüp gitmeyecektir; zaman değişecek, sağlık yerini hastalığa bırakacak, yıl da sona erecek, hayat da. Bir başka günde, başka bir yerde başka bir âşık olacaktır. Öptüğünüz yüz başka bir yüz olacak, tıpkı sizin yüzünüzün de değişip bir başka yüz olacağı gibi. Bunu önlemek için kimsenin elinden bir şey gelmeyeceğini söyledi bu adam. Elbette kendisi de, soysuz, aşağılık biriydi, sahtekâr, işe yaramaz bir otlakçıydı; zamanının çoğunu yatırıldığı Bellevue'de geçiriyordu, hayatı boyunca ona kadınlar baktı; çocuğunu terk etmişti ve kimse ona güvenmiyordu. Fakat aşkın zina olduğunu ve aşkın değişikliği ifade ettiğini bana söyleyen de oydu. Değişiklikle uzlaşırsın. Başka bir şehir, başka bir kadın, başka bir yatak, fakat sen aynı kişisindir ve esnek olman gerekir. Kadını öpersin ve yazgını ne kadar sevdiğini, hayatın getirdiği değişikliklere nasıl bayıldığını, nasıl taptığını gösterirsin. Bu yasaya boyun eğersin. Bu serserinin haklı olup olmadığını bilmiyorum, şeytan götürsün onu! Hayatın yasalarına uymak zorunda olmadığını düşünme sakın.”

Tuhaf öğretmenim –çünkü yaptığı şey ders vermekten başka bir şey değildi– ayrıca, “Önceden kestirilemez olmak bir şey değil. Sadece sistem evrenin iradesini zayıflatabilir,” dedi.

“Bu yasalara boyun eğmek istiyorum,” dedim. “Onlardan kaçmaya çalışmıyorum. Bunu hiç denemedim bile.”

O sırada her ikimizin suratından da oluk oluk ter akıyordu; Mintouchian'ın etli göğsünden ve koltukaltlarından bir bataklık andıran kıllı karnına kaymış olan rengârenk havlusu bir bilgenin giysisi gibi duruyordu. Aşkın zina olduğu fikrine asla katılmazdım. Asla! Bir düşünsene! Paolo ve Francesca veya Lausche Nene'nin gözdesi olan Anna Karenina gibi birçok âşkın zina yaptığını kabul etmek zorunda kalsam bile. Bu beni aşka eşlik eden ıstırapı düşünmeye sevk ediyordu. Paylarına salt mutluluk düşen tanrıları gücendirmemek için bozulmuş meyveleri yemek gibi.

Mintouchian kibarlık akan, geniş, gevşek yüzüyle, bir bilge, bir guru, parıldayan ayak tırnaklarıyla tecrübeli bir prens gibi sırtıyordu sanki. Bilgeliğinden bana da aktarsın istiyordum.

“Neden sizi öldüren şeyin tam da savunduğunuz şey olduğunu düşünmeniz gerekir? Çünkü insan kendi ölümünün yaratıcısıdır. Silah nedir? Karakterinin çivileri ve çekici. Haç nedir? Yavaş yavaş zayıflayan kemikleriniz. Ve koca ya da karısı diğerinden işi yapmasını ister. ‘Sevgili kocacığım (ya da karıcığım) kaderimi sen çizeceksin,’ derler ve diğerine nasıl yapılacağını açıklarlar ve gösterirler. Balık suya, kuş havaya, sizinle ben dominant bir fikre ihtiyaç duyarız.”

“Sizin dominant fikrinizin ne olduğunu söyleyebilir misiniz, Bay Mintouchian?”

Hemen cevap verdi: “Sırlar. Toplum elbette bizi bazı sırlara sahip olmak zorunda bırakıyor. İnsanların kardeşliği itiraf yoluyla bunlardan kurtulmamızı talep eder bizden. Ama benim sırlara ihtiyacım var. Öldüğümde, yün taraklarıyla öldürülen ve halıların koruyucu azizi olan St. Blas gibi sırlarımla tanınacağım. Güçlükler, yalanlar, yalanlar, yalanlar!” dedi Mintouchian. “Maskeler, komediler, çoklu kişilikler, hastalıklar, konuşmalar. Birkaç dakikalık konuşmada bile, söyleyeceğiniz söz ağzınızdan çıkmadan önce duygularınızın kaç defa yön değiştirdiğini fark ettiniz mi? Birisi size A der. Sizin cevabınız B’dir. Fakat B diyemezsiniz, bu yüzden onu dönüştürür, göğsünüzün spirallerinden geçirirsiniz. Doğru akımdan, alternatif akıma çevirir, dört yüz volt yükseltir, filtre edersiniz. Ve neticede B yerine bambaşka bir şey çıkar ağzınızdan. Bu dönüşüm süresi ne kadar uzarsa söylediğiniz şey o kadar farklılaşır. Bakın, ben türümüze büyük bir hayranlık duyuyorum. İnsan ırkının dehası karşısında saygı ve hayranlıkla kendimden geçiyorum. Fakat bu dehanın büyük bir bölümü yalana ve görüldüğü kadarıyla sizin ilgilenmediğiniz türde çabalara hasredilmiştir. Ulysses intikam almak için kılık değiştirerek geri döndüğünde bundan hoşlanıyoruz. Fakat varsayın ki Ulysses intikam almak için geldiğini unutup günlerini değişik bir kıyafetle etrafta sürterek geçiriyor olsun. Bu, kılık değiştirmenin amacını unutan, karmaşık şeyleri anlayamayan

ya da sadeliğe nasıl döneceğini bilmeyen zayıf karakterli insanların çoğunun başına gelir. Bu insanlar herkese farklı farklı şeyler anlatırken, meselenin başlangıçta ne olduğunu ve ne istediklerini unuturlar. Yapmacıksız düşünce ve temiz kalplilik ne kadar ender rastlanan bir şeydir! Temiz kalplilikle bir an bile karşılaşsam, önünde saygıyla eğilirim. Âşık olduğunuzu söylediğinizde size saygı duymuş olmamın sebebi budur. Bu kararlılığı çok takdir ediyorum, ben de âşığım.”

Tanrı Mintouchian’dan razı olsun! Ne iyi bir adam! İnsanlara gerçekten ilgi gösteriyor, onun sevgisine karşılık benim içim de sevgiyle doldu.

“Her zaman gerçekte olduğum kişi olmaya çalıştığımı söylersem beni anlarsınız, Bay Mintouchian. Fakat bu korkunç bir şey. Düşünsenize, doğuştan olduğum şey ya yeterince iyi değilse ne olacak?” Ona bunları söylerken gözlerim dolmuştu. “Sanırım, mücadeleden vazgeçip neysem o olmaya razı olmak en iyisi. Daha iyi bir Augie March yaratmak için ne kadar zorlayacağım ne de zamanımızı bir altın çağa dönüştüreceğim.”

“Kesinlikle haklısınız. Olduğunuz şeyle yetinmelisiniz. Ve yerinizde uslu uslu oturamazsınız. Bu paradoksu biliyorum: Bir hareket yaparsan kaybedersin, hareket etmezsen olduğun yerde çürürsün. Peki, ne kaybedeceksin? Tanrı’dan ya da doğadan daha iyi icat yapamazsın ya da bu hareketi yapmadan önce kendini yetenekli, her şeyin çözümünü bilen birine dönüştüremezsin. Bu bize bahşedilmemiştir.”

“Doğru, size minnettarım,” dedim. “Bu açıklamalar için kendimi size karşı borçlu hissediyorum.”

Bu dediğim olay Manhattan’da bir binanın elli sekizinci katında, kayar kapıların arkasında geçiyordu. Bu ayrıntıdan söz etmeyecek kadar *blasé*¹² olmanın âlemi yok.

“Kendin olarak ölmek bir başkası olarak sonsuza kadar yaşamaktan evladır,” dedi Mintouchian.

Bundan sonra görünmeyen bir damlalıktan damlayan damlaları sayıyormuş gibi sessizce düşüncelerine gömüldü. Ne damlalarıydı bunlar, saf esans mı, yoksa öd mü?

12 (Fr.) Bezgin, bıkkın.

“Beni birkaç aydır rahatsız eden bir meseleyle sanırım ilgilenirsiniz.” Şimdi görüyordum ki öd damlalarıydı bunlar. İri gözlerine hüzün oturmuştu.

“Size biraz önce bir bilezikten söz etmiş olmamın sebebi,” dedi, “Bayan Kutner’in, Agnes’in yani, aylar önce kaybettiği elmas bir yüzük nedeniyle aklımda bir mücevherin olmasıdır. Akşamüzeri köpeğiyle Central Park’ta yürüyüş yaparken soyulduğunu söyledi. İnsanların başına böyle şeyler geliyor elbette.”

“İyi de köpek gezdirirken neden elmas yüzük takmış parmağına?”

“Bir randevumuz olması durumu açıklar. Boğazında parmak izleri vardı. Yeterince sağlam bir kanıt, değil mi? Ayrıca onu Metropolitan Müzesi’yle çocuk oyun parkı arasındaki bir patikada yerde yatarken bulmuşlar. Polisler eve getirdi. Çok ikna edici, değil mi?”

“Kesinlikle öyle görünüyor...”

“Agnes sigortadan beş bin dolar aldı. Şimdi kesinlikle aramızda kalacağından duyduğum güvenle size söylüyorum; her şeyi o kendi yaptı.”

“Ne?”

“Bayılıncaya kadar kendi boğazını sıktı. O izleri kendi parmaklarıyla yaptı.”

“Nasıl olur? Bunu yapabilir mi?”

“Yapabilir.”

Geceleyin parkta kendi kendini boğan Viyanalı güzelin gözlerinin önünde beliren görüntüsü beni şaşkınlığa uğrattı. “Nereden biliyorsunuz?”

“Çünkü arkadaşlarından biri yüzüğü onun için saklıyor.”

“Ama neden?”

“Sorun da bu. Ona ihtiyacı olan parayı veriyorum. Bundan başka Küba’daki kocasına bir çek gönderdim. Peki, neden böyle bir dolandırıcılığa kalkıştı?”

“Belki yaşlılık günleri için bir güvencesi olsun istemiştir, olamaz mı? Ona böyle bir güvence sağladınız mı?”

“Para pul konularında hayli beceriklidir. Umudum bu. Geleceğini güvence altına aldım mı? Elbette. Ona Long Island’da bir ev aldım. Fakat böyle bir şey yapmasam ne çıkar? Ne demek is-

tediğimi anlıyor musunuz? Benden sakladığı sırları var; beni aldatıyor.”

“Bu sır, size söylemek istemediği, başı belada bir kardeş gibi bir şey olabilir. Ya da sadece para almaktan sıkılmıştır ve kendisi para kazanmak istiyordur.”

Kendisini teselli etmeye çalıştığının farkındaydı.

“Daha basit yollar olmalı. Yo, ya bu bir şantajcıyı susturmak içinse? Ah, hukuk mesleği beni çok kuşkucu yaptı. Nereye varmak istediğimi anlamıyor musunuz?” diye sordu Mintouchian. “Benim bakış açımla?”

Bazen kısa süreli bir tanışıklık birisiyle yakın bağlar kurmanız için yeterli olur. Mintouchian’la benim aramda olduğu gibi.

O cumartesi günü Stella ile Agnes bir yanlış anlaşılma sonucunda buluşmaya gelmediler; büroda onları beklerken Mintouchian sinirden kendi kendini yiyordu. Karısıyla akşam yemeği vakti yaklaşıyordu, sinirlenmesinin sebebi buydu. Sonunda onlarla saat dokuz buçukta buluşacağımız mesajıyla şoförünü Stella’nın evine gönderdi; sonra bir taksiyle parkın öte tarafındaki evine giderken beni de yanına aldı.

Böylece Bayan Mintouchian’la tanıştım. Kadının nasıl bir sağlık sorunu olduğunu dünyada anlayamazdım. Üzerinde mavi, kapitone bir elbise vardı ve saçları kırışmıştı. Hadi burnu büyük demeyelim de, ağırbaşlı bir havası vardı; tavırları bana bir tür dokunaklı, atletik bir hüner gibi geldi.

Beni hayli mesafeli ve soğuk karşıladı.

“Harold, mutfakta martinilerin hazırlanması gerekiyor,” dedi Mintouchian’a. Minthouchian odadan çıkar çıkmaz kadın sert bir tavırla, “Sen kimsin, delikanlı?” diye sordu.

“Ben mi? Bay Mintouchian’ın bir müşterisiyim. Ve gördüğünüz gibi evlenmek üzereyim.”

“Bana bir şey anlatmanızı beklemiyorum,” dedi. “Harold’un sırları olduğunu –yani, o öyle sanıyor– biliyorum. Aslında onunla ilgili her şeyi biliyorum, çünkü sürekli onu düşünüyorum. Bütün zamanınızı birini düşünerek geçirirseniz, bu o kadar zor değil. Bu odadan ayrılmama gerek yok.”

Şaşırmıştım. Gözlerimin kocaman açıldığını hissediyordum.

“Bay Mintouchian’ı uzun zamandan beri tanımıyorum, efendim,” dedim, “fakat fikrimce büyük bir adam.”

“Ah, bunu fark ettiniz, demek? Evet, çok insani olsa da büyük bir adam.”

Mintouchian’ın, bu aslanın, yalnız olduğunu düşündüğü anlarda hıçkırığa hıçkırığa ağlıyor olması beni şaşkınlığa sürükledi; bu yatalak kadın arkasında duruyor, onu dinliyordu.

Fakat tam bu sırada Mintouchian elinde martini dolu kadehlerle geldi ve konuşmamız sona erdi.

Aşk sarhoşu olduğumdan hiç ama hiçbir şey beni evlilikten caydıramazdı. Mintouchian'ın bunu yapmak isteyip istemediğinden emin değildim, ama niyeti buysa en ufak şansı yoktu, çünkü kuş-kulara açık değildim. Ne olursa olsun, Mintouchian iyi dost rolünü oynuyordu. Düğün yemeği için lokantalarla görüşmüş ve herkese güllerle gardenyalar satın almıştı. Belediye binası civarında gökyüzü masmaviydi ve hava müzikle titreşiyor gibiydi. Asansörle aşağı indiğimizde bir yıl kadar önce Lausch Nene dahil bütün ailede hastaneye yatmayan tek kişinin Simon olduğunu düşünerek nasıl Şikago Bölge Hastanesi'nin çatısında durduğumu hatırladım. Fakat artık ona gıpta etmem için bir neden yoktu. Gıpta mı? Sevdığım kadınla evlendiğime ve hayattaki tek doğru yolda ilerlediğime göre asıl o bana gıpta etmeli diye düşünüyordum. Kardeşimin dünyayı bulduğu gibi bırakan ve miras aldığı yazgıyı çocuklarına –bir çocuğu var mıydı, emin değilim– aynen devreden insanlardan olduğunu söylüyordum kendi kendime. Evet, böyle insanlar kendi kutuplarına doğru eğilen dağ zirveleri gibi ya da suyosunları içindeki yengeçler veya mağaralardaki kristaller gibi yürürlükteki yasalara böyle tabi oluyorlardı. Oysa ben, kendimi yazgının ellerine teslim etmek yerine, aşk sayesinde, daha iyi bir yere gelmiştim. Gelinim yanımdaydı, yüzü mutlulukla ışıldıyor, benim istedi-

ğim şeyi istiyordu. Zamanında hatalar yapmıştı, ama şimdi bütün bunlar geride kalmıştı.

Merdivenlere çıktık. Etrafta güvercinler dolaşıyordu ve Mintouchian düğün davetlilerinin fotoğraflarını çekmesi için bir fotoğrafçı ayarlamıştı. Çok düşünceliydi ve herkese çok kibar davranıyordu.

Önceki gün Sheepshead'den diplomamı almıştım ve yeni rütbem cebimdeydi. Artık farklı bir şekilde gülümsüyordum, çünkü Meksika'da kaybettiğim dişin yerine bedava bir diş yerleştirmişlerdi. İtiraf etmeliyim ki duyduğum tutkulu aşka ve gurura ilaveten içimde su terazisinin içindeki hava kabarcığı gibi bir şey vardı. Fakat bir film yıldızı gibi tıraş olmuş, taranmış, şerit ve yıldızlardan başka eksiği olmayan yepyeni üniformamı giymiştim. Yurdunun Silahlı Kuvvetleri'nin bir kahramanı olarak güzel bir kadınla evlenmiş olmayı isterdim. Alçakgönüllü olacağıma dair kendi kendime yemin ediyordum. Yine de bana öyle geliyor ki ne kadar gergin olduğumu dünyada kestiremezsiniz. Gerginliğimin tek nedeni düğünden hemen sonra denize açılacak olmam değildi, Stella bir hafta sonra bir USO gösterisi için Alaska'ya ve Aleut Adaları'na gidecekti. Gitmesini istemiyordum.

Bu güzel günü berbat etmemek için hiçbir şey söylemedim elbette. İçinde Agnes'le Sylvester'in da bulunduğu konuklarla birlikte fotoğraflar çektirdik. Şu kendi kendini boğma hikâyesini öğrendiğimden beri Agnes'e, bambaşka bir gözle bakıyordum. Dikkati kalçalarına çeken gri renkte şık bir tayyör giymişti, yakası sanki boğazının görünmesini önlemek istermiş gibi yüksekti.

Stella'nın dairesinde hindi, jambon, şampanya, konyak, meyve ve kek büfenin üstüne konmuştu. Muhteşem bir ziyafet. Robey'le Frazer birlikte New York'a gelmişlerdi, onları da davet ettim; böylece daha iyi temsil edilmiş oluyordum. Frazer'in üzerinde gösterişli bir takım elbise vardı. Robey'in saçları sakalı birbirine karışmış ve Şikago'da biraz kilo almıştı. İki elini dizlerine kenetleyerek bir köşede sessizce oturdu. Fakat sohbet onsuz da yeterince canlıydı.

Birkaç kadeh şampanya yuvarladıktan sonra Sylvester kıkırdamaya başladı. Tuhaf bir adamdı bu Sylvester, biraz melankolikti.

Ciddiye alınmak, saygı görmek istiyordu, ne var ki sırtışındaki karanlık çizgiler ona ihanet ediyor ve düşüncesizliği bir yolunu bulup kendini belli ediyordu. Sylvester işadamlarının giydiği türden ince çizgili, kruvaze takım elbisesiyle yanımda oturuyordu. Elimi Stella'nın beline koymuş, saten giysisini okşuyordum.

"Ne güzel bir parça!" dedi Sylvester bana. "Ne kadar şanslısın! Bana çalıştığın günleri düşünüyorum da!"

Bu dediği, California Caddesi'nde Lausch Nene'ye eziyet eden dışçının aşağısındaki Star Theatre'ın sahibi olduğu zamanlardı. Sylvester artık çocuk değildi; yaşını başını almaya başlamıştı. Artık siyasetle ilgilenmediğini söyledi. Ona ben Meksika'dan ayrıldıktan sonra neler olduğunu sormak istiyordum, ama zamanı değildi, bu yüzden sormaktan vazgeçtim.

Düğün yemeğinin yıldızı ben değildim, Frazer'dı.

Frazer Doğu'dan yeni dönmüştü. İstihbarat servisinde çalışıyordu ve Chungking'deki bir misyona bağlıydı.

Agnes'le Mintouchian'a Doğu'yu anlatıyordu. Frazer'ı hâlâ çok takdir ediyor ve ona büyük bir hayranlık duyuyordum. Çok çekici ve cana yakın bir adamdı. Uzun bacakları, çenesinden tepesine kadar vahşi bir erkeksilik okunan, yanları tıraş edilmiş kafasıyla tipik, ince Amerikan zarafeti vardı üzerinde; soğuk, gri gözleri içtenlikle bakıyordu. Hayat kaygılarının derinleştirdiği çizgilerle dolu yüzünün bütün hatlarından güç okunuyordu. Başka bir şey daha vardı onda; sanki şık kovboy ayakkabılarıyla bir berber koltuğunda oturuyordu da berber tıraşı tamamlamış tıraş losyonunu kurutuyor gibiydi. Çok da bilgiliydi. Tut ki D'Alembert ya da Sevilalı Isidore hakkında bir şey söylediniz, Frazer'ın her zaman söyleyecek bir lafı olurdu. Sorularla zor durumda bırakacağınız hiçbir konu bulamazdınız. Büyük bir adam olacaktı. Nasıl yükseklerde uçtuğunu, hayatın bir zirvesinden diğerine konduğunu görebiliyordunuz. Yine de çok rahat görünüyordu. Fakat ne kadar rahatlar, ne kadar vurdumduymazlaşırsa o kadar mesafe katediyor ve orada parıl parıl parlıyordu; Thukididis veya Marx hakkında konuşuyor ve gerçek tarihsel olayları bir sahne gibi gözünüzde canlandırıyor. Onu dinlerken sırtınız ürperiyor dişleriniz neredeyse kenetleniyordu. Böyle bir arkadaşım olduğu için gerçek-

ten gurur duyuyordum. Arkadaşım yemeğe renk kattı ve herkesin hayranlığını kazandı.

Fakat bu parlak kültürel tartışmaları dinlerken yüksek voltajlı elektrik geçen bir kabloya dokunmuşsunuz gibi biraz da ürküyordunuz.

Bildirilerden, kararlardan, antlaşmalardan, teorilerden, kongrelerden, kralların kemiklerinden, Cromwelllerden, Loyolalardan,¹ Leninlerden ve çarlardan, Hindistan ve Çin'in sürülerinden, kıtlıklardan, ayaklanmalardan, katliamlardan, kurbanlardan söz ediyordu. Benares'in, Londra ve Roma'nın büyük kalabalıklarını gösteriyordu bana; Titus'a direnen Kudüs'ü, cehennemi ziyaret eden Ulysses'i, sokaklarda atları boğazladıkları dönemin Paris'ini². Ur'un ölü şehirlerini ve Memfis'i. Neredeyse sessiz atomları, kolektif bir uğultu oluşturan ölü eylemleri. Makedonyalı nöbetçileri. Metro köstebeklerini. Arkadaşlarıyla birlikte bir topun tekerleğini iten Bay Kreindl'i. Nene'yi ve Rus-Japon savaşı çıktığı gün üstünde göğüs zırhıyla Odessa garında tartışmaya giren efesanevi Lausch'u. Ana rahmine düştüğüm gün ebeveynim Humboldt Park'taki gölün kıyısında geziniyordu. Çiçekli bir ilkbahar günü.

Kendi kendime bütün bunlarla yaşamak gerçekten zor diydum. En iyisi bir kısmını unutmaktı. Ganj, şeytanları ve tanrılarıyla oradaydı, fakat sizin de orada sadece ayaklarınızı ve çamaşırlarınızı yıkamaya hakkınız vardı. Ya da iyi bir arabanız olsa bile haç dikili bütün tepeleri dolaşmaya ömrünüz yetmezdi.

Frazer açıklamalarına devam ederken olabileceğim bütün bu şeyler kafamı kurcalıyordu, fakat hayatın temel eksenleri üzerine Clem'le ve Türk hamamında Mintouchian'la yaptığım konuşmalar olmasaydı kurcalayacağı kadar değil. Bu ikincinin varlığı beni fazlasıyla rahatlatıyordu. Ve sonunda düğün hediyeleri –bütün bunlar oldu. Şampanya tüketilip beyaz etler yendiğinde kesim masasını iki yanında oturan iki bezik oyuncusu gitmek üzere ceketlerini

1 Loyolalı Ignatius (1491-1556): Cizvitliğin kurucusu İspanyol-Katalan rahip ve teolog.

2 Fransa-Prusya savaşında Paris'in düşmesine, Alman İmparatorluğu'nun kurulmasına ve Paris Komünü'ne yol açan 1870-1871 kuşatması.

sırtlarına geçirdiler, konuklarımız da gitmek için izin istediler. Veda sözleri söylendi, bol bol teşekkür edildi.

“Arkadaşım Frazer zeki değil mi?” diye sordum.

“Evet, ama benim sevgilim sensin,” dedi Stella beni öperken. Bundan sonra zıfafa yatağına yöneldik.

Balayımız topu topu iki gün sürdü.

Gemim Boston’dan yelken açacaktı. Stella bir önceki gece benimle birlikte trene bindi. Ayrılışımız elbette zor oldu. Sabahleyin onu eve götürecek trene bindirdim.

“Git, aşkım.”

“Augie, sevgilim, hoşça kal,” dedi Stella perondan. Bazı insanlar bir trenin kalkışına hiçbir vakit dayanamazlar; savaş zamanındaysa kalabalıkları, mazot lekeli boş rayları ve hızla daha çok sayıda traversi arkasında bırakarak vagonların uzaklaşması büsbütün hüznüldür. “Lütfen, her konuda çok dikkatli ol.”

“Dikkatli olacağım,” diye söz verdim Stella’ya. “Sen hiç merak etme. İlk yolculuğumda gemiyi batırmalarına izin vermeyecek kadar çok seviyorum seni. Sen de Alaska’da kendine dikkat et.”

Savaş zamanında Atlantik suları üzerinde emniyetle seyretmek sanki bana bağılıymış gibi söylüyordu Stella bunu. Ama ne demeye çalıştığını biliyordum.

“Radar denizaltıların fiyakasını bozdu,” dedim ona. “Gazeteler böyle yazıyor.”

Bu haberi oracıkta ben uydurmuştum, ama hayli işe yaradı, bu yüzden kendimden emin bir havada anlatmaya devam ettim, öyle ki duyan da beni bir deniz kurdu sanırdı.

Kondüktör kapıyı kapatmaya geldi, Stella’ya, “Hadi, tatlım, kompartımanına dön,” dedim.

Son ana kadar Stella’nın iri gözlerini trenin penceresinden gördüm. Oturduğu yerden kalçalarını kaldırıp öne doğru öyle hayran olunası bir hareketle eğildi ki denizde geçireceğim uzun aylar boyunca bu güzellik ve zarafeti ölesiye özleyeceğimi anladım.

Sonunda tren gitti ve ben kalabalığın içinde kendimi yalnız ve yenilmiş hissettim.

Bu yetmiyormuş gibi hava kapalı ve rüzgârlı, gemimiz, *Sam MacManus* ise köhne mi köhneydi. Yanı başında, iskelenin üstünde kapkara makineler vardı, grese bulanmış, iç karartıcı, hüzün verici öteberi; gün ışığı bile demir bir kafese hapsedilmiş gibiydi. Okyanus sizi sanki ne kadar derin, kanınızdan ne kadar soğuk ya da ne kadar tuzlu olduğunu düşünmeye veya hangi hareketlerinin sahte ya da salt çalım, hangilerinin ciddi ve gerçek niyeti olduğunu tahmin etmeye davet eder gibi provakatif bir havayla bekliyordu. Bu sular havarilerin aştığı ya da Aeneas'ın yelken açtığı uysal, ipeksi, harikulade, parıltılı ve en eski ırkların beşiği olan Akdeniz değildi. Limandan çıktığımızda hoyrat, külrengi Kuzey Atlantik bütün gücüyle ve büyük bir gürültüyle üzerine çullanarak gemiyi hırpalamaya başladı; tuzlu serpintilerin sırlıslam ettiği bölme duvarlarından gıcırtilar yükseliyordu.

Fakat ertesi sabah güneşin yakıcı ışınları altında tam istim güneşe doğru yol alıyorduk. Bütün gece deniz tutması nedeniyle hasta yattıktan sonra –Mothersills hapları bile bir işe yaramamıştı– Stella'ya duyduğum özlemden ve Alaska konusundaki endişelerden perişan bir halde güverteye çıktım.

Köhne gemi ayaklarınızın altındaki büyük derinlikleri, havanın yumuşaklığını ve aydınlığını hissettirecek şekilde suları yara yara ilerliyordu. Neredeyse saydam bir hava. Kurum bağlamış *MacManus* şafak sökerken mutfaktan kaçarak bahçeye sığınan bir böceği andırıyordu. Rengi maviye çalan güverte adımlarımızın altında sarsılıyor, dümen motoru sürüklenen bir zincir gibi gürültüyle çalışıyordu. Belli belirsiz şekiller, bulutlar ya da uzak kıyılar, kuşlar veya küçük lekeler geçiyordu gözlerimin önünden.

Büromum nerede ve görevlerimin ne olduğunu öğrenmeye gittim. Gerçekte yapacağım çok fazla bir şey yoktu. Görevim daha önce dediğim gibi ilaçlara göz kulak olmak ve muhasebe defterini tutmaktı. Eski yeşil klasörler. Aynı renkte kilitli dolaplar. Bir döner koltuk ve okuma için güzel bir aydınlatma. Odaya yerleşip yolculuk için hazırlık yaptım.

Su üzerinde motor gücüyle ilerleyişimiz günlerce sürdü; deniz ufkı, bir kelebeği yakalamaya çalışan –bitkin bir şekilde suya düşmeden önce zirhıyla kararsız bir şekilde çırpınan– bir pavurya gibi

bulutlara doğru yükseliyordu. Güneşin kavuruculuğundan ve bir patriğin sakalını andıran köpüklü ve dantelli dümen suyundan söz etmeyi de unutmamalıyım.

Yalnız kaldığımda kitap okuyor ve Alaska'daki Stella'ya ilk uğrayacağımız liman olan Dakar'dan postalayabileceğimi umduğum sonu gelmez mektuplar yazıyordum, günün olaylarını en ince ayrıntısına kadar anlatan mektuplar. Elbette insana tehlikeyi hatırlatan toplar ve bir radar vardı, yine de yolculuk çok hoş geçiyordu.

Çok geçmeden benim iyi bir dinleyici olduğum, insanların bahtsızlıklarını, dertlerini, sıkıntılarını dinlediğim, onlara tavsiyelerde bulunduğum dedikodusu gemiye yayıldı, gün geçmiyordu ki bir falcıya gelir gibi bir şeyler anlatmaya gelen birileri olmasın. Tanrım! Onlardan para mı alsaydım! Clem beni danışmanlık firmasında ortağı olmam için ikna etmeye çalışırken ne dediğini biliyormuş. Bu işi burada –şimdilik her şey yeterince sakın görünüyor olsa da– tehlikeli şartlarda ve bedava yapıyordum. Bir akşam müzeri, diyelim ki altın sarısı, kırmızı bir gökyüzü altında, masmavi okyanusta yol alırken adamın birinin karanlık silueti giriyordu benimle ışığın arasına, ruhani rehberiyle görüşmeye gelmiş gibi. Bunun beni rahatsız ettiğini söyleyecek değilim. Bu bana sırları öğrenme ve hayatın problemleri hakkında konuşma imkânı veriyordu. Neredeyse herkesle çok iyi anlaşıyordum. Hatta uzlaşmaz bir tavır takınmak ve şirkete karşı güçlük çıkarmak gibi bir niyetim olmadığını gördüğünde sendika temsilcisiyle bile. Kaptan'a gelince –bir sürü üniversitede mektupla felsefe kurslarına katılıyordu, bu onun tutkusuydu, ve bütün zamanını ödev yazmakla geçiriyordu– hoşgörölü davranışlarımı onaylamasa bile beni sempatik buluyordu.

Böylece geminin sırdaşı oldum. Gerçi verilen sırlar her zaman ruhu umutla doldurmuyordu.

Bir karaborsa meselesinde ya da yabancı bir ülkede kolay para kazanmanın yolları hususunda ağzımı aramak için gelenlerin sayısı birden fazlaydı.

Biri, bana dediğine göre, savaştan sonra kuaför olmak istiyordu, çünkü o zaman Kenosha'daki bütün kadınların başları ellerinin altında olacaktı.

Paraşüt okulundan kovulan ve hâlâ Fort Benning'de verilen postalları giyen biri yasal mirasçısının kim olduğu konusuna değinirken Pennsylvania'nın ve New Jersey'in çeşitli bölgelerinde yasal üç karısı olduğunu samimiyetle itiraf etti bana.

Bazıları, sanki ben Denizcilik Komisyonu'nun beni dönüştürdüğü Asklepios mezhebinin dublörünün dublörü değilmişim de profesyonel bir terapistmişim gibi benden hastalığına tanı koymamı istiyordu.

"Belki de bende aşağılık kompleksi olduğunu düşünüyorsundur, öyle değil mi?" diye sordu onlardan biri.

Elbette endişe verici birçok semptom görüyordum, lakin ağzımı açıp da tek kelime etmedim.

Kendini kaybetmiş insanlar parıldayan gözlerle akın akın kama-rama doluşuyordu.

"Varsayalım ki böyle bir belaya bulaşan insan sensin..."

"O dönemde bir arkadaşım vardı..."

"Dedi ki 'İhtiyarın bir süre arkasında dur, bak nasıl seveceksin onu.'"

"Panayıra gitmek için kaçtı."

"Düşünsene, bir bacağı sakat olan bu kız ocak imal eden bir fabrikanın boya laboratuvarında çalışıyordu."

"Rumen-kutusu dedikleri, hani şu içine attığın bir papeli beş papele çeviren makinelerden kullanan bir dolandırıcıydı."

"Sırtüstü yatıp kuşu havaya dikilmiş halde nehir aşağı yüzerse köprüleri onun için kaldıracaklarına inanacak kadar egosu yüksekti."

"Ona dedim ki, 'Dinle beni pabucumun kenarı, aşağılık üçkâğıtçı...'"

"Onun ne kadar tatlı olduğunu ve çocuklarımız olacağını biliyordum, ama ipin ucunu tamamen kaçırdığım bir an geldi, o zaman kendi kendime dedim ki, 'Sen orospulardan fazlasını hak ediyorsun. Onlarla beraber olmalısın. Bırak seni soysunlar ve yüzüne tükürsünler. Sen buna müstahaksın!'"

*Lasciar le donne? Pazzo! Lasciar le donne!*³

3 (İt.) "Kadınlardan vazgeçmek mi? Deli! Kadınlardan vazgeçmek!" Mozart'ın "Don Giovanni" operasından alıntı.

“Gemiye binmeden önce bu kızla bir gece geçirmeye çalışıyordum. Her ikimiz de sevkıyat bölümünde çalışıyorduk. Ama bunu beceremedim. Haftalarca cebimde bir kondomla dolaştım, ama kullanamadım. Bir defasında her şeyi ayarlamıştım ki karımın anneannesi öldü. Gidip dedeyi cenaze merasimine getirmek zorunda kaldım. Adamcağız ne olup bittiğinin farkında bile değildi. Şapele gittik, adamın biri org çalışıyordu. Bizimki, ‘Benim ihtiyar köpeğim bu müziği ne kadar çok severdi,’ dedi ve birbiri ardı sıra şakalar sıralamaya başladı. Sonra tabutta yatan anneanneyi tanıyarak heyecanlandı. ‘Ama bu Ana! Daha dün onu markette görmüştüm. Orada ne yapıyor? Ana, ah, Ana!’ Sonra olup biteni anladı ve gözyaşlarına boğuldu. O ağladı, ben ağladım. Hepimiz ağladık. Cebinde hâlâ kondom taşıyan ben. Ne dersin buna? Herkes bir şekilde bir dümen çeviriyor. Ben bile.

Sonra karımla çocuğum gara kadar bana eşlik ettiler. Ben hâlâ o kızı götürememiştım, ve kız artık benden umudu kesmiş, başka biriyle kırıştırmaya başlamış olmalıydı. Benim küçük kız, ‘Baba, tiş yapmam gerekiyor,’ dedi kelimelerin başını gözünü yararak. Oğlanlardan duymuş olmalıydı. Gülüştük. Sonra veda faslı gelip çattı. Kalbim tonlarca yükün altında eziliyordu. Hoşça kal, sevgili. Karım tren penceresinin önünde ağlıyordu, ben de aynı duygular içindeydim. Bu arada kondom hâlâ cebimdeydi. Çıkarıp atmamıştım.”

Bu adamın düz, ince, kırmızı bir yüzü, kemikli bir burnu, gri gözleri vardı ve ağzı küçüktü.

Orta karar tavsiyelerde bulundum; kimse mükemmel değildi. Özellikle aşkı savundum.

Son derece tuhaf bazı insanlar da kamaramda boy gösteriyordu.

Griswold, mesela, kamarotlardan biri. Eski bir cenaze levazımatçısı, aynı zamanda bir esrar tedarikçisi ve caz meraklısıydı. Son derece yakışıklı, uzun boylu, açık tenli bir Zenci’ydi, zarif parıltıları olan kısa bir sakalı, briyantınli, gür saçları vardı; güneş yanığı yanakları merhemle parlıyordu. Çizgili, bol pantolonu iki şeritli ayakkabılarının üzerine dökülüyordu. Gevşemek için marihua içiyor ve eğlence olsun diye çok sayıda dilde gramer çalışıyordu. Bana kendi yazdığı aşağıdaki şiiri verdi:

*Ne çok soruyorsun bana acı çekiyor musun diye
Şimdi bak, güzelim, pek kandırmaca bilmem ben
Tutkularım ve arzularım bende huzur falan bırakmıyor
Doğuştan yüce gönüllüyüm ya, hep en iyisini isterim ben.*

Ben bunu okurken Griswold'un dizi hızlı hızlı bir aşağı bir yukarı inip kalkıyor, üzerime diktiği karanlık gözlerinde endişe okunuyordu.

Eğer tayfanın her biri üzerinde böyle tek tek duruyorsam bu biraz da onların anılarına saygı göstermek istemem nedeniyle. Çünkü yolculuğun on beşinci gününde Kanarya Adaları'nın açıklarından geçerken torpillenen MacManus battı.

Bu olay ben gayri resmî olarak günah çıkaranlardan birini dinlerken oldu aslında. Geceydi ve saatte on iki mille gidiyor olmalıydık, ansızın yan tarafımızdan büyük bir darbe alınca hepimiz yere serildik. Sacın yırtıldığına işaret eden gürültüler geliyordu, sonra büyük bir patlamayla sarsıldık. Hızla fırlayıp güverteye çıktık. Patlayan, ayrılan sac levhaların arasından alevlerin çatallanan dilleri yükseliyor ve üst güverteyi gündüz gibi aydınlatıyordu. Yakınlarımızda deniz de tutuşmuştu ve alev alan su bize doğru yaklaşıyordu. Korku dolu çığlıklar, fışkıran buharlar, suya atlayanlar; bağlı olmayan sallar bordadan aşağı kayıyor, sandal vinçinde asılı cankurtaran botlarından çatırtılar geliyordu. Konuşmakta olduğum adamla birlikte sandallara doğru atılıp birini aşağı indirmeye başladık. Ama kablo sıkıştı ve sandal hareketsiz kaldı. Arkadaşıma sandala atlayıp problemin ne olduğuna bakması için bağırdım. Beni pek anlıyor gibi görünmüyor, deli deli bakıyordu bana. "Hadi atla şuna!" diye bağırdım dehşetten boğuklaşan bir sesle. Sonra problemi çözmek için sandala ben atladım, freni boşa aldığımda ağırlığımla hızla aşağı inen sandal büyük bir şiddetle suya çarptı, çarpmanın şiddetiyle fırlayıp suya düştüm. Dibi boyladığımda ilk aklıma gelen şey batan geminin kendisiyle birlikte beni de dibe çekeceğiydi. Korkudan kol ve bacaklarımda bütün dermanı çekildi, ama mücadele etmeye çalıştım; kulağıma karmakarışık, müthiş gümbürtüler geliyor, Orfeus'un⁴ be-

4 Eurydike'yi yer altı dünyasından çıkarmaya çalışan Orfeus'a gönderme.

ni derinlere çektiğini ve dört bir taraftan üzerime basınç yapan bu su evreninin ortasında bilincimi kaybetmeme ramak kaldığını hissediyordum.

Bağırma arzusuyla suyun yüzüne çıktım, ama yapamadım; çenelerim sadece nefes almak için aralandı. Kurtarma sandalı neredeydi? Şurada, burada, alev alev yanan mazot birikintileri arasında salları ve şalupalar vardı. Tükürüyor, kusuyor, ağlıyor ve yangının aydınlığında insanların hâlâ suya atlamaya devam ettiği alevler içindeki gemiden uzaklaşmaya çalışıyordum.

Yüz metre kadar ileride yüzen sandala doğru yöneldim. Sandalın benden uzaklaşmasından duyduğum korkuyla deli gibi kulaç atıyordum. Ancak sandaldan dışarı uzanan herhangi bir kürek göremiyordum. Beklemeleri için onlara bağıramazdım, sesimi kaybetmişim. Sandal akıntıyla sürükleniyordu, sonunda ona yetiştim. Pruva halatını yakaladım ve sandalın içinde olabilecek kişiye seslendim, çünkü tırmanamayacak kadar bitkindim. Fakat sandal boştu. Sonra *MacManus* battı. Beyaz ışığın ansızın sönmesinden anladım bunu. Su yüzeyinde yanan mazot birikintileri vardı hâlâ, ama akıntı onları hızla sürüklüyordu. Alevlerin titrek ışığında boğulmaktan kurtulanlarla dolu bir sal gördüm. Kayığa çıkmak için yeni bir denemede bulundum. Sandalın, borda tirizinin daha alçak olduğu orta yerine doğru ilerledim. Buradan bakınca sandalın kış tarafına yapışmış birini gördüm, zavallı adam. Heyecanla, sevinçle ona seslendim, fakat adam kafasını arkaya atmıştı. Ne olduğunu anlamak için çılgın gibi sandalın arkasına yüzdüm.

“Yaralı mısın?” diye sordum.

“Hayır, yorgunluktan geberiyorum,” diye mırıldandı.

“Hadi, ben seni yukarı kaldırayım, sonra sen beni yukarı çekersin. Daha sonra da başka birilerini kurtarabilir miyiz diye bakarız.”

Bunu deneyecek kadar kuvvetini toplamasını beklemek zorunda kaldık. Sonunda ellerimi birleştirerek ayaklarının altından destek verdim, kendini yukarı çekti.

Ardından onun da bana yardım etmesini bekledim, ama bu yardım gelmedi. Bilmiyorum ne kadar, ama uzunca bir süre sandalın kenarına yapışmış bir şekilde sürüklenmeme izin verdi. Bağırdım, gırtlığımı yırttım, küfrettim, sandalı salladım. Yok, yok.

Sonunda bir ayağımı borda tirizinden aşardım, bin bir çabayla kendimi sandalın içine attım. Adam elleri dizlerinin arasında sandalın oturak tahtasında oturuyordu. Öfkeyle yumruğumu sırlıklam sırtına indirdim. Olduğu yerde sallandı, lakin başka bir hareket yapmadı; başını kaldırıp araba farlarına yakalanmış bir hayvanın şaşkın gözleriyle bana baktı. “Boğulmamı mı bekliyorsun, orospu çocuğu? Kafanı kırarım senin!” diye bağırdım. Cevap vermedi, yüzü seğirirken soğuk gözlerini gözlerime dikmekle yetindi.

“Bir kürek kap da hayatta kalanları toplayalım,” dedim.

Fakat kapılacak bir tek kürek vardı; diğerinin yerinde yeller esiyordu.

Oturup kendimizi akıntıya bırakmaktan başka yapacak bir şey yoktu. Buralara doğru sürüklenmiş birileri olabilir düşüncesiyle zaman zaman seslenerek bakışlarımla denizi tarıyordum. Fakat cevap veren olmadı. Su üzerindeki alevler giderek kuvvetini kaybediyor, yavaş yavaş sönüyordu. Denizaltının verdiği zararın boyutlarını görmek için su yüzeyine çıkmasını belli belirsiz bekliyor ve galiba bunu istiyordum da. Denizaltı yakınımızda, ama derinlerdeydi. Ne düşünüyordum ki? Onlara seslenip haklarında ne düşündüğümü söyleme şansını bulacağımı mı? Yo, elbette ki çekip gitmişlerdi; şimdi belki yemeklerini yiyor ya da iskambil oynuyorlardı. Gece çöktüğünde hiçbir tarafta ne bir sandalın ne bir salın ışığı görünüyordu.

Oturup günün ağarmasını bekledim, ufukta bir şeyin görüneceği umuduyla.

Umut ettiğimle kaldım. Şafakta, pazartesi günleri çamaşır yıkadığımız eski çamaşırhanenin rutubetli, sıcak havasını andıran bir sis içinde bulduk kendimizi; alev alev yanan bakır rengi bir güneşle ve her şeyin biçimini bozan bu yaygın ışıqla elli metreden ilerisini görmek mümkün değildi. Kazadan geriye kalan birtakım şeyler gördükse de hiçbir sandala rastlamadık. Deniz bomboştu. Ölen çocukları ve sağ kalanların artlarında iz bırakmadan ortadan kayboluşlarını düşünmek beni altüst ediyordu. Makine dairesindeki-lerin hiç kurtulma şansları yoktu.

Elim böğrümde, asık bir suratla neyim var neyim yok dökümü-

nü çıkarmaya başladım. İşaret vermek için duman kapları, işaret fişekleri vardı; sadece iki kişi olduğumuzdan şimdilik yiyecek ve su sorunumuz yoktu. Ama kaderin bana arkadaş olarak verdiği bu adam kimdi? Dün akşam kalan gücümle yumrukladığım, şimdi sandalın oturma tahtası üzerinde oturan bu adamla nasıl sorunlar yaşayacaktım? Adam geminin marangozuydu ve elinden her türlü iş geliyordu; bir bakıma şanslıydım, çünkü benim ne bir yaratıcılığım ne el becerim vardı. Küreği dikey konuma getirerek bir çeşit yelken uydurdu ve Kanarya Adaları'nın en fazla iki yüz mil batısında olabileceğimizi iddia etti, şansımız varsa doğrudan adalara doğru gidiyorduk. Her gün gidip seyir haritasına baktığını, tam olarak nerede olduğumuzu ve akıntıların yönünü bildiğini söyledi. Bütün bunları kendinden gayet emin bir tonla söylüyordu, yüzünde endişeden eser yoktu. Onu yumruklamam ve küfretmem konusunaysa hiç girmiyordu.

Marangoz geniş omuzlu ve tıknazdı; akıllı olduğunu düşündüren alabros tıraşlı, yuvarlak, kocaman bir başı vardı. Saçında ve sakalında çok sayıda ak kıllar bulunsa da bunun nedeni yaşı değildi; ağzının kenarlarından aşağı doğru uzanan siyah bir bıyığı vardı. Gözleri maviydi ve gözlük kullanıyordu. Dizleri ağarmış tulumu kalın bacaklarında yavaş yavaş kuruyordu.

Hayalimde onun geçmişine doğru bir yolculuk yaptım ve on yaşında *Popular Mechanics* okurken gözümün önüne getirdim onu.

Ben onu ölçüp biçerken elbette o da beni ölçüp biçiyordu.

“Siz Bay March’sınız, gemi muhasebecisi,” dedi en sonunda. Canı istediğinde eğitilmiş, tok sesine kumanda edebiliyordu.

“Doğru,” dedim, sesinin ansızın aldığı pes tondan duyduğum şaşkınlıkla.

“Basteshaw, gemi marangozu. Bu arada, siz de Şikagoluydunuz, değil mi?”

Basteshaw, daha önceden duyduğum bir addi. “Babanız emlak işinde değil miydi? Einhornların çevresinde, ta yirmilerde, Basteshaw adında biri vardı.”

“Babam emlak işiyle amatörce ilgileniyordu. Asıl gıda işiyle uğraşıyordu. Sebze ve Çorba Kralı Basteshaw.”

“Komiser Einhorn’un ona verdiği ad bu değildi.”

“Peki, hangi adı vermişti?”

Geri vitesle takmak için artık çok geçti, bu yüzden, “Adı Kasap Kağıdı’ydı,” dedim.

Basteshaw güldü. Kocaman dişleri vardı. “Harikaymış!” dedi.

Düşünsenize! Bu belanın, yalnızlığın, tehlikenin, felaketin neden olduğu derin üzüntünün arasında ansızın bir hemşericilik muhabbeti patlıyor ve hatta unutulmuş bir lakapla ilgili bir gaf yaşıyor.

Basteshaw yaşlı babasına saygı duymuyordu. Böyle bir şeyi onaylamıyordum.

Saygı, ne kelime? Adam babasından düpedüz nefret ediyordu. Öldüğü için memnundu. İhtiyar Basteshaw’un zorba, para canlısı, korkunç bir adam olduğuna inanmaya hazırdım. Ama ne olursa olsun bu adamın babasıydı.

Deniz ve gökler, onları gören kişinin ruhsal durumuna bağlı olarak, güzelliğin ya da kıyametin rengine gündüz-gece çevrimini sürdürüyor; sonsuzluğa uzanan ışıltılı sular gözü kamaştırıyor, sonra gecenin ıslık ıslık yıldızlarla dolu örtüsü her şeyin üstünü örtüyordu. Gündüzler bunaltıcıydı. Yelkenin yetersiz gölgesinde oturuyorduk. İlk birkaç gün rüzgâr olmaması bizim için bir şans oldu.

Stella’yı ya da annemi, kardeşlerimi, Einhorn’u, Clem’i bir daha göreceğim miyim acaba diye sorup duran içimdeki endişe dolu sesi bastırmaya çalışıyordum. Duman kapları ve işaret fişekleri kuru vaziyette hep yanı başımdaydı. Bu yörede bir gemi tarafından görülüp kurtarılma şansımız az değildi. O günlerde deniz trafiğinin pek fazla olmadığı güneye çok fazla sürüklenmiş gibi görünmüyorduk. Üzerimize sıcak rüzgârlar eserken sudaki tuzun erimeye başlayan gevrek kar gibi çıtırdadığını duyduğumuz hissine kapılıyorduk.

Basteshaw koruyucu gözlüklerinin arkasından beni gözetlemekten geri durmuyordu. Kestirirken bile kafasını geriye atmış, tetikte, uyanık, beni gözetler gibiydi. Kuzin Anna Coblin aynalara bundan daha ısrarla bakmamıştı. Basteshaw güçlü göğsünü öne çıkarmış, heybetli cüssesiyle orada oturuyordu. At gibi güçlü bir bünyesi vardı bu Basteshaw’ın. Dizlerinin üzerinde sanki

el değil de toynak vardı. O gece ona vurduğum yumruğa karşılık vermiş olsaydı ciddi problem yaşırdım. Fakat o zaman ikimiz de kavga edemeyecek kadar yorgunduk. Şimdi o bütün bunları unutmuş gibi görünüyordu. Etten bir kale gibi duruşu vardı, onu hiçbir zaman hazırlıksız yakalayamazdınız. Zaman zaman gülüyordu. Fakat attığı kahkahalar engin denizde kaybolurken, gözlüğünün arkasındaki mavi, küçük gözleri benimle teması asla kaybetmiyordu.

“Bir şeyden dolayı çok memnunum,” dedi, “o da boğularak ölmemiş olmam. Hiç değilse şimdilik. Açlıktan, soğuktan, güneş çarpmasından ya da başka herhangi bir şeyden ölmeyi tercih ederim. Babam, biliyorsunuz, gölde boğuldu.”

“Öyle mi?” Öyleyse elveda Kasap Kâğıdı. O zaman öğrendim babasının ölümünü.

“Tatil yaparken Montrose Plajı’nda. İşadamları sanki hafta içinde zamanları yokmuş gibi, sık sık tatil yaparken ölürler. Dinlenmek onları öldürür. Bizimki bir kalp krizi geçirdi.”

“Fakat boğulmamış mıydı?”

“Suya düşüp boğuldu. Sabahın erken bir saatinde. Mendirekte oturmuş, *Tribunal* okuyormuş. Her zaman gün ağarmadan kalkardı; pazarcılık günlerinden kalma bir alışkanlık. Ağır bir kalp krizi değildi, ölümcül olmayabilirdi. Onu öldüren ciğerlerindeki suydı.”

Basteshaw, fark etmekte gecikmedim, hangi türden olursa olsun tıbbi ve bilimsel konularda sohbet etmekten hoşlanıyordu.

“Sabahleyin görevi devralan bekçiler bulmuşlar onu. Akşam gazeteleri bu işte şüpheli bir şeyler olduğunu yazdı. Cebinde bir tomar para, parmaklarında koca koca yüzükler vardı. Bu beni öfkeden deliye döndürdü. Ağzıma geleni söylemek niyetiyle Brisbane Sokağı’na gittim. Bunun tam bir skandal olduğunu düşünüyordum. İnsanların duygularını kendi yararına kullanmanın yani. Zavallı annem dehşet içindeydi. Cinayet? Onları bir tekzip yayımlamaya zorladım.”

Otuzuncu sayfada, minik harflerle yayımlanan bu küçük tekzip paragraflarını biliyordum.

Yine de Basteshaw bunu gerçek bir gururla dile getiriyordu. Ba-

na dediğine göre ihtiyarın en iyi Borsalino şapkasını kafasına geçirmiş ve Cadillac'ı garajdan çıkarıp parçalamıştı. Arabayı kasten bir duvarın üzerine sürmüştü. Çünkü ihtiyar asla onu kullanmasına ve bir İsviçre saati gibi ilgilenmesine izin vermezdi. Müteveffa Kasap Kâğıdı'nın da bir şeyleri kırmak gibi bir huyu vardı. Öfke nöbetine girdiğinde bir şeyleri kırıp dökerdi; bu arada Bayan Basteshaw, "Aaron, Aaron, çekmecen!" diye bağırdı. Mutfaktaki bir çekmecedeki ihtiyarın öfkelenmesinde yere fırlatıp üzerinde tepinmesi için eski pasta kalıplarını saklıyordu. O da ne kadar öfkelenmiş olursa olsun güzel porselen takımları değil, her zaman bu pasta kalıplarını kullanırdı.

Basteshaw bunu anlatırken gülüyordu, ama ben ihtiyar adam için üzülmüştüm.

"Araba cenaze töreninde kullanılamazdı, çünkü paramparça olmuştu. Bu yüzden tören bir tür Viking törenine dönüşmüş oldu. Babamı toprağa verdikten sonra ilk işim" –yüreğim ağzıma geldi– "Kuzinim Lee ile olan nişanımı bozmak oldu. İhtiyar, kuzinin duygularıyla oynadığım gerekçesiyle, beni onunla nişanlanmaya zorlamıştı. Bu müdahaleden sonra onunla evlenmeyi hiç istemedim."

"Duygularıyla oynamak mı? Bununla ne demek istiyordu?"

"Onunla yattığımı. Fakat yemin ederim ki ihtiyara hiçbir zaman Lee ile evlendiğimi görme zevkini vermeyecektim."

"İhtiyarın müdahalesi olsa da, olmasa da ona âşık olabilirdiniz."

Bana sert bir bakış fırlattı. Ne cins bir adamla karşı karşıyaydım, bilmiyorum.

"Lee akciğer tüberkülozuna yakalanmıştı, böyle insanlar sık sık aşırı cinsel isteklere kapılırlar. Ateşleri başlarına vurduğunda bundan özellikle erojen bölgeleri etkilenir," dedi Basteshaw ders verir gibi bir ses tonuyla.

"Peki, size âşık mıydı?"

"Yüksek ateşi olan tipler de çok daha yoğun duygusal bir hayat sürerler. Aştan nasıl söz ettiğinize bakınca psikoloji ya da biyoloji bilmediğinizi anlıyorum. Lee'nin bana ihtiyacı vardı, bu yüzden beni sevdi. Etrafında başka biri olsaydı onu severdi. Ben dünyaya gelmemiş olsaydım, bu onun kimseyi sevmeyeceği anlamına

mı gelirdi? Bizim ihtiyar burnunu sokmasaydı onunla evlenebilirdim; fakat o neye taraftarsa ben ona karşıydım. Bundan başka Lee ölüyordu. Bu yüzden ona muhtemelen kendisiyle evlenemeyeceğimi söyledim. Neden yalanlarla avutacaktım ki onu?”

Canavar!

Domuz!

Yılan!

Katil!

Kızcağızın ölümünü çabuklaştırmıştı. Ona bakmayı bir süre içim kaldırmadı.

“Bir yıl içinde Lee öldü. Son günlerde yüzü kireç gibi olmuştu, zavallı kızcağızın. Hastalanmadan önce çok güzeldi.”

“Neden çeneni kapatmıyorsun sen!”

Gösterdiğim tepki onu şaşırtmıştı. “Canınızı sıkın bir şey mi oldu?” dedi.

“Canın cehenneme!”

Beni de boğulmaya bırakabilir ya da köpekbalıklarına yem edebilirdi.

Ancak yavaş yavaş sohbet yeniden başladı. O şartlar altında konuşmayıp da ne halt edeceksin?

Sonra Basteshaw bana başka bir akrabasından, teyzesinden bahsetti. Kadın on beş yıl uyumuştı. Sonra bir gün uyanmış ve hiçbir şey olmamış gibi evde dolaşmaya başlamıştı. “Ben on yaşımıdayken komaya girmişti. Yirmi beşimdeyken uyandı ve görür görmez beni tanıdı. Şaşırmadı bile.”

Ya, ne demezsin!

“Bir gün Mort eniştem işten dönüyordu – Ravenswood’da oluyordu bu dediğim. Orada sayfiye evlerini nasıl yaptıklarını bilirsiniz? Arka kapıdan girmek için kendi eviyle komşusun evi arasından geçerek arkaya dolanıyordu, yatak odasının hizasından geçerken teyzemin kepenkleri kapatmak için uzanan elini gördü. Eli, evlilik yüzüğünden tanıdı; az daha altına kaçırıyordu. Sendeleyerek içeri girdi, ve elbette teyzem akşam yemeğini hazırlayıp masayı hazır etmişti. Enişteme, ‘Git, ellerini yıka!’ dedi.”

“İnanılmaz! Böyle bir şey gerçekten oldu mu? Bu, bildiğimiz uyuyan güzel hikâyesi. Neydi, bu? Uyku hastalığı mı?”

“Teyzem bir ay parçası olsaydı bu kadar uzun zaman uyumazdı. Benden bir tanı koymam istenseydi bir tür narkolepsi olduğunu söylerdim. Etiyoloji tamamen mental. Bu, Lazarus’un⁵ durumunu açıklar. “Usher Malikânesinin Çöküşü”ndeki⁶ Madeline Usher’in ve daha birçoğunun durumunu da. Teyzemin durumu son derece aydınlatıcı. Hayatın derin sırlarını açıklıyor. Okyanustan bile derin sırlarını. Dizginleri elinde tutmak her nörotik karakterin en büyük arzusudur. Uyurken bile yönetmeye devam ediyordu. On beş yıllık bir uykudan uyandıktan sonra hayatını kaldığı yerden sürdürmesinin de gösterdiği gibi aklının bir köşesinde ne olup bittiğini biliyordu. Eşyaların hepsinin yerini biliyordu ve değişiklikler onu şaşırtmamıştı. Hareketsiz insanların gücüne sahipti.”

İster istemez Einhor’nun tekerlekli sandalyesinde bana güç konusunda nutuk verişini düşündüm.

“Savaş sürerken uçaklar uçar, makineler üretim yapar, para el değiştirir, Eskimolar avlanır, adam kaçırانlar yollarda kol gezer – yatakta yatıp herkesi ayağına getiren kişi emniyettedir. Teyzem Ettl’in bütün hayatı bu mucize için yapılan bir hazırlıktan ibaret.”

“Gerçekte, bu da bir şeydir,” dedim.

“Kesinlikle. Bunun çok büyük önemi var. Büyük Sherlock Holmes’un Baker Sokağı’ndaki odasında ipuçlarını nasıl analiz edip sonuçlara ulaştığını, nasıl çözdüğünü hatırlıyor musun? Fakat kardeşi Mycroft’un yanında onun esamisi bile okunmaz. Şu Mycroft! İşte onda beyin vardı, March! Üyesi olduğu kulüpten dışarı adım atmazdı, gerçek bir dehaydı ve her şeyi biliyordu. Bu yüzden Sherlock ne zaman işin içinden çıkamazsa ona cevabı verecek olan Mycroft’a giderdi. Sebebini biliyor musunuz? Çünkü Mycroft oturarak Sherlock’tan daha fazla zaman harcıyordu. Oturmak güç demektir. Kral kışının üzerinde oturur, sıradan ölümlüler onun huzurunda el pençe divan dururlar. Pascal, evlerinde duramadıkları için insanların başlarının belaya girdiğini söyler. İngiltere’nin bir sonraki saray şairi –sanırım– Tanrı’ya bize kıpırdamadan oturmayı öğretmesi⁷ için

5 Yuhanna İncill’nde ölümünden dört gün sonra Hz. İsa’nın dirilttiği kişi.

6 Edgar Allan Poe’nun öyküsü.

7 Aslı “teach us to sit still / bize kıpırdamadan oturmayı öğret”tir. T.S. Eliot’un “Ash Wednesday” şiirinden.

dua eder. Bir aslanın bakışları altında mandoliniyle uyuyan Çingene Arap gezgini resmeden şu meşhur tabloyu biliyor musunuz? Bu, o insanın dinlenmesine aslanın saygı gösterdiği anlamına gelmiyor. Hayır, Arap'ın hareketsizliğinin aslanı kontrol ettiği anlamına geliyor. Bu büyüdür. Hareketsizlik artı güçtür. Bak, sana ne diyeceğim, March, ihtiyar Rip Van Winkle⁸ kazara uykuya yatmadı.”

“Bütün bu süre boyunca teyzenize kim baktı?”

“Wadjka adında Polonyalı bir kadın. Size şunu da söylemem gerekiyor; bu mucizenin gerçekleşmesinden sonra eniştem kendini çok zor bir durumda buldu. Çünkü bütün hayatını teyzemin uyuyor olması üzerine kurgulamıştı. Teyzem uyuyordu, eniştem de iskambil oynamak için dostlarını ve kız arkadaşlarını eve davet ediyordu. Teyzem uyandığında hepimiz enişteme acıdık.”

“Acıma demişken,” dedim, “bunun birazını da teyzenize ayırmaya ne dersiniz? Hayatının önemli bir bölümü heba olmuş. Uzun yıllar süren bir hapis cezası gibi.”

Yüzüne yayılan bir gülümsemeyle Basteshaw'un bıyıkları kıpırdadı.

“Bir zamanlar sanat tarihine merak sarmıştım,” dedi. “Yazları babamın dediği işleri yapmak yerine sıvışıp kapağı Newberry kütüphanesine atıyordum, orada bir okuma masasının etrafındaki sekiz-on rahibe arasında tek erkek ben oluyordum. Bir defasında, bilmiyorum nasıl, elime Ghiberti'nin⁹ beni çok etkileyen bir kitabı geçti. Anjou dükünün hizmetinde olan ve Yunanistan'ın büyük heykeltıraşlarına denk bir Alman kuyumcudan söz ediyordu. Bu kuyumcu hayatının sonunda, başeserinin eritilip külçe haline getirilmesini seyretmek zorunda kalmıştı. Bütün emekleri boşa gitmişti. Dizlerinin üzerine çöküp dua etmiş, ‘Tanrım, var olan her şeyin yaratıcısı, bana sahte tanrılara tapınmayı nasip etme.’ Bundan sonra bir manastıra kapanmış bu kutsal adam ve öteki dünyayı boylayıncaya kadar da bir daha dışarıya adım atmamış.”

Ey, felaket! Sağlam dünya hayatın sonunda yıkılır. Zavallı şey!

8 Washington Irving'in 1819'da kaleme aldığı, Amerikan Bağımsızlık Savaşı sırasında Catskill Dağları'nda yirmi yıl uyuyan bir adamın hikâyesi. Amerikan kısa öykülerinin ilklerinden ve en önemlilerinden biri.

9 Lorenzo Ghiberti (1381-1455): Heykel ve metal çalışmalarıyla tanınan İtalyan sanatçı.

Fakat onun sırtını dayayacağı bir tanrısı var. Tanrısı olmasaydı ona ne olurdu? Gerçek daha da korkunç ve yıkıcıysa ne olurdu?

“Ettl Teyze’nin hastalığı bir sanat eseri değilse, neydi? Tıpkı o zavallı Alman kuyumcu gibi yıkıma hazırlanmalıydı. Zamanın tahribatı derken kastettikleri şey buydu...

Ya da git Roma’ya ki bir kaya mezarıdır.

Shelley’i bildiğinizi varsayıyorum...

*Git Roma’ya... aynı anda Cennet,
Mezar, şehir ve büyük bir çöldür.¹⁰*

Öyleyse sanat eserleri ebedi değildir. Güzellik geçicidir. O mübarek Alman birçok sabah esinle uyanmamış mıdır, neşe içinde? Daha fazla ne isteyebilirsiniz? Sonsuza kadar mutlu, aynı zamanda da haklı olduğundan emin olamazdı. Riski göze almalısınız, çünkü mutlu olmanın aynı zamanda haklı olmak anlamına da gelip gelmediğini bilemezsiniz.”

Bu konuda onunla hemfikir dim; onayladığımı belirtmek için başımı salladım. Şimdi onun hakkında daha iyi düşünüyordum. Neticede bu adam boş biri değildi. Yüreğinde belli bir asalet vardı ve bazı gizemli açılardan dürüst biriydi. Ne karışımı ama!

Bu arada sandal güneşin yakıcı ışınlarının bir hançer gibi saplandığı denizde başıboş geziniyordu.

Ve kaç defa, haklı olduğumu sanırken, yanlış yaptığımı düşünmeden edemedim.

Yine yanlış.

Yine yanlış.

Yine.

Bu defa ne kadar süre haklı olduğumu düşünmeye devam edecektim?

Fakat Stella’ya olan aşkıma da onun bana aşkına da çok güvenim vardı.

Ve bütün bu haklı ya da haksız olma hikâyesi yakında sona erebilirdi, çünkü büyük bir ihtimalle hayatta kalamayacaktık.

¹⁰ Percy B. Shelley’in “Adonais: an elegy on the Death of John Keats” (“Adonais: John Keats’in Ölümü Üzerine Ağıt”) adlı şiirinden.

Engin, mavi denizin eğimli yüzeyinde parıldayan elmas noktalar ve çarpılar göz alıyordu. Denizin derinliklerinde balıklar ve canavarlar normal hayatlarını sürdürüyordu. Boğulan arkadaşlarımızdan bazıları yakınlardaydı, belki, ve altımızdan geçiyorlardı.

Basteshaw şimdi övünge bir tonla Ettl teyzesinden bir artist olarak söz ediyordu. Bir bacağına kaldırıp borda tirizinden aşırma-ya mecalinin olmadığı, ölüm korkusuyla yaprak gibi tir tir titrediği o kaza gününün üzerinden şunun şurasında kaç gün geçmişti ki, bir de şimdi bakın, zihinsel gücünü toplamış, ter içinde, yuvarlak kafasıyla orada kaya gibi oturuyordu.

Bir süreden beri kafamı kurcalayan soruyu sordum: “Sizin gibi eğitilmiş bir insan neden gemi marangozu olur ki?”

Sonra Basteshaw’un bir biyolog veya biyokimyacı olduğu ortaya çıktı ya da psiko-biyofizikçi ki en çok bunu tercih ediyordu. Altı üniversite onu tuhaf fikirleri yüzünden kapı dışarı etmiş ve deneylerinin sonuçlarını incelemeyi reddetmişti. Bilimsel formasyonu dikkate alındığında piyade eri olması söz konusu bile edilemezdi. Bu yüzden deniz ticaret filosuna katılmıştı ve bu beşinci yolculuğuydu. Denizde bilimsel çalışmalarını sürdürebilirdi.

Neden her zaman teorisyenler arasına düşmek zorundaydım ki?

Hayat hikâyesinden başlayarak bana bu çalışmalarından söz etmeye girişti.

“Bilirsiniz, her çocuğun büyüünce olmak istediği bir şey vardır. Mesela ben on iki yaşındayken buz üzerinde çok hızlıydım ve buz pateninde şampiyon olabilirdim. Fakat kısa sürede usandım. Sonra pul uzmanı oldum. Buna ilgimi de kaybettim. Ardından sosyalist olmak istedim, bu hevesim de uzun sürmedi. Fagot çalmaya sardırdım, aynı şey oldu. Böylece bir dolu şeye merak sardım, ama hiçbirini bana uymadı. Sonra üniversitedeyken bir Rönesans kardinali olmaya –ya da geçmişte olmuş olmaya– büyük bir arzu duydum. İşte bu sevebileceğim bir şeydi. Hayatı dolu dolu yaşayan, kişneyen ve hoplayıp zıplayan Machiavelci bir kardinal. Evet, azizim! Annemi bir manastıra kapatırdım. Babamı çuval yarışına sokardım. Michelangelo’ya Farneseleri ve Strozzi’leri aşma görevini verirdim. İçimden geldiği gibi davranırdım. Coşkulu. Sıkılması olmayan. Bir Tanrı kadar mutlu. Fikirlerini haya-

ta dayatmak için ne yapabilirsiniz? Herkes en imrenilesi türde bir insan olmak ister.

“Peki, bu nasıl başlar? Bunun için küçük bir çocuk olduğum ve belediyenin yüzme havuzuna gittiğim günlere gitmek gerek. Çılgınlık atan, yumruklaşan, itişen, birbirlerine tekmeler savuran binlerce çıplak velet. Cankurtaranlar düdüklerini öttürüyor, bağılıyor ve sizi cezalandırıyor, görevdeki aynasızlar başparmaklarıyla böğrünüzü dürtüyor ve size sümüklü diyorlar. Küçük bir fare gibi tir tir titriyoruz. Dudaklarımız morarmış, kanımız çekilmiş, korku içinde, torbalarımız buruşmuş, kuşumuz büzüşmüş. Bir deri bir kemiğiz. Kalabalık sizi iter kakar, siz bir hiçsinizdir, anlamsız bir isim, gelecekte değil, daha şimdiden adsız sansız biri. Yazgın yazgıların en karası. Ölüm! Yo, hayır, seni başkalarından ayıran bir fark olmalı. Ruh bu bilinmezliğe isyan eder. Sonra bunu abartır. Der ki sana, ‘Dünya âlemi şaşırtmak için geldin bu dünyaya. Sen, Hymie Basteshaw, *Stupor Mundi*!’¹¹ Cesaret, oğlum. Çağrıldın ve seçileceksin.¹² O zaman öyleymiş gibi davranmaya başla. Tarih var oldukça insanlar kuşaklar boyu sana saygı duyacaklar!’ Bu nevrotik bir tavidir, biliyorum –jargon için kusura bakmayın– fakat nevrozlu olmamak için gerçeklik dedikleri şeyle uyumlu olmak gerekir. Ancak gerçeklik benim tarif etmiş olduğum şeydir. Önemsizliğe yargılı olmak karşısında öfkeden köpüren milyarlarca can. Gerçeklik aynı zamanda hayal gücünün icat ettiği mahrem umutlardan oluşur. Umutlar, Pandora’nın Kutusu’nun kaçınılmaz kötülükleri. Elde etmek için acı çekmeye değer bir yazgının güvencesi. Başka bir deyişle gerçek insanlığın kalıbında dökülmüş olma isteği. Fakat kim bu kalıba dökülmüştür? Bilen yok.

“Bugünün şartlarında olunabileceği kadar bir Rönesans kardinali olmak için elimden geleni yaptım.

“Bu parlak hedefe varmak için harcadığım onca çabanın ardından yorgunluk baş gösterdi, ardından hayal kırıklığı ve can sıkıntısı. Çok, ama çok sıkıldım. Başkalarının da aynı şeyi yaşadığı-

11 (Lat.) Dünyanın Harikası. Kutsal Roma İmparatoru II. Frederick’in (1194-1250) lakabı.

12 Matta 22:14’e gönderme. “Çünkü çağrılanlar çok, ama seçilenler azdır.”

nı gördüm, her ne kadar çoğu böyle bir şeyin varlığını inkâr etse de. Sonunda can sıkıntısını araştırma konum yapmaya karar verdim. Bu problem üzerine yoğunlaşacaktım. Can sıkıntısı konusunda dünyanın önde gelen otoritelerinden biri olacaktım. March, insanlık için çok önemli bir gündü bu. Ne çalışma alanı, ama! Muazzam! Cesaret isteyen! Önünde korkuyla titriyordum. Esin geliyordu. Uyuyamıyordum. Geceleri aklıma fikirler üşüşüyor, gündüzleri onları yazıyordum, defterler doldurdum böylece. Kimsenin bu konuyu sistemli bir şekilde araştırmamış olması tuhaftı. Melankoliyi, evet araştırmışlardı, ama modern can sıkıntısını değil.

“Literatürde ve modern düşünürler arasında hatırı sayılır bir araştırma yaptım. İlk sonuçlar çok açıktı. Can sıkıntısı gereksiz çabadan doğuyordu. Eksiklerin var; acaba olman gereken şey değil misin? Can sıkıntısı, değişemeyeceğine dair inançtır. Kişiliğinin tekdüzeliğinden endişelenmeye başlarsın, ruhunun gizli bir yerlerinde kendini başkalarıyla kıyaslanan içine su serpmez, bu da canının sıkılmasına neden olur. Toplumsal açıdan can sıkıntısı toplumsal gücün dışavurumudur. Toplum ne kadar güçlüyse senden toplumsal görevlerini yerini getirmeye hazır, daha kullanışlı, daha önemsiz olmanı o kadar kuvvetle talep eder. Pazartesi yaptığın işle kendini kanıtlarsın. Fakat pazar günü kendini nasıl kanıtlarsın? İlgrenç pazar günü, insanlığın düşmanı. Pazar günü kendi başınsındır... serbest. Ne yapmak için serbest? Kalbinde ne olduğunu, karına, çocuklarına, dostlarına ve hobilerine karşı ne hissettiğini keşfetmek için. Esir olmuş insan ruhu can sıkıntısının yalnızlığında hıçkırır; zalim hasım. Can sıkıntısı, demek ki, kendileri de sıkıcı olabilecek alışıldık işlevlerin durmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca kullanılmayan yeteneklerin feryadıdır, büyük bir amaca veya tasarıya hizmet etmeyen ya da hiçbir büyük güce katkısı olmayan işler yapmak yüzünden kahrolmaktır. İsteyerek boyun eğilmez, çünkü onu nasıl isteyeceğini kimse bilmez. Tamamlanmamış uyumdur. Can sıkıntısının altında yatan budur. Fakat sen gözlerinin önünde uzanan sonsuz panoramalar görürsün.”

Görüyor muydum! Şaşkına dönmüştüm. Onun dağcılar gibi kendi beyninin dağına tırmanışını izliyordum, rahat gözlüklerinin ardındaki kendinden emin bakışlı, mavi gözleriyle güçlü kuvvetli.

“Ve konuyu bilimsel olarak ele almak istedim,” diye devam etti Basteshaw. “Böylece ilk projem can sıkıntısının fizyolojisini incelemek oldu. Jacobson’ın ve diğerlerinin yaptığı kas yorgunluğu deneylerine eğildim ve bu beni biyokimyaya yöneltti. Bu arada şunu da ilave edeyim, hücre kimyası dalında mastırımı rekor zamanda tamamladım. Canlı fare dokularını Harrison tekniğine ve Carrel tarafından geliştirilen tekniğe göre *in vitro* muhafaza ediyordum. Bu beni Wettstein’in, Leo Loeb’in ve diğerlerinin çalışmalarını incelemeye götürdü. Kompleks organizmalar yaşamaktan usanırken nasıl oluyor da bu basit hücreler ölümsüzlük istiyor? Hücreler özlerini sürdürme iradesine sahiptir...”

Burada, fizikokimyadaki yetersizliğim nedeniyle tekrarlayamadığım bazı tanımlardan söz etti; enzimlerin kinetiği vs. bütün bunların sonucu; protoplazmanın uyarılabilirliğini incelerken Basteshaw hayatın kimi sırlarını keşfetmişti. “Eminim, bundan sonra ne olduğuna inanamayacaksınız. Zaten kimse inanmadı.”

“Canlı yaratmadın herhalde!”

“Bütün alçakgönüllülüğümle söyleyeyim ki tam da bunu yaptım. Bu iddiam beni altı üniversiteden kovdurdu.”

“Ama bu çılgınlık! Ne yaptığından emin misin?”

Doğallıktan uzak bir tonla, “Ben ciddi bir insanım,” dedi. “Benim bütün hayatım ciddiyet içinde geçti. Çılgınca iddialarda bulunarak kendi akıl sağlığımı tehlikeye atmam. Defalarca aynı sonuca ulaştım... protoplazma.”

“Bir dâhi olmalısın.”

Buna karşı çıkmaya kalkışmadı.

Dâhi olsa iyi olurdu. Değilse, aynı sandalda bir manyakla beraberim demekti.

“Bunu tesadüfen buldum,” dedi. “Ben Tanrı değilim.”

“Peki, bunu yaptığını göremezler miydi?”

“Onları gelip deneylerimin sonuçlarına bakmaya ikna edemedim. Ayrıca yarattığım ilk hücreler iki önemli güçten yoksundular; hayat vermek ve üremek gücünden; kısır ve narindiler. Fakat son iki yılda biyolojik düzenleyiciler üzerine özel olarak çalıştım. Embriyolojiye daldım ve daha başka keşiflerde bulundum.”

Durup bir yudum su içmek zorunda kaldı, çünkü konuşmaktan

boğazı kurumuştı. Koca kafalı, geniş göğüslü, sağlam yapılı, sakın havasıyla en iyi niteliklere sahip kocaman bir sandık gibiydi. İçerisindeki cesedin hatlarına göre yapılmış şu Mısır mumya sandukalarından biri gibi. Bir ata benzediği yolundaki izlenimim her zaman çok kuvvetliydi.

“Fakat senin yeteneklerine sahip birinin *MacManus* gibi bir gemide neden marangoz olarak bulunduğunu bana hâlâ açıklamış değilsin.”

“Deneylerime devam ediyordum.”

“Yani şu protoplazmadan biraz gemide vardı mı demek istiyorsun?”

“Aslını sorarsan vardı.”

“Şimdi okyanusta yüzüyor, öyle mi?”

“Eminim, yüzüyordur.”

“Şimdi ne olacak?”

“Bilmiyorum. Son zamanlarda geliştirdiğim formlardan biri; daha önceki dayanıksız olanlara göre çok geliştirilmiş bir form.”

“Yeni bir evrim zinciri başlarsa ne olacak?”

“Doğru. Ne olacak?”

“Korkunç bir şey belki. Hiçbir önlem almadan tabiatla oynayan senin gibi adamlara lanet olsun!” dedim, büyük bir öfkeye kapılarak. “Günün birinde biri çıkıp atmosferi yakacak ya da hepimizi gazla öldürecek.”

Basteshaw bunun imkânsız olmadığını kabul etti.

“Neden bir tek insan bütün tabiatı tahrip edecek ya da bütün dünyayı kirletecek güce sahip olabiliyor?” diye sordum.

“Bu kadar büyük bir risk olduğunu sanmıyorum,” dedi. Sonra konuşmaya devam etmedi, sessizce düşünceye daldı.

Basteshaw sık sık benim de orada olduğumu unutmuş gibi tuhaf bir ruh hali içerisinde derin düşüncelere dalıyor; yüzüne alaycı bir gülümseme yayılıyordu. Kafasından neler geçirdiğini merak ediyordum. Bazen göz ucuyla en benim ufak hareketimi gözleyerek çok uzun süre hiç kıpırdamadan kaya gibi oturuyordu. Böyle zamanlarda çok huzursuzlanıyordum.

İki gün geçti, bizimki ağzını açıp tek kelime etmedi. Bu çok tuhaftı, önce nefes almadan saatlerce konuş, sonra dut yemiş bül-

bül gibi sus otur. Can sıkıntısından söz etmek! Sandalın kendisi kadar kaskatı kesildiğimi hissediyordum. Ama bu sessizlikte benim de payım yok değildi. Kendi kendime, “Tanrı’nın başka bir kulu mu var şurada, başka kim dinleyecek anlattıklarını? Senin neyin var, daha iyisini yapamaz mıydın? Bu adam yeterince seninkilere benzemiyor mu, bir aslanın neredeyse bütün aslanlara benzemesi gibi? Bu sandalda sadece siz ikiniz varsınız ve birbirinize söyleyeceğiniz şeyler bu hayatta ağzınızdan çıkacak son sözler olabilir. Gerçeği bilmek istiyorsan, pek doğru davranmıyorsun,” dedim.

O gece sandalın dibinde çok tuhaf bir rüya gördüm; rüyamda ayaklarında spor ayakkabıları olan, düztaban, patates burunlu, ihtiyar bir kadın benden sadaka istiyordu. Onunla alay ettim. “Haydi ordan, ihtiyar ayyaş. Erzak torbanda birbirine çarpan bira kutularının sesini duyuyorum!” dedim. “Yok, onlar bira kutusu değil,” dedi kadın, “cam temizlemede kullandığım öteberi, spatula, Bon Ami¹³ ve benzeri şeyler; Tanrı aşkına ben hayatım boyunca her gün kırk-elli pencereyi temizlemek zorunda mıyım? Bana üç beş kuruş veremez misin?” “Tamam, tamam,” dedim yüzümde kocaman bir gülümsemeyle. Diğer şeylerin yanı sıra Şikago’nun West Side semtini görmek bana iyi gelmişti. Ona biraz bozuk para vermek niyetiyle elimi cebime attım. Bunun nedeni o kadar eli sıkı olmam değil de, doğruyu söylemek gerekirse, bazı günler paraya sıkışık olmamdı. Fakat hayrettir ki ona bir bira parası vermek yerine bozuk paranın her türünden birer tane verdim; bir yarım dolar, bir çeyrek dolar, bir on sent, bir beş sent ve bir bir sent. Bütün bunlar avucumda diziliydi, doksan bir sent; hepsini kadının avucuna bıraktım. Aynı anda da pişmanlık duydum; bu kadarı biraz fazla olmuştu. Fakat hemen ardından kendimle açıkçası gurur duymaya başladım. Çirkin suratlı ihtiyar kadın bana teşekkür etti; geniş sırtıyla nerdeyse bir cüceydi. “Birkaç boş pencere var,” dedim. “Kendimin diyebileceğim bir pencere hiç olmadı benim.” İhtiyar kadın, “Hadi gel,” dedi sıcak bir ses tonuyla, “sana bir bira ısmarlayayım.” “Hayır, teşekkürler, anacık, benim gitmem gerekiyor. Yine de sağ ol.” Göğsümün şefkatle kabardığını hissediyordum. Şefkat-

13 Amerika’da dönemin ünlü bir ev temizlik ürünü markası.

le kadının yaşlı başına dokundum ve bütün bedenimden bir titreme geçti. "İhtiyar," dedim, "bir meleğin saçlarına sahipsin!" "Neden sahip olmayayım," dedi kadın yumuşak bir sesle "diğer Havva kızları gibi?"

Yüreğim fırtınalı sürprizlerle ve karanlık mutluluk patlamalarıyla sarsılıyordu.

"Gerçeği sana Tanrı gönderir," dedi cam temizleyici cüce. Tavernanın serin gölgesine girerek gözden kayboldu.

Uzun bir iç çekişin ardından gönülsüzce uyandım. Yıldızlar kıpır kıpırdı. Basteshaw ayaklarını borda tirizine doğru uzatarak oturmuş vaziyette uyuyordu. Uyanık olmadığına hayıflandım, uyanık olsaydı hemen onunla konuşmaya başlardım.

Fakat ertesi gün dostluk ve kardeşlik yerine kapışma vardı.

Basteshaw karaya yakın olmamız gerektiğini iddia etti; deniz kuşu olmayan kuşlar gördüğünü söyledi, ayrıca yosunlar ve yüzen dallar. Ona inanmadım. Bundan başka suyun rengi de değişiyor dedi, daha bir sarıya çalan yeşilmiş deniz. Bana öyle görünmüyordu. Bilimsel otoritesiyle beni eziyordu. Neticede bir bilim adamı olduğunu söyledi; seyir haritasına görmüş, akıntıları incelemiş, hesaplar yapmış, bütün işaretleri izlemişti; yanılıyor olamazdı. Fakat ona inanmayı reddedişimin nedeni fazla umuda kapılmaktan ve tersi çıkarsa yaşayacağım hayal kırıklığının daha büyük olacağından korkmamdı.

Bununla birlikte ben batı ufkunda bir gemi görünceye kadar aramızda bir sorun yaşanmadı. Bağırmaya, zıplamaya ve gömleğimi sallamaya başladım. Çılgına dönmüştüm. Sonra aceleyle duman kaplarından birini suya koydum. İşaret verme cihazına gözüm gibi bakmış ve kullanım kılavuzunu en az on beş defa okumuştum. Şimdi terleyen ellerle ve endişeden kötürümleşmiş parmaklarla cihazı hazırlamaya çalışıyordum.

Sonra Basteshaw, kendine has özelliği olan ve beni doğru duydum mu diye şüpheye düşüren o sakin sesiyle, "Ne için işaret vermek istiyorsun?" diye sordu.

Lanet olsun! Adam kurtarılmak istemiyordu! Kurtuluş şansını tepmek istiyordu!

Sırtımı ona döndüm ve duman kabını suya indirdim. Siyah bir

duman duru gökyüzüne doğru yükselmeye başladı. Gömleğimle işaret vermeye devam ettim. Şimdiden Stella'nın kollarının belime sarıldığını ve yüzünün omzuma değdiğini hissediyordum. Bu arada kollarını kavuşturarak kış tarafında oturan bu deliyi öldürmek geçiyordu içimden. Onu görmek beni deli ediyordu.

Fakat şimdi ufukta bir şey görünmüyordu; acaba hayal gücüm bana bir oyun mu oynadı diye düşünmekten kendimi alamadım. Cesaretim kırıldı, âdeta yıkıldım; yorgunluğumu ve zayıflığımı ilk defa hissediyordum; korktuğum gibi umutlarımın yok olmasıyla derin bir karanlığın içine düştüm.

"Kusura bakma, ama halüsinasyon gördüğünü söylemem gerekiyor," dedi Basteshaw, bacaklarım titrer, bütün bedenim tere batarken.

"Kör müsün be adam, ufukta bir gemi vardı!"

"Görme kusurum gözlükle tamamen giderildi," dedi. Bu tür ukalalıkları yüzünden ondan ölesiye nefret ediyordum.

"Seni lanet olası dört-göz, burada cavlağı çekmek istemenin sebebi ne? Sen içinde pusula mı var sanıyorsun? Belki gemi kullanmayı da bildiğine inanıyorsun, ama benim de buna inanmamı bekleme. Ben hiçbir şansı kaçıramam."

"Rahat ol. Kimse cavlağı çekmeyecek. Batmadan birkaç saat önce seyir haritasına dikkatle bakmıştım, karaya yakın olduğumuzu biliyorum. Batıya doğru sürüklendiğimizden eminim. İspanyol topraklarında karaya çıkacak ve enterne edileceğiz. Aptal olma. Savaşta henüz bıkmadın mı? Sende enayi şansı olmasaydı diri diri yanmış ya da köpekbalıklarına yem olmuştun," dedi sert bir tonla. "Şimdi iyi dinle. Aynı şeyi iki defa söylemekten hoşlanmam. Bu konuda çok düşündüm ve inanıyorum ki şans bizden yana. Kanarya Adaları'nda karaya çıkacak ve enterne edileceğim. Savaş sona erinceye kadar orada kalacak ve araştırma yapacağım. Bunu ülkemde yapabilmek için Washington'dan talepte bulundumsa da askerlik görevinden beni muaf tutmadılar. Şimdi. Birleşik Devletlerde çok param var; benim ihtiyar yüz bin dolara yakın para bıraktı, Kanarya Adaları'nda çalışmalarımıza devam edebiliriz. Sana öğretirim. Kendin hakkında saçma sapan fikirler taşıyor olsan da oldukça akıllı birisin. Bir yıla kalmaz bir biyokimya doktorundan

daha çok şey biliyor olursun. Karşına çıkan fırsatı düşün. Hayatın başlangıcını anlamak, en derin sırlarına vakıf olmak. Sfenksten daha akıllı olmak.¹⁴ Evrenin bulmacasını çözeceksin!”

Konuşmasına bu minvalde devam etti. Korktum ve dehşete düştüm. Onun böyle zincirlerinden boşanmış gibi konuşmasından değil, nasıl bir yıldızın altında doğmuş olduğumun işretini bir kere daha görmüş olmaktan.

“Bunun senin için büyük bir şans olduğunu söylüyorum, sadece ünlü olacağın ya da entelektüel yeteneklerin çok gelişeceği için değil, insanlığın mutluluğuna tarihi bir katkıda bulunacağın için. Bu hücre deneyleri, March, yüksek organizmalardaki can sıkıntısının –tembellik günahı denen şeyin– orijinine ilişkin ipuçları verecektir. Eskiler haklıydı, çünkü bu bir günah. Hayata karşı körlük, içine kapanma, hayata karşı ilgisizlik, huzursuz ve aşırı korunaklı etten bir duvar, Tanrı’nın veya Doğa’nın yaratıcılığından habersizlik ve onun güzelliğine karşı duyarsızlık. March, bu can sıkıntısından bir defa kurtuldu mu her erkek bir şair, her kadın bir azize olacaktır. Aşk dünyayı dolduracak. Adaletsizlik yok olacak, kölelik, kan dökme, zalimlik de. Hepsi geçmişe ait şeyler olacak ve geçmiş zamanların bu dehşet verici olaylarını gören insanlık oturup bunların anısına, kanın ve monatların dehşet verici anısına, yanlış anlamalara, ölümcül öfkelere ve masumların katline ağlayacak. Kalpler ve bağırsaklar geçmişin bu görüntüsü karşısında eriyecek. Ve yeni bir insan kardeşliği oluşacak. Hapishaneler ve akıl hastaneleri müze olacak. Piramitler ve Maya kalıntıları gibi insan dehasının hatalı gelişiminin birer anıtı haline gelecek. Gerçek özgürlük kendini gösterecek, ancak bize hiçbir zaman özgürlük getirmeyen siyaset ve devrimler temelinde olmayacak, çünkü özgürlük başkaları tarafından verilebilecek bir şey değil, sıkılmayan insanın sahip olduğu bir şeydir. March, deneylerimin beni getirdiği yer burası. Bir serum yaratacağım... Şeria Nehri gibi bir serum. Buna göre ben Musa olacağım. Sen de Yeşu. Bütün insanlıktan oluşan İsrail oğullarını bir kıyıda diğerine götürmek için. İşte bu nedenle Birleşik Devletlere geri dönmek istemiyorum.”

14 Yunan mitolojisinde yolculara sorular soran ve cevabı bilmeyenleri boğarak öldüren Sfenks. Sorduğu sorunun doğru cevabını Oedipus verir.

Altüst olmuştum, boğuluyordum. Etrafımı saran hava bile bir peygamberin ağzından çıkıyor gibiydi. Bu arada duman kabından havaya duman yayılmaya devam ediyordu. Basteshaw dumanı bir düşmanmış gibi seyrediyordu.

“Hiçbir kurtuluş şansını heba etmek istemiyorum. Enterne edilmek istemiyorum. Daha yeni evlendim. Bu yüzden neden söz ettiğini bildiğinden emin olsam bile yine de hayır diyorum.”

“Neden söz ettiğimi bilmediğimi mi düşünüyorsun?”

Daha incelikli davranmalıydım. Tam olarak böyle düşündüğümü anladı.

“Sana muhteşem bir kariyer öneriyorum,” dedi. “Uğruna risk almaya geçecek bir kariyer.”

“Benim zaten bir kariyerim var.”

“Gerçekten mi?” dedi.

“Evet, ve bütün insanlık için bir şeyler yapmaya karşıyım. Artık ne benim için bir şey yapılmasını istiyorum ne de bir başkasının hayatına karışmak. Kimse, hayatına karıştığınız için bir şair veya aziz olmaz. Samimiyetle söylemek gerekirse doğam gereği olduğum şey olmak için az sıkıntı yaşamadım. Seninle birlikte Kanarya Adaları'na gitmek istemiyorum. Karıma ihtiyacım var benim.”

Basteshaw kalın kollarını kavuşturmuş, ifadesiz bir yüzle otururken duman kabından serin sabah havasına ipek gibi, yağ gibi halka halka dumanlar yükseliyordu. Doğuya doğru sular hâlâ şafağın kırmızı renklerini yansıtıyordu. Ara sıra başımı kaldırıp ufka doğru bakıyordum.

“Seni temin ederim ki cevabının ciddiyyetten uzak olduğunu düşünmüyorum,” dedi. “Bence cevabın samimi, ancak önemli bulmuyorum, hayat çok daha kapsamlı. Daha sonra Kanaryalarda, ki çok hoş bir yer olduğunu düşünüyorum, çalışıp tartıştığımızda bana hak vereceğinden eminim.”

“Yüz mil kuzeyinden ya da güneyinden geçebilir ve adaları hiç görmeyebiliriz,” dedim. “Bir gemiyi salt beyin gücüyle idare edebilecek büyük bir bilim adamı olduğuna beni inandırmak istiyorsun. Tamam, devam et, fakat ben hiçbir kurtarıma fırsatını heba etmek istemiyorum.”

“Karayı her an göreceğimiz kanısındaım,” dedi Basteshaw. “Neden şu dumanı söndürmüyorsun?”

“Hayır, söz konusu bile olamaz!” diye bağırdım. “Kararım kesin!” Adam aklını kaçırmış olmalıydı. Fakat o kadar öfkeli olduğum o anda bile ya adam gerçekten dâhiyse ve benim inanç sorunun varsa diye düşündüm.

“Pekâlâ,” dedi alçak bir sesle.

Dönüp dikkatle ufku taramaya başladım, o sırada sırtıma inen ağır bir darbe beni iki seksen yere serdi. Basteshaw bir kürekle bana vurmuştu. Tekrar vurmaya hazırlanıyordu, bu defa küreğin sapıyla; ilkinde palasıyla vurmuştu. Bu Musa, Kurtarıcı ve Mesih! Kalın, güçlü bacakları üzerinde doğruldu. Yüzünde bunu zevk için değil de görev duygusuyla yapıyor gibi bir ifade vardı. İndireceği darbeden kaçmaya çalışırken, “Yalvarırım, öldürme beni!” diye bağırdım.

Sonra bir hamlede üzerine atıldım ve boğazına sarıldım, yapabilsem onu öldürebileceğimi hissediyordum, öyle öfkeliydim. Onu boğmak istiyordum. Küreği elinden bırakıp kaburgalarımaya sarıldı Basteshaw. Gövdemi öyle sıkıyordu ki ellerimi kullanamıyordum. Nefesim kesilinceye kadar debelenip tekmelemeye devam ettim.

Adam manyaktı.

Ve bir katil.

İki çılgın kara yarattığı engin su üstünde, kafa kafaya, olanca gücüyle boğuşuyordu. Elimden gelse onu kesinlikle öldürürdüm. Ama kuvvetli olan oydu. Bütün ağırlığıyla üzerime çullandı, kurşun gibi ağırdı... yüzüm takozlara gelecek şekilde sandal oturağının üzerine düştüm.

Ve ölümü bekledim.

Evrenin güçleri bana verdiği hayatı geri alıyordu.

Ölüm!

Fakat Basteshaw beni öldürmeyi düşünmüyordu. Giysilerimi yırtıp beni onlarla bağladı. Bileğimi bağlamak için gömleğimi burup bir halat haline getirdi. Pantolonumla ayaklarımı bağladı. Sonra yüzümdeki kanı ve kendi terini silmek için iç çamaşırımı yırttı. Filika bağlama halatını çekip onunla bağlarımı sıkıladı.

Ardından duman kabını suya daldırdı ve küreği, üzerindeki ça-

dır parçasıyla yeniden dikti ve ben beni bıraktığı pozisyonda çıplak olarak bir yanım üzerine yatmış, güçlkle soluk alırken o oturup varlığından hiç kuşku duymadığı sahili görmek için gözlerini doğuya dikti.

Daha sonra beni kaldırıp brandanın altına oturttu, çünkü güneş yakıyordu. Elini omzuma koyduğunda sinip kıvrandım. "Kırık var mı?" diye sordu bir doktor edasıyla ve bedenimi, kaburgalarımı, omuzlarımı yokladı. Sesim kısılınca kadar ona küfrettim.

Yemek zamanı geldiğinde beni besledi ve, "Tuvaletin geldiğinde haber ver, yoksa sorun olur."

"Beni çözersen, herhangi bir sinyal vermeyeceğime dair şeref sözü veririm," dedim.

"Bu riski göze alamam," dedi Basteshaw. "Bu çok önemli."

Arada bir kan dolaşımımı hızlandırmak için kol ve bacaklarımı ovuyordu.

Şimdi ona yalvarıyordum. "Kangren olacağım," diyordum.

Ama o reddediyor, seçimimi yaptığımı söylüyordu. Ayrıca, çok geçmeden şu mutlu adalara varacaktık. İkindiye doğru karadan esen yelin kokusunu alabildiğini söyledi. Bundan başka, "Sıcaklık yükseliyor," dedi ve sık sık ellerini gözlerine siper etmeye başladı. Gece olduğunda sandalın içine uzandı. Hareketlerinde belirgin bir hantallık vardı, içimden bin bela okuyarak onu seyrederken kalın, güçlü bacaklarını uzatıp ona beni pataklaması, bütün gece bağlı tutması için talimatlar veren ve daha da kötüsünü yapmaya yöneltebilecek sonu gelmez düşüncelerle dolu koca kafasını geriye attı.

Ay parıldıyor, denizden rutubetli bir pus yükseliyor ve sandal suyun üzerinde kayarcasına sürükleniyordu. Ellerimi kurtarmak için zorlaya zorlaya bileklerimi perişan ettim, sonra düşündüm ki metal dolabın olduğu köşeye kadar sürünebilirsem dolabın bir kenarına sürte sürte bileklerimdeki bağdan kurtulabilirdim. Sırtüstü döndüm ve topuklarımı kullanarak yavaş yavaş dolaba doğru ilerlemeye başladım. Basteshaw uyanmadı. Ayaklarını aşağı sarkıtmış, kaya gibi başıyla boyalı büyük bir mumya sandukası gibi yatıyordu.

Basteshaw sırtımı fazlasıyla yara bere içinde bırakmıştı, sürünürken yaraların kabukları sıyrılıyor, canım öyle yanıyordu ki du-

rup dudaklarımı ısırmak zorunda kalıyordum. Ancak pek faydası olmuyordu. Büyük bir umutsuzluğa düştüm ve sessizce ağladım. Basteshaw uyanmasın diye.

Dolaba ulaşmak ve ellerimi kurtarmak yarın gecemi aldı. Fakat sonunda gömlek yırtıldı; halatı genişletip liflerine ayırmak için suya batırdım. Sonunda o da koptu. Çömelip sızlayan bileklerimi yaladım. Sırtım, yediği darbe nedeniyle alev alev yanıyordu, ama vücudumda serin bir yer vardı; Basteshaw'a karşı öldüresiye bir kin besleyen kalbimin olduğu yer. Ona karşı yavaşça süründüm; ayağa kalkmadım, çünkü uyanabilir ve ay ışığında benim ayakta durduğumu görebilirdi. Şimdi onu suya mı itecektim, boğacak mıydım, onun bana yaptığı gibi kürekle dövüp kemiklerini kırarak ve kanının akışını mı seyredecektim bana kalmıştı.

İlk adım olarak onu bağlayıp gözlüğünü gözünden alacaktım. Sonrasını görecektik.

İntikam ateşiyle yanarak elimde halat, ayak parmaklarımın ucunda, üzerine eğildiğimde vücudundan yayılan harareti hissettim. Hafifçe yanağına dokundum. Adam yüksek ateşle yanıyordu. Kalp atışlarını dinledim. Sanki top atılıyordu göğüs kafesinin içinde; boğuk, müthiş bir gümbürtü.

İntikamımı alamadım. Bunun yerine ona baktım. Giysilerim lime lime parçalanmış olduğundan kendime bir tür panço yapmak için bir branda parçasına delik açtım ve bütün gece Basteshaw'un başında oturdum.

Kentuckyli öncü Henry Ware ile Ohiolu büyük Kızılderili şefi Timmendiquas'ın maceralarındaki gibi; Henry Ware Timmendiquas'ı bıçaklayabilecekken gitmesine izin vermişti.¹⁵

Ben de Basteshaw için üzülüyor, ona acıyordum. Fikirlerinin adamı olmak için nasıl kendini her şeyden yoksun bıraktığını ya da bırakmaya çalıştığını anlıyordum. Gerekli fidyeyi ödeyip bütün insanlığı acılarından kurtarmayı kalbinden değilse bile aklından geçirmiyor muydu?

Ertesi gün sayıklayıp durdu. Akşamüzeri bir İngiliz tankeri-

15 Henry Wane ve Timmendiquas, Amerikalı yazar Joseph Alexander Altsheler'in (1862-1919) gençlik romanı dizilerinden olan *The Scouts of Valley* adlı romanının kahramanları.

ni görüp işaret vermeseydim bu onun sonu olabilirdi. Tabii benim de, çünkü Kanarya Adaları'nı çoktan geçtiğimiz ve Rio de Oro açıklarında bir yerlerde olduğumuz ortaya çıktı. Bilim adamı Basteshaw! Çatlağın tekiydi. Ona kalsaydı her ikimiz de bu Afrika denizinde ölüp gidecektik; sandal çürüyecekti; ölümden ve sonuna kadar çılgın fikirlerden başka bir şey olmayacaktı. Ya da Basteshaw, her zaman sakın ve son derece makul, beni öldürüp yiyecek ve hedefine doğru yelken açmaya devam edecekti.

Her neyse, her ikimizi de perişan bir vaziyette gemiye çekip aldılar. Napoli bu İngiliz gemisinin uğradığı ilk liman oldu. Orada yetkililer bizi hastaneye kaldırdılar. Ben yeniden ayağa kalkıncaya kadar haftalar geçti; ve koridorda robdöşambri içinde yavaş yavaş yürüyen Basteshaw'a rastladım. Kendine gelmiş gibi görünüyordu, kendine güvenle, başı dik yürüyordu. Fakat bana karşı kesinlikle mesafeliydi. Büyük planının başarısızlığa uğramasından beni sorumlu tuttuğunu görebiliyordum. Şimdi yeniden denize açılması gerekiyordu. Bu defa Kanarya Adaları yoktu. İnsanlığın varlığını sürdürebilmesi için zorunlu olan araştırmaları ertelenebilecek kadar önemsiz değildi.

"Farkında mısın, büyük denizci," dedim hiç kem küm etmeden ve olabilecekleri düşünmenin verdiği kızgınlıkla, "başarısız oldun. Seni dinlemiş olsaydım karımı bir daha asla göremezdim."

Beni tepeden tırnağa süzerken sözlerimi sonuna kadar dinledi. "Bireyin insanlığı zekâsıyla etkileme ve onu doğru yola sokma gücü hiç olmadığı kadar azalmıştır bugün," dedi.

"Haydi git, insanlığı kurtar!" dedim. "Ama unutma ki aklına eseni yapmış olsaydın şimdi ölmüştün."

Bundan sonra benimle konuşmadı, çok da umurumdaydı! Koridorda karşılaştığımızda birbirimizi adam yerine koymuyorduk. Stella'dan başka bir şey düşünemiyordum.

New York'u tekrar görünceye kadar altı ay geçti, çünkü beni hastanede tutmak için bahane üstüne bahane buluyorlardı.

Böylece bir eylül akşamı bir taksi beni, artık benim de kapım olan Stella'nın kapısının önünde bıraktı ve Stella merdivenlerden yel gibi inerek bana koştu.

Eğer geri dönüp mutlu, huzurlu bir hayat sürmeye başlasaydım sanırım çok az kişinin beni henüz buna hazır olmadığı ya da giriş ücretini –bu ücreti artık kim belirliyorsa– ödememiş olduğum için kınamaya hakkı olurdu. Meksika dağlarının düşkün haydutları ve aynı nitelikte insanlar bir soluklanmayı hak ettiğimde hem-fikir olacaklardır. Ancak beni bekleyen şey bu değildi. Bunu istemek muhtemelen çok fazlaydı.

Hikâyemi anlatmaya başladığımda dedim ki samimi olacağım ve eleştirilere kulak vereceğim; bir insanın kaderi karakterine bağlıdır. Öte yandan karakteri de kaderine ya da yetindiği şeye bağlıdır. Hiçbir zaman huzur bulabileceğim bir yerim olmadı, bunun sonucu olarak da sakin durmakta zorlanıyordum, fakat hayatımın temel eksenini bulabilmek için bütün umudum sakin durmaktaydı. Mücadele sona erdiğinde hakikat bir armağan olarak geliyordu; cömertlik, ahenk, aşk falan filan. Muhtemelen o kadar arzu ettiğim bu şeyleri hiçbir zaman elde edemeyecektim.

Mintouchian'la bunu tartışırken bir defasında, ona, "Ne zaman bir yerde kalsam, bu hep birinin konukseverliği sayesinde mümkün olmuştur. Önce Lausch Nene; ev gerçekten onundu. Sonra Evanston'daki şu insanlar, Renlingler, daha sonra Meksika'daki Casa Descuitada ve Yugoslav Bay Paslavitch," demiştim.

“Bazı insanlar, hayatı kendileri için zorlaştırmamışlarsa, uyuyakalma riskiyle karşı karşıya kalırlar,” dedi Mintouchian. “İnsan’ın Oğlu¹ bile ırkımızla yeterince ortak yanı olsun da böylece onun Tanrı’sı olsun diye çok fazla fedakârlıkta bulunmuştur.”

“Ben de koruyucu aile akademisi ya da buna benzer bir şey yaratmayı düşünmüştüm.”

“Asla yürümezdi. Kusura bakmayın, ama gülünç bir fikir bu. Elbette kimi gülünç fikirler başarılı olur, ama senin bu fikrin olmazdı. Ne kadar çok çocukla baş etmeye çalışacağın hakkında bir fikrin var mı? Sen o tür bir adam değilsin, Stella hiç değil.”

“Çocukları eğitmem gerektiği düşüncesinin aptalca olduğunu biliyorum. Birilerini yetiştirmek kim, ben kim? Eğitimden ziyade sevgiydi vermek istediğim. Asıl fikir buydu. İstediğim şey, hayatımda bir değişiklik olsun diye, *benimle* yaşayacak birinin olmasıydı.”

Kendi türümde tek olduğum düşüncesini her zaman inkâr etmişimdir. Fakat iki hayal gücünün birbiriyle uyuşması ne kadar ender görülen bir şeydir! Bunun nedeni her iki hayal gücünün de ihtiras dolu olmasıdır. Eğer tatmin edilmek istiyorlarsa, o zaman uyuşurlar.

Akademi ve koruyucu aile gibi konular üzerinde düşündüğümüzde ben bir şey görüyordum, Stella başka bir şey. Benim aklımdaki kadife ormanlarla, görkemli bahçelerle ve Lincoln Park çim tohumları ekilmiş Elysium çimenleriyle çevrili, merhametli güneşin altında, yeşillikler içinde Walden veya Innisfree² kulübelerine benzer küçük bir kır eviydi. Roland ve Olivier³ Sarazenler tarafından katledilirken Roland’ın borusunun uzaklardan gelen sesi gibi basit şeyleri dinleyerek karmaşık şeylere kendimizi kaptırmak bizim kaderimiz. Stella’ya arıcılığa düşkün olduğumu söyledim. Bir kartalla geçinebildiysem neden bir başka kanatlı yaratıkla, hem de

1 *Son of Man*. Dört kanonik İncil’de seksen bir defa geçen ve Hıristiyan teologlarca yüz elli yıl tartışıldıktan sonra *Son of God* / Tanrı’nın Oğlu (İsa) ifadesinin karşılığı olabileceğine karar verilen ifade.

2 Henry David Thoreau’nun *Walden*’ına ve W.B. Yeats’in “The Lake Isle of Innisfree” şiirine gönderme.

3 Ortaçağ Fransız destanı *La Chanson de Roland*’a (Roland Destanı/Roland’ın Şarkısı) gönderme.

bana bal verecek bir hayvanla geçinemeyeyim ki diye düşünüyordum. Bunun üzerine Stella bana arıcılık üzerine bir kitap satın aldı ve ikinci yolculukta onu yanıma aldım. Fakat artık Stella'nın koruyucu aile evi hakkında ne düşündüğünü biliyordum: cılız, tozlu ağaçların altına sarhoş ve beceriksiz ustalar tarafından derme çatma inşa edilmiş yıkıldı yıkılacak ahşap bir ev, bahçede kaynaayan çamaşır kazanı, bir deri bir kemik bahtsız tavuklar, gürültücü çocuklar, benim eski ayakkabılarımı sürükleyerek dolaşan kör annem, ayakkabı tamir eden George ve ormanda bir arı kovanıyla ben.

Başlangıçta Stella bunun çok güzel bir fikir olduğunu söyledi, fakat ona geminin nasıl battığını ve sonrasını anlattığımda yeniden buluşmamızın heyecanı içinde başka ne diyecekti ki? Sıkıca bana sarılıp ağlamaya başladı; gözyaşları göğsüme düşüyordu. "Ah, Augie," dedi, "neler gelmiş başına! Zavallı Augie!" Yataktaydık. Şömine rafının üzerinde asılı, yuvarlak, büyük İtalyan aynasında pürüzsüz sırtının tatlı kavsini görüyordum. "Savaşın da, batan gemilerin de, her şeyin canı cehenneme," dedim. "Düzenli bir hayat süreceğimiz bu eve yerleşmek istiyorum."

"Ah, elbette," dedi. Fakat o zaman başka ne diyebilirdi ki?

Ancak işe nereden başlayacağım konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Ve bu elbette, neye benzediklerini ve amaçlarının ne olduğunu henüz kavrayamamış olanların salakça düşlerinden biriydi.

Çok geçmeden esas olarak Stella'nın istediği şeyleri yapacağımı anladım, çünkü bu ilişkide daha çok seven bendim. Onun ne istediğiye o sıralar benim için çok açık değildi. Bildiğiniz gibi eve dönüşün ve denizden ve Basteshaw'dan –şu ölümden dönmüş, firari romantik– kurtulmuş olmanın *immenso giubbilo*'su⁴ yaşanıyor-du; sanki Franz Joseph Haydn tarafından yazılmış ve Schola Cantorum vs. tarafından seslendirilmiş gibi minnet çılgınlıkları atılması gayet normaldi. Neticede Stella beni seviyordu yarım kalmış, tamamlamamız gereken bir balayımız vardı. Bu yüzden bazen onu dalgın gördüğümde zihnini meşgul eden şeyin ben olduğumu düşünüyordum. Bu, anlaşılabilir bir varsayımdı. Ancak Stella'nın gerçekte sık sık düşündüğü ben değildim. İnsanları kafalarına

4 (İt.) Büyük sevinç, coşku.

takmaya alıştıkları şeylerden koparmanın ne olduğunu sanıyorsunuz! Başlangıçta, Tanrı vergisi yeteneklere sahip, vücudunun üzerinde siyah, yumuşak perçemleriyle bu kadar güzel bir başı olan bir kadınla böyle problemler düşünemiyorsun. Bazı insanlarla aradaki mesafe onların kendi koydukları mesafedir; onlara yaklaşmak istediğinde onlara ait toprakları aşmak gerekir; bunun sonucu olarak da onlara karşı nasıl davranacağın esas olarak onların kontrolü altındadır ve takıntı haline getirdikleri fikirlerden dolayı acı çektiklerini, hem de herkesten fazla acı çektiklerini, öğrenmek her zaman şaşırtıcıdır. Benim koruyucu aile ve akademi rüyam basit bir merak olmayıp binlerce yıllık aptalca fikirlerden biri ya da bir yaz kelebeğiymiş. Böyle kelekleri asla yağda kızartmayı denememelisiniz. Deyim yerindeyse. Diğer ilgiler kaderimdir ya da hayatımı ve düşüncelerimi doldurur. Bunlardan biri Stella'ya olan ilgim; öyle ki ona ne olursa, ister istemez, bana da o olur.

Bazıları şüphesiz, "Vay be!" diyecektir. Kaderle ilgili bu hikâyeler de ne oluyor? Bütün bunların bana başka bir zamandan, yanlış bir zamandan, dünyada çok az insanın olduğu, aralarında büyük mesafeler bulunduğu için yabancı çimler gibi değil de aralıklı olarak dikilmiş ve gül rengi ışık altında yıldan yıla serpilen parktaki ağaçlar gibi büyüdüğü bir zamandan geldiğini hissedecektir. Bu karşılaştırma yerine, kendi kendine dersin ki bunu bir çimen gibi değil de bir grup parçacık olarak, evreni saran bir şal olarak görelim; ve bu parçacıkların işlevleri olsa da kesinlikle kaderleri yoktur. Bir insan olup da işlevi olmamayı neredeyse tiksiniç bulan bir düşünce tarzı da vardır. Yine de ben kaderle ilgili düşüncelerimin arkasında duruyorum. Buna göre bir işlev daha derin bir umutsuzluğun yerini alan şeyden başkası değildir.

Yakın bir tarihte İtalya'da, Floransa'daydım. Stella'yla ben şimdi, Avrupa'dayız; savaşın sonundan beri buradayız. Stella mesleki nedenlerle gelmek istemişti ve ben birazdan anlatacağım bir işle uğraşıyordum. Her neyse, Floransa'daydım; her tarafa seyahat ediyordum; birkaç gün önce havanın gayet hoş olduğu Sicilya'daydım. Floransa'ya vardığımda buz gibi bir havayla karşılaştım; gardan çıktığımda dağın üzerindeki yıldızlar ışıldıyordu. Tramonta-

na⁵ denen bir rüzgâr bütün gücüyle esiyordu. Arno'nun hemen ardındaki Hotel Porta Rossa'da sabah uyandığımda üşüyordum. Kat görevlisi biraz ısınmamı sağlayan bir kahve getirdi. Bir kilisenin kulesinde çalınmakta olan ince, eski bir metal çanın sesi dağın berrak ve serin havasına doğru dalga dalga yayılıyordu. Tahta döşemeye sular sıçratarak sıcak suyla yıkandım. Buz gibi bir günde ovulmuş bir vücutla, sıcak tutan bir paltoya sarınmış olarak dışarı çıkmak çok hoş bir şeydi.

Resepsiyondaki görevliye, "Bir saatlik sürede gidip görebileceğim ne var?" diye sordum. "Öğlen vakti bir randevum var."

Bu sorunun çok Amerikan olduğunu biliyordum, ama gerçek buydu.

Randevunun sebebini gizlemeyeceğim. Bir işte Mintouchian'ı temsil ediyordum ve ucuz bir fiyata Almanya'dan alınmış fazlalık Askerî malzemeyi –özellikle vitamin hapları ve diğer farmasötik mallar– gemiden indirebilmemiz için bizim adımıza bir İtalyan ithalat lisansı çıkarmaya çalışan biriyle temas kuracaktım. Mintouchian bu tür spekülasyonlarda çok mahirdi ve epey para kaldırıyorlardık. Rüşvet vermem gereken Roma'nın kodamanlarından Floransalı şu amca vardı; bu adam benim ileri sürdüğüm her sava karşılık beş sav ileri sürebilecek şu uygar kişilerden biriydi. Ancak ben bu tür insanlarla nasıl başa çıkılacağına ilmini almıştım artık; kuşkuya düştüğümde transatlantik telefonla Mintouchian'a ulaşıyordum ve o bana ne yapmam gerektiğini söylüyordu.

Porta Rossa'daki resepsiyon görevlisi, "Vaftizhane'nin, Ghiberti'nin heykelleriyle süslü altın rengi kapılarını görebilirsiniz," dedi.

O çılgın Basteshaw'un Ghiberti'den söz etmiş olduğunu hatırladım ve görevlinin tavsiyesini dinleyerek Piazza del Duomo'ya gittim.

Atlar kemiğe işleyen rüzgârda titriyordu. Buz gibi sokaklarda, kuytu köşelere sığınmış kestane satıcılarının sobalarından alevler fışkırıyordu.

Vaftizhanede soğuk yüzünden çok fazla insan yoktu; sadece he-

5 İtalya'nın batı kıyılarında ve Korsika açıklarında kışın hemen hemen kalıcı olarak esen ve hiçbir zaman fırtına hızına erişmeyen kuzeyli ve kuzeydoğulu rüzgârlara verilen ad.

diyelik eşya satan ve birbirine tutturulmuş kartpostal destelerini sallayan birkaç seyyar satıcı. Kapıya yaklaşıp insanlığın bütün tarihini anlatan altın rengi panolara baktım. Kim olduklarını anlatırken güneşte yanan, ortak atalarımız oldukları varsayılan bu altın başlara gözümü dikmiş seyrederken onların neyi temsil ettiklerini açıklamak üzere yaşlı bir kadın geldi ve bana Yusuf'un, Melek'le gürleşen Yakup'un hikâyesini, Mısır'dan kaçıışı ve On İki Havari'yi anlatmaya başladı. Her şeyi birbirine karıştırıyordu, çünkü Latin ülkelerinde *İncil*'i doğru dürüst bilmezler. Yalnız kalmak istediğim için oradan uzaklaştım, fakat kadın peşimden geldi. Sapına el çantasını astığı bir baston taşıyordu ve yüzünde peçe vardı. En sonunda peçenin arkasındaki yüzüne baktım; asil bir hanıma ait bu yaşlı yüz uyuz lekeleriyle kaplıydı, dudakları siyah çürükler içindeydi. Mantosunun kürkü yer yer dökülmüştü; buralar çatlamış, yırtılmıştı. Bana söylemek istediği şey şuydu: "Şimdi size bu kapılardan söz edeceğim. Siz Amerikalısınız, değil mi? Size yardım edeceğim, çünkü siz bu tür şeyleri yardımsız anlayamazsınız. Savaş sırasında çok Amerikalı tanıdım."

"Siz de bir İtalyan değilsiniz, doğru mu?" dedim. Aksanı Almanlarinkine çalıyordu.

"Piedmonteliyim," diye cevap verdi. "Çok insan bana İngilizceyi bir İtalyan gibi konuşmadığımı söyler. Ben bir Nazi değilim, eğer gelmek istediğiniz nokta buysa. Seçkin isimler hakkında bir şeyler biliyor olsaydınız size ismimi söylerdim, ama muhtemelen bilmiyorsunuzdur, öyleyse neden söyleyeyim?"

"Kesinlikle haklısınız. Yabancılar isminizi söylememelisiniz."

Tramontana yüzümü dalarken yürümeye devam ettim ve kendimi yeniden kapının heykellerine verdim.

Yine peşimden geldi; ayrık, fakat hızlı adımlarla.

"Kılavuz istemiyorum," dedim; cebimden biraz para çıkardım ve kadına yüz lirt uzattım.

"Bu da ne?" dedi kadın.

"Ne olacak? Para."

"Bana ne veriyorsunuz? Dağdaki bir manastırda rahibelerle birlikte kalmak zorunda olduğumu biliyor musunuz? Beni on dört kadınla birlikte aynı odaya koyduklarını? Her türden kadınla? On

dört başka insanla birlikte uyumak zorundayım. Ve şehre yürüyerek inmek zorundayım, çünkü rahibeler bize otobüs parası vermiyorlar.”

“Orada kalmanızı mı istiyorlar?”

“Rahibeler çok zeki değiller,” dedi. Orada kalıp sıkıcı işler yapamazdı, bu yüzden şehre kaçıyordu. İsyan doluydu. Fakat her tarafından kemikleri görünüyordu; dişleri çarpık çurpuktu; peçesi çenesindeki ve dudaklarının üzerindeki titrek kılları gizlemiyordu; bir zamanların pürüzsüz, kadınsı teninin bu görünüşü alması ne tuhaftı.

Kapılara bakmak istiyor ve bu arada neden bu ülkede insanı rahat bırakmazlar ki diye düşünüyordum.

“Bu, kurban olmaya giden İshak,” dedi kadın.

İşaret ettiği resme baktım ve bunun doğruluğundan kuşku duydum. Ona, “Rehber istemiyorum,” dedim. “Durumunuzu anlıyorum, fakat ne yapmamı istiyorsunuz? İnsanlar sürekli bana yaklaşıyorlar. Peki, neden bu parayı alıp...” Kem küm etmeye başladım.

“İnsanlar! Fakat ben başka insanlar gibi değilim. Bunu anlamalısınız. Ben...” Sesini yitirdi, o kadar öfkelenmişti. “Bu *bana* hep oluyor!” dedi. Kalbini dirsekleriyle sıkıştırıyor gibiydi; yaklaştı ve aynı tuhaf yalvarma ve isteme hareketini tekrarladı.

Ah, yıkım yasaları!

Ne oluyordu, bu şey yeterince uzun sürmemiş, yeterince yavaş olmamış mıydı? Yani kırıksıklıkların ortaya çıkması, siyahı kovan griler, gevşeyen cilt, esnekliğini yitiren kas telleri? Bu kadının anılarında kaybettiği köşk, koca ya da âşıklar, çocuklar, halılar ve piyano, uşaklar ve para hâlâ tazeliğini koruyor muydu? Ne demeye hâlâ büyük düşüşün ilk acısını hissediyor gibi görünüyordu ki?

Ona yüz lireden daha verdim.

“Beş yüz lireden verin, size katedrali göstereyim, sonra da sizi Santa Maria Novella’ya götürüyüm. Uzak değil ve birisi anlatmazsa hiçbir şey anlamazsınız.”

“Aslında birazdan birisiyle bir iş görüşmem var. Yine de teşekkürler.”

Oradan uzaklaştım. Bunu gönül rahatlığıyla yaptım, çünkü Ghiberti o an için beni pek etkilememişti.

Diğer taraftan bu yaşlı hanımefendi de haklıydı; başına bir şeyler gelen bir *ben* her zaman vardı. Ölüm bu sınırı ortadan kaldıracaktı ve artık kişi olmaktan çıkacaktık. Ölüm bundan başka bir şey değildi. Hayat da böyle olmak istediğinde isyan duygusuyla dolmayıp da ne yaparsın?

Evet, Avrupa, savaş sırasında üç yolculuk daha yaptıktan sonra Stella'yla gittiğimiz yerd.

O zamandan beri anılarımı gezgin biri olarak kaleme alıyorum, tek başıma yolculuk yaptığımdan istemediğim kadar zamanım var. Geçen yıl iki ayı Roma'da geçirmek zorunda kaldım. Mevsimlerden yazdı, şehir kırmızı çiçekler içinde, sıcak ve uykuluydu. Güneyin bütün şehirleri yazın mayışır; gündüz uykuları beni serseme döndürüyor, tadım tuzum kalmıyordu. Siestadan sonra kendime gelmek için kahve ve sigara içiyordum ve nihayet kafamı topladığında vakit neredeyse akşama ulaşmış oluyordu. Akşam yemeği yersin ve sokaklar çıtırtıyla yanan gaz lambalarıyla aydınlanırken uyuşuk, yeşil bir gece çöker. Yeniden uyku vakti gelmiştir, gider kendini yatağa atarsın.

Böylece her öğleden sonra Roma'nın ayaklarımın altında uzandığı Pincio'nun tepesindeki Borghese Gardens'da bulunan Café Valadier'ye gitme alışkanlığını edindim; orada bir masaya oturup Şikago doğumlu bir Amerikalı olduğumu ve tüm diğer olayları ve fikirleri ilan ediyordum. Bunları çok önemli bir mesaj vermek istediğim için değil, insanların kendilerini ifade etme yeteneğine sahip olduğunu ve uygun zamanda kullanması gerektiğini göstermek için yazıyordum. Sonunda konuşmanı bitirdiğinde ebediyen susarsın; kıpırdamayı sona erdirdiğinde hareketsiz kalırsın, fakat bu konuşmayı, kıpırdamayı ya da olduğun şeyi reddetmek için bir sebep değildir.

Zamanımı mümkün olabildiği kadar Paris'te geçirmeye çalışıyordum, çünkü burası Stella'nın çalıştığı yerd. Stella uluslar arası filmler yapan bir film şirketinde çalışıyordu. I. François Sokağı'nda, oldukça şık bir yerde, V. George Oteli'ne iki adım mesafede bir apartman dairesi tutmuştuk. Dekoratif binaların bulundu-

ğu lüks bir semti burası, fakat bizim kiraladığımız daire korkunçtu. Yaşlı bir İngiliz'le Fransız karısına aitti. Biz yağmur ve sisin bütün kış eksik olmadığı Paris'te yaşarken karı koca bize ödettikleri fahiş kirayla geçinmek üzere Mentone'ye göçmüştü. Günlerimi, bu lüks olmasına rağmen rutubetli daireye alışmaya çalışarak geçiriyordum. Fakat bu halılarla, koltuklarla ve Coney Island'dan getirilmiş benzeyen lambalarla, genelev resimleriyle, ışıklı gözleri olan kaymaktaşıdan baykuşlarıyla, tükürük kokan, deri ciltli Ou-ida⁶ ve Marie Corelli⁷ kitaplarıyla yapacak bir şey yoktu. *Locataire*⁸ olan İhtiyar İngiliz dolandırıcının çalışma odası dediği, içinde bir Larousse ansiklopedisi seti ve bir oyun masası olan, kirli bir halı serili küçük bir oda vardı. Yeşil çuha kaplı masanın çekmecele-ri sterlin, frank, dolar, peseta, şilin, mark, eskudo, piastre ve hatta rublenin birbirine çevrilmesine ilişkin rakamlar karalanmış kâğıt parçalarıyla doluydu. Ryehurst adlı bu ihtiyar, neredeyse bir canlı cenazeydi; cenaze merasimine uygun, yakasız, düğmesiz, düğme deliksiz mor bir kıyafetle oturuyor, para hesabı yapıyor veya gazetele-ri Fransa'nın Düşüşü hakkında, köylülerin sakladığı altınların nasıl ortaya çıkarılacağına ya da İtalya'da sürücüler için hangi ge-çitlerin daha iyi olduğuna dair mektuplar yazıyordu. Gençliğinde Torino'dan Londra'ya hız rekorunu kırmıştı. Yarış arabasının içinde çekilmiş bir fotoğrafı vardı. Sürücü koltuğunda yanında küçük bir İrlanda teriyeri oturuyordu.

Ön odalar yeterince kötüydü, fakat yemek odası benim taham-mül sınırlarımı aşıyordu. Stella stüdyoya gitmek için erken çıkı-yordu; kahvaltımı hazırlayan bir *bonne à tout faire*⁹ olmasına rağmen kahvemi içmek için ben her zaman gidip Türkistan işi sarı-kırmızı işlemeli örtü serili masaya oturmayı beceremiyordum.

Bu yüzden kahvaltımı yapmak için küçük bir kafeye gidiyordum; burada bir gün eski dostum Hooker Frazer'a rastladım. Çok hare-ketli bir yer olan Roseraie adlı bu kafede yuvarlak masalar, hasır koltuklar, bronz saksılar içinde palmyeler, ince çizgili halılar, kır-

6 İngiliz roman yazarı Maria Louise Lamé'nin (1839-1908) takma adı.

7 İngiliz roman yazarı Mary Mackey'in (1855-1934) takma adı.

8 (Fr.) Kiracı.

9 (Fr.) Her işe bakan hizmetçi.

mızı ve beyaz markizler, yüzlerce garip mekanizması olan kocaman bir kahve makinesinin buharı, selofana sarılı kekler ve bunun gibi bir sürü şey vardı. Kömür sobalarını hazır ettikten sonra –bu hizmetçi, Jacqueline, çok nazik biriydi, ancak kömür nasıl tutuşturulur, hiçbir şey bilmiyordu, oysa ben yıllardır bu konunun uzmanıydım– kahvaltıya giderdim. Bir gün Roseraie’de kahve ısmarlamak üzereydim. Alma Meydanı’ndaki pazardan ellerinde at etleri, böğürtlenler vs. ile dönen yaşlı erkekler ve kadınlar ayaklarında terlikler, sokakta sanki kendi dantel dolu oturma odalarındaymış gibi yürüyorlardı. Birden Frazer geçti. Düğünümünden beri görmemiştim.

“Hey, Frazer!”

“Augie!”

“Hangi rüzgâr seni Paris’e attı, eski dost?”

“Nasılsın? Her zamanki gibi yüzündeki o kocaman gülümseyişle gayet sağlıklı görünüyorsun. Ben Dünya Eğitim Fonu’nda çalışıyorum. Hayatım boyunca tanıdığım herkesi son bir yılda Paris’te gördüğümü düşünüyordum. Fakat sana, burada, İnsan’ın Şehri’nde,¹⁰ rastlamak ne büyük sürpriz, Augie!”

Kendini çok harika hissediyordu, bu yer ona esin veriyor olmalıydı; oturdu ve bana Paris hakkında, onun nasıl eşi, benzeri olmayan bir yer olduğuna dair –oldukça şaşırtıcı– bir nutuk çekti; Paris, tanrıların yardımı olmaksızın insanın serbest olabileceği, umudun başkenti idi; açık fikirli; uygar, akıllı, hoş bir şehirdi, vs., vs. Paris’te ne yaptığımı gülerek sorduğunda bir an kendimi hakarete uğramış gibi hissettim. Yersiz bir düşünce olabilirdi, fakat burası mademki İnsan’ın Şehri’ydi, neden benim de şehrim olmasındı? Eğer değilse bu belki de yüzde yüz benim suçum değildi. Pe ki, hangi İnsan’ın şehriydi burası? Yine yeni bir yorum. Her zaman şöyle veya böyle bir yorum olur.

Fakat köprülerin altın atlarıyla, Tuileries bahçelerinin Grek kahramanları ve taştan güzelleriyle, ağzına kadar dolu operasıyla, cıvıl cıvıl renkli, cüretkâr vitrinleriyle, dikilitaşıyla, renk renk dondurmalarıyla şen ve şirin Paris, dünyanın gösterişli hediye paketi Paris böyle atlıkarınca gibi dönerken kim ondan şikâyetçi olabilirdi ki?

10 İlk Hristiyan teologlardan Hippolu Augustin’e (354-430) gönderme.

Frazer'ın duygularımı incitmek istediğini sanmıyorum; beni burada görmek onu şaşırtmıştı o kadar.

"Savaş bittiğinden beri buradayım," dedim.

"Öyle mi? Ne yapıyorsun, peki?"

"Düğünümde tanıştığın Ermeni avukatı, hatırladın mı? Onunla birlikte bir iş yapıyorum."

"Elbette. Öyle ya, sen evlenmiştin. Karın da seninle mi?"

"Benimle tabii. Sinema işinde. Belki onu *Les Orphelines*'de görmüşsündür. Mültecilerle ilgili bir film."

"Hayır, doğrusunu söylemek gerekirse pek sinemaya gitmiyorum. Ama karının bir aktris olduğunu duymak beni hiç şaşırtmadı. Çok güzel bir kadın, bildiğin gibi. Evlilik nasıl gidiyor?"

"Onu seviyorum," dedim.

Sanki bir cevapmış gibi bu! Fakat Frazer'a daha fazlasını söylemek istemediğim için kınanabilir miyim? Diyelim ki onun da beni sevdiğini, fakat İnsan'ın Şehri olarak Paris'i nasıl seviyorsa öyle sevdiğini ya da duygularına neleri karıştırdığını; tasalara karşı aşkın zaferi olarak aşkı ya da Mintouchian'ın o öğleden sonra Türk hamamında dominant fikirler dediği şeyi anlatmaya başladım. Olacak şey değil, bütün bu ayrıntıları Frazer'a anlatmayacaktım. Bu konuyu Stella'yla tartıştıgımda, çünkü arada bir bunu yapar ya da yapmaya çalışırdım; onun gözüne bir fanatik gibi ya da başka insanların bana görüldüğü gibi görüldüğüm izlenimine kapılıyordum: fikirlerini size satmaya ya da kendi taraflarına çekmeye çalışarak ileri geri konuşan insanlar gibi. Bu Stella'yı bir tür aynaya dönüştürüyordu, eski günlerdeki kendi inatçılığımı ve inkâra kalkıştıgımda neye benzediğimi gösteren bir aynaya. Acatla'daki villada Japon bahçesinde gizlendiğimiz sırada Stella birbirimizi çok benzediğimizi söylerken haklıydı. Gerçekten de öyleydik.

Her ne kadar dünyadaki en dürüst insan olmasam da, ortalamadan daha fazla yalan söylemek istemiyordum. Stella söylüyordu. Elbette buna yalan ya da imajını koruma diyebilirsiniz. Sanırım ben ikincisini tercih ediyorum. Stella mutlu ve kararlı görünüyor, benimde aynı şekilde görünmemi istiyordu. Salondaki güvercinboynu biçimindeki sobanın yanında yaşlı İngiliz beyefendi Ryehurst'un gerçek bir Chippendale olduğu konusunda beni

–zarar görmesini engellemek düşüncesiyle– uyardığı bir sandalyede oturuyor, sakın, zeki, güçlü, enerji ve hayat dolu ve olağanüstü güzel görünüyordu; bu perspektiften görülmek istiyordu. Kendi kafasındaki imajı buydu. Gerçekte nerede olduğumuzu anlamam bazen biraz zaman alıyordu. Stüdyodaki olaylardan bahsediyor ve o gün yapılan şakalara o sıcak, billur gibi sesiyle gülüyordu. Peki ben, ben ne yapıyordum? Belki Dachau’da bulunmuş bir adamla görüşme yapıyor ve Almanya’dan temin edilecek birtakım dışçılık malzemeleriyle ilgili bir iş bağlıyordum. Bu ancak bir-iki saatimi alıyordu. Bundan sonra Louvre Müzesi’nin soğuk koridorlarında dolaşıp Hollanda Ekolü’nden ressamların tablolarını seyretmiş ya da Seine Nehri’nin ilaç koktuğunu fark etmiş veya bir kafeye gidip mektup yazmış olabilirdim. Günler işte böyle geçiyordu.

Stella, başının üzerinde üç defa dolanarak topuz yapılmış saçlarıyla, ağzında sigarası, omzunda ev yapımı batık bir eşarp, ayaklarını altına alarak oturup beni dinliyor ve ondan istediğim çok önemli şeyleri, şimdilik de olsa reddediyordu.

Bütün bunların olması gerçekten çok şaşırtıcıydı. Bunun ne kadar çabaya mal olduğunu dünyada tahmin edemezsiniz. Ancak bu yakınlarda kavradım bunu. Stella stüdyodan dönmüş ve duş almak için banyoya girmişti; banyodan bana seslendi; “Sevgilim, lütfen bana bir havlu getir.” Büyük bir mağazanın ucuzluk reyonundan satın aldığım robdöşambrlardan birini götürdüm ona. Küçük banyo alacakaranlıktı. *Chauffe-eau* makinesinde¹¹ –gaz brülörlü bakır kazan– binlerce ufak mum alevinin üzerine yeşil metal parçaları pul pul dökülüyordu. Stella ılık kadın kokusuyla, göğüslerinin üst hizasına kadar suya gömülmüştü. Ecza dolabının aynası duvarda, gri Paris sisine değil de akşam denizine açılan bir pencere gibi koyu mavi parlıyordu. Robdöşambr omzumda otururken büyük bir huzur duyuyordum. Her zamankinin tersine dairemiz temiz ve sıcak görünüyordu; kalabalık eden çirkin eşyalar görünmeyecekleri yerlere kaldırılmıştı; sobalar çok iyi çekiyor ve pırıl pırıl parlıyordu. Jacqueline yemek pişiriyor ve güzel bir sos kokusu etrafa yayılıyordu. Durulduğumu, rahatladığımı hissediyordum, soluk alıp

11 (Fr.) Su ısıtır, su ısıtma cihazı.

verişim rahat, parmaklarım açıktı. şimdi olanlar şu. Yüreğinizde ne kadar acı biriktiğini anlamanız böyle uzun zaman alıyor, bundan başka siz etrafta aylak aylak gezdiğinizi düşünürken alttan alta bir şeyler cereyan eder. Farkına varmadan ağır ağır bir işe girişirsiniz, kazırsınız, delersiniz, toprağın altını üstüne getirirsiniz, galeriler, tüneller açarsınız, kaldırırsınız, itersiniz, kayaları yerinden oynatırsınız, çalışır, çalışır, çalışır, çalışır, çalışırsınız, soluk soluğa halata asılırsınız. Ve bu işlerin hiçbirini dışarıdan görünmez. Hepsini içinde olup biter. Bunlar olur, çünkü siz güçsüzsünüz ve adaleti sağlamak ya da karşılık vermek için hiçbir yere gidemezsiniz, bu yüzden içinizden kendinizi cezalandırırsınız, mücadele edersiniz, savaşırsınız, hesapları kapatırsınız, hakaretleri hatırlarsınız, kapı şırırsınız, cevap verirsiniz, inkâr edersiniz, ihbar edersiniz, galip gelirsiniz, zekânızla alt edersiniz, üstesinden gelirsiniz, o alırsınız, ağlırsınız, ayak dirersiniz, aklarsınız, ölürsünüz ve yeniden ayağa kalkarsınız. Hep tek başınıza! Herkes nerededir? Bağrınızda, derinizin altında, bütün aktörler.

Küvette yatarken Stella acı çekiyordu. Bunu açıkça görüyordum. Ve genellikle ben de ağır iş yapıyordum. Peki, ne için?

Herkes bana Paris'in yaşanması kolay bir yer, *calme, ordre, luxe et volupté*¹² olduğunu anlatıyor, yine de burada insanın imanı gevriyor. Herkes burada dramatik bir şekilde köşeye sıkışmış vaziyette yapmak zorunda olduğu şeyi yapıyor. Eğer Stella bu ağır işi yapmak zorunda olmasaydı sakın ve konforlu diye niteledikleri bu şehirde olmazdık. Kostümler, gece kulüpleri ve eğlence, stüdyodaki faaliyetler, –bana büyüklendiği izlenimini veren ahabamız Alain du Niveau gibi– artistler arasındaki dostluklar, hiçbir şey kolay değildi burada. Daha sonra size bu du Niveau'dan bahsedeceğim. Parislilerin *noceur*¹³ dedikleri türden bir adamdı, yani her gece ona düğün dernekti. Eksiği var fazlası yok.

12 (Fr.) Sakin, düzenli, konforlu ve şehvetli. Baudelaire'in "L'invitation au voyage" ("Yolculuğa Davet") şiirinden.

"*Là, tout n'est qu'ordre et beauté,
Luxe, calme et volupté.*"

"Orda ne varsa sūs, sükun ve şehvet,
İntizam ve güzelliğten ibaret." Türkçesi, Cahit Sıtkı Tarancı.

13 (Fr.) Eğlence düşkünü.

Her halükârda, Birleşik Devletler'de kalmayı ve çocuk sahibi olmayı tercih ederdim. Bunun yerine bir süredir yaban ellerde tutsağım. Geçici bir süre. Bunu da atlatacağız.

Stella'nın ne yazık ki ortalamadan fazla yalan söylediğinden söz etmiştim. Bana çok sayıda doğru olmayan şey söyledi, doğru olan birçok şeyi ise söylemeyi unuttu. Söz gelimi Jamaika'daki babasından para geldiğini söylemişti. Jamaika'da bir babası yoktu. Üniversiteye falan da gitmemişti. Oliver'ı asla sevmemişti. Onun için önemli olan adam o değildi. Önemli olan Cumberland adında büyük bir spekülâtördü. Böyle bir adamın varlığını Stella'dan öğrenmemiştim. Bunu başka birinden duymuştum. Sonra Stella bana bu Cumberland'ın sahtekârın teki olduğunu söyledi. Ahlâki açıdan, yani; iş hayatında ise sadece saygın biri değil, büyüktü de. Gerçekte resimleri asla gazetelerde çıkmayan güçlü karakterlerden biriydi, çünkü adı verilemeyecek kadar güçlüydü. Ve Stella'nın daha lise yıllarındayken düşüp kalktığı bu adam Palomar Dağı'ndaki yeni teleskopun okülerine benzeyen gözüyle yavaş yavaş Tiberius kadar zalim bir Jüpiter-Ammon,¹⁴ bir çar ve bir üst akıl olmaya başlamıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse bütün bu büyük şahsiyetlerden, kader belirleyicilerden, ağır-suyla beslenen beyinlerden, Machievellilerden, uğursuz büyücülerden, kodamanlardan, dayatmacılardan, mutlak güç sahiplerinden bıkip usanmıştım. Basteshaw bana bir güzel sopa çektikten sonra bir daha hiçbir şeyin beni etkilemesine izin vermeyeceğime dair yemin etmiştim. Ama kendimi kandırıyor olmalıydım, çünkü aynı karakterde başka birinin gölgesi üzerime düşüyordu. Lanet olsun! Asla bitiremezsiniz, sadece öyle sanırsınız!

Bu Cumberland'in adını ilk defa savaş sırasında New York'ta sinema sektöründe çalışan Alain du Niveau'dan duydum. Mintouchian onu tanıyordu, Agnes de. Alain du Niveau ilk başta Agnes'in arkadaşıydı. Tanıştığımızda bana Duc de Saint Simon'ın soyundan geldiğini anlattı. Soyağacı hikâyelerini yutmaya her zaman hazırdım, ancak bu du Niveau öyle bir izlenim yaratmıyordu. Sağlıksız, gergin ciltli ablak suratında mavi, ayyaş gözleri vardı. Muhtemelen kimseyi incitmek istemiyor olmakla birlikte yüzünden küstah-

14 Mısır tanrısı Amon ile Roma tanrısı Jüpiter'in karışımı.

lık akıyordu. Saman sarısı, seyrek saçları bir İngiliz subayınıninki gibi özenle taranmıştı. Ayakkabıları yumuşak yünlüyle astarlanmıştı; topuklarına kadar inen uzun paltosu çok güzel bir süetti; biraz tombulcaydı. Bir kız avcısıydı, metroda kız kovalardı. Onlara nasıl yaklaştığını kendisi anlatıyordu, dediğine göre, bu zavallı, masum kuşları yalnız yakaladığında kızlar gururlu bir Olympos tanrısıyla karşılaşmış gibi kalakalıyorlarmış vs.

Bana Cumberland'den söz ettiğinde Paramount Sineması'nın lobisinde Stella'yı bekliyorduk. Laf arasında Oliver'ın ismi geçtiğinde du Niveau, "Hâlâ kodeste," dedi.

"Adamı tanıyor muydun?" dedim.

"Evet. Stella için Cumberland'den sonra ne büyük bir düşüş. Onu da tanırdım."

"Kimi?"

Ne demiş olduğunun farkında bile değildi. Zaten genellikle ağzından çıkanı kulağı duymazdı. Bir toprak kaymasıyla kendimi bir maden çukurunun dibinde sıkışmış gibi hissettim. Müthiş bir umutsuzluk, öfke, kıskançlık duygusu kabardı içimden.

"Kim? Hangi Cumberland?"

Du Niveau o zaman yüzüme baktı ve bir nedenle gözlerimin yandığını, acı çektiğimi anladı. Sanırım buna çok şaşırdı ve bu üzücü durumdan ağırbaşlılıkla sıyrılmaya çalıştı.

Aslında er geç bana garip bir açıklama yapılacağını bir süreden beri bekliyordum. İnsanlar Stella'yı tedirgin edip duruyorlardı. Bir arabayla ilgili bir problem vardı. Stella'nın arabası yoktu. Şehrin dışında bir apartman dairesiyle ilgili hukuki bir dava vardı. Stella'nın şehir dışında ne tür bir dairesi olabilirdi? Bundan söz etmemek acımasızlık olacağından, sanırım, Stella satmak zorunda kaldığı yedi bin beş yüz dolarlık vizon mantodan söz etti bana ve elmas gerdanlıktan. Postacı Stella'nın açmadığı iş mektupları getiriyordu. Uzun dikdörtgen şeklinde saydam adres pence-releri olan bu iş mektuplarında, bilmem neden, ruhumu ezen bir şeyler vardı.

Hem sonra, Mintouchian'ın Türk hamamında bana söylediği şeyleri göz ardı mı etmem gerekiyordu? Bunu nasıl yapabilirdim?

"Kim bu Cumberland denen herif?" dedim.

O anda Stella kadınlar tuvaletinden çıkıp geldi, koluna girip onu bir taksiye doğru sürükledim. Eve döndük ve ona patladım: “Bu işte bir takım karanlık noktalar olduğunu bilmeliydim!” diye bağırdım. “Kim bu Cumberland?”

“Augie! Kızma,” dedi sapsarı bir yüzle. “Sana anlatmalıydım. Fakat ne fark eder ki? Bu seni sevdiğimi ve bunları anlatarak kaybetmek istemediğimi kanıtlıyor.”

“Sana o vizon mantoyu veren oydu, değil mi?”

“Evet, sevgilim. Ama seninle evlendim, onunla değil.”

“Peki ya araba?”

“O bir hediyeydi, tatlım. Fakat hayatım, sevdiğim sensin.”

“Ya New York’taki evde bulunan bütün o şeyler?”

“Mobilya mı? Onlar ıvır zıvır. Önemli olan sadece sensin.”

Yavaş yavaş beni yatıştırmayı başardı.

“Son ne zaman gördün onu?”

“Onunla iki yıldır hiçbir işim olmadı benim.”

“Böyle adamların sözünün edilmesine dayanamıyorum,” dedim.

“Deli oluyorum. Bu sırlar böyle açığa çıkmamalı.”

“Fakat neticede asıl benim için zor oldu,” diye bağırdı Stella.

“Onun yüzünden gerçekten acı çeken bendim. Sen sadece ondan söz edildiğini duyduğun için acı çektin.”

Bir defa konuyu açmıştık, artık kapatmak kolay olmayacaktı. Stella bu konuda konuşmak istiyordu. Kıskanmam için hiçbir neden olmadığını kanıtlamak için olup biten her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlatması gerekiyordu; onu durduramıyordum; böyle gözü kara, ele avuca sığmaz ve kararlı bir karakteri, bildiğiniz gibi, kolay kontrol edemezsiniz.

“Ne ittir o!” dedi Stella. “Ne korkaktır! Bir tek insani duygusu yoktu. Daha çok iş arkadaşlarını ağırlamakta ona yardımcı olmamı, bir de ortalıkta onunla boy göstermemi isterdi benden, çünkü karısından utanıyordu.”

Bu iş Stella’nın New Jersey’de yazlık ev, çeşitli mağazalarda açılmış kredi kartı hesapları ve Mercedes-Benz otomobil gibi tadını çıkardığı şeylere karşı son derece pragmatik olan tavrıyla uyuşmu-

yordu. Vergi, sigorta ve benzeri konularda çok bilgiliydi. Bir kadını elbette bunlardan anladığı için ayıplayamazdınız. Neden anlamasındı ki? Fakat korkarım, geçmiş hayatı hakkında ideal bir açıklama yapmasını istemekten vazgeçmem gerekiyordu. Zaten buna ne ihtiyacım vardı ki?

“Benim bağımsız kalmama izin vermeyecekti. Eğer bir kenara koyduğum üç-beş kuruşum olduğunu öğrenseydi parayı bana harcatırdı. Her zaman ona muhtaç olayım istiyordu. Bir defasında bir kereste firmasının başkanı olan bir tanıdığım Long Island’da açacağı büyük bir kumarhanede hostes olmam için bana yılda on beş bin dolar teklif etti. Cumberland bunu duyduğunda deliye döndü.”

“Her şeyi öğrenmişti yani?”

“Dedektifler tutmuştu. Bu insanlar nasıldır, dünyada bilemezsin. Kâr edebileceklerini bilseler ayı bile kiralarlar.”

“Onlar hakkında öğrenmek istediğim her şeyi öğrenmiş buluyorum.”

“Ah, Augie! Lütfen, tatlım, unutma ki sen de hatalar yaptın. Kanada’dan kaçak göçmen getirmeye gidiyordun. Hırsızlık yaptın. Birçok insan seni doğru yoldan çıkardı.”

Tamam, fakat neden onu sevdiğimi bilmekle yetinmiyor ve konuşmaya bir son vermiyor? Şu keresteciyle ilgili hikâye ne anlama geliyordu? Gerçekten hostes olmaya niyeti var mıydı? Bütün bunları kafamda evirip çeviriyor ve kendimi müthiş kötü hissediyordum. Oturduğum koltuğun kolları sanki beni böğrümünden bıçaklayacakmış gibi bir izlenime kapıldım; şirin, çiçek desenli Baviera yatağı, biblolar, doldurulmuş sarıasma kuşları, her şey, her şey üstüme üstüme geliyordu. Yine mi *yanılmıştım*? Basteshaw ile sandalda akıntıyla sürüklenirken aklıma gelen düşünceydi bu; kendime boyuna yanılıyor muyum diye soruyordum.

Yine de sonunda anlaşıcağımıza inanıyordum. Mutlak bir umutsuzluk içindeymişim gibi yanlış bir izlenim vermek istemem. Böyle bir şey yok. Hangi aziz uyanıp başını kaldırmış, ağzını açıp sonsuz mutluluğun tüm evrenin üzerini –kimi yerlerde başka yerlere göre daha kalın bir tabakayla– kapladığı bir rüya gördüğünü anlatmıştı, bilmiyorum. Her kim idiyse bu aziz, be-

nim en büyük zaafım bu tür rüyalara duyarsız kalamamamdır. Bu *amor fati*'dir,¹⁵ başka bir şey değil, ya da olup bitenlere gizemli bir tapınmadır.

Stella'da biraz dar görüşlülük vardı, biraz da düzenbazlık, bir tür naif ciddiyet. Çok inandırıcı bir şekilde gayet içten ağlardı. Ama herhangi bir konuda fikrini değiştirmek hiç de kolay değildir. Ben mesela tırnaklarını daha kısa kestirmeye çalıştım, çünkü onları çok uzatıyordu ve kırıldığında tırnak altındaki hassas ete kadar kırılıyor, o zaman da gözyaşlarına boğuluyordu. Bunun üzerine ben, "Tanrı aşkına, neden bu kadar uzattın ki!" diyor ve tırnak makasını alarak tırnaklarını kesiyordum; buna ses çıkarmıyor, ancak yeniden uzatıyordu. Ya da çok şımarık olan ve onu besleyesiniz diye, lambaları, bulaşıkları devirerek gece yarısı sizi uyandıran Ginger, kedi, meselesinde bütün yaptığım aptal aptal bakınmaktan ve onun geceleri mutfığa kapatılmasını söylemekten ibaret oluyordu. Hiçbir sonuç elde edemiyordum.

Bağımsız olmayı ne kadar istediğini sürekli tekrarlayıp duruyordu.

"Pek tabii. Kim istemez ki bunu?"

"Hayır, demek istediğim, kendi fikrimle bir şeyler yapmak istiyordum. Bu sadece basit bir para meselesi değildi." Cumberland onu eziyordu, ellerini burarak nasıl boğulduğunu açıklamaya çalıştı. "Bir şey yapmama izin vereceğine dair verdiği sözden her seferinde döndü. Bu yüzden sonunda onunla ilişkimi bitirip Kaliforniya'ya gittim. Orada bir zamanlar bana bir deneme çekimi teklif eden bir tanıdığım vardı. Harika bir çekim oldu ve bir müzikalde küçük bir rol aldım. Fakat film gösterime girdiğinde benim bütün repliklerim kesilmişti. O kadar aptal görünüyordum ki; sadece gülümsüyor ve bir şeyler söylemeye hazırlanıyor, ama asla söyleyemiyordum. Ön izlemeden sonra hasta oldum. Cumberland yapımcının bunu yapması için üzerindeki etkisini kullanmıştı. Ona bir telgraf çekip kendisiyle işimin temelli bittiğini söyledim. Ertesi gün bir apandisit krizine girip hastaneye kaldırıldım ve daha yirmi dört saat geçmeden Cumberland yatağımın yanında bitiverdi. Ona,

15 Friedrich Nietzsche ve daha birçok düşünür tarafından tekrarlanan Latince deyiş: Kader sevgisi. Kişinin kaderini sevmesi.

‘Bu yolculuk için karına ne mazeret uydurdun!’ dedim. Onunla ilişkim ebediyen bitmişti.”

Evli insanların birbirlerine geçmişteki gönül maceralarını veya eski evliliklerini anlatmalarından her zamandan irkilmişimdir. Bu konuda alışılmadık derecede duyarlıyım.

Elbette bunun, Stella’nın ruhunu ezen bir yük olduğunu biliyordum. Bunca zaman bu acıdan kurtulamamıştı. Bıçağı yarasının içinde tekrar tekrar döndürmeye ihtiyacı vardı ve bunu yaparken benim de fena halde canımı acıtiyordu.

“Tamam, Stella, yeter, lütfen,” dedim sonunda.

“Ne *yeter*?” dedi Stella öfkeyle. “Bu konuda hiç konuşmamam mı gerekiyor?”

“Ama her zaman bundan konuşuyorsun ve bu adamdan en çok sen bahsediyorsun.”

“Çünkü ondan nefret ediyorum. Ve tamamen onun hatası olan senetler yüzünden borç içindeyim.”

“Bunu hallederiz.”

“Nasıl?”

“Henüz bilmiyorum. Bunu Mintouchian’la birlikte ayarlarız.”

Stella bunu yapmamı istemiyordu. Buna şiddetle karşı çıktı, fakat yine de onu görmeye gittim.

Mintouchian bu Cumberland meselesi hakkında her şeyi biliyordu ki bu hiç de şaşırtıcı değildi. Onunla Beşinci Cadde’deki bürosunda görüştük. “Mademki konuyu sen açtın,” dedi, “kusura bakma, ama Stella onun için her zaman bir baş belasıydı. Cumberland ona karşı çok haksızlık yaptı, ama o şimdi ihtiyar bir adam ve bütün bunlar çok geride kaldı. Ailesi için zor bir durum. Firmanın başında şimdi oğlu bulunuyor ve Stella’nın onları tehdit ederek bir sonuca ulaşamayacağını, yasal olarak çok fazla şeye hakkı olmadığını söylüyor.”

“Thedit etmek mi? Ne tehdidi? Stella’nın onu rahatsız ettiğini mi söylemek istiyorsun? Fakat bana iki yıldır onunla hiçbir ilişkisi olmadığını söyledi!”

“Şey, doğrusunu söylemek gerekirse, sana gerçeği söylememiş.”

Bu sözle yıkıldım; çok utandım. Nasıl bir tutum takınmak gerekiyordu? Kendini savunmazsan öldürölürsün, savunursan bu yüzden de ölebilirsin.

“Korkarım Stella bu meseleyi mahkemeye taşımakta gecikmeyecek,” dedi Mintouchian. “Onu kontrol etmek çok zor.”

Stella’ya “Bu entrikaları bırakmalısın. Dava falan açmayacak-sın,” dedim. “Bu adamın nerede olduğunu ve ne yaptığını biliyordun. Bana gerçeği anlatıydın. Bunlara hemen bir son vermelisin. Bir hafta sonra yeniden gemiye geri dönmem gerekiyor; aylar boyunca bu konuda kafa patlatmak istemiyorum. Duracağına dair söz vermezsen geri dönmeyebilirim.”

Stella pes etti. Onu tehdit ettiğim için acı acı ağladı, ama söz de verdi. Stella’nın çabucak renk değiştiren bir yüzü vardı. Ağlamaya başladığında yüzünün pembesi koyulaşıyor ve Acatla’da ilk defa gördüğümde bana o kadar tutkulu görünen gözleri kararıyordu. Elmacık kemikleri, Javalı ya da Sumatralı kanı taşıyormuş gibi hafif çıkıktı. O ağlarken ben hem yaralanmış hem de incinmiş vaziyette karşısında oturuyordum. Bazı kadınlarda gözyaşları daha ileri bir inatçılığın işaretidir, ama Stella’da bu gerçekçilik anıdır. İhtiyardan bu kadar çok söz etmemesi gerektiğini biliyordu, bunu itiraf etti ve bütün suçu kendi üzerine almaya çalıştı.

Böylece daha mutlu bir ruh haliyle denize açıldım; Stella’nın arı yetiştirme üzerine bir kitabı benim için satın alması işte bu sefere denk geliyordu. Kendimi vererek inceledim kitabı; arılarla bal hakkında hiçbir işime yaramayacağını bildiğim yığınla şey öğrendim.

Elbette bütün bu sinema hikâyesi Stella için tek başına da bal gibi yapabildiğini Cumberland’a göstermenin bir aracıydı. Öyle ahım şahım bir oyunculuk yeteneği yoktu. Ama görünüşe göre bu her zaman böyle olmuştur. İnsanlar yetenekli oldukları işi değil, kaygılarının sebep olduğu işi yaparlar. Oto tamirciliğinde yetenekli iseler, Don Giovanni operasında şarkı söylemek zorundadırlar; şarkı söylemekte iyilerse mimar olmak zorundadırlar; mimarlıkta yetenekliyseler okul müdürü veya soyut ressam ya da başka herhangi bir şey olmak isterler. *Herhangi bir şey!* Sırf inat olsun diye. Bu, insanın kendi kendine mükemmelen yettiğini, bu şeyleri kendisi için başkalarının yapmasına ihtiyaç duymadığını ispatlama arzusudur.

Neyse, Stella du Niveau’nun film şirketinde çalışıyordu, ben illegal işler çeviriyordum; kendimi biraz mazur göstermek için söyle-

meliyim ki Avrupa'daki işlerin yarından fazlası böyleydi. Çok saçma. Ama benim yapabileceğim bir şey yoktu. Diğer taraftan açıkça söylemeliyim ki ben umut dolu bir adamım, şimdi umutlarımın odağında çocuk sahibi olmak ve sakin bir hayat sürmek vardı. Henüz Stella'yı ikna edebilmiş değildim. Bu yüzden, sigara içerek ve gözlüğümün polaroit camlarının arkasından etrafı seyrederek trenle, gemiyle veya siyah Citroën'imle Avrupa'yı dolaşırken üzerinde olduğum işten daha sık doğmamış çocuklarımı düşünüyordum.

Bu bir evre miydi, neydi, bilmiyorum, fakat bazen kendimi şimdiden bir baba gibi hissediyordum.

Yakın zamanlarda Roma'da Via Veneto'da bir fahişe bana yaklaştı. Durum çok garipti; ben uzun boylu bir adamım, bana uygun-suz teklifte bulunan kadınsa kısa boylu ve tombuldu, üzerinde iki-üç yıllık siyah yas kıyafetleri vardı. Hüzünlü bir çehre. "Benimle gel," dedi kadın. Şeytana uymak katiyen aklımdan geçmedi diyerek yalan söyleyecek değilim. Her ne iseniz her zaman aşağı yukarı aynısınızdır. Yine de reddetmek çok büyük bir çabaya mal olmadı ve hayır dediğimde kadın çok alınmış gibi göründü ve, "Ne-
yin var senin? Beni beğenmedin mi?" dedi. "Elbette beğendim, *signorina*, ama ben evliyim. Çocuklarım var. *Io ho bambini*." Bu onu çok şaşırttı, "Çok özür dilerim, çocuklarınız olduğunu bilmiyordum," dedi, böyle bir hata yaptığı için dokunsan ağlayacaktı. Gerçekten dürüst olmak için bunun yalan olduğunu ve bir dürtüyle böyle dediğimi ona açıklamalıydım. Fakat izninizle bu *bambini* yalanının nereden geldiğini bildiğimi söyleyeyim. Frazer'a bahsettiğim Stella'nın filminden; "Les Orphelines"den. Filmi zaman içerisinde defalarca görmek zorunda kalmıştım ve filmin bir sahnesi lambrili, yalıtılmış, duvarları telis beziyle kaplı, Gauloise sigarası ve lüks parfüm kokan montaj odasında üzerimde derin bir etki yaratmıştı. Bu sahnede Stella bir İtalyan doktora bir kadınla çocuğu için yalvarıyordu. Cümleleri Stella'ya İtalyanca söyletiyorlardı; Stella, "*Ma Maria, ed il bambino. Il bambino!*"¹⁶ diye bağıırıyordu. Yardım edemeyen doktorsa omzunu silkerek, "*Che posso fare! Che posso fare!*"¹⁷ diyordu.

16 (İt.) Fakat Maria, ya çocuk. Çocuk!

17 (İt.) Ne yapabilirim! Ne Yapabilirim!

Bu sekansı tekrar tekrar seyrettim ve yüreğim acıyla doldu, neredeyse gözyaşlarına boğulmak ve Stella'ya, "İşte bu, işte bu, eğer ağlayacak bir şey arıyorsan, al sana ağlanacak şey! Neden o teorisyenlere ve asla bu dünyaya ait olmayan hayalî duygulara ihtiyacın var?" diye bağırmak üzereydim.

Varsayımsal insanlar için, Hakabe¹⁸ için acı çekmek daha kolay olmalıdır. Bu canını sizin yaktığınız insanlar nedeniyle acı çekmenizden daha kolaydır, çünkü onların düşmanlarını ve onlara eziyet edenleri, başkalarının hayatını berbat eden, onlara haksızlık eden kendinizden daha iyi görürsünüz.

Her halükârda, şimdiden *bambino*'larım olduğunu hayal etmemin sebebi buydu.

Simon'la Charlotte Paris'e geldiler ve Hôtel de Crillon'a indiler. Keşke Ana'yı da getirmiş olsalardı diye aklımdan geçirdim, ama muhtemelen o bunun farkına bile varmazdı. Bu günlerde Ana için büyük bir şey yapılmalı diye düşündüm; neyin uygun olacağına karar vermeliydim; param olduğuna göre bu işi tek başıma becerebilirdim. Artık bir işadama olmam Simon'u memnun etmişti. Charlotte da hakkımda daha iyi düşünüyor, ama bütün ayrıntıları öğrenmek istiyordu. Bunları benden öğrenebilmek için bayağı bir şansa ihtiyacı olacaktı! Onu Tour d'Argent'a, Lapin Agile'e, Casino de Paris'ye götürdüm ve her defasında hesapları ben ödedim. Simon gururla Charlotte'a, "Şimdi ne düşünüyorsun? Benim küçük kardeşim görmüş geçirmiş bir adam olmuş," dedi.

Stella'yla Rose Rouge masasının iki tarafından birbirimize gü-lümsedik.

Charlotte, otuzlarının başındaki bu güçlü kuvvetli ve kuşkucu kadın, bu güzel, sabit fikirli kadın kin doluydu. Eskiden ne zaman Simon'a öfkelenirse, hırsını benden çıkarırdı. Şimdi eskisine göre biraz daha önemli biri gibi görüldüğümünden ve nasılsa birkaç fikrim de makul sayıldığından Simon'u bana şikâyet ediyordu. İşin nereye gittiğini öğrenmeye can atıyordum. İlk sekiz-on gün fazla bir şey öğrenemedim, çünkü sürekli şehre iniyorduk. Du Niveau

18 Troya kralı Priamos'un karısı, Hektor, Paris ve Cassandra'nın anneleri.

çok yardımcı oluyordu; gerçek bir aristokrat olduğu için ve restoranlarda, gece kulüplerinde ve abiye giyim mağazalarında uşakların ona gösterdiği saygı nedeniyle bizimkilerin üzerinde çok olumlu bir izlenim bırakmıştı. Stella da yardım ediyordu. “Ne güzel bir parça!” diyordu Simon. “Sana da iyi geliyor; seni tetikte tutuyor.” Demek istediği, güzel bir kadının geçimini sağlamak zorunda kalmanın dengeleyici bir unsur olduğuydu; insan para kazanmak zorunda kalıyordu. “Yalnız, anlamadığım şey şu,” dedi, “neden onu bu domuz ahırında yaşıyorsun?”

“Paris’in bu bölgesinde, Champs Elysée yakınlarında ev bulmak zor. Ayrıca evde çok zaman geçirmiyoruz; her ikimiz de. Fakat Paris’e yerleşmek zorunda kalırsak St. Cloud’da bir villa alma niyetindeyim.”

“Zorunda kalırsanız mı? Sanki bunu istemiyor gibisin.”

“Benim için her yer bir.”

Münih, Pinakothek der Modern’den gönderilen tabloların sergilendiği Petit Palais’deydik o sırada. Resmin bu şaheserleri duvarlarda asılıydı. Du Niveau, kırmızı süet paltosu, sivri burunlu, pırıl pırıl ayakkabılarıyla önümüze düşmüştü. Simon’la o birbirlerinin kıyafetlerini beğendiklerini ifade ettiler. Stella ile Charlotte vizyon etoller atmışlardı omuzlarına; Simon’ın üzerinde ekose, kruvaze bir ceket, devetüyü bir palto, krokodil ayakkabılar vardı öyle ki altın ve mücevherat dolu İtalyan portrelerindeki gösterişli figürlerden hiçbir farkımız yoktu.

Du Niveau, “Resme bayılıyorum, lakin dinî konulara dayanamıyorum,” dedi.

Belki kendisi de zaman zaman resim yapan Stella dışında kimse resim resmi düşündüğü yoktu. Neden orada olduğumuzu açıklamaktan acizim. Belki o sırada açık, daha iyi bir yer yoktu gidebileceğimiz.

Simon’la ben biraz geride kaldık, ona, “Renée’ye ne oldu?” diye sordum.

Yüzüne kan hücum etti; hayli şişman bir adam olmuştu. “Tanrı aşkına, bunu konuşmanın yeri ve zamanı mı?”

“Konuşabiliriz, Simon. Bizi duyamazlar. Çocuğu oldu mu?”

“Yo, yo, o bir blöftü. Çocuk falan yoktu.”

“Ama sen demiştin ki...”

“Ne dediğime boş ver. Sen bana bir soru sordun, ben de cevap veriyorum.”

Ona inanmalı mıydım, inanmamalı mıydım bilmiyorum, Konuyu çabucak geçiştirmeye can atıyor gibiydi. Ne kadar alıngandı! Hakkında konuşulmasını istemiyordu.

Fakat öğlen yemeğinde, Stella ile du Niveau stüdyoya döndükten sonra, Charlotte saldırıya geçti. Vizon etolü ve ayva tüylü, koyu tenli yüzüne çok uyan kadife şapkasıyla dimdik oturuyordu. Belli ki Simon’la Renée’nin hikâyesi Şikago’nun bütün gazetelerinde yer almıştı ve Charlotte benim bütün bunları okumuş olduğuma kesin gözüyle bakıyordu. Oysa ben hiçbir şey duymamıştım. Çok şaşır-mıştım. Charlotte bunları anlatırken Simon ağzını açıp tek kelime etmedi; belki Charlotte’un bilmediği bir şey ağzımdan kaçırırm diy-e içi içini yiyordu. Ben bu tür biri değildim; sessizce oturdum ve hiç soru sormadım. Renée, Simon’u dava etmiş ve büyük bir skan-dal koparmıştı. Simon’dan gebe kaldığını iddia etmişti. Üç kişiyi da-ha suçlamış olmalıydı, dedi Charlotte; onun ne dediğini bilen bi-ri olduğundan emin olabilirsiniz; çok kültürlü bir kadındı. Dava mahkeme tarafından reddedilmemiş olsaydı elindeki bir yığın ka-nıtla müdahil olmaya hazırdı. “Dava neymiş ona gösterirdim,” de-di. “Küçük fahişe!” Bu konuşma sırasında Simon ikimize de hiç ilgi göstermedi. Masada oturuyordu, fakat sanki orada değil havaların-daydı. “Simon’la birlikte olduğu her dakika kanıt topluyordu,” dedi Charlotte. “Durup bir kutu kibrit alarak içine tarih atmadığı bir tek yer olmadı. Simon’un sigara koçanlarını bile kanıt olarak topluyor-du. Ve bütün bu süre boyunca bunun büyük bir aşk olduğu varsay-ılıyordu. Seni niçin seviyordu?” diye ansızın öfkeyle patladı. “Ko-ca göbeğin için mi? Alnındaki yara izi için mi? Kelin için mi? İste-diği paraydı. Asla paradan başka bir şey değil.” Charlotte salvo atı-şına devam ederken ben masanın altına girmek istiyordum, omuz-larımı kısıtım. Charlotte bir fırtına gibi esti, ortalığı yaktı yıktı. Bu-nunla birlikte Simon pek rahatsız olmuş gibi görünmüyordu, sa-dece düşünceliydi ve sigarasını tüttürmeye devam ediyordu. Hiç-bir zaman hiçbir şeye cevap vermedi. Belki kendisi de parayı iste-diğinden Renée’yi bununla suçlayamıyordu, ama bunu söylemedi.

“Sonra bana telefon edip ‘Senin çocuğun olamaz, Simon’ı serbest bırakmalısın; o bir aile istiyor,’ dedi. Ona, ‘Devam et, al onu benden, elinden geliyorsa,’ dedim. ‘Onu alamayacağını biliyorsun, çünkü sen bir sürtükten başka bir şey değilsin. Sen de Simon da beş para etmezsiniz.’ Fakat o Simon’a mahkeme celbi göndertti, emri tebliğ etmeye çalıştıklarında Simon’a telefon edip şehir dışına çıkmasının iyi olacağını söyledim. Ama bensiz gitmek istemedi. ‘Neden koruyorsun?’ diye sordum. ‘O senin çocuğun değil. Başka üç kişinin.’ Şu işe bak ki o sıralarda gribe yakalanmışım, yatakta çıkmamam gerekiyordu, fakat Simon yalnız gitmeyi reddettiğinden onunla buluşmaya havaalanına gittim, sağanak yağmur vardı. Nihayet havalandık ve Nebraska’da acil iniş yapmak zorunda kaldık. Simon, ‘Ölebilirdim de. Neticede hayatımı boşa harcadım,’ dedi. O hayatını boşa harcadıysa, benim hatam mıydı? Ben niçin oradaydım? Benim bundan kazancım neydi? İşler kötüye gidince korunmak için koşarak bana geliyor ve ben onu koruyordum. Ta başından beri mutluluk hakkında böyle anormal fikirler beslemeseydi, bunlar olmazdı. Bu kadar çok şey istemeye hakkı olduğunu ona kim dedi? Kimin ne hakkı vardı? Böyle bir hak yok,” diye tamamladı sözlerini.

Salonun arka tarafında müzisyenler arşelerini enstrümanlarının üzerinde gezdiriyorlardı.

“Kadın şimdi evli. O üç heriften biriyle evlendi ve birlikte bir taraflarda kayboldular.”

Charlotte’un susmasını istiyordum. Simon sanki orada değilmiş gibi bir havaya bürünüp giderek daha da kayıtsız görünürken bütün bu sağanak yağmur altında kaçış hikâyesini, boşa harcanmış hayatları dinlemek artık çok fazlaydı. Öksürmeye başladım. Uzun süren bir öksürük nöbeti oldu bu. Neden olduğunu açıklamalı mıyım? Çünkü senelerce önce, daha küçük bir çocukken bademciklerimi aldırma gittiğimde, eter maskesi yüzüme konduğu zaman ağlamaya başlamıştım. Bir hemşire, “Bu koca adam ağlıyor mu?” dedi. Birisi cevap verdi: “Ne ağlaması, öksürüyor; o cesur bir çocuk.” Bunu işitince gerçekten öksürmeye başlamıştım. Bu tür bir öksürük büyük bir rahatsızlık yaratıyordu. Konuşmanın devamını imkân vermiyordu. Metrdotel sorunun ne olduğunu görmeye geldi ve bana bir bardak su verdi.

Tanrım! Simon bunları daha kaç defa dinlemek zorundaydı? Charlotte susmazsa onu taş a çevirecekti. Zaten bu Ren  eler olmasa çok uzun zaman önce ta a d nm    olurdu. Ne yapmanız gerekiyordu, yaşamaktan vazgeçmeniz mi? Charlotte'un ondan istediği ve "hak" derken kastettiği şey buydu. Düpedüz cinayet. Nasilsa  leceksin, ne kadar erken olursa o kadar iyi olur mu demek istiyordu Charlotte? Bu taammüden cinayetti.

Simon utanıyordu, utançtan ta  kesilmişti. Sırları ortalı a saçılıyordu. Sırları! Peki, neydi bunlar? Sanırdınız ki Himalayalar kadar büyüktüler. Fakat bunlar sadece yaşama çabasını iyi y netememekle ilgili şeylerdi. Yaşamak ve  lmemek için. Utanmak zorunda kaldığı şey buydu.

"Nezlen için bir şey yapsan iyi edersin," dedi Charlotte sertçe.

Karde imi çok seviyordum. Onu her gördüğümde y re im sevgiyle dolup taşıyordu. O da bana karşı aynı şeyleri duyuyordu; her ne kadar duygularımıza karşı mücadele ediyor gibi görünsek de.

"Bu senin eski bo macan gibi görünüyor," dedi Simon ve yeniden bana doğru baktı.

O zaman birden fark ettim ki onun için en kötü şey  ocuk sahibi olmamaktı.

Simon'la Paris'te çok fazla zaman ge iremedim. Mintouchian'dan bize büyük bir naylon i i teklif etmeyi düşünen bir adamla görüşmek üzere Br j'e gitmemi isteyen bir telgraf aldım ve yola  ıktım. Hizmet imiz Jacqueline'i de yolcu olarak yanımda götürdüm. Ailesi Normandiya'da ya ıyordu, onlara Noel ziyaretinde bulunacaktı; hediyelerle dolu iki bavulu olduğundan onu arabama aldım.

Jacqueline'i Stella'ya du Niveau salık vermişti. Du Niveau Fransızların 1940 yazındaki yenilgisinden sonra Fransa'yı terk etmeye hazırlanırken tanıştıklarında Jacqueline Vichy'de garson olarak çalışıyordu. Arkadaş olmuş olmalıydılar, buna akıl erdirmek çok zordu, çünkü Jacqueline'in o kadar tuhaf bir görüntüsü vardı ki. Fakat bunun üzerinden hayli zaman geçmişti ve Jacqueline de o zamanlar en iyi günlerinin son demlerini ya ıyor olmalıydı. Jac-

queline'in gözlerinin dış kenarları tuhaf bir şekilde düşüktü. Kocaman, kemerli bir Norman burnu, çok sağlıklı görünmeyen kumral saçları, damarlı şakakları, uzun bir çenesi ve dudak boyasının bile pek değiştiremediği buyurgan ifadeli bir ağzı vardı. Makyajı gayet ağırdı; ve tatlı bir kozmetik ve losyon kokusu yayıyordu. İş başından aşkın bir hali vardı. Hızlı ve sert adımlarla yürüyordu; biraz dedikoducu ve her türden anlaşılmaz hırsları olsa da iyi huylu biriydi. Ev işlerinden başka bir sinemada *ouvreuse* ya da yer gösterici olarak da çalışıyordu ki bu işi du Niveau'nun sayesinde bulmuş olmalıydı. Bu yüzden Jacqueline'in sinema hakkında ve sinema kapandıktan sonra bir fincan kahve içmek için Coupole'da durduğu zaman şahit olduğu zorlu gece hayatı hakkında anlatacak yığınla hikâyesi vardı. Her zaman şiddetle karşılaşmıştı, soygun ve tecavüz gibi; Araplar ona yumruk atmış veya geceleyin zorla odasına girmeye kalkılmışlardı. Kalçaları büyük, bacakları varisliydi, bunlar canlı adımlarla yürümesini engellemiyordu; köşeli yüzü ve biçimi bozulmuş göğüsleriyle; yine de bir insanı arzu edilebilir olmaktan ne çıkarır? Bunu söylemek bana düşmez. Kösnüllüğü ve maceracı ruhuyla müthiş gurur duyuyordu, bu kadar göz alıcı bir ten rengi ve papağan gagası gibi bir burnu varsa, ne olmuş yani?

Yola çıktığımızda bir tatil havası vardı ortalıkta. Jacqueline devetüyü paltomdaki bazı lekeleri çayla temizledi, dediğine göre çay lekelerine bire birmiş; sonra onun tıka basa doldurulmuş, teneke kilitleri kilitli mukavva bavullarını taşıyıp Citroën'in bagajına yerleştirdim.

Soğuktu; yakıcı bir soğuk. Havada kar sesi vardı. Etoile Meydanı'nı dönüp Rouen'a doğru atıldık. Normal olarak Amiens'den geçerek gitmeliydim, fakat onun hatırına rotadan bu kadar sapmak lafını etmeye degecek bir şey değildi. Nazik, kadir kıymet bilir ve genellikle yumuşakbaşlı bir kadındı. Rouen'dan fırtına gibi geçip Manş Kanalı'na kırdık. Jacqueline eski, güzel günlerdeki Vichy'yi ve orada tanıdığı ünlüleri anlatıyordu. Bu onun konuşmayı ustalikle du Niveau'ya getirme yöntemiydi; benimle onun hakkında konuşmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu; gerçekte istediği şey onun ne kadar vicdansız biri olduğu hususunda beni uarmaktı. Aslında bunu nankör biri olduğundan yapıyor değildi, fa-

kat kendini bana karşı da aynı derecede bağlı hissediyordu ve du Niveau'nun işlediği çeşitli suçlara dair bazı imalarda bulunuyordu. Anladım ki Jacqueline ona karşı romantik bir tavır içindeydi. Du Niveau onun için ruhunun açlığını çektiği büyük bir ideali temsil ediyordu.

Jacqueline'in hedefine yaklaşıyorduk, kasvetli, karanlık bir gün olmasına ve Brÿj'e kadar tek başıma devam edecek olmama rağmen üzgün değildim. Dunkerque ve Ostende üzerinden geçen yol insanın içini fena halde karartıyordu; haşın Manş Kanalı boyunca harabeler arasından geçiyordunuz.

Jacqueline'in amcasının çiftliğine birkaç kilometre kala Citroën'in motoru teklemeye başladı ve sonunda istop etti. Sanki motordan anlıyormuşum gibi kaputu kaldırdım. Dondurucu bir soğuk vardı. Böylece biz de çiftliğe doğru tarlalardan geçerek yürümeye başladık. Çiftliğe vardığımızda Jacqueline yeğenini şehre tamirci çağırmaya yollayacaktı. Fakat önümüzde uzun bir yol vardı, tarlalardan geçen beş, altı kilometrelik bir yol; Yüz Yıl Savaşları'nın yapıldığı, öldürülen İngilizlerin kemiklerinin kilise mezarlığına gömülmek üzere İngiltere'ye gönderilmeden önce kurtlar ve kargalar tarafından tertemiz sıyrıldığı, kahverengi, kaskatı keseklerle dolu tarlalardan geçen bir yol. Soğuk, bir süre sonra, nefesinizi kesiyordu. Gözyaşları Jacqueline'nin, makyajının altında alev alev yanan yanaklarının üzerinde yol yol izler bırakarak akıyordu. Benim de canım yanıyordu; ellerim ve ayaklarım uyuşmuştu.

"Midelerimiz donabilir," dedi Jacqueline, bir buçuk kilometre kadar gittikten sonra. "Çok tehlikelidir bu."

"Midelerimiz mi? Mide nasıl donabilir ki?"

"Sizi temin ederim ki donabilir. Bundan sonra da ömür boyu çekersiniz."

"Bunun önüne geçmek için ne yapacaksınız?" dedim.

"Yapılacak şey şarkı söylemek," dedi Jacqueline, pamuklu kaşkolünü ensesine çekmeye çalışırken; ince Paris ayakkabılarıyla umutsuzluk içindeydi. Ve bir gece kulübü şarkısı söylemeye başladı. Kızıl meşe ormanından üşümüş karatavuklar havalandı; onlar da gürültü edemeyecek kadar donmuş olmalıydı, zira hiçbir gıdıklama sesi gelmemişti kulağıma. Öte yandan Jacqueline'in zayıf

sesi çukurları ve karıkları dolduran ince kar tabakasının üzerinde çok uzağa ulaşıyor gibi görünmüyordu. “Mutlaka şarkı söylemeye çalışmalısın,” dedi. “Yoksa bir şey olup olmayacağından asla emin olamazsın.” Onun tıbbi önyargıları üzerine bir tartışmaya girmek ve modern bilim hakkında bilgimi ortaya dökerek haklı ve üstün görünmek istemediğimden, sonunda, lanet olsun diyerek şarkı söylemeye karar verdim. Aklıma gelen tek şarkı “La Cucaracha” oldu. İki-üç kilometre boyunca “La Cucaracha”yı söyleyip durdum ve ısınmak şöyle dursun daha da üşüdüğümü hissettim. İkimiz de sert esen rüzgâra karşı bir yandan nefes almaya, bir yandan şarkı söylemeye çalışırken perişan düşüp şarkı kürüne son verdikten sonra Jacqueline, “Söylediğiniz şarkı Fransızca değildi, değil mi?” dedi.

Bir Meksika şarkısı olduğunu söyledim.

Bunun üzerine Jacqueline, “Ah, Meksika’ya gitmek, hayatımın rüyası!” diye haykırdı.

Hayatının rüyası? Neden Saygon değil? Hollywood değil? Bogota değil? Halep değil? Gözyaşlarıyla parlayan gözlerine ve pembe yanakları, kırmızı ağzıyla üşüyen, titreyen, rimelli, muzip, azimli, buyurgan, ince tenli, yine de göz kamaştırıcı yüzüne bir daha dikkatle baktım; hâlâ dişi, hâlâ muzip, hâlâ umut dolu ve inatla baştan çıkarıcıydı. Meksika’da ne yapacaktı? Onu orada tahayyül ettim. Ne kadar tuhaftı! Yüksek sesle gülmeye başladım. Peki, ben ne yapıyordum burada, Normandiya’da tarlaların ortasında? Buyur burdan yak.

“Komik bir şey mi düşündünüz, Bay March?” dedi Jacqueline, kısa kollu ceketinin açıkta bıraktığı kollarını sallayarak uzun adımlarla bana eşlik etmeye çalışırken.

“Çok komik!”

Sonra eliyle işaret ederek, “*Vous voyez les chiens?*”¹⁹ dedi. Çiftliğin köpekleri bir çayın üzerinden atlayıp havlayarak, ürüyerek kahverengi keseklerle kaplı toprağın üzerinden bize doğru koşuyordu. Jacqueline, “Onlardan korkmuyor musunuz?” dedi, eline bir dal parçası alırken. “Beni iyi tanırlar.” Gerçekten de öyleydi. Köpekler zıplayıp zıplayıp yüzünü yalıyorlardı.

19 (Fr.) Köpekleri görüyor musunuz?

Arabanın istop etmesinin sebebi bujilermiş, çabucak hallettiler ve ben aceleyle Dunkerque ve Ostende'e doğru yola koyuldum. İngilizlerin ktek yediği yerde şehir harabeye dönmüştü. Kuonset barakaları²⁰ harabelerin içinde şurada, burada yükseliyordu. Açıklar-da, eski deniz kurt grisiydi. Uzun kumsal boyunca karaya çarpan dalgalar bembeyaz kırılıyor, paramparça oluyordu. Gri vahşetten kopup gelen bu beyaz öfke manzarasını seyrederken hızla kuzeye doğru yol almaya devam ediyordum, çünkü bir an önce modern dünyanın yıkımlarının kıyısında sonsuzluğa açılıyormuş gibi görünen bu beyaz ve gümbürtülü hattan uzaklaşıp Brj'e varmak istiyordum. Eğer karanlık bastırmadan Brj'e ulaşabilirsem yeşil kannaları ve eski sarayları görebilirim diye düşünüyordum. Böyle soğuk bir günde, bu benim için bir teselli olacaktı. Tarlalarda yaptığımız uzun yürüyüşte iliklerime işleyen soğuğun etkisini henüz üzerimden atamamıştım, fakat Jacqueline ve Meksika her aklıma düştüğünde sırtıtmaktan kendimi alamıyordum. Bu içimdeki gülme-ye her an hazır *animal ridens*, gülen hayvandı. Hoyrat kişilerce bu kadar kötü davranılmış, mesela Jacqueline gibi, birinin hayal kırıklıklarıyla dolu bir hayatı sürdürmeyi reddetmesinde gülünecek ne vardı? Yoksa bu gülüşü bana esinleyen, bizi ve umudun gücünü yenebileceğini düşünen tabiat ve sonsuzluk muydu? Hayır, hayır! Hiç sanmıyorum. Asla bizi yenemeyecek. Fakat bu muhtemelen bizim ya da onun hakkında bir şaka; ve gülme her ikisini de içeren bir muamma. Her yere giden bana bakın! Ben yakın çevremdekiler için bir tür Kristof Kolomb'um ve her bakışınızda genişleyen yakın *terra incognita*'da²¹ onlara ulaşabileceğinize inanıyorum. Belki de bu çabada başarısız olmuşumdur. Kolomb da, zincire vurulup geri gönderildiğinde, muhtemelen başarısız olduğunu düşünmüştür. Bu, Amerika diye bir yer olmadığını kanıtlamıyordu.

20 Quonset hut: Oluklu sacdan inşa edilmiş prefabrik baraka.

21 Bilinmeyen/keşfedilmemiş topraklar.

Nobel Edebiyat Ödüllü Saul Bellow'un yazarlık hayatında bir zirve, bir dönüm noktası olan *Augie March'in Maceraları* unutulmaz bir zihinsel ve ruhsal enerji romanı.

Genç ve yakışıklı kahraman Augie March; Chicago'dan Meksika'ya, Amerika'dan Avrupa'ya sürekli seyahat ederek farklı toplumsal dünyalar arasında mekik dokur. Toplumun en dibindeki yoksullar ve suçlularla vakit geçirmeyi sevdiği gibi zengin züppeler, bohemler ve siyasetçilerin hayatına da meraklıdır. Augie'nin ulusal, fiziksel ve sınıfsal bariyerleri aşan yolculuğu bir aşamada kendi bilincine yönelip modernist bir boyut da kazanır. Toplumsal baskılara bireysel özgürlük ve seyahat arzusuyla direnen *Augie March'in Maceraları* umut ve iyimserlik dolu bir büyük deneysel yapıt.

"Saul Bellow, Nobel Edebiyat Ödülü'nü öncelikle *Augie March'in Maceraları*yla hak etmiştir."

HAROLD BLOOM

"*Augie March'in Maceraları*'nı tam anlamıyla kavramak isteyen okur çok katmanlı bir okumaya hazır olmalıdır."

ROBERT DUTTON

iletişim

ISSN-13: 978-975-05-2964-1

KDV'DEN MUAF TIR